Adolfs Hitlers

MANA CĪŅA

Neues Europa

http://der-fuehrer.org
http://nseuropa.org

Annotation

Bibliotēkās un grāmatu veikalu plauktos ir plaši pieejami Nacionālsociālisma ideju komentāri. Izdevniecības "Vizītkarte" 1995. gadā izdotais Ādolfa Hitlera "Mana cīņa" autorizētais izklāsts latviešu valodā lasītājam dod iespēju pašam izvērtēt šādu literatūru. 1995. gadā, kad šī grāmata tika izņemta no tirdzniecības, zināmā sabiedrības daļā pastāvēja uzskats, ka Latvijas iedzīvotāji vēl nav gatavi pareizi izvērtēt šādu literatūru. Varbūt tagad ir pienācis tas laiks, kad cienītie lasītāji ir sagatavoti?

- Ādolfs Hitlers.
  - Izdevēja priekšvārds
  - Pirmā daļa:
    - 1. nodaļa. Tēva mājās
    - 2. nodaļa: Studiju un ciešanu gadi Vīnē
    - 3. nodaļa: Ar Vīnes periodu saistītās pārdomas par politiku
    - 4. nodaļa: Minhene
    - 5. nodaļa: Pasaules karš
    - 6. nodaļa: Kara propaganda
    - 7. nodaļa: Revolūcija
    - 8. nodala: Politiskās darbības sākums
    - 9. nodaļa: Vācu strādnieku partija
    - 10. nodaļa: Sabrukuma cēloņi
    - 11. nodaļa: Tauta un rase
    - 12. nodaļa: Vācijas nacionālsociālistiskās strādnieku partijas attīstības sākumposms
  - Otrā daļa:
    - 1. nodaļa: Pasaules uzskats un partija
    - 2. nodaļa: Valsts
    - 3. nodaļa: Pavalstnieks un pilsonis
    - 4. nodaļa: Personība un tautiskas valsts ideja
    - 5. nodaļa: Organizācija un pasaules uzskats
    - 6. nodaļa: Dzīvā vārda nozīme
    - 7. nodaļa: Cīņa ar sarkano fronti
    - 8. nodaļa: Patstāvības spēks
    - 9. nodaļa: Triecienvienību organizācija un to nozīme
    - 10. nodaļa: Federālisms kā maska
    - 11. nodaļa: Propaganda un organizācija
    - 12. nodaļa: Arodbiedrību jautājums
    - 13. nodaļa: Vācijas ārpolitika pēc pasaules kara
    - 14. nodaļa: Orientācija uz Austrumiem jeb Austrumu politika
    - 15. nodaļa: Tiesības pašaizsargāties

Ādolfs Hitlers.
Mana Cīņa.

"Dažreiz apbrīnojami ilgu laiku viennacionāla valsts var pārciest sliktas pārvaldes režīmu, neaizejot bojā. Bieži vien varētu likties, ka organismā vairs nav ne mazāko dzīvības pazīmju, ka tas jau ir miris vai arī atmirst, bet pēkšņi izrādās, ka nāvei nolemtais atkal cēlies un sācis izrādīt apbrīnojami nesatricināma dzīvīguma pazīmes."

Ā.Hitlers.

Pirmā daļa:
ATMAKSA

1. nodaļa. Tēva mājās

Liktenis nolēma, ka par manu dzimšanas vietu kļuva pilsētiņa Braunava pie Innas. Taču šī pilsētiņa ir izvietota uz divu vācu valstu robežas, un to apvienošana vismaz mums, jaunajiem cilvēkiem, bija senlolotais mērķis, kuru jāsasniedz par jebkuru cenu.

Vācu Austrijai noteikti jāatgriežas lielās metropoles ligzdā un pie tam, vadoties ne no saimnieciskiem apsvērumiem. Nē un nē. Ja šī apvienošanās no saimnieciskā viedokļa būtu nenozīmīga vai arī kaitīga, neskatoties uz to, tā ir nepieciešama. Vienas asinis - vienā valstī! Līdz tam laikam, kamēr vācu tauta neapvienos visus savus dēlus vienas valsts ietvaros, viņai nav morālu tiesību tiekties uz dzīves telpas paplašināšanu. Tikai pēc tam, kad pēdējais vācietis būs atgriezies Vācijas valsts telpā un kad izrādīsies, ka tā nav spējīga pietiekami paēdināt savus iedzīvotājus, objektīvā nepieciešamība dos morālas tiesības, lai iegūtu svešas zemes. Tad zobens sāks spēlēt arkla lomu, asins asaras veldzēs zemi, nodrošinot ar dienišķo maizi nākamās paaudzes.

Tādējādi mazā pilsētiņa man šķiet kā lielā uzdevuma simbols.

Bet arī citā sakarā šī pilsētiņa ir pamācoša mūsu laikmetam. Vairāk nekā 100 gadus atpakaļ šī nepamanāmā ligzda ir kļuvusi par to notikumu arēnu, kuri iemūžināti vācu vēstures anālēs. Mūsu tēvzemi tik smagi pazemojošajā gadā šajā pilsētiņā par savu nelaimīgo un karsti mīlēto dzimteni varoņa nāvē krita nirnberdzietis Johans Palms - profesionāls grāmattirgotājs, aizrautīgs "nacionālists" un franču ienaidnieks. Viņš strikti atteicās nodot savus līdzgaitniekus, kuri ienaidnieka acīs bija galvenie atbildīgie. Tieši tāpat kā Leo Šlāgeters! Francūžu varām viņu tieši tāpat nodeva valdības aģenti. Šīs nodevības dēļ Augsburgas policijas direktoram bija bēdīga slava, un tādā veidā tika radīts mūsdienu vācu varas prototips, kas darbojas Zeveringa kunga aizbildniecībā.

Vācu tautas mocekļu zeltstaru apmirdzētajā nelielajā pilsētiņā, kas pēc asinīm bija bavāriešu, bet pēc valsts piederības - austriešu, pagājušā gadsimta 80. gados dzīvoja mani vecāki. Tēvs bija godprātīgs valsts ierēdnis, māte nodarbojās ar mājsaimniecību, vienlīdzīgi dalot savu mīlestību starp mums, bērniem. Tikai pavisam nedaudz ir palicis manā atmiņā no tiem laikiem. Ļoti drīz pēc tam manam tēvam vajadzēja pamest šo viņa iemīļoto pierobežas pilsētiņu un pārcelties uz Passavu, t.i., apmesties jau pašā Vācijā.

Bieži vien tolaiku austriešu muitas ierēdņa liktenis bija klejotāja dzīves veids. Pēc neliela laika sprīža tēvs atkal bija spiests pārcelties uz citu vietu, šoreiz uz Lincu. Tur viņš aizgāja pensijā. Protams, tas nenozīmēja, ka vecais aizgāja atpūtā. Kā nabadzīga namīpašnieka dēls viņš no jaunības nepazina sevišķi mierīgu dzīvi. Viņam vēl nebija pat trīspadsmit gadu, kad nācās atstāt Dzimteni. Neraugoties uz savu "pieredzējušāk" tautiešu brīdinājumiem, viņš aizbrauca uz Vīni, lai mācītos amatu. Tas bija pagājušā gadsimta 50 gados. Ļoti smagi, protams, cilvēkam ir izdzīvot ar trīs guldeņiem kabatā, ja nav skaidru cerību un daudzmaz strikti noteiktu mērķu. Kad viņam palika 17 gadu, viņš nokārtoja zeļļa eksāmenus, taču neguva gaidīto gandarījumu. Trūkuma, pārbaudījumu un nelaimju gadi nostiprināja viņā lēmumu par atteikšanos no amatniecības un cenšanos sasniegt kaut ko "augstāku". Ja agrāk laukos viņa mērķis bija kļūt par mācītāju, tad tagad, kad dzīves apvārsnis, pateicoties lielās pilsētas pieredzei, ļoti paplašinājās, par viņa ideālu kļuva valsts ierēdņa amats. Ar sev piemītošo neatlaidību un apķērību, kas rūdījusies trūkumā un ciešanās jau no bērnības, septiņpadsmit gadīgais jauneklis neatlaidīgi centās sasniegt savu mērķi un kļuva par ierēdni. Tēvam šī mērķa sasniegšanai bija nepieciešami 23 gadi. Zvērests, kuru tēvs deva visai savai dzīvei, - neatgriezties uz savu dzimto ciemu agrāk, kamēr viņš nebūs kļuvis par "cilvēku", - tagad bija izpildīts. Mērķis bija sasniegts, taču dzimtais ciems, no kura tēvs aizgāja kā puišelis, tagad viņu neatcerējās. Arī pats ciems viņam bija kļuvis svešs.

56 gadu vecumā tēvs nolēma, ka ir laiks aiziet atpūtā. Tikai, diemžēl, nevienu dienu viņš nevarēja nodzīvot kā "dīkdienis". Viņš nopirka Austrijā, Lambahas pilsētiņas apkaimē, viensētu, kur arī pats saimniekoja. Tādējādi pēc ilgiem un grūtiem gadiem tēvs atgriezās pie savu vecāku nodarbošanās.

Tieši šajā laikā sāka veidoties mani pirmie ideāli. Es daudz laika pavadīju brīvā dabā. Ceļš uz manu skolu bija tāls. Es augu starp fiziski ļoti stipriem puišeļiem, un mana brīvā laika pavadīšana, tā vide ne vienreiz vien radīja mātei bažas. Vismazāk apstākļi mani ietekmēja kļūt par siltumnīcas stādu. Protams, pavisam maz manas domas toreiz kavējās pie dzīves ceļa izvēles. Taču nekādā mērā man nebija simpātiju arī pret ierēdņa karjeru. Es domāju, ka tieši arvien vairāk attīstījās mans oratora talants dziļdomīgajās diskusijās ar vienaudžiem. Es kļuvu par mazu vadoni. Mācības skolā man padevās ļoti viegli, bet mani audzināt nebija viegla lieta. No mācībām brīvā laikā es mācījos Lambahas vīru kora skolā. Tas deva iespēju bieži vien būt baznīcā un pilnīgi apskurbt bagātīgo un svinīgo rituālu, baznīcas svētku spožuma ietekmē. Būtu bijis dabīgi, ja man sludinātāja profesija būtu kļuvusi par tādu pašu ideālu kā lauku mācītāja amats manam tēvam. Neilgu laiku tas arī tā bija. Taču manam tēvam nepatika viņa kaislīgā dēliņa oratora talants un mani sapņi kļūt par sludinātāju. Un arī man pašam drīz vien zuda interese par šo savu pēdējo sapni. Manī sāka veidoties ideāli, kas vairāk atbilda manam temperamentam.

Daudzreiz pārlasot grāmatas tēva bibliotēkā, es vairāk uzmanības pievērsu militāra satura grāmatām, it sevišķi viena tautas apgāda izdevumiem par 1870.-1871. gada franču-prūšu kara vēsturi. Tie bija divi sējumi ilustrētu žurnālu. Šos sējumus es sāku ar mīlestību pārlasīt vairākkārt. Pagāja neilgs laiks, un šie varonīgie gadi kļuva par manu iemīļotāko laiku. No tā laika es visvairāk sapņoju par priekšmetiem, kas bija saistīti ar karu un karavīra dzīvi.

Taču arī citā sakarā tam bija liela nozīme. Pirmo reizi manī pamodās pagaidām vēl ne sevišķi skaidra doma par to, kāda ir atšķirība starp vāciešiem, kas piedalījās šajās kaujās, un tiem, kas palika ārpus šīm kaujām. Es jautāju sev, kāpēc Austrija nepiedalījās šajās cīņās, kāpēc mans tēvs un visi pārējie stāvēja ārpus tām? Vai tad arī mēs neesam vācieši, tāpat kā visi pārējie, vai tad mēs nepiederam vienai nācijai? Šī problēma pirmo reizi sāka "klejot" manās mazajās smadzenēs. Ar apslēptu skaudību es klausījos atbildes uz maniem apslēptajiem jautājumiem, ka ne katram vācietim ir laime piederēt Bismarka impērijai.

Saprast es to nevarēju.

* * *

Pienāca mani skolas gadi.

Ņemot vērā manas noslieces un temperamenta īpatnības, tēvs secināja, ka nebūtu pareizi mani sūtīt mācīties ģimnāzijā, kur pārsvarā ir humanitārās zinātnes. Viņam likās, ka labāka ir reālskola. Viņa nodomus vēl vairāk apstiprināja manas dotības zīmēšanā, t.i., priekšmetā, kas, pēc tēva uzskatiem, austriešu ģimnāzijā bija pavisam atstāts novārtā. Iespējams, ka tur savu lomu spēlēja viņa personiskā pieredze, proti, ka praktiskajā dzīvē humanitārajām zinātnēm ir ļoti maza nozīme. Tēvs vispār domāja, ka dēlam, tāpat kā viņam pašam, ar laiku jākļūst par valsts ierēdni. Tēva jaunības grūtie gadi piespieda viņu sevišķi augstu vērtēt tos panākumus, kurus viņš pēc tam sasniedza vienīgi ar verdzisku darbu. Viņš ļoti lepojās, ka ar savu darbu panāca visu, ko gribēja un kas viņam bija, lai dēls ietu pa to pašu ceļu. Savu uzdevumu viņš redzēja tikai tajā apstāklī, lai atvieglotu man šo ceļu.

Pati doma, ka es varu atteikties no viņa priekšlikuma un iet pavisam pa citu ceļu, viņam likās neiespējama. Tēva valdonīgā daba, kas norūdījās cīņā par izdzīvošanu visa mūža ilgumā, nepieļāva pat domu, ka nepieredzējis puišelis pats var izvēlēties savu ceļu. Viņš uzskatītu sevi par sliktu tēvu, ja pieļautu, ka viņa autoritāte šajā sakarā no jebkuras puses tiktu apstrīdēta.

Un tomēr notika pavisam citādāk.

Pirmo reizi savā mūžā (man toreiz bija 11 gadu) es nokļuvu opozicionāra lomā. Jo bargāk un noteiktāk tēvs cīnījās par sava plāna īstenošanu, jo stūrgalvīgāk un neatlaidīgāk dēls palika pie sava.

Es negribēju kļūt par valsts ierēdni.

Ne deklarācijas, ne tēva "nopietnās" pamācības nevarēja salauzt manu pretošanos. Es negribu būt ierēdnis. Nē un nē! Visi tēva mēģinājumi iedvest simpātijas šai profesijai ar stāstiem no savas pagātnes radīja pavisam pretējus rezultātus. Es sāku žāvāties, man kļuva pretīgi tikai no domas vien, ka kļūšu par nebrīvu cilvēku, kas mūžīgi sēdēs kancelejā un nevarēs rīkoties ar savu brīvo laiku, bet nodarbosies tikai ar formulāru aizpildīšanu. Jā, tiešām, kādas gan domas tāda perspektīva varētu modināt puišelī, kurš nebūt nebija "paipuisītis" šī vārda parastajā nozīmē. Mācības skolā man padevās viegli. Tāpēc man bija ļoti daudz brīvā laika, kuru es pavadīju vairāk saulē nekā istabā. Kad tagad jebkuri politiskie pretinieki, detalizēti pētot manu biogrāfiju, cenšas mani "kompromitēt", norādot, cik vieglprātīgi es pavadīju savu jaunību, es bieži pateicos Debesīm par to, ka ienaidnieki man atgādina par tām gaišajām un priekpilnajām dienām. Tajā laikā visi radušies "pārpratumi", par laimi, atrisinājās pļavās un mežos, bet ne jebkurā citā vietā.

Kad es iestājos reālskolā, šajā sakarā manā dzīvē maz kas mainījās. Bet tagad man nācās risināt vēl vienu pārpratumu — starp mani un tēvu. Kamēr tēva plāni "iztaisīt no manis" valsts ierēdni saskārās tikai ar manu principiālo pretīgumu attiecībā uz ierēdņu profesijām, konfliktam nebija asas formas. Es ne vienmēr varēju iebilst tēvam, tāpēc vairāk centos klusēt. Man pilnīgi pietika ar savu iekšējo apņemšanos atteikties no karjeras līdz brīdim, kad pienāks laiks. Šo lēmumu es pieņēmu un uzskatīju to par nesatricināmu. Pagaidām es vienkārši klusēju, attiecības ar tēvu bija pavisam ciešamas. Sliktāk kļuva tad, kad man bija jāsāk savus personiskos plānus pretstatīt tēva plānam. Bet tas jau sākās no 12 gadu vecuma. Kā tas notika, to es pats tagad nezinu. Taču vienā jaukā dienā kļuva pilnīgi skaidrs, ka man jākļūst par gleznotāju. Mani dotumi zīmēšanā bija neapstrīdami. Tie arī bija pierādījums manam tēvam, lai mani sūtītu mācīties reālskolā. Taču tēvs nekad nepieļāva domu, ka tas varētu būt par pamatu manas profesijas izvēlei. Tieši pretēji! Kad pirmoreiz noraidīju tēva iemīļoto ideju un uz jautājumu, par ko tad es pats gribu kļūt, atbildēju, - par gleznotāju - tēvs bija augstākā mērā satriekts no pārsteiguma.

Zīmētājs? Gleznotājs?

Viņam likās, ka es esmu jucis prātā, vai arī viņš ir pārklausījies. Bet, kad es precīzi un skaidri viņam savu domu apstiprināju, viņš man metās virsū ar visu sava kategoriskā rakstura spēku. Par to pat nevarot būt runas.

Gleznotājs?! Nē, kamēr esmu dzīvs, nekad!

Bet dēls, kas no tēva bija mantojis iedzimto neatlaidību un noteiktību, tieši tāpat atkārtoja savu personisko atbildi.

Abas puses palika pie saviem uzskatiem. Tēvs neatkāpās no sava "nekad", bet es vēlreiz paziņoju, ka "noteikti būšu".

Protams, šai sarunai bija bēdīgas sekas. Vecais kļuva cietsirdīgs pret mani, bet es, neskatoties uz savu mīlestību pret tēvu, savukārt biju sarūgtināts. Tēvs man aizliedza pat domāt par to, ka es kaut kad iegūšu gleznotāja izglītību. Es spēru soli tālāk un paziņoju, ka vispār neko nemācīšos. Protams, tādi mani "paziņojumi" ne pie kā laba nevarēja novest. Tie tikai nostiprināja tēva lēmumu panākt savu, lai arī ko tas maksātu. Man nekas cits neatlika, kā klusēt un īstenot "draudus" dzīvē. Es domāju, ka tēvs pārliecināsies par maniem vājajiem panākumiem reālskolā un būs spiests piekāpties.

Nezinu, vai izdevās mans aprēķins, bet pagaidām es panācu tikai redzamus mīnusus skolā. Es mācījos tikai tamdēļ, ka man patika, un to, kas, pēc maniem uzskatiem, noderēs gleznotāja karjerai. No tā, kas šajā sakarā man likās nelietderīgs vai mani nesaistīja, es sāku pilnīgi atklāti izvairīties. Manas atzīmes šajā periodā bija pilnīgi pretrunīgas: es saņēmu gan "labi" vai "teicami", gan ari "apmierinoši" vai "slikti". Vislabprātāk es apguvu ģeogrāfiju un vēsturi. Tie bija divi mani mīļākie priekšmeti, kuros es biju pirmais skolnieks klasē.

Kad es tagad pēc daudziem gadiem paraugos atpakaļ uz to laiku, tad manā dzīvē pilnīgi skaidri ir saskatāmi divi ļoti svarīgi momenti:

Pirmais: es kļuvu par nacionālistu.

Otrais: es iemācījos mācīties un saprast vēsturi.

Vecā Austrija bija "nacionalitāšu valsts".

Vācietis, kas dzīvo Vācijas impērijā, pēc savas būtības nevar, vismaz toreiz nevarēja, apjēgt, kāda nozīme ir šim faktam to cilvēku dzīvē, kas dzīvo tādā nacionalitāšu valstī. Varonīgo armiju uzvaru troksnī franču-prūšu karā vācieši pakāpeniski sāka novērsties no tiem vāciešiem, kas dzīvoja Vācijas robežas otrajā pusē. Daļa vāciešu pat pārstāja viņus saprast. Arvien vairāk tika sajaukti Austrijas vācieši - grimstošā monarhija - ar "saknēs" veselīgo tautu.

Cilvēki nesaprata, ka, ja Austrijas vācieši nebūtu tīrasinīgi, tad viņiem nekad nebūtu pieticis spēka, lai atstātu neizdzēšamas pēdas 52 miljonu valsts dzīvē. Starp citu, Austrijas vācieši to izdarīja tādā mērā, ka Vācijā varēja rasties pat kļūdains uzskats, it kā Austrija ir vāciešu valsts. Vai nu tā ir pilnīgi nebijusi alošanās, vai spīdoša liecība par labu 10 miljoniem Austrijas vāciešu. Tikai ļoti nedaudziem vāciešiem ir skaidrs priekšstats par to saspringto cīņu, kuru izcīnīja Austrija sakarā ar vācu valodu, vācu skolu un vācu kultūru. Tikai tagad, kad tādi paši bēdīgi apstākļi ir miljoniem Vācijas vāciešu, kam jāpārcieš svešzemju jūgs un, dedzīgi sapņojot par apvienošanos ar savu Dzimteni, jāpanāk vismaz savas svētās tiesības runāt dzimtajā valodā, vācu iedzīvotāju plašās aprindas sāka saprast, ko nozīmē cīnīties par savu tautību. Tagad daudzi sapratīs, kādu lielu lomu spēlēja Austrijas vācieši, kas, būdami atstāti vienatnē vairākus gadsimtus, prata nosargāt vācu tautas austrumu robežu, prata ilgā un nogurdinošā cīņā aizsargāt "vācu valodas robežu" tādā laikā, kad Vācijas impērija ļoti interesējās par kolonijām, bet maz uzmanības veltīja "savai miesai un asinīm" pati savās robežās.

Kā vienmēr un visur jebkurā cīņā, tā arī cīņā par dzimto valodu pašā vecajā Austrijā bija trīs iedzīvotāju slāņi: cīnītāji, vienaldzīgie un nodevēji. Jau skolas solā bija samanāma šī diferenciācija. Cīņā par dzimto valodu raksturīgs ir tas, ka kaislības paradās tieši skolas solā, kur aug nākamā paaudze. Ap bērna dvēseli notiek šī cīņa, un bērnam tiek veltīts pirmais uzsaukums šai strīdā: "Vācu puišeli, neaizmirsti, ka tu esi vācietis, bet, meitēn, atceries, ka tev jākļūst par vācu māti!"

Tā arī man bija laime samērā īsā laikā, agrā jaunībā piedalīties nacionālajā cīņā, kas izvērsās vecajā Austrijā. Mēs savācām naudas fondus, mēs izrotājām savas drēbes ar vizbulītēm un melni-sarkan-zeltītām lentītēm, mēs kopā dziedājām Austrijas himnas vietā "Deutschland uber alles". Tas viss bija, neskatoties uz aizliegumiem. Mūsu jaunatnei politiskās cīņas skola bija jau tādā vecumā, kad jaunie cilvēki, kas veidoja nacionālo valsti, vēl nedomāja piedalīties cīņā, bet no nacionālās kultūras dārgumiem izmantoja tikai dzimto valodu. Tas, ka es tikai tajā laikā pārstāju būt vienaldzīgais, ir pats par sevi saprotams. Visīsākajā laikā es pārvērtos par fanātisku "deutch-national", kas toreiz, protams, nebija identisks tam, ko tagad ietver šis partijiskais jēdziens.

Es attīstījos šajā virzienā tik ātri, ka jau 15 gadu vecumā man bija pilnīgi skaidrs priekšstats par atšķirību starp fanātisko "patriotismu" un tautas "nacionālismu". Es jau toreiz iestājos par pēdējo.

Tiem, kas kaut cik nopietni neiedziļinājās Habsburgu monarhijas iekšējo attiecību finesēs, tās varēja būt nesaprotamas. Tikai vēstures pasniegšana vien skolā toreizējos apstākļos austriešu valstī neizbēgami varēja radīt tādu attīstības neizpratni. Šīs valsts likteņi bija tik cieši saistīti ar vācu tautas dzīvi un izaugsmi, ka sadalīt vēsturi vāciešu un austriešu vēsturē likās pilnīgi neiespējami. Kad Vācija sāka sadalīties divās valstīs, pati šī sadalīšanās arī pārvērtās par vācu vēsturi.

Vīnē saglabājušies bijušās Vācijas impērijas varenības simboli kalpo kā mūžīgas vienotības ķīla. Sāpju kliedziens izrāvās no Austrijas vācu krūtīm Habsburgu valsts sagrūšanas laikā, sauciens par pievienošanos Vācijai — tas bija dziļu jūtu rezultāts, kas no senatnes tika glabāts Austrijas vāciešu sirdīs, kuri nekad nepārstāja sapņot par atgriešanos neaizmirstamajās tēva mājās. Taču šo faktu nekad nevarētu izskaidrot, ja katra Austrijas vācieša audzināšana skolā pati neradītu šīs kopējās ilgas pēc atkalapvienošanās ar Vāciju. Šis avots nekad neizsīks. Atmiņas par pagājušo laiku atgādinās nākotnē, lai arī kā tās necenstos apklāt ar aizmirstības plīvuri.

Pasaules vēstures mācīšanai arī tagadējā vidusskolā ir ļoti zems līmenis. Tikai nedaudzi skolotāji saprot, ka vēstures mācīšana nekad nedrīkst aprobežoties ar bezjēdzīgu vēsturisku notikumu un datumu mehānisku atkārtošanu un iemācīšanu no galvas. Lieta pavisam nav tur, zina vai nezina jauneklis no galvas, kad un kur ir notikusi tā vai cita kauja, kādā gadā un kur dzimis viens vai otrs karavadonis, kad viens vai otrs (lielākoties visumā nenozīmīgs) monarhs uzlicis galvā kroni. Lai apžēlojas Dievs, ne tur ir tā lieta!

Mācīties vēsturi nozīmē meklēt un atrast faktorus un spēkus, kas noteica vienus vai otrus notikumus, kurus mēs pēc tam varēsim atzīt par vēsturiskiem notikumiem.

Māka lasīt un mācīties šajā jomā izpaužas šādi: būtisko atcerēties, nebūtisko aizmirst.

Izšķirošā loma manā liktenī un tālākajā dzīvē varbūt bija tam apstāklim, ka man vēsturi mācīja tāds skolotājs, kurš, tāpat kā nedaudzi citi, priekšmetu pasniegšanas pamatā izmantoja tieši šos uzskatus. Toreizējais Lincas reālskolas vēstures skolotājs doktors Leopolds Pečs, pie kura es mācījos, bija šī uzskata paudējs. Šis večuks ar labvēlīgu ārieni, stingru raksturu un lielisku daiļrunību spēja ne tikai piesaistīt mūsu uzmanību pasniedzamajam priekšmetam, bet pat vienkārši aizrāva. Vēl tagad es ar sirsnību atceros sirmo skolotāju, kas ar savu kvēlo runu bieži piespieda mūs aizmirst tagadni un dzīvot pagātnes izcilo notikumu brīnišķīgajā pasaulē. Sausas vēsturiskās atmiņas viņš prata pārvērst dzīvā, aizraujošā īstenībā. Nereti izklāstītā sajūsmināti un līdz asarām aizkustināti mēs bieži sēdējām viņa stundās.

Mums bija it sevišķi liela laime, kad skolotājs viegli saprotamā formā, pamatojoties uz tagadni, spēja izskaidrot pagātni un, izmantojot pagātnes mācības, prata izdarīt secinājumus tagadnei. Vairāk nekā jebkurš cits pasniedzējs, viņš prata iedziļināties mūsdienu asajās problēmās, kas jau tad satrauca mūsu esamību. Mūsu maziņais nacionālais fanātisms viņam bija kā līdzeklis audzināšanā. Arvien biežāk apelējot pie mūsu nacionālajām godajūtām, viņš mūs pacēla tādā augstumā, ko nebūtu panācis ar nekādiem, citiem līdzekļiem.

Šis skolotājs prata vēsturi padarīt par manu pašu mīļāko priekšmetu. Pret savu personisko gribu viņš jau toreiz mani padarīja par jauno revolucionāru.

Patiešām, kas tā laika apstākļos varētu studēt vēsturi pie tāda skolotāja, nekļūdams tajā pat laikā par tās valsts ienaidnieku, ar kuras dinastijas starpniecību tik liktenīgi ietekmēja nāciju?

Kurš varētu tā laika apstākļos saglabāt uzticību dinastijai, kas tik kaunpilnā veidā un tik savtīgi gan pagātnē, gan tagadnē ir nodevusi visas vācu tautas kardinālās intereses.

Vai tad mums toreiz, pavisam jauniem zēniem, nebija pilnīgi skaidrs, ka austriešu valsts nekādu mīlestību pret vāciešiem neizjūt un izjust to vispār arī nevar. Habsburgu dinastijas vēstures iepazīšanu neapšaubāmi papildināja mūsu pašu ikdienas pieredze. No ziemeļiem līdz dienvidiem "mūsu tautības ķermeni saēda" svešnacionālā inde; pat Vīne mūsu acīs arvien vairāk pārvērtās par nevācisku pilsētu. Dinastija koķetēja ar čehiem jebkurā izdevīgā un neizdevīgā gadījumā. Pati Dieva roka, vēsturiskā Nemezīda gribēja, lai Austrijas vāciešu nāvīgākais ienaidnieks erchercogs Francis Ferdinands tiktu nogalināts ar tām pašām lodēm, kuras viņš pats palīdzēja atliet. Lūk, viņš tad arī bija galvenais aizbildnis Austrijas slāvisma politikā!

Neaptverama bija tā nasta, kas tika uzlikta uz vāciešu pleciem. Nedzirdēti lieli bija gan asins upuri, gan arī nodevas, ko viņi maksāja. Bet kas nebija gluži akls, varēja to redzēt un saprast, ka tas viss ir veltīgi. Mums vissāpīgāk bija noraudzīties, ka visu šo sistēmu morāli piesedza savienība ar Vāciju. Ar to it kā tika sankcionēta vāciskā pamata pakāpeniskas iznīdēšanas politika vecās Habsburgu monarhijas iekārtā. Likās, ka to it kā sankcionē pati Vācija. Ar patiesu habsburdzisku liekulību visur tika radīts iespaids, ka Austrija vēl arvien ir vācu valsts. Šī liekulība tikai palielināja masu naidu pret dinastiju un izsauca tiešu sašutumu un nicinājumu.

Tie, kas sevi Vācijas impērijā uzskatīja par vienīgajiem "izredzētajiem", neko no tā nemanīja. It kā akli kļuvuši, viņi visu laiku atbalstīja savienību ar līķi, bet līķa sadalīšanos paziņoja par "jaunas dzīves rītausmu".

Šai jaunās impērijas un austriešu valsts nelaimīgajā savienībā bija paslēpies nākamā pasaules kara un nākamā kraha spokveidīgs dzimumaizmetnis.

Vēlāk es ne vienreiz vien pakavēšos pie šīs problēmas. Šajā gadījumā pietiekami jāpasvītro fakts, ka būtībā jau agrā jaunībā es nonācu pie secinājuma, no kura vēlāk man neiznāca atteikties nekad. Tieši otrādi. Tas nostiprinājās un es nonācu pie secinājuma, ka vācu tautiskuma nostiprināšana nosaka Austrijas iznīcināšanu; ka nacionālās jūtas nav identiskas ar dinastisko patriotismu; ka Habsburgu dinastija bija vācu tautas nelaime.

Es jau toreiz izdarīju visus nepieciešamos secinājumus par to, ko es sapratu: karsta mīlestība pret manu vācu-austriešu dzimteni, dziļš naids pret Austrijas valsti!

* * *

Skolā iemantotā mīlestība pret vēsturisko domāšanu mani neatstāja visā tālākajā dzīvē. Vēstures studēšana manā dzīvē kļuva par mūsdienu vēsturisko notikumu, t.i., politikas izpratnes neizsmeļamu avotu. Es neizvirzu sev uzdevumu "mācīties" mūsdienas, - lai tās māca mani.

Agri es kļuvu par "revolucionāru" politikā, bet tikpat agri kļuvu arī par revolucionāru mākslā.

Augšaustrijas galvaspilsētā toreiz bija nepavisam slikts teātris. Tur spēlēja gandrīz visi. 12 gadu vecumā es pirmoreiz redzēju "Vilhelmu Tellu". Pēc nedaudziem mēnešiem es iepazinos ar pirmo operu savā dzīvē — "Loengrīnu". Es biju aizrauts līdz sirds dziļumiem. Manam jaunības entuziasmam nebija robežu. Šie mākslas darbi mani turpina valdzināt visu dzīvi, es vēl tagad izjūtu kā sevišķu laimi to, ka izrādes provinciālā pieticība toreiz man deva iespēju turpmākajās teātru apmeklēšanas reizēs vienmēr atrast ko jaunu un cēlu.

Tas viss nostiprināja manī dziļu riebumu pret to specialitāti, kuru man bija izvēlējies tēvs. Arvien vairāk manī nostiprinājās pārliecība, ka valsts ierēdņa statusā es nekad nebūšu laimīgs. Mans lēmums kļūt par gleznotāju vēl vairāk nostiprinājās pēc tam, kad reālskolā mani dotumi zīmēšanā tika atzīti.

Tagad ne draudi, ne lūgumi vairs nevarēja neko izmainīt.

Es gribēju kļūt par mākslinieku, un nebija pasaulē tāda spēka, kas varētu piespiest mani kļūt par ierēdni.

Ļoti raksturīgi ir arī tas, ka ar laiku manī radās interese par celtniecības mākslu.

Tajā laikā es to uzskatīju kā pašu par sevi saprotamu papildinājumu maniem zīmēšanas dotumiem un priecājos, ka manas mākslinieka talanta robežas paplašinās.

To, ka viss nākotnē izveidosies pavisam citādāk, es, protams, neparedzēju.

* * *

Drīz izrādījās, ka jautājums par manu profesiju atrisināsies ātrāk, nekā to varēja gaidīt.

Man bija tikai 13 gadu, kad es negaidīti pazaudēju tēvu. Šis samērā stiprais cilvēks nomira no sirdstriekas. Nāve bija pēkšņa un bez sāpēm. Tā mūsos visos radīja dziļas bēdas. Tādējādi neattaisnojās viņa sapnis palīdzēt man atrast pareizo ceļu un izbēgt no tām ciešanām, ko piedzīvoja viņš pats. Taču tēvs, nemaz neapzinādamies, ielika pamatu tai nākotnei, par kuru viņam un arī man toreiz nebija nekādu priekšnojautu.

Arī tuvākajā laikā it kā nekas nemainījās. Māte atbilstoši tēva novēlējumam turpināja mani izglītot valsts ierēdņa karjerai. Es, neskatoties ne uz ko, stingri biju apņēmies par ierēdni nekļūt. Tā kā vidusskolā pasniegtie priekšmeti attālināja no mana ideāla, es kļuvu vienaldzīgāks pret tiem. Pilnīgi negaidīti man palīdzēja slimība. Dažu nedēļu laikā tā atrisināja jautājumu par manu nākotni, kā arī strīdu starp mani un tēva mājām. Smags plaušu iekaisums piespieda ārstu kategoriski prasīt, lai pēc atveseļošanās jebkuros apstākļos man neļautu strādāt kancelejās. Arī reālskolas apmeklēšanu nācās pārtraukt vienu gadu. Tas, par ko es sapņoju un cīnījos, tagad tika panākts ar vienu "sitienu". Manas slimības dēļ māte beidzot piekrita manai pārejai no reālskolas uz zīmēšanas skolu.

Tās bija laimīgas dienas, kuras man šķita kā tiešs sapņa piepildījums. Taču tas viss par sapni arī palika. Pēc diviem gadiem nomira mana māte, un tas pielika punktu visiem šiem skaistajiem sapņiem.

Māte nomira pēc ilgas un smagas slimības, kas jau pašā sākumā neatstāja cerības uz izveseļošanos. Neskatoties uz to, šis trieciens pārsteidza mani šausmīgi. Tēvu es cienīju, bet māti arī mīlēju. Smagā īstenība un trūkums piespieda mani tagad ātri pieņemt lēmumu. Nelielie līdzekļi, kas palika pēc tēva nāves, mātes slimības laikā tika ātri iztērēti. Bāreņu pensija, kas man pienācās, bija pilnīgi nepietiekama izdzīvošanai. Man pašam tagad vajadzēja gādāt par iztiku.

Ar mantu lādīti rokās un nelokāmu gribu es aizbraucu uz Vīni. To, kas piecdesmit gadus atpakaļ izdevās manam tēvam, es cerēju no likteņa atkarot sev. Arī es gribēju kļūt "par kaut ko", bet, protams, nekādā gadījumā par ierēdni.

2. nodaļa: Studiju un ciešanu gadi Vīnē

Jautājums par manu likteni bija atrisināts jau tajā laikā, kad nomira mana māte.

Viņas slimības pēdējos mēnešos es aizbraucu uz Vīni, lai nokārtotu eksāmenu akadēmijā. Es sev līdzi vedu vīstokli ar saviem zīmējumiem un biju pārliecināts, ka eksāmenu nokārtošu jokojoties. Jau reālskolā mani uzskatīja par labāko zīmētāju klasē, bet kopš tā laika mani dotumi zīmēšanā bija palielinājušies vairākkārt. Biju lepns, laimīgs un pilnīgi pārliecināts, ka viegli tikšu galā ar šo savu uzdevumu.

Tikai atsevišķās retās minūtēs manī radās pārdomas: mans mākslinieka talants dažkārt izpaudās rasētāja talantā - it sevišķi visās arhitektūras nozarēs. Arvien lielāka interese man radās par celtniecības mākslu. Savu ietekmi šajā virzienā atstāja arī brauciens uz Vīni, kuru pirmo reizi apmeklēju 16 gadu vecumā. Toreiz es braucu uz galvaspilsētu ar mērķi paskatīties pils muzeja gleznu galeriju, bet īstenībā manu uzmanību saistīja tikai pats muzejs. Es skraidīju pa pilsētu no rīta līdz vakaram, cenšoties pēc iespējas vairāk redzēt ievērojamas vietas; bet galu galā manu uzmanību piesaistīja vienīgi celtnes. Stundām ilgi es stāvēju operas celtnes priekšā, stundām ilgi es skatījos uz parlamenta ēku. Ringa ielas brīnišķīgās ēkas ietekmēja mani tāpat kā pasaka no grāmatas "Tūkstotis un viena nakts".

Tagad es atrados skaistajā Vīnē otro reizi. Laba rezultāta gaidās, apņēmības un lepnuma pilns, es aiz nepacietības gribēju ātrāk nokārtot eksāmenu. Par to biju tik ļoti pārliecināts, ka paziņojums par manu neuzņemšanu iedarbojās uz mani kā zibens no skaidrām debesīm. Kad es griezos pie rektora ar jautājumu, kādi ir manas neuzņemšanas cēloņi akadēmijas mākslas nodaļā, rektors man atbildēja, ka atvestie zīmējumi neatstājot ne mazāko šaubu par to, ka mākslinieks no manis neiznāks. No šiem zīmējumiem redzams, ka man ir dotumi arhitektūras jomā. Man vajagot pilnīgi atmest domas par mākslas nodaļu un padomāt par arhitektūras nodaļu. Rektors izteica sevišķu izbrīnu par to, ka es līdz šim laikam vispār neesot mācījies nekādā celtniecības skolā.

Samulsis es pametu brīnišķīgo ēku Šillera laukumā un pirmo reizi savā īsajā dzīvē pats ar sevi pārdzīvoju disharmoniju. Tas, ko es tagad dzirdēju no rektora mutes par savām spējām, kā zibens apgaismoja man tās iekšējās pretrunas, kuras es zemapziņā pārdzīvoju jau agrāk. Tikai līdz šim es nevarēju sev skaidri atbildēt, kāpēc un no kā tas notiek.

Pēc dažām dienām arī man pašam kļuva pilnīgi skaidrs, ka jākļūst par arhitektu.

Ceļš uz arhitekta profesiju man bija ērkšķu pilns. Ietiepības dēļ es veltīgi zaudēju daudz laika reālskolā un tagad par to nācās samaksāt. Lai iekļūtu akadēmijas arhitektūras nodaļā, sākumā vajadzēja beigt celtniecības tehnisko skolu. Bet, lai tiktu tajā, bija nepieciešams vidusskolas atestāts. Bet nekā no tā man nebija. Reāli domājot, likās, ka manu sapņu īstenošana ir pilnīgi neiespējama.

Kad pēc mātes nāves es trešo reizi atbraucu uz Vīni, - šoreiz uz daudziem gadiem, - es atkal biju garīgi līdzsvarots, manī bija atgriezusies agrākā neatlaidība, un tagad es pilnībā zināju savu mērķi. Es stingri nolēmu kļūt par arhitektu. Visus šķēršļus vajadzēja salauzt, par kapitulāciju to priekšā nebija pat runas. Tādējādi, visu pārdomājot, es savā priekšā redzēju sava nelaiķa tēva piemēru. Viņš taču varēja no lauku puišeļa un kurpnieka mācekļa pacelties līdz valsts ierēdņa līmenim. Taču es jutu stiprāku pamatu zem kājām, manas iespējas likās lielākas. To, ko es toreiz uztvēru kā likteņa nežēlastību, tagad esmu spiests atzīt kā nolemtības gudrību. Trūkuma dieviete paņēma mani savās nežēlīgajās rokās. Daudzreiz man šķita, ka tūlīt mani salauzīs trūkums, bet patiesībā tādi mirkļi norūdīja manu raksturu cīņai, un galu galā šis raksturs uzvarēja. Tieši šim savas dzīves periodam man jāpateicas par to, ka es pratu kļūt stiprs un nelokāms. Tagad es dodu svētību šim laikam, ka tas izrāva mani no ērtās dzīves tukšuma, ka mani, memmesdēliņu, "atrāva" no mīkstajiem pēļiem un atdeva trūkuma mātes rokās. Tas man deva iespēju iepazīt nabadzību un ciešanas, kā arī iepazīstināja ar tiem, ar kuriem vēlāk kopā bija lemts cīnīties.

* * *

Šajā pašā laikā es sastapos ar divām briesmām, par kurām agrāk zināju tikai nosaukuma pēc, un kuru nozīmi vācu tautas likteņos, protams, nesapratu. Te es domāju par marksismu un jūdaismu.

Vīne - pilsēta, kas tik daudziem šķiet brīnišķīgu mierinājumu krātuve, laimīgu cilvēku un svētku pilsēta. Taču manā atmiņā tā diemžēl ir palikusi tikai kā manas dzīves skumjākais posms.

Arī tagad šī pilsēta manī izsauc tikai smagas atmiņas. Vīne - šajā vārdā man apvienojas 5 smagi ciešanu un zaudējumu gadi, kuru laikā es sākumā cīnījos par gabaliņu maizes kā melnstrādnieks, pēc tam kā sīks rasētājs. Es toreiz dzīvoju patiešām pusbadā un neatceros, ka tajā laikā būtu jebkad paēdis. Bads bija mans uzticamākais ceļabiedrs, kas nekad neatstāja un godīgi dalījās ar mani visu šo laiku.

Iegādājoties jebkuru jaunu grāmatu, kopā ar mani šajā pirkumā piedalījās tas pats mans uzticamākais ceļabiedrs - izsalkums. Katra operas izrādes apmeklēšana nozīmēja to, ka mans uzticamais draugs paliek kopā ar mani uz ilgāku laiku. Citiem vārdiem, ar šo nežēlīgo ceļabiedru man vajadzēja cīnīties ik dienu. Taču šajā laikā es mācījos vairāk nekā jebkad savā dzīvē. Bez darba arhitektūrā un operas izrāžu retas apmeklēšanas, ziedojot šīm vajadzībām jau tā nabadzīgās pusdienas, man bija tikai viens prieks, - tās bija grāmatas.

Es lasīju bezgalīgi daudz un pamatīgi. Viss brīvais laiks, kas palika pāri pēc darba, pilnīgi tika izmantots šai nodarbībai. Vairāku gadu laikā es radīju sev zināmu zinību rezervi, ar kuru barojos līdz pat šim laikam.

Vēl vairāk.

Šajā laikā manī veidojās zināmi priekšstati par pasauli un izveidojās pasaules uzskats, kas lika granīta pamatus manai tagadējai cīņai.

Tos uzskatus, kurus es ieguvu toreiz, man nācās nedaudz papildināt, bet mainīt nenācās neko.

Tieši otrādi.

Es tagad esmu stingri pārliecināts par to, ka visas cilvēka radošās idejas pamatvilcienos rodas jaunības gados, cik nu vispār tādam cilvēkam ir dotumu radoši domāt. Es tagad redzu atšķirību starp vecuma gudrību, kas ir liela krietnuma, piesardzības un garas dzīves pieredzes rezultāts, un starp jaunības ģenialitāti, kas ar devīgu roku sniedz cilvēcei labvēlīgas idejas un domas, kaut gan bieži arī nepabeigtā veidā. Jaunība dod cilvēcei celtniecības materiālu un nākotnes plānus, no kuriem pēc tam gudrais vecums ņem ķieģeļus un mūrē celtni, ja tā saucamā vecuma gudrība vispār nenoslāpē jaunības ģenialitāti.

* * *

Dzīve, kuru līdz šim laikam es pavadīju vecāku mājās, maz atšķīrās no parastās dzīves. Es dzīvoju bezbēdīgi, un nekādas sociālas problēmas mani neskāra. Mani vienaudži piederēja pie sīkburžuāzijas, t.i., pie tām aprindām, kas maz ir saistītas ar fiziska darba strādniekiem. Lai cik arī tas nebūtu savādi, bezdibenis, kas pastāvēja starp sīkburžuāziju, kuras ekonomiskais stāvoklis nebija "spīdošs", un starp fiziskā darba strādniekiem, bija nesalīdzināmi dziļāks, nekā to uzskatīja. Tā cēloni var izteikt šādi: naids ir šo sabiedrisko slāņu piesardzība. Viņi pavisam nesen tik tikko pacēlās virs fiziskā darba strādnieku līmeņa. Vai atkal ir nepieciešams atgriezties savā vecajā stāvoklī, t.i., strādnieku slāņa stāvoklī, un no jauna tikt pieskaitītiem tam? Bez tam daudziem vēl papildus rodas rūgtas atmiņas par zemāko slāņu nedzirdēti atpalikušo kultūras līmeni, šausmīgo savstarpējo izturēšanos. Nesen izcīnītais sīkburžuja stāvoklis pats par sevi nav nekāds Dievs augstais, taču tas neapšaubāmi piespiež baidīties no

drauda atkal nolaisties par vienu pakāpienu zemāk, un padara nepanesamu pat domu par to.

No šejienes bieži izriet tas, ka augstu stāvoši cilvēki attiecas pret pašiem zemākstāvošajiem ar daudz mazākiem aizspriedumiem nekā "izlēcēji".

Tāpēc izlēcējs zināmā mērā ir jebkurš cilvēks, kas ar savu enerģiju ir nedaudz izsities uz augšu, salīdzinājumā ar savu iepriekšējo dzīves līmeni.

Šī bieži vien smagā cīņa noslāpē jebkuru līdzjūtību. Izmisīgā cīņa par izdzīvošanu, kurā pats esi tikko piedalījies, bieži vien nogalina jebkuru līdzjūtību pret citiem cilvēkiem.

Pret mani liktenis šajā sakarā bija labvēlīgāks. Dzīve, iesviedusi mani nabadzības un trūkuma atvarā, no kurienes savā laikā izkļuva mans tēvs, vēlāk izsitoties cilvēkos, norāva no manām acīm sīkburžuāzijas ierobežotās audzināšanas aizsēju. Tikai tagad es sāku saprast cilvēkus, iemācījos atšķirt šķietamību un īstenību no cilvēka iekšējās būtības.

Vīne jau 20. gadsimta sākumā tika pieskaitīta pie milzīgās sociālās nevienlīdzības pilsētām.

No vienas puses, te bija uzkrītošs greznums, no otras puses, - atbaidoša nabadzība. Pilsētas centrā un tās iekšējos kvartālos varēja it sevišķi just 52 miljonu valsts pulsu ar visu tās nacionalitāšu valstij raksturīgo un apšaubāmo valdzinājumu. Galms kā magnēts ar visu apžilbinošo bagātību pievilināja bagātniekus un inteliģentus. To papildināja visspēcīgākais centrālisms, kas bija Habsburgu monarhijas pamatā.

Tikai, pateicoties centrālismam, varēja saturēt šo starpnacionālo "ķīseli". Centrālisma rezultāts bija nepieredzēta augstākās administrācijas koncentrācija valsts rezidence Vīnē.

Vīne bija ne tikai Donavas monarhijas politiskais un garīgais, bet arī ekonomiskais centrs. Lielās strādnieku armijas pretstats bija augstāko oficieru, valsts ierēdņu, mākslinieku un zinātnieku armija, bet baismīgās nabadzības pretstats - aristokrātijas un tirgotāju milzīgā bagātība. Pils laukumā jebkurā diennakts laikā varēja redzēt tūkstošiem klejojošu bezdarbnieku. Pāris soļu no triumfālajiem vārtiem dubļainos kanālos vārtījās un dzēra simtiem tūkstošu bezpajumtnieku.

Diezin vai tajā laikā kādā citā vācu pilsētā varēja labāk un ar lielākiem panākumiem pētīt sociālo problēmu. Tikai nevajag apmānīt pašiem sevi. Šī "pētīšana" nav iespējama, sākot no augšas uz leju. Kas nav pabijis smacējošajās nabadzības knaiblēs, tas nekad nesapratīs, ko nozīmē šī elle. Ja tiek pētīta sociālā problēma, sākot no augšas uz leju, tad neko citu nevar sagaidīt kā melīgu sentimentalitāti un vieglprātīgu pļāpāšanu. Bet tie gan viens, gan otrs ir kaitīgi. Pirmais tāpēc, ka problēma vienkārši tiek apieta; otrais tāpēc, ka neļauj pat piekļūt pie problēmas kodola. Es patiešām nezinu, kas ir sliktāk: pilnīga vienaldzība par sociālām vajadzībām, kas ir raksturīga vairākumam laimīgo un tiem, kuri pietiekami daudz nopelna un bezbēdīgi dzīvo, vai arī nievājoša un bieži vien augstākā mērā netaktiska, iecietīga attieksme pret jaunāko brāli. Tā ir raksturīga tiem daudzajiem vīriešu kārtas kungiem un sieviešu kārtas kundzēm, kam līdzjūtība "tautai" ir modes lieta. Šie cilvēki grēko vairāk nekā viņi var iedomāties, iztrūkstot takta sajūtai. Nav jābrīnās, ka šādas saskarsmes ar "jaunāko brāli" rezultāts bieži vien ir pilnīgi negatīvs. Kad tauta uz tādu apiešanos atbild ar sašutuma jūtām, šie labie kungi to uztver kā tautas nepateicības pierādījumu.

Tas, ka sabiedriskai darbībai nav nekā kopēja ar augstāk teikto un ka tā vispirms nevar rēķināties ar kaut kādu pateicību, jo tās uzdevums ir nevis sadalīt ubaga dāvanas, bet gan atjaunot tiesības, - tāda veida domāšana šiem kungiem pat prātā neienāk.

Mani liktenis pasargāja no sociālo jautājumu "risināšanas" tādā veidā. Es tiku ievilkts nabadzības atvarā, liktenis mani uzaicināja ne tik daudz "pētīt" sociālo problēmu, bet gan to pašam izmēģināt. Ja trusītis laimīgi pārdzīvo preparēšanu, tad jau tas ir viņa paša nopelns.

* * *

Cenšoties tagad uzrakstīt uz papīra par to, kas tika pārdzīvots toreiz, es iepriekš zinu, ka par pilnīgu izklāstījumu pat runa nevar būt. Tā var būt tikai par to, lai aprakstītu visspilgtākos iespaidus un pierakstītu tās nozīmīgākās mācības, kuras es guvu savas dzīves noteiktā posmā.

* * *

Sameklēt darbu man nebija grūti: nācās strādāt gan par melnstrādnieku, gan arī dažkārt veikt līgumdarbu. Tādā veidā es pelnīju sev maizes kumosu.

Bez tam es bieži domāju: jāpieņem to cilvēku viedoklis, kas, nokratījuši no savām kājām vecās Eiropas pīšļus, dodas uz Jauno pasauli, lai tur nopelnītu maizes kumosu, vienalga kādu darbu strādājot. Atbrīvojušies no visiem aizspriedumiem un uzskatiem par dzimtskārtām un profesionālo godu, kā arī no visādām tradīcijām, viņi nopelna iztiku tur un tā, kur un kā tas ir iespējams. Viņiem ir pilnīga taisnība, ka neviens darbs neapkauno cilvēku. Tāpēc es nolēmu ar abām kājām nostāties uz zemes un izsisties uz augšu, lai arī ko tas man maksātu.

Ļoti ātri es pārliecinājos gan par to, ka vienmēr un visur var atrast kādu darbu, gan arī par to, ka tikpat viegli darbu var pazaudēt.

Tieši darba nodrošināšana pēc kāda laika man kļuva pati smagākā jaunās dzīves puse.

"Kvalificētu" strādnieku izsviež uz ielas ne tik bieži kā melnstrādnieku. Taču arī viņš nav drošs, ka nenotiks tas pats. Ja viņš nenokļūst bezdarbniekos vienkārši sakarā ar to, ka nav darba vispār, tad bieži viņu pārsteidz lokauts vai bezdarbs par piedalīšanos streikā.

Te nenodarbinātība nežēlīgi atriebjas visai saimniecībai.

Lauku puisis, kas pārceļas uz pilsētu vieglāka darba, īsāka darbalaika un citu pilsētas kārdinājumu dēļ un, kas ir pieradis pie nodrošinātākas nodarbinātības, pamet darbu tikai tad, kad viņam ir nopietnas cerības atrast citu. Vajadzība pēc lauksaimniecības strādniekiem ir liela, tāpēc bezdarbs šo strādnieku vidū nevar būt ilgstošs. Kļūdaini ir domāt, ka jaunais puisis, kas aizbrauc uz lielpilsētu, ir sliktāks par to, kurš ir apmeties uz ilgu laiku laukos. Nē, tieši otrādi, pieredze rāda, ka uz pilsētu pārnākušie lauku cilvēki lielākoties ir pieskaitāmi pašiem veselīgākajiem un enerģiskākajiem cilvēkiem. Pie šiem "emigrantiem" jāpieskaita ne tikai tie, kas ir emigrējuši aiz okeāna uz Ameriku, bet arī tie lauku cilvēki, kas ir nolēmuši pamest savus laukus un doties laimes meklējumos uz lielpilsētu.

Arī viņi uzņemas lielu risku. Lielākoties šāds lauku puisis ierodas lielpilsētā ar naudu kabatā. Viņam nav jāuztraucas par sevi, ja darbu uzreiz nevarēs atrast. Daudz sliktāk būs tad, ja atrasto darbu viņam nāksies ātri pazaudēt. It īpaši ziemas laikā atrast jaunu darbu ir ļoti grūti, pat neiespējami. Dažas nedēļas viņš izdzīvos, jo no arodbiedrības kases dabūs bezdarbnieka pabalstu. Bet, kad būs iztērēts pēdējais grasis un arodbiedrības kase pārtrauks izmaksāt viņam pabalstu sakarā ar pārāk ilgu atrašanos bezdarbnieka statusā, tad viņš nonāk lielā trūkumā. Līdz ar to viņam izsalkušam nāksies klaiņot pa ielām un iekļūt vai pārdot pēdējās mantas. Viņa apģērbs nonēsāsies, un viņš pats arvien vairāk sabruks fiziski, bet pēc tam arī morāli. Ja viņam vēl gadīsies palikt bez pajumtes (ziemā tas gadās itin bieži), viņa stāvoklis kļūs pavisam nožēlojams. Galu galā viņš tomēr atradīs kaut kādu darbu, un viss sāksies no gala. Otrreiz nelaime nāks tādā pašā veidā. Trešo reizi likteņa triecieni būs daudz spēcīgāki. Pamazām viņš sāks uztvert savu nenodrošināto stāvokli arvien vienaldzīgāk. Visbeidzot šī atkārtošanās kļūs par pieradumu.

Enerģiskais un strādīgais puisis, pateicoties tieši tam, pakāpeniski pilnīgi izmaina savu veidolu. No darba cilvēka viņš pārvēršas par vienkāršu instrumentu tādu cilvēku rokās, kuri sāk viņu izmantot savu zemisko un savtīgo mērķu sasniegšanai. Bez jebkādas vainas viņam tik bieži nākas kļūt par bezdarbnieku, ka viņš jau sāk uzskatīt: mēnesi vairāk vai mazāk - vienalga. Galu galā viņa attieksme kļūst indiferenta ne tikai pret

savu personisko eksistēšanu un izpeļņu, bet arī pret jautājumiem, kas saistīti ar valsts, sabiedrisko un visas kultūras vērtību iznīcināšanu. Viņam nav grūtību piedalīties streikos, bet tik pat viegli viņš var pret streikiem attiekties pilnīgi indiferenti.

Man bija iespēja šo procesu vērot savām acīm tūkstošiem reižu. Jo vairāk es vēroju šo spēli, jo vairāk manī radās pretīgums pret lielpilsētu, kas sākumā tik alkatīgi pievelk cilvēkus, lai pēc tam viņus tik cietsirdīgi atstumtu un iznīcinātu.

Kad šie cilvēki ierodas pilsētā, viņi it kā ar prieku tiek pieskaitīti galvaspilsētas iedzīvotājiem; bet tikko viņi ilgāk uzturas šajā pilsētā, tā pārstāj par viņiem interesēties.

Arī mani dzīve šajā pasaules pilsētā ir krietni nopluinījusi; uz savas ādas man vajadzēja izbaudīt pietiekami daudzus materiālus un morālus likteņa triecienus. Ir vēl viena lieta, par kuru es šeit pārliecinājos: biežās pārejas no darba uz bezdarbu un otrādi, kas saistītas ar mūžīgām niecīgā budžeta svārstībām, sagrauj taupības sajūtu un vispār atņem vēlmi saprātīgi veidot savu dzīvi. Cilvēks pakāpeniski pierod labajos laikos dzīvot bez bēdām, bet sliktajos - badoties. Izsalkums pieradina cilvēku neaprēķināmi rīkoties ar naudu, kad tā nonāk viņa rokās; cilvēks zaudē pašierobežošanās spējas. Ja tiek dabūts kaut kāds darbs un nopelnīti daži graši, viņš šo izpeļņu tūlīt vieglprātīgi "aizlaiž vējā". Tas izslēdz jebkuru iespēju aprēķināt savu nelielo budžetu kaut vai vienai nedēļai. Sākumā nopelnītās naudas pietiek piecām no septiņām nedēļas dienām, pēc tam tikai trim dienām, un galu galā cilvēks nonāk tik tālu, ka iztērē visu savu nedēļas izpeļņu vienas dienas laikā.

Bet mājās bieži vien gaida sieva un bērni. Dažreiz arī viņi pierod pie šīs neveselīgās dzīves. Tas notiek galvenokārt tad, ja vīrs pret viņiem izturas labi un pat vēl mīl ģimeni. Tad viņi visi kopā vienas, divu vai trīs dienu laikā iztērē visu nedēļas izpeļņu. Kamēr nauda vēl ir, viņi ir paēduši un padzēruši, bet nedēļas otrā pusē notiek viņu badošanās. Šajā laikā sieva iet pie kaimiņiem, lai aizņemtos kādus grašus, "taisa" nelielus parādus pie veikalnieka un cenšas visādi izgrozīties, lai kaut kā izdzīvotu nedēļas pēdējās dienās. Pusdienlaikā viņi sēžas pie galda ar pustukšiem traukiem, bet bieži vien tie ir pavisam tukši. Tiek gaidīta jaunā algas diena: izsalkumā tiek sapņots par šo laimīgo dienu, kad nedēļas izpeļņa atkal tiks iztērēta pāris stundās.

Mazie bērni jau agrā bērnībā iepazīst šo nabadzību.

Taču pavisam slikti viss beidzas tad, ja vīrs atraujas no ģimenes vai māte savu bērnu dēļ sāk cīņu pret vīru šādas nožēlojamas dzīves dēļ. Tad sākas strīdi un nesaskaņas. Jo vairāk vīrs atsvešinās no sievas, jo vairāk viņš aizraujas ar alkoholu. Katru sestdienu viņš ir piedzēries. Pašsaglabāšanās jūtu vadīta un savu bērnu dēļ māte uzsāk negantu cīņu par tiem niecīgajiem grašiem, kurus viņai nākas izspiest no vīra lielākoties ceļā no fabrikas līdz krogam. Svētdienas vai pirmdienas naktī viņš beidzot ieradīsies mājās - piedzēries, nikns un bez graša kabatā. Tad notiek tādas scēnas, no kurām Dievs lai mūs sargā.

Es pats to esmu vērojis tūkstošiem reižu. Sākumā tas mani kaitināja un izsauca sašutumu, bet vēlāk es iemācījos saprast šo ciešanu smago traģēdiju un saskatīt to daudz dziļākos cēloņus. Sliktu sabiedrisko apstākļu nelaimīgie upuri!

Vēl sliktāka toreiz bija nodrošināšana ar dzīvokļiem. Vīnes melnstrādnieka dzīves apstākļi bija vienkārši briesmīgi. Vēl tagad man tirpas skrien pār muguru, kad atceros tās kazarmas, kur masveidā dzīvoja šie nelaimīgie cilvēki, un tās mēslu, netīrumu un drazu kaudzes, kādas man nācās redzēt.

Ko gan var labu gaidīt, kad kādu dienu no šīm kazarmām izlauzīsies nenoturama saniknotu vergu masa, par kuru bezrūpīgā pilsēta pat nedomā?

Jā, bagātnieku pasaule ir bezrūpīga.

Tā bez rūpēm ļauj notikumiem ritēt savu gaitu, nedomājot pat par to, ka liktenis agri vai vēlu atmaksās, ja vien cilvēki savlaicīgi nepadomās, ka liktenis ir jāiežēlina.

Cik ļoti pateicīgs es tagad esmu providencei par to, ka tā deva man iespēju iepazīt šo skolu! Tajā man nenācās izvairīties no visa tā, kas nebija pa prātam. Šī skola mani audzināja ātri un pamatīgi.

Ja es negribēju pilnīgi vilties cilvēkos, kuru sabiedrībā es tolaik uzturējos, man vajadzēja sākt atšķirt viņu dzīves ārpusi no šīs dzīves ietek mētājiem cēloņiem. Tikai tādā gadījumā visu to varēja izturēt un nekrist izmisumā. Tikai tā es savā priekšā varēju saskatīt ne tikai nabadzībā un netīrībā grimstošos cilvēkus, bet arī bēdīgo likumu bēdīgos rezultātus. Manas paša dzīves grūtības un cīņa par izdzīvošanu, kura nebūt nebija viegla, šajā sakarā paglāba mani no briesmām kļūt vienkārši sentimentālam. Es nebūt nekapitulēju un nenolaidu rokas, redzot noteiktas sabiedriskās attīstības nenovēršamos rezultātus. Nē, tā nav jāsaprot manu vārdu jēga.

Jau tad es pārliecinājos, ka uz mērķi ved divkāršs ceļš:

Visdziļākā sociālās atbildības izjūta ir vērsta uz mūsu sabiedrības attīstības labāku apstākļu radīšanu apvienojumā ar neatlaidīgu apņēmību uz tā mora iznīcināšanu, kuru baltu nomazgāt nav iespējams.

Daba sakoncentrē visu savu uzmanību nevis uz to, lai atbalstītu pastāvošo, bet gan uz to, lai nodrošinātu nākotnes asnus. Tāpat ir arī cilvēka dzīvē – mazāk jādomā par to, lai mākslīgi uzlabotu pastāvošo ļaunumu (kas 99 gadījumos no simta nav iespējams), bet vairāk par to, lai attīrītu ceļu veselīgāk attīstīties spējīgai nākotnei.

Jau tajā laikā, kad es Vīnē cīnījos par eksistenci, man kļuva skaidrs, ka sabiedriskā darbība nekad un nekādos apstākļos nav jāierobežo tikai ar smieklīgu un bezmērķīgu labdarību; tā jākoncentrē uz to galveno trūkumu novēršanu mūsu saimnieciskās un kultūras dzīves organizēšanā, kuri neizbēgami noved vai vismaz var novest atsevišķus cilvēkus līdz deģenerācijai. Tam, kas neizprot šo parādību īstos cēloņus, arī rodas grūtības un šaubas atzīt nepieciešamību izmantot visgalējākos, visnežēlīgākos līdzekļus valsts dzīvei bīstamo parādību iznīcināšanai.

Šīs svārstības un nepārliecinātību par sevi būtībā rada paša vainas sajūta par to, ka šāds posts un traģēdija pastāv. Nedrošība paralizē gribu un traucē pieņemt nopietnus un stingrus lēmumus, bet vājums un šaubas nepieciešamo pasākumu veikšanā tikai paildzina nelaimi.

Tad pienāk laiks, kad cilvēkiem izzūd vainas apziņa par visu šo ļaunumu, tikai tad cilvēki gūst nepieciešamo iekšējo mieru un spēku, lai nežēlīgi un nesaudzīgi izravētu visas nezāles. Toreiz Austrijas valstī gandrīz nebija nekādas sociālās likumdošanas; tās vājumam cīņā pret visiem šiem deģenerēšanās procesiem bija ļoti uzkrītošs raksturs.

* * *

Man ir grūti pateikt, kas toreiz manī izraisīja lielāku sašutumu, - vai apkārtējās vides ekonomiskais posts, tās tikumiski un morāli zemais līmenis vai arī kultūras pagrimuma pakāpe. Cik gan bieži mūsu buržuā ir morāli sašutuši, kad no kāda nelaimīga klaidoņa lūpām atskan paziņo jums, ka viņam galu galā ir viss vienalga, vai viņš ir vācietis vai nē. Itin visur viņš jūtas vienādi labi vai slikti atkarībā no tā, vai uz galda viņam ir maizes kumoss.

Sakarā ar "nacionālā lepnuma" trūkumu, šādos gadījumos tiek daudz moralizēts, nežēlojot stiprus izteicienus.

Bet, vai šie nacionāli lepnie cilvēki ir daudz domājuši, kā izskaidrot to, ka viņi paši domā un jūt pavisam citādi.

Vai viņi ir daudz domājuši, cik atsevišķu patīkamu atmiņu visās kultūras un mākslas dzīves jomās viņiem ir devusi šī dzimtenes un nācijas varenības sajūta, kura tad arī ir radījusi patīkamo apziņu būt piederošam tieši šai Dieva izredzētai tautai? Vai viņi ir domājuši, cik lielā mērā šis lepnums par savu tēvzemi ir atkarīgs no tā, ka viņiem bija reāla iespēja iepazīties ar tās varenību visās jomās?

Vai mūsu buržuāzijas slāņi domā par to, cik smieklīgi mazi ir šie reālie priekšnosacījumi mūsu "tautai"?

Lai nemēģina argumentēt ar to, ka "arī citās zemēs ir tāpat", un "tomēr" tur strādniekam ir dārga sava dzimtene. Ja arī tā būtu taisnība, tas nevar būt mūsu bezdarbības attaisnojums. Taču tā nav taisnība. Tas, ko mēs attiecībā uz frančiem saucam par "šovinistisku" audzināšanu, patiesībā nav nekas cits, kā pārmērīga Francijas varenības pasvītrošana visās kultūras dzīves jomās vai, kā paši franči mīl teikt, visās "civilizācijas" jomās. Jaunos frančus skolo nevis "objektivitātē", bet gan vissubjektīvākā veidā, kādu tikai var iedomāties attiecībā uz visu viņu dzimtenes politisko vai kultūras varenību.

Šāda veida audzināšana, protams, jāattiecina tikai uz pašiem vispārīgākiem un lielākiem jautājumiem. Ja ir nepieciešams, tad atmiņa šajā virzienā nepārtraukti jāvingrina, lai par katru cenu radītu tautā attiecīgās jūtas.

Taču mēs ne tikai neizdarām pašu nepieciešamāko, bet vēl arī sagraujam to mazumu zināšanu, ko mums ir devusi skola. Ja trūkums un nelai mes vēl nav izdzēsušas no tautas atmiņas visu labo par pagātni, tad mēs tik un tā centīsimies politiski to saindēt, lai tauta pilnīgi šo labo aizmirstu.

Iedomājaties šādu situāciju.

Pagrabā, kurā ir divas tumšas istabas, dzīvo septiņu cilvēku liela strādnieku ģimene. No pieciem bērniem mazākajam, teiksim, ir trīs gadi. Tas ir vecums, kad pirmie iespaidi tiek uztverti ļoti asi. Apdāvinātiem cilvēkiem bērnības atmiņas ir dzīvas līdz sirmam vecumam. Telpu šaurība veido ārkārtīgi nelabvēlīgus dzīves apstākļus. Strīdi un nesaskaņas rodas jau tikai šīs saspiestības dēļ vien. Šie cilvēki ne tikai vienkārši dzīvo kopā, bet viņi arī nospiež viens otru. Visniecīgākais strīds, kas plašākā dzīvoklī atrisinātos, aizejot katram uz savu istabu, šādos apstākļos bieži vien noved pie nepārtrauktas rīvēšanās. Bērni vēl kaut kā pārcieš šos apstākļus; viņi strīdas un kaujas ļoti bieži, taču ātri aizmirst šos strīdus. Bet, kad strīdas un ķildojas vecāki, ja tas notiek katru dienu un pie tam vispretīgākajā veidā, tad šīs uzskatāmās audzināšanas metodes nenoliedzami ietekmē bērnus.

Taču, kad abpusējais konflikts starp tēvu un māti nonāk līdz tam, ka iereibušais tēvs rupji apietas ar māti vai pat sit viņu, tad tie ļaudis, kas nav dzīvojuši šādos apstākļos, nevar pat iedomāties, pie kādām sekām tas noved. Jau sešu gadu vecumā bērns iepazīst tādas lietas, kas pieaugušajiem var iedvest tikai šausmas. Morāli saindēts, fiziski neattīstīts, bieži vien utains - tāds jaunais pilsonis dodas uz skolu. Kaut kā viņš iemācās lasīt un rakstīt, un tas arī ir viss. Par to, lai mācītos mājās, šādos apstākļos nevar būt ne runas. Gluži otrādi. Tēvs un māte bērnu klātbūtnē lamā skolotāju un skolu ar tādiem izteicieniem, kurus pat izteikt nedrīkst. Tā vietā, lai palīdzētu bērniem mācīties, vecāki ir vairāk noskaņoti nolikt viņus uz ceļiem un nopērt. Viss, ko bērniem nākas dzirdēt šādos apstākļos, nebūt neiedveš viņos cieņu pret apkārtējo pasauli. Šeit viņi vispār nedzird nevienu labu vārdu par cilvēci. Visas iestādes, visas varas te tiek tikai cietsirdīgi un rupji kritizētas, sākot no skolotāja un beidzot ar valsts vadoni. Vecāki nosoda visus un visu - gan reliģiju un morāli, gan valsti un sabiedrību - visu to visbiežāk pašā netīrākajā veidā. Kad tāds puisēns 14 gadu vecumā ir beidzis skolu, tad vairumā gadījumu ir grūti noteikt, kas viņā gūst virsroku: neiedomājama muļķība, jo skolā viņš neko nopietni nav iemācījies, vai rupjība, kas bieži vien ir saistīta ar tikumības trūkumu šajā vecumā tā, ka mati ceļas stāvus.

Jau tagad viņam nav nekā svēta. Viņš neko skaistu šajā dzīvē nav redzējis un jau iepriekš zina, ka tālāk viss būs vēl sliktāk tajā dzīvē, kurā viņš pašlaik ienāk.

Trīsgadīgais bērns ir pārvērties par pusaudzi. Autoritāšu viņam nav. Neko citu kā trūkumu un netīrību šis jaunais cilvēks nav redzējis. Neko tādu viņš nav redzējis, kas viņā varētu iedvest entuziasmu un tiekšanos uz augšu.

Bet tagad viņam vēl nāksies iziet sūro dzīves skolu.

Tagad viņam sākas tādas pašas mocības, kādas bija viņa tēvam. Viņš klaiņo visu dienu, kur tikai pagadās. Mājās viņš atgriežas vēlu naktī. Savdabīgas izpriecas dēļ viņš piekauj to nelaimīgo būtni, ko sauc par viņa māti. No viņa straumēm plūst visrupjākās lamas. Beidzot notiek "laimīgs" gadījums, un viņš nokļūst mazgadīgo cietumā, kur tiek papildināta viņa "izglītība".

Bet mūsu dievbijīgie buržuā vēl brīnās, kāpēc šim "pilsonim" nav pietiekama nacionālā entuziasma.

Mūsu buržuāziskā sabiedrība mierīgi noskatās uz to kā teātrī un kino, "netīrā" literatūrā un sensacionālos laikrakstos ik dienu tiek indēta tauta. Un pēc tam tas, ka šī sabiedrība vēl brīnās, kāpēc mūsu tautas masām tik ļoti pietrūkst tikumības, kāpēc izceļas paši, manās acīs zaudēja jebkādas tiesības kritizēt, pat vienkārši žēloties.

Taču šajā jomā es daudz lasīju un mācījos.

Piebildīšu, ka ar "lasīšanu" es saprotu varbūt kaut ko pavisam citu nekā vairums tā saucamās mūsu "inteliģences".

Es zinu daudzus, kas "lasa" bezgala daudz - grāmatu pēc grāmatas, burtu pēc burta; un tomēr es nesaukšu šos cilvēkus savādāk kā tikai par "daudzlasītājiem". Protams, šiem cilvēkiem ir lielas "zināšanas", bet viņu smadzenes nav spējīgas kaut cik pareizi apgūt, piereģistrēt un klasificēt uztverto materiālu. Viņi pilnīgi nemāk grāmatā atšķirt vērtīgo no nevajadzīgā, kā arī nepieciešamo paturēt prātā, bet lieko, ja tas ir iespējams, vienkārši neredzēt un nekādā gadījumā neapgrūtināt sevi ar lieku "nastu".

Lasīšana taču nav pašmērķis, bet tikai līdzeklis mērķa sasniegšanai. Lasīšanas mērķis ir palīdzēt cilvēkam iegūt zināšanas tajā jomā, kura atbilst viņa spējām un mērķtiecībai. Lasīšana cilvēkam dod rokās tos instrumentus, kuri vajadzīgi viņa profesijai neatkarīgi no tā, vai ir runa par vienkāršu eksistenci, vai arī daudz lielāku mērķu sasniegšanu. Bet, no otras puses, grāmatu lasīšana palīdz cilvēkam radīt sev vispārēju pasaules uzskatu. Visos gadījumos ir nepieciešams, lai izlasītās grāmatas saturs prātā netiktu sarindots pēc tās satura rādītāja. Uzdevums nav noslogot savu atmiņu ar noteiktu grāmatu skaitu. Vajag tiekties pēc tā, lai vispārēja pasaules uzskata ietvaros grāmatu mozaīkai būtu atbilstoša vieta cilvēka prātā un lai tā palīdzētu viņam nostiprināt un paplašināt savu pasaules uzskatu. Pretējā gadījumā grāmatas lasītāja galvā izveidosies tikai haoss. Mehāniska lasīšana ir pilnīgi bezjēdzīga, lai arī ko par to nedomātu nelaimīgais grāmatu lasītājs. Tāds lasītājs dažreiz uzskata sevi par "izglītotu" cilvēku un iedomājas, ka viņš ir labi iepazinis dzīvi, uzkrājis zināšanas, bet patiesībā, atkarībā no viņa "izglītības" līmeņa, viņš arvien attālinās no sava mērķa. Galu galā viņš nonāks vai nu sanatorijā, vai arī kļūs par "politiķi" parlamentā.

Tam, kurš tā attīsta sevi, nekad neizdosies izmantot savas haotiskās "zināšanas" tiem mērķiem, kuri viņam radīsies noteiktos gadījumos. Viņa garīgums nav novietots uz dzīves līnijas, bet gan uz mirušo grāmatu līnijas. Lai gan dzīve viņu daudzreiz mudina ņemt no grāmatām patiesi vērtīgo, šis nelaimīgais lasītājs pratīs atsaukties tikai uz kādu grāmatā izlasītu lappusi, bet nepratīs to izmantot dzīvē. Kritiskos brīžos šādi gudrinieki ar sviedriem vaigā meklē grāmatās analoģijas un paralēles, bet, protams, nekas tur neiznāk.

Ja tā nebūtu, tad dažu mūsu augsti mācīto valdības "varoņu" politiska darbība būtu pilnīgi neizskaidrojama. Mums atliktu tikai izdarīt vienu secinājumu, proti, patoloģisku tieksmju vietā konstatēt vienkārša blēža īpašības.

Bet, ja cilvēkam piemīt pareizās lasīšanas māka, viņš jebkuru izlasīto grāmatu, laikrakstu un brošūru pratīs izmantot tā, lai no tās paņemtu visu patiesi vērtīgo, kam ir paliekoša nozīme. Viņš jauno materiālu pratīs novērtēt un apgūt tā, ka tas palīdzēs precizēt un papildināt zināšanas, kuras viņam bija jau agrāk, kā arī iegūt jaunas atziņas, kas dos iespēju pamatot savu uzskatu pareizību. Ja dzīve pēkšņi izvirzīs jaunus jautājumus, tad viņš agrāk izlasīto un atmiņā paturēto materiālu varēs izmantot attiecīgajā situācijā. Desmitiem gadu smadzenēs krātais materiāls viņam dos iespēju ātri mobilizēt to, kas nepieciešams jaunās problēmas noskaidrošanai un pareizas atbildes atrašanai. Tikai tādam grāmatas lasīšanas veidam ir jēga un mērķis.

Piemēram, orators, kas neprot šādā veidā apgūt nepieciešamo palīgmateriālu, nekad nebūs spējīgs pietiekami pārliecināti aizstāvēt savus uzskatus, saskaroties ar iebildumiem. Neko nedos arī tas, ja viņa uzskats būtu tūkstošiem reižu pareizāks un pilnīgi atbilstu īstenībai. Jebkurā

diskusijā atmiņa pievils šādu oratoru, vajadzīgā brīdī viņš nespēs atrast ne pamatojumus savas domas apstiprināšanai, ne arī faktus pretinieka tēžu apstrīdēšanai. Ja runa ir par tādu oratoru, kas var apkaunot tikai pats sevi, tā vēl ir tikai pusbēda. Daudz ļaunāk ir tad, ja aklais liktenis šādu viszinošu un tomēr nekā nezinošu kungu iecels par valsts vadītāju.

Es jau kopš agras jaunības esmu centies visu lasīt pareizi. Par laimi, man bija labi palīgi - atmiņa un izpratne. Šajā ziņā Vīnes periods bija īpaši ražīgs un arī vērtīgs. Ikdienišķās dzīves pieredze mani mudināja iedziļināties un studēt arvien jaunas un visdažādākās problēmas. Kad es beidzot biju sasniedzis spēju teorētiski pamatot praksi un teoriju pārbaudīt praksē, tad man vairs nedraudēja briesmas ne nosmakt teorijā, ne arī īstenību uztvert pārāk sekli.

Tādējādi dzīves pieredze rosināja mani ļoti pamatīgi un arī teorētiski izstudēt divas vissvarīgākās problēmas, ieskaitot sociālo problēmu.

Kas zina, kad īsti es būtu sācis iedziļināties marksismā, ja toreizējais laiks mani nebūtu ar varu piesaistījis šai problēmai.

* * *

Agrā jaunībā es par sociāldemokrātiju zināju ļoti maz, un tas pats nepavisam neatbilda īstenībai.

Es klusībā priecājos, ka sociāldemokrāti cīnās par vispārējām un aizklātām vēlēšanu tiesībām. Taču mans saprāts jau toreiz brīdināja, ka tas novedīs pie man tik ienīstā Habsburgu režīma novājināšanās. Es biju nelokāmi pārliecināts, ka šī monarhija pie Donavas nevarēs turpmāk pastāvēt, ja šim mērķim netiks ziedotas vāciskuma intereses. Es sapratu, ka, pat lēni pārslāviskojot Austrijas vāciešus, nebūs garantēta patiesi dzīvotspējīgas valsts izveidošana. Tā iemesls ir ļoti vienkāršs, t.i., slāviskā elementa valstiskums radīja manī dziļas šaubas. Tieši tādēļ es apsveicu visu, kas, pēc manām domām, varēja novest pie kraha valsti, kurā 10 miljonu vāciešu intereses tika mītītas kājām un nolemtas iznīcībai. Jo stiprāk uzliesmoja nacionālā plēšanās un dažādu valodu cīņas, Austrijas parlamenta dalīšanās, jo tuvāk nāca šīs Bābeles valsts sabrukuma stunda, un tuvojas arī manas vācaustriešu tautas atbrīvošanās brīdis. Tikai tādā veidā toreiz varēja notikt Austrijas vāciešu atkalapvienošanās ar seno tēvzemi.

Tāpēc šī sociāldemokrātu darbība man bija simpātiska. Bez tam es toreiz biju vēl nepietiekami pieredzējis un dumjš, domādams, ka sociāldemokrāti rūpējas par strādnieku materiālā stāvokļa uzlabošanu. Tas, manuprāt, drīzāk runāja viņiem par labu, bet nevis par sliktu. Taču kas mani toreiz tomēr "atstūma" no sociāldemokrātijas? Tā bija viņas naidīgā attieksme pret cīņu par vācu interesēm, pazemojoša pielīšana slāvu "biedriem", kuri labprāt to pieļāva, bet bija augstprātīgi atturīgi, kad uzmācīgajiem lūdzējiem vajadzēja atlīdzināt par pūlēm.

Kad es biju 17 gadus vecs, vārds "marksisms" vēl nebija plaši pazīstams, bet "sociāldemokrātija" un "sociālisms" man likās identiski jēdzieni. Arī šajā ziņā bija nepieciešami smagi likteņa triecieni, lai man atvērtos acis attiecībā uz šo nepieredzēto tautas muļķošanu.

Līdz tam es biju iepazinis sociāldemokrātisko partiju tikai kā skatītājs masu demonstrāciju laikā. Man nebija ne mazākā priekšstata par tās piekritēju mentalitāti vai viņu mācības būtību. Un tad es pēkšņi nonācu saskarē ar tās audzināšanas un "pasaules uzskata" rezultātu. Tas, kas varbūt būtu noticis tikai pēc vairākiem gadu desmitiem, notika dažu mēnešu laikā: es sapratu, ka zem sociālās tikumības un cilvēkmīlestības maskas apkārt staigājošais mēris ir tik bīstams, ka no tā iespējami ātrāk pasaule jāatbrīvo. Citādi tā tiks atbrīvota no cilvēces.

Mana pirmā tikšanās ar sociāldemokrātiem notika, strādājot kādā jaunceltnē.

Jau no paša sākuma nebija nekā iepriecinoša. Mans apģērbs vēl bija samērā kārtīgs, mana valoda bija izkopta, un izturēšanās - atturīga. Es biju pietiekami daudz norūpējies par savu likteni, lai vēl domātu par to, kas notiek apkārtējā pasaulē. Man bija nepieciešams vienīgi darbs, lai nenomirtu badā, un lai es gūtu, kaut arī lēnas, tomēr tālākās izglītošanās iespējas. Droši vien es vispār nebūtu licies zinis par savu jauno vidi, ja otrajā vai trešajā darba dienā nebūtu gadījies notikums, kas piespieda mani nekavējoties izteikt savu attieksmi. Man piedāvāja iestāties organizācijā.

Manas zināšanas par arodorganizācijām toreiz līdzinājās nullei. Es varētu tikpat labi pierādīt to lietderīgumu kā nelietderīgumu. Kad man paziņoja, ka ir tajā jāiestājas, es atteicos. Es to pamatoju ar to, ka šo lietu nesaprotu, un vispār es neļauju nevienam sevi piespiest. Droši vien pirmais apgalvojums bija pamatā tam, ka es tūlīt netiku izmests pa durvīm. Liekas, viņi cerēja, ka dažās dienās es tikšu uzvests uz pareizā ceļa. Taču tā gan bija pamatīga maldīšanās. Pēc četrpadsmit dienām man vairs nebija spēka izturēt, lai arī kā to es būtu vēlējies. Šajās dienās es diezgan pamatīgi biju iepazinis šo vidi, un nekāda vara pasaulē nebūtu varējusi mani piespiest iestāties organizācijā, kuras biedrus es redzēju tik nepievilcīgā gaismā.

Pirmajās dienās es vienkārši dusmojos.

Pusdienlaikā daļa strādnieku gāja uz tuvējiem krogiem, kamēr pārējie palika būvlaukumā un apēda savas nabadzīgās pusdienas. Tie bija precētie vīri, kuriem sievas pusdienās parasti atnesa zupu nožēlojama izskata traukos. Tuvojoties nedēļas beigām, šo strādnieku skaits arvien palielinājās. To, kāpēc tā bija, es sapratu tikai vēlāk. Parasti tika runāts par politiku.

Es dzēru pienu no pudeles, piekodu maizi, sēdēdams kaut kur nomaļus un uzmanīgi pētīdams jaunos apstākļus, vai arī domādams par savu nožēlojamo stāvokli šajā pasaulē.

Tik un tā es dzirdēju vairāk, nekā būtu vēlējies. Bieži vien man likās, ka tas notiek ar nodomu man tuvoties un tādā veidā piespiest izšķirties. Katrā ziņā tas, ko es dzirdēju, bija piemērots, lai mani ārkārtīgi satrauktu. Tika noliegts absolūti viss: nācija kā "kapitālistisko" - cik ārkārtīgi bieži man nācās dzirdēt šo vārdu! — šķiru izdomājums; dzimtene kā buržuāzijas ierocis darba cilvēku ekspluatēšanai; likumu autoritāte kā proletariāta apspiešanas līdzeklis; skola kā vergu, arī vergturu audzināšanas institūts; reliģija kā ekspluatācijai nolemtās tautas apstulbināšanas līdzeklis; morāle kā muļķīgas auna pacietības zīme utt. Nebija nekā tāda, kas netiktu pamatīgi "izvārtīts" dubļos.

Sākumā es mēģināju klusēt. Beidzot es to vairs vienkārši nespēju izturēt. Es sāku parādīt savu attieksmi, sāku iebilst. Taču man bija jāatzīst, ka tas ir pilnīgi bezcerīgi, kamēr nebūs vismaz kaut kādu noteiktu zināšanu par strīdīgajām lietām. Tad es sāku meklēt avotus, no kuriem viņi bija smēlušies savu šķietamo gudrību. Es lasīju grāmatu pēc grāmatas, brošūru pēc brošūras.

Tagad jaunceltnē bieži vien gāja karsti. Es strīdējos un ar katru dienu biju labāk informēts par visu nekā mani pretinieki. Taču kādu dienu tika izmantots līdzeklis, ar kuru var vieglāk uzvarēt saprātu, t.i., terors un vardarbība. Daži runātāji no pretinieka nometnes piespieda mani vai nu tūlīt atstāt būvlaukumu, vai arī "nolidot" no sastatnēm. Tā kā es biju viens un katra pretošanās šķita bez izredzēm, es ievēroju pirmo padomu. Nu es biju ieguvis jaunu aunu pieredzi.

Riebuma pārņemts, es aizgāju. Taču es biju tik aizkaitināts, ka nespēju visai šai lietai vienkārši pagriezt muguru. Kad bija norimis pirmais sašutums, atkal virsroku guva mana stūrgalvība. Es biju stingri nolēmis iet vēl strādāt uz citu jaunceltni. Šo lēmumu pastiprināja trūkums, kas dažas nedēļas vēlāk, kad bija iztērēta nelielā ietaupītā alga, atkal "sagrāba" mani savās nežēlīgajās rokās. Man vajadzēja to darīt, vai nu es gribēju, vai nē. Visa spēle sākās no jauna tieši tāpat, lai beigtos līdzīgi pirmajai spēlei.

Toreiz es cīnījos pats ar sevi. Vai tiešām šie cilvēki ir tā vērti, lai piederētu lielai tautai?

Šis jautājums mani mocīja. Ja uz to atbild apstiprinoši, tad cīņa par tautiskumu vairs nav to pūļu un upuru vērta, kādus labākie cilvēki ziedo šo padibeņu labā. Ja uz jautājumu atbild noliedzoši, tad mūsu tautai jau tagad ir maz cilvēku.

Sajās dienās es ar nemierīgu nomāktību skatījos, kā šī savai tautai nepieskaitāmā masa palielinās un pārvēršas draudīgā armijā.

Kā gan bija mainījušās manas izjūtas, kad kādu dienu es noskatījos, kā Vīnes strādnieki solo demonstrācijā pa četriem rindās, kurām, šķiet, nebūs gala! Es stāvēju gandrīz divas stundas un ar aizturētu elpu vēroju šo briesmīgo cilvēkveida pūķi, kas lēni vēlās garām. Ar baigu nomāktību sirdī es beidzot atstāju savu vietu un devos mājup. Ceļā es kādā tabakas veikaliņā ieraudzīju "Strādnieku laikrakstu", vecās austriešu sociālde mokrātijas centrālo izdevumu. Arī kādā lētā kafejnīcā, uz kuru es bieži gāju lasīt laikrakstus, tā vienmēr bija redzama. Taču līdz šim es nevarēju sevi piespiest šajā nožēlojamā lapelē ieskatīties ilgāk par divām minūtēm, jo tās tonis iedarbojās uz mani kā vara vitriols. Demonstrācijas nomācošā iespaida varā mana iekšējā balss mudināja nopirkt šo lapeli un pamatīgi izlasīt. Tagad vakaros es tā arī darīju, pārvarēdams dusmas un sašutumu par šo melu jūru.

Lasot ikdienas sociāldemokrātisko presi, es varēju daudz labāk izstudēt tās ideju virziena iekšējo būtību, nekā tikai iepazīstoties ar sociālde mokrātu teorētisko literatūru.

Cik liela gan bija atšķirība starp teorētiskajā literatūrā zaigojošajām frāzēm par brīvību, skaistumu, godu un cieņu, starp maldugunij līdzīgo visdziļāko gudrību izteicēju balamutību, pretīgi humāno morāli, - pie tam tas viss tika apgalvots ar cietpaurīgu pareģa noteiktību, - un starp šīs jaunajai cilvēcei domātās dziedinošās mācības brutālo dienas presi, kuru neatbaida nekāds zemiskums, apmelošana un kuras melīgo virtuozitāti var saukt par patiesi neaptveramu! Teorija ir domāta dumjajiem vientiešiem no vidējiem un, protams, arī no visaugstākajiem "inteliģences slāņiem", bet prese ir paredzēta masām.

Mana iedziļināšanās šīs organizācijas literatūrā un presē nozīmēja atkal atrast ceļu pie savas tautas, un tas, kas šķita nepārvarams bezdibenis, kļuva par pamatu vēl lielākai mīlestībai.

Zinot šo briesmīgo indēšanas procesu, tikai nerrs varētu nolādēt tā upuri.

Jo patstāvīgāks es kļuvu turpmākajos gados, jo vairāk palielinājās mana izpratne par sociāldemokrātijas panākumu iekšējiem cēloņiem. Tagad es sapratu, ko nozīmē brutālā prasība lasīt tikai sarkanos laikrakstus, apmeklēt tikai sarkanās sanāksmes, lasīt tikai sarkanās grāmatas utt. Es ar savām acīm redzēju šīs mācības piespiedu kārtā radīto rezultātu.

Masu psihe neuztver neko pusgatavu un vāju.

Līdzīgi tas ir sievietei, kuras dvēseles stāvokli mazāk ietekmē abstrakta prāta secinājumi, bet vairāk nedefinējamas, intuitīvas ilgas pēc spēka, kas viņu papildina. Sieviete daudz labprātīgāk nolieksies stiprākā priekšā nekā valdīs pār vājo. Arī masas vairāk mīl valdītājus nevis lūdzējus. Tādēļ tās jūt iekšēju apmierinājumu, sastopoties ar mācību, kura sev blakus necieš nevienu citu un nepiekrīt liberālās brīvības pastāvēšanai. Masas lielākoties arī lāgā nezina, ko ar šo brīvību iesākt, un tādēļ nedaudz jūtas pamestas likteņa varā. To, ka notiek nekaunīga masu garīgā terorizēšana, tās neizprot, tāpat kā neizprot arī savas cilvēka brīvības nekrietno apspēlēšanu. Masas ne mazākā mērā iekšēji nenojauš visas mācības ārprātu.

Viņas redz tikai šīs mācības mērķtiecīgās spēka un brutalitātes izpausmes, kuru priekšā tās galu galā lieksies.

Ja sociāldemokrātijai pretstatītu patiesāku un īstenošanas ziņā tikpat brutālu mācību, tā uzvarētu šajā ārkārtīgi smagajā cīņā.

Nebija pagājuši vēl divi gadi, kad man jau bija skaidra gan sociāldemokrātijas mācība, gan tās tehniskie īstenošanas līdzekļi.

Es aptvēru to nežēlīgo garīgo teroru, ar kādu šī kustība vispirms izdara spiedienu uz morāli un garīgi vēl negatavo buržuāziju. Pietiek dot tikai signālu, lai pret šķietami bīstamo ienaidnieku sāktos īsti varena bungu rībināšana, kura sastāv tikai no meliem un apmelojumiem. Tas turpinās tik ilgi, kamēr upura nervi neiztur un mīļā miera labad ienīstais upuris tiek "sadedzināts sārtā".

Taču šie muļķi tik un tā negūst mieru.

Spēle sākas no jauna un tiek atkārtota tik ilgi, kamēr bailes no mežonīgā kranča pārvēršas iedvestā paralīzē.

Tā kā sociāldemokrātija spēka vērtību vislabāk ir guvusi pašas pieredzē, visbiežāk tās vētra brāžas pret tiem, kuros tiek saskatīts spēks. Un otrādi. Tā slavē katru vārguli pretējā pusē, sākumā uzmanīgi, pēc tam jau skaļāk, atkarībā no tā izzinātās vai iedomātās garīgās kvalitātes.

No nevarīga bezrakstura ģēnija sociāldemokrāti baidās mazāk nekā no īsti spēcīga rakstura cilvēka pat tad, ja viņa gars ir visai aprobežots.

Visuzstājīgāk tie iestājas par to, kas ir vārgulis gan garā, gan arī spēkā.

Sociāldemokrāti prot radīt iespaidu, ka miers ir sasniedzams, tikai gudri, uzmanīgi un nelokāmi iekarojot vienu pozīciju pēc otras, reizēm ar klusu izspiešanu, reizēm ar īstu zādzību brīdī, kad vispārības uzmanība ir pievērsta citām lietām.

Tā ir taktika, kuras pamatā ir precīza cilvēcisko vājību ievērošana. Tās rezultātam gandrīz vai matemātiski jābūt pozitīvam, ja tikai pretējā puse neiemācīsies izmantot tādu pašu taktiku.

Pie tam cilvēkiem ar vāju raksturu ir skaidri jāpasaka, ka jautājums ir tāds - būt vai nebūt.

Arī šajā ziņā psiholoģiskā iedarbība ir precīzi aprēķināta.

Darba vietā, fabrikā, sapulču telpā un masu mītiņos teroram tik ilgi būs panākumi, kamēr pretī nestāsies vēl lielāks terors.

Protams, partija, drausmīgi kliedzot, izmisīgi sauks palīgā un, būdama jebkuras valstiskas autoritātes nonicinātāia, prasīs tieši šo autoritāti. Vairumā gadījumu vispārēja sajukuma apstākļos tā savu mērķi sasniegs: augstāko ierēdņu vidū tā tiešām atradīs tādu ragulopu, kas, muļķīgi cerēdams vēlāk iegūt bīstamā ienaidnieka labvēlību, palīdzēs salauzt kādu no šī pasaules mēra pretiniekiem.

To, kāda ir šī sitiena ietekme uz plašo ļaužu masu - gan piekritēju, gan arī pretinieku - prātu, var novērtēt tikai cilvēks, kurš tautas dvēseli pazīst nevis no grāmatām, bet gan no dzīves. Kamēr piekritēju rindās sasniegtā uzvara tiek uztverta kā izvēlētā ceļa tiesību triumfs, sakautais pretinieks izmisumā parasti sāk šaubīties par šādas pretošanās jēgu vispār.

Jo vairāk es iepazinu fiziskā terora metodes, jo vairāk man gribējās lūgt piedošanu tiem simtiem un tūkstošiem cilvēku, kuri bija tā varā.

Par to es no sirds varu pateikties manam toreizējam ciešanu laikam, ka tas man atdeva manu tautu un mācīja atšķirt upurus no tautas apmuļķotājiem.

Nav iespējams citādi nosaukt šo cilvēku apmuļķošanas rezultātu kā par upuri. Kad es cenšos atsaukt atmiņā ainas, kas raksturo šo "apakšējo slāņu'* dzīves būtību, tās nebūtu pilnīgas, ja es neapgalvotu, ka šīs dzīles atspoguļoja arī gaismas stariņus - reti sastopamu spēju upurēties, visuzticamāko biedriskumu un atturīgu pieticību. It sevišķi tas bija attiecināms uz strādnieku vecāko paaudzi.

Ja arī vispārējā lielpilsētas ietekmē jaunā paaudze arvien vairāk un vairāk zaudēja šīs tikumiskās vērtības, tad tomēr bija vēl ļoti daudz cilvēku, kuru veselīgās asinis bija stiprākas par zemisko dzīves nekrietnību ietekmi. Iemesls tam, ka šie krietnie un labsirdīgie cilvēki savā politiskajā darbībā stājās mūsu tautiskuma nāvīgāko ienaidnieku rindās un tādējādi palīdzēja tās nostiprināt, bija meklējams tajā faktā, ka viņi nesaprata un arī nevarēja saprast šīs mācības zemiskumu. Neviens cits nerūpējās par viņiem. Tieši sociālie apstākļi izrādījās spēcīgāki par jebkuru pastāvošo pretēja virziena gribu. Posts, kurā viņi kādu dienu nonāca tik un tā, piespieda viņus pāriet sociāldemokrātijas nometnē.

Tā kā buržuāzija neskaitāmas reizes ļoti neveikli un amorāli pati sev izvirzīja cilvēciski pamatotas prasības, bieži vien negūdama nekādu labumu no tā un arī neuzdrošinādamās to gaidīt, tad arodorganizācijas iesaistīja pat viskrietnākos strādniekus politiskajā darbībā.

Esmu pārliecināts, ka iekšēji miljoniem strādnieku bija sociāldemokrātiskās partijas ienaidnieki, taču viņu pretošanās tika pārvarēta dažreiz pat ļoti ārprātīgā veidā, kādā buržuāziskās partijas izturējās pret jebkuru sociālas ievirzes prasību. Aprobežotība, ar kādu tika noraidīti visi mēģinājumi uzlabot darba apstākļus, rūpēties par darba drošību, pārtraukt bērnu nodarbināšanu, pasargāt sievieti vismaz tajā laikā, kad tā zem sirds nēsā nākamo tautieti, ļoti palīdzēja sociāldemokrātijai šādos nožēlojamos gadījumos ievilināt masas savos tīklos. Mūsu "politiskā" buržuāzija nekad nevarēs vērst par labu to, ko tādā veidā tika samaitājusi. Pretodamās jebkuram mēģinājumam novērst sociālās nebūšanas, tā sēja tikai

naidu un šķietami attaisnoja tautiskuma nāvīgāko ienaidnieku apgalvojumus, ka tikai un vienīgi sociāldemokrātija pārstāv darba tautas intereses.

Tādējādi buržuāzija arī radīja morālo pamatojumu arodbiedrību pastāvēšanai, t.i., to organizāciju pastāvēšanai, kuras šai politiskai partijai izdarīja vislielāko pakalpojumu.

Studiju laikā Vīnē, - vai es to gribēju, vai nē, - biju spiests parādīt savu attieksmi arī jautājumā par arodbiedrībām.

Tā kā es tās uzskatīju par sociāldemokrātiskās partijas neatņemamu sastāvdaļu, tad mans lēmums bija ātrs un nepareizs.

Es, protams, arodbiedrības noliedzu pilnīgi.

Arī šajā tik bezgalīgi svarīgajā jautājumā liktenis pats sniedza vērtīgas mācību stundas.

Divdesmit gadu vecumā es pratu atšķirt arodbiedrības kā darba ņēmēja sociālo tiesību aizstāvības un labāku dzīves apstākļu izcīnīšanas līdzekli no arodbiedrībām kā politiskā šķiru cīņas ieroča.

Tas, ka sociāldemokrātiskā partija saprata arodkustību ārkārtīgi lielo nozīmi, deva tām rokās drošu ieroci un līdz ar to nodrošināja panākumus. Turpretī tas, ka buržuāzija to nesaprata, nozīmēja tās politisko pozīciju zaudēšanu. Buržuāzija, arodbiedrības vīzdegunīgi "noliedzot", cerēja traucēt loģisko attīstības gaitu. Tas, ka arodbiedrības būtu kaut kādā mērā naidīgas tēvzemei, ir aplamība. Ja arodbiedrību darbības mērķis ir cenšanās uzlabot nācijas pamatslāņa stāvokli, tad to ietekme nebūt nav tēvzemei vai valstij naidīga, bet gan vārda visīstākajā nozīmē "nacionāla". Tādējādi tas palīdz veidot sociālos priekšnosacījumus, bez kuriem vispārēja nacionāla audzināšana nav iedomājama. Tām ir vislielākie nopelni tad, ja tiek novērstas sociālās kaites, garīgo un fizisko slimību izraisītāji cēloņi un tādējādi veicināta tautas vispārēja atveseļošanās.

Tātad jautājums - vai arodbiedrības ir vajadzīgas - patiešām ir lieks.

Tikmēr, kamēr darba devēju vidū būs cilvēki ar neattīstītu sociālo izpratni, kuriem reizēm nav ne mazākās tiesiskuma un taisnīguma izjūtas, arodbiedrību darbiniekiem kā mūsu tautas daļai ir ne tikai tiesības, bet pat pienākums aizsargāt sabiedrības intereses pret kādu atsevišķu cilvēku alkatību vai bezprātu. Saglabāt tautas uzticību un ticību ir visas nācijas interesēs, tāpat kā saglabāt tautas veselību.

To ļoti apdraud necienīgi uzņēmēji, kuri nejūtas kā sabiedrības organisma locekļi. Viņu alkatības un nerēķināšanās ne ar ko radīs lielu ļaunumu nākotnē.

Šādas attīstības cēloņu novēršana nozīmē cenšanos kalpot nācijas labā, bet nevis ko citu.

Pie tam nevajadzētu teikt, ka tā ir katra cilvēka brīva izvēle - no viņam patiesi vai šķietami nodarītās netaisnības izdarīt attiecīgus secinājumus. Nē! Tā ir cīņa ar savu spoguļattēlu un to var uzskatīt vienīgi par mēģinājumu novērst uzmanību. Ja nācijas interešu pamatā ir slikto sociālo apstākļu novēršana, tad šajā cīņā jāizmanto tādi ieroči, ar kuriem ir izredzes gūt panākumus. Atsevišķs strādnieks nekad nebūs spējīgs panākt kaut ko pret lieluzņēmēja varu, jo šeit nevar būt ne runas par augstākā taisnīguma uzvaras iespēju. Uzvarēs tas, kuram ir lielāks spēks. Pretējā gadījumā taisnīguma izjūta vien ļautu strīdu godam pabeigt vai, precīzāk sakot, līdz strīdam vispār nonākt.

Nē! Ja antisociāla vai necienīga izturēšanās pret cilvēkiem izaicina uz pretestību, tad, kamēr likumīgās un tiesiskās iestādes šos trūkumus nav novērsušas, šo cīņu iespējams izšķirt tikai ar lielāka spēka palīdzību. Līdz ar to kļūst pats par sevi saprotams, ka atsevišķai personai, kurai pieder uzņēmēja spēks un vara, pretī var stāties tikai no atsevišķām personām veidots darba ņēmēju kopums, lai jau pašā sākumā nebūtu jāizslēdz uzvaras iespēja.

Tādējādi arodorganizācijas var spēcināt sociālās domas praktisko iedarbību dzīvē un veicināt to kaitinošo cēloņu novēršanu, kas vienmēr no jauna dod iemeslu neapmierinātībai un sūdzībām.

Tas, ka tā nav noticis, vaina galvenokārt jāuzņemas tiem cilvēkiem, kas, izmantojot savu politisko ietekmi, ir kavējuši sociālo jautājumu noregulēšanu likumīgā ceļā.

Jo vairāk buržuāzijas politiķi neizprata vai, precīzāk sakot, negribēja izprast arodorganizāciju nozīmi un izrādīja tām pretsparu, jo arī vairāk sociāldemokrāti pārņēma šo strīdīgo kustību. Līdz ar to tie tālredzīgi izveidoja noturīgu pamatu, kas jau vairākkārt kritiskos brīžos ir bijis kā pēdējais aizsardzības līdzeklis.

Sociāldemokrāti nekad nav domājuši par to, lai saglabātos viņu aptvertas arodkustības sākotnējie uzdevumi.

Nē, tāda nodoma viņiem tiešām nav bijis.

Pāris gadu desmitos ar sociāldemokrātu zināšanām no cilvēka sociālo tiesību aizstāvības palīglīdzekļa tika radīts instruments nacionālās saimniecības sagraušanai.

Pie tam strādnieku intereses nemaz nebija paredzēts ierobežot. Ekonomisko pasākumu veikšana dod iespēju arī politiskā jomā izmantot piespiešanu.

Sociāldemokrāti ir pietiekami negodīgi, lai to izmantotu, bet strādnieku masas ir pietiekami pacietīgas, lai atļautu to darīt. Šajā gadījumā tas ir abpusēji pareizi.

* * *

Jau gadsimtu mijā arodbiedrību kustība bija pārtraukusi kalpot savam sākotnējam uzdevumam. Ar katru gadu tā arvien vairāk bija nonākusi sociāldemokrātiskās politikas ietekmē un galu galā pārvērtusies par šķiru cīņas ieroci. Tās uzdevums bija dot pastāvīgus triecienus tik grūti celtajai ekonomiskajai iekārtai. Sagraujot valsts ekonomisko pamatu, tā sagatavotu tādu pašu likteni arī valstij. Arodbiedrības arvien mazāku vērību pievērsa strādnieku patieso interešu aizstāvēšanai un nonāca pat tik tālu, ka tās vispār vairs neuzskatīja par vēlamu novērst plašo darbaļaužu masu sociālo un kultūras postu: varēja draudēt briesmas, ka, apmierinot masu vēlmes, tās turpmāk nevarēs izmantot kā gļēvu bezgribas cīņas ieroci.

Šādi izprasta attīstības perspektīva šķiru cīņas vadoņos iedzina tādas bailes, ka galu galā viņi bez lielas domāšanas noraidīja jebkuru nepieciešamu sociālo uzlabojumu, iestājoties pret to visnoteiktajā veidā.

Viņus nebaidīja nekas, lai pamatotu šķietami tik nesaprotamu izturēšanos.

Sociāldemokrāti sāka izvirzīt tik lielas prasības, lai tā piekāpšanās, ko strādnieki bija panākuši no uzņēmējiem, strādniekiem liktos pavisam niecīga. Viņiem varēja iestāstīt, ka tas ir lēts paņēmiens kā piekāpties maz, bet atteikties no viņu vissvētāko tiesību ievērošanas un vājināt strādnieku kustību.

Buržuāzijas nometnē valdīja sašutums par tik acīm redzamu sociāldemokrātiskas taktikas melīgumu, taču no tā netika izdarīti nekādi secinājumi, lai noteiktu pašu rīcības pamatlīnijas. Liekas, ka, ja sociāldemokrāti tiešām trīc par strādnieku patiesā stāvokļa uzlabošanu, tad vajadzētu visas pūles veltīt tieši šajā virzienā, lai pamazām atņemtu šķiru cīņas apustuļiem viņu neredzamo ieroci.

Taču tā nenotika.

Tā vietā, lai uzbruktu pretinieka pozīcijām, uzņēmēju aprindas labprātāk piekopa atkāpšanās un izlocīšanās taktiku, lai galu galā ķertos pie pilnīgi nepietiekamiem pasākumiem, kuri bija novēloti un nenozīmīgi. Tāpēc tos sociāldemokrāti varēja viegli noraidīt. Tā īstenībā viss palika pa vecam, tikai neapmierinātība bija kļuvusi lielāka nekā pirms tam.

Jau toreiz "brīvās arodbiedrības" līdzīgi draudīgam negaisa mākonim izpletās virs politiskā horizonta un aizsedza jebkura cilvēka eksistenci.

Tās bija viens no drausmīgākajiem terora ieročiem, kas tika izmantoti pret nacionālās saimniecības drošību un neatkarību, pret valsts stiprumu un personības brīvību.

"Brīvās arodbiedrības" demokrātijas jēdzienu padarīja par pretīgi smieklīgu frāzi; tās brīvību un brālību apkaunoja un uz visiem laikiem padarīja par apsmieklu, skandinot vārdus:" Ja tu negribi biedrs būt, mēs tavu pauri dauzīsim" ("und willst du nicht Genosse sein, so schlagen wir dir den Schadel ein").

Tādu es toreiz iepazinu šo cilvēces draudzeni (diese Menschheitsfreundin). Laika gaitā mani uzskati paplašinājās un padziļinājās, taču tos mainīt man nevajadzēja.

* * *

Jo vairāk es iepazinu sociāldemokrātu ārējo būtību, jo lielāka bija mana interese izprast viņu mācības kodolu.

Oficiālā partijas literatūra, protams, man varēja palīdzēt ļoti maz. Ja runa ir par ekonomiskiem jautājumiem, tad to apgalvojumi un pierādījumi ir nepareizi. Ja tiek apskatīti politiskie mērķi, tad šie apgalvojumi ir melīgi. Bez tam manī bija iekšējs pretīgums pret to kazuistisko izteiksmes un tēlojuma veidu. Teikumi tika veidoti, lietojot ļoti daudz vārdu ar neskaidru saturu vai nesaprotamu nozīmi. Pie tam šie vārdi nav asprātīgi, bet gan ir muļķīgi un bezjēdzīgi. Tikai mūsu lielpilsētas bohēmiskā dekadence ir apmierināta ar tādu garīgo barību. Ir zināms, ka daļa cilvēku lasa tik gudras grāmatas, ka nespēj tās saprast, bet viņi cer tajās saskatīt lielus atklājumus.

Salīdzinādams sociāldemokrātu mācības teorētisko nepatiesumu un bezjēdzību ar dzīves īstenību, es pamazām ieguvu skaidru priekšstatu par viņu centieniem.

Šādos brīžos mani pārņēma drūmas priekšnojautas un lielas bailes. Es skaidri sapratu, ka šī mācība, kas sastāvēja no egoisma un naida, ar matemātikas precizitāti varēja arī uzvarēt. Līdz ar to tā varēja novest pie cilvēces attīstības visļaunākā gala.

Tajā laikā es arī sapratu šīs postītājmācības saistību ar vienas noteiktas tautas nacionālajām īpašībām, kas līdz tam man bija gandrīz nepazīstama.

Tikai jūdaisma izpratne vien dod atslēgu, lai saprastu sociāldemokrātijas iekšējos, t.i., patiesos nodomus.

Tam, kas ir iepazinis šo tautu, no acīm nokrīt jebkurš maldu plīvurs, kas sedz šīs partijas īstos mērķus un raksturu, un no sociālo frāžu tvana un miglas parādās marksisma ņirdzīgā grimase.

* * *

Tagad man ir grūti, varbūt pat neiespējami pateikt, kad vārds "ebrejs" man deva iemeslu īpašām pārdomām. Tēva mājās es neatceros, ka būtu dzirdējis šo vārdu vismaz tad, kamēr bija dzīvs mans tēvs. Man šķiet, ka vecais vīrs šā apzīmējuma īpašu uzsvēršanu vien būtu uzskatījis par kulturālu atpalicību. Dzīves laikā tēvam bija kosmopolītiski uzskati, kas, apvienojumā ar saasinātu nacionālo uztveri, bija ne tikai saglabājušies, bet arī ietekmējuši mani.

Arī skolā man nebija nekāda iemesla mainīt šos no tēva mantotos uzskatus.

Reālskolā es gan iepazinos ar kādu ebreju zēnu, pret kuru mēs visi izturējāmies ļoti piesardzīgi. Tas bija tādēļ, ka viņš bija ļoti kluss. Dažāda veida pieredze liecināja, ka tādiem cilvēkiem sevišķi uzticēties nevar. Taču ne es, ne citi zēni no tā nekādus īpašus secinājumus neizdarīja.

Tikai tad, kad man jau bija četrpadsmit vai piecpadsmit gadu, es biežāk saskāros ar vārdu "ebrejs". Daļēji tas notika sakarā ar sarunām par politiku. Es sajutu sevī nelielas antipātijas un nekā nevarēju izvairīties no nepatīkamās sajūtas, kāda mani pārņēma ik reizi, kad manā klātbūtnē notika konfesionāla rakstura kašķēšanās.

Citādi es šo jautājumu toreiz neuztvēru.

Lincā dzīvoja pavisam maz ebreju. Gadsimtu gaitā viņu ārējais izskats bija eiropeizējies un kļuvis cilvēcīgs. Es viņus pat uzskatīju par vāciešiem. Šādas iedomas aplamību es neapzinājos, jo kā vienīgo atšķirības pazīmi ievēroju svešo reliģiju. Un tas, ka tās dēļ ebreji tika vajāti, kā es toreiz ticēju, dažreiz radīja manī antipātijas pret tiem, kuri nelabvēlīgi par viņiem izteicās.

Par to, ka pret ebrejiem pastāvēja plānveidīga cīņa, man vispār nebija ne jausmas.

Ar tādiem uzskatiem es ierados Vīnē. Apjucis no daudzajiem iespaidiem arhitektūras jomā un sava likteņa smaguma nospiests, es sākumā vispār neinteresējos par šajā lielpilsētā dzīvojošās tautas iekšējo noslāņošanos. Taču tajā laikā Vīnē no diviem miljoniem iedzīvotāju jau 200 tūkstoši bija ebreji, bet es viņus pat nemanīju. Sākumā mani pārņēma tik daudz domu un ideju, tik daudz jaunu iespaidu, ka manam prātam viss bija grūti aptverams. Tikai tad, kad pamazām nomierinājos un viss noskaidrojās, es savā jaunajā pasaulē sāku ieskatīties pamatīgāk un saskāros arī ar ebreju jautājumu.

Es negribu apgalvot, ka sākotnējā iepazīšanās ar šo jautājumu man būtu bijusi patīkama. Es vēl arvien raudzījos uz ebreju tikai kā uz svešas reliģijas piekritēju, un, būdams cilvēciski tolerants, arī šajā gadījumā neatzinu reliģiozu cilvēku vajāšanu. Vīnes antisemītiskās preses tonis man likās lielas tautas kultūras tradīciju necienīgs. Mani nomāca atmiņas par atsevišķiem gadījumiem viduslaikos, kurus es negribēju redzēt atkārtojamies. Tā kā attiecīgi laikraksti netika uzskatīti par izciliem, - kādēļ es tā domāju, to pats nevaru izskaidrot, - es tajos rakstīto par ebrejiem uztveru drīzāk par nelāgas skaudības produktu nekā par principiāla, kaut arī nepareiza, uzskata rezultātu.

Manus uzskatus pastiprināja, kā man likās, arī bezgalīgi cienīgais veids, kādā patiesi lielā prese atbildēja antisemītiem uz viņu uzbrukumiem, vai arī nemaz nepieminēja, vienkārši noklusēja tos.

Es cītīgi lasīju tā saucamo pasaules presi ("Neue Freie Presse", "Wiener Tageblatt" utt.) un brīnījos par lasītājam piedāvātā materiāla apjomu un attēlojuma objektivitāti. Es atzinu šīs preses cildeno toni un tikai dažreiz mani iekšēji mazliet neapmierināja vai nepatīkami aizskāra pārspīlēti eksaltētais stils. Bet man likās, ka tas atbilst pasaules pilsētas garam.

Tā kā es toreiz uzskatīju Vīni par pasaules pilsētu, tad šis paša izdomātais izskaidrojums mani zināmu laiku apmierināja.

Taču mani arvien vairāk neapmierināja necienīgā forma, kādā šī prese pieglaimojās Vīnes galmam. Hofburgā gandrīz vai nebija tāda notikuma, kas netiktu lasītājam paziņots - vai nu ar aizgrābjošu sajūsmu, vai žēlu sarūgtinājumu.

Man tas viss šķita samāksloti.

Līdz ar to liberālā demokrātija manās acīs ieguva pirmos traipus. Tāda cenšanās pēc galma labvēlības un tik necienīgā veidā bija nācijas goda pazemošana.

Šī bija pirmā ēna, kas aptumšoja manu garīgo attieksmi pret "lielo" Vīnes presi.

Tāpat kā agrāk, arī Vīnē es ar vislielāko dedzību sekoju līdzi visiem Vācijas notikumiem, vienalga, vai runa bija par politiskiem, vai kultūras jautājumiem.

Ar lepnu apbrīnu es salīdzināju Vācijas impērijas izaugsmi ar Austrijas valsts nīkuļošanu. Taču, ja ārpolitiskie notikumi radīja manī nedalītu prieku, tad mazāk iepriecinoša iekšpolitiskā dzīve bieži vien izsauca drūmu nemieru. Es nevarēju piekrist tai cīņai, kas šajā laikā tika vērsta pret

Vilhelmu II. Viņā es redzēju ne tikai Vācijas ķeizaru, bet gan galvenokārt Vācijas flotes radītāju. Tādēļ mani ārkārtīgi saniknoja reihstāga aizliegums ķeizaram publiski uzstāties, jo, manuprāt, tam nebija nekāda iemesla: vienas sesijas laikā šie kungi - parlamenta pļāpas (gānseriche), samelsa vairāk muļķību nekā vesela ķeizaru dinastija varētu

sarunāt vairāku gadsimtu laikā, ieskaitot arī pat tās visvājākos pārstāvjus.

Es biju sašutis, pirmkārt, par to, ka valstī, pastāvot vārda brīvībai, katrs muļķis var ne tikai kritizēt, bet arī iekļūt reihstāgā un spīdzināt nāciju kā "likumdevējs"; otrkārt, par to, ka kaut kāda parlamenta pļāpātuve varēja izteikt "rājienu" ķeizara kroņa īpašniekam.

Taču es biju vēl vairāk sašutis par pašu Vīnes presi, kas, no vienas puses, tik goddevīgi klanās ikviena galma klepera priekšā, bet, no otras puses, ar šķietami maskētu ļaunumu izsaka savas šaubas par Vācijas ķeizaru. Protams, tā stāv tālu no tā, lai kaut kā iejauktos Vācijas impērijas iekšējās lietas. Nē, Die's pasarg! Taču prese tikai draudzīgā veidā aizskar brūci, lai izpildītu pienākumu, kuru uzliek abpusējās sabiedroto saites. Turklāt žurnālistiskā patiesība stāvot pāri visam utt. Un nu šis pirksts no visas sirds jau rakņājas pa brūci.

Tādos gadījumos man vienmēr saskrēja asinis galvā.

Šis iemesls man lika uz lielo presi skatīties arvien piesardzīgāk.

Man bija jāatzīst, ka viens no antisemītiskajiem laikrakstiem "Deutsche Volksblatt" šajā sakarā izturējās daudz piesardzīgāk.

Bez tam man tiešām krita uz nerviem tas pretīgais kults, kādu lielā prese jau toreiz ieturēja pret Franciju. Kad rokās nonāca šīs saldenās slavas dziesmas "lielajai kultūras nācijai", gandrīz vai vajadzēja sākt kaunēties būt vācietim. Šī nožēlojamā koķetēšana ar visu francisko man daudzreiz lika aizsviest kādu no šiem "pasaules laikrakstiem". Tagad es galvenokārt lasīju "Volksblatt", kas šķita gan vājāks laikraksts, bet šajos jautājumos daudz tīrāks. Es gan nepiekritu tā asajam, antisemītiskajam tonim, tomēr tajā atradu arī motivējumus, kas lika man šo to pārdomāt.

Katrā gadījumā es pamazām iepazinu to vīru un to kustību, kas toreiz noteica Vīnes likteni, proti, doktoru Karlu Luegeru un kristīgi sociālo partiju.

Kad es ierados Vīnē, tad jau biju naidīgi noskaņots pret abām pusēm. Gan vadonis, gan kustība man likās "reakcionāra".

Taču elementārā taisnīguma izjūta man lika mainīt šo spriedumu. Man radās iespēja iepazīt gan šo vīru, gan viņa darbu, un taisnīgs novērtējums pamazām pārtapa neslēptā apbrīnā. Tagad es šajā cilvēkā redzēju visu laiku lielāko vācu birģermeistaru.

Kā gan daudzi mani uzskati pilnīgi mainījās līdz ar attieksmi, mainīšanos pret kristīgi sociālo kustību!

Pamazām mainījās arī mani uzskati par antisemītismu. Tās bija pašas smagākās pārmaiņas manī.

Šīs pārmaiņas man nozīmēja daudzas dvēseles cīņas. Tikai mēnešiem ilga prāta un jūtu cīniņa rezultātā uzvara sāka nosvērties prāta pusē. Divus gadus vēlāk prātam pievienojās arī jūtas, lai turpmāk tās kalpotu prātam kā visuzticamākais sargs un brīdinātājs.

Laikā, kad mana dvēseles audzināšana un aukstais prāts izcīnīja savu grūto cīņu, man nenovērtējami palīdzēja tā uzskatāmā mācība, kādu es guvu Vīnes ielās. Bija pienācis laiks, kad es vairs neklīdu kā akls pa varenās pilsētas ielām, bet skaidrām un atvērtām acīm raudzījos uz ēkām un cilvēkiem.

Reiz, staigājot pa vecpilsētu, es negaidīti sastapu kādu vīru garā kaftanā un melniem, cirtainiem matiem.

Mana pirmā doma bija šāda:

Vai tas arī ir ebrejs?

Lincā ebreji tā neizskatījās. Es slepus uzmanīgi vēroju šo vīru. Jo ilgāk es skatījos viņa sejā, pētīdams tās vaibstus, jo vairāk manā galvā pirmajam jautājumam sekoja pavisam cits formulējums:

Vai tas arī ir vācietis?

Kā parasts, šādos gadījumos uz jautājumu es sāku meklēt atbildi grāmatās.

Par dažiem grašiem es nopirku pirmās antisemītiskās brošūras savā dzīvē. Diemžēl, visas bija sarakstītas tā, it kā lasītājam ebreju jautājums principā jau būtu zināms vai pat saprotams. Arī brošūru tonis lielākoties bija tāds, kas modināja manī snaudošās šaubas, jo argumentācija bija pārāk nezinātniska un vietām pat ļoti vienkāršota.

Manī atkal modās iepriekšējās jūtas. Tās turpinājās nedēļām un mēnešiem.

Jautājuma nostādne man šķita tik briesmīga, izvirzītie apvainojumi tik pārmērīgi, ka, baidīdamies pieļaut netaisnību, es atkal kļuvu bailīgs un nedrošs.

Viena lieta gan bija sasniegta, tagad es vairs nešaubījos, ka šeit runa nav par vāciešiem, kuri pieder citai konfesijai, bet gan par atsevišķu tautu. No tā brīža, kad es sāku nodarboties ar šo jautājumu un vērīgāk ieskatīties ebrejos, es ieraudzīju Vīni pavisam citā gaismā. Lai es ietu, kurp iedams, visur es satiku ebrejus. Jo vairāk es viņos ieskatījos, jo skaidrāk es ieraudzīju viņu atšķirību no citiem cilvēkiem. It īpaši pilsētas centrālā daļa un kvartāli, kas atrodas uz ziemeļiem no Donavas kanāla, bija pilni ar cilvēkiem, kuri pat ārēji nelīdzinājās vāciešiem.

Bet, ja es vēl būtu turpinājis šaubīties, tad manu svārstīšanos pilnīgi pārvarēja daļas pašu ebreju izturēšanās.

Tajā laikā radās kustība, kurai Vīnē bija diezgan liela ietekme un kura ļoti asi parādīja, ka ebrejiem ir savs tautisks raksturs - cionisms.

Tiesa, sākumā varēja likties, ka tādi uzskati ir tikai daļai ebreju, bet viņu lielākā daļa cionismu nosoda un būtībā neatzīst. Raugoties konkrētāk, tomēr izrādījās, ka tas ir tikai ziepju burbulis; šī ebreju daļa vadās no elementāras lietderības, lai neteiktu, ka viņi melo. Tā liberāli domājoši ebreji neatbalstīja vis cionistus kā neīstus ebrejus, bet uzskatīja tos par ebrejiem, kuru atklātais jūdaisma apliecinājums ir nepraktisks un pat bīstams.

Abas šīs ebreju tautas daļas būtībā neatšķīrās.

Šī šķietamā cīņa starp ebrejiem-cionistiem un ebrejiem-liberāliem drīz vien kļuva man pretīga. Tā bija viscaur nepatiesa, bieži vien melīga un maz līdzinājās tiem vienmēr skandinātajiem "garīgajiem augstumiem" un tīrībai, kādi tika piedēvēti šai tautai.

Attiecībā uz šīs tautas tikumisko tīrību un tīrību vispār, jānorāda, ka tā ir vārīga lieta. Tas, ka šie ļaudis nav lieli ūdens mīlētāji, redzams jau no viņu ārējā izskata un, diemžēl, bieži jūtams pat ar aizvērtām acīm. Vismaz man bieži kļuva nelabi no šo kaftānu valkātāju smakas vien. Bez tam viņiem bija netīras drēbes un pavisam nevaronīgs izskats.

Tas viss nekādi nevarēja būt pievilcīgi. Taču no ebrejiem mani pilnīgi atbaidīja tas, ka es, neskatoties uz visu šo fizisko netīrību, pēkšņi atklāju izredzētās tautas morālos traipus.

Nekas cits nebūtu varējis piespiest mani tik ātri mainīt savus uzskatus par ebrejiem kā iepazīšanās ar viņu darbību dažādās jomās.

Vai gan kultūras dzīvē bija atrodama kaut viena netīra lieta, kaut viena bezkaunība, - vienalga kādā formā, - kurā nebūtu iejaukts vismaz viens ebrejs?

Vajadzēja tikai uzmanīgi uzgriezt šo augoni, lai, tāpat kā pūstošā miesā tārps, pēkšņā dienas gaismā parādītos ebrejs.

Tā bija smaga apsūdzība, ko jūdaisms ieguva manās acīs, kad es iepazinos ar ebreju darbību presē, mākslā, literatūrā un teātrī.

Apskatot afišu stabus un izstudējot visu pretīgo kino un teātra haltūru garīgo tēvu vārdus, manī vēl vairāk nocietinājās negatīvā attieksme pret ebrejiem. Tas bija mēris, garīgs mēris, ļaunāks par īsto melno nāvi, kas kādreiz bija skārusi tautu. Un kādos daudzumos šī inde tika ražota un izplatīta! Protams, jo zemāks ir šāda mākslas fabrikanta garīgais un tikumiskais līmenis, jo lielāks ir viņa ražīgums. Šāds subjekts ātrāk nekā mēslu kaisāmā mašīna sviež savas rupjības (der Unrat) visas cilvēces sejā. Pie tam padomājiet, cik neierobežoti daudz ir šādu subjektu. Neaizmirstiet, ka uz vienu Gēti mums ir desmit tūkstoši šādu "pasaules ķēzītāju" (Schmierer der Mitwelt), kuru izplatītie baciļi tik briesmīgi saindē cilvēku

dvēseles.

Tas bija šausmīgi, bet nebija ignorējams, ka daba tieši ebrejiem bija piešķīrusi šo apkaunojošo lomu.

Varbūt šeit arī meklējama šīs tautas "izredzētība"!

Es sāku pārbaudīt visu šo netīro mākslas dzīves produktu autoru vārdus. Līdz ar to mana sākotnējā izturēšanās pret ebrejiem kļuva arvien sliktāka. Lai kā arī nepretojās manas jūtas, prāts izdarīja savus secinājumus.

Tas fakts, ka deviņas desmitdaļas literāro mēslu, mākslas haltūras un teātra stulbuma jānoraksta tādas tautas rēķinā, kura sastāda tikai vienu simto daļu no valsts iedzīvotājiem, nebija noliedzams; tā nu tas bija.

No šāda viedokļa raugoties, es tagad sāku pārbaudīt arī savu mīļo "pasaules presi".

Jo pamatīgāk es presi zondēju, jo vairāk mainījās mans kādreizējais uzskats par to. Tās stils kļuva arvien neciešamāks; saturu man nācās noraidīt kā ļoti seklu; tēlojuma objektivitāte vairāk līdzinājās meliem nekā godīgai patiesībai. Un autori bija ebreji.

Es ieraudzīju tūkstošiem lietu, kurām agrāk nebiju pievērsis uzmanību, kā arī citas lietas, par kurām jau agrāk biju domājis, bet tagad mācījos tās aptvert un saprast.

Šīs preses literāro ievirzi es tagad skatīju pavisam citā gaismā. Tās cildenais tonis, atbildot uz uzbrukumiem vai šo uzbrukumu noklusēšana vispār tagad man atklājās kā vienlīdz gudrs un zemisks triks. Apgarotās teātra kritikas vienmēr bija veltītas ebreju autoriem, bet noliegums netrāpīja nevienu citu kā vāciešus. Sīkie dūrieni Vilhelmam II bija kļuvuši par tādu pat sistēmu kā īpaša franču kultūras un civilizācijas izcelšana. Literārās noveles bezgaumīgums saturiski tika izkopts līdz nepieklājīgumam, kā arī valodā bija saklausāmas svešas tautas skaņas. Visa šīs preses jēga bija vāciskajam ļoti kaitīga, un tas tika darīts pilnīgi apzināti.

Kas bija ieinteresēts šādā rīcībā?

Vai tas viss bija tikai sagadīšanās?

Mani pamazām pārņēma nedrošība.

Manus secinājumus paātrināja virkne citu gadījumu, kas parādīja kā lielākā daļa ebreju uztver, demonstrē un pierāda darbos savus tikumus un morāli. Un atkal tās bija Vīnes ielas, kas sniedza patiesi briesmīgas un uzskatāmas mācību stundas. Piemēram, ebreju attieksmi pret prostitūciju un vēl jo vairāk pret tirdzniecību ar meitenēm Vīnē varēja novērot labāk nekā jebkurā citā Rietumeiropas pilsētā. Izņēmums varēja būt vienīgi Dienvidfrancijas ostas. Vakaros, pastaigājoties pa Vīnes ielām, gribot negribot uz katra soļa nācās būt notikumu lieciniekam, kas lielākajai daļai vācu tautas bija pilnīgi nezināmi līdz pat pasaules karam, kad cīnītāji Austrumu frontē redzēja vai, pareizāk sakot, bija spiesti redzēt kaut ko līdzīgu. Kad es pirmo reizi ieraudzīju ebreju tikpat aukstu kā nekaunīgi tirdzniecisku, - šo lielpilsētas atkritumu izvirtības rūpala diriģentu, - pa manu muguru sāka skraidīt aukstas skudriņas.

Tad manī uzliesmoja arī sašutums.

Tagad es vairs necentos izvairīties no ebreju jautājuma apspriešanas. Nē, es pats vēlējos to apspriest. Tagad es zināju, ka ebreju ietekme ir sastopama jebkurā kultūras un mākslas dzīves jomā. Taču bija arī gadījumi, kad es pēkšņi saskāros ar ebreju tādā vietā, kur to vismazāk varēja gaidīt.

Kad es redzēju, ka arī sociāldemokrātijas vadoņi ir ebreji, man nokrita kā zvīņas no acīm. Līdz ar to bija beigusies ilga un smaga dvēseles cīņa.

Jau ikdienas saskarsmē ar biedriem jaunceltnē mani bieži izbrīnīja tas hameleonisms, ar kādu viņi par vienu un to pašu lietu izteica pilnīgi pretējas domas. Dažreiz šīs pārmaiņas notika dažu dienu, dažreiz pat pāris stundu laikā. Man bija grūti saprast, kā gan cilvēki, kas, divatā runājot, izsaka pietiekami saprātīgus uzskatus, var pēkšņi zaudēt savu pārliecību un nonākt masu varā. Es kritu izmisumā. Bija reizes, kad pēc vairāku stundu runāšanas man likās, ka tagad nu gan es beidzot esmu salauzis šo ledu vai arī izskaidrojis kādu acīmredzamu muļķību. Pats no sirds par to priecājos. Taču, diemžēl, man bija jāatzīst, ka nākamajā dienā visu vajadzēja sākt no gala. Tātad visa runāšana bija veltīga. Tāpat kā vēzeklis vienmēr no jauna nonāk savā sākumpunktā, arī ebreji vienmēr atgriezās pie saviem muļķīgākajiem uzskatiem.

Es varēju saprast šādas lietas: viņi nav apmierināti ar savu likteni; viņi to nolād par to, ka tas bieži vien ir tik nežēlīgs; viņi ienīst uzņēmējus, kurus uzskata par bezsirdīgiem vaininiekiem savā liktenī; viņi lamā varas iestādes, kuras, viņuprāt, necenšas saprast un uzlabot viņu likteni; viņi rīko demonstrācijas pret pārtikas produktu cenu paaugstināšanos un iziet ar savām prasībām ielās. Taču man palika pilnīgi nesaprotams, kāpēc viņus ir pārņēmis tik bezgalīgs naids pret savu nacionālo piederību un savas tautas diženumu, kāpēc viņi piemēslo savas zemes vēsturi un ceļ neslavu tās dižākajiem pārstāvjiem.

Šī cīņa pret savu būtību, pret savu ligzdu, savu dzimteni ir gan bezjēdzīga, gan arī neaptverama. Tas viss bija pretdabīgi.

No šī lāsta viņus varēja izārstēt tikai uz pāris dienām, dažreiz uz pāris nedēļām. Pēc kāda laika, satiekot šādu ebreju, atkal bija skaidrs, ka viņš kļuvis tāds pat kā agrāk.

Viņš atkal bija nonācis šo nedabīgo jūtu varā.

* * *

Pakāpeniski es pārliecinājos, ka sociāldemokrātiskā prese lielākoties atrodas ebreju rokās. Es nepievērsu tam īpašu uzmanību, jo arī citos laikrakstos stāvoklis bija tāds pats. Tikai viena lieta gan bija uzkrītoša: nevienu no tiem laikrakstiem, kuros toni noteica ebreji, nevarēja saukt par īsti nacionālu tādā nozīmē, kādā es jau no bērnības biju radis saprast nacionālismu.

Es pārvarēju sevi un sāku sistemātiski lasīt šos marksistiskos preses ražojumus; mana nepatika bezgalīgi palielinājās. Es mēģināju arī iepazīt tuvāk šos koncentrēto nelietību fabrikantus.

Sākot ar laikraksta izdevēju, visi kā viens bija ebreji.

Es pārskatīju tās sociāldemokrātiskās brošūras, kas man bija pieejamas, un sameklēju to autoru vārdus; tie bija ebreji. Es ielāgoju gandrīz visus vadoņu vārdus; arī tie lielākoties piederēja pie "izredzētās tautas". Vienalga, vai runa bija par valsts padomes pārstāvjiem, arodbiedrību sekretāriem, organizāciju priekšsēžiem vai aģitatoriem ielās, vienmēr es redzēju to pašu baiso skatu. Tādi vārdi kā Austerlica, Dāvids, Adlers utt. man paliks atmiņā uz mūžu. Viens gan man tagad kļuva skaidrs: tās partijas, ar kuras zemākajiem pārstāvjiem man jau mēnešiem ilgi bija jāizcīna vissīvākās cīņas, vadība gandrīz bez izņēmuma atradās svešas tautas rokās. To, ka ebrejs nav vācietis, es, paldies Dievam, sapratu uz visiem laikiem.

Taču tikai tagad es pilnībā iepazinu šo mūsu tautas pavedēju.

Nodzīvojot tikai gadu Vīnē, manī nostiprinājās pārliecība, ka neviens strādnieks nav tik iecietīgs, lai to nevarētu pievērst dziļākām zināšanām un lietu izskaidrojumam. Pamazām es biju kļuvis par pašu strādnieku mācības pazinēju un to izmantoju kā ieroci cīņā par savu iekšējo pārliecību.

Tagad gandrīz vienmēr panākumi bija manā pusē.

Masas varēja glābt, lai gan bija nepieciešams daudz laika un pacietības.

Taču ne vienreiz man neizdevās pārmainīt kāda ebreja uzskatus.

Es toreiz vēl biju pietiekami bērnišķīgs un nedomāju, ka varu viņus pārliecināt par šīs mācības ārprātu. Runājot mazos pulciņos, mana mēle kļuva stīva un rīkle sausa; man šķita, ka vajadzētu izdoties pārliecināt viņus par marksistiskā vājprāta kaitīgumu. Taču es panācu tieši pretējo. Likās, ka, izskaidrojot sociāldemokrātisko teoriju un to īstenošanas iznīcinošo ietekmi, es tikai nostiprinu viņu apņēmību.

Jo vairāk es ar ebrejiem strīdējos, jo labāk iepazinu viņu dialektiku. Sākumā viņi domāja, ka talkā nāks pretinieka muļķība. Pēc tam, kad vairs nespēja rast izeju, viņi paši sāka izlikties par muļķiem. Ja arī tas nelīdzēja, tad viņi izlikās, ka nav pareizi sapratuši vai arī momentā sāka runāt par citiem tematiem. Kad es mēģināju konkrēto jautājumu pārrunāt no jauna, viņi sāka izvairīties un izlikties, ka nezina neko par to. Tikko es pieskāros šādam apstulim, es sajutu pie savām rokām medūzas pretīgos taustekļus, kas satver upuri, lai tūdaļ pati sakļautos kopā. Ja kāds no maniem sarunu biedriem tika sakauts tik nāvīgi, ka pārējo klātbūtnē nespēja vairs neko citu kā piekrist, tad es jau sāku ticēt, ka esmu ticis soli uz priekšu. Taču nākamā diena man sniedza milzīgu pārsteigumu. Ebrejs vairs nezināja neko par to, kas bija noticis vakar un turpināja melst tās pašas blēņas, it kā nekas nebūtu noticis. Ja viņam ar sašutumu tika atgādināta vakardienas saruna, viņš izlikās pārsteigts un neatcerējās neko citu kā to, ka vakar viņš ir nepārprotami pierādījis savu taisnību.

Bija reizes, kad es pēc tam stāvēju kā sastindzis.

Es nezināju, kas man jāapbrīno vairāk - viņu mēles veiklība vai melošanas māka.

Pamazām es sāku viņus ienīst.

Tam visam bija arī savs labums. Atkarībā no tā, kā man noskaidrojās sociāldemokrātijas ideoloģijas pārstāvji vai tās izplatītāji, palielinājās mana mīlestība uz savu tautu. Vai gan atrastos kāds, kas, redzēdams šo pavedinātāja velnišķīgo veiklību, spētu nolādēt nelaimīgo upuri? Taču pašam bija tik grūti tikt galā ar šīs rases ("dieser Rasse Herr") dialektisko melīgumu!

Es pats biju pārliecinājies, cik grūti tas ir attiecībā uz cilvēkiem, kuri melo uz katra soļa, pilnīgi noliedz katru pateikto vārdu, lai pēc dažām minūtēm atkal mainītu savas domas!

Nē! Jo vairāk es iepazinu ebreju, jo vairāk man vajadzēja piedot vienkāršam strādniekam.

Es vairs nevainoju strādniekus, bet vainoju gan tos, kas neapžēlojas par strādnieku, lai dotu viņam to, kas taisnīgi pienākas, gan arī tos, kas necenšas pienaglot pie kauna staba šos pavedinātājus un kaitniekus.

Ikdienas pieredze mani rosināja izstudēt marksistiskās mācības avotus. Šīs mācības ietekme man bija skaidra, tās panākumi bija redzami katru dienu. Arī šo panākumu sekas nebija grūti prognozēt - vajadzēja tikai nedaudz fantāzijas. Man tikai vēl nebija skaidrs, vai šīs mācības izgudrotāji paši saprata, kādi būs viņu darba augļi. Nebija saprotams, vai viņi redzēja savas darbības nenovēršamās sekas, vai arī paši bija kļuvuši par savu maldu upuriem. Toreiz man likās iespējami abi varianti.

Pirmajā gadījumā katra domātāja cilvēka pienākums būtu doties uz šīs nelaimīgās kustības nometni, lai mēģinātu novērst vislielāko ļaunumu, ko tā var nodarīt. Otrajā gadījumā šīs tautas slimības tiešajiem vaininiekiem jābūt īstiem "elles izdzimumiem" (Teufel), jo tikai briesmoņa smadzenēs varēja rasties tādas organizācijas konkrēts plāns, kuras darbības galarezultāts var būt cilvēces kultūras sabrukums un pasaules bojāeja.

Šajā, otrajā gadījumā glābt varēja tikai cīņa ar visiem ieročiem, kādus pazīst cilvēka gars, prāts un griba neatkarīgi no tā, uz kuru pusi liktenis nosvērs uzvaras svaru kausu.

Lūk, tas manī radīja domu, ka tuvāk jāiepazīst šī mācība un tās pamatlicēji. Savu mērķi es sasniedzu varbūt pat ātrāk nekā to biju cerējis. Man bija tā priekšrocība, ka jau agrāk biju studējis ebreju jautājumu. Vienīgi šīs zināšanas man palīdzēja salīdzināt ikdienas īstenību ar sociāldemokrātijas dibinātājapustuļu teorētiskajām blēņām.

Ebrejs runā tādēļ, lai slēptu vai vismaz aizplīvurotu savas domas. Viņa īstie mērķi nav meklējami rakstītajā vai teiktajā, bet gan tie ir paslēpti tikai un vienīgi starp rindām.

Tā sākās manu vislielāko iekšējo pārvērtību laiks, kādas man jebkad bija nācies pārdzīvot.

No vārga pasaules pilsoņa es biju kļuvis par fanātisku antisemītu. Vēl tikai vienu reizi, - bet tas bija pēdējo reizi, - es savas dvēseles dziļumos pārdzīvoju nospiedošas domas.

Kad es sāku pamatīgāk studēt ebreju tautas lomu pasaules vēsturē, manī vienreiz nejauši uzplaiksnīja bažīga doma, ka varbūt neizzināmais liktenis mums, nabaga cilvēkiem, nezināmu iemeslu dēļ tomēr galīgo uzvaru ir paredzējis piešķirt tieši šai mazajai tautai.

Varbūt šai tautai, kura kopš mūžīgiem laikiem dzīvo uz zemes, šī zeme ir apsolīta kā balva?

Vai mums ir objektīvi pamatotas tiesības cīnīties par savu pašsaglabāšanos, vai arī šīs tiesības ir tikai un vienīgi subjektīvas?

Kad es iedziļinājos marksisma mācībā un ar mierpilnu skaidrību apbrīnoju ebreju tautas darbību, pats liktenis sniedza man atbildi uz šiem jautājumiem.

Marksisma jūdaiskā mācība noliedz dabas aristokrātisko principu, mūžīgo spēku un individualitātes pirmtiesību vietā liekot skaitlisko masu un tās nedzīvo svaru. Marksisms noliedz cilvēkā personības vērtību, apstrīd tautiskuma un rases nozīmi, tādējādi atņemot pamatu gan cilvēces, gan tās kultūras pastāvēšanai. Ja marksisms kļūtu par visa universuma pamatu, tas nozīmētu jebkuras cilvēka prātam saprotamas sistēmas galu. Mūsu planētas iedzīvotājiem tas nozīmētu viņu eksistences beigas.

Ja ebrejiem ar marksisma ticības simbola palīdzību izdotos uzvarēt visas pasaules tautas, tad marksisms kļūtu par vainagu uz visas cilvēces kapa. Bet mūsu planēta, tāpat kā pirms vairākiem miljoniem gadu, klīstu kosmosā tukša un neapdzīvota.

Mūžīgā daba bez žēlastības atriebjas par tās noteikto likumu neievērošanu.

Tagad es esmu pārliecināts, ka darbojos visvarenā Radītāja vārdā: aizstāvēdamies pret ebrejiem, es cīnos par Dieva tā Kunga lietu.

3. nodaļa: Ar Vīnes periodu saistītās pārdomas par politiku

Tagad esmu pārliecināts, ka, cilvēkam parasti politiskajā dzīvē jāsāk piedalīties ne agrāk, kā sasniedzot 30 gadu vecumu, protams, nerunājot par ārkārtējas apdāvinātības gadījumiem. Agrāk to nevajag darīt. Lielākajā vairumā gadījumu tieši šajā laikā cilvēks izstrādā sev, tā teikt, vispārēju platformu, no kuras apvāršņa viņš var noteikt attieksmi pret vienu vai otru politisko problēmu. Tikai pēc tam, kad cilvēks ir izstrādājis tāda pasaules uzskata pamatus un stingri nostājies uz kājām, viņš var ieņemt vairāk vai mazāk stabilu pozīciju aktuālos jautājumos. Tad šim diezgan nobriedušajam cilvēkam ir tiesības līdzdarboties sabiedrības politiskajā vadībā.

Pretējā gadījumā pastāv briesmas, ka cilvēkam vajadzēs vai nu mainīt savus uzskatus ļoti būtiskos jautājumos, vai arī palikt pie vecajiem uzskatiem pat tad, ja prāts un pārliecība jau sen ir pret tiem. Pirmajā gadījumā tas konkrētajam cilvēkam ir ļoti nepatīkami, jo, sajūtot savu svārstīšanos, viņš nevar gaidīt, lai viņa piekritēji tam ticētu, būtu pārliecināti kā agrāk. Šāds vadītāja pavērsiens nostāda bezpalīdzīgā stāvoklī tos, kuri viņam sekoja, un bieži vien spiež viņus pretinieka priekšā izjust kaunu. Otrajā gadījumā notiek tas, kas sevišķi bieži novērojams tagad: jo vairāk vadītājs ir zaudējis ticību tam, ko agrāk teicis, jo tukšāka un necilāka kļūst viņa argumentācija, jo nevarīgāks viņš ir līdzekļu izvēlē. Jo mazāk viņš pats tagad domā nopietni aizstāvēt savus atklājumus (cilvēks nav spējīgs mirt par to, kam viņš ir pārstājis ticēt), jo pretiniekiem viņš sāk uzstādīt arvien neatlaidīgākas un beidzot pat nekaunīgas prasības. Galu galā viss beidzas ar to, ka viņš zaudē arī pēdējās vadoņa īpašības un kļūst par vienkāršu "politikāni", t.i., pieslienas tai ļaužu kategorijai, kuras vienīgais dzīves princips ir neprincipialitāte savienojumā ar rupju uzbāzību un bieži vien arī ar nekaunīgu melošanas māku. Un, ja šāds cilvēks turpina būt veselas sabiedrības līderis, tad jūs varat būt pilnīgi pārliecināti, ka viņam politika ir pārvērtusies tikai par "varonīgu" cīņu, lai iespējami ilgāk saglabātu vietiņu. Uz parlamentu viņš raugās kā uz slaucamu govi, kurai jānodrošina viņš un viņa ģimene. Jo vairāk šis "amats" tīk sievai un radiniekiem, jo stingrāk viņš turēsies pie sava mandāta. Jau šī viena iemesla dēļ jebkuru cilvēku, kam piemīt veselīgs politisks instinkts, viņš uztvers kā savu personīgo ienaidnieku. Jebkurā jaunā kustībā viņš saskatīs tikai sava gala iespējamo sākumu, katrā lielākā cilvēkā — draudus savai personiskajai eksistencei.

Man vēl nāksies par šo parlamenta blakšu veidu runāt daudz izvērstāk.

Protams, ari 30 gadus vecam cilvēkam visā viņa turpmākās dzīves laikā nāksies daudz mācīties, bet viņam tā būs tikai zināšanu papildināšana tās pasaules izpratnes ietvaros, kuru viņš jau ir izveidojis. Viņam tagad nevajadzēs no jauna mācīties to, kas attiecas uz lietu pamatiem un principiālo pusi; viņam vajadzēs tikai papildināt savu izglītību. Viņa piekritējiem nevajadzēs nomocīties ar smagām domām par to, it kā vadītājs līdz šim ir vedis pa nepareizu ceļu. Gluži pretēji, — visiem redzamā organiskā izaugsme radīs gandarījumu vadītāja piekritējiem, jo viņa izglītības padziļināšana nozīmēs viņu pašu izglītības padziļināšanu. Un piekritēju acīs tas var būt tikai apgūto uzskatu pareizības pierādījums.

Tas vadītājs, kurš spiests atteikties no savas platformas, —ja ir pārliecinājies, ka tā nav pareiza, — ar cieņu rīkosies tikai tādā gadījumā, ja no tā līdz galam pratīs izdarīt atbilstošus secinājumus. Šajā gadījumā viņam jāatsakās vismaz no atklātas politiskas darbības. Ja viņš vienreiz ir kļūdījies galvenajos jautājumos, tad tas var arī atkārtoties. Viņam nekādā gadījumā vairs nav tiesību turpmāk rēķināties ar savu līdzpilsoņu uzticību, pat vēl vairāk, — viņam nav tiesību šādu uzticību prasīt.

Par to, cik maz jau tagad tiek domāts par šādām visparastākās pieklājības prasībām, var spriest jau no tā, cik zems ir to subjektu attīstības līmenis, kuri mūsdienās jūtas aicināti "taisīt politiku".

Ir daudz aicināto, bet maz — izredzēto.

Savas jaunības laikā noteikti atturējos piedalīties atklātā politiskā darbībā, lai gan domāju, ka tajā laikā nodarbojos ar politiku vairāk nekā daudzi citi. Toreiz atļāvos uzstāties tikai nelielos pulciņos un runāt par visu to, kas interesēja un vilināja. Šīs uzstāšanās šaurā lokā bija diezgan labas. Tur nācās ne tik daudz mācīties "runāt", kā studēt ierindas sarunu biedra bieži vien bezgala primitīvos uzskatus un iebildumus. Līdz ar to turpināju sevis izglītošanu, nezaudējot laiku un nepalaižot garām nevienu izdevību. Nekur Vācijā tajā laikā šīs iespējas nebija tik labvēlīgas kā Vīnē.

* * *

Tajā laikā monarhijā pie Donavas vispārpolitiskā doma pulsēja daudz intensīvāk nekā vecajā Vācijā, ja neskaita atsevišķus rajonus Prūsijā, Hamburgu un Ziemeļjūras piekrasti. Runājot par "Austriju", šajā gadījumā domāju to lielās Habsburgu impērijas daļu, kurā, pateicoties tam, ka tur bija apmetušies vācieši, vispār varēja izveidoties šī valsts; es runāju par to iedzīvotāja daļu, kura vienīgā daudzus gadsimtus spēja piepildīt šī tik mākslīgi radītā valstiskā veidojuma politisko un kultūras dzīvi ar iekšējo saturu. Laika gaitā pati valsts pastāvēšana un tās nākotne arvien vairāk bija atkarīga no šī vāciskā kodola.

Ja vecās, mantotās Austrijas provinces veidoja valsts sirdi, t.i., nodrošināja pareizu svaigo asiņu pieplūdumu valsts kultūras un valstiskās dzīves asinsvadā, tad Vīne tajā pašā laikā bija ari valsts smadzenes un vara.

Jau Vīnes skaistais izskats vien deva tai visiem zināmās tiesības valdīt pār šo tautu konglomerātu. Vīnes burvīgais skaistums kaut nedaudz piespieda aizmirst valsts trauslumu vispār.

Ārzemēs, it īpaši Vācijā, pazina tikai šo burvīgo Vīni. Tās dēļ tika aizmirstas pat Habsburgu monarhijā notiekošās asiņainās cīņas dažādu tautību starpā un visas valsts satricinājumi. Šai ilūzijai paļauties bija jo vieglāk tādēļ, ka Vīne tajā laikā bija sasniegusi sava uzplaukuma pēdējo posmu. Toreizējā, tiešām ideālā birģermeistara vadībā Vīne atkal modās burvīgai jaunai dzīvei un pārvērtās par savas karalistes īsti cienīgu rezidenci. Pēdējais lielais Austrumu kolonizētāju vāciešu pēctecis nerēķinājās ar tā saukto vispāratzīto "valsts darbinieku", bet tieši doktors Luegers kā Vīnes — "galvaspilsētas un rezidences" — birģermeistars guva milzīgus panākumus visās komunālās, saimnieciskās un kultūras politikas jomās. Viņš vēl nepieredzētā līmenī nostiprināja visas impērijas sirdi un tādējādi patiešām kļuva par lielāku valstisku darbinieku nekā visi toreizējie "diplomāti" kopā.

Ja šis tautību konglomerāts, kas tika saukts par Austriju, galu galā tomēr neaizgāja bojā, tad tas nebūt nerunā pretī šīs valsts vāciskās dabas politiskajām īpašībām. Tas ir tikai tāda stāvokļa neizbēgams rezultāts, kad 10 miljoni nevar pārāk ilgu laiku pārvaldīt valsti ar 50 miljoniem iedzīvotāju, kurus sastāda dažādas nācijas, ja savlaicīgi nav radīti pilnīgi konkrēti priekšnosacījumi.

Austrijas vācieša domāšanai bija raksturīgi vairāk nekā lieli mērogi.

Viņš vienmēr bija radis dzīvot lielā valstī un nekad nebija zaudējis spēju apzināties no šī fakta izrietošos uzdevumus. Viņš šajā valstī bija vienīgais, kas domāja ne tikai savas nacionālās provinces, bet ari visas valsts ietvaros. Pat tajā brīdī, kad viņu liktenis draudēja atraut no kopējās tēvzemes, viņš vēl arvien turpināja domāt un cīnīties par to, lai vācu tautai saglabātu pozīcijas, kuras viņa senči bija iekarojuši smagā cīņā. Bez tam nevajag aizmirst arī to, ka viņa spēki bija sašķelti: Austrijas vāciešu labākā daļa savā sirdī un domās nekad nezaudēja saikni ar kopējo dzimteni, un tikai daļa Austrijas vāciešu sevi pilnīgi pieskaitīja Austrijai kā dzimtenei.

Austrijas vāciešu vispārīgais redzesloks vienmēr ir bijis relatīvi plašs. Viņu ekonomiskās attiecības bieži vien aptvēra gandrīz visu daudznacionālo impēriju. Gandrīz visi patiešām lielie uzņēmumi atradās vāciešu rokās. Visu vadošo tehniķu un ierēdņu personālu lielākoties sastādīja vācieši. Viņu rokās bija arī ārējā tirdzniecība, jo ebreji nebija to paspējuši aptvert, lai gan tirgošanās ir viņu iedzimtā stihija. Arī politiskajā ziņā tikai vācieši apvienoja visu impēriju. Jau karadienesta laikā vācu jaunatne tika izsūtīta uz visām valsts daļām. Tiesa gan, Austrijas vāciešu

rekrūši nonāca vācu pulkā, taču šo pulku varēja nosūtīt gan uz Hercogovinu, gan Galīciju; to izvietošanas vieta nebūt nebija tikai Vīne. Virsnieku korpuss vēl arvien sastāvēja gandrīz vienīgi no vāciešiem, bet augstākā ierēdniecība — lielākoties no tiem. Arī mākslu un zinātni galvenokārt pārstāvēja vācieši. Ja neņem vērā haltūru jaunākās "mākslas" jomā, uz ko bija spējīga pat tāda tauta kā nēģeri, tad droši var apgalvot, ka toreiz Austrijā īstās mākslas radītāji bija tikai vācieši. Vīne visai Austroungārijai bija dzīvs un neizsīkstošs avots gan mūzikas, skulptūras, mākslas, gan arī arhitektūras jomā.

Un beidzot, — vācieši bija ari visas monarhijas ārpolitikas veidotāji, ja nerunājam par ļoti nelielo grupu ungāru.

Taču jebkurš mēģinājums saglabāt šo valsti bija veltīgs, jo trūka paša būtiskākā priekšnosacījuma. Austrijas nacionālajai valstij bija tikai viena iespēja pārvarēt atsevišķo nāciju centrbēdzes spēkus. Valsts bija jāveido un jāpārvalda vai nu viscentralizētākajā veidā, vai ari tā nevarēja pastāvēt vispār.

Atsevišķos apgaismības brīžos šo stāvokli izprata ari "pašas augstākās" sfēras. Bet jau pēc īsa brīža tas tika aizmirsts, vai arī praktiskā īstenošana dzīvē tika atlikta ar šo pārveidošanu saistīto grūtību dēļ. Jebkurai domai par valsts būvēšanu uz vairāk vai mazāk federatīviem pamatiem neizbēgami bija jācieš sakāve, jo trūka tāda valsts kodola, kuram būtu pāri visam stāvoša nozīme. Šeit vēl jānorāda, ka Austrijas valsts iekšējie priekšnosacījumi bija pavisam citādi nekā Bismarka laika Vācijas impērijai. Vācijā runa bija tikai par zināmu politisko tradīciju pārvarēšanu, jo kultūras ziņā kopējais pamats bija pastāvējis vienmēr.

Apstākļi Austrijā bija tieši pretēji.

Atsevišķām nācijām, ja neskaita ungārus, šeit pavisam trūka politisko atmiņu par savu agrāko varenību. Jebkurā gadījumā šīs atmiņas varēja attiecināt tikai uz ļoti attālu pagātni, un laiks tās gandrīz pavisam bija jau izdzēsis. No otras puses, laikā, kad nacionālajam principam bija arvien lielāka nozīme, atsevišķās Austroungārijas monarhijas daļās sāka veidoties nacionālistiskie spēki, kuru darbību pārvarēt bija jo grūtāk tādēļ, ka Austroungārijā praktiski sāka veidoties nacionālās valstis. Bez tam šajās nacionālajās valstīs pārsvars bija nācijai, kas, būdama radniecīga atsevišķām Austrijas nacionālajām drumslām, tagad bija ieguvusi lielāku pievilkšanas spēku nekā Austrijas vācieši.

Tagad pat Vīne uz ilgāku laiku nevarēja šajā ziņā sacensties ar provinču galvaspilsētām.

Kopš tā laika, kad Budapešta kļuva par lielu centru, Vīnei pirmo reizi parādījās sāncense, kuras uzdevums bija nevis visas monarhijas, bet gan tikai vienas tās daļas nostiprināšana. Drīz vien šim piemēram sekoja Prāga, tad Lemberga, Laibaha utt. Kad šīs agrākās provinciālās pilsētas attīstījās un pārvērtās par atsevišķu provinču nacionālajiem centriem, līdz ar to notika arvien lielāka koncentrācija uz patstāvīgāku kultūras attīstību. Nacionāli politiskajiem centriem tagad bija dziļa garīgā bāze.

Tuvojās bridis, kad atsevišķu nāciju virzītājspēks kļuva spēcīgāks nekā visas monarhijas kopīgās intereses. Līdz ar to arī tika izšķirts Austrijas liktenis.

Kopš Jozefa II nāves ir ļoti skaidri redzama šāda attīstības gaita. Šīs attīstības ātrums bija atkarīgs no daudziem faktoriem. Viens no tiem bija ietverts pašā monarhijā. Citi faktori bija tās ārpolitikas rezultāts, kādu dažādā laikā īstenoja Austrija.

Lai nopietni sāktu un pabeigtu cīņu par šīs valsts vienotību, neatlika nekas cits kā piekopt neatlaidīgu un nesaudzīgu centralizācijas politiku. Lai to panāktu, vispirms principiāli vajadzēja ieviest vienu valsts valodu. Ar to tiktu pasvītrots vismaz formālas piederības princips vienotai valstij, bet administratīvo orgānu rokās tiktu ielikts tehnisks līdzeklis, bez kura vienota valsts vispār nevar pastāvēt. Tikai tā varēja tikt radīta iespēja ar skolas starpniecību ieaudzināt ilgā laika periodā valsts vienotības tradīcijas. Protams, to nebija iespējams sasniegt 10 vai 20 gadu laikā. Tam ir nepieciešami gadu simti. Kolonizācijas jautājumos vispār izšķiroša nozīme ir nevis ātrumam un spiedienam, bet neatlaidībai un ilgam laikam.

Pats par sevi ir saprotams, ka ne tikai administrēšanai, bet ari visai politiskajai vadībai jābūt stingri vienotai.

Lūk, man toreiz bija bezgalīgi pamācoši konstatēt, kāpēc tas viss nav noticis vai, labāk teiksim, kāpēc tas viss netika izdarīts. Austroungārijas impērijas kraha vainīnieki ir tikai tie, kas šo izdevību ir palaiduši garām.

Vecā Austrija vairāk nekā jebkura cita valsts bija atkarīga no savu valdnieku redzesloka. Šeit trūka nacionālas valsts pamata, kurai pašai par sevi ir raksturīgs pašsaglabāšanās spēks pat tad, kad valsts vadītāji nebūt nav savu uzdevumu augstumos. Dažreiz apbrīnojami ilgu laiku viennacionāla valsts var pārciest sliktas pārvaldes režīmu, neaizejot bojā. Bieži vien varētu likties, ka organismā vairs nav ne mazāko dzīvības pazīmju, ka tas jau ir miris vai arī atmirst, bet pēkšņi izrādās, ka nāvei nolemtais atkal cēlies un sācis izrādīt apbrīnojami nesatricināma dzīvīguma pazīmes.

Pavisam kas cits ir tāda valsts, kas sastāv no dažādām tautībām, kuru dzīslās neplūst vienas un tās pašas asinis, bet vēl svarīgāk, — virs tām ir pacelta viena kopīga dūre. Tādā gadījumā vadības vājums nenovedīs vis vienkārši pie valsts ieslīgšanas ziemas guļā, bet gan tas atmodinās visus nāciju individuālos instinktus atkarībā no to asins piederības un atņems tām iespēju attīstīties vienas varenas varas ietekmē. Šīs briesmas iespējams mīkstināt tikai ar gadsimtiem ilgu kopēju audzināšanu, kopējām tradīcijām, kopējām interesēm utt. Lūk, kādēļ tādiem valstiskiem veidojumiem raksturīgs ir tas, ka, jo, jaunāki tie ir, jo lielāka ir atkarība no savu vadītāju īpašībām. Vēl vairāk, — bieži vien tie ir izcili varenu vadītāju un gara varoņu tiešs veidojums un nereti pēc radītāja nāves tie vienkārši izirst. Gadsimti paies, bet šīs briesmas vēl nebūs pārvarētas, tās tikai ir iesnaudušās. Kā tikai vadības vājums izpaudīsies ļoti spēcīgi, šīs briesmas atkal "modīsies", un tad vairs nepalīdzēs ne audzināšana, ne pašas cēlākās tradīcijas; dažādo cilšu centrbēdzes spēki būs stiprāki par visu.

Pati lielākā un varbūt traģiskākā Habsburgu vaina ir tā, ka viņi to nesaprata.

Tikai vienam vienīgam laimīgajam no viņu vidus likteņa lāpa apgaismoja viņa zemes nākotni, pēc tam šī lāpa nodzisa uz visiem laikiem.

Jozefs II, visu ģermāņu nācijas Romas imperators, ar bažām ieraudzīja, ka viņa nams, kas atradās valsts visattālākajā punktā, neglābjami ies bojā šajos tautu Bābeles plūdos, ja neizdosies izlabot to, ko novārtā pametuši viņa senči. Ar pārcilvēcisku enerģiju šis "cilvēku draugs" sāka cīņu ar pagātnes vājībām un desmit gadu laikā centās izlabot to, kas atstāts novārtā gadsimtiem ilgi. Ja viņam šim darbam būtu atvēlēti vismaz 40 gadi un pēc viņa vismaz vēl divas paaudzes būtu turpinājušas agrāk iesākto, brīnums droši vien būtu noticis. Bet patiesībā viņa rīcībā bija tikai 10 gadi. Kad viņš no garīgās un miesiskās pārpūles iegūla kapā, līdz ar viņu tajā iegūla arī viņa darbs.

Viņa pēcteči nebija uzdevumu augstumos ne garīgā, ne gribasspēka ziņā.

Kad pienāca laiks un Eiropā parādījās pirmā revolucionārā negaisa pazīmes, uguns lēni sāka izplatīties ari vecajā Austrijā. Bet, kad Austrijā uzliesmoja ugunsgrēks, izrādījās, ka šo liesmu radījuši ne tik daudz sociālie, sabiedriskie un vispārpolitiskie cēloņi, kā nacionālas izcelsmes faktori.

Visās citās zemēs 1848. gada revolūcija bija šķiru cīņa, turpretī Austrijā tā jau bija rasu cīņas sākums. Austrijas vācieši toreiz tūdaļ aizmirsa vai arī vispār neizprata šī ugunsgrēka iemeslu. Viņi savus spēkus veltīja kalpošanai revolucionārajiem dumpjiem un līdz ar to parakstīja sev spriedumu. Ar savām rokām vācieši palīdzēja atmodināt rietumu demokrātijas garu, kas pēc kāda laika "atņēma" viņu pašu eksistences pamatus.

Parlamentāriskā pārstāvniecības sistēma bija izveidota, taču pirms tam nebija notikusi valsts obligātās valodas ieviešana. Līdz ar to bija izšķirts, ka vāciešu valdošajam stāvoklim Austrijas monarhijā pienācis gals. No šī brīža bojā aizgāja ari pati valsts. Viss, kas sekoja pēc tam, bija tikai valsts vēsturiskais sabrukums.

Šo sabrukumu vērot bija ne tikai pamācoši, bet arī satriecoši. Tūkstoš un vēlreiz tūkstoš veidos piepildījās šīs valsts vēsturiskais liktenis. Un, ja lielākā cilvēces daļa bija akla un nepamanīja, ka sācies sabrukums, tas izskaidrojams tikai ar dievu gribu iznīcināt Austriju.

Es sīki pakavēšos pie to notikumu loka, kas ir vispārnozīmīgi visām tautām un valstīm.

To iestāžu vidū, kuras sevišķi uzskatāmi izjuta Austrijas monarhijas sabrukuma procesu — tas bija tik saskatāms, ka pat ne pārāk tālredzīgais mietpilsonis to nevarēja nepamanīt — vispirms ir jāmin Austrijas parlaments jeb, kā to sauca Austrijā, reihsrāts.

Šis iestādījums ar nolūku tika veidots, vadoties no aizgūšanas metodes pēc Anglijas klasiskās "demokrātijas" zemes parauga. Visu šo glābšanas sistēmu aizguva no Londonas, bet Vīnē to centās tikai ļoti precīzi nokopēt.

Anglijas divpalātu sistēma tika nokopēta kā deputātu un kungu palāta. Taču abu palātu ēkas Vīnē un Londonā izskatījās pilnīgi atšķirīgas. Kad Anglijas palātu būvētājs Berijs Temzas krastā beidza darbu pie savas celtnes, viņš šīs brīnišķīgās būves 1200 nišu, kolonu un konsoļu rotāšanai izvēlējās sižetus no Britu impērijas vēstures, kas tajā laikā bija aptvērusi pusi pasaules. No arhitektūras un mākslas viedokļa lordu palāta un deputātu palāta tādējādi kļuva par visas nācijas slavas templi.

Vīnē šajā sakarā nācās saskarties ar pirmajām grūtībām. Kad dānis Hanzens beidza darbu pie tautas pārstāvniecības marmora celtnes pēdējā frontona, viņam neatlika nekas cits, kā sižetus ēkas rotāšanai izvēlēties no antīkās pasaules. Šī "rietumu demokrātijas" teātra ēka ir izgreznota ar grieķu un romiešu valsts vīru un filozofu portretiem. Virs abām ēkām slejas četras gigantiskas figūras, kas rāda uz četriem pretējiem virzieniem. Šeit slēpjas savdabīga simbolisma ironija. Šis simbols it kā iemiesoja to centrbēdzes spēku iekšējo cīņu, kura jau valdīja visā Austrijā.

Kad tika teikts, ka ēka simbolizē Austrijas vēsturi, "nacionalitātes" to uztvēra kā apvainojumu un provokāciju.

Kad es, būdams knapi 20 gadus vecs, pirmo reizi apmeklēju grezno celtni Francensringā, lai pabūtu kā skatītājs deputātu palātas sēdē, es biju vispretrunīgāko iespaidu varā.

Parlamentu ienīdu jau sen, protams, ne jau kā tādu iestādījumu pašu par sevi. Gluži pretēji, — kā brīvību mīlošs cilvēks es nevarēju iedomāties nekādu citu valdīšanas formu. Manā attieksmē pret Habsburgiem ideja par jebkāda veida diktatūru man toreiz būtu šķitusi noziegums pret brīvību un saprātu.

To veicināja ari apstāklis, ka manī, jaunā cilvēkā, kas mīlēja daudz lasīt laikrakstus, mājoja neapzināta Anglijas parlamenta pielūgsme. No šīs sajūtas tik viegli vis nevarēju atbrīvoties. Anglijas apakšpalātā lietas kārtoja ar lielu pašcieņu (vismaz mūsu presē to visu aprakstīja tik skaisti), un tas augstākā mērā imponēja. Vai gan toreiz varēja iedomāties kādu vēl cildenāku tautas pašpārvaldes formu? Bet tieši tādēļ biju Austrijas parlamenta ienaidnieks. Austrijas reihsrāta darbības ārējais veidols šķita lielā parauga pilnīgi necienīgs. Klāt nāca vēl citi faktori.

Austrijas valstī tās vāciešu likteņi bija atkarīgi no pozīcijas reihsrāta. Līdz vispārējo un aizklāto vēlēšanu tiesību ieviešanai parlamentā bija vismaz neliels vāciešu vairākums. Šis stāvoklis bija pietiekami apšaubāms: jau toreiz vāciešu vairākums bija atkarīgs no sociāldemokrātiem, kuri visos būtiskajos jautājumos bija nedrošs partneris un jebkurā brīdī bija gatavi nodot vācu lietu, lai tikai nezaudētu popularitāti citu tautību vidū. Sociāldemokrātus jau toreiz nevarēja uzskatīt par vāciešu partiju. Taču līdz ar vispārējo vēlēšanu tiesību ieviešanu, parlamentā vairs nevarēja pastāvēt pat skaitlisks vāciešu vairākums. Tagad vairs nekas netraucēja valsts tālāku atvāciskošanu.

Tādēļ nacionālās pašsaglabāšanās jūtas jau toreiz radīja ļoti mazas simpātijas pret tādu nacionālo pārstāvniecību, kur vāciešu intereses mazāk tika pārstāvētas, bet vairāk apspiestas. Taču tie visi bija tādi grēki, kurus tāpat kā daudz ko citu varēja piedēvēt nevis pašai sistēmai, bet tikai tās piemērošanas formai Austrijas valstī. Toreiz es vēl ticēju, ka, atkal atjaunojot vāciešu vairākumu pārstāvniecības orgānos, nav pamata principiāli iebilst pret pašu pārstāvniecības sistēmu tikmēr, kamēr pastāv vecā valsts vispār.

Tādā noskaņojumā pirmo reizi nokļuvu šajā svētajā vietā, kur bangoja kaislības. Tiesa gan, šis nams svēts man galvenokārt likās tā brīnišķīgās arhitektūras dēļ. Tas bija pirmklasīgs grieķu mākslas darbs Vācijas vidē. Cik ātri gan šo sajūtu nomainīja sašutums, kuru radīja manu acu priekšā spēlētā nožēlojamā komēdija, t.i., daži simti tautas pārstāvju kungu pašreiz bija aizņemti ar kāda ļoti liela ekonomiska rakstura jautājuma apspriešanu.

Man pietika šīs vienas dienas, lai gūtu vairākām nedēļām materiālu pārdomām. Runu idejiskais saturs, cik nu to vispār varēja saprast, tiešām bija ļoti "augsts". Daži likumdevēju kungi nerunāja vāciski, bet izskaidrojās slāvu valodās vai droši vien dialektos. To, kas līdz tam bija zināms no laikrakstiem, tagad varēju klausīties pats savām ausīm. Tas bija žestikulējošs, dažādās balsīs klaigājošs, pusmežonīgs pūlis. Priekšsēdētāja lomā bija labsirdīgs vecītis, kas sviedriem vaigā no visa spēka skandina zvaniņu un, vēršoties pie deputātu kungiem, gan labsirdīgi, gan pamācoši lūdz viņus cienīt augsto sapulci. Tas viss izsauca tikai smieklus.

Pēc dažām nedēļām atkal nokļuvu reihsrātā. Tad pavērās cita, gluži nepazīstama aina. Zāle bija pilnīgi tukša. Daži gulēja. Daži deputāti sēdēja savās vietās un nekautrēdamies žāvājās. Viens no viņiem uzstājās tribīnē. Priekšsēdētāja vietā sēdēja viens no reihstāga viceprezidentiem un acīm redzot garlaikojās.

Manī radās pirmās šaubas. Kad bija brīvs laiks, arvien biežāk devos uz reihsrātā sēdēm un klusībā vēroju tur notiekošo. Es klausījos runās, cik nu tās vispār varēja saprast, studēju tautu pārstāvniecības "izredzēto" vairāk vai mazāk inteliģentās fizionomijas, — to tautu, no kurām sastāvēja šī bēdīgā valsts, — un pamazām izdarīju savus secinājumus.

Pietika viena gada ilgiem, mierīgiem vērojumiem, lai pašos pamatos mainītu savus iepriekšējos uzskatus par šo iestādījumu. Tagad iekšējā būtība protestēja ne tikai pret izkropļoto formu, kādā šī ideja izpaudās Austrijā. Nē, tagad vairs nevarēju atzīt ari pašu parlamentu. Līdz tam Austrijas parlamenta nelaimi redzēju tikai tur, ka tajā nebija vāciešu vairākuma. Tagad pārliecinājos, ka pati šī iestādījuma būtība ir lemta bojāejai.

Radās daudz jautājumu.

Es sāku dziļāk pārdomāt visas parlamentāriskās valsts iekārtas pamatu atkarību no demokrātiskā principa īstenošanas, balstoties uz balsu vairākumu. Bez tam veltīju daudz uzmanības arī tautas izredzēto garīgo un morālo īpašību studēšanai.

Tādējādi es izstudēju gan sistēmu, gan tās īstenotājus.

Dažu turpmāko gadu laikā pilnīgi precīzi noskaidroju, kas ir parlamentārietis — jaunāko laiku "augsti cienījams" tips. Man izveidojās par viņu tāds priekšstats, kas vēlāk vairs nopietni nemainījās. Šajā gadījumā uzskatāmā mācības metode, iepazīšanās ar praktisko darbību paglāba no briesmām noslīkt teorijā, kura sākumā šķiet vilinoša, bet pieder pie neapšaubāma sabrukuma produktiem.

Mūsdienu Rietumu demokrātija ir marksisma līdzgaitniece, bez kuras tas vispār nav iedomājams. Tieši demokrātija veido to augsni, no kuras rodas šis mēris. Pati netīrākā tās ārējā izpausme ir parlamentārisms.

Man jābūt pateicīgam liktenim par to, ka arī šo jautājumu tas man izvirzīja Vīnē.

Baidos, ka toreizējā Vācijā būtu bijis pārāk viegli atbildēt uz šo problēmu. Ja šī par "parlamentu" sauktā iestādījuma niecību man pirmo reizi nāktos ieraudzīt Berlīnē, tad, iespējams, būtu kritis otrā galējībā. Šajā gadījumā varēja rasties daži it kā labi, pamudinoši motīvi, lai nostātos to pusē, kas Vācijas labumu saskatīja vienīgi centrālās varas nostiprināšanā. Ja ar mani būtu tā noticis, tas taču zināmā mērā būtu nozīmējis kļūt aklam un svešam gan laikmetam, gan cilvēkiem. Taču Austrijā šādas briesmas nedraudēja.

Šeit nevarēja tik viegli krist no vienas galējības otrā. Ja parlaments bija nekur nederīgs, tad vēl vairāk nederīgi bija Habsburgi, — tas nu ir noteikti. Nosodot "parlamentārismu", nebūt vēl neesam atrisinājuši problēmu. Rodas jautājums: bet ko tad darīt? Ja iznīcinātu reihsrātu, tad vienīgā valdošā vara paliktu Habsburgu dinastija. Taču šāda doma man bija it īpaši neizturama.

Šis ļoti smagais gadījums rosināja pamatīgi izstudēt problēmu kopumā. Citos apstākļos tik jauns būdams diezin vai būtu sācis pārdomāt šādus jautājumus. Tas, kas man vispirms iekrita acīs, bija absolūts personiskās atbildības trūkums.

Parlaments pieņem kādu lēmumu, kura sekas var būt liktenīgas. Un kas notiek? Neviens par to nav atbildīgs, nevienu nevar saukt pie atbildības. Vai tad par atbildību patiešām var saukt to, ka pēc drausmīga kraha ir jādemisionē vainīgajai valdībai? Vai arī izjūk attiecīgā partiju koalīcija un tiek izveidota jauna koalīcija? Jeb vai tiek atlaista visa palāta?

Un vai vispār svārstīgs cilvēku vairākums nopietni var būt par kaut ko atbildīgs? Vai tad nav skaidrs, ka pati atbildības ideja ir pilnīgi sasaistīta! Nu, vai tad ir iespējams prasīt atbildību no valdības praktiskā vadītāja par to darbību, kas rodas un tiek veikta dzīvē liela skaita ļaužu vēlēšanās vai noslieces rezultātā? Taču mēs visi zinām, ka mūsdienās par valsts vadoša darbinieka uzdevumu netiek uzskatīts vis tas, ka viņam ir radoša doma, radoši plāni, bet gan prasme popularizēt savas idejas "aunu un muļķu bara" priekšā un izlūgties no tā žēlsirdīgu piekrišanu savu plānu īstenošanā.

Vai vispār uz valsts darbinieku drīkst attiecināt tādu kritēriju, ka viņam obligāti tikpat labi jāprot pārliecināt masas, kā arī pieņemt valstiski gudrus lēmumus un plānus? Un vai vispār kādreiz ir bijis tā, ka ļaužu pūlis ir izpratis lielu ideju ātrāk, nekā acīm redzami ir kļuvuši šīs idejas praktiskie panākumi? Vai vispār mūsu pasaulē jebkura ģeniāla darbība nav atklāts ģēnija protests pret masu kūtrumu?

Bet, ko gan lai dara valsts darbinieks, kuram ne ar kādiem glaimiem nav izdevies iegūt šī pūļa labvēlību?

Kas tad atliek, — nopirkt šo labvēlību?

Vai arī savu līdzcilvēku muļķību dēļ viņam vajadzētu atteikties īstenot to, ko viņš uzskata par ārkārtīgi nepieciešamu? Varbūt viņam jānoiet no skatuves? Bet varbūt tomēr jāpaliek?

Cilvēks ar stingru raksturu šādā gadījumā nonāk neatrisināmā konfliktā starp to, ko viņš uzskata par nepieciešamu, un vienkāršu pieklājību vai, precīzāk, parastu godīgumu.

Kā lai šeit atrod robežu starp sabiedrības uzlikto pienākumu un personiskā goda pienākumu?

Katram īstam vadonim nākas enerģiski cīnīties pret visiem mēģinājumiem pazemot viņu līdz vienkārša politikāņa līmenim.

Bet, no otras puses, vai tad nav skaidrs, ka tādos apstākļos tieši politikānis jutīsies aicināts "taisīt" politiku tieši tādēļ, ka galu galā atbildīgs jau nebūs viņš, bet gan kaut kāds neuztverams ļaužu pulciņš?

Vai tad nav skaidrs, ka mūsu parlamentārā vairākuma princips neizbēgami rok būtībā bedri vadoņa idejai? Vai patiešām atradīsies cilvēki, kuri noticēs, ka šajā pasaulē progress ir atkarīgs nevis no atsevišķu indivīdu intelekta, bet gan no vairākuma smadzenēm?

Varbūt kāds cer, ka nākotnē mēs varēsim iztikt bez šā cilvēces kultūras galvenā priekšnosacījuma?

Vai tiešām nav redzams, ka tieši pašlaik šis priekšnosacījums ir nepieciešams vairāk nekā jebkad.

Parlamentārisma princips, kad jautājumi tiek izlemti ar balsu vairākumu, iznīcina personības autoritāti un tās vietā liek viena vai otra pūļa lielumu. Līdz ar to parlamentārims patiešām grēko pret aristokrātisma pamatideju. Bez tam aristokrātismam nemaz obligāti nav jāpersonificē mūsdienās deģenerējušies sabiedrības virsējie slāņi.

Mūsdienīgs vērotājs, kurš ir spiests lasīt gandrīz vienīgi laikrakstus, iedomāties nevar, kādas postošas sekas ir šādai parlamentārisma kundzībai. Varbūt vienīgi patstāvīga domāšana un vērojumi var palīdzēt viņam izprast notiekošā jēgu. Vispirms parlamentārisms ir cēlonis tiem neaptverami lielajiem vismazvērtīgāko "figūru" uzplūdiem, kuras raksturo mūsdienu politisko dzīvi. īsts politisks vadītājs pacentīsies atiet pēc iespējas tālāk no tādas politiskas darbības, kura galvenokārt nesastāv no radoša darba, bet gan no intrigām un liekulības, kuru mērķis ir iekarot iedzīvotāju vairākumu. Bet tieši šis apstāklis būs pievilcīgs garā nabadzīgiem cilvēkiem.

Jo sīkāks ir šāds garīgais punduris un politiskais tirgonis, jo skaidrāks viņam ir paša niecīgums, jo augstāk viņš vērtēs to sistēmu, kura no viņa nebūt neprasa ne ģenialitāti, ne milža spēku, bet kura vispār ciena ciema vecākā viltību augstāk par Perikla gudrību. Pie tam šādam tipam nepavisam nav jānomokās ar tādu jautājumu kā atbildība. Tā viņam jo mazāk rūp tādēļ, ka viņš jau iepriekš skaidri zina, ka, neatkarīgi no tiem vai citiem viņa "valstiskās" ķēpāšanās rezultātiem, viņa karjeras beigas būs nemainīgas: kādā jaukā dienā viņam tik un tā sava vieta būs jāatdod tikpat "varenam" prātam, kāds ir viņš pats.

Šāda veida "tautas pārstāvju" baram vienmēr ir liels mierinājums priekšgalā redzēt cilvēku, kura garīgās spējas ir viņu pašu līmenī. Tikai tādā situācijā katrs no šiem kungiem var atļauties sev lētu prieciņu un laiku pa laikam parādīt, ka viņš nav ar pliku roku ņemams. Bet galvenais ir tas, ka katram no viņiem ir tiesības domāt: ja mūs var vadīt jebkurš "x", kādēļ gan tas nevarētu būt jebkurš "y". Šī demokrātiskā tradīcija vispilnīgāk atbilst mūsdienām tik raksturīgajai apkaunojošajai parādībai — mūsu tā saucamo "vadītāju" vairākuma izmisīgajam gļēvumam. Taču patiesībā šiem cilvēkiem ir liela laime, ka visos gadījumos, kad jāpieņem nopietni lēmumi, ir iespēja paslēpties aiz tā saucamā vairākuma muguras.

Patiešām, paskatieties uz tādu politisko zaglēnu, kā viņš ar sviedriem vaigā "strādā", lai katrā atsevišķā gadījumā kaut kā sagrābstītu vairākumu un iegūtu iespēju jebkurā brīdī paglābties no kaut kādas atbildības. Protams, tieši šis apstāklis atbaida no šādas darbības jebkuru sevi daudz maz cienošu politiķi un drosmīgu cilvēku vispār. Bet jebkurš politiskais "zaglēns" ir priecīgs, ka ir iespēja rīkoties tieši tā.

No mūsu viedokļa raugoties, viss ir pilnīgi skaidrs: kas par savu darbību nevēlas uzņemties personisku atbildību, kas meklē sev aizsegu, tas ir bailīgs nelietis. Bet, ja mūsu vadītāji tiek vervēti šādu nelaimīgu zaķpastalu vidū, tad patiešām par to nāksies dārgi samaksāt. Lieta nonāk pat tik tālu, ka mums nav drosmes uzsākt vienalga kādu enerģisku darbību, un mēs esam ar mieru drīzāk samierināties ar jebkuru kaunu un negodu nekā atrast sevī spēku, lai pieņemtu nepieciešamo lēmumu. Nav jau vairs neviena, kas būtu ar mieru upurēt savu personību, savu galvu izšķirošā soļa speršanai.

Vienu gan vajag atcerēties un nekad neaizmirst: vairākums ari šeit nekad nevarēs aizstāt vienu. Vairākums vienmēr ir ne tik vien muļķību, bet arī gļēvulības pārstāvis. Sapulciniet vienkopus simts muļķu, un jūs nekādi neiegūsiet vienu gudro. Sapulciniet kopā visus gļēvuļus, un jūs nekādi tā rezultātā nepanāksiet drosmīgu lēmumu. Jo mazāka kļūst atsevišķa vadītāja atbildība, jo vairāk palielinās tādu tipu skaits, kuriem nepiemīt pat vismazākie dotumi. Taču viņi jūtas aicināti savus nemirstīgos talantus nodot tautas rīcībā. Daudzi vienkārši nevar sagaidīt, kad beidzot pienāks viņu kārta. Viņi stājas pašā garās rindas galā un ar milzīgām skumjām noraugās, cik lēni tuvojas viņu liktenis. Tādēļ viņi priecājas par katru nomainītu seju tajā resorā, kurā viņi domā iekļūt. Viņi ir pateicīgi katram skandālam, kas viņus, no rindas galā stāvošajiem, var pavirzīt priekšā kaut vai dažiem konkurentiem. Kad viens vai otrs veiksminieks, kas jau ir iekļuvis siltā vietiņā, nemaz tik drīz nevēlas no tās šķirties, tad pārējie raugās uz to kā uz vissvētāko tradīciju un kopējās solidaritātes pārkāpumu. Tad viņi sāk dusmoties un turpmāk, nenolaižot rokas, cīnās, izmantojot visnekaunīgākos līdzekļus līdz brīdim, kad izdosies padzīt konkurentu no siltās vietiņas, kurai tagad jāpāriet citu rokās. Gāztais dieviņš ne tik drīz varēs nokļūt atpakaļ tajā pašā vietā. Kad kāda figūra ir noņemta no posteņa, tai nāksies stāties pašā garās rindas galā, ja vien tur nesāksies tāda kliegšana un brēkšana, ka no jauna ieņemt rindu nebūs iespējams.

Šādas kārtības rezultāts ir šausmīgi strauja personu maiņa svarīgākajos valsts amatos. Tās iznākums vienmēr ir nelabvēlīgs, dažreiz pat katastrofisks. Visbiežāk izrādās, ka par šādu paražu upuri kļūst ne tikai muļķis un nespējīgais, bet gan tieši spējīgākais cilvēks, jo vienīgi liktenis spējīgam cilvēkam dod iespēju nokļūt vadošā postenī. Pret spējīgu vadītāju nekavējoties izveidojas kopēja fronte. Kā gan citādi, — viņš taču nav nācis no "mūsu" aprindām. "Sīki" ļautiņi principā grib atrasties tikai savā kompānijā. Katru cilvēku, kuram ir galva uz pleciem, katru, kurš starp nullēm ir spējīgs spēlēt vieninieka lomu, viņi uzskata par kopējo ienaidnieku. Šajā ziņā viņu pašsaglabāšanās instinkts ir ārkārtīgi saasināts.

Ievērojot to, nenovēršami rodas arvien progresējoša vadošo slāņu garīgā apvienošanās, Tas, kādu rezultātu iegūst nācija un valsts, katram ir viegli saprotams, ja tikai viņš pats nav piederīgs šai "vadoņu" šķirai.

Vecajai Austrijai bija šī apšaubāmā laime izmantot parlamentārisma režīma labumus visskaidrākajā veidā.

Tiesa, ministru prezidentu arvien vēl iecēla imperators, bet patiesībā Šī iecelšana nebija nekas cits kā vienkārša parlamentāriskā vairākuma gribas pildīšana. Jautājumā par tirgošanos un vairāksolīšanu atsevišķu ministriju vadītāju iecelšanā mēs jau bijām sasnieguši Rietumu demokrātijas vispilnīgāko modeli. Atbilstoši tam arī bija rezultāti. Atsevišķu personu nomaiņa notika arvien ātrāk. Galu galā tas kļuva par visīstāko sportu.

Tādā pašā attiecībā arvien vairāk pazeminājās šo ātri mainošos "valsts darbinieku" mērogs; galu galā virspusē palika tikai parlamentāriskā intriganta tips, kura valstiskā gudrība tagad tika mērīta tikai ar viņa spēju "salāpīt" vienu vai otru koalīciju, t.i., ar spēju uz sīku politisku tirgošanos, kura vienīgā varēja kļūt par šo, ja atļauts teikt, tautas pārstāvju praktiskā darba sūtību.

Tādējādi tieši Vīnes skola šajā jomā sniedza vislabākās un uzskatamākās mācību stundas.

Lieta, kas mani interesēja ne mazāk, bija šo tautas pārstāvju spēju un zināšanu salīdzināšana ar tiem uzdevumiem, kuri viņiem bija jārisina. Jau šī iemesla dēļ biju spiests sākt iepazīšanos ar tautas izredzēto personu garīgo horizontu. Līdz ar to nācās iepazīties arī ar notikumiem, kuri ļāva šīm "brīnišķīgajām" figūrām vispār iznirt politiskajā arēnā. Interesanti bija ari iepazīties ar viņu darba tehniku. Tas visai detalizēti deva iespēju ieraudzīt to kalpošanu tēvzemei, uz kādu bija spējīgas manas pētāmās figūras.

Jo vairāk iedziļinājos parlamenta iekšējās attiecībās, jo objektīvāk pētīju cilvēkus un viņu darbības veidu, jo pretīgāka manās acīs kļuva parlamentārās dzīves aina.

Man bija nepieciešama vērīga pētīšana, ja es pa īstam gribēju iepazīties ar to iestādījumu, kurā katrs likumdevējs ik pēc pāris vārdiem atgādina par savu "objektivitāti". Kad labi būsi izstudējis šos kungus un iepazinies ar viņu zemiskās eksistences likumiem, divu domu vairs nevar būt.

Pasaulē vispār ir grūti atrast kādu citu principu, kas, objektīvi runājot, būtu tikpat nepareizs kā parlamentārisma princips.

Mēs jau vairs nerunājam par to, kādos apstākļos notiek tautas pārstāvju kungu vēlēšanas, ar kādiem līdzekļiem viņi nokļūst līdz savam augstajam amatam.

Tas, ko parasti apzīmējam ar vārdiem "sabiedriskā doma", pavisam maz balstās uz personiskās pieredzes vai zināšanu pamata. Lielākoties tā saucamā sabiedriskā doma ir "izglītošanas" darba rezultāts.

Nepieciešamība pēc reliģijas pati par sevi ir dziļi paslēpta cilvēka dvēselē, taču noteiktas reliģijas izvēle ir audzināšanas rezultāts. Masu politiskie uzskati rodas tikai dvēseles un tās saprāta apstrādāšanā, kura bieži vien notiek ar pilnīgi neticamu neatlaidību.

Lielākā politiskās audzināšanas daļa, kuru šajā gadījumā ļoti labi var apzīmēt ar vārdu "propaganda", ir ierakstāma preses rēķinā. Tieši prese veic šo "izglītošanas" darbu, tā ir it kā skola pieaugušajiem. Žēl tikai, ka "mācīšana" šajā gadījumā ir nevis valsts, bet bieži vien ļoti zemisku spēku rokās. Tieši Vīnē, būdams vēl ļoti jauns, guvu vislielākās iespējas labi iepazīties ar šo masu audzināšanas ieroču monopolistiem un to garīgajiem fabrikantiem.

Sākumā ne vienreiz vien brīnījos, kā gan sliktākā no visām lielvarām tik īsā laikā ir spējusi izveidot noteiktu sabiedrisko domu pat tādos gadījumos, kad runa bija par masu īsto uzskatu un vēlmju apzinātu falsifikāciju. Prese dažu dienu laikā iemanījās kaut kādu smieklīgu sīkumu pārvērst par ļoti svarīgu valstisku lietu. Un tik pat īsā laikā tā panāca, ka tautas masas aizmirsa problēmas, kuras tām, kā liekas, ir ļoti nozīmīgas.

Dažu nedēļu laikā presei izdevās izvilkt gaismā nevienam nezināmas detaļas, vārdus un kā uz burvju mājienu piespiest masas saistīt ar šiem vārdiem neiedomājamas cerības. Tādējādi viņi tika padarīti tik populāri, cik populāri nekad nebijā cerējuši kļūt pat patiesi lieli cilvēki. Vārdi, kurus pirms mēneša vēl neviens nezināja vai zināja pēc nostāstiem, kļuva ļoti plaši pazīstami. Tajā pašā laikā likās, ka vecie, sevi parādījušie valsts un sabiedriskās dzīves darbinieki sabiedriskās domas acīs ir pilnīgi miruši, vai arī pār viņiem gāzās tik nekrietnu melu lavīna, ka šie vārdi pavisam īsā laikā tika padarīti par zemiskuma un krāpniecības simbolu. Vajag tikai paskatīties uz šo zemisko ebreju paradumu — tūlīt, kā uz burvju nūjiņas mājienu, no simts un tūkstoš spaiņiem godīgam cilvēkam gāzt virsū dubļus; nav nekādu viszemiskāko melu, kuri nebrāztos pār pilnīgi nevainīga upura galvu. Lai pārliecinātos, cik bīstami ir šie preses nelieši, tuvāk jāiepazīstas ar šādu pret pretinieka politisko godu izmantoto metodi.

Šiem preses bruņiniekiem (geistiger Raubritter) nav nekā tāda, kas nebūtu derīgs viņu netīrā mērķa sasniegšanai.

Viņi pacentīsies ielīst visintīmākajās ģimenes lietās un nenomierināsies, kamēr savos neķītrajos meklējumos atradīs kādu sīkumu, kuru uzpūtīs tūkstošreiz lielāku un ar to dos triecienu savam nelaimīgajam upurim. Ja, neraugoties uz visām pūlēm, viņi ne sava pretinieka sabiedriskajā, ne arī personiskajā dzīvē neatradīs neko tādu, ko iespējams izmantot, tad šie nelieši kaut ko vienkārši izdomās. Viņi būs stingri pārliecināti, —ja arī nāks tūkstošiem atsaukumu, — upuris tīrs vairs nenomazgāsies. Kaut kas jau tam pielips.

Bez tam šādi nelieši nekad nedarbojas tā, lai viņu motīvus varētu viegli izprast un atmaskot. Die's pasargi! Vienmēr viņi pratīs izlikties nopietni un "objektīvi". Viņi pļāpās par žurnālistikas pienākumiem utt. Vēl vairāk, — viņi runās par žurnālistikas "godu" it īpaši tad, kad būs iespēja izmantot izdevību un uzstāties sanāksmēs un kongresos, ap kuriem šie salašņas vienmēr pulcējas lielā skaitā

Tieši šie nelieši fabricē vairāk nekā divas trešdaļas no tā saucamās sabiedriskās domas. No šīm netīrajām putām pēc tam parādās parlamenta Afrodīte.

Lai pareizi aptvertu šo darbību visā tās neaptveramajā melīgumā, būtu jāsaraksta daudzi sējumi. Man tomēr liekas, ka ir pilnīgi pietiekami virspusēji iepazīt šo presi un parlamentārismu, lai saprastu, cik bezjēdzīgs ir šis iestādījums.

Lai saprastu šo cilvēces maldu nejēdzību un bīstamību, labāk salīdzināsim jau attēloto demokrātisko parlamentārismu ar patieso ģermāņu demokrātiju.

Pati raksturīgākā demokrātiskā parlamentārisma pazīme ir tā, ka noteiktai ļaužu grupai, teiksim, 500 deputātiem un pēdējā laikā arī deputātēm tiek dota iespēja noteikt, kā jārisina visas iespējamās problēmas. Īstenībā tad arī viņi ir valdība. Ja arī no viņu vidus tiek veidots kabinets, kuram ir uzlikts par pienākumu vadīt valsti, tā ir tikai šķietamība. Patiesībā šī tā saucamā valdība taču patstāvīgi nevar paspert nevienu soli, ja iepriekš nav ieguvusi vispārējās sapulces piekrišanu. Taču līdz ar to valdība tiek atbrīvota no jebkuras reālas atbildības, jo galu galā lēmums nav atkarīgs no valdības, bet gan no parlamenta vairākuma. Jebkurā gadījumā šī valdība ir tikai attiecīgā vairākuma gribas izpildītāja. Par valdības politiskajām spējām būtībā spriež tikai no tā, cik prasmīgi tā prot piemēroties vairākuma gribai vai dabūt vairākumu savā pusē. Bet līdz ar to tā nolaižas no īstas valdības augstumiem un kļūst par ubadzi, kura izlūdzas dāvanas no šā vairākuma. Skaidrs, ka par valdības vissvarīgāko uzdevumu kļūst kādreiz izlūgties attiecīgā parlamenta vairākuma žēlastību vai arī rūpēšanās, lai panāktu sev citu, labvēlīgāku vairākumu. Ja valdībai tas izdodas, tā kādu laiciņu var "valdīt" tālāk, bet, ja neizdodas, tai jāaiziet. Valdības nodomu pareizumam šeit nav nekādas nozīmes.

Taču tieši šādā veidā praktiski tiek novērsta jebkura valdības atbildība.

Tas, kādas būs sekas, kļūst skaidrs no šāda piemēra.

500 vēlēto tautas pārstāvju profesionālais sastāvs ir ārkārtīgi raibs. Par viņu spējām nemaz nerunāsim. Neviens taču nopietni nenoticēs, ka šie nācijas izredzētie ir ari gara un prāta izredzētie. Neviens taču nenoticēs, ka desmitiem un simtiem īsto valsts darbinieku rodas vēlēšanu urnās. Visiem ir zināms, ka biļetenus urnās iemet vēlētāju masas, kurām var piedēvēt visu ko, tikai ne pārāk daudz prāta. Patiešām ir grūti sameklēt pietiekami asus vārdus, lai nosodītu šo nejēdzību. It kā vispārējās vēlēšanās varētu dzimt ģēniji! Pirmkārt, īsti valsts darbinieki valstī vispār rodas tikai reizi pa ilgiem gadiem, bet, otrkārt, masām pret kaut cik izcilu prātu vienmēr ir pilnīgi noteikti aizspriedumi. Drīzāk kamielis izlīdīs caur adatas aci, nekā vēlēšanas "atklās" patiesi lielu cilvēku.

Tās personības, kas paceļas pāri zelta viduvējībai, lielākoties pašas ir sev bruģējušas ceļu uz pasaules vēstures arēnu.

Kas tad īsti notiek parlamentā? Pieci simti zelta viduvējību balso un nosaka, kā risināmi visi jautājumi, no kuriem atkarīgs valsts liktenis. Viņi ieceļ valdību, kurai pēc tam jebkurā gadījumā jāiegūst šī vairākuma piekrišana. Taču visu politiku nosaka šie pieci simti cilvēku.

Šī politika lielākoties arī ir līdzīga viņiem pašiem.

Pat tad, ja mēs neskarsim jautājumu par šo piecu simtu tautas pārstāvju ģenialitātes pakāpi, — padomājiet, cik dažādas problēmas šiem cilvēkiem ir jāatrisina. Stādieties priekšā, cik dažādas sfēras viņiem ir jāaptver, un jūs tūlīt sapratīsiet, cik nederīgs ir šāds valdības iestādījums, kurā pēdējais vārds ir sakāms masu sapulcei. Sapulcē tikai pavisam nedaudziem ir īstas zināšanas un konkrētu jautājumu risināšanas pieredze. Visi patiesi nozīmīgie ekonomiskie jautājumi tiek nodoti tādas sapulces izlemšanai, kurā tikai kādai desmitajai daļai ir kaut kāda ekonomiskā izglītība. Bet tas taču nozīmē, ka valsts liktenis tiek nodots tādu cilvēku rokās, kuriem nav pašu elementārāko priekšnoteikumu, lai atrisinātu šos jautājumus.

Tā notiek ar jebkuru jautājumu. Lai kāds tas ari nebūtu, taču lēmumu pieņems neprasmīgu un nezinošu cilvēku vairākums. Sapulces sastāvs paliek nemainīgs, bet apspriežamie jautājumi mainās katru dienu. Nav taču iespējams patiešām noticēt, ka vieni un tie paši cilvēki ir tikpat zinoši un kompetenti transporta jautājumos kā augstajā ārpolitikā. Ja tā būtu, tad mums būtu darīšana vienīgi ar universāliem ģēnijiem. Taču mēs zinām, ka īstie ģēniji dzimst varbūt reizi simts gados. Patiesībā parlamentā sēž nevis "gudras galvas", bet ļoti aprobežoti cilvēki ar milzīgām, diletantiem raksturīgām pretenzijām, t.i., garīgais surogāts tā sliktākajā nozīmē. Tikai tā izskaidrojama neiedomājamā vieglprātība, ar kādu šie kungi bieži vien spriež (un izlemj) par problēmām, par kurām pat ļoti attīstītam prātam vajadzētu krietni vien padomāt. Par ārkārtīgi svarīgiem jautājumiem, kuriem būs milzīga nozīme visas valsts un nācijas dzīvē, parlamentāriešu kungi lemj tik viegli, it kā runa būtu nevis par veselas rases likteni, bet gan tikai par domino partiju. Protams, būtu pilnīgi nepareizi domāt, ka visu deputātu jūtas jau agrāk ir atrofējušās.

Nē, pavisam nē.

Pastāvošā sistēma piespiež atsevišķu cilvēku ieņemt noteiktu pozīciju jautājumos, kuros viņš ir pilnīgi nekompetents. Tādējādi šī pozīcija cilvēku pamazām samaitā. Nevienam nebūs drosmes atklāti pateikt: "Deputātu kungi, es domāju, ka par tādu un tādu jautājumu mēs neko nezinām, vismaz es personiski paziņoju, ka nesaprotu šo jautājumu." Ja ari tāds cilvēks atrastos, tas vienalga neko nelīdzētu, jo šāda atklātība citiem būtu pilnīgi nesaprotama (par šo cilvēku teiktu, ka viņš ir godīgs ēzelis, bet ēzelim taču nevar ļaut sabojāt visu spēli). Taču tas, kas pazīst cilvēku raksturu, sapratīs, ka šādā "augstākajā" sabiedrībā nudien neatradīsies neviens, kurš būtu ar mieru atzīt sevi par vismuļķīgāko cilvēku. Godīgums zināmās aprindās vienmēr tiek uzskatīts par muļķību. Tādēļ, ja ari deputātu vidū atradīsies godīgs cilvēks, viņš pamazām nostāsies uz labi iebrauktajām melu un krāpšanas sliedēm. Galu galā ikviens no viņiem saprot, ka neatkarīgi no tā, kādu pozīciju ieņems katrs atsevišķais deputāts, mainīt neizdosies neko. Tieši šī apziņa nogalē jebkuru godīgu nodomu, kas dažreiz rodas kādam no viņiem. Par mierinājumu sev šis deputāts teiks, ka viņš jau nav pats sliktākais no visiem deputātiem, bez tam viņa atrašanās augstajā namā palīdz izvairīties no vislielākā ļaunuma.

Varbūt man iebildīs, ka, ja arī atsevišķs deputāts nav kompetents vienā vai otrā jautājumā, ieņemamo pozīciju apspriež un nosaka frakcijā. Tā politiski vada katru savu biedru. Frakcijai ir savas komisijas, kuras vāc materiālus ar kompetentu personu palīdzību utt.

No pirmā acu uzmetiena šķiet, ka viss ir kārtībā. Bet rodas jautājums: kādēļ tad vajag ievēlēt 500 cilvēkus, ja patiesībā gudrība, kura nosaka lēmumu pieņemšanu piemīt tikai nedaudziem deputātiem.

Tas tad arī ir lietas kodols.

Tur jau ir tā lieta, ka mūsdienu demokrātiskā parlamentārisma ideāls ir nevis gudru cilvēku sapulce, bet gan no idejiski atkarīgām nullēm sastāvošs pūlis, kuru noteiktā virzienā visvieglāk varēs vadīt tad, ja atsevišķo personu attīstības līmenis būs pēc iespējas aprobežotāks.

Tieši tā arī mūsdienās tiek taisīta tā saucamā partiju politika šā vārda vissliktākajā nozīmē. Pateicoties tam, ir kļuvis iespējams, ka īstais diriģents vienmēr piesardzīgi slēpjas aiz kulisēm un to personiski nekad nav iespējams saukt pie atbildības. Iznāk, ka par nācijai viskaitnieciskākajiem lēmumiem atbild nevis nelietis, kas uzspiedis šo lēmumu, bet gan visa frakcija.

Tādējādi īstenībā atbildīgs nav neviens, jo šādu atbildību var saistīt tikai ar atsevišķas personas, bet nevis ar visas parlamentārās pļāpātuves — pienākumiem.

Šis iestādījums var būt tīkams tikai tiem melīgajiem subjektiem, kuri baidās no dienas gaismas kā velns no krusta. Turpretī katrs godīgs, godprātīgs un par savu darbību atbildīgs cilvēks šo institūciju var tikai ienīst.

Lūk, kādēļ šis demokrātijas veids ir kļuvis par tās rases ieroci, kurai saskaņā ar saviem iekšējiem mērķiem ir jābaidās no saules gaismas kā pašlaik, tā arī mūžīgi mūžos. Tikai ebrejs var slavēt iestādījumu, kas ir tikpat netīrs un nepatiess kā viņš pats.

* * *

Pretstatā demokrātiskajam parlamentārismam stāv patiesi ģermāniska demokrātija, kuras pamats ir brīva vadoņa izvēle. Vadoņa pienākums ir personiski uzņemties pilnu atbildību par savu darbību. Šeit nav vietas vairākuma balsojumam atsevišķos jautājumos. Ir tikai viena persona, kas par saviem lēmumiem atbild ar savu īpašumu un savu dzīvi.

Ja kāds man iebildīs, ka tādos apstākļos ir grūti atrast cilvēku, kurš ziedos sevi tik riskantam uzdevumam, es atbildēšu:

"Paldies Dievam, te ari slēpjas visa ģermāniskās demokrātijas jēga, ka pie varas nevar tikt pirmais, kas pagadās, necienīgais karjerists vai morālais gļēvulis; milzīgā atbildība atbaida nejēgas un gļēvuļus. "

Ja ari tādam cilvēkam negaidīti izdotos iekļūt šajā vietā, tas tūliņ tiks atklāts un bez kādām ceremonijām viņam tiks pateikts: "Rokas nost, bailīgais nelieti! Vācies prom un nepiemēslo šīs dižās celtnes kāpnes, jo uz vēstures Panteona kāpnēm drīkst nostāties tikai varoņi, bet nevis gļēvuļi!"

Pie šādiem uzskatiem nonācu, divus gadus apmeklējot Vīnes parlamentu.

Pēc tam vairs negāju uz reihsrātu.

Pēdējos gados Habsburgu valsts kļuva arvien vājāka, un tas galvenokārt bija viens no galvenajiem parlamentārā režīma nopelniem. Jo vairāk šis režīms vājināja vāciešu pozīcijas, jo plašāk Austrijā tika izmantota viena nacionalitāte pret otru. Reihsrātā šī spēlīte vienmēr notika uz vāciešu rēķina, t.i., uz visas valsts rēķina. Jau 19. gadsimta beigās pat aklajam vajadzēja redzēt, ka monarhijas pievilkšanas spēks ir tik niecīgs, ka nespēj vairs tikt galā ar nacionālo apgabalu centrbēdzes tendencēm.

Tieši pretēji.

Jo vairāk noskaidrojās, ka valstij sevis saglabāšanai ir nožēlojami maz līdzekļu, jo lielāka kļuva tai adresētā vispārējā nicināšana. Bija pienācis laiks, kad ne tikai Ungārija, bet arī atsevišķas slāvu provinces vairs neidentificēja sevi ar vienoto monarhiju. Monarhijas vājumu neviens vairs neuztvēra kā savu paša kaunu. Monarhijas novecošanās pazīmes drīzāk iedvesa prieku; tajā laikā ar tās nāvi tika saistītas lielākas cerības nekā ar tās iespējamo atveseļošanos.

Parlamentā pagaidām izdevās novērst pilnīgu sabrukumu, tikai necienīgi piekāpjoties jebkurai šantāžai, par kuru galu galā vienmēr vajadzēja samaksāt vāciešiem. Valsts dzīvē no sabrukuma izvairījās, meistarīgi izspēlējot vienu nacionalitāti pret otru. Taču, sanaidodama atsevišķas

nacionalitātes, valdība savas politikas pamatlīniju ieturēja pret vāciešiem. Apzināta valsts čehiskošanas politika no augšas it īpaši organizēti sākās tad, kad par troņmantnieku kļuva erchercogs Francis Ferdinands, kam bija liela ietekme valsts lietās. Šis nākamais valdnieks ar visiem viņam pieejamiem līdzekļiem palīdzēja atvāciskot Austroungārijas monarhiju. Šo politiku viņš īstenoja atklāti vai vismaz slepus atbalstīja. Gan ar godīgiem, gan ar negodīgiem līdzekļiem tika panākts, ka īsti vāciskas teritorijas ar valsts administrācijas mahināciju palīdzību tika iekļautas jaukto valodu bīstamajā zonā. Pat Lejasaustrijā šis process sāka attīstīties arvien straujāk. Daudzi čehi jau sāka skatīties uz Vīni kā uz pašu lielāko čehu pilsētu.

Erchercoga laulātā draudzene bija čehu grāfiene. Viņa nāca no ģimenes, kurā naidīgā attieksme pret vāciešiem bija kļuvusi par noturīgu tradīciju. Ģimenē vairāk runāja čehiski nekā vāciski. Ar Franci Ferdinandu viņa sastāvēja morganātiskā laulībā. Šī jaunā Habsburga galvenās idejas kodols bija šāds: Eiropas centrā pamazām jāi2:veido slāvu valsts, kas pastāv uz stingri katoliska pamata, lai tā kļūtu par balstu cīņā pret pareizticīgo Krieviju. Habsburgiem jau sen bija kļuvis par paradumu izmantot reliģiju tīri politisku ideju sasniegšanai. Taču šajā gadījumā runa bija par pietiekami kļūmīgu ideju, vismaz no vāciešu viedokļa raugoties.

Tā visa rezultāts daudzējādā ziņā bija vairāk nekā bēdīgs.

Ne Habsburgu nams, ne katoļu baznīca nesaņēma gaidīto algu.

Habsburgi zaudēja troni, Roma zaudēja lielu valsti.

Piesaistīdams savu politisko plānu īstenošanai reliģiju, kronis izsauca dzīvē tādus ļaunos garus, par kuru pastāvēšanu tas nebija pat nojautis.

Pret mēģinājumiem ar jebkuriem līdzekļiem iznīdēt vāciskumu kā atbilde vecajā monarhijā radās Austrijas visvāciešu kustība.

19. gadsimta 80. gados ebrejiski orientētais Mančesteras liberālisms jau bija savu kulminācijas punktu sasniedzis un slīdēja lejup arī Austroungārijas monarhijā. Taču Austrijā, tāpat kā Austroungārijas monarhijā, ikviens reaģēja uz to, vadoties nevis no sociāliem, bet gan no nacionāliem motīviem. Pašsaglabāšanās jūtas mudināja vāciešus izrādīt pretestību visasākajā formā. Pamazām izšķirošu ietekmi sāka iegūt arī ekonomiskie motīvi, taču tie nekad neizvirzījās priekšplānā. No vispārējā sajukuma izveidojās divas jaunas politiskās partijas. Viena pārija vairāk balstījās uz nacionāliem motīviem, bet otra — uz sociāliem. Abas partijas izraisīja milzīgu interesi un sniedza labu mācību nākotnei.

Tieši pēc 1866. gada kara, kas Austrijai beidzās ar smagu sakāvi, Habsburgi loloja militārā revanša ideju. Sadarbību ar Franciju izjauca tikai Maksimiliāna neveiksmīgā ekspedīcija uz Meksiku. Atbildība par šo ekspedīciju galvenokārt tika prasīta no Napoleona III. Visi bija ļoti sašutuši, ka franči ekspedīciju atstāja likteņa varā. Taču Habsburgi mierīgi nogaidīja. Ja 1870.-1871. gada karš nebūtu pārvērties par Prūsijas uzvaras gājienu, Vīnes galms droši vien mēģinātu iesaistīties šajā asiņainajā spēlē un atriebties par Zadovu. Bet, kad no kaujas lauka sāka nākt pārsteidzošas, pasakainas un tomēr pilnīgi patiesas ziņas par vācu uzvarām, "visgudrākais" no monarhiem saprata, cik nelabvēlīgs ir brīdis mēģināt panākt revanšu. Habsburgiem neatlika nekas cits kā rādīt laipnu seju.

Taču 1870.-1871. gada varonīgās uzvaras atklāja vēl vienu lielu brīnumu. Pozīcijas maiņu Habsburgiem nekad nebija noteikusi sirdsbalss, to diktēja tikai rūgta nepieciešamība. Bet Austrijas vācu tautai uzvaras nozīmēja īstus svētkus. Austrijas vācieši ar dziļu sajūsmu un pacēlumu sekoja līdzi visam, kā viņu tēvu lielais sapnis pārvēršas skaistā īstenībā. Patiesi nevajadzētu maldīties: īsti nacionāli noskaņotie Austrijas vācieši jau tūliņ pēc Kēnigrecas saprata, ka šajā grūtajā un traģiskajā brīdī tiek radīti nepieciešamie priekšnosacījumi jaunas valsts atdzimšanai, kura būtu brīva no vecās savienības trūdošā panīkuma. Austrijas vācieši ļoti pamatīgi bija izjutuši uz savas ādas, ka Habsburgu dinastijas vēsturiskā misija ir beigusies, un valstij, kas rodas no jauna, jāmeklē "Reinas kroņa" cienīgs imperators. Šie Austrijas vācieši vēl jo vairāk pateicās liktenim tādēļ, ka Vācijas imperatorā redzēja Fridriha Lielā pēcteci. Bet Fridrihs Lielais jau vienreiz ļoti grūtā laikā bija parādījis tautai ceļu uz lielu izaugsmi un uz mūžiem ierakstījis vēstures grāmatā vienu no visgaišākajām lappusēm.

Kad lielais karš bija beidzies, Habsburgi izšķīrās par cīņas turpināšanu pret "saviem" vāciešiem (to noskaņojums bija pilnīgi skaidrs). Austrijas vācieši organizēja tik spēcīgu pretošanos, kādu jaunāko laiku Vācijas vēsture vēl nebija pieredzējusi. Tas nebija nekas dīvains, jo tauta juta, ka slāviskošanas politikas loģiskās sekas noteikti būs pilnīga vācu ietekmes novēršana.

Pirmo reizi vēsturē radās tāds stāvoklis, ka nacionāli un patriotiski noskaņoti cilvēki bija spiesti kļūt par dumpiniekiem: nevis pret nāciju, nevis pret valsti, bet gan pret tādu valsts vadību, kura pēc dumpinieku visdziļākās pārliecības nenovēršami iznīcinās vāciskumu.

Pirmo reizi vācu tautas jaunākajā vēsturē bija radusies situācija, ka mīlestība uz tēvzemi un tautu bija kļuvusi naidīga dinastijas patriotismam tā agrākajā nozīmē.

Viens no lielākajiem visvācu nacionālās kustības nopelniem 90. gados Austrijā bija tas, ka šī kustība pierādīja to, ka tikai tai valsts varai ir tiesības uz cieņu un atbalstu, kura izsaka tautas jūtas un centienus, bet sliktākajā gadījumā — vismaz nenodara tautai nekādu ļaunumu.

Valsts vara nevar pastāvēt kā pašmērķis, jo tad ikviena tirānija uz mūsu grēcīgās zemes uz mūžiem būtu uzskatāma par neaizskaramu un svētu.

Kad valdošā vara visus savā rīcībā esošos līdzekļus ir izmantojusi, lai veselu tautu vestu pretī bojāejai, tad dumpoties ir ne tikai katra tautas dēla tiesības, bet arī pienākums.

Taču jautājumu par to, kur īsti ir radusies šāda situācija, var atrisināt nevis teorētiskās diskusijās, bet gan ar spēku un veiksmi.

Jebkura valdošā vara, protams, pastāvēs uz to, lai saglabātu savu valstisko autoritāti neatkarīgi no tā, cik slikti tā paudusi tautas centienus un kā nodevusi tautu. Kas tad atliek tautas ilgu un centienu paudējiem? Pašsaglabāšanās instinkts parādīs tautas kustībai, ka cīņā par brīvību un neatkarību jāizmanto visi līdzekļi, ar kuriem pretinieks cenšas noturēties pie varas. No tā izriet, ka cīņas līdzekļi būs "legāli" tikai līdz tam laikam, kamēr valdība noturēsies legālos ietvaros. Taču tautas kustība nebīsies arī no nelegāliem cīņas līdzekļiem, ja tās apspiedēji tos lietos.

Galvenais, ko nedrīkst aizmirst, ir tas, ka cilvēces augstākais mērķis nebūt nav attiecīgās valsts formas vai valdības saglabāšana, bet gan tās mērķis ir tautas saglabāšana.

Ja izveidojas tādi apstākļi, kas apdraud brīvību vai pat tautas pastāvēšanu, tad jautājumam par legalitāti un nelegalitāti ir tikai pakārtota nozīme. Lai jau valdošā vara tūkstošiem reižu apzvēr, ka izmanto tikai "legālus" līdzekļus, apspiesto cilvēku pašsaglabāšanās instinkts vienalga nonāks pie tā, ka tādā situācijā cīņa ar jebkuriem līdzekļiem klust par svētām tautas tiesībām.

Tikai pateicoties šim principam, bija iespējams lielās atbrīvošanas cīņas pret tautu iekšējo un ārējo paverdzināšanu, kuras kļuva par pasaules vēstures lielākajiem notikumiem.

Cilvēces tiesības stāv augstāk par valsts tiesībām.

Ja izrādīsies, ka viena vai otra tauta cīņā par cilvēka tiesībām ir cietusi sakāvi, tas nozīmē, ka šī tauta ir bijusi pārāk viegla vēstures svaros un nav cienīga, lai kā viens veselums saglabātos zemes virsū. Mūžam taisnīgā augstākā vara jau iepriekš ir nolēmusi bojāejai tos, kuriem nav iekšējās gatavības vai spēju cīnīties par savas pastāvēšanas turpinājumu.

Pasaule nav domāta gļēvām tautām.

* * *

To, cik gan ātri un viegli tirānija prot ietērpties tā saucamās "legalitātes" drēbēs, visskaidrāk un uzskatāmāk atkal pierāda Austrijas piemērs. Toreiz valsts legālā vara balstījās uz antivāciski noskaņoto parlamentu, kurā bija nevāciešu vairākums, un uz kungu palātu, kas pret vāciešiem bija

noskaņoti tikpat naidīgi. Šie divi faktori personificēja visu valsts varu. Censties šo iestādījumu ietvaros izmainīt Austrijas vāciešu likteni būtu absurds. Mūsdienu politiķi, kuri prot tikai pielūgt "legalitāti", protams, tūlīt izdarītu secinājumu, proti, ja nav iespējas pretoties legāli, nav jāpretojas vispār. Austrijas apstākļos tas nozīmētu nenovēršamu vācu tautas bojāeju visīsākajā laikā. Patiešām vācu tautas liktenis Austrijā tika glābts, tikai pateicoties Austroungārijas valsts kraham.

Aprobežots teorētiķis drīzāk būs ar mieru mirt par savu doktrīnu nekā par savu tautu.

Cilvēki veido sev likumus, bet šāds teorētiķis secina, ka nevis likumi pastāv cilvēku dēļ, bet gan cilvēki — likumu dēļ.

Viens no lielākajiem toreizējās visvācu nacionālās kustības nopelniem Austrijā bija tas, ka, par šausmām visiem valstiskuma fetišistiem un teorijas elku pielūdzējiem, šī kustība uz visiem laikiem izbeidza šo nejēdzību.

Atbildot uz Habsburgu mēģinājumiem ar visiem tās rīcībā esošajiem līdzekļiem cīnīties pret vāciskumu, minētā partija nesaudzīgi uzbruka "augstajai" dinastijai. Vācu nacionālā kustība parādīja šīs valsts izkurtēšanu un daudziem jo daudziem atvēra acis, atklājot Habsburgu īsto dabu. Šīs partijas nopelns ir tas, ka tā izglāba tēvzemes mīlestības lielo ideju, izraujot to no šīs nožēlojamās dinastijas rokām.

Kad partija sāka cīņu, tās piekritēju skaits bija neparasti liels un auga kā lavīna. Taču šie panākumi nebija ilgstoši. Kad es ierados Vīnē, šī kustība jau noplaka un gandrīz bija zaudējusi nozīmi it īpaši pēc tam, kad pie varas nāca kristīgi sociālā partija.

Man bija jādomā, no vienas puses, kā radās un tik ātri norietēja visvācu nacionālā kustība, bet no otras puses, kā tik neredzēti ātri attīstījās kristīgi sociālā partija. Šie jautājumi kļuva par klasisku problēmu, kas pelna visnopietnāko izpēti.

Kad ierados Vīnē, manas simpātijas pilnīgi piederēja visvācu nacionālajai partijai.

Man ne drusciņas neimponēja un vēl jo mazāk iepriecināja to cilvēku uzvedība, kuri ienāca Austrijas parlamentā ar saucienu "Lai dzīvo Hohencollerni!". Toties ļoti iepriecināja un vislepnākās cerības radīja apstāklis, ka Austrijas vācieši bija sākuši apzināties sevi kā uz laiku no kopējās vācu valsts atrautu tautas daļu un par to paziņoja pilnīgi atklāti. Redzēju, ka vienīgais glābiņš slēpjas apstāklī, ka tagad Austrijas vācieši ieņem atklātu pozīciju visos jautājumos, kas saistīti ar nacionālo problēmu, un noteikti atsakās no bezprincipu kompromisiem. Tieši tādēļ pilnīgi nevarēju saprast, kāpēc šī kustība pēc tik brīnišķīga pacēluma tik ātri noplaka. Vēl vairāk nesapratu, kāpēc tajā pašā laikā kristīgi sociālā partija varēja kļūt par tik nopietnu spēku. Taču tā tieši šajā laikā bija sasniegusi savas slavas kalngalu.

Sāku salīdzināt abas kustības, un atkal liktenis man sniedza vislabāko un uzskatāmāko mācību stundu, tādējādi palīdzot atminēt šo mīklu. Man ari palīdzēja paša bēdīgais stāvoklis.

Sākumā salīdzināju abu partiju vadoņus un dibinātājus: Georgu fon Šēnereru un doktoru Kārlu Luegeru.

Kā individualitātes abi divi stāvēja nesalīdzināmi augstāk par viduvējiem parlamentāriešiem. Vispārējas politiskas korupcijas apstākļos abi bija palikuši tīri un nesasniedzami. Tomēr sākumā manas simpātijas piederēja visvācu nacionālās partijas vadonim Šēnereram un tikai pakāpeniski es nosvēros uz kristīgi sociālās partijas vadoņa Luegera pusi.

Salīdzinot abu vadoņu personiskās dotības, toreiz secināju, ka Šēnerers ir dziļāks domātājs un principiālāks cīnītājs. Viņš skaidrāk un pareizāk par citiem redzēja un paredzēja Austrijas valsts neizbēgamo galu. Ja viņa brīdinājumus par Habsburgu monarhiju būtu uzklausījuši it sevišķi Vācijā, varbūt būtu izbēguši no tādas nelaimes kā pasaules karš, kurā Vācija gandrīz viena pati stāvēja pretī visai Eiropai.

Šēnerers lieliski izprata problēmu iekšējo būtību, bet ļoti maldījās cilvēkos.

Taču cilvēku izpratne bija tieši doktora Luegera stiprā puse.

Luegers bija tāds cilvēku pazinējs, kāds reti sastopams. Viņa princips bija šāds: nekādā gadījumā nedomāt par cilvēkiem labāk, nekā tas ir patiesībā. Tāpēc viņš daudz pareizāk prata rēķināties ar dzīves reālajām iespējām nekā Šēnerers. Vācu nacionālās partijas vadoņa teorētiskās idejas bija pilnīgi pareizas, taču Šēnereram nebija ne spēka, ne prasmes šo teorētisko izpratni novadīt līdz masām. Citiem vārdiem, viņš nespēja savas idejas izteikt tādā formā, kura atbilstu plašo tautas masu uztveres spējām (un šīs spējas bija diezgan ierobežotas). Tādēļ visa Šēnerera teoriju gudrība un dziļums tā arī palika tikai abstraktas gudrības līmenī. Viņa teorija nekad nebūtu spējīga pārtapt praktiskā darbībā.

Šis trūkums — nespēja izprast cilvēkus — tālāk noveda pie kļūdaina spēku samēra novērtējuma un reālā spēka neizpratnes, kas bija veselu kustību un ļoti senu valsts iestādījumu pamatā.

Protams, Šēnerers saprata, ka galu galā runa bija par pasaules uzskata jautājumiem. Bet viņš tā arī nesaprata, ka par šādu, gandrīz reliģisku uzskatu paudējām pirmām kārtām jākļūst plašām tautas masām. Diemžēl Šēnerers visai vāji apzinājās, cik ierobežota ir tā saucamo solīdo buržuāzijas aprindu cīņas griba. Viņš nesaprata, ka šādu buržuāzijas attieksmi nenovēršami nosaka tās ekonomiskās pozīcijas: buržuā ir ko zaudēt, un šis fakts spiež viņu būt diezgan piesardzīgai.

Pasaules uzskata uzvara kļūst iespējama tikai tad, kad jauno mācību pauž masas pašas, ja tās ir ar mieru uzņemties smago cīņu.

Milzīgās tautas zemākajiem slāņiem piemītošās nozīmes nepietiekamā izpratne pilnīgi atbilda toreizējai sociālā jautājuma nepietiekamai izpratnei.

Šajā ziņā doktors Luegers bija pilnīgs Šēnerera pretstats.

Tas, ka viņš pamatīgi pazina cilvēkus, deva viņam iespēju pareizi novērtēt spēku samēru, kā ari paglāba no pastāvošo institūciju nepareizas novērtēšanas briesmām. Stāvokļa reāls novērtējums mudināja viņu cīņā par saviem mērķiem izmantot ari vecos sabiedriskos iestādījumus.

Doktors Luegers pilnīgi apzinājās, ka mūsdienās buržuāzijas augstākie slāņi nav pietiekami liels spēks, lai dāvātu uzvaru jaunai kustībai. Tādēļ viņš savas politiskās darbības smaguma centru pārvietoja uz to slāņu iekarošanu, kuri savu dzīves apstākļus dēļ nopietni vēlas cīnīties un kuru griba nav paralizēta. Tādēļ ari Luegers jau no paša sākuma sliecās izmantot pastāvošos ietekmēšanas ieročus un cīnīties, lai savā pusē dabūtu pastāvošās varenās institūcijas. Viņš skaidri saprata, ka no vecajiem spēka avotiem jācenšas iegūt iespējami vairāk labuma savai kustībai.

Pateicoties šai izpratnei, Luegers savu partiju orientēja galvenokārt uz vidusslāņu iekarošanu, jo tiem draudēja bojāeja. Tādējādi viņš izveidoja sev nesatricināmu pamatu un spēku krātuvi no tiem cilvēkiem, kas vienmēr bija ar mieru neatlaidīgi cīnīties. Luegera bezgalīgi gudrā taktika attiecībā uz katoļu baznīcu deva iespēju ļoti īsā laikā iekarot garīdzniecības jauno paaudzi tādos apmēros, ka vecajai klerikālu partijai neatlika nekas cits, kā pamest kaujas lauku vai (tas bija daudz gudrāk) pieslieties jaunajai partijai un tādā veidā censties pakāpeniski atkarot bijušās pozīcijas. Bet būtu nepareizi domāt, ka ar to šī cilvēka talants ir izsmelts. Patiesībā viņš bija ne tikai gudrs taktiķis, bet viņam piemita ari visas patiešām liela un ģeniāla reformatora īpašības. Šajā jomā viņš ari precīzi zināja pastāvošo iespēju robežas un skaidri apzinājās savas spējas.

Šis augstākā mērā brīnumainais cilvēks izvirzīja sev ļoti praktiskus mērķus. Viņš nolēma iekarot Vīni, kas bija monarhijas sirds. Tikai šī pilsēta bija spējīga iedvest dzīvību, kas uzturēja visas pussatrunējošās valsts slimīgo un novecojušo organismu. Jo labāk izdotos atveseļot sirdi, jo spirgtākam vajadzēja kļūt visam ķermenim. Pati par sevi šī ideja ir pilnīgi pareiza, taču tā bija izmantojama tikai kādu noteiktu laiku.

Šajā faktā slēpās Luegera vājums.

Tas, ko viņam izdevās izdarīt Vīnes labā, ir pats labākais un nemirstīgākais šo vārdu visīstākajā nozīmē. Taču tādā veidā izglābt monarhiju viņam neizdevās, jo bija jau par vēlu.

Viņa sāncensis Šēnerers to redzēja daudz skaidrāk.

Doktora Luegera praktiskie pasākumi izdevās ļoti labi, taču ar šiem pasākumiem saistītās cerības diemžēl nepiepildījās. Tas, ko vēlējās Šēnerers, viņam pavisam neizdevās, bet tas, no kā viņš baidījās, diemžēl piepildījās visdrausmīgākajā formā. Tā nu notika, ka abi vadoņi nepiedzīvoja savu galamērķu īstenošanos. Luegeram vairs neizdevās izglābt Austriju, bet Šēnereram — pasargāt vācu tautu no katastrofas.

Mūsdienās ir ļoti pamācoši sīki izpētīt neveiksmes cēloņus, kura piemeklēja abas partijas. īpaši noderīgi tas būtu maniem draugiem, jo pašreiz vairākos gadījumos apstākļi ir tādi paši kā toreiz. Mēs varam un mums jāizvairās no kļūdām, kuras vienu kustību noveda līdz bojāejai, bet otras darbība to dēļ bija nesekmīga.

Manuprāt, vācu nacionālās kustības krahu Austrijā noteica vairāki cēloņi.

Liktenīga loma bija partijas neskaidrajam priekšstatam par to, kāda nozīme ir sociālām problēmām attiecībā uz jauno, būtībā revolucionāro partiju.

Tā kā Šēnerers un viņa tuvākie piekritēji vispirms vērsās pie buržuāzijas slāņiem, viņi varēja gūt tikai niecīgus panākumus.

Ja runa ir par nācijas vai valsts iekšējām lietām, vācu birģeri un it īpaši to augšslāņi bija noskaņoti tik pacifistiski, ka burtiski bija ar mieru atteikties paši no sevis. Lai ari katrs cilvēks atsevišķi to tādā veidā neizjūt, tā tomēr ir patiesība. Labos laikos, t.i., mūsu gadījumā, kad bija laba valdība, šāds noskaņojums padara šos slāņus valstij ļoti vērtīgus. Sliktas valdības laikā šīs īpašības noved pie graujošiem rezultātiem. Ja visvāciešu nacionālās kustības mērķis bija patiešām nopietna cīņa, tad tai vispirms vajadzēja pacensties iekarot masas. To šī kustība neprata izdarīt un tādējādi atņēma sev elementāro stihisko spēku, kas nepieciešams, lai tikko kā uzbungojis vilnis nenoplaktu.

Ja partija no paša sākuma neievēro šo principu un neīsteno to dzīvē, tad vēlāk tai vairs nebūs iespēju atgūt zaudēto. Ja veidošanās procesa sākumā partijas rindās tiek uzņemts daudz mēreni buržuāzisku elementu, tad tā savā iekšējā dzīvē orientēsies uz šiem elementiem. Tādējādi partija jau darbības sākumā atsakās no perspektīvas iekarot lielu spēku no tautas zemākajiem slāņiem. Šāda kustība jau iepriekš ir nolemta vārguļošanai, kā arī tai jāaprobežojas tikai ar kritizēšanu. Partija vairs nespēs balstīties uz gandrīz vai reliģisko ticību, bez kuras nopietni nepastāv pašuzupurēšanās spējas. Tā vietā partijā virsroku ņems centieni "pozitīvi" sadarboties ar pastāvošo režīmu, t.i., atzīt par labu to, kas ir. Partijā pamazām virsroku ņems centieni mīkstināt cīņu, lai galu galā nonāktu pie rāma miera.

Tā arī notika ar visvācu nacionālo kustību. Visa cēlonis bija tas, ka partija pašā sākumā par savas darbības smaguma centru neuzskatīja plašu tautas masu iekarošanu. Tieši tādēļ tā kļuva "mēreni radikāla un buržuāziski klerikāla".

Pirmās kļūdas dēļ radās kustības straujas bojāejas otrs cēlonis.

Tai laikā, kad veidojās vācu nacionālā kustība, vāciešu stāvoklis Austrijā būtībā jau bija izmisuma pilns. Laika gaitā parlaments arvien vairāk pārvērtās par iestādījumu, kas lēni, bet sistemātiski darbojas vācu tautas iznīcināšanas virzienā. Nopietns mēģinājums vēl stāvokli glābt pēdējā brīdī varēja būt tikai šā iestādījuma likvidēšana. Tikai tādā gadījumā pavērtos pavisam nelielas izredzes uz panākumiem.

Sakarā ar to kustībai izvirzījās nākamais principiālais jautājums:

Vai strādāt parlamentā, lai ātrāk to iznīcinātu, kā toreiz mēdza teikt, — "uzspridzinātu no iekšienes", — vai arī ieturēt citu taktiku — parlamentā nedarboties, bet tieši un atklāti sākt frontālu uzbrukumu?

Protams, apstākļi bija tādi, ka tika nolemts darboties parlamenta sastāvā. Taču šī darbošanās cieta sakāvi.

Lai ar tādu spēku cīnītos atklāti no ārienes, pirmkārt, bija nepieciešama nesatricināma drosme un, otrkārt, gatavība uz bezgalīgiem upuriem. Tas nozīmētu ķerties vērsim tieši pie ragiem. Bet tad ir arī jāriskē, ka būs jāsaņem daudz sāpīgu belzienu un nokautu. Tikko būsi piecēlies, cīņa būs jāsāk no jauna. Taču uzvaru var gūt tikai ļoti smagā cīņā un tikai tie cīnītāji, kuriem piemīt neprātam līdzīga drosme. Lielie upuri prasīs vest uz kaujas nometni arvien jaunas, milzīgas cīnītāju rezerves. Galu galā neatlaidību vainagos uzvara.

Bet, lai tā notiktu, cīņā jāiesaistās tautas dēliem, plašām tautas masām.

Tikai tās varēs rast sevī apņēmību un izturību, lai izcīnītu šo cīņu līdz uzvarai. Taču vācu nacionālās partijas rindās diemžēl nebija šo masu, tādēļ tai neatlika nekas cits, kā piekrist darboties parlamentā.

Būtu nepareizs uzskats, ka šis lēmums ir radies ilgu un mokošu iekšējo svārstību vai pārdomu rezultātā. Nē, cilvēki vienkārši pat nevarēja iedomāties, ka varētu izmantot arī citas cīņas formas. Piedalīšanās šajā nejēdzībā bija tikai vispārēja priekšstatu sajukuma rezultāts. Tas notika tādēļ, ka neviens nesaprata, kāda ietekme, darbojoties šajā iestādījumā, būs partijai, kura šo iestādījumu enerģiski nosoda. Parasti spriež tā: uzstājoties "visas nācijas priekšā" no "visas tautas tribīnes", partija gūst iespēju labāk izglītot plašas tautas masas. Daudzi domāja, ka cīņa parlamentā sola labākus rezultātus nekā uzbrukumi no malas. Bez tam noteiktas cerības tika liktas arī uz deputātu neaizskaramību. Cilvēki bija pārliecināti, ka parlamentārā imunitāte tikai padarīs stiprākus atsevišķos cīnītājus un dos viņu triecieniem lielāku spēku. Dzīvē viss notika citādāk.

Auditorija, kuras priekšā tagad uzstājās vācu nacionālās partijas deputāti, nevis palielinājās, bet samazinājās. Jebkurš orators taču runā tikai to cilvēku lokā, kas viņu tieši klausās, vai izsaka savas domas lasītājiem, kuri to uzzina no preses.

Patiesībā pati plašākā auditorija ir nevis parlamenta sēžu zāle, bet gan lielas un atklātas tautas sapulces. Tajās pulcējas tūkstošiem cilvēku, kuri nāk ar vienu mērķi — paklausīties, ko teiks orators. Bet parlamenta sēžu zālē sanāk tikai daži simti cilvēku un arī galvenokārt tādēļ, lai saņemtu viņiem pienākošos dienas naudu, bet nevis lai kaut ko jēdzīgu iemācītos no kāda cita "tautas pārstāvja".

Galvenais, parlamenta sēžu zālē vienmēr pulcējas viena un tā pati publika, kura nebūt neuzskata, ka tai vajadzētu vēl kaut ko iemācīties; tā nesaprot mācīšanās nepieciešamību un arī ne mazākā mērā nevēlas to darīt.

Neviens no šiem tautas pārstāvjiem nekad labprātīgi neatzīs, ka taisnība ir kādam citam, nekad neveltīs savus spēkus cīņai par lietu, kuru aizstāv kolēģis. To viņš nedarīs nekad. Vienīgais izņēmums var būt tad, kad viņam liksies, ka, izdarot tādu pagriezienu, viņš nodrošinās sev mandātu nākamā sasaukuma parlamentā. Tikai tad, ja ir skaidri zināms, ka nākamās vēlēšanas nesīs uzvaru citai partijai, iepriekšējās partija pīlāri drosmīgi pāriet citā nometnē, t.i., tās partijas vai tā virziena nometnē, kura pēc viņus aprēķiniem iekaros izdevīgākas pozīcijas. Izdarot šādu pagriezienu, šie bezprincipu kungi, protams, neskoposies teikt veselu milzumu "morāla" satura frāžu. Parasti tā arī notiek: kad tauta novēršas no kādas partijas tik noteikti, ka ikvienam ir skaidrs, kāda iznīcinoša sakāve gaida šo partiju, parlamenta žurkas grimstošo kuģi vienkārši pamet.

Šo bēgšanu nenosaka vis sirdsapziņas balss, tā nenotiek no laba prāta. Tāds vienkārši ir "gaišredzības" rezultāts, kas šīm parlamenta blaktīm liek tieši laikā pamest nedrošo vietu un laikus ielīst citas partijas siltajā gultā. Runāt tādai auditorijai patiešām nozīmē kaisīt pērles visiem zināmu dzīvnieku priekšā. Tiesa, te nav nekāda aprēķina. Tāpēc rezultāts var būt vienīgi' nožēlojams.

Tā ari notika. Vācu nacionālās partijas deputāti varēja izrunāt sausas rīkles, bet viņu runas tik un tā neko neietekmēja.

Prese savukārt vai nu pilnīgi noklusēja šīs runas, vai ari tā sagrozīja to saturu, ka tās likās pavisam nesakarīgas. Bija reizes, kad šo runu saturs tika tik ļoti izkropļots, ka sabiedriskai domai radās visai niecīgs priekšstats par jaunās buržuāzijas nodomiem. Lai ari ko nerunātu atsevišķi deputāti, plašāka publika uzzināja tikai to, ko par viņu runām varēja izlasīt laikrakstos. Taču šo runu "izklāsts" presē bija tāds, ka tās likās muļķīgas, lai neteiktu vairāk. Bet tiešā auditorija aptvēra tikai 500 parlamentāriešu. Ar to ari viss ir pateikts.

Taču visļaunākā bija šāda lieta:

Visvācu nacionālā kustība uz panākumiem varēja cerēt tikai tādā gadījumā, ja no paša sākuma būtu sapratusi, ka runa nav tikai par jaunas partijas radīšanu, bet gan par jauna pasaules uzskata veidošanu. Tikai pilnīgi jauns pasaules uzskats varēja kļūt par spēku, lai uzvarētu šajā grandiozajā cīņā. Bet, lai vadītu šādu cīņu, bija nepieciešamas visskaidrākās, visvīrišķīgākās galvas.

Ja cīņu par vienu vai otru pasaules uzskatu nevada pašuzupurēties gatavi varoņi, tad tuvākajā laikā kustībai nebūs ari drosmīgu ierindas cīnītāju. Tam, kas cīnās par savu eksistenci, atliek maz laika cīnīties par kopējo labumu.

Lai radītu šos priekšnosacījumus, ir nepieciešams saprast, ka gods un slava jaunās kustības atbalstītājus gaida tikai nākotnē. Tagadnē šī kustība nespēj nodrošināt nekādus personiskos labumus. Jo vairāk viena vai otra kustība dalīs posteņus un amatus, jo vairāk apšaubāma rakstura cilvēku trauksies tajā piedalīties. Ja partijai ir liela piekrišana, tad sev vietu meklētāji politiskie ceļabiedri bieži vien "atšķaida" to tādā mērā, ka vecais godīgais partijas darbinieks bieži vien šo partiju vairs nepazīst. Jaunatnācēji savukārt neatzīst veco darbinieku un uzskata to kā nevajadzīgu un "neaicinātu". Tas ari nozīmē, ka tādas kustības "misija" ir beigusies.

Tikko vācu nacionālā kustība sasaistīja savu likteni ar parlamenta likteni, tā tūliņ vadoņu un cīnītāju vietā dabūja "parlamentāriešus". Līdz ar to vācu nacionālā partija noslīdēja līdz parastu ikdienišķu politisko partiju līmenim un pazaudēja spēku, kas bija nepieciešams, lai ar mocekļa oreolu ap galvu ietu pretī traģiskajam liktenim. Tā vietā, lai organizētu cīņu, partijas darboņiem tagad neatlika nekas cits kā tikai "uzstāties" un "apspriesties". Šis jaunais parlamentārietis ļoti ātri nonāca līdz domām, ka viscildenākais, — tāpēc ka tas ir vismazāk riskantākais, — viņa uzdevums ir jaunā pasaules uzskata aizstāvēšana, izmantojot tā saucamos "garīgos" līdzekļus, t.i., daiļrunību parlamentā. Tā jebkurā gadījumā būs mierīgāk nekā, pakļaujot briesmām personisko dzīvi, mesties cīņā, kuras iznākums nav zināms un neko labu nevar dot.

Kamēr vadoņi sēdēja parlamentā, aiz parlamenta sienām palikušie partijas piekritēji gaidīja brīnumus, bet tie nenotika un, protams, nevarēja notikt. Drīz vien cilvēki sāka zaudēt pacietību. Tas, ko runāja viņu deputāti, ne mazākā mērā neatbilda vēlētāju cerībām. Tas arī bija pilnīgi saprotams, jo naidīgi noskaņotā prese darīja visu iespējamo, lai tautā izveidotos nepareizs priekšstats par vācu nacionālās partijas uzstāšanos parlamentā.

Tajā laikā attīstījās arī cits process. Jo vairāk tautas pārstāvjiem parlamentā un landtāgos iepatikās maigā "revolucionārās" cīņas forma, jo mazāka kļuva viņu vēlēšanās atgriezties atpakaļ tautas vidū un nodarboties ar daudz bīstamāko izskaidrošanas darbu.

Tautas masu sapulces arvien vairāk atvirzījās otrajā plānā, lai gan tas ir vienīgais ceļš, kā tieši iedarboties uz plašām tautas masām un tādējādi dabūt tās savā pusē.

Parlamenta tribīne arvien vairāk nobīdīja pie malas tautas sapulču zāles. Tā vietā, lai runātu ar tautu, deputāti nodarbojās ar sludināšanu citu, tā saucamo izredzēto, priekšā. Līdz ar to vācu nacionālā kustība arvien vairāk pārstāja būt tautas kustība un noslīdēja līdz parasta kluba līmenim, kurā notiek akadēmiskie strīdi.

Prese partiju attēloja visnepievilcīgākā formā. Partijas vadoņi vairs necentās lielās tautas sapulcēs atjaunot patiesību un parādīt partijas patiesos mērķus. Galu galā iznāca tā, ka vārdi "vācu nacionālā kustība" plašās tautas aprindās sāka izsaukt vienīgi izsmieklu.

Lai ielāgo visi mūsu laika godkārīgākie skribenti: lielie apvērsumi šajā pasaulē nekad nav izdarīti ar spalvas palīdzību!

Nē, spalvai bija ļauts tikai teorētiski pamatot jau notikušos apvērsumus.

No laika gala ir bijis tā, ka tikai dzīvā vārda brīnumainais spēks ir bijis faktors, kas iekustina lielas vēstures lavīnas, kurām ir gan reliģisks, gan ari politisks raksturs.

Plašās tautas masas pirmām kārtām pakļaujas tikai runas spēkam. Visas lielās kustības ir tautas kustības. Tās ir cilvēka kaislību un dvēseles pārdzīvojumu vulkāna izvirdums. Šīs kustības parasti rodas tad, kad parādās bargais dievs — trūkums vai ari kvēls vārda spēks. Nekad vēl lielas kustības nav radītas literāro estētu un salona varoņu sīrupsaldajās sarunās.

Tautu likteņus citā virzienā var pagriezt tikai karsti kaislīgs spēks. Taču citu kaislības atmodināt spēj tikai tas, kas pats ir pilnīgi bezkaislīgs. Tikai kaislība izredzētajiem dāvā vārdus, kas līdzīgi vesera sitieniem, atver vārtus uz, tautas sirdi. Kam trūkst kaisles, tā lūpas ir slēgtas un debesis to nav izvēlējušās par savas gribas paudēju.

Cilvēkam, kurš ir tikai rakstnieks, var teikt tā: lai viņš sēž pie sava galda ar tintnīcu un nodarbojas ar "teorētisku" darbību, ja viņam piemīt attiecīgās spējas, — viņš nav ne dzimis, ne izredzēts vadonis.

Jebkurai kustībai, kura sev izvirza lielus mērķus, tādēļ ļoti jārūpējas, lai nezaudētu saikni ar plašām tautas masām. Jebkura šādas kustības problēma pirmām kārtām jānovērtē no šī redzes viedokļa. Visi lēmumi jānosaka, vadoties tikai no šī kritērija.

Šādai kustībai sistemātiski jāizvairās no visa, kas var mazināt vai vājināt tās ietekmi masās. Tie nav tikai "demagoģiski" apsvērumi. No šī pamatnoteikuma jāvadās tā vienkāršā iemesla dēļ, ka bez tautas masu varenā spēka neviena kustība nevar sasniegt mērķi, lai cik cēli un diži arī nebūtu tās nodomi.

Ceļus uz mūsu mērķi nosaka skarbā nepieciešamība. Kas nevēlas iet šo nepatīkamo ceļu, tam vienkārši ir jāatsakās no sava mērķa. Tas nav atkarīgs no mūsu labākajām vēlmēm. Tā nu ir iekārtota mūsu grēcīgā pasaule.

Visvācu nacionālā kustība savas darbības smaguma centru novirzīja uz parlamentu, bet nevis uz tautu. Tieši tādēļ notika tā, ka kustība mirkļa panākumu dēļ atteicās no nākotnes. Tā izvēlējās "vieglākos" ceļus un tādēļ kļuva pilnīgas uzvaras necienīga.

Vīnē es ļoti pamatīgi pārdomāju šīs problēmas un nonācu pie secinājuma, ka tieši šajā apstāklī slēpās vācu nacionālās kustības kraha galvenais cēlonis. Mani tas ļoti apbēdināja, jo es uzskatīju, ka šai kustībai jāvada cīņa par vācu tautas lietu.

Abas kļūdas, kas likvidēja vācu nacionālo kustību, bija cieši saistītas viena ar otru. Nepietiekama izpratne par to, kas īsti ir lielu apvērsumu virzītājspēks, noveda pie tautas masu nozīmes nepareizas izpratnes. No tā radās nepietiekamā interese par sociālajiem jautājumiem, kā arī nepietiekama cīņa par nācijas zemāko slāņu dvēselēm un pārspīlētais parlamenta vērtējums.

Ja vien šī partija būtu sapratusi, cik neaptverams spēks slēpjas tieši tautas masās kā revolucionārās cīņas nesējā, tad tā būtu pilnīgi citādi organizējusi savu darbu, ieskaitot propagandu. Tad partija savas darbības smaguma centru būtu novirzījusi uz uzņēmumiem un ielu, bet nebūt ne uz parlamentu. Taču arī partijas trešās kļūdas pamatā ir tautas masu nozīmes neizpratne. Partijai nebija skaidrs, ka garā stipru cilvēku uzdevums ir dot masām grūdienu noteiktā virzienā. Pēc tam pašas masas kā spararats šo kustību pastāvīgi un neatlaidīgi paātrinātu.

Vācu nacionālā kustība sistemātiski cīnījās ar katoļu baznīcu. Un arī to var izskaidrot tikai ar nepietiekamu tautas psiholoģijas izpratni.

Jaunās partijas asās cīņas pret Romu izsauca šādi cēloņi:

Kad Habsburgi pilnīgi un galīgi nolēma pārvērst Austriju par slāvu valsti, tad noderīgi šķita visi līdzekļi. Bezgode dinastija jaunās "valstiskās idejas" kalpībā nodeva arī reliģiskās institūcijas.

Lai to panāktu, dinastija sāka izmantot pat čehu garīdzniekus, jo redzēja viņus kā vienu no piemērotiem ieročiem Austrijas slāviskošanai.

Viss notika aptuveni šādi:

Tīri vāciskās draudzēs ieradās čehu garīdznieki un sistemātiski un nelokāmi īstenoja savu politiku, paceļot čehu intereses pāri baznīcas interesēm. Tādējādi čehu draudzes kļuva par valsts atvāciskošanas šūniņām.

Diemžēl vācu garīdzniecība izrādījās pretoties pilnīgi bezspēcīga. Tā ne tikai pati nevarēja uzsākt uzbrukuma kampaņu, bet nebija ari spējīga aizstāvēties. Tādējādi vācieši tika apieti no aizmugures. No vienas puses, notika reliģijas ļaunprātīga izmantošana, bet, no otras puses, nespēja jebkādā veidā pretoties. Tādējādi vācieši bija spiesti lēni un nepārtraukti atkāpties. Tie bija sīkumi, bet arī lielās lietās stāvoklis bija gluži tāds pats.

Habsburgu pretvāciskie centieni nesaņēma nekādu pretsparu ari no augstākās garīdzniecības. Vāciešu pašu elementārāko tiesību aizstāvība arvien vairāk atvirzījās otrajā plānā.

Radās pat vispārējs priekšstats, ka šeit katoļu garīdzniecība apzināti un rupji mīda kājām vācu tautas intereses.

Izrādījās, ka baznīca ne tikai novēršas no vācu tautas, bet pāriet tieši tās ienaidnieku pusē. Šēnerers uzskatīja, kapāts galvenais cēlonis slēpjas ārpus Vācijas esošās katoļu baznīcas vadībā. Viņa domas bija tādas, ka no šī fakta vien izriet katoļu baznīcas vadošo aprindu naidīgā attieksme pret mūsu tautas interesēm.

Tā saucamās kultūras problēmas gandrīz pilnīgi atvirzījās otrajā plānā, kā tas toreizējā Austrijā notika ar daudz ko. Vācu nacionālajai kustībai toreiz izšķiroša bija nevis katoļu baznīcas attieksme, piemēram, pret zinātni utt., bet gan galvenokārt tas, ka partija neaizsargāja vācu tautas tiesības un nepārtraukti deva priekšroku slāvu prasībām un alkatīgumam.

Georgs Šēnerers bija konsekvents cilvēks, kas neko nedarīja līdz pusei. Viņš uzsāka kampaņu pret baznīcu, būdams pilnīgi pārliecināts, ka tikai tādā veidā vēl ir glābjama vācu tauta. Kustība par "atdalīšanos no Romas baznīcas ietekmes" viņam likās drošākais ceļš uz mērķi. Tā šķita pats spēcīgākais ierocis cīņā pret ienaidnieka cietoksni. Ja šis trieciens būtu nesis uzvaru, tas nozīmētu, ka ari Vācijā būtu pienācis gals baznīcas bēdīgajai sašķeltībai, un gan vācu impērijas iekšējie spēki, gan visa vācu nācija tad būtu ieguvusi ļoti daudz.

Diemžēl nepareizi bija gan šīs cīņas priekšnosacījumi, gan arī secinājumi. Patiesība ir tāda, ka vācu katoļu garīdzniecības pretošanās spējas nacionālās cīņas laukā bija nesalīdzināmi mazākas nekā nevācu un it īpaši čehu izcelsmes kolēģiem.

Tikai pavisam neizglītoti cilvēki varēja nesaprast, ka vācu garīdzniecībai ne prātā nenāk uzņemties patiešām drosmīgu vācu tautas interešu aizstāvību.

Un tikai apmātie varēja nesaprast, ka to pirmām kārtām var izskaidrot ar cēloņiem, kas ir kopēji mums vāciešiem: tie slēpjas mūsu tā saucamajā "objektivitātē" un vienaldzīgajā attieksmē pret tautiskuma problēmām, kā ari pret daudzām citām lietām.

Cehu garīdzniecības attieksme pret savu tautu ir pilnīgi subjektīva, bet pret baznīcas likteni — pilnīgi "objektīva". Taču vācu garīdzniekiem tas ir pilnīgi pretēji: viņi ir subjektīvi uzticīgi baznīcai un paliek pilnīgi "objektīvi" attiecībā uz savu nāciju. Šāda parādība mūsu vidū, par nelaimi, ir vērojama arī ārkārtīgi daudzos citos gadījumos.

Tas nav tikai īpašs katolicisma mantojums. Nē, šī bēdīgā īpašība pie mums saēd gandrīz visas iestādes, it sevišķi valsts un garīgās iestādes.

Pamēģiniet salīdzināt, kāda ir mūsu ierēdniecības attieksme pret nacionālās atdzimšanas centieniem un kāda būtu jebkuras citas tautas ierēdņu attieksme analoģiskā gadījumā! Pavērojiet, kāda ir mūsu virsnieku korpusa attieksme pret nācijas centieniem! Vai gan var iedomāties, ka jebkuras citas pasaules valsts virsnieku korpuss būtu ieņēmis tādu pašu pozīciju un slēptos aiz frāzēm par "valsts autoritāti"? Taču pie mums pēdējo 5 gadu laikā šīs frāzes ir kļuvušas pašsaprotamas un tiek uzskatītas par uzslavas vērtām. Apskatīsim ebreju jautājumu. Gan katoļiem, gan protestantiem ir tāda nostāja, kas acīm redzami neatbilst ne tautas centieniem, ne reliģijas patiesajām vajadzībām. Pamēģiniet salīdzināt ebreju rabīna pozīciju jautājumos, kuriem ir kaut vai vismazākā nozīme attiecībā uz ebrejiem kā rasi, ar mūsu garīdzniecības milzīgā vairākuma attieksmi, — ak vai, tas attiecas gan uz katoļiem, gan protestantiem!

Šī parādība pie mums ir vērojama pastāvīgi, tikko runa ir par vienas vai otras abstraktās idejas aizstāvēšanu. "Valsts autoritāte", "demokrātija", "pacifisms", "starptautiskā solidaritāte" utt. — lūk, tie ir jēdzieni, kas šeit ir valdoši un jau pārauguši sastingušā, neskaramā doktrīnā tādā mērā, ka zūd aktuālu nācijas uzdevumu jebkura veselīga izpratne.

Šī nelaimīgā pieeja visiem nācijas centieniem, kuras pamatā ir "neobjektīvi" pieņēmumi, traumē jebkuru spēju dziļi subjektīvi iedziļināties šajā lietā, jo objektīvi viss runā pretī doktrīnai. Galu galā tiek pilnīgi izkropļoti gan mērķi, gan arī līdzekļi. Šie cilvēki būs pret jebkuru nacionāla rakstura sacelšanās mēģinājumu jau tādēļ vien, ka gāžot arī vissliktāko un viskaitīgāko valdību, sacelšanās izmanto vardarbīgas metodes. Tas taču būtu noziegums pret "valsts autoritāti". Un tāda nožēlojama fetišista acīs "valsts autoritāte" nav vis līdzeklis mērķa sasniegšanai, bet gan pašmērķis. Viņa nožēlojamajām prāta spējām šis bieds ir diezgan liels. Šie nožēlojamie varoņi ar sašutumu runās, piemēram, par diktatūras mēģinājumu pat tad, ja to nodibināt gribētu pats Fridrihs Lielais. Taču mūsdienu parlamentārā vairākuma pārstāvji ir izrādījušies vai nu nespējīgi politiskie liliputi vai ari necienīgi subjekti. Un kādēļ? Tikai tādēļ, ka tāda veida "principiāliem" dīvaiņiem svētāks ir demokrātijas princips nekā liela nācija. Šis sausiņš aizstāvēs visbriesmīgāko tirāniju, kas grūž postā viņa tautu tikai tādēļ, ka konkrētajā brīdī šī tirānija iemieso "valsts autoritāti". Viņš atteiksies no sadarbības ar tautai visnoderīgāko valdību arī tikai tādēļ, ka tā neatbilst viņa priekšstatiem par "demokrātiju".

Tā ari vācu pacifists pilnīgi vienaldzīgi izturēsies pret visļaunprātīgāko vardarbību pret savu nāciju pat tad, ja šo vardarbību izdarīs visļaunākie militāristi. Un tas ir tādēļ, ka stāvokli mainīt varētu tikai pretojoties, t.i., lietojot spēku. Taču tas, redzat, ir pretrunā viņa priekšstatiem par mierīgas līdzāspastāvēšanas būtību. Internacionāli noskaņots vācu sociālists uztvers kā pašu par sevi saprotamu to, ka visa pasaule viņu aplaupa. Ar brālīgām jūtām viņš uzņems attiecīgos triecienus un nekad nesāks domāt par to, ka laupītāji ir jāsoda vai vismaz jāmēģina ierobežot viņu apetīti. Nekad! Bet kāpēc? Tikai tāpēc, ka viņš ir vācietis.

Tas varbūt izklausās ļoti skumji, bet tā ir patiesība. Lai uzvarētu vienu vai otru ļaunumu, vispirms tas ir jādefinē un jāizprot.

Tas pats attiecas arī uz vienaldzību, kas raksturīga noteiktai garīdzniecības daļai, kad runa ir par vācu centienu aizstāvību.

Tas ir izskaidrojams nevis ar garīdzniecības ļaunprātību vai, teiksim, pavēli no augšas. Nebūt nē. Šī nepietiekamā izlēmība ir nacionālās audzināšanas trūkumu dēļ kopš bērnības. Bez tam tā ir nekritiska pakļaušanās vienai vai otrai abstraktai idejai, kas pārvēršas par īstu fetišismu.

Mūsdienās audzināšanas demokrātija, internacionālā sociālisma, pacifisma utt. garā ir kļuvusi tik lieliska un ari, patiesību sakot, tik subjektīva, ka tai tiek pakļauta visa pārējā uztvere. Attiecībā uz nāciju jāsaka, ka tā mums jau no agras jaunības tiek traktēta kā tīri "objektīva". Tā nu iznāk, ka vācu pacifists, kas subjektīvi pilnīgi ziedo sevi šai idejai, bez ilgām pārdomām nenostāsies savas tautas pusē pat tādā gadījumā, kad tā tiks netaisnīgi un smagi apdraudēta. Vispirms viņš meklēs to, kā pusē ir "objektīvais" taisnīgums un uzskatīs par sevis necienīgu vadīties vienkārši no nacionālās pašsaglabāšanās jūtām.

Tas vienādā mērā attiecas gan uz katolicismu, gan arī protestantismu.

Patiesībā protestantisms labāk aizstāv vācu tautas centienus, jo šāda attieksme slēpjas jau tā rašanās vēsturē un vispār tradīcijās. Taču arī protestanti ir pilnīgi paralizēti, kad nacionālās intereses jāaizstāv lietās, kas maz ir saistītas ar viņu priekšstatu un tradīciju galveno līniju. Tikko ir darīšana ar prasībām, par kurām protestanti līdz šim nav interesējušies vai kuras vienu vai otru iemeslu dēļ ir noraidītas, viņi kļūst bezspēcīgi.

Protestanti vienmēr atbalstīs visu vācisko, ja runa būs par iekšējo tīrību vai iedziļināšanos nacionālajā, piemēram, aizstāvot vācu valodu un vācu brīvību. Tā ir ļoti raksturīga protestantisma būtības izpausme. Taču, ja tiks izvirzīts jautājums, piemēram, par ebrejiem, izrādīsies, ka protestanti ir ļoti naidīgi pret visniecīgāko mēģinājumu atbrīvot nāciju no šiem nāvējoši bīstamajiem žņaugiem. Tas ir tikai tādēļ, ka šajā ziņā protestantu rokas saista pašu noteiktās dogmas. Bet runa taču ir par jautājumu, kuru neatrisinot, visi pārējie vācu tautas atdzimšanas mēģinājumi ir pilnīgi bezjēdzīgi un neiespējami.

Vīnē man bija pietiekami daudz brīva laika, lai objektīvi pārdomātu ari šo jautājumu. Viss, ko es redzēju ap sevi tūkstošreiz apstiprināja šī uzskata pareizumu.

Vīnē, šajā daudzo tautību degpunktā, uz katra soļa bija redzams, ka vācu pacifists ir vienīgais, kas pret savas nācijas likteni izturas ar bēdīgi slaveno "objektivitāti", par kuru mēs jau runājām. Ebrejs nekad tā neizturas pret savas tautas likteni. Man Vīnē kļuva skaidrs, ka vācu sociālists ir vienīgais, kas ir "internacionāls" tādā nozīmē, ka prot tikai smilkstēt un činkstēt savu internacionālo biedru priekšā. Cehu un arī poļu sociālists uzvedas pilnīgi citādi. Vārdu sakot, es jau toreiz sapratu, ka nelaimes sakne tikai daļēji ir meklējama šajās mācībās. Tā ir arī pie mums valdošās

nepareizās nacionālās audzināšanas dēļ, kuras rezultātā veidojas daudz mazāka uzticība savai nācijai. No teiktā izriet, ka visa vācu nacionālās partijas argumentācija pilnīgi nepareizi teorētiskā aspektā pamato savu cīņu pret katolicismu.

Audzināsim vācu tautā jau no bērnības spēcīgas savas tautas tiesību atzīšanas jūtas, nesakropļosim mūsu jaunatni, atbrīvosim to no šīs nolādētās "objektivitātes" tajos jautājumos, kur ir runa par sava "es" saglabāšanu! Tad mēs ļoti ātri pārliecināsimies, ka vācu katolis, tāpat kā katoļi Īrijā, Polijā vai Francijā, paliks vācietis, t.i., uzticīgs savai tautai. Pats par sevi saprotams, ka šādas rīcības priekšnosacījums ir īsti nacionāla valdība.

Vislabāko pierādījumu teiktajam mums sniedz laika periods, kurā mūsu tautai pēdējo reizi nācās stāties vēstures tiesas priekšā un cīnīties uz dzīvību vai nāvi.

Kamēr valdošo aprindu darbība bija daudz maz apmierinoša, tauta savu pienākumu izpildīja pilnīgi. Gan protestantu, gan katoļu mācītājs deva bezgalīgi lielu ieguldījumu mūsu pretošanās spēku uzturēšanā ne tikai frontē, bet arī aizmugurē. Šajā laikā, it īpaši pirmā uzliesmojuma momentā, gan katoļu, gan arī protestantu nometnei pastāvēja tikai viena vienota vācu valsts, par kuras uzplaukumu un nākotni tās abas lūdza ar vienādu degsmi.

Vācu nacionālajai kustībai Austrijā nācās izvirzīt jautājumu: vai Austrijas vāciešiem ir iespējams saglabāt savu kundzību, pastāvot katoļticībai? Jā vai nē? Ja atbilde būtu pozitīva, tad politiskai partijai nebūtu nekādas vajadzības nodarboties ar reliģiju vai konfesiju atšķirībām; ja tā būtu negatīva, tad būtu jāveido nevis politiska partija, bet gan jāsāk reformācijas kustība.

Tas, kas pa apkārtceļiem ar politiskas organizācijas palīdzību grib nonākt pie reliģiskas reformācijas, būs spiests secināt, ka viņam nav ne mazākā priekšstata par to, kā dzīvē veidojas reliģiskie priekšstati vai reliģiskas mācības un kā tās izpaužas ar baznīcas starpniecību.

Te nav iespējams reizē kalpot diviem kungiem. Protams, nodibināt vai sagraut reliģiju ir nesalīdzināmi lielāks darbs nekā valsts un jo vairāk partijas sagraušana.

Lai nestāsta, ka vācu nacionālās partijas uzstāšanās pret katoļticību bija tikai pašaizsardzība, ka uzbrucēja bija katoļticība.

Visos laikos, protams, atrodas bezkaunīgi subjekti, kurus neaptur nekas reliģijas pārvēršanā par politiskas šeftēšanās ieroci (jo tādi kungi domā tikai par šeftēm). Taču ir pilnīgi nepareizi atbildību par šiem neliešiem uzvelt reliģijai. Šādi subjekti vienmēr iemanīsies savās zemiskajās interesēs izmantot vai nu reliģiju, vai arī kaut ko citu. Parlamenta dīkdieņiem un dienaszagļiem nav nekā patīkamāka par to, kā ar atpakaļejošu datumu iegūt savām politiskajām blēdībām zināmu attaisnojumu. Kad atbildība par viņu personiskajām nelietībām tiek uzvelta reliģijai vai konfesionālām atšķirībām, viņi ir ļoti apmierināti. Šie melīgie subjekti nekavējoties piesauc par liecinieci vai visu pasauli, klaigājot, cik taisnīga ir bijusi viņu rīcība, kā viņi, pateicoties savām oratora spējām utt. izglābuši reliģiju un baznīcu. Jo vairāk viņi klaigā, jo vairāk muļķīgie vai aizmāršīgie līdzpilsoņi saskata sliktās rīcības īstos vaininiekus. Un nelieši ir sasnieguši savu mērķi.

Visviltīgākā lapsa ļoti labi zina, ka tās darbībai nav nekāda sakara ar reliģiju. Nelieši smīn bārdā, bet viņu godīgie un mazāk pieredzējušie pretinieki kādā jaukā dienā izmisuši zaudē ticību savai lietai un noiet malā.

Arī, raugoties no citas puses, būtu pilnīgi netaisnīgi reliģiju vai baznīcu padarīt atbildīgu par atsevišķu cilvēku trūkumiem. Salīdzināsim visas baznīcas varenību ar atsevišķa vidusmēra baznīcas kalpotāja trūkumiem, un mums būs jānonāk pie secinājuma, ka labā un ļaunā proporcija šeit ir labvēlīgāka nekā jebkurā citā sfērā. Protams, ari garīdznieku vidū būs tādi, kuriem svētais amats ir tikai līdzeklis savas politiskās patmīlības apmierināšanai. Būs arī tādi, kuri, iesaistoties politiskajā cīņā, diemžēl aizmirst, ka viņiem jābūt augstākās patiesības sargiem, bet nevis melu un apmelojumu aizstāvjiem. Taču jāatzīst, ka uz vienu necienīgu garīdznieku atradīsies daudzi tūkstoši godīgu draudzes ganu, kas apzinās savas misijas cildenumu. Mūsu melīgajā un samaitātajā laikmetā šādi cilvēki bieži vien ir kā ziedošas oāzes tuksneša vidū.

Ja kāds atsevišķs samaitāts subjekts sutanā izdarītu netīru noziegumu pret tikumību un morāli, par to taču neviens neapvainos visu baznīcu. Tāpat būtu jāizturas ari tad, ja kāds atsevišķs baznīcas kalpotājs nodod un apmelno savu nāciju, un vēl tādā laikā, kad tas notiek visapkārt. Nevajag aizmirst, ka uz vienu atsevišķu un sliktu draudzes mācītāju ir tūkstošiem tādu, kuri nācijas nelaimi izjūt kā savu nelaimi, un ir ar mieru atdot visu nācijas labā un kopā ar mūsu tautas labākajiem dēliem karsti ilgojas pēc brīža, kad debesis mums dāvās savu smaidu.

Ja kāds mums teiks, ka te runa nav tik daudz par sīkām ikdienas problēmām, kā par lieliem un principiāliem dogmatiska rakstura jautājumiem, es atbildēšu tā:

Ja tiešām tu sevi uzskati par likteņa izredzēto, lai sludinātu patiesību, dari to, bet tad tev jābūt tik vīrišķīgam, lai darbotos nevis pa apkārtceļiem ar politiskas partijas starpniecību, jo šeit jau slēpjas zināma blēdība, bet tev jācenšas sliktās tagadnes vietā sludināt labāku nākotni. Ja tev nepietiek vīrišķības šādam darbam, ja pats tu neesi pilnīgi pārliecināts, ka tavas dogmas ir labākas, — rokas nost! Ja tu neuzdrošinies uzstāties bez maskas, tad pa kontrabandas ceļiem neuzdrošinies meklēt šos apkārtceļus politikā.

Politiskām partijām nedrīkst būt nekā kopīga ar reliģijas problēmām, ja tikai tās nevēlas graut savas rases paradumus un tikumību. Tieši tāpat arī reliģija nedrīkst iejaukties partiju politiskajās ķildās.

Ja vieni vai otri baznīcas kalpotāji cenšas izmantot reliģiskas iestādes (vai arī tikai reliģiskas mācības), lai nodarītu ļaunumu savai nācijai, tad nevajag sekot tiem, bet gan cīnīties pret viņiem ar līdzīgiem ieročiem.

Katram politiskajam vadītājam savas tautas reliģiskās mācības un iestādes vienmēr jāuzskata par pilnīgi neaizskaramām. Citādi viņš nedrīkst kļūt par politiķi; viņam jākļūst par reformatoru, ja vien protams, viņam piemīt nepieciešamās dotības".

Jebkura cita pieeja neizbēgami noved pie katastrofas it sevišķi Vācijā.

Studējot vācu nacionālo kustību un cīņu pret Romu, es toreiz ieguvu pārliecību, kas turpmāko gadu laikā tikai pastiprinājās: tas, ka šī partija nepietiekami novērtēja sociālās problēmas nozīmi, tai maksāja tiešām visu cīņasspējīgo tautas masu zaudējumu. Piedalīšanās parlamentā mazināja šīs partijas īsto vērienu un radīja šim iestādījumam raksturīgās vājās vietas. Bet partijas cīņa pret katoļu baznīcu nebija pieņemama iedzīvotāju zemākajiem un vidējiem slāņiem; no partijas novērsās neskaitāmi vislabākie cilvēki, kas vispār veidoja nācijas pamatu.

Taču praksē Austrijas "cīņai par kultūru" bija pavisam niecīgi panākumi.

Tiesa, vācu nacionālajai partijai izdevās atšķelt no katoļu baznīcas apmēram 100 tūkstošus ticīgo cilvēku, taču baznīcai tas nekādu lielo ļaunumu nenodarīja. Šajā gadījumā draudžu ganiem nudien nenācās liet asaras par zaudētajām "aitiņām", jo faktiski viņi zaudēja tikai tos, kas iekšēji jau sen nebija kopā ar viņiem. Tā arī bija galvenā atšķirība starp jauno un veco reformāciju: lielās reformācijas laikā no katoļu baznīcas novērsās daudzi no vislabākajiem cilvēkiem, kuriem bija patiešām dziļa reliģiskā pārliecība. Tagad no baznīcas aizgāja tikai vienaldzīgie cilvēki galvenokārt politisku apsvērumu dēļ. Arī no politikas viedokļa raugoties, iznākums bija pilnīgi smieklīgs un nožēlojams. Kas tad bija noticis? Vācu tautas nacionālā politiskā kustība, kas solīja lielus panākumus, aizgāja bojā, jo tās vadītājiem trūka domas skaidrības, un viņi novirzīja partiju uz nenovēršamas šķelšanās ceļa.

Viens fakts gan nav apstrīdams: vācu nacionālā kustība nekad nebūtu izdarījusi šo kļūdu, ja to neietekmētu plašu tautas masu psihes izpratnes trūkums. Šīs partijas vadība nesaprata, ka, balstoties uz psiholoģiskajiem apsvērumiem, masām nekad nevajag norādīt uz diviem vai vairākiem pretiniekiem vienlaikus, jo tas tikai vājina cīņas garu pašu nometnē. Ja minētās partijas vadītāji būtu to sapratuši, viņi jau šī iemesla dēļ vien orientētu vācu nacionālo kustību tikai uz vienu pretinieku. Politiskai partijai nav nekā bīstamāka kā nonākt tādu cilvēku vadībā, kas grib cīnīties visās frontēs uzreiz, mētājas uz visām pusēm un neprot gūt pat visniecīgākos praktiskos panākumus vienā vietā.

Pat tad, ja visi pārmetumi katoļticībai būtu pilnīgi pareizi, politiska partija ne uz mirkli nedrīkst aizmirst faktu, ka, — un to apliecina visa iepriekšējā vēstures pieredze, — vēl nekad nevienai tīri politiskai partijai nav izdevies analoģiskā situācijā panākt reliģiskas reformācijas sākšanos. Ne tādēļ cilvēkiem jāmācās no vēstures, lai aizmirstu tās mācības tieši tajā brīdī, kad tās jāizmanto praksē, un ari ne tādēļ, lai iedomātos, ka konkrētajā situācijā vēstures notikumi noritēs pavisam citādi, nekā mēs tos esam pieredzējuši līdz šim. Vēsture jāstudē tādēļ, lai prastu ievērot tās mācības mūsdienās. Kas to neprot, lai neuzskata sevi par politisku vadoni, jo patiesībā viņš ir tikai uzpūtīgs muļķis. Viņa praktisko nespēju nevar attaisnot labā griba.

Patiešām liela tautas vadoņa māka visos laikos pirmām kārtām ir nesadrumstalot tautas uzmanību, koncentrēt to vienmēr pret vienu vienīgu pretinieku. Jo koncentrētāka būs tautas griba cīņā par vienu vienīgu mērķi, jo lielāks būs šīs kustības pievilkšanas spēks, jo plašāks būs cīņas vēriens. Ģeniāls vadonis ari dažādus pretiniekus pratīs tautas priekšā nostādīt uz vienas līnijas. Viņš lietu saviem piekritējiem izskaidros tā, it kā šie dažādie pretinieki patiesībā būtu pieskaitāmi vienai kategorijai. Kad tauta redz sevi dažādu ienaidnieku ielenkumā, tad vājāka un nenoturīgāka rakstura cilvēki sāk svārstīties un šaubīties par savas lietas pareizību.

Tikko svārstīties sākušās masas redzēs sevi cīnāmies ar- daudziem pretiniekiem, virsroku gūs "objektīvās" noskaņas un radīsies jautājums: vai tad tā var būt, ka visiem pārējiem cilvēkiem nav taisnība un tikai mūsu tauta vai kustība ir uz pareizā ceļa?

Tas nozīmē masu spēka paralīzes sākumu. Lūk, kādēļ ir jāapvieno visi pretinieki, pat ja viņi ļoti atšķiras viens no otra. Tad piekritēju masas jutīsies pretstatītas tikai vienam vienīgam pretiniekam. Nostiprināsies ticība, ka izvēlētais ceļš ir pareizs, un palielināsies naids pret tiem, kas uzbrūk taisnīgajai lietai.

Vācu nacionālā kustība Austrijā to nesaprata un samaksāja par to ar varbūtējiem panākumiem.

Šīs partijas mērķi bija pareizi un pārliecība tīra, bet izvēlētais ceļš uz mērķi — aplams. Partija līdzinājās parastam tūristam, kas nenolaiž acu no kalna galotnes, kurā grib uzkāpt; tūrists dodas ceļā ar nelokāmu pārliecību sasniegt virsotni par katru cenu, bet izdara "nelielu" kļūdu. Pārāk daudz domādams par virsotni, viņš nepievērš nekādu uzmanību ceļa topogrāfijai un tam, kas patiesībā notiek viņam zem kājām; galu galā viņš aiziet bojā.

Kristīgi sociālistiskā partija — vācu nacionālās partijas lielākā sāncense — bija pilnīgi pretējā situācijā. Tā labi, gudri un pareizi izvēlējās savu ceļu, bet tai diemžēl nebija skaidrs sasniedzamais galamērķis.

Tur, kur vācu nacionālā partija kliboja, kristīgi sociālās partijas nostādnes bija pareizas un plānveidīgas.

Tā izprata masu nozīmi un tādēļ, demonstratīvi uzsverot partijas sociālo raksturu, jau no pirmās pastāvēšanas dienas prata nodrošināt sev vismaz daļēju masu atbalstu. Vēršoties pie vidējo šķiru un amatniecības sīkajiem un zemākajiem slāņiem, tā uzreiz ieguva daudz uzticamu, izturīgu un ziedoties gatavu piekritēju. Šī partija izvairījās no jebkādas cīņas pret reliģiskiem iestādījumiem un tādējādi nodrošināja sev baznīcas atbalstu, kas mūsdienās ir ļoti varena un spēcīga organizācija. Un partijai radās tikai viens vienīgs lielais pretinieks. Tā izprata ari plaši izvērstas propagandas milzīgo nozīmi un parādīja īstu virtuozitāti, iedarbojoties uz plašo masu un savu piekritēju psihi un instinktiem.

Tas fakts, ka arī šī partija nespēja īstenot savu mērķi un neizglāba Austriju, slēpjas tās darbībai raksturīgajās divās kļūdās un neskaidrajā mērķa formulējumā.

Jaunās kustības antisemītisms bija koncentrēts nevis uz rases, bet gan uz reliģijas problēmām. Kļūdai bija tāda pat izcelsme, kā otrajiem maldi.

Kristīgi sociālās partijas dibinātāji uzskatīja, ka, ja partija grib glābt Austriju, tā nedrīkst atzīt rasu principu, jo tādā gadījumā visīsākajā laikā notiks valsts vispārējs sabrukums. Vadoņi uzskatīja, ka Vīnes īpašais stāvoklis nosaka to, ka partijai jāatsakās no visa, kas šķir cilvēkus, bet jāatbalsta tikai tie, kas apvieno visus vīriešus.

Toreiz Vīnē bija jau tik daudz čehu, ka tikai ar ārkārtīgu iecietību attiecībā uz rasu problēmām varēja panākt, lai čehi tūlīt nenostātos vāciešiem naidīgās partijas pusē. Kas gribēja glābt Austriju, patiešām nedrīkstēja ignorēt čehus. Piemēram, jaunā partija centās vispirms dabūt savā pusē sīkos čehu amatniekus, kuru Vīnē bija ļoti daudz. To šī partija cerēja panākt, cīnoties pret liberālo mančesterismu. Lai apvienotu visus vecās Austrijas amatniekus neatkarīgi no viņu tautības, kristīgi sociālā partija par vispiemērotāko ceļu uzskatīja lozunga izvirzīšanu cīņai ar ebrejiem un šīs cīņas balstīšanu uz reliģiskiem pamatiem. Tik virspusēji paužot savu pozīciju, partija nebija spējīga kaut cik nopietni zinātniski pamatot izvirzīto problēmu. Šāda jautājuma nostādne tikai atbaidīja visus tos, kuriem tāds antisemītisms nebija saprotams. Ievērojot to, antisemītisma idejas propagandas spēks aptvertu idejiski aprobežotās aprindas, ja vien partijas piekritēji no tīri instinktīvas ebreju nicināšanas neprastu pāriet uz problēmas dziļu izpratni. Inteliģence kristīgi sociālās partijas izvirzīto jautājumu traktējumu principiāli noraidīja. Pamazām radās iespaids, ka visā šajā cīņā darīšana ir tikai ar mēģinājumu pievērst ebrejus jaunai ticībai, bet varbūt — ar nenovīdīgu konkurenci. Taču cīņa zaudēja visas iezīmes, kas to varēja pacelt pāri ikdienišķajam. Daudziem, — un ne jau vissliktākajiem, — tā sāka likties amorāla un nosodāma. Nebija apziņas, ka runa ir par visas cilvēces dzīvību, par problēmu, no kuras risināšanas ir atkarīgs visu neebreju tautu liktenis.

Nekonsekvences dēļ kristīgi sociālās partijas antisemītisma traktējums zaudēja savu nozīmi.

Tas bija tāds šķietams antisemītisms. Tāda cīņa pret ebrejiem bija sliktāka par jebkuru gadījumu, kad pret viņiem necīnītos vispār. Tika radītas tikai tukšas ilūzijas.

Šādiem antisemītiem dažreiz likās, ka tūlīt viņi savilks cilpu ap pretinieka kaklu, bet patiesībā pretinieks viņus vazāja aiz deguna. Taču paši ebreji ļoti ātri tik labi piemērojās šādam antisemītismam, ka tas viņiem vairāk palīdzēja nekā kaitēja.

Ja tādējādi jaunā partija nesa smagus upurus uz nacionalitāšu valsts altāra, tad vēl vairāk tai nācās grēkot pret vācu tautas galvenajiem centieniem.

Ja partija Vīnē negribēja zaudēt pamatu zem kājām, tā nekādā gadījumā nedrīkstēja būt "nacionālistiska". Viegli apejot šo jautājumu, partija cerēja izglābt Habsburgu valsti. Patiesībā tā tikai paātrināja valsts bojāeju. Bet pati kustība šīs taktikas dēļ zaudēja varenu spēka avotu.

Vīnē toreiz ļoti uzmanīgi sekoju abām šīm kustībām. Pret pirmo kustību jutu dziļas iekšējas simpātijas, bet interese par otro kustību modināja cieņu pret tās vadītāju, reti sastopamu cilvēku, kura tēls manās acīs jau toreiz bija Austrijas vāciešu smagā stāvokļa traģisks simbols.

Kad pa Ringa ielu aiz mirušā birģermeistara zārka plūda lielas ļaužu masas, arī biju to simtu tūkstošu vidū, kas viņu pavadīja. Dziļā saviļņojumā sev teicu, ka arī šī cilvēka darbi nenovēršami izrādīsies veltīgi, jo to nomāks liktenis, kas valsti ir lēmis bojāejai. Ja doktors Karls Luegers būtu dzīvojis Vācijā, viņa vārdu minētu blakus visdižāko tautas cilvēku vārdiem. Bet viņam nācās dzīvot un darboties Austrijas valstī, kur bija apslēpta gan viņa darbības, gan arī viņa paša nelaime.

Kad nomira Luegers, Balkānos jau gailēja uguntiņas, kas vēstīja par karu. Dienu no dienas tās iedegās arvien alkatīgāk. Liktenis mirušajam bija žēlīgs un neļāva nodzīvot līdz brīdim, kad viņam savām acīm vajadzētu redzēt nelaimi, no kuras viņš nebija spējis pasargāt savu zemi.

Vērojot visus šos notikumus, es centos saprast cēloņus, kādēļ vācu nacionālā partija cieta krahu, bet kristīgi sociālā partija — smagu sakāvi. Es nonācu pie neapšaubāma secinājuma, ka neatkarīgi no tā, vai vispār pastāvēja iespēja nostiprināt Austroungārijas valsti, abu partiju kļūdas bija šādas:

Vācu nacionālā partija pilnīgi pareizi izvirzīja jautājumu par vācu atdzimšanas principiālajiem mērķiem, bet to piemeklēja nelaime, izvēloties ceļu uz šo mērķi. Tā bija nacionālistiska partija, bet diemžēl nepietiekami sociāla, lai patiešām spētu iekarot masas. Toties tās antisemītisms bija

balstīts uz rasu problēmas pareizu izpratni, tās antisemītiskā aģitācija nebija balstīta uz reliģiskiem priekšstatiem. Tajā pašā laikā partijas cīņa pret katoļticību no visiem viedokļiem, it īpaši no taktikas viedokļa, bija nepareiza.

Kristīgi sociālā kustība skaidri neizprata vācu atdzimšanas mērķus, toties laimīgā kārtā atrada pareizo ceļu kā partija. Šī partija saprata sociālo jautājumu nozīmi, bet kļūdījās, izvēloties cīņas formu pret ebrejiem. Tā nemaz neizprata nacionālās idejas vareno spēku.

Ja kristīgi sociālā partija, izņemot savus pareizo izpratni par tautas masu nozīmi, pirmkārt, būtu spējusi izstrādāt pareizus uzskatus par rasu problēmas nozīmi, kā tas bija raksturīgs vācu nacionālajai partijai: otrkārt, ja tā pati būtu īsta nacionālistiska partija vai, treškārt, ja vācu nacionālā kustība bez pareiza galamērķa, ebreju jautājuma un nacionālās idejas izpratnes būtu spējusi izstrādāt tādu praktisko gudrību kā kristīgi sociālā partija, it sevišķi jautājumā par tās attieksmi pret sociālismu, — tad mēs būtu ieguvuši tieši to kustību, kura pēc manas visdziļākās pārliecības jau toreiz būtu varējusi sekmīgi pagriezt vācu tautas likteni labākas nākotnes virzienā.

Taču tā nenotika, un iemesls galvenokārt ir meklējams toreizējās Austrijas valsts būtībā.

Tādējādi neviena no šīm partijām nevarēja mani apmierināt, jo tajās nevarēju saskatīt savu uzskatu iemiesojumu. Tādēļ nespēju iestāties nevienā partijā, kā arī nevarēja līdzdarboties šajā cīņā. Jau toreiz visas pastāvošās politiskās partijas uzskatīju par nespējīgām palīdzēt vācu tautas nacionālajai atdzimšanai šī vārda visīstākajā nozīmē.

Tajā laikā arvien palielinājās mana noraidošā attieksme pret Habsburgu valsti.

Jo vairāk es iedziļinājos ārpolitikā, jo vairāk pārliecinājos, ka Austrijas valsts vācu tautai var nest vienīgi nelaimi. Kļuva arvien skaidrāks, ka vācu nācijas liktenis tagad izšķiras tikai Vācijā, bet nevis Austrijā. Tas vienādi attiecas kā uz politiskām problēmām, tā arī vispārīgiem kultūras dzīves jautājumiem.

Arī kultūras un mākslas problēmu jomā Austrijas valstī bija jūtamas stagnācijas pazīmes. Vismaz tās bija zaudējušas jebkuru cik necik nozīmīgu ietekmi vācu nācijā. Jaunākajai arhitektūrai Austrijā nevarēja būt nopietnu panākumu jau tāpēc vien, ka pēc Ringa ielas apbūves Vīnē vairs netika celtas nozīmīgas ēkas, kuras varētu salīdzināt ar Vācijas plāniem.

Tādējādi arvien vairāk sāku dzīvot dubultu dzīvi: prāts un ikdiena spieda mani palikt Austrijā un gūt smagu, bet svētīgu dzīves skolu. Vienīgi mana sirds dzīvoja Vācijā.

Mani arvien vairāk pārņēma smaga un nomācoša neapmierinātība, kad es tuvāk pārliecinājos par Austrijas valsts iekšējo tukšumu. Man kļuva skaidrs, ka šo valsti vairs nav iespējams glābt un tā vācu tautai var nest tikai jaunas nelaimes.

Biju pārliecināts ka valsts spēj tikai likt šķēršļus un ierobežot patiešām cienīgos vācu tautas dēlus, kā arī veicināt visu nevācisko.

Viss šis Austrijas galvaspilsētas konglomerāts man kļuva pretīgs, — čehi, poļi, ungāri, serbi, horvāti utt. — un viņu vidū cilvēces mikrobi — ebreji un vēlreiz ebreji.

Šī milzīgā pilsēta man sāka likties kā asinsgrēka iemiesojums.

Jau no bērnības runāju lejasbavāriešu dialektā. Nevarēju no tā atradināties un tā arī neapguvu Vīnes žargonu. Jo ilgāk dzīvoju šajā pilsētā, jo vairāk neieredzēju haotisko tautu sajaukumu, kas saēd seno vācu kultūras centru.

Jau doma vien, ka valsti iespējams saglabāt vēl ilgu laiku, man šķita vienkārši smieklīga.

Austrija toreiz līdzinājās vecai mozaīkai, kas sastāv no sīkiem, daudzkrāsainiem akmentiņiem un vietām sāk drupt, jo arī cements laika gaitā ir izdrupis. Kamēr šim mākslas darbam neskaras klāt, šķiet, ka tas ir tāds pats kā agrāk. Bet, tikko tas saņems vismazāko triecienu, mozaīka sašķīdīs tūkstoš sīkās daļiņās. Jautājums bija tikai par to, no kurienes nāks šis trieciens.

Mana sirds nekad nav piederējusi Austrijas monarhijai; tā vienmēr ir piederējusi Vācijas impērijai. Lūk, kādēļ Austroungārijas valsts sabrukumu uzskatīju vienīgi un tikai par vācu nācijas atbrīvošanas sākumu.

Pamatojoties uz to, manī spēcīgi radās nepārvarama tieksme beidzot aizbraukt uz turieni, uz kurieni jau no agras jaunības gadiem mani sauca slepena vēlēšanās un mīlestība.

Cerēju, ka Vācijā kļūšu par arhitektu, iekarošu vārdu un godīgi kalpošu savai tautai tādā veidā, kādu ir paredzējis liktenis.

Taču no otras puses, gribēju palikt tepat un pastrādāt tās lietas labā, kura jau sen bija manu karstāko vēlmju priekšmets: gribēju nodzīvot šeit līdz tam laimīgajam brīdim, kad dārgā dzimtene beidzot pievienosies kopīgajai tēvzemei, t.i., Vācijas impērijai.

Daudzi cilvēki arī tagad nesapratīs kvēlās ilgas, kādas mani dažreiz pārņēma. Taču nevēršos pie viņiem, bet gan pie tiem, kuriem liktenis šo laimi līdz šim ir liedzis vai ar drausmīgu nežēlību atņēmis, kad tā viņiem jau bija piederējusi. Vēršos pie tiem, kuri, būdami atrauti no savas tautas, ir spiesti cīnīties pat par svētajām tiesībām runāt savā valodā; vēršos pie tiem, kas tiek vajāti un mocīti par to, ka ir uzticami savai tēvzemei, kā arī pie tiem, kuri dziļās skumjās gan sapnī gan nomodā ilgojas pēc laimīgā brīža, kad mīļā māte tos atkal kļaus pie savas sirds. Lūk, pie tiem vēršos un zinu, ka viņi mani sapratīs!

Tikai tie, kas uz savas ādas jūt, ko nozīmē būt vācietim un piederēt pie mīļotās tēvzemes pilsoņiem, sapratīs, cik dziļas ir no dzimtenes atrauto cilvēku skumjas, cik ļoti mokās viņu dvēseles. Šie cilvēki nevar būt laimīgi un apmierināti, viņi mocīsies, kamēr beidzot atvērsies dzimtā nama durvis un viņi iegūs mieru.

Vīnē guvu vissmagāko, bet arī vispamatīgāko dzīves skolu. Pirmo reizi šajā pilsētā ierados, vēl zēns būdams, bet dziļās pārdomās to atstāju kā pieaudzis, nobriedis vīrs. Vīne izveidoja mana pasaules uzskata pamatus. Tā iemācīja atrast pareizu politisko pieeju ikdienas jautājumiem. Nākotnē vajadzēja tikai paplašināt un papildināt savu pasaules uzskatu, bet nevajadzēja atteikties no tā pamatiem. Tikai tagad īsti varu novērtēt, cik nozīmīgi ir bijuši šie mācību gadi.

Tādēļ pie šī laika raksturošanas pakavējos sīkāk, jo pirmajos gados guvu vērtīgu un uzskatāmu mācību, kas kļuva par mūsu partijas darbības pamatu, tās partijas, kura piecu gadu laikā no maza pulciņa pārvērtās lielā masveida kustībā. Man ir grūti pateikt, kāda būtu bijusi mana pozīcija attiecībā uz ebreju jautājumu, sociāldemokrātiju vai, precīzāk sakot, visu marksismu, sociālajiem jautājumiem utt., ja jau toreiz, pateicoties triecieniem un savai zinātkārei, nebūtu guvis šo mācību, par kuru jau stāstīju.

Nelaime, kas uzbruka manai dzimtenei, piespieda tūkstošiem cilvēku domāt par sabrukuma dziļākajiem cēloņiem. Bet tikai tas līdz galam izpratīs cēloņus, kas pēc ilgiem grūtu iekšējo pārdzīvojumu gadiem būs kļuvis par sava likteņa kalēju.

4. nodaļa: Minhene

1912. gada pavasarī es uz Minheni pārcēlos pavisam.

Pilsēta bija tik labi pazīstama, it kā tajā es būtu dzīvojis jau daudzus gadus. Tas ir izskaidrojams ar manām arhitektūras studijām, kas ik uz soļa atgādināja par šo vācu mākslas metropoli. Kas nepazīst Minheni, tas nepazīst ari Vāciju; tam nav ari ne mazākā priekšstata par vācu arhitektūru.

Katrā ziņā šie gadi līdz pasaules kara sākumam bija laimīgākais laiks manā dzīvē. Tiesa, nopelnīt varēju ļoti maz. Taču nedzīvoju tāpēc, lai varētu zīmēt, bet gan zīmēju, lai būtu iespējams dzīvot un nodrošināt tālāku studiju iespēju. Biju dziļi pārliecināts, ka agri vai vēlu noteikti sasniegšu mērķi, kuru pats biju izvirzījis. Tas bija pietiekami, lai vieglāk pieciestu visas sīkās ikdienas rūpes.

Un tad vēl nāca klusā mīlestība, kas mani pārņēma attiecībā uz šo pilsētu jau no pirmā acumirkļa. Tā bija vācu pilsēta! Kāda atšķirība salīdzinājumā ar Vīni! Kļuva nelabi, atceroties rasu Bābeli. Arī dialekts Minhenē bija man daudz tuvāks. Sarunājoties ar lejasbavāriešiem, atmiņā atausa jaunības laiks. Tomēr visvairāk saistīja pirmatnējā spēka un mākslas sintēze Minhenes arhitektūrā.

Pateicoties tam, ka dzīves gaita ir bijusi nesaraujami saistīta ar šo pilsētu, es vēl šodien mīlu Minheni vairāk par jebkuru citu vietu šajā pasaulē. Ļaujoties brīnišķīgās Vitelsbergu rezidences valdzinājumam, guvu patiesu iekšēju mieru. To sapratīs katrs, kuram piemīt ne tikai aprēķinātāja prāts, bet arī jūtīga dvēsele.

Izņemot profesionālo darbu, Minhenē interesējos arī par politiskiem jautājumiem, it īpaši par ārpolitiskiem notikumiem. Tie pirmām kārtām interesēja tādēļ, ka jau no Vīnes laikiem saistīja Trejsavienības jautājumi. Jau toreiz Austrijā uzskatīju par pilnīgi nepareizu Vācijas politiku, ko noteica centieni saglabāt Trejsavienību. Taču, kamēr vēl dzīvoju Vīnē, pilnīgi skaidri neapzinājos, kāds pašapmāns ir šī politika. Toreiz man gribējās pieņemt, — bet varbūt es sevi tikai centos mierināt, — ka Vācijā noteikti ir labi zināms, cik vājš un nedrošs sabiedrotais ir Austrija. Taču par to noklusē man nezināmu konkrētu slepenu iemeslu dēļ, lai atbalstītu vēl paša Bismarka noslēgto vienošanos, vai ari, lai ar strauju attiecību pārtraukšanu neizbiedētu ārzemes un neuztrauktu vietējos mietpilsoņus. Sastopoties ar Minhenes vāciešiem, drīz ar šausmām pārliecinājos, ka šie pieņēmumi ir bijuši nepareizi. Par lielu izbrīnu, uz katra soļa nācās konstatēt, ka pat labi informētās aprindās nav ne mazākā priekšstata par to, kāda patiesībā ir Habsburgu monarhija. Tieši tauta, kas nopietni domāja par to, ka austriešu sabiedrotie ir milzīgs spēks un briesmu brīdī tas patiešām nāks mums palīgā.

Liela daļa iedzīvotāju Austrijas monarhiju vēl arvien uzskatīja par "vācu" valsti un domāja, ka uz to var balstīt visu pārējo. Tauta uzskatīja, ka Austrijas spēku var mērot atkarībā ar tajā dzīvojošajiem cilvēku miljoniem, kā mēs to mēdzam darīt Vācijā. Tika pilnīgi aizmirsts, ka, pirmkārt, Austrija sen vairs nav vācu valsts un, otrkārt, ka šīs valsts iekšējie notikumi ar katru dienu tuvina to sabrukumam.

Toreiz es pārzināju stāvokli Austrijas valstī nesalīdzināmi labāk nekā tā saucamā oficiālā "diplomātija", kura tāpat kā allaž akli soļoja pretī katastrofai. Vācu tautas noskaņojumu parasti noteica tas, kā no augšas tika apstrādāta sabiedriskā doma. Taču augšās kā par spīti valdīja īsts Austrijas "sabiedrotā" kults, — uz to skatījās kā uz īstu zelta teļu. Ar izmeklētu laipnību tika piesegts godīguma un tiešuma trūkums. Tukši vārdi tika uzskatīti par reāliem darbiem.

Jau Vīnē mani daudzkārt pārņēma niknums, kad salīdzināju oficiālo valsts darbinieku runas ar Vīnes preses saturu. Turklāt Vīne vismaz ārēji palika vācu pilsēta. Daudz sliktāk izskatījās tad, kad, novēršoties no Vīnes, no vāciskās Austrijas, skats apstājās pie valsts slāvu provincēm. Pietika ielūkoties Prāgas laikrakstos, un tūliņ kļuva skaidrs, kāda attieksme tur valda pret augsto spēli ar Trejsavienību. Austrijas slāvu provincēs pilnīgi atklāti smējās un ņirgājās par šo "valsts gudrības" piemēru. Jau miera laikā, kad par karu vēl nebija nojausmas un abi imperatori apmainījās ar draudzīgiem rokas spiedieniem un skūpstiem, slāvu provincēs neviens vairs nešaubījās, ka šī savienība sašķīdīs druskās tajā brīdī, kad Nībelungu ideāli saskarsies ar grēcīgo zemi.

Pagāja vairāki gadi, un sākās kārš. Vāciju pārņēma uztraukums, kad sabiedrotā Itālija izstājās no Trejsavienības, pamezdama Austriju un Vāciju likteņa varā, bet pēc tam drīz vien pievienojās pretējai pusei. Taču tie, kurus nebija skāris diplomātiskais aklums, vienkārši nespēja saprast, kā gan varēja kaut uz brīdi iedomāties tādu brīnumu, ka Itālija cīnīsies kopā ar Austriju. Diemžēl Austrijā stāvoklis nebija ne par matu labāks. Šeit arī ticēja šim brīnumam.

Par savienības ideju Austrijā bija tikai Habsburgi un vācieši — Habsburgi aprēķina un vajadzības dēļ, bet vācieši lētticības un politiskas muļķības dēļ. Vāciešu vēlmes bija labas. Viņi taču cerēja, ka, atbalstot Trejsavienību, viņi izdara lielu pakalpojumu Vācijai, t.i., palielina tās spēku un drošību. Tā bija politiska muļķība, jo pati cerība nebija pareiza. Gluži pretēji, ar to viņi Vācijas impēriju piesaistīja politiskam līķim, kas nenovēršami ievilks bezdibenī abas valstis. Taču, galvenais, savienības politika noveda pie vēl lielākas Austrijas vāciešu asimilēšanas. Pateicoties savienībai ar Vāciju, Habsburgi jutās aizsargāti no Vācijas iejaukšanās viņu lietās. Tāpēc viņi enerģiski, sistemātiski un neatlaidīgi veica vācu ietekmes ierobežošanu. Ievērojot minēto apstākli, Habsburgiem šādu politiku īstenot kļuva arvien vieglāk un drošāk, nenodarot ļaunumu valdošajai dinastijai. Pateicoties jau mums labi zināmajai Vācijas valdības "objektivitātei", tad no šāda veida iejaukšanās nebija ko bīties. Taču, ja kāds Austrijas vācietis sāka protestēt pret zemisko slāviskošanas politiku, tūlīt varēja atsaukties uz Trejsavienību un viņu apklusināt.

Un ko gan varēja izdarīt Austrijas vācieši, ja vācieši Vācijā, un Vācija vispār izrādīja tik lielu un pastāvīgu uzticību un pateicību Habsburgu valdībai? Vai tad Austrijas vācieši varēja pretoties Habsburgiem, ja tūlīt riskēja kļūt par tautas nodevējiem Vācijas sabiedrības acīs? Tāds, lūk, bija Austrijas vāciešu liktenis, lai gan desmitiem gadu ilgi viņi bija uz savas tautības altāra nesuši vislielākos upurus!

No otras puses, kāda gan būtu nozīme visai šai savienībai, ja tiktu izskausta vācu ietekme Habsburgu monarhijā? Vai tad nav skaidrs, ka Trejsavienības nozīme Vācijai bija atkarīga no tā, cik ilgi Austrijā nebūs Vācijas ietekmes? Vai tad varēja nopietni rēķināties ar to, ka pastāvēs savienība ar slāvisko Austriju?

Oficiālās vācu diplomātijas un visas sabiedriskās domas nostāja jautājumos, kas skāra iekšnacionālo cīņu Austrijā, patiesībā bija ne tikai muļķīga, bet ari vienkārši neprātīga. Vācija visu savu politiku balstīja uz savienību ar Austriju, un visas 70 miljonu lielās tautas nākotni padarīja atkarīgu no šīs savienības. Tā vienaldzīgi noskatījās, kā šīs savienības galvenais balsts Austrijā laika gaitā tiek plānveidīgi sagrauts. Un kas tad?

Skaidrs, ka vienā jaukā dienā pāri palika tikai papīrs, uz kura bija rakstīts — "Līgums ar Vīnes diplomātiju". Vācija tā arī nesagaidīja reālu palīdzību no sava sabiedrotā.

Attiecībā uz Itāliju viss bija skaidrs jau no paša sākuma.

Ja Vācija vairāk interesētos par vēsturi un tautas psiholoģiju, neviens pat uz brīdi nebūtu pieļāvis domu, ka Vīne un Roma jebkad vienosies un nostāsies vienā frontē pret kopīgo ienaidnieku. Drīzāk Itālija būtu pārvērtusies par lāvu izverdošu vulkānu, nekā tās valdība būtu iedrošinājusies nosūtīt palīgā fanātiski ienīstajai Habsburgu valstij kaut vienu kareivi. Man tūkstošiem reižu Vīnē bija iespēja novērot bezgalīgo naidu un nicinājumu, ar kādu itāļi izturas pret Austrijas valsti. Simtiem gadu Habsburgu nams ir pārāk daudz grēkojis pret itāļu tautas brīvību un neatkarību, lai šos grēkus aizmirstu pat vislabākās gribas vadīti cilvēki. Bet šīs gribas jau nebija ne itāļu tautai, ne Itālijas valdībai. Itālijai bija divas iespējas, kā atrisināt savstarpējās attiecības ar Austriju — vai nu savienība, vai arī karš.

Izvēloties savienību, Itālija guva iespēju mierīgi gatavoties karam. Vācijas "savienība" ar Austriju un Itāliju kļuva sevišķi bezjēdzīga un bīstama tajā laikā, kad saasinājās kolīzijas starp Austriju un Krieviju.

Mums ir darīšana ar klasisku gadījumu, kad vispār nav kaut cik skaidri noteiktas izturēšanās līnijas.

Kāpēc vispār tika noslēgts līgums ar Austriju? Skaidrs, ka mērķis bija labāk nodrošināt Vācijas nākotni, nekā tas būtu iespējams, ja Vācija paliktu viena pati. Bet šāda nākotne taču ari Vācijai dotu iespēju saglabāt vācu tautu.

Jautājums varēja būt tikai šāds: kā iedomājama vācu nācijas dzīve tuvākā nākotnē, kā nodrošināt vācu nācijas brīvu attīstību, kā garantēt tās attīstību Eiropas spēku sadalījuma ietvaros.

Tam, kas prastu kaut cik ievērot veselīgas ārpolitikas pamatnoteikumus, Vācijā vajadzēja nonākt pie šāda secinājuma: Vācijā dabiskais iedzī votāju pieaugums gadā ir 900 tūkstoši. Ar katru dienu kļūst grūtāk pabarot šo jauno valsts pilsoņu armiju. Šīs grūtības nenovēršami beigsies ar ka tastrofu, ja mēs nespēsim atrast ceļus un līdzekļus, lai izbēgtu no bada briesmām.

Lai no šīm šausmām perspektīvā izvairītos, bija iespēja izvēlēties vienu no četriem ceļiem:

Pirmais ceļš. Pēc Francijas parauga varēja mākslīgi ierobežot dzimstību un tādējādi novērst pārapdzīvotību.

Ir brīži, kad pati daba, — piemēram, liela trūkuma, sliktu klimatisko apstākļu vai lielu neražu laikā, — zināmā mērā ierobežo iedzīvotāju pieaugumu noteiktās valstīs vai arī attiecībā uz noteiktām rasēm. Daba to dara ārkārtīgi nežēlīgi, bet vienlaikus ļoti gudri. Tā neierobežo cilvēku radīšanas spējas, bet gan tā ierobežo jau dzimušo cilvēku izdzīvošanu. Daba pakļauj cilvēkus tik lieliem pārbaudījumiem un tādam trūkumam, ka izmirst un atgriežas zemes mātes klēpī visi nespēcīgie, neveselie cilvēki. Šajā gadījumā likteņa pārbaudījumus iztur tikai dzīvei vispiemērotākie cilvēki. Un viņiem, kas ir izturējuši tūkstošiem pārbaudījumu, un palikuši dzīvi, ir tiesības radīt jauno paaudzi, kura atkal un atkal tiek pakļauta pamatīgai izlasei. Daba ir ļoti nežēlīga pret atsevišķu indivīdu; tā bez žēlastības aizsauc prom no šīs zemes to, kurš nespēj izturēt dzīves triecienus. Taču daba saglabā rasi, norūda to un dod spēku veikt lielākus darbus nekā līdz šim.

Iznāk tā, ka iedzīvotāju skaita samazināšana noved pie indivīda norūdīšanas, kuras rezultātā nostiprinās visa rase.

Citādi ir tad, ja cilvēks pats izdomā ierobežot dzimstību. Viņam nav dabas spēka. Viņš ir sagatavots no cita materiāla, viņš ir "humāns". Cilvēks grib pacelties "augstāk" par bargo un gudro karalieni dabu, viņš neierobežo to cilvēku skaitu, kas spējīgi izdzīvot, bet gan ierobežo dzimstību. Cilvēkam, kas visu laiku redz tikai pats sevi, bet nevis rasi kopumā, tas liekas taisnīgāk un cilvēcīgāk nekā pretējais ceļš. Diemžēl arī iznākums ir pilnīgi pretējs.

Daba pieļauj pilnīgu cilvēku radīšanas brīvību, bet pēc tam visus tos, kuriem lemts dzīvot tālāk, pakļauj stingrai kontrolei; no milzīga indivīdu skaita tā atlasa labākos un dzīves cienīgākos cilvēkus; daba tiem dod iespēju kļūt par tālākās dzīves turpinātājiem. Taču cilvēks rīkojas gluži pretēji. Viņš ierobežo dzimstību un pēc tam visiem spēkiem pūlas, lai izdzīvotu katrs piedzimušais. Šāda Dieva gribas korekcija cilvēkam šķiet ļoti gudra, katrā ziņā humāna, un viņš priecājas, ka ir pārspējis viltībā dabu un pierādījis tās nespēju. Par to, ka patiesībā ir samazinājies gan iedzīvotāju skaits, gan arī pasliktinājusies atsevišķu indivīdu kvalitāte, mūsu "labsirdis", rīkodamies Dieva tā Tēva vietā, negrib ne dzirdēt, ne domāt.

Pieņemsim, ka dzimstība ir samazināta un dzimušo skaits sarucis. Bet šajā gadījumā taču dabīgā cīņa par izdzīvošanu, kuras laikā paliek tikai visstiprākie un veselīgākie cilvēki, tiek aizvietota ar centieniem par katru cenu "glābt" dzīvību vājākajiem un slimīgākajiem cilvēkiem.

Tādējādi tiek likti pamati paaudzei, kura nenovēršami kļūs vājāka un nelaimīgāka, kamēr mēs turpināsim ņirgāties par dabu un tās gribu.

Galu galā vienā jaukā dienā tāda tauta izzudīs no zemes virsas, jo cilvēks tikai noteiktu laiku var darboties pret dabas likumiem. Daba atriebsies agrāk vai vēlāk. Stiprākā paaudze izspiedīs vājāko paaudzi, jo dzīvotdziņa beigu beigās pārvar visus šķēršļus, ko radījis atsevišķu cilvēku tā saucamais humānisms. Tā vietā nāk dabas humānisms, kas iznīcina vājo, lai doti vietu stiprajam.

Tā nu iznāk, ka tie, kas vēlas nodrošināt vācu tautas nākotni, ierobežojot cilvēku dzimstību, patiesībā nolaupa tai nākotni.

Otrs ceļš. Tas ir iekšējā kolonizācija, kuru slavē un iesaka arī šodien. Daudziem šī priekšlikuma autoriem ir vislabākie nodomi. Taču viņu idejas būtība ir tik nepareiza, ka spēj nodarīt vislielāko ļaunumu, kādu vien var iedomāties.

Bez šaubām, augsnes auglīgumu var uzlabot līdz noteiktai pakāpei, taču ne bezgalīgi. Izmantojot mūsu augsni intensīvāk, mēs patiešām varam kādu laiku izbēgt no bada draudiem un apmierināt arvien pieaugošās iedzīvotāju vajadzības. Taču fakts, ka parasti nepieciešamība pēc pārtikas produktiem aug ātrāk, nekā palielinās iedzīvotāju skaits. Cilvēku vajadzības pēc uztura, apģērba utt. ar katru gadu pieaug. Jau tagad šīs vajadzības nav salīdzināmas ar mūsu senču vajadzībām, teiksim, pirms simt gadiem.

Tādēļ būtu pilnīgi aplam pieņemt, ka darba ražīguma kāpinājums pats par sevi radīs augošā iedzīvotāju skaita nodrošināšanai nepieciešamos priekšnosacījumus. Nē, tas ir tikai zināmā mērā pareizi, jo noteikta daļa no produkcijas pieauguma, kas iegūts augsnes auglības palielināšanas rezultātā, tiešām varēs kalpot cilvēku arvien pieaugošo vajadzību apmierināšanai. Taču, pat ļoti ierobežojot pašu patēriņu, no vienas puses, un čakli strādājot, no otras puses, mēs drīz sasniegsim augsnes auglības galējo robežu.

Tad izrādīsies, ka, neskatoties uz visu čaklumu, no zemes nevar iegūt vairāk, nekā tā spēj dot. Un tad, lai gan ne tūlīt, atkal būs klāt bargais liktenis. Sākumā badoties vajadzēs tikai neražas gados. Pieaugot iedzīvotāju skaitam, vajadzības tiks apmierinātas arvien trūcīgāk. Pēc kāda laika badoties nevajadzēs tikai retajos ļoti bagātas ražas gados. Bet pienāks laiks, kad arī rekordražas vairs nespēs paglābt no mūžīgā bada, kas būs kļuvis par pastāvīgu tautas pavadoni. Tad dabai neatliks nekas cits kā palīdzēt un veikt atlasi, atstājot dzīvus tikai izraudzītos cilvēkus. Vai nu tas būs tā, vai arī cilvēks atkal centīsies palīdzēt pats sev, t.i., sāks mākslīgi ierobežot dzimstību ar visām no tā izrietošajām smagajām sekām gan rasei, gan indivīdam.

Man varbūt centīsies iebilst, ka tāda nākotne gaida visu cilvēci, un tādējādi no liktenīgajām sekām nevar izbēgt arī atsevišķa tauta.

Pirmajā mirklī šis iebildums šķiet pareizs. Taču jāievēro, ka noteiktā laika posmā visa cilvēce būs spiesta ierobežot cilvēku cilts vairošanos, jo nebūs vairs iespējams paaugstināt augsnes auglību atbilstoši iedzīvotāju skaita pieaugumam. Tad atkal savu izšķirošo vārdu teiks daba, vai arī cilvēks pats izdomās, kā sev palīdzēt. Cerēsim, ka tas notiks daudz pareizākā virzienā nekā līdz šim. Kad pienāks šis laiks, ar to nāksies rēķināties visām tautām. Pagaidām šādi triecieni nāk tikai pār tām rasēm, kurām vairs nav nepieciešamā spēka, lai nodrošinātu sev pietiekamu zemes platību uz šīs planētas. Taču pagaidām zemes vēl ir pietiekami, jo ir milzīgi līdzenumi, kas stāv pilnīgi neizmantoti un gaida savus arājus.

Neapšaubāmi, ka šo neapstrādāto zemi daba nebūt nav paredzējusi kādai noteiktai nācijai. Brīvās zemes piederēs tām tautām, kurām būs pietiekami daudz spēka un čakluma, lai šo zemi iekoptu. Daba dod dzīvību cilvēkiem uz planētas un pēc tam mierīgi vēro spēku brīvo spēli. Kam būs vairāk vīrišķības un centības, tas arī kļūs par dabas mīļāko bērnu, tam arī tiks dāvātas kunga tiesības uz šīs zemes.

Ja viena vai otra tauta aprobežosies ar iekšējo kolonizāciju tajā brīdī, kad citas rases izplatīsies pa arvien lielāku teritoriju, tai būs jāsāk pašierobežoties, bet visas pārējās tautas vēl turpināsies vairoties. Šis bridis noteikti pienāks, un jo straujāk tas notiks, jo mazāka teritorija būs konkrētās nācijas rīcībā. Diemžēl ļoti bieži tieši labākās nācijas vai, precīzāk, vienīgās patiesi kulturālās rases, kas ir visa cilvēces progresa īstenotājas, tik ļoti ir apžilbinājis pacifisms, ka tās labprātīgi atsakās no savas teritorijas paplašināšanas un aprobežojas tikai ar "iekšējo" kolonizāciju. Taču tajā pat laikā tās nācijas, kas ir daudz zemākā attīstības līmenī, sagrābj milzīgas teritorijas un turpina tajās vairoties. Ir skaidrs, pie kā tas novedīs. Kulturālākās, bet neizlēmīgākās rases zemes trūkuma dēļ būs spiestas ierobežot savu dzimstību, taču tajā pat laikā mazāk kulturālās, bet pēc sava rakstura brutālākās nācijas varēs turpināt vairoties bez jebkādiem ierobežojumiem. Citiem vārdiem, līdz ar to kādā jaukā dienā visa pasaule var nonākt tās cilvēku daļas rokās, kuras kultūras līmenis ir daudz zemāks, bet instinkti ir aktīvāki.

Tad tuvākā vai tālākā nākotnē radīsies tikai divas iespējas: vai nu mūsu pasaule tiks pārvaldīta saskaņā ar mūsdienu demokrātijas principiem un visu lēmumu smaguma centrs būs skaitliski spēcīgākās rases, vai ari pasaule tiks pārvaldīta saskaņā ar dabas spēku likumiem. Tad uzvarēs

tautas ar spēcīgāku gribu un nevis tās nācijas, kas nostājušās uz pašierobežošanās ceļa.

Nevienam nevajadzētu šaubīties, ka mūsu pasaulei būs jāizcīna ļoti smaga cīņa par cilvēces pastāvēšanu. Taču galu galā vienmēr uzvar pašsaglabāšanās instinkts. Zem šī instinkta spiediena viss tā saucamais humānisms, — kas ir tikai kaut kas vidējs starp muļķību, gļēvulību un iedomību, — izkūst kā sniegs marta saulē. Cilvēce ir kļuvusi liela tikai mūžīgā cīņā, cilvēce aizies bojā, ja valdīs mūžīgs miers.

Mums, vāciešiem, "iekšējās kolonizācijas" lozungs ir liktenīgs jau tādēļ vien, ka tas nostiprina mūsos uzskatu, it kā ar "pašu spēkiem" būtu atrasts glābšanas līdzeklis, kā klusi un mierīgi, atbilstoši pacifisma garam nodrošināt sev labāku nākotni. Ja šo mācību uztver nopietni, tad attiecībā uz Vāciju tas nozīmē beigas jebkuram spēku sasprindzinājumam cīņā par to vietu zem saules, uz kuru mums ir tiesības. Ja vidusmēra vācietis nāks pie pārliecības, ka arī šādā "mierīgā" ceļā var nodrošināt savu dzīvi un savu nākotni, tas nozīmēs, ka ir beigas jebkuram aktīvam mēģinājumam patiešām sekmīgi aizstāvēt to, kas ir vācu nācijas dzīves nepieciešamība. Tad būtu "jāatvadās" no Vācijai lietderīgas ārpolitikas un jāpārvelk svītra vācu tautas nākotnei vispār.

To lieliski saprot ebreji. Nav nejaušība, ka šīs vācu tautai nāvējoši bīstamās idejas mūsu vidū cenšas izplatīt galvenokārt ebreji.

Ebreji pārāk labi pazīst mūs, vāciešus, viņi lieliski saprot, ka vidusmēra vācietis viegli uzķersies uz tā šarlatāna makšķeres, kurš pratīs pierādīt, ka atrasts glābējlīdzeklis, kā parādīt ne tikai garu degunu dabai un mainīt tās likumus, bet arī padarīt nevajadzīgu nesaudzīgo cīņu par eksistenci. Tāds vidusmēra vācietis labprāt klausās, kad viņam cenšas pierādīt, ka kundzība uz mūsu planētas ir sasniedzama bez smaga darba, vienkārši neko nedarot.

Pēc iespējas asi ir jāuzsver: jebkāda veida iekšējā kolonizācija Vācijā pirmām kārtām var būt tikai līdzeklis, kā novērst zināmus sociālos trūkumus un vispirms likvidēt jebkādu spekulāciju ar zemi; iekšējā kolonizācija nekad nebūs spējīga nodrošināt mūsu nācijas nākotni, neapgūstot jaunas teritorijas.

Ja mēs šādi rīkosimies, tad ļoti īsā laikā ne tikai būs izmantotas visas mūsu teritoriālās iespējas, bet arī mūsu spēki vispār.

Beidzot jāievēro arī tas, ka iekšējās kolonizācijas politika noved pie tāda stāvokļa, ka attiecīgā tauta aptver pavisam nelielu teritoriju. Šāda rīcība ļoti nelabvēlīgi ietekmē zemes aizsardzības spējas. Tādas pašas sekas ir iedzīvotāju pieauguma ierobežošanas politikai.

Jau no konkrētai tautai piederošās zemes platības vien ir ļoti atkarīga tās ārējā drošība. Jo lielāku teritoriju apdzīvo tauta, jo stiprāka ir tās patiesā aizsardzība. Tagad, tāpat kā agrāk, vieglāk ir izrēķināties ar tautu, kas blīvi apdzīvo nelielu teritoriju, nekā ar tādu tautu, kurai pieder liela teritorija. Plaša teritorija taču nodrošina zināmu aizsardzību pret vieglprātīgiem ienaidnieka uzbrukumiem, jo viņš zina, ka panākumi gūstami tikai ļoti smagā cīņā. Uzbrucēja risks ir tik liels, ka viņš dosies triecienā tikai ārkārtēju apstākļu dēļ. Tādējādi jau konkrētas valsts lielums vien nodrošina noteiktu tautas brīvības un neatkarības garantiju, bet mazas valstis burtiski kārdina pretinieku.

Dzīvē notika tā, ka mūsu valsts tā saucamās nacionālās aprindas noraidīja abas pirmās iespējas, par kurām es tikko runāju. Tiesa, to motivācija atšķīrās no iepriekš minētās. Dzimstības ierobežošanas politika tika noraidīta, vadoties galvenokārt no morālām jūtām. Kolonizācijas politika tika izbrāķēta, sašutumā nojaušot, ka tas varētu būt sākums cīņai pret lielajiem zemes īpašumiem un pat pret privātīpašumu. Ievērojot to, kādā formā tika sludināta šī glābējmācība — kolonizācijas politika, var teikt, ka aizdomas bija pietiekami pamatotas.

Kopumā šīs politikas noliegumа motivācija bija ne sevišķi prasmīga no tā redzes viedokļa, kādu ietekmi tai vajadzēja atstāt uz plašiem tautas masu slāņiem. Vispār šī motivācija nepieskaras jautājuma būtībai.

Noraidot pirmos divus ceļus, palika vēl pārējie divi ceļi, kas varētu nodrošināt ar darbu un maizi arvien pieaugošo iedzīvotāju skaitu.

Trešais ceļš. Pastāvēja iespēja iegūt jaunas zemes Eiropā un izkliedēt liekos miljonus iedzīvotāju, tādējādi dodot nācijai iespēju dzīvot un iegūt iztiku savā zemē.

Ceturtais ceļš. Atlika iespēja strādāt importam, īstenojot pastiprinātas industrializācijas politiku un strauji attīstot tirdzniecību. Nopelnītie līdzekļi nodrošinātu pašu tautas vajadzības.

Tātad: vai nu jaunu zemju iekarošana, vai ari koloniālā un tirdzniecības politika.

Abi šie pēdējie ceļi tika apspriesti, pārbaudīti un ieteikti, vadoties no visdažādākiem viedokļiem.

Vieni aizstāvēja pirmo ceļu, citi — otro ceļu. Galu galā pārsvaru guva pēdējais viedoklis.

Visveselīgākais, protams, būtu bijis pirmais no šiem diviem ceļiem, t.L, jaunu zemju iegūšana un lieko iedzīvotāju pārvietošana uz turieni, jo šim ceļam bija ļoti daudz priekšrocību, it īpaši vadoties no nākotnes viedokļa.

Jau tai iespējai vien, ka visas nācijas pamatā saglabātos veselīgais zemnieku slānis, ir pilnīgi nenovērtējama nozīme. Daudzas mūsu ikdienas likstas radušās no neveselīgajām attiecībām starp laukiem un pilsētām. Spēcīgs sīkzemnieku un vidējās zemniecības slānis visos laikos ir bijis labākais pasargātājs no sociālajām slimībām, kuras mūs tagad moka. Tas galu galā ir vienīgais lēmums, kas nācijai nodrošina iztikas iegūšanu pašu zemē. Tikai šajā gadījumā izzūd rūpniecības un tirdzniecības hipertrofētā loma, un šīs nozares ieņem nacionālās saimniecības ietvaros pamatīgāku vietu, uzturot nepieciešamo līdzsvaru.

Tad rūpniecība un tirdzniecība nav vairs tikai nācijas iztikas avots, bet gan viens no iztikas līdzekļiem. Šis nozares regulē tikai ražošanas apjomu atbilstoši patēriņa apjomam visās nacionālās saimniecības jomās. Pildot šādu lomu, rūpniecība un tirdzniecība zināmā mērā atbrīvo pašu tautas uzturēšanu no ārvalstu atkarības, kā arī veicina nācijas brīvības un neatkarības saglabāšanu īpaši grūtos laikos.

Pats par sevi saprotams, ka jaunu zemju iegūšanas politika nav īstenojama kaut kur Kamerūnā. Jaunas zemes tagad nākas meklēt gandrīz vienīgi Eiropā. Vajag pateikt sev mierīgi un aukstasinīgi, ka Dievs debesis nebūt nav paredzējis par katru cenu nodrošināt vienai tautai 50 reižu vairāk zemes nekā otrai. Nevajag pieļaut, ka mūsdienu politiskās robežas aizsedz mums mūžīgo tiesību un taisnīguma robežas. Ja ir taisnība, ka uz mūsu planētas zemes pietiek visiem, tad lai dod mums tik daudz zemes, cik nepieciešams dzīvošanai.

Protams, neviens mums labprātīgi zemi neatdos. Tad spēkā stāsies mūsu nācijas tiesības uz pašsaglabāšanos ar visām no tā izrietošajām sekām. Ko nevar iegūt ar labu, to nākas paņemt ar spēku. Ja mūsu senči būtu pārāk vadījušies no pacifistiskajām muļķībām, kādas ir cieņā tagad, mūsu tautai piederētu varbūt trešā daļa no pašreizējās teritorijas. Tad vācu nācijai, kāda tā ir šodien, vispār nebūtu Eiropā vietas. Nē, tieši mūsu senču stingrajai gribai mēs esam pateicību parādā, ka mums ir abas austrumu provinces un līdz ar to arī pietiekami stiprs pamats zem kājām, lai mūsu valstij un tautai būtu diezgan daudz iekšējā spēka dzīvot un cīnīties par nākotni.

Ir ari citi iemesli, kas pierāda šāda problēmas risinājuma taisnīgumu.

Daudzas Eiropas valstis tagad līdzinās piramīdai, kas apgriezta ar kājām gaisā un nostādīta uz smailes. Šīm valstīm Eiropā ir smieklīgi mazi valdījumi, ja salīdzina ar viņu kolonijām, ārējo tirdzniecību utt. īpatsvaru. Tā nu iznāk, ka smaile atrodas Eiropā, bet visa pārējā bāze — citās pasaules daļās. Tikai Amerikas Savienotajās Valstīs ir citāds stāvoklis. Tur bāze atrodas pašu kontinenta robežās, un vienīgi smaile saskaras ar citām pasaules daļām. No tā izriet nepieredzēti lielais Amerikas iekšējais spēks salīdzinājumā ar lielākās daļas Eiropas koloniālo valstu vājumu.

Arī Anglijas piemērs nerunā pretī teiktajam. Skatoties uz Britu impēriju, nevajadzētu aizmirst visu anglosakšu pasauli. Anglija nav salīdzināma ne ar vienu citu Eiropas valsti jau tādēļ vien, ka tai un Amerikas Savienotajām Valstīm ir daudz kopīgu pazīmju kultūrā un valodā.

Skaidrs, ka jaunu zemju iekarošanas politiku Vācija var īstenot tikai Eiropas ietvaros. Kolonijas šim mērķim kalpot nevar, jo tās nav piemērotas, lai tās ļoti blīvi apdzīvotu eiropieši. Jau 19. gadsimtā vairs nebija iespējams mierīgā ceļā iegūt šādus koloniālos īpašumus. Kolonijas bija iegūstamas tikai ļoti smagā cīņā. Bet, ja no cīņas nav iespējams izvairīties, tad labāk ir karot nevis par tālām kolonijām, bet gan par zemi, kas

atrodas mūsu pašu kontinentā.

Šādu lēmumu, protams, var pieņemt tikai tad, ja pastāv pilnīga vienprātība. Nedrīkst svārstīties, nedrīkst šim uzdevumam ķerties klāt tikai daļēji. Tā veikšana prasa visu spēku sasprindzinājumu. Šādu lēmumu var pieņemt tikai tad, kad visi politiskie vadoņi valstī ir nonākuši pie pilnīgas vienprātības. Katram mūsu solim jābūt vienīgi šī lielā uzdevuma nepieciešamības diktētam. Pilnīgi skaidri jāapzinās, ka šāds mērķis ir sasniedzams tikai ar ieroču spēku un mierīgi, aukstasinīgi jāiet pretī nenovēršamajam.

Tikai no šī viedokļa raugoties, mums savulaik vajadzēja novērtēt, cik derīgi ir Vācijas noslēgtie savienības līgumi ar citām valstīm. Pieņemot lēmumu Eiropā iegūt jaunas zemes, tās mēs varam iegūt uz Krievijas rēķina. Mums vajadzēja iet to pašu ceļu, kādu gāja mūsu ordeņu bruņinieki. Vācu zobenam bija jāiekaro zeme arklam un tādējādi jānodrošina vācu nācijai dienišķā maize. Šādas politikas īstenošanai mēs Eiropā varējām atrast tikai vienu sabiedroto — Angliju.

Tikai savienībā ar Angliju, kas segtu mūsu aizmuguri, mēs varētu sākt savu lielo ģermāņu karagājienu. Mums uz to ir tādas pašas tiesības kā mūsu senčiem. Neviens no mūsu pacifistiem taču neatsakās no maizes, kas iegūta austrumu provincēs, neskatoties uz to, ka pirmais arājs šajos laukos bija zobens.

Nekādi upuri mums nedrīkstēja būt par lieliem, lai iegūtu Anglijas labvēlību. Mums bija jāatsakās no kolonijām, no jūras lielvalsts pozīcijām un tādējādi jāatbrīvo Anglijas rūpniecība no nepieciešamības konkurēt ar mums.

Labus rezultātus šajā jautājumā varēja nodrošināt tikai pilnīga skaidrība. Mums bija pilnīgi jāatsakās no kolonijām un piedalīšanās jūras tirdzniecībā, pilnīgi jāatsakās no vācu kara flotes veidošanas. Vācijai visus valsts spēkus vajadzēja sakoncentrēt pilnīgi un vienīgi sauszemes armijas veidošanai.

Tā rezultāts būtu acumirklīga sevis ierobežošana, taču šāda rīcība nodrošinātu mums lielu nākotni.

Savā laikā Anglija bija pilnīgi gatava noslēgt ar mums šādu savienību. Tā ļoti labi saprata, ka, strauji palielinoties iedzīvotāju skaitam, Vācijai būs jāmeklē kaut kāda izeja, un tā būs spiesta vai nu vienoties ar Angliju par kopīgu vietu Eiropā, vai arī bez Anglijas koncentrēt savus spēkus, lai līdzdarbotos pasaules politikas veidošanā.

Gadsimta mijā Londona savā politikā mēģināja tuvināties Vācijai. Anglija vadījās no priekšnojautas, par kuru jau runājām. Tad arī pirmo reizi varēja konstatēt parādību, kura vēlāk izpaudās drausmīgos apmēros. Redziet, mēs neparko negribējām pieļaut pat vienu domu, ka ar Vācijas rokām tiks raustas ogles no ugunskura Anglijas labā. It kā pasaulē būtu vēl kāda cita veida vienošanās nekā tā, kas balstās uz savstarpēju piekāpšanos. Un šāda vienošanās toreiz ar Angliju bija pilnīgi iespējama. Britu diplomātija bija pietiekami gudra, lai saprastu, ka jebkura vienošanās ar Vāciju ir iespējama tikai uz savstarpējas piekāpšanās pamata.

Uz mirkli iedomāsimies, ka mūsu vācu ārpolitika būtu bijusi tik gudra lai 1904. gadā uzņemtos Japānas lomu. Iedomāsimies to, un jūs sapratīsiet, cik labvēlīgas sekas tā būtu nesusi Vācijai.

Nekad nebūtu sācies "pasaules karš". 1904. gadā izlietās asinis mums aiztaupītu daudz vairāk to asiņu, kuras nācās liet 1914. -1918. gadā.

Un cik varenas šajā gadījumā tagad būtu Vācijas pozīcijas!

No šī viedokļa raugoties, savienība ar Austriju, protams, bija muļķība.

Šī valsts — mūmija — noslēdza savienību ar Vāciju ne jau tādēļ, lai kopīgi cīnītos karā, bet gan tādēļ, lai nodrošinātu mūžīgu mieru un gudri, lēni, bet sistemātiski un pilnīgi izskaustu vācu ietekmi Habsburgu monarhijā.

Šī savienība ar Austriju bija bezjēdzīga jau tādēļ vien, ka vācu valstij nebija nekādas nozīmes noslēgt savienību ar Habsburgu monarhiju, kurai nebija ne vēlēšanās, ne spēka, lai izbeigtu vai vismaz vājinātu asimilēšanas procesu, kas strauji attīstījās. Ja Vācijai nebija šādas nacionālas izpratnes un noteiktības, lai no Austrijas rokām izrautu vismaz savu 10 miljonu savu brāļu likteņus, kā gan varēja cerēt uz tās saprātu, ka nepieciešami daudz tālejošāki plāni, par kuriem mēs jau runājām. Vācijas izturēšanās Austrijas jautājumā bija pārbaudes akmens tās pozīcijai visas nācijas liktenim nozīmīgos jautājumos.

Katrā gadījumā šķita, ka nav iespējams mierīgi noraudzīties uz to, kā gadu no gada Austroungārijas monarhijā tiek izskausta vācu ietekme. Likās, ka savienība ar Austriju ir vērtīga tieši tādēļ, ka palīdz saglabāt vācu ietekmi.

Tomēr minētais ceļš tika atzīts par pilnīgi nepieņemamu. Vācijā ne no kā cita nebaidījās tik ļoti kā no kara, un politika tika veidota tā, ka karš sākās un pie tam Vācijai tik nelabvēlīgā brīdī.

Vācija gribēja novērst neizbēgamo likteni, bet tā trieciens pienāca vēl ātrāk. Tur sapņoja par mieru visā pasaulē, bet nonāca pie pasaules kara.

Lūk, tas ir galvenais iemesls, kāpēc par trešo iespējamo Vācijas nākotnes ceļu, par kuru jau runājām, neviens pat domāt negribēja. Cilvēki zināja, ka jaunas zemes ir iegūstamas tikai Eiropas austrumos; viņi zināja, ka tas nav izdarāms bez cīņas, un šie cilvēki gribēja saglabāt mieru par katru cenu. Vācijas ārpolitikas lozungs jau sen vairs nebija "vācu nācijas saglabāšana par katru cenu", bet tās lozungs bija "miera saglabāšana visā pasaulē par katru cenu". Taču iznākums visiem ir labi zināms.

Par šo lietu es vēl stāstīšu sīkāk.

Ievērojot augstāk teikto, pāri palika tikai ceturtā iespēja — pastiprināta rūpniecības un pasaules tirdzniecības attīstība, kara flotes veidošana un koloniju iekarošana. Šis attīstības ceļš sākumā šķita visvieglākais. Iedzīvotāju nometināšana jaunās teritorijās ir ilgstošs process, kam reizēm vajadzīgi gadsimti. Tieši šajā aspektā arī meklējams šī ceļa spēks, jo runa nav par acumirklīgu uzliesmojumu, bet gan par pamatīgu un ilgstošu izaugsmes procesu. Te ari ir meklējama tā atšķirība no ātras industri alizācijas ceļa, jo to var ātri veikt dažu gadu laikā un pēc tam tikai pārlie cināties, ka tas viss ir tikai milzīgs ziepju burbulis. Floti var uzbūvēt daudz ātrāk nekā pārvarēt daudzus šķēršļus, izveidot zemnieku saimniecību un nometināt fermerus jaunās teritorijās. Bet floti ir arī vieglāk iznīcināt nekā salauzt spēcīgu zemnieku saimniecību.

Taču, ja Vācija bija sākusi iet pa izvēlēto ceļu, tad vajadzēja saprast, ka šis attīstības ceļš vienā jaukā dienā novedīs pie kara. Tikai bērni varēja noticēt, ka ar draudzīgiem apliecinājumiem un laipnībām par ilgstošu mieru, mēs šajā "mierīgajā tautu sacensībā" varēsim iegūt un paturēt savu koloniju daļu un mums nebūs vajadzības ķerties pie ieročiem.

Nē, ja jau mēs sākām iet pa šo ceļu, bija skaidrs, ka vienā jaukā dienā Anglija kļūs par mūsu ienaidnieku. Bija muļķīgi sašust, ka ļaunā Anglija, redziet, nolēmusi uz mūsu draudzīgajiem centieniem atbildēt ar sava egoisma rupjo spēku.

Protams, mēs, labie vācieši, nekad nebūtu izšķīrušies par tādu rīcību kā angļi.

Jaunu zemju iekarošanas politiku Eiropā Vācija varēja īstenot tikai savienībā ar Angliju un pret Krieviju, bet koloniju iekarošanu un tirdzniecības paplašināšanu pasaules mērogā — savienībā ar Krieviju un pret Angliju. Likās, ka, apzinoties šādu situāciju, vajadzēja izdarīt attiecīgos secinājumus, t.i., pirmām kārtām vajadzēja pēc iespējas ātrāk patriekt pie velna Austriju.

Raugies no kuras puses gribi, gadsimtu mijā šī savienība ar Austriju bija īsta bezjēdzība.

Taču mūsu diplomātija nedomāja ne par savienību ar Krieviju pret Angliju, ne par savienību ar Angliju pret Krieviju — abos gadījumos taču karš bija neizbēgams! Vācija nostājās uz pastiprinātas industrializācijas ceļa, strauji attīstīja tirdzniecību, lai "izbēgtu no kara". Vācijas diplomātijai šķita, ka tā, izvēloties pasaules "saimniecisko iekarošanu mierīgā ceļā", ir atradusi glābējlīdzekli, kas uz visiem laikiem padarīs nevajadzīgu iepriekš īstenoto vardarbības politiku. Tomēr laiku pa laikam šī pārliecība sāka šķobīties, it sevišķi tad, kad no Anglijas atskanēja draudi, kas sākumā mūsu

diplomātijai šķita pilnīgi nesaprotami. Vācijā secināja, ka jābūvē liela flote, taču nevis uzbrukumam un nevis tādēļ, lai iznīcinātu Angliju, bet tikai un vienīgi tikai, lai "aizsargātu" mums jau zināmo "mieru visā pasaulē" un mūsu "mierīgos" iekarojumus zemes virsū. Sākdami būvēt floti, mēs atkal centāmies būt pēc iespējas pieticīgāki gan attiecībā pret kuģu skaitu, gan arī pret tonnāžu un bruņojumu. Lūk, ari šeit mums vajadzēja nodemonstrēt savus pilnīgi "miermīlīgos" nolūkus.

Visa pļāpāšana par pasaules iekarošanu vienīgi ar miermīlīgiem ekonomiskiem līdzekļiem bija vislielākā muļķība, bez tam tā kļuva par mūsu valsts politikas galveno principu. Tā bija vēl lielāka, kad mēs nekautrējāmies kā piemēru minēt Angliju, lai pierādītu, ka šāda miermīlīga pasaules iekarošana ir pilnīgi iespējama. Mūsu toreizējo vēstures profesoru nodarītais ļaunums ir grūti labojams, tas, ko viņi darīja, bija noziegums. Šī vieglprātīgā vēstures interpretācija noder tikai par piemēru, lai parādītu, kā daudzi cilvēki "studē" vēsturi, neko nesaprotot. Anglijas vēsture noderēja, lai pierādītu tieši pretēju teoriju. Taču Anglija bija tā zeme, kura visus savus ekonomiskos sasniegumus bija panākusi ar ārkārtīgu cietsirdību. Anglija šos iekarojumus balstīja uz ieroču spēku un brutāli ar ieročiem ari aizstāvēja. Britu valsts politikas raksturīgākā pazīme ir tā, ka Anglija lieliski prata izmantot politisko varu ekonomisko iekarojumu veicināšanai un ari otrādi — ekonomiskos iekarojumus nekavējoties pārvērst politiskā varā.

Pie tam muļķīgi būtu pieņemt, ka paši angļi ir pārāk "gļēvi", lai lietu savas asinis, aizstāvot valsts ekonomisko politiku. Tas, ka Anglijā ilgu laiku nepastāvēja "tautas armija", nebūt neliecina par angļu "gļēvumu". Bruņoto spēku organizatoriskajai formai te nav izšķirošās nozīmes. Visu izšķir griba un gatavība pilnīgi izmantot to militārās organizācijas formu, kura attiecīgajā brīdī ir nācijas rīcībā. Anglijai vienmēr ir bijis tāds bruņojums, kāds attiecīgajā brīdī bija nepieciešams. Tā vienmēr izmantoja tādus ieročus, kādi nodrošināja panākumus. Anglija izmantoja algotņus, kamēr ar tiem varēja iztikt. Bet, kad tas bija nepieciešams, tā lēja savu labāko dēlu asinis, ja savādāk panākumi nebija gūstami. Un Anglija cīņā vienmēr izrādīja vislielāko noteiktību, sīkstumu un neatlaidību.

Vācijā mēs izveidojām angļu un visas Britu impērijas karikatūru. Skola, prese, humoristiskie žurnāli radīja karikatūrisko priekšstatu, kas nedeva mums neko citu kā tikai pašapmānu. Šis muļķīgais priekšstats par angļiem pakāpeniski saindēja pilnīgi visu. Tā radās ārkārtīgā Anglijas nenovērtēšana, kas vēlāk mums tik nesaudzīgi atriebās. Šī falsifikācija bija tik liela, ka gandrīz visa Vācija angli iedomājās kā cilvēku, kas spējīgs uz visādām blēdībām un tajā pašā laikā ir ārkārtīgi bailīgs tirgonis. Mūsu profesoriem un zinātniekiem, kas rada par Angliju šādu priekšstatu, nebūt nerodas jautājums: kā gan tāda tauta ir spējusi izveidot pasaules impēriju. Tos, kas brīdināja par šī karikatūrisma kaitīgumu, negribēja sadzirdēt, viņu brīdinājumi tika noklusēti. Es vēl spilgti atceros, kā izstiepās manu kolēģu sejas, kad Flandrijā mēs nonācām aci pret aci ar angļu Tomijiem. Jau pēc dažām kauju dienām mūsu zēni lieliski sāka saprast, ka skotu kareivji, ar kuriem mums nākas cīnīties, nebūt nav līdzīgi karikatūrai, kura bija skatāma mūsu humoristiskajās lapelēs, tāpat arī presē publicētajos militārajos pārskatos. Jau tajās dienās man nācās krietni padomāt par to, kādai ir jābūt propagandai, lai tā iedarbotos mērķtiecīgi.

Tomēr šādu nepareizu uzskatu izplatīšana par angļiem laiku pa laikam deva šiem izplatītājiem arī labumu: ar šo nepareizo piemēru tika demonstrēts ari tas, cik pareiza ir pasaules miermīlīgā ekonomiskās iekarošanas politika. Cilvēki sev teica: tas, kas ir izdevies angļiem, noteikti izdosies arī mums, vāciešiem, jo mūsu priekšrocība ir vācu godīgums un taisnīgums, mēs pilnīgi atšķiramies no angļiem ar viņu specifisko "viltu un nodevību". Ar šīm īpašībām, ko centāmies sev piedēvēt, mēs cerējām iegūt mazo nāciju labvēlību un lielo uzticību.

Tas, ka mūsu tā saucamā stūrgalvība citos patiesībā iedvesa šausmas, mums neienāca prātā kaut vai tādēļ vien, ka paši nopietni ticējām savam pārākumam. Visa pārējā pasaule mūsu uzvedībā nesaskatīja neko citu kā tikai sevišķi rafinēta melīguma izpausmi. Tikai vācu revolūcija daudziem, par lielu izbrīnu, parādīja, cik mēs patiesībā esam lieli muļķi.

Šī "pasaules iekarošana miermīlīgā ceļā" pilnīgi skaidri parāda to, cik bezjēdzīga bija mūsu Trejsavienība. Ar kādām citām valstīm tad mēs varētu apvienoties? Savienībā ar Austriju, protams, nebija iespējams veikt militārus iekarojumus pat Eiropā. Te arī slēpās Trejsavienības vājums jau no tās pastāvēšanas sākuma. Bismarks vēl varēja atļauties kādu laiku izmantot šo surogātu. Taču pavisam nepieļaujami tas bija attiecībā uz tiem stulbeņiem, kas nomainīja Bismarku, — un vēl tādā laikā, — kad šādai savienībai nebija tādu priekšnoteikumu, kādi bija Bismarka laikā. Bismarks vēl varēja cerēt, ka ar Austriju viņam ir darīšana kā ar vācu valsti. Bet pakāpeniski tika ieviestas vispārējās vēlēšanu tiesības un šī valsts, acīm redzot, pārvērtās par nacionālu haosu, zaudēja savu vācisko raksturu un ieviesa parlamentāro valdīšanas formu.

Raugoties no rasu politikas viedokļa, savienība ar Austriju bija patiešām kaitīga. Vācija pie savām robežām pacieta jaunas slāvu lielvalsts veidošanos, bija naivi cerēt, ka agrāk vai vēlāk šī slāvu valsts attiecībā uz Vāciju ieņems pilnīgi citu pozīciju nekā, teiksim, Krievija. Savienība ar Austriju kļuva vājāka un iekšēji tukšāka ar katru gadu arī tādēļ, ka atsevišķi lieli savienības idejas izplatītāji Austrijas monarhijā arvien vairāk zaudēja savu ietekmi un tika izspiesti no vadošiem amatiem.

Gadsimtu mijā Vācijas savienība ar Austriju bija nonākusi tādā pašā stadijā kā Austrijas savienība ar Itāliju.

Arī šeit pastāvēja tikai divas iespējas: vai nu palikt savienībā ar Habsburgu monarhiju un klusēt par to, ka Austrijā tiek izskausta vācu ietekme vai arī rīkoties pretēji. Bija pilnīgi skaidrs, ka, ja Vācijā sāks kaut nedaudz protestēt pret vācu ietekmes izskaušanu Austrijā, neizbēgami būs atklāta cīņa.

Arī no psiholoģiskā viedokļa Trejsavienības vērtīgums bija ļoti mazs, jo jebkuras savienības noturīgums kļūst arvien vājāks, ja visi tās mērķi aprobežojas tikai ar pastāvošā stāvokļa saglabāšanu. Taču jo vairāk kāda savienība pieņemas spēkā, jo vairāk tās kontrahenti var cerēt ar šīs savienības palīdzību realizēt konkrētus ekspansijas mērķus. Šeit, tāpat kā jebkurā citā jomā, spēks nav aizsardzībā, bet gan — uzbrukumā.

Bija lietas, kuras jau toreiz lieliski saprata. Diemžēl to nesaprata tikai tā saucamie "izredzētie". Ludendorfs, toreiz būdams lielā ģenerālštāba pulkvedis, uzskatīja par savu pienākumu 1912. gada memorandā norādīt uz šiem trūkumiem. Protams, ka mūsu "valstsvīri" nepievērsa šim dokumentam ne mazāko uzmanību. Tādas vienkāršas lietas skaidri saprotam tikai mēs, vienkāršie mirstīgie. Bet "diplomātu" kungi šīs lietas principā nav spējīgi saprast.

Tā vēl bija Vācijas laime, ka 1914. gada karš radās konflikta dēļ, kurā tieši bija iejaukta Austrija. Habsburgiem nekas cits neatlika kā piedalīties karā. Ja notikumi būtu attīstījušies citādāk, tad Vācija droši vien būtu palikusi viena pati. Habsburgu valsts nemūžam nevēlētos un ari nevarētu piedalīties karā, kas būtu izcēlies tieši Vācijas dēļ. Tas, par ko vēlāk tik bargi tika nosodīta Itālija, ar Austriju droši vien būtu noticis vēl ātrāk. Austrija būtu palikusi "neitrāla" un tādējādi censtos paglābt sevi no tā, ka kara sākumā valstī varētu sākties revolūcija. Tādos apstākļos Austrijas slāvi jau 1914. gadā būtu devuši priekšroku monarhijas drīzākam sabrukumam nekā Austrijas karošanai Vācijas dēļ. Bija ļoti maz tādu cilvēku, kuri saprata šīs briesmas un grūtības, kādas Vācija sev sagādāja, būdama savienībā ar Austriju.

Pietiek jau tikai tā, ka Austrijai bija pārāk daudz ienaidnieku, kas domāja, kā ātrāk saņemt mirstošās Habsburgu valsts mantojumu. Ir pilnīgi skaidrs, ka laika gaitā pret Vāciju uzkrātos naidīgums tikai tādēļ vien, ka tā tika uzskatīta par Austrijas monarhijas sabrukuma novilcināšanas cēloni. Galu galā nostiprinājās uzskats, ka Vīnes mantojums ir iegūstams, tikai tiekot galā ar Berlīni. Tas ir, pirmkārt. Otrkārt, pateicoties savienībai ar Austriju, Vācija zaudēja visas labākās un izredzēm bagātākās iespējas noslēgt savienību ar citām valstīm. Gluži pretēji, tās attiecības ar Krieviju un pat ar Itāliju kļuva arvien saspringtākas. Turklāt ir jānorāda, ka Romā vispārējais noskaņojums pret Vāciju bija pavisam draudzīgs, bet pret Austriju — naidīgs. Jebkura itāliešu sirdī pastāvīgi mājoja naidīgas jūtas pret Austriju, kuras vairākkārt izlauzās uz āru.

Ja Vācija bija uzņēmusi kursu uz pastiprinātas industrializācijas un tirdzniecības attīstības politiku, tad būtībā nebija vairs ne mazākā iemesla cīnīties pret Krieviju. Tikai abu nāciju visniknākie ienaidnieki bija ieinteresēti, lai šis naids rastos. Un "tā ari notika: pirmām kārtām tieši ebreji un

marksisti ar visiem spēkiem rīdīja šīs divas valstis vienu pret otru.

Beidzot, treškārt, Vācijas savienība ar Austriju slēpa sevī bezgalīgas briesmas ari tādēļ, ka daudzas valstis bija viegli iekārdināmas perspektīvā sadalīt Austriju un gūt atlīdzinājumu uz tās bijušo zemju rēķina.

Pret Piedonavas monarhiju bija viegli sacelt kājās visu Austrumeiropu, it īpaši Krieviju un Itāliju. Ja Vācija nebūtu noslēgusi savienību ar

Austriju, kuras mantojums bija tik liels kārdinājums citām valstīm, tad pasaules koalīcija, ko ar vieglu roku sāka veidot karalis Eduards, nekad nebūtu radusies. Tikai tādēļ, ka pastāvēja šī nelaimīgā savienība ar Austriju, Vācijas pretiniekiem izdevās viegli apvienot vienotā frontē valstis ar tik dažādiem centieniem un mērķiem. Iesaistoties kopējā cīņā pret Vāciju, visas valstis cerēja, ka varēs paplašināt savas robežas uz Austrijas rēķina. Un tas, ka šai nelaimīgai savienībai klusībā pievienojās arī Turcija, tikai ārkārtīgi palielināja šīs briesmas.

Bet internacionālais ebreju kapitāls izmantoja gaidāmo Austrijas mantojumu par ēsmu. Ebreju kapitālu jau sen bija paredzēts izmantot Vācijas iznīcināšanas plāna īstenošanai. Tolaik Vācija vēl negribēja pilnīgi pakļauties pāri valstij stāvošajai saimniecības un finansu kontrolei, kas bija ebreju rokās. Tikai tādēļ vien jau izdevās radīt lielu koalīciju, kura, novērtējot milzīgo zem tās karogiem pulcēto kareivju skaitu, jutās droša, ka neievainojamais Zigfrīds beidzot tiks uzvarēts.

Jau tajā laikā, kad dzīvoju Austrijā, Vācijas savienība ar Habsburgu monarhiju radīja riebumu. Tagad tā bija kļuvusi par cēloni vissmagākajiem dvēseles pārdzīvojumiem, kuri turpmāk nostiprināja šo sen radušos pārliecību.

Nelielajā cilvēku lokā, kurā toreiz uzturējos, nekad neslēpu savu pārliecību, ka šis nelaimīgais līgums ar bojāejai nolemtu valsti nenovēršami novedīs Vāciju pie katastrofas, ja savlaicīgi nepratīsim lauzt šo līgumu. Šī pārliecība nebija satricināma. Taču sākās pasaules karš, un cilvēki uz laiku zaudēja spējas reāli novērtēt stāvokli. Pirmo kara dienu sajūsmas dēļ zaudēja galvu pat tie, kuriem jau viņu stāvoklis vien uzlika pienākumu rīkoties pēc visskaidrākā aprēķina. Kad pats nokļuvu frontē, visur, kur tika apspriesti šie temati, skaidri un atklāti izteicu savas domas: jo ātrāk tiks lauzts līgums ar Austriju, jo labāk būs vācu nācijai. Tieši un noteikti paziņoju, ka atteikšanās no savienības ar Austriju nebūt nav upuris, ja tādējādi Vācija var panākt, ka samazinās pret to karojošo valstu skaits. Nenoguris centos pierādīt, ka miljoniem mūsu brāļu nav ietērpušies karavīra mundierī tādēļ, lai glābtu grimstošo un bojā ejošo austriešu dinastiju, bet gan tādēļ, lai glābtu vācu tautu.

Neilgi pirms kara sākuma reizēm likās, ka vismaz dažās iedzīvotāju aprindās sāk rasties zināmas šaubas par to, vai pareiza ir savienība ar Austriju. Vācu konservatīvo nometnē laiku pa laikam izskanēja brīdinošas balsis. Bet, ak vai, šīs saprāta balsis izrādījās saucēja balsis tuksnesī. Vācija turpināja ticēt, ka tās izvēlētais ceļš ir pareizs, ka, ejot pa šo ceļu, tā "iekaros" pasauli, un tās panākumi būs milzīgi, bet upuri — niecīgi.

Mums, kuri nav "izredzētie", atlika tikai klusējot noraudzīties, ka tā saucamie "pareizie" ceļi ved tieši bezdibenī, raujot līdzi visu tautu.

* * *

Tikai, pateicoties visas politiskās domas vārgumam, kļuva iespējams, ka lielu tautu ilgu laiku varēja apmierināt muļķīgs lozungs par "saimnieciskiem iekarojumiem" un par politisko galamērķi sludināt "mieru visā pasaulē".

Vācu tehnikas un rūpniecības triumfs, tirdzniecības lielie panākumi — tas, lūk, lika aizmirst, ka vispirmais un galvenais priekšnosacījums ir stipras valsts pastāvēšana. Zināmās aprindās sākās pat pilnīgi pretēji apgalvojumi, proti, ka valsts pastāv, pateicoties tehnikas un rūpniecības uzplaukumam; valsts nav nekas vairāk kā ekonomiska institūcija; valsts jāvada tikai saskaņā ar saimnieciskiem centieniem; arī valsts turpmākā pastāvēšana ir atkarīga no saimniekošanas; šāds lietu stāvoklis ir visdabiskākais un visveselīgākais un tādēļ tas jāaizstāv arī nākotnē.

Taču zinām, ka patiesībā valstij nav nekā kopīga ar vienu vai otru ekonomisko uzskatu, ar tām vai citām saimnieciskās attīstības formām.

Valsts nav tikai ekonomisko kontrahentu apvienība, kura izveidota noteiktā teritorijā, lai kopīgi risinātu savus saimnieciskos uzdevumus. Nē, valsts ir fiziski un garīgi vienlīdzīgu cilvēcisku būtņu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas labāk turpināt savu sugu un sasniegt augstākās gribas noteiktos mērķus. Valsts pastāvēšanas jēga un mērķis ir tikai tāds, un tas nevar būt nekas cits. Turklāt saimniecība ir tikai viens no palīglīdzekļiem minēto mērķu sasniegšanai. Tā nekad nav ne valsts cēlonis, ne ari mērķis, ja vien kāda valsts jau no paša sākuma nav būvēta uz nepareiza un pretdabiska pamata. Tikai tā ir saprotams tas, kāpēc valstij vispār kā nepieciešams priekšnosacījums nav vajadzīga viena vai otra teritoriālā ierobežotība. Tā ir raksturīga tikai tautām, kuras pašas ar saviem spēkiem un darbu grib nodrošināt savu iztiku un pastāvēšanu. Bet ir arī tautas — trani, kas prot ielavīties citās pasaules daļās un, izmantojot dažādus ieganstus, piespiest citas tautības strādāt savā labā.

Šīs valstis — trani — prot izveidot jaunas valstis neatkarīgi no savas teritorijas. Tas pirmām kārtām attiecas uz tautu, no kuras parazītisma jācieš visai pārējai cilvēcei, t.i., uz ebrejiem.

Ebreju valsts nekad nav bijusi teritoriāli ierobežota; teritorijas ziņā tā vienmēr ir bijusi universāla, taču rasu sastāva ziņā — vienmēr ārkārtīgi ierobežota. Lūk, kādēļ, šī tauta vienmēr un visur izveidoja valsti valstī. Viens no ebreju izgudrotajiem ģeniālākajiem trikiem ir tas, ka viņi šo savu valsti ir pratuši uzdot par "reliģiju" un tādējādi nodrošinājuši sev tolerantu izturēšanos no āriešu puses, kuriem vienmēr bijusi raksturīga reliģiska iecietība. Patiesībā Mozus reliģija nav nekas cits kā ebreju rases saglabāšanas mācība. Tādēļ arī tā aptver visas šim mērķiem nepieciešamās zinātnes, tajā skaitā socioloģiju, politiku un ekonomiku.

Visu cilvēku apvienību veidošanās pirmcēlonis ir sugas saglabāšanas instinkts. Pateicoties tieši tam, valsts ir tautas organisms, bet ne saimniecisks organisms. Tā ir milzīga atšķirība, kuru nemaz neizprot mūsdienu tā saucamās valsts "darbinieki". Mūsu valstsvīri domā, ka viņi var izveidot valsti vienīgi uz saimnieciska pamata; patiesībā valsts mūžam ir bijusi un būs tikai tās darbības un to īpašību rezultāts, kuri pirmām kārtām slēpjas gribā saglabāt sugu un rasi.

Šīs īpašības nepiemīt tirgoņu egoismam, bet gan varonīgam tikumam, jo sugas saglabāšana noteikti prasa, lai pastāvētu indivīda pašuzupurēšanās spējas. Šeit ari slēpjas kāda dzejnieka teikto vārdu jēga: "Kas nav gatavs atdot savu dzīvību, tas nekad neiegūs dzīvi". Gatavība ziedot savu eksistenci ir nepieciešama, lai nodrošinātu sugas saglabāšanos. Skaidrs, ka valsts veidošanas un saglabāšanas vissvarīgākais priekšnosacījums pirmām kārtām ir zināma kopības izjūta, kas balstās uz piederību vienai sugai un vienai ģintij, un gatavība visiem spēkiem cīnīties par šīs kopības saglabāšanu. Tautām, kurām ir sava teritorija, tādējādi ir raksturīgs augsts tikumiskums un varonība. Parazīttautām savukārt ir raksturīga liekulība un viltīga cietsirdība, — ja vien šīs mazcienījamās īpašības nav jau bijušas par pirmcēloni tam, ka attiecīgā valsts vispār ir spējusi izveidoties. Vienas vai otras valsts izveidošanās pamatā vienmēr neizbēgami (vismaz savas attīstības sākumpakāpē) ir tieši minētie faktori. Turklāt tautu cīņā par pašsaglabāšanos sakāvi cieš, t.i., nonāk jūgā un agrāk vai vēlāk tiek lemtas iznīcībai, tieši tās tautas, kurām trūkst varonības un tikumiskuma, kā ari tās tautas, kuras savlaicīgi nav spējušas konstatēt parazītvalstu melīgumu un viltu. Šādos gadījumos runa ir ne tik daudz par prāta trūkumu, cik par vīrišķības un noteiktības trūkumu, pie tam vīrišķības trūkumu bieži vien cenšas slēpt aiz "humānisma" mantijas.

Tikai ļoti retos gadījumos vienas vai otras tautas iekšējais stiprums sakrīt ar tā saucamo saimniecisko uzplaukumu. Drīzāk otrādi, — var nosaukt bezgala daudz piemēru, kad šāds uzplaukums norāda uz tuvojošos valsts uzbrukumu. Jau no tā vien ir redzams, ka valsts noturīgums un stiprums nav galvenokārt atkarīgs no tās saimniecības. Ja cilvēku apvienību veidošanās būtu atkarīga pirmām kārtām no saimnieciskā spēka un instinktiem, tad jebkuram ekonomiskam uzplaukumam noteikti vajadzētu nozīmēt arī valsts augstāko spēka punktu. Bet mēs redzam gluži pretējo.

Ticība ekonomiskajam glgbējspēkam, it kā tas vienīgais spētu nostiprināt valsti, rada īpaši dīvainu iespaidu, kad šo "patiesību" sludina valstī, kuras vēsture māca gluži pretējo, Tieši Prūsijas vēsture taču ļoti skaidri pierāda, ka valsts veidošanai nav nepieciešamas materiālās īpašības, bet

gan ideāli tikumi. Tikai šo tikumu aizsardzībā var attīstīties un plaukt ari ekonomika, kuras uzplaukums turpinās tikai līdz laikam, kamēr, atmirstot šīm tīri valstiskajām īpašībām, neaiziet bojā ari ekonomika. Tieši šādu procesu visbēdīgākajā formā diemžēl mēs vērojam šodien. Cilvēku materiālās intereses vienmēr uzplaukst tikai cilvēces varonīgo tikumu aizsardzībā. Kad materiālās intereses izvirzās priekšplānā, tās tūlīt sagrauj savas pastāvēšanas priekšnosacījumus.

Vienmēr, kad Vācijā bija vērojams politisks pacēlums, tas izraisīja līdzīgu reakciju ari saimniecībā. Bet tad, kad ekonomika kļuva par vienīgo mūsu tautas dzīves saturu, noslāpa ideālie tikumi, valsts slīdēja lejup un krītot aizrāva līdz ari ekonomiku.

Ja mēs pajautāsim, kādi ir valsts izveidošanās un nostiprināšanās galvenie faktori, tad, īsi sakot, būs jāatbild: atsevišķu indivīdu spēja pašuzupurēties, viņu griba pašuzupurēties vispārīgā labuma vārdā. To, ka šīm tikumiskajām īpašībām nav nekā kopīga ar ekonomiku, pierāda kaut vai tas, ka cilvēki nekad neupurējas ekonomisku motīvu dēļ. Cilvēks mirst par saviem ideāliem, taču viņš nevēlas mirt par saviem "darījumiem". Angļi labāk par visiem citiem ir pierādījuši savu pārākumu cilvēka dvēseles izpratnē, izstrādādami motivāciju savai cīņai. Kamēr mēs, vācieši, cīnījāmies par dienišķo maizi, Anglija cīnījās par "brīvību", pie tam nevis par savu, bet gan par mazo nāciju brīvību. Mēs smējāmies par šādu nekaunību, mūs sarūgtināja tāda nostādne. Bet tas tikai pierādīja, cik bezcerīgi muļķi bija Vācijas sabiedriskās domas vadītāji jau pirms kara sākšanās. Vēl toreiz nebija nekādas saprašanas par to, kādi faktori spēj sacelt cilvēkus cīņai un izsaukt gatavību labprātīgi doties nāvē kopīgas lietas labā.

Kamēr vācu tauta visa 1914. gada laikā uzskatīja, ka cīnās par ideāliem, tā bija stipra; tikko kļuva skaidrs, ka cīņa notiek tikai maizes gabala dēļ, tā bija gatava atmest visam ar roku.

Asprātīgie "valsts vadītāji" bija patiešām pārsteigti par šādu noskaņojuma maiņu. Viņi tā arī nesaprata: kamēr cilvēks cīnās tikai par ekonomisko izdevīgumu, viņš visiem spēkiem centīsies izbēgt no nāves kaut vai tā vienkāršā iemesla dēļ, lai pats varētu izmantot šos labumus. Paskatieties, kā, rūpējoties par sava bērna glābšanu, pat visvājākā māte kļūst par varoni. Tāpat notiek ari sabiedrībā. Tikai cīņa par sugas, sava pavarda un savas dzimtenes, savas valsts saglabāšanu — tikai tāda cīņa visos laikos ir devusi cilvēkiem spēku iet tieši virsū ienaidnieka durkļiem.

Lūk, mūžīgā patiesība:

Nekad vēl vēstures gaitā neviena valsts nav tikusi izveidota ar miermīlīgas ekonomiskas darbības palīdzību; valstis vienmēr ir tikušas veidotas tikai, balstoties uz sugas saglabāšanas instinktu, neatkarīgi no tā, vai šo instinktu noteica varonīgi tikumi vai viltīga blēdība; pirmajā gadījumā izveidojās āriešu valstis, kur valdīja darbs un kultūra, otrajā — ebreju parazītkolonijas. Kā tikai kādā tautā vai valstī virsroku gūst tīri ekonomiski motīvi, tā ekonomika kļūst par šī tautas pakļaušanas un apspiešanas cēloni.

Pirms kara Vācijā bija ļoti izplatījusies ticība, ka tieši ar tirdzniecības un kolonizācijas politiku tai izdosies pavērt ceļu uz visām pasaules valstīm vai pat vienkārši iekarot visu pasauli. Šādas ticības rašanās bija klasisks simptoms, ka Vācijā ir zudusi īstu valsts tikumisko ideālu izpratne, zaudēts gribasspēks un darboties spēja. Dabiska atmaksa bija pasaules karš ar visām no tā izrietošajām sekām.

Šāds vācu nācijas noskaņojums, — pirms kara tas bija gandrīz vispārējs, — tiem, kas nebija spējīgi iedziļināties notiekošajā, varēja likties kā neizskaidrojama mīkla. Tiem šī Vācija bija pārsteidzošs tādas valsts piemērs, kas izveidojusies tikai uz politiskā spēka faktoru pamata. Vācijas kodols — Prūsija — radās, pateicoties tās dēlu brīnumainajam varoņgaram, bet nevis pateicoties finansu operācijām vai tirdznieciskiem darījumiem. Vācijas impērijas izveidošanās bija brīnišķīga balva par bezbailību kaujas laukā un spēcīgu politisko vadību. Jājautā: kā gan varēja notikt, ka tieši vācu tauta tā notrulināja savus politiskos instinktus, jo runa šeit ir nevis par atsevišķām izolētām parādībām, bet gan par kaut ko visaptverošu. Maldugunis vilināja visu tautu, slimība kļuva kā ļaundabīgs augonis, kas parādās gan te, gan tur un saēd visu nācijas organismu. Varētu domāt, ka nācijas organismā noslēpumainā veidā ieplūst kāda nepārtraukta straume un saindē visu asinsrites sistēmu. Tikai tā var izskaidrot arī to, ka kādreiz tik varonīgais organisms arvien vairāk pakļaujas paralīzei. Tauta arvien vairāk zaudēja veselo saprātu. Pavājinājās pat pašsaglabāšanās instinkti.

1912. — 1914. gadā nepārtraukti domāju par šiem jautājumiem sakarā ar savu noliedzošo attieksmi pret Vācijas un Austrijas savienības politiku. Jo vairāk iedziļinājos šajos jautājumos, jo tuvāk nonācu secinājumam, ka visām nelaimēm ir viens atminējums: marksisma mācība, marksistiskais pasaules uzskats ar visām no tā izrietošajām organizatoriskajām sekām.

Otro reizi savā dzīvē atkal pievērsos šīs visu graujošās mācības studēšanai. Šoreiz pie marksistiskām grāmatām saistīja nevis ikdienas sadzīves iespaidi, bet pārdomas par vispārīgiem politiskās dzīves jautājumiem. Atkal iegrimu teorētiskajā literatūrā, kas raksturīga šai jaunajai pasaulei, un sāku sistemātiski salīdzināt marksisma mācības iespējamos rezultātus ar to reālo stāvokli un konkrētajiem notikumiem, kuri bija vērojami valsts politiskajā, kultūras un saimnieciskajā dzīvē. Tās bija marksisma sekas.

Pirmo reizi dzīvē tagad nopietni sāku interesēties par mēģinājumiem tikt galā ar šo pasaules mēri, kādi ir bijuši vēstures gaitā.

Sāku studēt Bismarka laikā pieņemto izņēmuma likumu pret sociālistiem, sāku sīki pētīt, kādi bija Bismarka plāni, kā viņš cīnījās un kādus panākumus guva. Pakāpeniski šajos jautājumos izstrādāju pilnīgi noteiktu un nemainīgu uzskatu. Visas dzīves laikā nenācās šo uzskatu mainīt ne mazākā mērā. Tajā pašā laikā vēlreiz daudz precīzāk noskaidroju, kāds sakars ir marksismam ar ebrejiem.

Agrāk Vīnē Vācija šķita kā nesatricināms koloss. Tagad, ak vai, jau radās zināmas šaubas. Savu draugu mazajos pulciņos dumpojos pret Vācijas ārpolitiku, arī pret to neaptveramo vieglprātību, ar kādu, manuprāt, toreiz izturējās pret tik ļoti svarīgo problēmu — marksismu.

Pilnīgi nevarēju saprast, kā var tik akli doties pretī milzīgām briesmām. Šīs briesmas neslēpa arī pats marksisms. Jau toreiz nelielos pulciņos brīdināju tik pat neatlaidīgi, cik neatlaidīgi to daru tagad lielas auditorijas priekšā. Brīdināju par muļķu un gļēvuļu nomierinošo lozungu — "mums nav ko baidīties". Šāds gara mēris jau vienreiz sagrāva gigantisku valsti. Vācija nevar būt izņēmums, uz to attiecas tie paši likumi kā uz visu cilvēku sabiedrību.

1913. — 1914. gadā dažādās aprindās (daudzi no šiem cilvēkiem vēl arvien ir uzticīgi nacionālsociālistiskajai kustībai) nācās pirmoreiz izteikt pārliecību, ka galvenais jautājums, kuram ir izšķiroša nozīme visas vācu nācijas liktenī, ir marksisma iznīcināšana.

Nelaimīgajā Trejsavienības politikā saskatīju tikai vienu no marksisma posta darbiem. Pats briesmīgākais bija tas, ka inde iesūcās pilnīgi nemanāmi un saindēja visu veselīgās ekonomiskās un valstiskās attīstības pamatu. Cilvēki, uz kuriem šī inde iedarbojās, bieži vien paši nemanīja, cik lielā mērā viņu griba un darbība ir atkarīga no marksisma propagandas, kuru viņi visi vārdos nosodīja.

Toreiz jau sen bija sākusies vācu tautas iekšējā degradēšanās. Bet, kā jau tas dzīvē notiek, cilvēkiem nebija nekādas nojausmas, kas ir tiešām īstais viņu labklājības sabrukuma vaininieks. Laiku pa laikam slimībai tika uzstādītas visdažādākās diagnozes, pie tam slimības izpausmes formas nemitīgi tika jauktas ar tās izraisītājiem. Tā kā cilvēki vai nu nevēlējās, vai arī neprata atrast slimības īstos cēloņus, tad visa tā saucamā cīņa pret marksismu pārvērtās par vienu vienīgu pūšļošanu un šarlatānismu.

5. nodaļa: Pasaules karš

Kad vēl biju zaļš jauneklis, mani vairāk par visu sarūgtināja, ka esmu piedzimis bodnieku un valsts ierēdņu laikmetā. Šķita, ka vēstures notikumu viļņi ir noplakuši un nākotne pieder tikai tā saucamajai "mierīgai tautu sacensībai", t.i., savstarpējām visparastākajām komercblēdībām, pilnīgi izslēdzot spēka metodes. Atsevišķas valstis arvien vairāk sāka līdzināties parastiem komercuzņēmumiem, kuri viens ar otru konkurē, pārvilina pircējus un pasūtītājus un ar visiem līdzekļiem cenšas viens otram traucēt, vienlaikus no visa spēka klaigājot par savu godīgumu un nevainību. Jaunekļa gados man likās, ka šādi tikumi saglabāsies ilgu laiku (visi taču par to vien sapņoja) un visa pasaule pamazām pārvērtīsies par lielu universālveikalu, kura telpas negreznos pieminekļi, bet gan visveiklāko blēžu un visnaivāko ierēdņu krūšutēli. Tirgoņus piegādās Anglija, tirdzniecības personālu - Vācija, bet īpašnieku lomā būs ebreji. Ne jau par velti paši ebreji vienmēr atzīst, ka viņu lieta nav "nopelnīt", bet tikai "izmaksāt". Viņu vairākums pārvalda daudzas valodas.

Jaunības gados bieži domāju par to, kāpēc gan neesmu dzimis simts gadus agrāk. Ak! Taču varēju piedzimt, teiksim, vismaz atbrīvošanās karu laikā, kad cilvēks pats par sevi bija jau kaut ko vērts, bet nevis "darījumu kārtošana".

Tā nu bieži skumu par savu, kā likās, pārāk vēlo atnākšanu uz zemes un kā nepelnītu likteņa triecienu uzskatīju faktu, ka tā arī nāksies visu savu dzīvi pavadīt "miera un kārtības" apstākļos. Kā redzat, jau jaunībā biju "pacifists", un visi mēģinājumi audzināt mani pacifisma garā bija veltīgi.

Kā zibens cerīgi uzplaiksnīja būru karš.

No rīta līdz vakaram izskatīju laikrakstus, sekoju līdzi visām telegrammām un ziņojumiem un biju laimīgs jau tādēļ vien, ka kaut no tālienes varu sekot līdzi šai varonīgajai cīņai.

Krievu-japāņu kara laikā biju jau diezgan nobriedis cilvēks. Notikumiem sekoju līdzi daudz uzmanīgāk. Karā biju nostājies vienā pusē, vadoties no nacionāliem apsvērumiem. Ar krievu-japāņu karu saistītajās diskusijās tūliņ nostājos japāņu pusē, bet Krievijas sakāvē saskatīju arī Austrijas slāvu sakāvi.

Pagāja daudzi gadi. Tas, kas agrāk šķita lēna agonija, sāka izskatīties kā klusums pirms vētras. Jau toreiz, kad dzīvoju Vīnē, Balkānos valdīja nomācoša atmosfēra, kas vēstīja par negaisa tuvošanos. Ne reizi vien tur atsevišķās vietās uzplaiksnīja kāvi, kas tomēr ātri izdzisa, atkal dodami vietu necaurredzamai tumsai. Un, lūk, sākās pirmais Balkānu karš un pirmās vēja brāzmas sasniedza pārnervozējušos Eiropu. Laiks nomāca cilvēkus kā lietuvēns; pēc pirmā Balkānu kara sākšanās visus pārņēma tuvojošās katastrofas izjūta; visa zeme kvēloja un slāpa pēc veldzinošām lietus lāsēm. Ļaudis bija gaidīšanas ilgu pārņemti un lūdzās, lai debesis beidzot apžēlotos un liktenis ātrāk sūtītu nenovēršamos notikumus. Sākās negaiss; vareni pērkona dārdi saplūda ar lielgabalu dunoņu pasaules kara cīņu laukos.

Kad līdz Minhenei nonāca pirmā vests par erchercoga Franča Ferdinanda slepkavību (biju mājās un tikai pa logu uztvēru neprecīzas ziņas par šo slepkavību), vispirms mani pārņēma rūpes, vai tikai viņu nav nogalinājuši vācu studenti, kuri bija sašutuši par troņmantnieka sistemātiski īstenoto Austrijas valsts slāviskošanu. Domāju, ka nav ko brīnīties, ja vācu studenti būtu gribējuši atbrīvot vācu tautu no šī iekšējā ienaidnieka. Viegli iedomāties, kādas būtu sekas, ja erchercoga slepkavībai būtu šāds raksturs. Mēs tiktu pakļauti vajāšanu vilnim, kuru visa pasaule noteikti atzītu par "pamatotu" un "taisnīgu". Kad uzzināju iespējamā slepkavas vārdu un, ka tas noteikti ir serbs, mani pārņēma šausmas par to, ka erchercogam ir atriebies neizdibināmais liktenis.

Viens no lielākajiem slāvu draugiem bija kļuvis par slāvu fanātiķu upuri.

Ja kāds pēdējā laikā ir uzmanīgi sekojis Austrijas un Serbijas savstarpējām attiecībām, tas vairs ne mirkli nevarēja šaubīties, ka notikumu tālākā gaita būs neapturama.

Tagad bieži vien Vīnes valdībai izsaka pārmetumus par Serbijai iesniegto ultimātu. Šie pārmetumi ir pavisam netaisnīgi. Jebkura valdība pasaulē analoģiskā situācijā būtu rīkojusies tieši tāpat. Austrijai pie tās austrumu robežām atradās nepielūdzams ienaidnieks, kas arvien biežāk rīkoja provokācijas un nevarēja nomierināties, kamēr labvēlīga notikumu gaita novestu pie Austroungārijas monarhijas sabrukuma. Austrijai bija pilnīgs pamats uzskatīt, ka trieciens tiks atlikts vismaz līdz vecā imperatora nāves brīdim; bija gan arī pamats uzskatīt, ka līdz tam laikam monarhija jau būs zaudējusi jebkuru spēju nopietni pretoties. Pēdējo gadu laikā šī monarhija tā bija saplūdusi ar vārgo Franča Josifa tēlu, ka plašās tautas masas šī imperatora nāvi neizbēgami būtu uztvērušas kā visas savu laiku nodzīvojušās Austrijas valsts galu. Viens no slāvu politikas viltīgākajiem gājieniem bija tas, ka tā apzināti kultivēja domu par Austrijas "uzplaukuma" pilnīgu atkarību no tās monarha gudrības. Uz šīs glaimu makšķeres Vīnes galma aprindas uzķērās pavisam viegli, jo šis vērtējums nepavisam neatbilda Franča Josifa īstenajiem nopelniem. Vīnes galms nesaprata, ka šajos glaimos slēpjas izsmiekls. Galms nesaprata, bet varbūt arī negribēja saprast, jo lielākā mērā monarhijas Utenis tiek saistīts ar šī, kā mēdz izteikties, "visgudrākā monarha" valstisko saprātu, jo katastrofiskāks būs monarhijas stāvoklis, līdz nežēlīgā nāve vienā jaukā dienā pieklauvēs pie Franča Josifa durvīm, lai saņemtu savu tiesu.

Vai gan toreiz vispār bija iespējams iedomāties Austriju bez šī vecā imperatora?

Vai tūlīt neatkārtosies traģēdija, kas kādreiz notika ar Mariju Terēzi?

Nē, pret Vīnes valdību vērstie pārmetumi par to, ka tā 1914. gadā novedusi pie kara, no kura, kā dažiem šķiet, vēl varēja izvairīties, ir pilnīgi netaisnīgi. No kara vairs nebija iespējams izvairīties, to varēja vienīgi atlikt, augstākais, uz vienu vai diviem gadiem. Bet te arī slēpās vācu un austriešu diplomātijas lāsts; tā arvien vēl centās attālināt nenovēršamo sadursmi un galu galā tai vajadzēja iesaistīties cīņā visnepiemērotākajā brīdī.

Nē, kas nevēlējās šo karu, tam vajadzēja būt pietiekami vīrišķīgam, lai izdarītu nepieciešamos secinājumus. Bet tie varēja būt tikai Austrijas upurēšana. Karš būtu atnācis arī šajā gadījumā, taču tad tas nebūtu bijis visu karš pret vienu Vāciju. Toties tad neizbēgami būtu jāsadala Austrija. Bet Vācijai būtu izvēle: vai nu piedalīties Austrijas sadalīšanā, vai arī atgriezties ar tukšām rokām.

Tie, kas tagad visvairāk nolād un pārgudri runā par situāciju, kādā sākās karš, tie, kas nu ir tik gudri ar atpakaļejošu datumu, tieši 1914. gada vasarā visvairāk virzīja Vāciju pretī liktenīgajam karam.

Vācu sociāldemokrātija vairākus gadu desmitus kurināja naidu pret Krieviju. No otras puses, centra partija, balstoties uz reliģiskām jūtām, visvairāk veicināja Austrijas pārvēršanos par Vācijas politikas izejas punktu. Tagad mums nākas maksāt par šī neprāta sekām. Mēs pļaujam to, ko esam sējuši. Izbēgt no tā, kas notika, nevarēja nekādā ziņā. Vācijas valdības vaina bija tā, ka, dzenoties pēc miera saglabāšanas, tā nokavēja vislabvēlīgāko brīdi kara sākšanai. Vācijas valdības vaina bija arī apstāklī, ka tā izvēlējās savienību ar Austriju, iestiga politikā un galu galā kļuva par upuri koalīcijai, kura attiecībā uz karu nepiepildāmam plānam par miera saglabāšanu pretstatīja savu stūrgalvību.

Ja Vīnes valdība toreiz būtu uzstādījusi savu ultimātu citā, ne tik asā, formā, tas vienalga neko nemainītu. Vissvarīgākais, kas varēja notikt, bija tas, ka tautas sagurums nekavējoties būtu "aizslaucījis" pašu valdību. Jo plašas tautas masas uzskatīja, ka Vīnes ultimāta tonis ir pārāk maigs, bet nevis pārāk ass. Tas, kas to tagad cenšas noliegt, ir vai nu aizmāršīgs pļāpa vai apzināts melis.

Dievs, stāvi klāt, vai tad tiešām nav skaidrs, ka 1914. gada karš tautas masām nebūt netika uzspiests, ka tās alka šīs cīņas!

Tautas masas gribēja gūt kaut kādu atrisinājumu. Tikai ar šādu noskaņojumu ir izskaidrojams fakts, ka divi miljoni cilvēku - pieaugušie un jaunieši - brīvprātīgi steigšus stājās zem cīņas karogiem un bija pilnīgi gatavi atdot dzimtenes aizstāvībai pēdējo asins lāsi.

* * *

Arī es izjutu šo neparasto pacēlumu. Kā pavisam nebijis, pazuda drūmais garastāvoklis. Nemaz nekaunos atzīties, ka, spēcīga entuziasma viļņa pārņemts, nokritu ceļos un no visas sirds pateicos Dievam tam tēvam, ka viņš ir devis laimi dzīvot tādā laikā.

Cīņa par brīvību sākās ar tādu spēku un vērienu, kādu pasaule vēl nepazina. Kad notikumi sāka risināties kā nenovēršami, visplašākajām tautas masām kļuva skaidrs, ka runa nav par Serbiju un pat ne par Austriju. Tās saprata, ka izšķiras vācu nācijas liktenis.

Tagad, pēc daudziem gadiem, tautas acis bija atvērušās, domājot par savu nākotni. Noskaņojums bija augstākā mērā pacilāts, bet vienlaikus arī nopietns. Tauta saprata, ka tiek lemts tās liktenis. Tādēļ arī nacionālais pacēlums bija ļoti dziļš un stiprs. Noskaņojuma nopietnība pilnīgi atbilda apstākļiem, lai gan pirmajā mirklī nevienam nebija nekāda priekšstata par to, cik neiedomājami ilgi ievilksies šis karš. Ļoti izplatīts bija sapnis, ka ziemā viss jau būs beidzies un mēs ar jauniem spēkiem atgriezīsimies mierīgajā darba dzīvē.

Cilvēks cer un tic tam, ko viņš vēlas. Lielum lielajam tautas vairākumam bija apnicis mūžīgi nedrošais stāvoklis. Tā arī var izskaidrot faktu, ka neviens nevēlējās ticēt, ka Austrijas un Serbijas konfliktu iespējams atrisināt mierīgā ceļā. Visi cerēja, ka tūlīt sāksies izšķirošā attiecību noskaidrošana. Arī mans noskaņojums bija tieši tāds pats.

Tikko Minhenē bija saņemta ziņa par atentātu, galvā iešāvās divas domas: pirmkārt, tagad no kara vairs nevar izbēgt un, otrkārt, šajos apstākļos Habsburgiem būs jāsaglabā uzticība Vācijai. Pirms tam visvairāk baidījos, ka Vācija tiks ierauta karā Austrijas dēļ, bet Austrija pati paliks malā. Varēja taču notikt, ka konflikts nebūt nav sācies tieši Austrijas dēļ, un tad Habsburgu valdība droši vien iekšpolitisku motīvu dēļ censtos paslēpties krūmos. Un, pat ja valdība nolemtu palikt uzticīga Vācijai, slāvu vairākums valstī sabotētu šo lēmumu. Šis vairākums drīzāk būtu ar mieru sadauzīt gabalos visu valsti nekā pieļaut, ka Habsburgi saglabā uzticību Vācijai. 1914. gada jūlijā notikumi, par laimi, risinājās tā, ka šādas briesmas tika novērstas. Vecajai Austrijas valstij gribot negribot vajadzēja iesaistīties karā.

Pozīcija bija pilnīgi skaidra. Uzskatīju, ka cīņa nav sākusies par to, vai Austrija gūs kādu apmierinājumu no Serbijas. Manuprāt, karš bija par Vācijas pastāvēšanu. Runa bija par to, būt vai nebūt vācu nācijai, kā arī par mūsu brīvību un nākotni. Bismarka radītajai valstij nācās izvilkt zobenu no maksts. Jaunajai Vācijai bija no jauna jāpierāda, ka tā ir cienīga paturēt iekarojumus, kurus mūsu tēvi bija guvuši varonīgā cīņā pie Veisenburgas, Sedānas un Parīzes. Ja nākamajās cīņās tauta izrādīsies uzvarēt spējīga, tad Vācija pilnīgi un galīgi ieņems cienīgu vietu lielo nāciju vidū. Tikai tad Vācija kļūs par varenu miera balstu un mūsu bērniem nevajadzēs badoties "mūžīgā miera" dēļ.

Jaunības gados daudz sapņoju par to laiku, kad ar darbiem varētu pierādīt, ka nacionālie ideāli nav tikai tukšas frāzes. Bieži likās gandrīz vai grēks, ka saucu "urā", bet uz to, iespējams, nav nekādu iekšēju tiesību. Manuprāt, saukt "urā" morālas tiesības ir tikai tādam cilvēkam, kas kaut reizi ir pārbaudījis sevi frontē, kur nav vietas nekādiem jokiem un kur likteņa nepielūdzamā roka rūpīgi izsver katra cilvēka un arī veselu tautu jūtu patiesumu. Sirds bija pilna lepna prieka, ka beidzot varēšu sevi pārbaudīt. Tik daudzas reizes biju skaļā balsī dziedājis "Deutschland, Deutschland über alles", tik daudzas reizes kliedzis "Heil!". Tagad uzskatīju par pienākumu visaugstākā radītāja un ļaužu priekšā parādīt, ka esmu patiess līdz galam. Sen jau biju izlēmis, ka, sākoties karam (ka tas sāksies, par to biju pilnīgi pārliecināts), tūlīt likšu malā grāmatas. Zināju, ka mana vieta būs tur, kur liks mana iekšējā balss.

Austriju atstāju pirmām kārtām politisku motīvu dēļ. Tie paši politiskie motīvi noteica, ka tagad, kad karš bija sācies, dodos uz fronti. Uz to devos ne tādēļ, lai cīnītos par Habsburgu valsti, bet biju jebkurā brīdī gatavs atdot savu dzīvību par savu tautu un to valsti, kura iemieso tās likteni.

1914. gada 3. augustā iesniedzu lūgumrakstu viņa augstībai karalim Ludvigam III pieņemt mani kā brīvprātīgo kādā no bavāriešu pulkiem. Viņa augstības kabineta kancelejai, protams, šajās dienās bija ne mazums rūpju un biju ļoti priecīgs, ka nākamajā dienā saņēmu atbildi. Atceros, kā trīcošām rokām atvēru aploksni un ar dvēseles trīsām lasīju rezolūciju, ka lūgums ir apmierināts. Pēc dažām dienām uzģērbu mundieri, kuru nācās nēsāt gandrīz 6 gadus.

Tagad man, kā visiem vāciešiem, sākās vislielākais un neaizmirstamākais zemes dzīves posms. Visa pagātne atkāpās tālu jo tālu salīdzinājumā ar šo vēl nepieredzēto kauju notikumiem. Tagad, kad ir pienākusi šo lielo notikumu desmitā gadadiena, ar dziļām skumjām un vienlaikus arī ar lielu lepnumu atceros šīs dienas. Esmu laimīgs un lepns, ka liktenis bijis žēlīgs un devis iespēju piedalīties tautas lielajā un varonīgajā cīņā.

Spilgti atceros, - it kā tas būtu noticis vakar, kā pirmo reizi militārā formā ienācu dārgo biedru vidū, kā nodaļa pirmo reizi maršēja, kā vingrinājāmies, kā arī atceros to dienu, kad mūs nosūtīja uz fronti.

Līdzīgi daudziem citiem, toreiz nomāca tikai viena doma: vai nenokavēsim? Šī doma burtiski nedeva miera. Līksmojot par katru vēsti sakarā ar jaunu vācu uzvaru, tomēr cietu un klusībā bažījos par to, ka tikai nenokavēju nokļūšanu frontē. Ar katru jaunu uzvaras vēsti palielinājās iespēja nokavēt.

Beidzot pienāca tik ilgi gaidītā diena, kad atstājām Minheni, lai dotos izpildīt savu pienākumu. Pēdējo reizi raudzījos uz Reinas krastiem un atvadījos no lielās upes, kuras sardzē tagad stājās visi tautas dēli. Neļausim mūsu vecajam ienaidniekam apgānīt šīs upes ūdeņus! Rīta migla izklīda, parādījās pirmie saules stari un no visu kareivju krūtīm atskanēja vecā dziesma "Wacht am Rhein". Dziedāja viss mūsu bezgalgarais vilciens, un krūtīs kaut kas it kā sažņaudzās.

Pēc tam atceros mitro un auksto Flandrijas nakti. Soļojām klusējot. Tikko ausa gaisma, dzirdam pirmo kara sveicienu. Virs galvām svilpo lodes un pavisam tuvu pātago zemi. Mākonis vēl nav izklīdis, kad divsimt balsis saplūst pirmajā skaļajā "urā" saucienā. Tā ir atbilde pirmajam nāves vēstnesim. Pēc tam sākas nepārtraukta dārdoņa un dunoņa, troksnis un kaucieni, bet visi drudžaini ejam uz priekšu pretī ienaidniekam. Pēc neilga laika kādā kartupeļu laukā nonākam aci pret aci ar ienaidnieku. Aiz mums tālumā atskan dziesma, tā tuvojas. Melodiju uztver viena rota pēc otras. Tajā mirklī, kad likās, ka nāve ir jau pavisam tuvu, dziesma ir mūs sasniegusi, arī mēs pievienojamies un sūtām to tālāk: "Deutschland, Deutschland über alles, über alles in der Welt!"

Pēc četrām dienām atgriezāmies pozīcijās. Pat gaita bija mainījusies. Sešpadsmitgadīgi zēni ir pārvērtušies par pieaugušiem vīriem.

Pulka brīvprātīgie, iespējams, vēl nebija iemācījušies labi cīnīties, bet viņi jau prata mirt kā īstie vecie kareivji.

Tāds bija sākums.

Tad pagāja mēnesis pēc mēneša, gads pēc gada. Cīņas romantiku nomainīja šausmas. Pamazām noplaka pirmā sajūsma. Priecīgā pacēluma vietā uzmācās bailes no nāves. Pienāca laiks, kad ikvienam bija jāizcīna cīņa starp pienākumu un pašsaglabāšanās instinktu. Arī man šī iekšējā cīņa netika aiztaupīta. Vienmēr, kad nāve bija pienākusi pavisam tuvu, manī pamodās kaut kāds protests. Šis "kaut kas" centās iedvest vājajai miesai, ka saprāts liek pamest cīņu. Patiesībā tas gan nebija saprāts. Ak vai! Tas bija tikai gļēvums, kas dažādā veidā mulsināja mūs visus. Dažreiz svārstīšanās bija tik mokoša, ka tikai ar grūtībām guva uzvaru pēdējās sirdsapziņas paliekas. Jo skaļāka kļuva piesardzības balss, jo vilinošāk tā stāstīja par atpūtu un mieru, jo enerģiskāk vajadzēja cīnīties pašam ar sevi, līdz guva virsroku pienākuma balss. 1915.-1916. gada ziemā man izdevās sevī uzvarēt šīs sajūtas. Uzvarēja griba. Pirmajās dienās devos uzbrukumā ar lielu sajūsmu, jokiem un smiekliem. Tagad devos kaujā ar miera pilnu izlēmību. Tikai šāds noskaņojums varēja būt pietiekami stiprs. Tagad biju gatavs doties pretī visbargākajiem likteņa pārbaudījumiem, neuztraucoties par to, ka prāts vai nervi atteiksies paklausīt.

Jaunais brīvprātīgais bija pārvērties par vecu norūdītu kareivi.

Šī pārmaiņa notika ne tikai ar mani, tā notika arī ar visu armiju. No daudzajām kaujām tā iznāca norūdījusies un stipra. Kas nebija spējīgs izturēt šos pārbaudījumus, tas tika salauzts.

Tikai tagad pa īstam varēja spriest par mūsu armijas īpašībām; tikai tagad, kad armija divus trīs gadus bija gājusi no vienas kaujas uz nākamo kauju, cīnīdamās ar pretinieka pārspēku, ciešot badu un atsakoties no daudz kā, mēs redzējām, kādas nenovērtējamas īpašības slēpjas šajā vienīgajā armijā.

Paies gadu simti un gadu tūkstoši, un cilvēce, pieminot varonības augstākos piemērus, vēl arvien nevarēs aizmirst vācu armijas varonību pasaules kara laikā. Jo vairāk aiziet pagātnē tas laiks, jo spožāki kļūst mūsu nemirstīgo varoņu darbi, rādot bezbailības paraugu. Cik vien ilgi uz pasaules dzīvos vācieši, tie ar lepnumu atcerēsies, ka šie cīnītāji bija mūsu tautas dēli.

Tajā laikā biju kareivis un nevēlējos nodarboties ar politiku. Tas nebija politikas laiks. Vēl arvien esmu pārliecināts, ka jebkurš melnstrādnieks toreiz deva valstij un tēvijai daudz lielāku labumu nekā, teiksim, jebkurš "parlamentārietis". Nekad šos pļāpas nebiju ienīdis vairāk nekā kara laikā, kad ikviens kārtīgs cilvēks, kuram bija sirdsapziņa krūtīs, devās uz fronti un cīnījās ar ienaidnieku, nevis aizmugurē vingrinājās oratora mākslā. Ienīdu visus šos "politiķus" un, ja tas būtu atkarīgs no manis, liktu viņiem ņemt rokā lāpstas un izveidotu "parlamenta" melnstrādnieku bataljonu; tad viņi savā starpā varētu diskutēt, cik uziet; viņi vismaz nenodarītu nekādu ļaunumu un nekaitinātu godīgus ļaudis.

Tajā laikā pats dzirdēt negribēju par politiku. Taču nācās izteikties par atsevišķiem aktuāliem jautājumiem tad, ja runa bija par problēmām, kuras interesēja visu nāciju un it īpaši mūs, kareivjus.

Toreiz sarūgtināja divas lietas.

Daļa preses jau tūlīt pēc pirmajām uzvarām sāka lēni (daži varbūt pat nepamanīja) tautas pacēluma kausā pilināt vērmeles. Tas notika zem labvēlības un rūpju maskas. Prese sāka izteikt pat šaubas, vai ir labi, ka tauta tik ļoti skaļi apsveic pirmās uzvaras. Tika paustas bažas, ka tas nav lielas nācijas cienīgi. Vācu kareivju drošsirdība un varonība esot kaut kas pats par sevi saprotams; par to nevajagot skaļi gavilēt. Arī ārzemēm klusa un cienīga prieka izpausme esot daudz simpātiskāka par neapvaldītām gavilēm utt. Galu galā mums, vāciešiem, nevajadzētu aizmirst, ka karš nav bijis mūsu mērķis, taču neesot par ko kaunēties, mēs atklāti un vīrišķīgi varot atzīt, ka vienmēr dosim savu daļu cilvēces izlīguma lietā. Tādēļ nebūtu gudri savus kristāltīros darbus sabojāt ar skaļiem kliedzieniem, jo pārējā pasaule to nesapratīšot. Nekas netiekot apbrīnots vairāk par pieticību, ar kādu īsts varonis klusu un mierīgi aizmirstot savus labos darbus.

Tā vietā, lai šos kungus paņemtu aiz garajām ausīm un uzvilktu pie kāķa, lai šie tintes bruņinieki neuzdrošinātos apvainot tautas estētiskās jūtas, sākās runas par to, ka sajūsma tiešām ir "pārmērīga", atstāj sliktu iespaidu utt.

Cilvēks nesaprata, ka vienreiz noplacināts entuziasms nav vairs atmodināms pēc vajadzības. Gluži otrādi, uzvaras sajūsmu vajadzēja noturēt visiem spēkiem. Vai tad bija iespējams uzvarēt karā, kas prasa ārkārtīgu visu nācijas garīgo spēku sasprindzinājumu, ja nav entuziasma? Pārāk labi pazinu tautas plašo masu psiholoģiju, lai tagad nesaprastu, cik nevietā ir visi šie tā saucamie "estētiskie" apsvērumi. Domāju, ka jābūt ārprātīgam, lai nedarītu visu iespējamo un vēl vairāk neuzkurinātu kaislības — līdz baltkvēlei. To, ka bija tādi, kas entuziasmu gribēja iegrožot, es nu nevarēju saprast.

Otrkārt, ļoti sarūgtināja toreizējā attieksme pret marksismu. Manuprāt, tas pierādīja, ka cilvēkiem nav ne mazākā priekšstata par to, cik graujoši iedarbojas šis mēris. Šķiet, tiešām bija noticējuši, ka paziņojums "mums vairs nav partiju" ir atstājis ietekmi uz marksistiem.

Pie mums nesaprata, ka šajā gadījumā runa nav vispār par partiju, bet gan par mācību, kas virzīta uz visas cilvēces sagraušanu. Protams, to ebreju pilnajās universitātēs neviens neteica. Ir labi zināms, ka daudzi augsti stāvoši ierēdņi par grāmatām interesējas visai maz, un tas, ko nav dzirdējuši universitātes sienās, viņus neinteresē vispār. Šīs "galvas" pilnīgi nepamana pat vislielākos apvērsumus zinātnē. Tikai tā var izskaidrot faktu, ka lielākā daļa valsts iestāžu bieži vien atpaliek no privātuzņēmumiem. Daži izņēmumi tikai apstiprināja šī likuma pareizību.

1914. gada augustā bija liela aplamība identificēt vācu strādnieku un marksismu. Augusta dienās vācu strādnieks tieši bija izrāvies no mēra indīgajiem apkampieniem. Citādi viņš vispār būtu atteicies piedalīties kopīgajā cīņā. Un tieši šajā laikā bijām tik dumji, lai noticētu, ka marksisms ir kļuvis par "nacionālu" strāvojumu. Dziļā doma tikai lieku reizi pierādīja, ka augstie valdnieki nekad nav papūlējušies kaut cik nopietni iepazīties ar marksistu mācību. Citādi tik muļķīga doma nebūtu varējusi ienākt prātā.

1914. gada jūlijā marksistu kungi, kuru mērķis bija iznīcināt visas neebreju nacionālās valstis, ar šausmām pārliecinājās, ka vācu strādniekiem, kurus viņi līdz tam bija turējuši savās ķetnās, ir atvērušās acis un viņi ar katru dienu noteiktāk pāriet savas tēvzemes pusē. Dažu dienu laikā sociāldemokrātija bija zaudējusi savu valdzinājumu, nelietīgais tautas apmāns izklīda kā dūmi. Ebreju vadoņu banda palika viena un pamesta. Viņu sešdesmit gadus ilgā prettautiskā aģitācija likās nav atstājusi nekādas pēdas. Tā krāpniekiem bija smaga stunda. Bet tikko vadoņi saprata, kādas briesmas viņiem draud, viņi ķērās pie jauniem meliem un sāka izlikties, ka jūt līdzi nacionālajam pacēlumam.

Likās, ka nu ir pienācis īstais brīdis, lai tiktu galā ar visu šo melīgo tautas apziņas indētāju kompāniju. Bez garām runām vajadzēja izrēķināties ar viņiem, nepiegriežot nekādu vērību viņu vaimanām un gaudām. 1914. gada augustā starptautiskās solidaritātes lāsts bija pilnīgi izgaisis no vācu strādnieku šķiras apziņas. Jau pēc pāris nedēļām amerikāņu šrapneļi sāka sūtīt strādniekiem tik iespaidīgus "brālīgos sveicienus", ka izzuda pēdējās internacionālisma paliekas. Tagad, kad vācu strādnieks atkal bija atradis ceļu uz tautiskumu, valdībai, kas pareizi izprot savus uzdevumus, vajadzēja bez žēlastības iznīcināt tos, kas kūda strādniekus pret savu nāciju.

Ja frontē varējām ziedot savus labākos dēlus, tad nebūtu bijis nekāds grēks aizmugurē iznīdēt šos parazītus.

Bet viņa augstība imperators Vilhelms personīgi sniedza šiem noziedzniekiem roku un tādējādi deva iespēju šai asiņaino slepkavu bandai gūt atelpu un sagaidīt labākas dienas.

Čūska varēja turpināt savu indes darbu. Tagad tā, protams, rīkojās daudz apdomīgāk, bet tieši tādēļ kļuva vēl bīstamāka. Godīgie vientieši sapņoja par pilsoņu mieru, bet šie viltīgie noziedznieki gatavoja pilsoņu karu.

Tajā laikā ļoti uztrauca tas, ka vadība ieņēma tādu šausmīgi nekonsekventu pozīciju; to, ka sekas savukārt būs vēl briesmīgākas, nekad nevarēju iedomāties.

Ir skaidrs kā diena, ko toreiz vajadzēja izdarīt. Nekavējoties vajadzēja iesēdināt visus kustības vadītājus aiz restēm, notiesāt un atbrīvot no viņiem nāciju. Vajadzēja visenerģiskākajā veidā vērst pret viņiem militāru spēku un uz visiem laikiem iznīcināt šo mēri. Vajadzēja atlaist partijas, ar durkļu palīdzību saukt pie kārtības reihstāgu, vēl labāk — reihstāgu arī tūlīt vajadzēja atlaist. Ja tagad republika uzskata, ka tai ir tiesības atlaist veselas partijas, tad kara laikā tam bija daudz lielāks pamats. Toreiz taču uz kārts bija likts jautājums — būt vai nebūt mūsu tautai.

Protams, tūlīt būtu parādījies nākamais jautājums: vai vispār ar zobenu ir iespējams cīnīties pret idejām? Vai var izmantot rupju spēku pret vienu vai otru "pasaules uzskatu"?

Šo jautājumu sev toreiz uzdevu ne vienreiz vien.

Domādams par šo jautājumu un atcerēdamies vēsturiskas analoģijas, kas saistītas ar reliģisku vajāšanu, izdarīju šādus secinājumus.

Ar ieroču spēku uzvarēt noteiktus uzskatus un idejas (neatkarīgi no tā, cik pareizas vai nepareizas tās ir) var tikai tad, ja ieroči atrodas to cilvēku rokās, kuri arī pauž kādu aizraujošu ideju vai veselu pasaules uzskatu.

Lietojot spēku vien, ja aiz tā nestāv kāda liela ideja, nekad nevarēs iznīcināt kādu citu ideju un aizliegt tai izplatīties. Šim likumam var būt tikai viens izņēmums: ja tiek iznīcināti pilnīgi visi konkrētās idejas nesēji, fiziski tiek iznīcināti visi tie, kas varētu turpināt šo tradīciju. Bet tas, savukārt,

nozīmē visa valsts organisma izzušanu uz ilgu laiku, varbūt pat uz visiem laikiem. Tāda asiņaina izrēķināšanās lielākoties gāžas pār labāko tautas daļu, jo vajāšana, aiz kuras nav lielu ideju, izsauc protestu tieši tautas labākajos dēlos. Vajāšanas, kas tautas labākās daļas acīs nav morāli attaisnojamas, noved pie tā, ka vajātas idejas kļūst par citu iedzīvotāju slāņu ieguvumu. Daudziem cilvēkiem opozīcijas jūtas izsauc jau tas vien, ka viņi nevar mierīgi noskatīties, ka noteikta ideja tiek vajāta ar vardarbīgu spēku.

Šādos gadījumos idejas piekritēju skaits palielinās tieši proporcionāli vajāšanas spēkam. Lai tādu jaunu mācību iznīcinātu bez pēdām, vajāšanai jābūt tik nežēlīgai, ka valsts riskē palikt bez saviem visvērtīgākajiem cilvēkiem. Tas atriebjas, jo šāda "iekšēja" tīrīšana ir iespējama tikai par sabiedrības pilnīgas novājināšanas cenu. Ja vajātā ideja ir paspējusi iegūt diezgan plašu piekritēju loku, tad galu galā veltīga būs pati nežēlīgākā vajāšana.

Visi zinām, ka bērnībā veselība ir pakļauta dažādām briesmām, un fiziskā nāve ir ļoti izplatīta parādība. Cilvēkam augot, organisma pretošanās spējas palielinās, un, tikai pienākot vecumam, tas atkal ir spiests dot ceļu jaunai dzīvībai. To pašu zināmā mērā var attiecināt arī uz ideju dzīvotspēju.

Gandrīz visi mēģinājumi iznīdēt vienu vai otru mācību ar rupjas vardarbības palīdzību ir beigušies ar neveiksmi un bieži vien noveduši pie pilnīgi pretējiem rezultātiem.

Taču spēka kampaņas vadošais priekšnoteikums ir sistemātiskums un neatlaidība. Uzvarēt jebkuru mācību var tikai tādā gadījumā, ja spēks pirmām kārtām tiek izmantots ilgu laiku un vienādi neatlaidīgi. Tikko idejas vajāšanā sākas šaubas un svārstīšanās, var gandrīz droši teikt, ka iznīcināšanai paredzētā ideja ne tikai cietīs no vajāšanas, bet pat nostiprināsies. Tikko noplaks vajāšanu vilnis, uzliesmos jauns sašutums par bijušajām ciešanām un vajātās mācības aizstāvju rindās tiks savervēti jauni piekritēji. Vecie piekritēji vēl vairāk norūdīsies savā naidā pret vajātājiem, "atšķēlušies" piekritēji pēc vajāšanas briesmu izzušanas atgriezīsies pie bijušajām simpātijām utt. Tādējādi galvenais panākumu priekšnoteikums ir nepārtraukta un neatlaidīga vajāšana. Taču neatlaidība šajā jomā var būt tikai idejiskas pārliecības rezultāts. Vardarbība, kas nav radusies no nesatricināmas idejiskas pārliecības, noteikti būs nepārliecinoša un svārstīga. Tādai vardarbībai nekad nepietiks nemainīguma, stabilitātes. Tikai tas pasaules uzskats, kuram cilvēks fanātiski tic, var radīt pastāvīgumu. Bet šāda neatlaidība, protams, ir atkarīga no tā cilvēka enerģijas un brutālas izlēmības, kas vada šo operāciju. Tātad iznākums ir atkarīgs arī no vadoņa personiskajām īpašībām.

Bez tam jāievēro arī šāds fakts.

Par jebkuru pasaules uzskatu (vai tas būtu reliģisks vai politisks — šeit robežu novilkt dažreiz ir ārkārtīgi grūti) paudēju var teikt, ka tas cīnās ne tikai par pretinieka idejiska pamata iznīcināšanu, bet vēl vairāk par savu ideju ieviešanu. Tādēļ cīņa iegūst mazāk aizstāvības, bet vairāk uzbrukuma raksturu. Cīņas mērķis ir nosakāms ļoti viegli: mērķis būs sasniegts, ja pati ideja būs uzvarējusi. Daudz grūtāk ir pateikt, vai pretinieka ideja ir pilnīgi uzvarēta un vai šī uzvara ir garantēta uz visiem laikiem. Vienmēr ir ļoti grūti noteikt brīdi, kad galamērķi var uzskatīt par sasniegtu. Tikai tādēļ vien uzbrukums par sava pasaules uzskata ieviešanu vienmēr tiks izdarīts plānveidīgāk tin ar plašāku vērienu nekā aizstāvība. Šeit, tāpat kā visās citās jomās, uzbrukuma taktikai piemīt visas priekšrocības salīdzinājumā ar aizstāvēšanos. Bet vardarbīgai cīņai pret konkrētām idejām noteikti būs aizstāvēšanās raksturs tikai līdz brīdim, kamēr zobens pats nekļūs par jaunās idejiskās mācības nesēju, sludinātāju un izplatītāju.

Augstāk teikto apkopojot, varētu sacīt tā:

Jebkurš mēģinājums uzvarēt noteiktu ideju ar ieročiem cietīs sakāvi, ja vien šī cīņa pret konkrēto ideju nebūs ciņa par jaunu pasaules uzskatu. Tikai tādā gadījumā, ja pret vienu pasaules uzskatu visā tā idejiskajā bruņojumā nostājas cits pasaules uzskats, vardarbībai būs noteicoša loma, un tā nesīs labumu tai pusei, kura pratīs to piemērot maksimāli nežēlīgi un ilgi.

Līdz šim tieši šo pazīmju trūka pret marksismu vērstajai cīņai. Lūk, kādēļ šī cīņa nav devusi nekādus panākumus.

Ar to var izskaidrot arī faktu, kāpēc Bismarka izņēmuma likums pret sociālistiem galu galā nenoveda pie mērķa un arī nebija spējīgs to izdarīt. Arī Bismarkam trūka jauna pasaules uzskata programmas, par kura uzvaru varētu turpināt iesākto cīņu. To nevarēja aizstāt vairāk nekā nožēlojamie lozungi par "mieru un kārtību", "valsts autoritāti" utt. Tikai bezidejiski ierēdņi un muļķa "ideālisti" noticēs, ka ļaudis dosies nāvē šādu lozungu dēļ.

Lai Bismarka sāktā kampaņa gūtu panākumus, trūka šīs kampaņas idejiskā pamata. Lūk, tādēļ arī visā pret sociālistiem īstenotā likumdošanā Bismarkam bija jāpieļauj noteikta atkarība no iestādes, kuru radīja marksisma domāšanas veids. Par tiesnesi savā strīdā ar marksistiem Bismarks bija spiests "iecelt" buržuāzisko demokrātiju, bet tas nozīmēja pieņemt darbā āzi par dārznieku.

Loģiski viss izrietēja no tā, ka cīņā pret marksismu trūka citas, pretējas idejas, kurai būtu tikpat liels pievilkšanas spēks. Tā rezultātā visa Bismarka antisociālistu kampaņa radīja vienu vienīgu vilšanos.

Vai tad pasaules kara sākumā šajā ziņā varēja teikt kaut ko citu? Diemžēl, nē!

Jo vairāk tolaik prātoju par to, ka valdībai asi un noteikti jācīnās pret sociāldemokrātiju kā mūsdienu marksisma iemiesojumu, jo saprotamāks kļuva tas, ka patiešām nav nekā idejiska, ar ko šo mācību nomainīt. Ko gan tādu tautas masām varējām dot, kas uzvarētu sociāldemokrātiju? Nebija nekādas kustības, kas spētu vest aiz sevis milzīgās strādnieku masas, kuras tik tikko bija atbrīvojušās no marksistisko vadoņu ietekmes. Pavisam muļķīgi būtu bijis domāt, ka internacionāls fanātiķis, kas tikko atstāj savas šķiras partijas rindas, tūlīt būs ar mieru stāties citā šķiriskā partijā — buržuāziskā partijā. Lai cik nepatīkami to būtu dzirdēt dažādām organizācijām, taču jāpasaka, ka buržuāziskie politiķi arī pilnīgi aizstāv savu organizāciju šķirisko raksturu, bet ne citu. Ja kāds izlems noliegt šo faktu, tas ir ne tikai nekauņa, bet arī muļķīgs melis.

Vispār neuzskatiet tautas masas par dumjākām, nekā tās ir patiesībā. Politiskos jautājumos instinkts bieži vien nozīmē daudz vairāk nekā saprāts. Varbūt iebildīs, ka masu internacionalistiskais noskaņojums pierāda tieši pretējo un atspēko viedokli par tautas pareizajiem instinktiem. Uz to atbildēsim tā, ka demokrātiskais pacifisms ir tikpat muļķīgs, bet šīs mācības "izplatītāji" parasti ir buržuāzijas pārstāvji. Kamēr miljoniem buržuā katru rītu lasīs un pielūgs demokrātiskos laikrakstus, mantīgo šķiru pārstāvjiem nebūs pa spēkam un liksies nepiedienīgi pasmieties par "biedru" muļķību. Galu galā gan strādniekiem, gan šiem buržuā ir gandrīz vienāda idejiskā "barība" — abi rakņājas pa mēsliem. Bet fabrikants abos gadījumos ir viens un tas pats — ebrejs.

Ļoti kaitīgi ir noliegt pastāvošos faktus. Nav iespējams arī noliegt faktu, ka šķiru cīņā runa nav tikai par idejiskām problēmām. Tas gan tiek bieži apgalvots, it īpaši priekšvēlēšanu cīņā, un tomēr tam ar patiesību nav nekā kopīga. Vienai daļai mūsu tautas ir kārtu aizspriedumi, nievājoša attieksme pret fiziskā darba strādnieku — tādi diemžēl ir reālie fakti un nevis mēnessērdzīgu cilvēku fantāzijas auglis.

Inteliģence diemžēl pat nedomā par to, kā gan varēja notikt tas, ka neesam spējuši novērst marksisma iesakņošanos. Vēl mazāk tā domā par to, ka, ja jau brīnišķīgā kārtība nav spējusi novērst marksisma iesakņošanos, tad nebūs tik viegli panākt nokavēto un marksismu iznīdēt. Tas nebūt nerunā par labu inteliģences lielajām domāšanas spējām.

Buržuāziskās (kā tās pašas sevi apzīmē) partijas nekad nespēs vienkārši pārvilkt savā nometnē "proletāriskās" masas. Šeit viena otrai pretī stāv divas pasaules. Šo pasauļu savstarpējās attiecības var būt tikai savstarpēja cīņa. Bet uzvaru šajā cīņā nenovēršami gūtu jaunākā partija, t.i. marksisms.

1914. gadā uzsākt cīņu pret sociāldemokrātiju, protams, varēja. Bet kamēr nebija nekā nopietna, ar ko nomainīt šo kustību, cīņai nebija ne solīda pamata, ne arī tā bija spējīga nodrošināt labu iznākumu.

Bija palikusi tukša vieta.

Šādi uzskati izveidojās jau ilgi pirms kara sākšanās. Tieši tādēļ nevarēju izšķirties un iestāties kādā no pastāvošajām partijām. Pasaules kara notikumi vēl vairāk nostiprināja pārliecību, ka īsteni cīnīties pret sociāldemokrātiju nav nekādas nozīmes, kamēr tai pretī nevaram likt kustību, kura būtu kaut kas vairāk kā parasta "parlamentāriskā" partija.

Savu tuvāko draugu vidū ne vienreiz vien atklāti runāju par šīm lietām.

Tieši sakarā ar to pirmo reizi radās ideja kādreiz tomēr nodarboties ar politiku.

Tas arī deva iemeslu nelielos draugu pulciņos vairākkārt runāt par to, ka pēc kara centīšos kļūt par oratoru, saglabājot arī profesiju.

Par to visu laiku domāju un, kā izrādījās, ne velti.

6. nodaļa: Kara propaganda

Arvien vairāk iedziļinādamies visos politiskajos jautājumos, uzmanību pievērsu ari kara propagandas problēmām. Propagandā saskatīju instrumentu, kuru meistarīgi izmanto marksistiski sociālistiskās organizācijas. Jau sen biju pārliecinājies, ka pareizā ieroča izmantošana ir īsta māksla, un buržuāziskās partijas pilnīgi neprot ar to rīkoties. Tikai kristīgi sociālā kustība, it īpaši Luegera laikā, vēl prata ar zināmu virtuozitāti izmantot propagandas līdzekļus, līdz ar to ari nodrošinot zināmus panākumus.

Taču tikai pasaules kara laikā kļuva skaidrs, kādus milzīgus panākumus var gūt pareizi izmantota propaganda. Par nožēlu, arī šo lietu nācās studēt, izmantojot pretējās puses darbību, jo Vācijas veikums šajā jomā bija diezgan pieticīgs. Pie mums gandrīz pavisam nenotika nekāds izskaidrošanas darbs. Tas krita acīs katram kareivim. Bija vēl viens iemesls, lai dziļāk pārdomātu propagandas jautājumus.

Laika pārdomām bieži vien bija pietiekami daudz. Pretinieks savukārt rūpējās par praktiskajām nodarbībām ik uz soļa.

Mūsu vājumu tas izmantoja ar nedzirdētu veiklību un patiesi ģeniālu aprēķinu. Pretinieka kara propagandas paraugi iemācīja bezgala daudz ko. Tie, kuru pienākums bija atbildēt par darbu, vismazāk domāja par pretinieka lielisko darbību. No vienas puses, priekšniecība uzskatīja sevi par pārāk gudru, lai vēl kaut ko mācītos no citiem, no otras puses, vienkārši trūka labās gribas to darīt.

Un vai tad vispār bija kaut kāda propaganda?

Diemžēl uz šo jautājumu ir jāatbild noliedzoši. Viss, kas tika darīts šajā virzienā, jau sākumā bija tik nepareizs un nederīgs, ka nevarēja dot nekādu labumu.

Propagandas forma bija nepiemērota un būtībā pilnīgi neatbilda kareivja psiholoģijai. Jo vairāk iedziļinājos propagandas metodēs, jo vairāk par to pārliecinājos.

Kas tad ir propaganda — mērķis vai līdzeklis? Priekšniecība pilnīgi neorientējās jau pirmajā jautājumā.

Propaganda patiesībā ir līdzeklis, un tā jānovērtē tikai no atbilstības mērķim. Lūk, kādēļ propagandas formai ir jāvadās no mērķa, jākalpo tam. Mērķis ir tas, kam jānosaka propagandas forma. Skaidrs ir arī tas, ka, atkarībā no vispārējām vajadzībām, mērķis var mainīties un līdz ar to jāmainās ari propagandai. Mērķis pasaules karā, par kuru cīnījāmies ar pārcilvēciskiem spēkiem, bija viscēlākais, kādu jebkad zināja cilvēki. Cīnījāmies par tautas brīvību un neatkarību, par maizes riecienu, par nākotni un nācijas godu. Par spīti pretējiem apgalvojumiem, nācijas gods reāli pastāv. Tautas, kas nevēlas aizsargāt savu godu, agrāk vai vēlāk zaudē brīvību un neatkarību, kas galu galā ari ir taisnīgi, jo bezgodīgas paaudzes nav pelnījušas būt brīvas. Tam, kas vēlas palikt gļēvs vergs, nav goda jūtu, jo par godu viņam nenovēršami būs jācīnās ar vieniem vai otriem naidīgiem spēkiem.

Vācu tauta cīnījās par cilvēcīgu eksistenci, un propagandas mērķim vajadzēja būt cīņas uzturēšanai un uzvaras nodrošināšanai.

Kad planētas tautas cīnās par pastāvēšanu un cīņās izšķiras to likteņi, protams, atkrīt visi apsvērumi par humānismu, estētiku utt. Jēdzieni nav ņemti no tukša gaisa, tie rodas cilvēka fantāzijā un ir saistīti ar viņa priekšstatiem. Kad cilvēks šķiras no pasaules, izzūd ari minētie jēdzieni, jo tos nav radījusi daba, bet gan tikai cilvēks. Jēdzieni piemīt tikai nedaudzām tautām vai, teiksim precīzāk, dažām rasēm. Tādi jēdzieni kā humānisms vai estētika izzudīs, ja izzudīs to radītājas un izplatītājas rases.

Lūk, tādēļ, ja viena vai otra tauta ir spiesta uzsākt cīņu par savu pastāvēšanu pasaulē, visi tamlīdzīgi jēdzieni tūlīt iegūst tikai pakārtotu nozīmi. Ja jēdzieni nonāk pretrunā ar tautas pašsaglabāšanās instinktu un tai nākas izcīnīt asiņainu cīņu, tiem vairs nedrīkst būt noteicošā nozīme cīņas formas izvēlē.

Jau Moltke par humānismu teica, ka lielākais humānisms kara laikā ir pēc iespējas ātrāk sakaut ienaidnieku. Jo nežēlīgāk karojam, jo ātrāk beigsies karš. Jo ātrāk sakausim ienaidnieku, jo mazākas būs tā ciešanas. Tāda ir humānisma vienīgā forma, kas iespējama kara laikā.

Ja tādās lietās sāk pļāpāt par estētiku utt., tad nākas atbildēt tikai tā: kad dienas kārtībā tiek izvirzīti jautājumi par tautas pastāvēšanu, tad tas atbrīvo mūs no jebkuriem apsvērumiem par skaistumu. Visneglītākais, kas var būt cilvēka dzīvē, ir verdzības jūgs. Vai varbūt dekadenti uzskata par ļoti "estētisku" tādu likteni, kāds tautu piemeklējis pašreiz? Ar ebrejiem, kas lielāko tiesu šajā sakarā ir estētikas izdomātāji, vispār nav ko strīdēties.

Ja visi apsvērumi par humānismu un skaistumu zaudē savu reālo nozīmi tautu cīņā, tad ir skaidrs, ka tie vairs nevar kalpot par propagandas mērogu.

Kara laikā propagandai jābūt līdzeklim mērķa sasniegšanai. Un mērķis bija cīņa par vācu tautas pastāvēšanu. Tādējādi kara propagandas kritērijus varēja noteikt tikai minētais mērķis. Visnežēlīgākā cīņas forma būtu bijusi humānajā tā būtu nodrošinājusi ātrāku uzvaru. Jebkura cīņas forma ir jāatzīst par "skaistu", ja tā palīdz nācijai uzvarēt cīņā par savu brīvību un cieņu.

Tādā cīņā uz dzīvību un nāvi tas bija vienīgais pareizais kara propagandas kritērijs.

Ja tā saucamās lemjošās instancēs valdītu kaut kāda skaidrība šajos jautājumos, propaganda nekad nebūtu bijusi tik nepārliecinoša formas jautājumos. Jo arī propaganda ir cīņas ierocis, bet šīs lietas speciālista rokās tā ir visbriesmīgākais ierocis.

Nākamais izšķirošais jautājums bija šāds: kam ir paredzēta propaganda? Vai tā ir paredzēta izglītotajai inteliģencei vai milzīgajām mazizglītotu cilvēku masām?

Bija skaidrs, ka ar propagandu vienmēr jāvēršas tieši pie tautas masām.

Inteliģencei vai arī tiem, ko tagad sauc par inteliģentiem, nav vajadzīga propaganda, bet gan zināšanas. Kā plakāts pats par sevi nav mākslas darbs, tā arī propagandas saturs pats par sevi nav zinātne. Plakāta māksla ir tā autora prasme ar krāsu un formu palīdzību piesaistīt tam pūļa skatienus. Plakātu izstādē ir svarīgi, lai tas būtu uzskatāms un pievērstu sev nepieciešamo uzmanību. Jo labāk plakāts sasniedz mērķi, jo lielāka ir tā māksla. Tas, kas grib nodarboties ar mākslas jautājumiem, nevar aprobežoties tikai ar plakātu studēšanu, apmeklējot izstādes. Tādam cilvēkam pamatīgi jāstudē māksla, lai varētu iedziļināties lielākos mākslas darbos.

To pašu nosacīti var teikt arī par propagandu.

Propagandas uzdevums nav dot atsevišķiem indivīdiem zinātnisku izglītību. Bet gan tai jāiedarbojas uz tautas masām, jāpadara to uztverei saprotami atsevišķi nozīmīgi fakti, notikumi, vajadzības, par kurām Šīm masām līdz tam nav bijis ne jausmas.

Jāprot panākt to, lai tautas masas noticētu: tāds un tāds fakts patiešām pastāv, tāda un tāda nepieciešamība tiešām nav novēršama, tāds un tāds secinājums paliesi ir pareizs utt. Lūk, šo vienkāršo, bet lielo lietu ir jāiemācās darīt vislabākajā, vispilnīgākajā veidā. Tāpat kā piemērā par plakātu, propagandai vairāk jāiedarbojas uz jūtām un tikai nedaudz uz tā saucamo saprātu. Runa ir par to, lai piesaistītu masu uzmanību vienai vai dažām lielām nepieciešamībām, nevis par to, lai atsevišķiem indivīdiem sniegtu zinātnisku pamatojumu. Indivīdi jau tāpat ir sasnieguši zināmu sagatavotības pakāpi.

Jebkurai propagandai jābūt tādai, lai to masas labi uztvertu. It īpaši to jāsaprot visatpalikušākajiem indivīdiem, uz kuriem šī propaganda grib iedarboties. Jo lielākam cilvēku skaitam propaganda pievēršas, jo elementārākam jābūt tās idejiskajam līmenim. Ja runa ir par propagandu kara laikā, kurā ir ierauta visa tauta, tad ir skaidrs, ka tai jābūt maksimāli vienkāršai.

Jo mazāk ir tā saucamā zinātniskā balasta mūsu propagandā, jo vairāk tā vēršas tieši pie pūļa izjūtām, jo lielāki būs tās panākumi. Šajā gadījumā tikai ar panākumiem var izmērīt attiecīgās propagandas pareizību vai nepareizību. Tā nav mērāma ar to, cik apmierināti vai

neapmierināti ar propagandu ir atsevišķi zinātnieki vai atsevišķi jauni cilvēki, kuri ieguvuši "estētisko" audzināšanu.

Propagandas māksla ir pareizi izprast masu jūtu pasauli. Tikai tas dos iespēju psiholoģiski saprotamā formā padarīt masām pieejamu vienu vai otru ideju. Tikai tā var atrast ceļu uz miljoniem cilvēku sirdīm. Tas, ka pārgudrā priekšniecība pat to nav sapratusi, lieku reizi pierāda šī slāņa ārkārtīgo garīgo atpalicību.

Ja pareizi izprot tikko teikto, tad no tā izriet šāda mācība: Nav pareizi izvērst pārāk daudzpusīgu propagandu (tas varbūt ir vietā, ja runa ir par priekšmeta zinātnisku mācīšanu).

Tautas masu uztveres spējas ir ļoti ierobežotas, izpratnes loks — šaurs, bet aizmāršība — ļoti liela. Jau tādēļ vien jebkurai propagandai, ja tā grib būt veiksmīga, jāapskata tikai daži punkti, kas jāizklāsta īsi, skaidri, saprotami un viegli iegaumējamu lozungu formā. Tie jāatkārto, kamēr ir zudušas jebkuras šaubas par to, ka visatpalikušākais klausītājs ir iegaumējis to, ko mēs vēlējāmies. Tikko atteiksimies no šī principa un centīsimies propagandu padarīt daudzpusīgāku, tās iedarbība sāks mazināties, jo tautas masas nebūs spējīgas ne aptvert, ne apgūt visu materiālu.

Līdz ar to panākumi būs mazāki vai arī to nebūs nemaz.

Jo plašāka ir auditorija, uz kuru gribam iedarboties, jo rūpīgāk jāievēro šie psiholoģiskie motīvi.

Piemēram, bija pavisam nepareizi, ka vācu un austriešu propaganda humoristiskajās lapelēs visu laiku pretinieku centās attēlot smieklīgā veidā. Nepareizi tas bija tādēļ, ka jau pirmajā tikšanās reizē ar reālo pretinieku kareivim radās pilnīgi citāds priekšstats, nekā to parasti attēloja prese. Tas nodarīja milzīgu ļaunumu. Kareivis jutās piekrāpts un pārstāja ticēt presei vispār. Viņam sāka likties, ka prese viņu krāpj visās lietās. Protams, tas nekā nevarēja nostiprināt cīņas gribu un norūdīt kareivjus. Gluži otrādi, kareivji krita izmisumā.

Turpretī angļu un amerikāņu kara propaganda, raugoties no psiholoģiskā viedokļa, bija pilnīgi pareiza. Angļi un amerikāņi vāciešus attēloja kā barbarus un huņņus — tā viņi sagatavoja savus kareivjus jebkurām kara šausmām.

Tādēļ angļu kareivis nekad nejutās savas preses apkrāpts. Pie mums viss bija otrādi. Galu galā kareivis sāka uzskatīt, ka visa šī prese ir "viena vienīga krāpšana". Lūk, kādu rezultātu ieguvām, atdodami propagandu ēzeļu rokās, tā ari nesapratuši, ka tāds darbs jāveic visģeniālākajiem cilvēka psiholoģijas pazinējiem.

Pilnīga kareivju psiholoģijas neizpratne noveda pie tā, ka vācu kara propaganda kļuva par paraugu tam, kāda nedrīkst būt propaganda.

Taču pie ienaidnieka būtu varējuši daudz ko iemācīties. Vajadzēja tikai atmest aizspriedumus un ar skaidru skatu vērot, kā četrus ar pusi gadus pretinieks, neatslābinot savus pūliņus ne uz bridi, nenogurstoši cīnījās ar milzīgiem panākumiem.

Taču visgrūtāk sapratām to, kas ir jebkuras veiksmīgas propagandas priekšnoteikums, proti, ka katrai propagandai jābūt "iekrāsotai" subjektīvos toņos. Šajā ziņā mūsu propaganda daudz grēkoja jau no kara pirmajām dienām, ka tiešām nācās uzdot jautājumu: vai tiešām nejēdzību var izskaidrojot tikai ar muļķību vien?

Piemēram, ko mēs teiktu par plakātu, kuram jāreklamē noteiktas ziepes, bet tas sāktu iedvest tautas masās domu, ka arī citas ziepes ir ļoti labas.

Labākajā gadījumā mēs tikai pašūpotu galvu par šādu pieeju.

Bet tas taču attiecas arī uz politisko reklāmu.

Propagandas uzdevums nav skrupulozi izsvērt, cik taisnīgas ir visu karā iesaistīto pušu pozīcijas; tai ir jāpierāda vienīgi sava īpašā taisnība. Kara propagandas uzdevums ir nepārtraukti pierādīt savu taisnību, bet tai nav jāmeklē objektīvā patiesība un doktrīnveidā tā jāklāsta tautas masām pat tādos gadījumos, kad tas ir izdevīgi.

Ļoti liela principiāla kļūda bija jautājuma izvirzīšana par kara izcelšanās vaininiekiem, sak, vainīga jau nav Vācija viena pati, vainīgas ir arī citas valstis. Nē, mums meistarīgi vajadzēja propagandēt ideju, ka vainīgs ir tikai un vienīgi pretinieks. Tā vajadzēja darīt pat tad, ja tas nebūtu atbildīs īstenībai. Vācija taču patiesībā arī nebija vainīga, ka sākās karš.

Un kādas nekonsekvencei bija sekas?

Tautas masas nav tikai diplomāti un profesionāli juristi. Tās ne vienmēr ir spējīgas izdarīt saprātīgus spriedumus. Tautas masas sastāv no cilvēkiem, kas bieži svārstās; tie ir dabas bērni, kas ātri sāk šaubīties, krīt no vienas galējības otrā utt. Tikko mēs pieļaujam domu, ka mums ari varētu nebūt taisnība, tiek radīts vesels šaubu un svārstību perēklis. Tautas masas vairs nav spējīgas izlemt, kur beidzas pretinieka netaisnīgums un sākas pašu netaisnīgums. Mūsu tautas masas zaudē uzticību it sevišķi tad, ja ir darīšana ar pretinieku, kas nebūt neatkārto muļķīgas kļūdas, bet visu laiku skandina vienu un to pašu un bez svārstīšanās visu atbildību uzveļ mums. Nav jābrīnās, ja galu galā pašu tauta vairāk sāk ticēt ienaidnieka propagandai nekā savējai. Nelaime kļūst vēl lielāka, ja runa ir par tautu, kas viegli pakļaujas "objektivitātes" hipnozei. Mēs, vācieši, jau tāpat esam pieraduši visvairāk domāt par to, lai tikai nenodarītu pretiniekam kādu netaisnību. Tā mēdzam domāt pat tādos gadījumos, kad briesmas ir ļoti lielas un runa ir burtiski par tautas un valsts iznīcināšanu.

Tautas masām pat neienāk prātā, ka augšas to tā nemaz nav domājušas.

Tautas dvēselei daudzējādā ziņā piemīt sevišķīgas īpašības. Vēsā prāta apsvērumi uz to iedarbojas mazāk nekā jūtas.

Tautas jūtas nav sarežģītas, tās ir ļoti vienkāršas un vienveidīgas. Tajās nav vietas īpaši smalkai diferenciācijai. Tauta saka "jā" vai "nē", tā vai nu mīl, vai ienīst. Vai nu patiesība, vai meli! Taisnība vai netaisnība! Tautas spriedumi ir nelokāmi. Tā nepazīst puspatiesības.

Angļu propaganda to ģeniāli izprata un ievēroja. Angļiem patiešām nebija nekādu puspatiesību, viņu propaganda nevarēja radīt nekādas šaubas.

Šī propaganda lieliski izprata masu izjūtu primitīvismu. Kā lielisku piemēru var minēt angļu propagandu par "vācu briesmām". Angļi vienkārši ģeniāli sagatavoja priekšnoteikumus, lai viņu karaspēks frontē nelokāmi stāvētu, arī ciešot visbriesmīgāko sakāvi. Tādus lieliskus rezultātus angļi sasniedza, nenogurstoši propagandējot domu, ka tikai vācieši ir kara vaininieki.

Lai cilvēki noticētu tik klajiem meliem, tos vajadzēja propagandēt ļoti rupji, vienpusīgi un neatlaidīgi. Tikai tā varēja iedarboties uz tautas masu jūtām, un tikai tā angļi varēja panākt noticēšanu meliem.

To, cik iedarbīga bija šī propaganda, parāda fakts, ka šāds uzskats pretinieka nometnē ne tikai pastāvēja visus četrus gadus, bet tas ietekmēja ari mūsu tautu.

Nav arī nekā neparasta, ka liktenis nebija lēmis mūsu propagandai tādus panākumus. Jau tās iekšējā divkosība slēpa nespējas dīgļus. No paša sākuma propagandas saturs bija tāds, ka maz tam ticēja tautas masas. Tikai bezsirdīgi manekeni varēja iedomāties, ka ar pacifistisku frāžu palīdzību var iedvesmot cilvēkus doties nāvē par mūsu lietu.

Un tādēļ nelaimīgā "propaganda" izrādījās ne tikai nederīga, bet pat kaitīga.

Ari tad, ja propagandas saturs būtu ģeniāls, tai nebūtu panākumu, jo bija aizmirsts pats galvenais, centrālais priekšnoteikums: jebkurai propagandai jāaprobežojas ar dažām idejām, kuras jāatkārto miljoniem reižu. Pastāvīgums un neatlaidība ir galvenais panākumu priekšnoteikums.

Tieši propagandas jomā vismazāk jāklausās estēti un pārgudri inteliģenti. Estētus nedrīkst klausīties tādēļ, ka tad ātri vien propagandas forma un saturs izrādīsies nevis piemērots tautas masu vajadzībām, bet gan būs derīgs tikai šaura kabineta politiķiem. Bet inteliģentus ir bīstami klausīties jau tādēļ vien, ka, viņi būdami bez veselīgām jūtām, pastāvīgi meklē jaunus, asus pārdzīvojumus. Viņiem viss apnīk ļoti ātri; viņi meklē

daudzveidību un pilnīgi nespēj kaut uz mirkli padomāt par to, kā jūtas vienkāršais, mākslas pasaulei tālais pūlis. Kungi vienmēr ir paši pirmie kritiķi. Viņiem nepatīk ne propagandas saturs, ne arī forma. Viss šķiet pārāk novecojis un šablonisks. Viņi meklē kaut ko jaunu un daudzpusīgu. Tāda kritika ir īsts posts, tā ik uz soļa traucē propagandai būt veiksmīgai un spējīgai iekarot īstās tautas masas. Tikko propagandas organizācija, saturs un forma sāk orientēties uz pārgudrajiem inteliģentiem, tā izplūst un zaudē jebkuru pievilkšanas spēku.

Nopietna propaganda nepastāv tādēļ, lai apmierinātu pārsātinātu inteliģentu vajadzības un būtu interesanti daudzveidīga, bet gan tādēļ, lai pirmām kārtām pārliecinātu plašas tautas masas. Tās ir tūļīgas un tāpēc ir nepieciešams noteikts laiks, lai vispār pievērstu masu uzmanību vienam vai otram jautājumam. Lai tautas masu atmiņā nostiprinātos pavisam vienkāršs jēdziens, tas jāatkārto tūkstošiem reižu.

Iedarbojoties uz tautas masām vispusīgi, nekādā gadījumā nedrīkstam mainīt propagandas saturu. Jebkurā gadījumā jāpanāk viens un tas pats secinājums. Mēs varam un mums arī jāpropagandē savi lozungi daudzpusīgi. To pareizību var parādīt dažādi. Taču rezultātam vienmēr jābūt vienam un tam pašam. Lozungam jāatkārtojas jebkuras runas, raksta utt. beigās. Tikai tad propagandai būs patiešām vienota un ilgstoša iedarbība.

Tikai tad, ja ļoti neatlaidīgi un sistemātiski ievērosim šos principus, ar laiku redzēsim panākumu palielināšanos. Tikai tad varēsim pārliecināties, cik brīnumaini un patiesi grandiozi rezultāti var būt tādai propagandai.

Jebkuras reklāmas panākumi (tas attiecas gan uz komerciālo, gan arī politisko reklāmu) slēpjas vienīgi neatlaidībā, sistemātiskumā un ilgumā.

Šajā ziņā pretinieka propagandu var uzskatīt par paraugu. Tā bija neatlaidīga un nenogurdināma. Propaganda tika veltīta tikai nedauzām svarīgām idejām un bija paredzēta vienīgi plašām tautas masām. Visos kara gados pretinieks bez atelpas potēja masās vienas un tās pašas idejas vienā un tajā pašā formā. Ne vienreiz viņš necentās kaut nedaudz mainīt propagandas raksturu, jo bija pārliecinājies, ka tās iedarbība ir lieliska. Kara sākumā likās, ka šī propaganda ir bezprātīga, nekaunīga, pēc tam jau likās, ka tā ir nepatīkama, bet beigu beigās visi tai noticēja. Četrus gadus vēlāk Vācijā uzliesmoja revolūcija, kas gandrīz visus savus lozungus bija patapinājusi no mūsu pretinieku kara propagandas arsenāla.

Bija vēl viena lieta, ko Anglijā saprata ļoti labi: propagandas panākumi lielā mērā ir atkarīgi no tās masveidīguma. Angļi propagandai nežēloja nekādus līdzekļus, jo vienmēr atcerējās, -ka izdevumi atmaksāsies bagātīgi.

Anglijā propaganda tika uzskatīta par pirmā ranga ieroci. Taču Vācijā propaganda kļuva par bezdarbnieku politiķu un visu skumjā izskata bruņinieku nodarbošanos, kuri meklēja siltas vietiņas aizmugurē.

Lūk, tā arī ir izskaidrojams, kāpēc mūsu kara propagandas iznākums līdzinājās nullei.

7. nodaļa: Revolūcija

Mūsu nometnē pretinieka propaganda sākās jau 1915. gadā. Kopš 1916. gada tā kļuva arvien intensīvāka, bet 1918. gada sākumā burtiski mūs applūdināja. Uz katra soļa bija jūtama dvēseļu medību negatīvā ietekme. Pamazām armija iemācījās domāt tā, kā vēlējās ienaidnieks.

Cīņas pasākumi pret propagandu izrādījās nekam nederīgi.

Toreizējam armijas vadītājam bija gan vēlēšanās, gan apņēmība cīnīties pret propagandu visos veidos, kur tā parādījās frontē. Bet, ak vai, viņam nebija nepieciešamā instrumenta. Arī no psiholoģiskā viedokļa pretdarbības pasākumus nedrīkstēja veikt pats komandējošais sastāvs. Lai kontrpropaganda būtu iedarbīga, vajadzēja, lai tā nāktu no mājām, no dzimtenes. Jo tikai par mājām, par tēvzemi kareivji frontē veica brīnumainus varoņdarbus un gandrīz četrus gadus bija atsacījušies gandrīz no visa.

Un kāda bija īstenība? Kā uz šo nekrietno pretinieka propagandu atsaucās dzimtene, mūsu mājas?

Kad iepazināmies ar tā saucamo kontrpropagandu, bieži sev jautājām: kas tas īsti ir, — muļķība vai noziegums?

1918. gada beigās, kad bijām atstājuši Marnas dienvidu krastu, preses līmenis bija tik nožēlojami zems, ka ar lielu sašutumu katru dienu uzdevu sev vienu un to pašu jautājumu: vai tiešām Berlīnē nav vairs neviena cilvēka, kas spētu darīt galu šai armijas varonīgā noskaņojuma kaunpilnajai izšķiešanai?

Ko darīja Francija, kad 1914. gadā uzvarošās kolonas kā lavīna iebrāžas valstī? Ko darīja Itālija, kad notika katastrofa pie Izonco? Ko darīja tā pati Francija 1918. gada pavasarī, kad vācu divīzijas uzbruka franču karaspēka galvenajiem ierakumiem un mūsu artilērija apšaudīja Parīzi?

Visos šajos gadījumos pretinieks ar visiem spēkiem centās sakautajiem pulkiem iedvest cīņas sparu. Līdz ar to nacionālā pašapziņa tika uzkurināta līdz baltkvēlei. Ar kādu gan neaptveramu spēku, cik ģeniāli toreiz strādāja viņu propaganda, lai par katru cenu atkal radītu karaspēkā ticību galīgajai uzvarai un visiem spēkiem iedvestu domu, ka atkāpties vēl tālāk nozīmē pazudināt sevi, dzimteni un savu dzimto pavardu.

Kas tādos gadījumos notika pie mums?

Nekas un vēl ļaunāk.

Ikreiz, kad paņēmu lasīšanai jaunās avīzes, pārņēma dusmas un sašutums par to nelietīgo aģitāciju, kas acu priekšā nozīmēja psiholoģisku masveida slepkavību; šī psiholoģiskā inde bija kaujas spēku visīstākā graušana.

Daudzreiz mocīja doma: ja šo noziedzīgo nejēgu un bezgribas manekenu vietā propagandu būtu vadījis es, kara rezultāts būtu pavisam citāds.

Šajos mēnešos pirmo reizi sajutu, cik viltīgs ir liktenis: nolicis mani frontes pirmajās līnijās, kur varēja piebeigt jebkura nēģera nejauši izšauta lode; šajā laikā pavisam citā vietā varētu savai dzimtenei izdarīt daudz lielāku pakalpojumu.

Jau biju pietiekami pārliecināts par sevi un zināju, ka propagandu izdotos nostādīt kā nākas.

Taču biju tikai cilvēks bez vārda, viens no astoņiem miljoniem.

Labāk bija turēt muti un izpildīt savu pienākumu šajā vietā, cik labi vien iespējams

* * *

1915. gada vasarā mūsu rokās nonāca pirmās ienaidnieka skrejlapas. Vienmēr to saturs, gan ar nelielām izmaiņām, bija viens un tas pats. Skrejlapās bija teikts, ka posts Vācijā arvien palielinās, karam nav saredzams gals un nav nekādu izredžu, ka Vācija šajā karā varētu uzvarēt; vācu tauta dzimtenē ilgojas miera, bet mieru nevēlas "militāristi" un arī "ķeizars"; visa pasaule labi zina, ka vācu nācija ilgojas miera, tādēļ arī karš nenotiek pret vācu tautu, bet tikai pret ķeizaru, kas ir vienīgais vainīgais; tādēļ karš nevar beigties un nebeigsies līdz brīdim, kamēr nebūs uzvarēts šis visas cilvēces ienaidnieks; pēc kara beigām brīvās demokrātiskās nācijas brālīgi uzņems vācu tautu savā mūžīgā miera savienībā; kā tikai sitīs "prūšu militārisma" iznīcināšanas stunda, tā miers būs nodrošināts uz visiem laikiem.

Lai labāk ilustrētu visu skrejlapās teikto, tika citētas daudzas "vēstules no dzimtenes", kas pilnībā apliecināja iepriekš teikto.

Sākumā par šīm skrejlapām galvenokārt smējās. Tās tika izlasītas un nosūtītas uz armiju štābiem, kur tām nepiegrieza nekādu vērību, kamēr vējš ierakumos nesapūta jaunas. Pretinieka skrejlapas galvenokārt tika kaisītas no lidmašīnām.

Drīz vien pievērsām uzmanību, ka visos tajos frontes iecirkņos, kur cīnījās bavārieši, noteikti parādījās skrejlapas, kuru asums vienmēr vērsās pret prūšiem. Tika apgalvots, ka pretiniekam nav nekas pret bavāriešiem, ka visos gadījumos ir vainīga tikai Prūsija, kurai ari būtu jāuzņemas atbildība par izdarītām ļaundarībām. Pretiniekam būtu prieks, ja varētu bavāriešiem nenodarīt nekādu ļaunumu; taču tas neesot iespējams, kamēr tie kalpojot prūšu militārismam un raušot tam ogles no pelniem.

Tāda propaganda sāka parādīt savu ietekmi jau pirmajos 1915. gada mēnešos. Kareivjos parādījās pilnīgi skaidrs noskaņojums pret Prūsiju, bet augšas nepakustināja ne pirksta, lai iestātos pret to. Un tā jau vairs nebija vienkārša nolaidība.

Protams, ka tādas kļūdas atriebās visbēdīgākajā veidā. Cieta ne tikai "Prūsija" viena pati; cieta visa vācu tauta un, protams, arī bavārieši.

Sākot ar 1916. gadu, pretinieka propaganda varēja jau reģistrēt pirmos panākumus šajā virzienā.

Taču jāatzīst ari tas, ka daudzās žēlabu vēstules no dzimtenes ari sāka ietekmēt kareivju noskaņojumu. Tagad pretiniekam vairs nevajadzēja tās izplatīt no lidmašīnām. Ari pret žēlabu vēstuļu plūdiem netika nekas uzsākts, ja nerunājam par dažiem psiholoģiskā ziņā muļķīgiem "brīdinājumiem no valdības puses". Fronte tika pārpludināta ar indi, ko mājās safabricēja nabaga nesaprātīgās sievietes. Viņas pat nenojauta, ka ar savām vēstulēm tikai stiprina pretinieka uzvaras pārliecību, velk garumā karu un savu tuvinieku ciešanas frontē. Šīs bezjēdzīgās vācu sieviešu vēstules maksāja dzīvību simtiem tūkstošu kareivju.

Tādējādi jau 1916. gadā bija vērojami dažādi satraucoši simptomi. Fronte ņurdēja un reizēm pat lamājās; tā jau ar daudz ko bija neapmierināta un dažreiz pauda pilnīgi taisnīgu sašutumu.

Kamēr fronte badojās, kamēr radinieki mājās cieta trūkumu, citur augšās valdīja pārticība un izšķērdība. Taču pašā frontē šajā ziņā arī ne viss bija kārtībā.

Tādējādi krīzes tuvošanās bija jūtama, bet tā pagaidām bija tikai mūsu "iekšējā" lieta. Tas pats kareivis, kurš tikko bija dusmojies un lamājies, pēc dažām minūtēm jau klusēdams pildīja savu grūto pienākumu, it kā tas būtu pats par sevi saprotams. Tā pati rota, kura tikko bija izrādījusi neapmierinātību, pēc pusstundas jau cīnījās par savu ierakumu daļu ar tādu varonību, it kā no šiem simts metriem būtu atkarīgs visas Vācijas liktenis. Tā vēl bija vecās, brīnišķīgās varoņarmijas fronte.

Drīz vien bija iespēja pārliecināties par milzīgo atšķirību, kāda jau toreiz pastāvēja frontē un aizmugurē.

1916. gada septembri divīzija piedalījās kaujās pie Sommas. Tā bija pirmā no turpmāko kauju sērijas, kur galvenā loma bija tehnikai. Šos iespaidus gandrīz nav iespējams aprakstīt — nevis karš, bet īsta elle!

Zem ienaidnieka viesuļuguns, kas nepārtraukti ilga vairākas nedēļas, vācu fronte noturējās. Dažreiz mazliet atkāpāmies, pēc tam stāvokli uzlabojām, bet nekad neatdevām ne pēdu zemes bez cīņas.

1916. gada 7. oktobri mani ievainoja. Laimīgi tiku līdz pārsiešanas punktam un ar pirmo transporta līdzekli tiku nosūtīts uz Vāciju.

Bija pagājuši divi gadi, kopš nebiju redzējis dzimteni — šādos apstākļos tas ir bezgala ilgs laiks. Ar grūtībām varēju iedomāties, kā izskatās

vācietis, ja nav tērpies uniformā. Kad nonācu pirmajā lazaretē Hermisā, satrūkos no bailēm, kad pēkšņi izdzirdēju sievietes, žēlsirdīgās māsas, balsi, kura uzrunāja blakus guļošo biedru.

Pirmo reizi pēc diviem gadiem dzirdēju šādas skaņas!

Jo vairāk mūsu vilciens tuvojās robežai, jo nemierīgāki kļuvām. Garām slīdēja visas tās vietas, cauri kurām pirms diviem gadiem bijām braukuši kā jaunie kareivji. Brisele, Lježa utt. Beidzot uz pakalna parādījās pirmā vācu māja ar augsto jumtu un skaistajiem logiem. Dzimtene!

Kad 1914. gada oktobrī pirmo reizi braucām pāri robežai, bijām nepacietības un entuziasma pārpilni. Tagad braucām klusēdami un aizkustinājuma pārņemti. Ikviens bija laimīgs, ka liktenis ir devis iespēju vēlreiz paskatīties uz dzimteni, kura tik smagi bija jāaizsargā ar savas dzīvības cenu. Mēs visi bijām tik aizkustināti, ka gandrīz kaunējāmies palūkoties viens otra acīs.

Mani ievietoja Bēlicas hospitālī netālu no Berlīnes. Tas gandrīz sakrita ar gadadienu, kad pirms diviem gadiem tika nosūtīts uz fronti.

Kādas pārmaiņas! Pēc Sommas frontes neizbrienamajiem dubļiem nokļūt tīrā gultā šajā brīnišķīgajā ēkā! Sākumā ir pat neērti gulties tādā gultā. Tikai pamazām sāku pierast pie šīs jaunās pasaules.

Diemžēl šī pasaule bija kļuvusi jauna arī citādā ziņā.

Šeit nebija tā gara, kāds vēl valdīja frontē. Te pirmo reizi dzirdēju to, par ko frontē nekas nebija zināms — slavas dziesmu mūsu gļēvulībai. Lai kā kareivji dusmojās, lai kā arī reizēm nelamājās, tam nebija nekā kopīga ar atteikšanos pildīt savu pienākumu, un nekādā ziņā ar gļēvulības slavināšanu. Nu nē! Frontē gļēvulis vēl arvien tika uzskatīts par gļēvuli. Tāpat kā agrāk gļēvulis izpelnījās vispārēju nicinājumu, bet īsta varonība tika uztverta ar patiesu apbrīnu. Te hospitālī valdīja gluži pretējs noskaņojums. Šeit vislielāko ievērību guva visnekautrīgākie meļi, kuri ar savu nožēlojamo daiļrunību izsmēja drosmīgā kareivja varonību un slavēja gļēvuļa vājo raksturu. Toni noteica daži nožēlojami zeļļi. Viens atklāti plātījās, ka tīšām savainojis roku uz dzeloņstieplēm, lai nokļūtu lazaretē. Neraugoties uz to, ka ievainojums bija tīrais sīkums, viņš slimnīcā bija jau ļoti ilgi, lai gan visiem bija zināms, ka Vācijā viņš ir nokļuvis negodīgā ceļā. Nelietis atklāti iztēloja sevi par augstākās drošsirdības paraugu un izskatīja savu "varoņdarbu" par daudz vērtīgāku dzimtenei nekā godīga kareivja varonīgā nāve frontē. Daudzi šajās runās klausījās klusēdami, daudzi atgāja sāņus. Taču bija ari tādi, kas atklāti izteica piekrišanu.

No šīm runām palika nelabi, bet musinātājs tā ari mierīgi palika lazaretē. Un ko tad vajadzēja darīt? Priekšniecība, protams, visu labi zināja, kas ir šis zellis. Tomēr nekas nenotika.

Kad atkal tiku uz kājām, atļāva aizbraukt uz Berlīni. Tur valdīja liels trūkums. Milzīgā pilsēta badojās. Neapmierinātība bija ārkārtīgi liela. Daudzos kareivju apmeklētajos krodziņos bija dzirdamas tādas pašas runas kā lazaretē. Radās iespaids, ka daži no netiešiem speciāli nāk uz kareivju pulcēšanās vietām, lai izplatītu savus uzskatus.

Minhenē stāvoklis bija vēl sliktāks.

Kad pēc izveseļošanās izrakstījos no lazaretes un devos uz savu rezerves bataljonu, vairs nepazinu savu pilsētu. Kur vien skaties — bēdas, neapmierinātība un lamas. Ari rezerves bataljonā stāvoklis bija zem katras kritikas. Sava ietekme bija ari tam, ka instruktori, virsnieki, kas ne reizi nebija bijuši frontē, ļoti rupji izturējās pret vecajiem kareivjiem un neprata ar tiem nodibināt kaut cik pieklājīgas attiecības. Kareivjiem frontiniekiem no ierakumiem bija zināmas īpatnības, kuras labi saprata frontes virsnieki, bet ar kurām negribēja samierināties rezerves daļu komandieri aizmugurē. Pret frontes virsnieku ari kareivjiem, protams, bija daudz godbijīgāka attieksme nekā pret aizmugures daļu komandieriem. Bet neatkarīgi no tā, vispārējais noskaņojums bija ļoti slikts. Slēpšanās aizmugurē tajā laikā jau skaitījās gudrības kalngals, bet uzticama izturība frontē — vājuma un aprobežotības pazīme.

Kancelejās bija. iesēdušies ebreji. Gandrīz katrs rakstvedis bija ebrejs, gandrīz katrs ebrejs — rakstvedis. Varēju tikai nobrīnīties, cik daudz šīs izredzētās tautas pārstāvju ir aizmugures kancelejās un nevilšus salīdzināt, cik maz viņu bija frontē.

Vēl sliktāks stāvoklis bija ekonomikā. Šajā jomā ebreju tauta bija kļuvusi "neaizstājama". Zirneklis lēni sāka izsūkt tautas asinis. Viņi bija sagrābuši savās rokās visus tā saucamos militāros uzņēmumus un izveidojuši no tiem nesaudzīgas cīņas instrumentu pret mūsu brīvo nacionālo saimniecību.

Arvien skaļāk atskanēja balsis, kas uzsvēra neierobežotas centralizācijas nepieciešamību.

Tiešām, jau 1916. - 1917. gadā gandrīz visa ražošana atradās ebreju kapitāla kontrolē.

Un tajā pašā laikā pret ko tad vērsās tautas sašutums?

Toreiz ar šausmām pārliecinājos, ka tuvojas notikumi, kas nenovēršami novedīs pie katastrofas, ja vien pēdējā brīdī nepratīsim tos novērst.

Kamēr nāciju apzaga un žņaudza ebreji, masu naids tika virzīts pret "prūšiem".

Tāpat kā frontē, arī te augšas neuzsāka pilnīgi neko pret indīgo propagandu. It kā cilvēks pat nenojaustu, ka Prūsijas sabrukums nebūt nenozīmē Bavārijas uzplaukumu! It kā cilvēks nesaprastu, ka viss ir gluži otrādi — Prūsija krītot aizraus sev līdzi bezdibenī ari Bavāriju.

Tas viss sagādāja bezgalīgas ciešanas. Skaidri sapratu, ka ar šī ģeniālā trika palīdzību ebreji grib novērst uzmanību no sevis uz citiem. Kamēr Bavārija un Prūsija strīdējās, ebreji tām deguna priekšā kārtoja savus darījumus. Kamēr Bavārija lamāja Prūsiju, ebreji organizēja revolūciju un deva vienādu triecienu gan Prūsijai, gan Bavārijai.

Bija neciešami vērot savstarpējos vāciešu ķīviņus, tādēļ priecīgs atkal devos uz fronti. Tūlīt pēc ierašanās Minhenē, pieteicos no jauna.

1917. gada marta sākumā biju atkal frontē, savā pulkā.

* * *

1917. gada beigās mans noskaņojums uzlabojās, varēja domāt, ka armija ir pārvarējusi agrāko nomāktību. Pēc Krievijas sabrukuma armija atguva cerības un drosmi. Nostiprinājās pārliecība, ka karš tomēr beigsies ar Vācijas uzvaru. Atkal bija dzirdamas dziesmas, bija mazāk pesimistu. Armija atkal ticēja tēvzemes nākotnei.

Sevišķi brīnumaina ietekme bija Itālijas sabrukumam 1917. gadā. Uzvarā pār Itālijas karaspēku tika saskatīts pierādījums, ka atkal spējam pārraut ne tikai krievu fronti vien. Miljoniem kareivju sirdīs ieplūda mierīga ticība savai lietai; cilvēki brīvi uzelpoja un ar cerībām sāka gaidīt 1918. gada pavasara kaujas. Pretinieka rindās bija vērojama nomāktība. Ziema pagāja mierīgāk kā parasti. Iestājās klusums pirms vētras.

Un tieši tad, kad aktīvi notika pēdējā gatavošanās izšķirošajām cīņām, kad uz rietumu fronti devās bezgalīgi gari vilcieni ar cilvēkiem un munīciju, kad karaspēkam bija pēdējās mācības pirms uzbrukuma, Vācijā pirmo reizi visa kara laikā notika vēl nedzirdēta nelietība.

Vācijai nevajagot uzvarēt! Pēdējā brīdī, kad vācu karogi jau devās pretī uzvarai, dzimtenes ienaidnieki ķērās pie tāda līdzekļa, kuram jau iedīglī vajadzēja noslāpēt pavasara uzbrukumu un uzvaru padarīt neiespējamu.

Uzņēmumos, kas ražoja munīciju frontei, tika organizēts streiks.

Ja šis streiks izdosies, vācu frontei ir jāsabrūk un piepildīsies laikraksta "Vorwärts" vēlēšanās: šoreiz uzvara ir garām vācu karogiem. Armija paliks bez munīcijas un dažu nedēļu laikā tiks pārrauta. Tā tiks izjaukts mūsu uzbrukums, Antante būs glābta un par Vācijas vienīgo saimnieku kļūs starptautiskais kapitāls; marksistiskā tautas apmānīšana būs sasniegusi savu iekšējo mērķi.

Mērķis bija nacionālās ekonomikas sagraušana un starptautiskā kapitāla kundzības radīšana. Un tādēļ, ka vieni bija pārāk dumji un lētticīgi,

bet otri — ārkārtīgi gļēvi, šis mērķis, diemžēl ir sasniegts.

Tiesa, streikam munīcijas rūpnīcās nebija pilnīgu panākumu tajā nozīmē, ka fronti neizdevās salauzt, to izmērdējot. Streiks ātri beidzās un armijai munīcijas nepietrūka. Streika organizētāju plāns — ar vienu sitienu iznīcināt mūsu armiju — neizdevās. Taču streika nodarītais morālais kaitējums bija daudz lielāks.

Pirmkārt, par ko gan cīnījās mūsu armija, ja Dzimtene nemaz negrib uzvaru? Kādēļ tiek nesti šie bezgalīgie upuri, kādēļ šīs ciešanas? Kareivim jācīnās par uzvaru, bet Dzimtene pret to rīko streiku!

Otrkārt, kā šis streiks ietekmēja ienaidnieku?

1917. - 1918. gada ziemā virs sabiedrotajiem pirmo reizi sabiezēja tumši mākoņi. Jau četrus gadus valstis kopīgiem spēkiem bija saspringti cīnījušās pret vācu spēkavīru, bet veltīgi. Visus četrus gadus tas varēja tikai aizstāvēties, jo galvenie spēki bija koncentrēti austrumos un dienvidos. Tagad spēkavīram no aizmugures nekas nedraudēja. Bija aiztecējušas asinsupes, pirms vāciešiem izdevās vienu no pretiniekiem galīgi sakaut. Tagad zobenu varēja vērst uz rietumiem; ja ienaidnieks nevarēja pārraut aizsardzību, tad tagad paši varam pāriet uzbrukumā.

Pretinieks baidījās no uzbrukuma un šaubījās par uzvaru.

Londonā un Parīzē notika viena apspriede pēc otras. Pat ienaidnieka propagandai sākās grūti laiki. Vairs nebija tik viegli pierādīt, ka vāciešiem nav nekādu izredžu uzvarēt.

Tāds pats noskaņojums bija ari sabiedroto frontē, kur valdīja snaudulīgs klusums. Šo kungu nekaunība pēkšņi bija pazudusi. Viņiem sāka palikt neomulīgi. Mainījās attieksme pret vācu kareivi. Līdz šim uz mūsu kareivi raudzījās kā uz vientiesi, kurš noteikti tiks uzvarēts. Tagad viņu priekša stāvēja Krievijas uzvarētāji. Tikai trūkums spieda līdz šim aprobežoties ar uzbrukumiem austrumu frontē. Pretiniekam likās, ka tā ir bijusi ģeniāla taktika. Trīs gadus vācieši nepārtraukti uzbruka Krievijas frontē — sākumā bez īpašiem panākumiem. Visi jau sāka smieties par darbības bezmērķīgumu. Likās, ka krievu milzim jāuzvar jau milzīgā skaitliskā pārspēka dēļ vien. Šķita, ka Vācija kaujās ar Krieviju noteikti noasiņos. Sākumā notikumu gaita ari it kā apstiprināja cerības.

1914. gada septembrī pēc Tannenbergas kaujas uz Vāciju sāka plūst pirmās bezgalīgās krievu karagūstekņu straumes.

No tā laika straume neapstājās. Visu laiku gan vilcienos, gan pa šosejām plūda krievu karagūstekņi. Taču katras iznīcinātas un sakauta armijas vietā nāca cita. Milzīgā valsts šķita neizsmeļama, tā deva cara aizvien jaunus kareivjus un karam - jaunus upurus. Cik ilgi Vācija spēs izturēt sacensību? Vai nepienāks diena, kad Vācija, neraugoties uz tikko

gūto uzvaru, paliks bez jauniem kareivjiem, bet Krievija atkal nosūtīs uz fronti jaunu armiju?

Kas tad notiks? Vadoties no cilvēciskā saprāta, Vācija varēja tikai novilcināt Krievijas uzvaru, bet Krievijas galīgā uzvara šķita neizbēgama.

Tagad šīm cerībām bija beigas. Viens no galvenajiem sabiedrotajiem, kas uz kopīgās cīņas altāra bija licis visvairāk, bija pilnīgi sakauts un satriekts gulēja nežēlīgā pretinieka priekšā. Antantes kareivju sirdīs ienāca bailes un šausmas — līdz šim viņi bija akli ticējuši sabiedroto uzvarai. Ar bažām tika gaidīts pavasaris. Ja vāciešus vēl nebija izdevies salauzt, kamēr tiem rietumu frontē bija tikai daļa karaspēka, kā gan varēja cerēt uz uzvaru tagad, kad briesmīgā varoņvalsts gatavojas sasprindzināt visus savus spēkus pret rietumiem?

Pie tam iztēli ietekmēja arī Dienvidtiroles kalnos notikušais. Ziņa par ģenerāļa Kadorna karaspēka sakāvi sasniedza ari Flandriju. Izgaisa ticība uzvarai, tās vietā radās bailes no galīgās sakāves.

Naktis bija aukstas. Visā rietumu frontē Antantes karaspēks dzirdēja, ka ierodas arvien jaunas vācu armijas.

Tuvojās pastarā tiesa. Pretinieka nometnē sasprindzinājums sasniedza augstāko pakāpi. Un tieši šajā brīdī Vācijā uzausa spilgti sarkana gaisma, ugunsgrēka liesmas apspīdēja visus frontes stūrīšus. Laikā, kad vācu divīzijas veica pēdējos sagatavošanās darbus uzbrukumam. Vācijā sākās vispārējs streiks.

Sākumā pasaule vienkārši zaudēja valodu. Tad pretinieks atviegloti uzelpoja, un ienaidnieka propaganda alkatīgi metās uz šo kumosu. Negaidītā palīdzība bija nākusi pēdējā brīdī. Antante momentā atrada līdzekli, kā saviem kareivjiem atkal radīt stingru noskaņojumu. Tagad tā varēja piespiest kareivjus noticēt, ka uzvara ir iespējama. Pirms vāciešu uzbrukuma valdošās bažas nomainīja stipra ticība Antantes uzvarai. Atkal ar panākumiem varēja Antantes kareivjiem pierādīt, ka nākamās lielās kaujas iznākums ir atkarīgs tikai no kareivju izturības. Lai vācieši gūst kādas vien vietēja rakstura uzvaras, valsti gaida revolūcija, nevis lielu uzvarošu armiju atgriešanās mājās

Angļu, franču un amerikāņu laikraksti veica intensīvu aģitāciju aizmugurē; vienlaikus sākās arī tikpat prasmīga propaganda frontē.

"Vācija atrodas revolūcijas priekšā! Sabiedroto uzvara ir tuvu!' Tās bija labākās zāles, lai franču pualū un angļu tomijiem atkal palīdzētu stingri nostāties uz kājām. Atkal ierunājās lielgabali un ložmetēji. Paniskā bēgšana bija beigusies. Sabiedroto karaspēks izrādīja sīvu pretestību.

Tāds bija ieroču ražotāju streika iznākums, Streiks pretinieka nometnē nostiprināja ticību uzvarai un palīdzēja pārvarēt nomāktību un izmisumu ienaidnieka frontē. Tūkstošiem vācu kareivju par streiku samaksāja ar savām dzīvībām. Bet zemiskās nelietības autori un organizētāji kļuva par kandidātiem uz visaugstākajiem valsts amatiem revolūcijas laika Vācijā.

Vācijai sākumā it kā izdevās pārvarēt pirmās streika sekas militārajās rūpnīcās. Tā vismaz izskatījās no ārienes. Taču pretinieka nometnē tomēr tam bija liela ietekme. Ja līdz šim streikam te valdīja pilnīga bezcerība, tad ziņa par streikiem Vācijā atkal uzlaboja noskaņojumu Antantes armijās. Angļu un franču kareivji tagad izmisīgi cīnījās par uzvaru.

Vadoties no cilvēciskiem apsvērumiem, varēja likties, ka uzvara nosvērsies Antantes pusē, ja vien rietumu fronte izturēs vācu uzbrukumus kaut dažus mēnešus. Visi Antantes valstu parlamenti ātri novērtēja jauno situāciju un piešķīra milzīgus līdzekļus propagandas turpināšanai, jo labi zināja, ka tas ir vislabākais veids Vācijas demoralizēšanā.

* * *

Man laimējās pašam piedalīties ne tikai divos pirmajos, bet arī pēdējā karaspēka uzbrukumā.

Tie bija paši spēcīgākie iespaidi visā dzīvē, jo gan 1914. gadā, gan 1918. gadā cīņa zaudēja aizstāvēšanās raksturu; tie bija uzbrukumi. Visi mūsu ierakumi, viss karaspēks atviegloti uzelpoja. Beidzot pēc trīs smagiem gaidīšanas gadiem — svešā zemē un briesmīgā stāvoklī, kas atgādina elli, — mēs pārejam uzbrukumā; tuvojas atmaksas stunda.

Uzgavilēja uzvarām bagātie bataljoni. Pēdējie nemirstošie lauru vainagi vijās ap uzvaras elpas apdvestajiem karogiem! Vēl reizi atskanēja dzimtenes skaistās patriotiskās dziesmas. Nebeidzamās kareivju kolonas tās uztvēra un raidīja uz debesīm. Pēdējo reizi radītājs uzsmaidīja saviem nepateicīgajiem bērniem.

* * *

1918. gada vasaras beigās frontē valdīja smaga un nomācoša atmosfēra. Dzimtenē notika smaga iekšēja cīņa. Par ko? Frontes bataljoni un rotas nodarbojās ar dažādiem minējumiem. Bija skaidrs, ka karš ir zaudēts un tikai muļķi var. ticēt uzvarai. Tauta nepavisam neesot ieinteresēta turpināt karu, ieinteresēta esot tikai monarhija un kapitāls, — lūk, kādas ziņas nāca no dzimtenes un tika apspriestas frontē.

Sākumā fronte uz to reaģēja ļoti maz. Kāda kareivjiem ir daļa par vispārējām vēlēšanu tiesībām? Vai par to cīnījāmies visus garos četrus gadus? Bandīti gribēja aplaupīt mūsu varoņus, ar atpakaļejošo datumu atņemot to mērķi, par ko viņi cīnījās un aizgāja kapā. Vai tad mūsu pulki Flandrijā devās nāvē ar lozungu "Lai dzīvo vispārējas un aizklātas vēlēšanas"? Nav tiesa, viņi devās nāvē ar saucienu "Deutschland über alles". Tā ir maza, bet ļoti būtiska atšķirība. Tie, kas tagad prasīja vispārējas un aizklātas vēlēšanas, līdz šim frontē vispār nebija rādījušies. Fronte politiskās partiju salašņas līdz šim nemaz nepazina. Ļoti maz bija parlamentāriešu, kas bija frontē tad, kad tur bija jebkurš kaut sevi mazliet cienošs vācietis, kas tikai varēja stāvēt uz kājām.

Lūk, tādēļ ari sākumā lielāko daļu frontinieku pilnīgi neietekmēja tādu kungu kā Eberts, Šeidemanis, Bārts, Lībknehts utt. izvirzītie "jaunie" kara mērķi. Fronte nesaprata, kādas aizmugures varoņiem vispār ir tiesības balstīties uz karaspēku, lai sagrābtu valstī varu.

Pozīcija bija skaidra no paša sākuma: no visas sirds ienīdu nožēlojamo tautas krāpnieku bandu, šo partijas neliešu baru. Man sen jau bija skaidrs, ka visiem neliešiem nebūt nerūp tautas labums, viņus interesē tikai pašu kabata. Redzēju, ka tagad viņi ir ar mieru upurēt visu tautu un viņus neatturēs nekas, lai pazudinātu Vāciju. Manās acīs viņi bija pelnījuši vienīgi karātavas. Atbalstīt viņu vēlmes nozīmēja upurēt darbaļaužu masas kabatzagļu interesēm. Viņu vēlmju piepildījums nozīmētu nācijas galu.

Šāds noskaņojums pirmajā brīdi bija milzīgam frontinieku vairākumam. Taču pēdējā laikā tomēr bijām spiesti konstatēt, ka no aizmugures nākošie papildspēki kļūst arvien sliktāki un sliktāki, tie nenostiprina veco kodolu — drīzāk gan vājina tā kaujas spējas. Sevišķi slikti bija papildinājumi, kas sastāvēja no jauniešiem. Bieži vien negribējās ticēt savām acīm, ka tie varētu būt tās pašas tautas dēli, kas

1914. gadā sūtīja savu jaunatni uz Ipras kaujas laukiem.

Sākot ar augustu un septembri, demoralizācija strauji pieņēmās spēkā, neskatoties uz to, ka pretinieka uzbrukums nebūt nebija tik spēcīgs kā iepriekšējos mēnešos. Kaujas pie Sommas un Flandrijā bija daudz briesmīgākas un nežēlīgākas.

Septembra beigās divīzija jau trešo reizi stāvēja tajās pašās pozīcijās, kuras ieņēmām pašā kara sākumā, kad bijām pavisam zaļš brīvprātīgo pulks.

Kādas smagas atmiņas.

1914. gada oktobrī un novembrī šeit saņēmām pirmās kaujas kristības. Ar karstu mīlestību sirdīs, ar dziesmām uz lūpām jaunais pulks devās uz pirmo kauju kā uz deju. Visdārgākās asinis plūda straumēm, bet visi bijām pilnīgi pārliecināti, ka atdodam dzīvības par dzimtenes brīvību un neatkarību.

1917. gada jūlijā otro reizi nonācām uz šīs zemes, kas bija kļuvusi svēta. Katrā dzīvas bija svētās atmiņas par mūsu labākajiem draugiem un biedriem, kas bija krituši pavisam jauni un gāja kaujā par dārgo dzimteni ar smaidu uz lūpām.

Mēs, vecie, tagad dziļi saviļņoti stāvējām pie brāļu kapa, kur toreiz zvērējām "palikt uzticīgi pienākumam un tēvzemei līdz pat nāvei". Pirms trim gadiem pulks uzbrukumā ieņēma šīs pozīcijas. Tagad atkāpjoties, tās vajadzēja aizstāvēt.

Veselas trīs nedēļas angļu artilērijas uguns gatavoja uzbrukumu Flandrijā. Priekšā it kā atdzīvojās mūsu kritušo biedru tēli. Pulks dzīvoja šausmīgos apstākļos. Dubļainajos ierakumos, bieži vien zem atklātas debess slēpāmies šāviņu izrautajās bedrēs, parastos, pilnīgi nepiesegtos iedobumos. Tomēr neatdevām ne pēdu zemes, lai gan rindas burtiski kusa. 1917. gada 31. jūlijā sākās angļu uzbrukums.

Pirmajās augusta dienās mūs nomainīja.

No pulka bija palikušas tikai dažas rotas. Lēnām bridām pa dubļaino ceļu uz aizmuguri un vairāk līdzinājāmies spokiem nekā cilvēkiem. Angļi uzbrukuma laikā atkaroja tikai dažus simtus metru granātām saspridzinātas zemes. Neko vairāk. Lai gan bija par to samaksājuši ārkārtīgi augstu cenu.

Tagad, 1918. gada rudenī, nu jau trešo reizi stāvējām uz zemes, ko toreiz bijām ieņēmuši triecienā. Mazais Kominas ciematiņš, kur kādreiz atpūtāmies pēc kaujām, bija kļuvis par vissīvāko cīņu arēnu. Cīnījāmies tajā pašā vietā, bet bijām kļuvuši pavisam citi cilvēki. Tagad ari armijā visi nodarbojās ar "politiku". Indīgais vilnis no aizmugures bija atplūdis līdz šejienei. Papildspēki, kas sastāvēja no jaunekļiem, bija pilnīgi nederīgi, — tas viss nāca no turienes, no mājām.

Naktī no 13. uz 14. oktobri angļi Ipras frontes dienvidu iecirknī sāka apšaudīt ar gāzes šāviņiem. Viņi izmantoja gāzi "dzeltenais krusts", kuras iedarbību vēl ne reizi nebijām izjutuši uz savas ādas. Jau tajā pašā naktī man nācās ar to iepazīties. 13. oktobra vakarā stāvējām uz pakalna dienvidos' no Vervikas un vairākas stundas no vietas tikām apšaudīti ar gāzes granātām. Ar pārtraukumiem apšaude turpinājās visu nakti. Ap pusnakti daļa biedru mūs atstāja, daži — uz visiem laikiem. Pret ritu sāku just stipras sāpes, kas kļuva asākas ar katru bridi. Ap septiņiem no rīta klupdams krizdams vilkos uz medpunktu. Acis dega no sāpēm, tomēr aizejot, neaizmirsu pieteikties priekšniecībai pēdējo reizi karā.

Pēc dažām stundām acis pārvērtās kvēlojošās oglēs. Pēc tam viss satumsa.

Mani nosūtīja uz lazareti Pasevalkā (Pomerānijā). Tur nācās pārdzīvot revolūciju!

* * *

Gaisā jau sen bija jūtams kaut kas nenoteikts, bet ļoti pretīgs. Visapkārt runāja, ka tuvākajā laikā kaut kas "sāksies"; tikai nevarēju saprast, kas ar to ir jāsaprot. Sākumā domāju, ka runa ir par streiku, kā tas bija pavasari. Sāka pienākt sliktas vēstis no flotes. Runāja, ka tur sākusies rūgšana. Likās, ka droši vien darīšana ir ar nelielu saujiņu fantazētāju, bet jūrnieku masām ar to nav nekā kopīga. Lazaretē daudz runāja par to, ka cerams, karam drīz būs beigas. Tomēr neviens necerēja, ka karš beigsies "tūlīt". Laikrakstos nevarēju lasīt.

Novembri vispārējā spriedze pastiprinājās.

Un tad, kādā novembra dienā pēkšņi notika nelaime. Ar kravas automobiļiem ieradās jūrnieki un sāka aicināt uz revolūciju. Viņu "vadoņi" cīņā par mūsu tautas "brīvību, skaistumu un godu" bija daži ebreju jaunekļi. Protams, ka neviens no viņiem nebija bijis frontē.

Veselība pēdējā laikā sāka uzlaboties. Neciešamās sāpes acīs kļuva vājākas. Pamazam sāku nedaudz redzēt un spēju atšķirt apkārtējos. Ārsti drošināja, ka redzi atgūšu un varēšu sameklēt kādu darbu. Par to, ka kādreiz atkal varēšu zīmēt, protams, nevarēja būt ne runas. Lai kā tas ari nebūtu, biju ceļā uz izveseļošanos. Šajā brīdī arī sākās briesmīgie notikumi.

Sākumā cerēju, ka šī dzimtenes nodevība neizplatīsies pa visu valsti, bet paliks kā lokāla rakstura parādība. Mēģināju mierināt arī dažus biedrus. Manām cerībām pievienojās it sevišķi tie bavārieši, kas ari tajā laikā bija lazaretē. Viņu noskaņojums nebūt nebija "revolucionārs". Nevarēju iedomāties, ka neprāts varētu būt izplatījies Minhenē. Biju pārliecināts, ka uzticība cienījamajai Vitelsbahu dinastijai Bavārijā tomēr būs stiprāka nekā dažu ebreju ļaunā griba. Vārdu sakot, biju pārliecināts, ka viss aprobežosies ar puču flotē un tas tiks apspiests dažu dienu laikā.

Bet pagāja vēl dažas dienas un ar šausmām bija jākonstatē pavisam kas cits. Baumas kļuva arvien nospiedošākas. Tas, ko uzskatīju par lokāla rakstura notikumu, patiesībā bija revolūcija, kas uzliesmoja visā valstī.

Un tad vēl kaunpilnās ziņas no frontes. Fronte gatavojās kapitulēt. Vai vispār bija iespējams iedomāties vēl kaut ko līdzīgu šīm šausmām?

10. novembri mūs apmeklēja lazaretes mācītājs un sarīkoja nelielu sarunu. Tagad uzzinājām visu.

Es biju klāt šajā sarunā ārkārtīgi satraukts. Vecais, cienījamais vīrs viss drebēja, kad stāstīja, ka Hohencollernu namam vajadzējis atteikties no troņa, ka dzimtene ir kļuvusi par "republiku" un mums atliek tikai lūgt visaugstāko, lai viņš svētītu visas pārmaiņas un nākotnē nepamestu tautu.

Runas beigās viņš uzskatīja par savu pienākumu — acīmredzot tā bija iekšēja nepieciešamība, kuru nespēja pārvarēt, — pateikt kaut dažus vārdus par imperatora nama nopelniem Prūsijā, Pomerānijā un visā Vācijā. Tad nenoturējās un klusi ieraudājās. Mazajā telpā iestājās kapa klusums. Visi bija ļoti sarūgtināti un aizkustināti. Šķiet, ka raudāja visi bez izņēmuma. Mācītājs saņēmās un turpināja runu. Viņam esot jāpaziņo, ka karš jābeidz, esot cietuši galīgu sakāvi, tēvzemei esot jāpadodas uzvarētāju žēlastībai, pamiera rezultāts pilnībā būšot atkarīgs no bijušo pretinieku augstsirdības, miera līgums varot būt tikai ļoti smags un, iespējams, ka pēc miera noslēgšanas dārgajai tēvzemei vajadzēšot izturēt daudzus ārkārtīgi grūtus pārbaudījumus. Tad neizturēju. Šajā telpā nevarēju palikt vairs ne bridi. Acis satumsa un, tikai taustoties, spēju aizkļūt līdz guļamistabai, kur iekritu gultā. Galva dega vienās ugunīs. Ierakos spilvenos un segās.

Kopš mātes nāves dienas ne reizi nebiju raudājis. Jaunībā, kad liktenis nebija man žēlīgs, es tikai norūdījos. Ilgajos kara gados acu priekšā aizgāja bojā daudzi tuvi biedri un draugi, bet nenoritēja neviena asara. Tas būtu šķitis kā svētuma apgānīšana. Dārgie draugi taču krita par Vāciju. Kad pēdējās dienās frontē pārdzīvoju sevišķi rūgtos brīžus, paliku nelokāms. Kad gāze saēda acis un varēja domāt, ka esmu kļuvis akls uz visiem laikiem, uz bridi kritu izmisumā. Bet ausīs ieskanējās sašutusi balss: nožēlojamais gļēvuli, tu laikam taisies raudāt. Vai tad to nezini, ka simtiem tūkstošu vācu kareivju liktenis bija sliktāks nekā tavējais! Tā bija sirdsapziņas balss. Pakļāvos neizbēgamajam un ar trulu padevību saņēmu savu likteni. Taču tagad vairāk nespēju — es raudāju. Visas personiskās bēdas atkāpās tēvzemes lielo bēdu priekšā.

Tātad viss ir bijis velti. Veltīgi ir bijuši visi upuri un posts. Veltīgi esam cietuši badu un slāpes visu šo bezgalīgi ilgo laiku. Veltīgi pamirušām sirdīm esam caurām naktīm gulējuši ierakumos zem ienaidnieka uguns, pildīdami savu grūto pienākumu. Veltīga ir bijusi divu miljonu mūsu brāļu nāve frontē. Vai tagad nav jāatveras brāļu kapiem, kur apbedīti tie, kas devās drošā nāvē ar pārliecību, ka atdod savu dzīvību par dzimto zemi? Vai mirušie nemodīsies no mūžīgā miega, lai bargi prasītu atbildi dzimtenei, kura tagad tik nežēlīgi viņus piekrāpa? Vai par to 1914. gada augustā un septembri vācu kareivji mira masveidā, vai par to viņu pēdās ugunī devās vācu brīvprātīgo pulki jau tā paša gada rudeni? Vai par to septiņpadsmitgadīgi jaunekļi krita Flandrijas kara laukos? Vai par to cieta vācu mātes, kad atrāva no sirds savus dārgos dēlus un sūtīja viņus uz fronti, no kurienes tie neatgriezās? Vai tādēļ tika nesti visi neskaitāmie upuri, lai tagad nožēlojamu noziedznieku saujiņa mēģinātu uzbrukt tēvzemei?

Tātad par to vācu kareivis ir cietis tveici un salu, badu un slāpes, nogurumu un mokas, nav gulējis naktīs, veicis bezgalīgus pārgājienus pa visiem frontes iecirkņiem. Tātad par to kareivji nedēļām ilgi gulēja zem ienaidnieka elles uguns, elpoja indīgās gāzes, cīnījās un nepadevās, neatkāpās ne soli, vienmēr atcerēdamies, ka viņiem ir jāziedo sava dzīvība, lai pasargātu dzimteni no ienaidnieka iebrukuma. Varoņi tiešām ir pelnījuši kapa pieminekli, kur būtu iekalts: "Ceļotāj, ja tu esi nonācis Vācijā, pastāsti mūsu dzimtenei, ka šeit esam aprakti, uzticīgi dzimtenei un svētajam pienākumam!".

Un ko darīja dzimtene?

Vai tas bija vienīgais upuris? Vai agrākā Vācija bija mazāk vērta? Vai tad nav pienākuma pret savu vēsturi? Vai tagad esam cienīgi atcerēties pagājušo laiku slavu? Kā iedrošināsimies paskatīties acīs nākotnei?

Nožēlojamie, nicināmie noziedznieki!

Jo vairāk šajās smagajās stundās domāju par notikušo, jo vairāk seju pārklāja kauna sārtums, jo dziļāks sašutums pārņēma visu būtību. Kas gan bija mokošās sāpes acīs pret šo postu?

Sekoja šausmīgas dienas un vēl drausmīgākas naktis. Kļuva skaidrs, ka pazaudēts ir viss. Cerēt uz kādu uzvarētāja žēlastību varēja tikai muļķi, noziedznieki vai meļi. Garajās naktīs manī auga arvien lielāks naids pret notikušā vainīgajiem.

Dažas dienas vēlāk noskaidrojās arī paša liktenis. Tagad tikai rūgti smejos, atceroties, kā nesen raizējos par nākotni. Vai tad tagad nebija smieklīgi domāt par to, kā celšu skaistas ēkas šajā apkaunotajā zemē. Galu galā sapratu, ka ir noticis tieši tas, no kā tik ļoti baidījos un kam noticēt neļāva jūtas.

Imperators Vilhelms II, pirmais no vācu ķeizariem bija pasniedzis roku, lai samierinātos ar marksisma vadoņiem, nesaprazdams, ka neliešiem nevar būt goda jūtu. Turēdami imperatora roku vienā rokā, ar otru tie meklēja dunci.

Ar ebrejiem nav iespējama nekāda samierināšanās. Viņi saprot tikai vienu valodu: vai nu... vai nu...

Bet es beidzot nolēmu kļūt par politiķi.

8. nodala: Politiskās darbības sākums

Jau 1918. gada novembra beigās atgriezos Minhenē. Pēc atbraukšanas tūdaļ devos uz pulka rezerves bataljonu. Tas bija "kareivju padomju" pārziņā. Viss likās tik pretīgs, ka tūdaļ nolēmu aiziet no turienes, ja vien būs iespējams. Kopā ar vienu no tuvākajiem frontes biedriem - viņu sauca Ernsts Šmīds - devāmies uz Traunšteinu, kur palikām līdz nometnes izformēšanai.

1919. gada martā atkal atgriezos Minhenē.

Nekas vairs nebija apturams, notikumi nenovēršami izsauca revolūcijas turpināšanos. Eisnera nāve tikai paātrināja notikumu gaitu un noveda pie padomju diktatūras, t.i., teiksim precīzāk, pie ebreju pagaidu diktatūras. Tas arī bija revolūcijas iniciatoru galamērķis visā Vācijā.

Šajā laikā galvā radās viens plāns pēc otra. Caurām dienām nomocīja smagā doma, ko gan tagad vispār var iesākt. Un arvien nonācu pie saprātīga secinājuma: kamēr esmu cilvēks bez vārda, man nav visniecīgāko priekšnoteikumu kaut kādai mērķtiecīgai darbībai. To, kāpēc toreiz vēl nevarēju izšķirties un pieslieties kādai no pastāvošajām partijām, pastāstīšu vēlāk.

Jaunās padomju revolūcijas laikā pirmo reizi uzstājos ar runu, kas izsauca Centrālās padomes neapmierinātību. 1919. gada 27. aprīlī mani gribēja arestēt. Tos zeļļus, kas atnāca man pakaļ, sagaidīju ar karabīni rokās. Viņiem nepietika drosmes saņemt mani ciet, un tie aizgāja tāpat kā nākuši.

Dažas dienas pēc Minhenes atbrīvošanas tiku komandēts uz otrā kājnieku pulka izmeklēšanas komisiju, kurai bija jāizskata ar padomju sacelšanos saistītās lietas.

Tā bija pirmā uzstāšanās politiskās darbības arēnā.

Dažas nedēļas vēlāk saņēmu pavēli piedalīties "kursos" vērmahta kareivjiem. Kursu mērķis bija dot kareivjiem pareizu priekšstatu par valsts pašreizējo stāvokli. Piedalīšanās kursos bija ļoti vērtīga, jo parādījās iespēja satikt dažus biedrus, kas domāja tāpat un ar tiem pamatīgi apspriest radušos stāvokli. Visi bijām vairāk vai mazāk pārliecināti, ka novembra noziedznieku partijas (centrs un sociāldemokrāti) nekādā gadījumā Vāciju neglābs no tuvā sabrukuma. Tomēr skaidrs bija arī tas, ka tā saucamās "buržuāziski nacionālās" organizācijas pat tad, ja ļoti vēlēsies, nespēs izlabot to, kas noticis. Tām trūka daudzu priekšnoteikumu, lai tāds uzdevums būtu pa spēkam. Pēc tam sekojošie notikumi pilnīgi apstiprināja pieņēmumus.

Tādēļ šaurā lokā sākām domāt par jaunas partijas veidošanu. Galvenās domas, kādas toreiz radās, vēlāk kļuva par "Vācu strādnieku partijas" programmas pamatu. Jaunās partijas nosaukumam vajadzēja jau no paša sākuma nodrošināt iespēju ciešāk saistīties ar plašajām tautas masām. Bez tā viss šķita lieks un bezmērķīgs. Tā radās ideja savu partiju nosaukt par "Sociāli revolucionāro partiju". Jaunās partijas sociālās nostādnes tiešām nozīmēja īstu revolūciju.

Bet dziļākie motīvi, kas lika pieņemt lēmumu, bija šādi.

Jau agrāk daudz nodarbojos ar ekonomiskām problēmām. Bet nodarbības vienmēr notika vairāk vai mazāk zināmos ietvaros, jo studēju sociālos jautājumus. Vēlāk ietvari paplašinājās - pētīju Vācijas ārpolitikas jautājumus. Ārpolitika zināmā mērā bija saimniecisko faktoru nepareizas novērtēšanas rezultāts, kam pievienojās arī neizpratne par to, kādi ir īstie pamati, lai vācu tautas iztikas nodrošināšanu paaugstinātu nepieciešamā līmenī.

Agrāk uzskati izrietēja no pieņēmuma, ka kapitāls vienmēr ir darba produkts un tāpat kā darbs ir atkarīgs tikai no tiem faktoriem, kas virza cilvēka darbību uz vienu vai otru pusi. Toreiz domāju, ka kapitāla nacionālā nozīme ir tā, ka, tas ir pilnīgi atkarīgs no valsts, t.i., nācijas varenības, brīvības un spēka. Tālāk izdarīju secinājumu, ka pateicoties savstarpējai sakarībai, kapitālam noteikti jāveicina valsts un nācijas uzplaukums, jo tas atbilst dabiskajiem centieniem palielināties. Tādējādi uzskatīju, ka paša kapitāla intereses liek tam iestāties par valsts brīvību un neatkarību, t.i., cīnīties par nācijas brīvību, varenību un spēku. No tā, manuprāt, arī izriet, ka valsts uzdevums attiecībā uz kapitālu ir pavisam vienkāršs - valstij jārūpējas tikai par to, lai kapitāls kalpotu tai un neuzskatītu sevi par nācijas valdnieku. No novērtējuma izrietēja divi postulāti: pirmkārt, dzīvotspējīgas un nacionāli neatkarīgas ekonomikas saglabāšana un, otrkārt, pietiekama darbaļaužu tiesību nodrošināšana.

Pirms tam vēl nepratu saskatīt atšķirību starp tīro kapitālu kā radoša darba galaproduktu un to kapitālu, kura avots ir vienīgi spekulācija. Man trūka nepieciešamās ierosmes, lai līdz galam izprastu atšķirību. Taču to deva viens no jau minēto kursu lektoriem - Gotfrīds Feders.

Pirmo reizi savā dzīvē dzirdēju principiālu biržas un aizdevu kapitāla kritiku.

Tūlīt pēc pirmās Federa lekcijas galvā iešāvās doma, ka tagad tiešām esmu apguvis visus nepieciešamos priekšnoteikumus jaunas partijas radīšanai.

* * *

Manuprāt, Federa nopelns bija tas, ka viņš ar nežēlīgu brutalitāti līdz galam atmaskoja biržas un aizdevu kapitāla spekulatīvo raksturu un pienagloja pie kauna staba šī kapitāla augļotāja būtību. Visos principiālajos jautājumos lekcijas bija tik pareizas, ka neviens kritiķis nesāka apstrīdēt lektora secinājumu teorētisko pareizību. Cilvēki vienīgi uzdeva jautājumu: cik lielā mērā iespējams realizēt Federa idejas dzīvē. Bet to, kas citiem šķita Federa lekciju vājā vieta, uzskatīju tieši par to stiprāko pusi.

* * *

Jaunas programmas radītāja uzdevums nav vispusīgi apsvērt tās izpildes iespēju pakāpi katrā konkrētā brīdī, bet gan iespējami skaidri parādīt šīs programmas būtību. Tas nozīmē, ka vadītājam vairāk jādomā par pašu mērķi nekā par šī mērķa sasniegšanas ceļiem.

Mērķa īstenošana dzīvē ir politiķa uzdevums. Programmas sastādītājs savā domāšanā vadās galvenokārt no mūžīgās patiesības idejām, bet politiķis darbībā vadās no praktiskās īstenības apsvērumiem. Ja pirmais absolūtās patiesības meklējumus nomainīs ar tā saucamo "lietderīgumu" un "realizēšanas iespēju", tad viņa darbība vairs nebūs ceļa zvaigzne cilvēces jauno ceļu meklētājiem. Darbs kļūs pelēks un ikdienišķs. Jaunas kustības programmas radītāja uzdevums ir spilgti aprakstīt kustības mērķi. Mērķa īstenošana dzīvē ir politiķa uzdevums. Tā kā programmas sastādītājs savā domāšanā vadās galvenokārt no mūžīgās patiesības idejām, tad viņa lielums slēpjas idejas absolūti abstraktajā pareizībā. Bet, tā kā politiķis savā darbībā vadās galvenokārt no praktiskās īstenības apsvērumiem, viņa lielums slēpjas pareizā pieejā reālajiem faktiem un to pareizā izmantošanā. Politiķa ceļazvaigzne ir mērķis, ko rāda programmas sastādītājs. Politiķa eksāmens būs viņa plānu un praktiskās darbības panākumi, proti, projektu un pieņēmumu īstenošanas pakāpe. Pavisam cita lieta ir jaunas programmas radītāja darbs. Nekad neizdosies īstenot programmu pilnībā, jo cilvēka ģēnijs gan var noteikt mūžīgās patiesības un kristāltīrus mērķus, bet pieredzēt to galīgo uzvaru nevar vienkārši tādēļ, ka apkārtējā cilvēku pasaule ir neuzņēmīga pret lielajām idejām un tūlīt necenšas tās īstenot dzīvē. Dzīvē notiek tā: jo pareizāka un lielāka ir kāda ideja, jo mazāk ir iespēju tās īstenošanai dzīvē, tāpēc ka tās realizēšana ir atkarīga no cilvēkiem. Lūk, tādēļ jaunas programmas radītāja eksāmens nav viņa mērķu īstenošanas pakāpe, bet gan pašas idejas pareizības un iedarbības pakāpe, kādu ideja atstās uz cilvēces attīstību. Ja tas būtu citādi, tad pie mūsu zemes dižajiem cilvēkiem nevarētu pieskaitīt nevienu no reliģijas pamatlicējiem. Ir taču zināms, ka viņu ētiskie ideāli nekad

nerod kaut cik pilnīgu iemiesojumu dzīvē. Pat reliģijas mīlestības iemiesojums ir tikai vājš tās radītāja gribas atspulgs. Un tomēr reliģijai ir liela vēsturiska nozīme, jo tā bija impulss visai cilvēces kultūras un garīgajai attīstībai pavisam noteiktā virzienā.

Milzīgā atšķirība starp programmas radītāja un praktiskā politiķa uzdevumiem ir iemesls tam, ka nekad neesam sastapuši abu īpašību apvienojumu vienā personā. Sevišķi tas attiecas uz tiem sīkajiem "panākumiem bagātajiem" politiķiem, kuru darbība pa lielākajai daļai aprobežojās ar "māku sasniegt iespējamo" (ar formulu, manuprāt, pārāk pieticīgais Bismarks noteica politikas būtību vispār). Jo mazāk "politiķim" ir lielu ideju, jo vieglāki, ātrāki un uzskatāmāki būs viņa panākumi.

Mērķu īstenošana, kuriem ir liela nozīme nākotnē, nesola viņu lielajiem sludinātājiem ātrus panākumus. Plašas tautas masas reti kad uzreiz izprot mērķus. Viņām ikdienas jautājumu risināšana, piemēram, par alu un pienu, ir daudz svarīgāka nekā tālās nākotnes iespējas, kuras var rasties tikai laika gaitā un kuru labumu jutīs tikai nākamās paaudzes.

Lai nezaudētu šodienas simpātijas, ierindas "politiķis" aiz patmīlas - kas ir muļķības īstā māsa - turēsies pēc iespējas tālāk no jebkādiem lieliem nākotnes plāniem. Politiķu panākumi un viņu nozīme pieder vienīgi šodienai. Viņu darbība nav paredzēta nākotnei. Cilvēki ar šaurām pierēm maz uztraucas par to; viņiem pilnīgi pietiek ar šodienu.

Pavisam kas cits ir cilvēki, kas rada jaunu programmu. Viņu nozīme gandrīz vienmēr ir orientēta uz nākotni. Bieži vien teorētiķus sauc par "cilvēkiem ne no šīs pasaules". Ja par politiķiem saka, ka viņu māka ir māka sasniegt iespējamo, tad par jaunu programmu radītājiem var teikt, ka viņi ir patīkami dievam tieši tad, kad prasa neiespējamo. Teorētiķiem būs jāsamierinās ar to, ka tagadne viņus neatzīs. Bet, ja idejas tiešām ir nemirstīgas, tad slava atnāks līdz ar nākamajām paaudzēm.

Kādreiz lielu vēsturisku laikmetu gaitā var notikt arī tā, ka jaunas programmas radītāja un liela politiķa īpašības ir iemiesojušās vienā cilvēkā. Bet, jo ciešāk ir savijušās abas šīs īpašības, jo vairāk grūtību un šķēršļu būs cilvēka ceļā, ja viņš darbosies kā politiķis. Politiķis nestrādā, lai apmierinātu jebkura vidējā mietpilsoņa sapratnes līmeni, viņš darbojas, lai īstenotu dzīvē mērķus, kurus pagaidām izprot pavisam nedaudzi. Lūk, kādēļ liela politiķa dzīve paiet, no vienas puses, karstas mīlestības, bet, no otras puses, tikpat karsta naida gaisotnē. Šodienas cilvēku protesti, kas nesaprot cilvēka darbības lielo nozīmi, saplūst ar citu cilvēku atzinību, kuri jau saprot, ka cilvēks darbojas nākamo paaudžu interesēs.

Jo milzīgāka nozīme nākotnes labā ir cilvēka darbībai, jo mazāk to izprot viņa līdzcilvēki, jo grūtāka ir cīņa un retāki panākumi. Tikai pavisam nedaudziem, varbūt pat reizi vairāku gadsimtu gaitā, uzsmaida laime, un viņi savas dzīves norietā var ieraudzīt nemirstīgās slavas atblāzmu. Šie milži ir vēstures maratona skrējēji. Bet lielākoties lauru vainagi tiek likti tikai uz mirušo varoņu galvām.

Pie varoņiem jāpieskaita arī tie lielie cīnītāji, kas, laikabiedru neatzīti, tomēr cīnās par idejām un ideāliem līdz galam. Pienāks laiks, un tieši šie cilvēki visciešāk tiks ieslēgti tautas sirdī. Pienāks laiks, un katrs tautas dēls jutīs nepieciešamību pagātnes vārdā izlabot kļūdas, un izlīdzināt pret varonīgām personībām izdarītos grēkus. Tad būs pienācis laiks, kad cilvēce, pateicoties viņiem nolieks galvu savu varoņu piemiņas priekšā, dienu no dienas sāks studēt šo cilvēku lielo darbu, un viņu tēls uzmundrinās visas salauztās sirdis un izmisušās dvēseles.

To teikdams, nedomāju tikai lielos valsts darbiniekus, bet gan visus lielos reformatorus vispār. Blakus Frīdriham Lielajam šeit nostājas Mārtiņš Luters un Rihards Vāgners.

Jau pēc pirmās Gotfrīda Federa lekcijas "Procentu verdzības likvidēšana" sapratu, ka teorētiskā patiesība ir Federa puse", patiesībai ir ārkārtīgi liela nozīme mūsu tautas nākotnes labā.

Tas, cik stingri Feders nodalīja biržu kapitālu no nacionālās ekonomikas, deva iespēju sākt cīņu pret Vācijas ekonomikas internacionalizāciju, tajā pašā laikā necīnoties pret kapitālu vispār kā neatkarīgas tautsaimniecības saglabāšanas nepieciešamu faktoru. Jau pārāk labi pazinu jaunizveidojušos stāvokli, lai neredzētu, ka dienaskārtībā ir izvirzījusies nevis cīņa pret naidīgām valstīm, bet gan cīņa pret internacionālo kapitālu. Federa lekcijās tūdaļ uztvēru lielu cīņas lozungu veselam laikmetam.

Arī vēlākie notikumi parādīja, cik pareizi toreiz visu uztvērām. Tagad gudrie buržuāziskie politiķi beidza mūs izsmiet; viņi, ja vien nebija apzināti meļi, bija spiesti atzīt, ka starptautiskais biržu kapitāls ir ne tikai galvenais kara vaininieks, bet arī, karam beidzoties, dara visu iespējamo, lai mieru pārvērstu ellē. Tādējādi cīņa pret internacionālo finansu un aizdevu kapitālu kļuva par vissvarīgāko programmas punktu visas vācu nācijas cīņā par ekonomisko neatkarību un brīvību.

Attiecībā uz tā saucamo praktiķu iebildumiem varam atbildēt šādi.

Bažas, ka cīņa pret "procentu verdzību" novedīs pie kaut kādām briesmīgām ekonomiskām sekām, ir pilnīgi nepamatotas. To parāda jau iepriekšējās ekonomiskās receptes, kas tika piedāvātas tautai un nedeva absolūti nekā laba. Dažu šodienas ekspertu slēdzieni nacionālās pašapliecināšanās jautājumos ievērojami atgādina jau aizmirsto laiku dažu ekspertu domas, piemēram, Bavārijas medicīnas kolēģijas ekspertīze par dzelzceļu ieviešanu. Kā zināms, tad vienas no briesmīgākajām bažām, kādas toreiz pauda šī augsti cienījamā korporācija, neattaisnojās ne par matu. Cilvēki mierīgi sāka ceļot ar jaunajiem "tvaika rumakiem", un tiem nepiemetās galvas reiboņi. Arī skatītāji, kas vēroja vilciena gaitu, palika sveiki un veseli. Nevajadzēja paklausīt ekspertu ieteikumam un celt koka žogus, lai vilciens nebūtu redzams. Žogi tā arī palika tikai dažu tā saucamo ekspertu galvās. Nākamās paaudzes jau sen ir aizmirsušas visus bargos pareģojumus. Tā notiks arī ar dažu mūsdienu gudrinieku pareģojumiem.

Vēl jāpiemin arī šāda lieta: jebkura, pat vislabākā ideja, var kļūt bīstama, ja to uzskata par pašmērķi; bet patiesībā tā ir tikai līdzeklis ceļā uz mērķi. Taču man un visiem īstajiem nacionālsociālistiem eksistē tikai viena doktrīna - tauta un tēvzeme.

Mēs cīnāmies par rases un mūsu tautas eksistences nodrošināšanu un izplatīšanos. Mēs cīnāmies, lai bērni būtu paēduši. Mēs cīnāmies par asiņu tīrību, par mūsu tēvzemes brīvību un neatkarību. Mēs cīnāmies par to, lai tauta tiešām varētu izpildīt pasaules radītāja uzlikto vēsturisko misiju.

Katrai mūsu domai un katrai idejai, visai zinātnei un visām zināšanām ir jākalpo tikai un vienīgi šim mērķim. Tikai vadoties no vienīgā redzes viedokļa, jāpārbauda viena vai otra līdzekļa lietderīgums. Tas ir gadījums, kad teorija nedrīkst kļūt par nedzīvu doktrīnu, jo mūsu rokās visam jākalpo vienīgi dzīvei.

Tādas bija Gotfrīda Federa atziņas, kas pamudināja nopietni pievērsties problēmām, kuras līdz tam laikam bija maz pazīstamas.

Atkal sāku cītīgi mācīties un arvien labāk izpratu to, ko visas dzīves laikā centās panākt ebrejs Kārlis Markss. Tikai tagad tā īsti izpratu viņa "Kapitāla" jēgu. Tikai tagad līdz galam izpratu tās cīņas nozīmi, kādu veda sociāldemokrātija pret nacionālo saimniecību. Tagad man līdz galam kļuva skaidrs, ka cīņai ir viens vienīgs mērķis - sagatavot augsni īstai internacionālā finansu un biržas kapitāla diktatūrai.

* * *

Taču Federa lekcijas arī citādā ziņā mani ārkārtīgi ietekmēja.

Kādā dienā pieteicos runāt, jo viens no kursu dalībniekiem bija nodomājis uzstāties ar garu runu un aizstāvēt ebrejus. Tas izsauca iebildumus. Lielākais vairākums kursantu piekrita manam viedoklim. Līdz ar to pēc dažām dienām tiku iecelts par tā saucamo "virsnieku izglītības jautājumos" kādā no Minhenes pulkiem.

Tajā laikā disciplīna pulkos bija ļoti vāja. Kareivju padomju mantojums vēl arvien lika sevi manīt. Kurta Eisnera laikā bija ieviesta tā saucamā "brīvprātīgā" disciplīna. Tagad vajadzēja izskaust nekrietno mantojumu un atjaunot īstu militāro disciplīnu. Bez tam uzdevuma būtība bija tāda, ka

vajadzēja jauno karaspēku iemācīt domāt patriotiskā garā. Tie bija divi uzdevumi, kurus man vajadzēja atrisināt jaunajā amatā.

Ķēros pie darba ar lielu dedzību un mīlestību. Tagad beidzot bija izdevība uzstāties lielākas auditorijas priekšā. Pirms tam intuitīvi jutu, bet tagad varēju pārliecināties, ka varu būt orators. Mana balss jau bija atveseļojusies tiktāl, ka vismaz salīdzinoši nelielās telpās tā bija labi dzirdama.

Jutos īsteni laimīgs. Bija piepildījies sapnis, varēju darīt kaut ko noderīgu un pie tam vēl armijā!

Varu pateikt arī, ka man bija panākumi. Neapšaubāmi izdevās atdot savai tautai un dzimtenei simtiem un tūkstošiem kareivju. Pulkā atdzima "nacionālais" gars, un tas palīdzēja nostiprināt arī disciplīnu.

Te atkal iepazinos ar daudziem līdzīgi domājošiem biedriem, kuri vēlāk sāka veidot jaunās kustības pamatkodolu.

9. nodaļa: Vācu strādnieku partija

Kādā jaukā dienā no priekšniecības saņēmu rīkojumu pamatīgi izpētīt, kas īsti ir tikko izveidojusies "Vācu strādnieku partija". Uzzināju, ka tuvākajās dienās partija sasauc sapulci un tajā runās Gotfrīds Feders. Man bija jāiet uz sapulci, lai pēc tam ziņotu priekšniecībai.

Bija vairāk nekā saprotami, ka armija tajā laikā izrādīja kvēlu interesi par visu, kas notiek politiskajās partijās. Revolūcija taču deva zaldātiem tiesības piedalīties politiskajās partijās, un tiesības nu izmantoja tieši vismazāk pieredzējušie zaldāti. Pēc zināma laika centra partija un sociāldemokrātija sev par sarūgtinājumu pārliecinājās, ka zaldāti novēršas no revolucionārajām partijām un simpatizē nacionālajai kustībai un dzimtenes atjaunošanai. Tad kungi uzskatīja, ka ir spiesti no zaldātiem ņemt atpakaļ vēlēšanu tiesības un aizliegt piedalīties politiskajā dzīvē.

Ja centra partija un marksisti neķertos pie šī pasākuma, tad jau pēc īsa laika sprīža novembra iekārta vairs nepastāvētu un līdz ar to būtu pienākušas beigas visam nacionālajam kaunam. Tāpēc nebija nekāds brīnums, ka novembra noziedznieku kungi pasteidzās zaldātiem atņemt tā dēvētās "valsts tiesības" — revolūcijas laikā tā sauca toreiz zaldātiem piešķirto līdztiesīgumu. Apskatītajā laika posmā armijas dzīve attīstījās visveļamākajā virziena. Armijai bija kvēla vēlme atbrīvot nāciju no Antantes asinssūcēju un pakalpiņu jūga. Centra partijai un sociāldemokrātijai vajadzēja pasteigties atņemt zaldātiem vēlēšanu tiesības. Tas, pasvītroju, no partiju viedokļa bija saprotami. Taču pilnīgi neizprotami bija tas, ka ari tā dēvētās "nacionālās" partijas savukārt ar entuziasmu atbalstīja novembra noziedznieku rīcību. Nacionālās partijas neizprata, ka līdz ar to palīdz paralizēt to labo nacionālā pacēluma ieroci, kas tolaik bija mūsu rīcībā. Tāda dēvēto nacionālo partiju nostāja vēl un vēlreiz parādīja, kādi nožēlojami doktrināri bija šie nevainīgie zīdaiņi, kas atradās partiju priekšgalā. Buržuāzijas slāņi, kas sirga ar vecuma kaiti, nopietni uzskatīja, ka, atņemot zaldātiem vēlēšanu tiesības, armija atkal kļūs dzimtenes balsts un spēlēs tādu lomu, kāda tai bija līdz karam. Viņi pilnīgi nesaprata, ka centra partija un sociāldemokrātija cenšas izpildīt tikai vienu uzdevumu — izraut armijai zobu, kas bija kļuvis bīstams, t.i., traucēt armijai turpmāk kalpot nacionālā pacēluma lietai. Novembra noziedznieki lieliski apzinājās, ka, ja operācija viņiem izdosies, tad armija līdz ar to vairs nebūs īsts karaspēks, kas spēj vadīt nacionālo cīņu pret ienaidnieku. Diemžēl nākotne pilnīgi apstiprināja šo prognozi.

Kā gan tā dēvētie "nacionālie" politiķi kaut mirkli varēja domāt, ka armijas veselīga attīstība iespējama citādi, bet nevis uz nacionāliem pamatiem. Tas bija raksturīgi šiem kungiem. Cilvēki, kas kara laikā bija parlamentārieši, t.i., vienkārši pļāpas, protams, nespēja saprast, ko armijai nozīmē dižā pagātnes tradīcija un atmiņas par laikiem, kad vācu zaldāts bija labākais pasaulē.

Un tā man vajadzēja iet uz "Vācu strādnieku partijas" sapulci, par ko nezināju pilnīgi neko.

Vakarā devos uz Šternekes alus krodziņa telpām Minhenē, kas vēlāk ieguva vēsturisku nozīmi. Istabā, kuru pēc tam jokojot nosaucām par "līķu kambari", sastapu 20 - 25 cilvēkus. Visi nepārprotami piederēja iedzīvotāju zemākajiem slāņiem.

Federa ziņojuma saturs jau bija zināms pēc lekcijām mūsu kursos. Tāpēc vairāk pētīju auditoriju un iepazinu situāciju.

Iespaids bija nenoteikts. Tā bija visparastākā sapulce, līdzīga citām tolaik notiekošajām. Tieši tad pārdzīvojām laiku, kad gandrīz ikviens juta aicinājumu veidot kādu jaunu partiju. Netrūka cilvēku, kurus neapmierināja vecās partijas; viņi bija zaudējuši tām uzticību. Jaunas partijas auga kā sēnes pēc lietus un tikpat strauji izzuda no zemes virsas, neviena nepamanītas. Partiju dibinātājiem lielākoties nebija nekāda priekšstata par to, ko īsti nozīmē veidot jaunu partiju, un vēl jo vairāk — radīt jaunu kustību. Vairumā gadījumu ziepju burbuļi, kā jau teicu, smieklīgi plīsa, liecinot vien par burbuļu pūtēju pilnīgo politisko niecību.

Nosēdējis pāris stundas minētajā sapulcē, secināju, ka arī "Vācu strādnieku partija" pieder šai kategorijai. Jutos iepriecināts, kad Feders beidza runāt. Gatavojos jau iet prom, kad pēkšņi paziņoja, ka tūlīt sāksies brīva diskusija. Nolēmu paklausīties. Tomēr arī diskusija šķita tukšu salmu kulšana. Taču pēkšņi runāt pieteicās kāds "profesors", kurš sāka kritizēt Federa argumentāciju. Pēc Federa iebildumiem (jāteic, ka tie bija ļoti pārliecinoši) profesors negaidīti paziņoja, ka viņš esot gatavs balstīties uz "faktu pamatu", un uzstājīgi ieteica, lai jaunā partija savu programmu papildina ar svarīgu punktu, proti, Bavārijas "atdalīšanu" no "Prūsijas". Bez mazākajām šaubām profesors apgalvoja, ka tādā gadījumā Austrijas vācieši pievienosies Bavārijai un līdz ar to miera nosacījumi būs nesalīdzināmi labvēlīgāki. Viņi melsa vēl citas līdzīgas blēņas. Neizturēju un ari pierakstījos runātājos. Asi nostrostēju mācīto profesoru. Šis skolotais vīrs, nesagaidījis pat runas beigas, aizbēga kā ar ūdeni apliets suns. Kad beidzu runu un sāku atvadīties no klātesošajiem, piesteidzās viens no klausītājiem, nosauca savu uzvārdu (starp citu, es to nespēju saklausīt) un iegrūda rokās kaut kādu grāmateli, acīmredzot politisku brošūru. Viņš ļoti neatlaidīgi lūdza, lai vaļas brīdī to izlasītu.

Tas bija ļoti patīkami, jo ar grāmatiņas palīdzību cerēju vieglāk iepazīt garlaicīgās partijas programmu un tādējādi atbrīvoties no nepieciešamības ari turpmāk apmeklēt tik neinteresantas sapulces. Ārējais iespaids, kādu radīja brošūras devējs, bija diezgan patīkams. Skaidrs, ka viņš ir strādnieks. Paņēmis brošūru, es aizgāju.

Tolaik vēl dzīvoju otrā kājnieku pulka kazarmās, nelielā namiņā, kas bija saglabājis revolūcijas laika apšaudes nepārprotamās pēdas. Visu dienu biju aizņemts un galvenokārt atrados vai nu 41. strēlnieku bataljonā, vai sapulcēs citās karaspēka daļās. Tikai vēlā naktī atgriezos savā namiņā, lai nosnaustos. Bija paradums mosties ļoti agri, t.i., pirms pieciem rītā. Namiņā bija daudz peļu. Tām bieži atstāju maizes garoziņas vai kauliņus; ap tiem peles agri no rīta sāka neganti skrubināties. Pēc pamošanās parasti paliku gultā un vēroju dzīvnieciņu rosīšanos. Dzīvē bija nācies pamatīgi badoties, tāpēc labi sapratu, cik lielu baudījumu izsalkušajiem pelēniem sagādā maizes garoziņas.

Nākamajā rītā pēc minētās sapulces pamodos ap pulksten pieciem. Tā kā nespēju atkal aizmigt, sāku domāt par vakar notikušo sapulci. Pēkšņi atcerējos, ka man tika iegrūsta rokās brošūra. Sameklēju grāmatiņu un nolēmu tūlīt to izlasīt. Tā bija neliela brošūra. Tās autors — strādnieks, kurš to iedeva. Brošūrā bija aprakstīts, kādā veidā izdevies no marksistisko un arodbiedrību frāžu haosa atgriezties pie nacionālajām idejām. Tā radies arī grāmatiņas nosaukums: "Mana politiskā atmoda". Grāmatiņu izlasīju uzreiz. Tajā bija rakstīts par kaut ko pilnīgi līdzīgu, ko pats pirms 12 gadiem pārdzīvoju. Neviļus acu priekšā ļoti dzīvi nostājās paša pagātne. Dienas gaitā vēl dažas reizes atcerējos lasīto. Jau sāku piemirst brošūru, un tad pēkšņi pēc dažām dienām es saņēmu atklātni. Ar to tika paziņots, ka esmu uzņemts "Vācu strādnieku partijas" biedros un lūgts paziņot attieksmi pret to. Ar šādu nolūku tiku aicināts uz partijas komitejas sapulci, kurai vajadzēja notikt nākamajā trešdienā.

Protams, biju diezgan izbrīnīts par tādu "vervēšanas" paņēmienu jaunajā partijā, sākumā nezināju ka justies — apbēdinātam vai sadusmotam. Tomēr visvairāk domāju par to, ka pats veidošu savu partiju un nemaz negatavojos stāties kādā jau izveidotā. Par to nebija vērts runāt.

Jau gandrīz nolēmu aizsūtīt rakstisku atbildi kungiem, taču tad pārsvaru guva ziņkāre. Nolēmu noteiktajā dienā tomēr aiziet uz sapulci, lai tur mutiski pateiktu savus motīvus.

Pienāca trešdiena. Sapulcei vajadzēja notikt Rozenbada alus krodziņā, kas atradās Hernštrasē. Tas bija trūcīgs traktierītis, kurā reti kāds iegriezās. Starp citu, 1919. gadā arī bagātajos restorānos bija slikts uzturs un nemājīgi. Par Rozenbada krodziņu vispār nezināju neko.

Izgājis caur slikti apgaismotu ēdnīcu, kurā nebija nevienas dzīvas dvēseles, atradu sāndurvis un iegāju istabā, kur vajadzēja notikt "sēdei". Pie bojātas gāzes lampas slikti apgaismota galda sēdēja 4 jauni cilvēki, tajā skaitā arī man pazīstamais brošūras autors, kurš tūlīt priecīgi apsveica mani, pateikdams dažus siltus vārdus par godu jaunajam "Vācu strādnieku partijas" loceklim.

Tas šķita mazliet par daudz. Tā kā tika pateikts, ka partijas "galvenais priekšsēdis" ieradīsies tikai pēc zināma laika, nolēmu par sevi paziņot vēlāk. Beidzot atnāca arī galvenais priekšsēdis. Tas bija cilvēks, kurš Federa ziņojuma laikā vadīja sapulci Šternekes alus krodziņā.

Atkal pārsvaru guva ziņkāre, tāpēc nolēmu mazliet nogaidīt un paklausīties, kas sekos turpmāk. Tagad vismaz varēju uzzināt, kā sauc atsevišķus klātesošos. Visas partijas priekšsēdis "valsts mērogā" bija Harera kungs, bet priekšsēdis Minhenē — Antons Drekslers.

Vispirms šajā sapulce tika lasīts iepriekšējās sapulces protokols. Pēc tam paziņoja uzticības votumu sekretāram. Vēlāk sāka uzklausīt finansu pārskatu. Kā noskaidrojās, partijas kasē bija tieši 7 markas un 50 feniņi. Pēc pārskata noklausīšanās tika paziņots vienprātīgs uzticības votums kasierim. Tas viss ļoti nopietni tika ierakstīts protokolā. Tad pirmais priekšsēdis darīja zināmas viņa trīs atbildes uz vēstulēm no Ķīles, Diseldorfas un Berlīnes. Klātesošie izteica pilnīgu atbalstu priekšsēdim. Pēc tam nolasīja citas saņemtās vēstules. Tie bija jau mums zināmie sūtījumi no Berlīnes, Diseldorfas un Ķīles, pa vienam no katras pilsētas. Vēstuļu saturu ar gandarījumu pieņēma zināšanai. Viens no oratoriem teica plašu runu par to, ka vēstules nepārprotami liecinot, cik strauji paplašinoties "Vācu strādnieku partijas" sakari. Pēc tam sākās ilgstoša domu apmaiņa par to, kā vispār vajadzētu atbildēt uz vēstulēm.

Šausmas, šausmas! Tā bija pulciņa darbošanās vispeļamākajā veidā. Un tādā klubā aicināja stāties par biedru! Pēc tam ķērās pie jautājuma par jaunu biedru uzņemšanu, citiem vārdiem, pie manas augstās personas ievilināšanas.

Uzdevu vairākus jautājumus. Noskaidrojās, ka partijai nav ne programmas, ne kaut vienas lapiņas, vispār nav neviena drukāta dokumenta, nav biedru karšu, nav pat kaut kāda nieka zīmodziņa. Bija tikai laba apņemšanās, kvēla ticība savai lietai un dažas vārgas pieņemtas tēzes.

Taču smiekli nenāca. Atklājās nepārprotami simptomi, kas liecināja par pilnīgu bezpalīdzību un galīgu neapmierinātību ar visām citām politiskajām partijām, to programmām un darbību. Nebija iespējams nesaskatīt, ka jauniešus uz šo ārēji tik smieklīgo sapulci bija atdzinis tieši tas — viņi ar visu savu būtību izjuta veco partiju bankrotu un saprata, ka partijas nav spējīgas kalpot vācu nācijas atdzimšanai, un tāpat tās nespēj neko dot arī viņiem pašiem. Steigšus pārlasīju dažas ar rakstāmmašīnu drukātas tēzes un no jauna pārliecinājos, ka priekšā ir cilvēki, kuri vēl tikai meklē ceļu un pagaidām nezina, kuru izvēlēties. Daudz kas tēzēs bija pilnīgi saputrots vai neskaidrs, par daudzām lietām nebija bilsts ne vārda, tomēr tēžu saturs nepārprotami liecināja, ka cilvēki patiešām meklē jaunus ceļus.

Cilvēku izjūtas man bija pazīstamas. Tā bija kaislīga cenšanās atrast jaunas formas tādai kustībai, kas būtu daudz vērienīgāka nekā partija šī vārda vecajā nozīmē.

Kad vakarā atgriezos kazarmās, man jau bija izveidojies priekšstats par partiju.

Man vajadzēja atrisināt savas dzīves grūtāko jautājumu: stāties vai nestāties šajā savienībā?

Saprāts teica priekšā vienīgi negatīvu lēmumu, taču jūtas nedeva miera. Jo biežāk pārdomāju saprāta apsvērumus par visa kluba muļķīgumu, jo biežāk jūtas uzbangoja sašutumā par tādiem apsvērumiem.

Vairākas turpmākās dienas nespēju rast mieru.

Daudzkārt prātā pārliku visus par un pret. Nodoties politiskai darbībai biju izlēmis jau sen. Bija pilnīgi skaidrs arī tas, ka manai darbībai jāsākas pilnīgi jaunas kustības rindās. Pietrūka tikai impulsa no ārpuses.

Nepiederu tādu cilvēku sugai, kas šodien ķeras pie vienas lietas, bet rīt pie citas, lai parīt meklētu atkal kaut ko jaunu. Labi apzinādamies šo īpašību, tieši tāpēc ar tik lielām grūtībām pieņēmu lēmumu iestāties "Vācu strādnieku partijā". Zināju, ka, ja tajā iestāšos, tad mans pienākums būs pilnīgi nodoties šai lietai. Vai nu rīkoties tā, vai labāk vispār nestāties. Zināju, ka pieņemu lēmumu uz visiem laikiem un vairs no tā neatkāpšos. Lūk, tāpēc tā nebija kaut kāda epizode vai spēle, bet gan visbūtiskākais, visnopietnākais jautājums. Jau tad jutu instinktīvu riebumu pret cilvēkiem, kas ķeras pie daudziem darbiem un nevienu nepadara līdz galam. Tādi cilvēki bija vienkārši pretīgi. Tāda grābstīšanās šķita ļaunāka par jebkuru bezdarbību.

Tagad pats liktenis deva man zīmi. Tik un tā es nebūtu pieslējies nevienai no pastāvošajām lielajām partijām. Motīvus izklāstīšu turpmāk. Manā priekšā bija mazītiņa un nedaudz smieklīga organizācija. Taču tai bija priekšrocība, jo tā vēl nav "pārkaulojusies" kā organizācija. Tāpēc tā bija arēna atsevišķas personas brīvai darbībai. Tur it kā pavērās patiesas iespējas strādāt. Jo vārgāka bija kustība, jo vieglāk to varēja virzīt uz pareizā ceļā. Kustībai bija iespējams piešķirt pareizu saturu un drošus mērķus, par ko nevarēja būt ne runas attiecībā pret jau pastāvošajām vecajām lielajām partijām.

Jo neatlaidīgāk domāju par "Vācu strādnieku partiju", jo vairāk pieņēmās spēkā pārliecība, ka tieši tādas, sākumā nelielas kustības dzīlēs radīsies nacionālais pacēlums. Jebkurā gadījumā bija skaidrs, ka nācijas atdzimšana nevar sākties tajās parlamentārajās politiskajās partijās, kas vēl atrodas vecu priekšstatu varā vai pat tieši balstās uz jaunā noziedzīgā režīma pamata. Bija skaidrs, ka jāsludina jauns pasaules uzskats, nevis jāizkliedz jauna vēlēšanu parole.

Man bija neticami grūti pieņemt lēmumu. No vienkārša nodoma līdz tā pārvēršanai īstenībā ir milzīgi gara distance.

Kādas īpašības man piemita personiski, lai uzņemtos tādu grandiozu uzdevumu?

Pusbēda ir tā, ka biju nabadzīgs un pilnīgi bez līdzekļiem. Sliktāk bija tas, ka mani nepazina, es piederēju miljoniem anonīmu cilvēku, kuru piedzimšanu un nāvi nepamana pat tuvākajā apkārtnē. Tam visam vēl jāpievieno grūtības, kas izrietēja no nepietiekamas izglītības skolā.

Tā dēvētā "inteliģence", kā zināms, allaž raugās no augšas uz kaut kādu atnācēju, kam nav bijusi laime skoloties visu nepieciešamo pakāpju mācību iestādēs un tur "uzpildīties" ar vajadzīgām " zināšanām". Parasti taču nevaicā, kam derīgs šis cilvēks, ko viņš prot darīt, bet prasa, kādas mācību iestādes beidzis. "Izglītotajiem" cilvēkiem jebkurš tukšgalvis šķiet kaut kas esam, ja vien tam ir nepieciešamie atestāti, turpretī vistalantīgākais jauneklis viņu acīs ir niecība, ja tam nav izdevies pārvarēt visas skolu pārgudrības. Toreiz bez grūtībām apzinājos, kā mani uztvers tā dēvētā sabiedrība. Kļūdījos tikai tajā ziņā, ka uzskatīju cilvēkus par labākiem, nekā viņi diemžēl izrādījās īstenībā. Protams, izņēmumi ir visās jomās. Taču es visas dzīves laikā strikti šķīru cilvēkus, kam patiešām bija zināms talants, no tādiem, kas tik vien spēja kā apgūt skolas zinības.

Pēc divu dienu ilgas un grūtas svārstīšanās un pārdomām beidzot nonācu pie ciešas pārliecības, ka jāizšķiras par šo soli.

Tas bija svarīgākais lēmums manā dzīvē.

Protams, nebija un nevarēja būt runas par kaut kādu atkāpšanos.

Paziņoju, ka esmu gatavs iestāties "Vācu strādnieku partijā", un saņēmu pagaidu biedra karti ar septīto numuru.

10. nodaļa: Sabrukuma cēloņi

Jebkura ķermeņa krišanas dziļums vienmēr ir mērvienība tā atrašanās vietas attāluma noteikšanai no sākotnējā, iepriekšējā stāvokļa vai vietas. Likums attiecas ari uz veselu tautu un valstu bojāeju. Taču tieši tāpēc īpaši lielu nozīmi iegūst jautājums par to, kādā stāvoklī vai, precīzāk izsakoties, cik lielā augstumā atradās šī tauta pirms tās krišanas sākuma. Tikai tā tauta var ļoti spēcīgi un dziļi krist, kas iepriekš atradusies ievērojamā augstumā. Tāpēc katram pareizi domājošam un jūtošam cilvēkam ir tik grūti pārdzīvot Vācijas impērijas sabrukumu, jo krišana notika no tik liela augstuma, kādu Vācijai tagadējā pazemojuma apstākļos ir grūti iedomāties.

Jau pati Vācijas apvienošanās un Vācijas impērijas izveidošanās bija dižu ideju zeltītā oreola apņemta, un šīs idejas ir palikušas nācijas sirdī kā izcilākais notikums. Impērija radās pēc vairākām nepārtrauktām un lieliskām militārām uzvarām, kas bija varoņu ne ar ko nesalīdzināmās un nemirstīgās vīrišķības auglis. Tā un tikai tā Vācijas impērijas rašanos varēja iztēloties septiņdesmito gadu varonīgās paaudzes bērni un mazbērni. Ikviens vācietis saprata vai izjuta, ka dižā Vācijas impērija par savu rašanos ir pateicīga ne jau parlamenta frakciju kņadai; ikviens vācietis apzinājās vai ar sirdi izjuta, ka pati impērijas rašanās bija kaut kas ārkārtējs. Ne jau parlamenta pelēcīgajā paēnā un garlaicīgajās vārdiskajās divkaujās, bet gan lielgabalu dunā vācu armiju frontēs, kas no visām pusēm aplenca Parīzi, dzima lēmums, ko vienprātīgi pieņēma visi vācieši, sākot ar karaļiem un beidzot ar vienkāršo tautas dēlu, proti, izveidot nākamībai vienotu impēriju un uzlikt Prūsijas karaļa galvā impērijas kroni, kas simbolizē vienotību. Tas nebija kaut kādu nožēlojumu intrigu rezultāts. Un ne jau dezertieri, ne aizmugures varoņi uzņēmās Bismarka impērijas dibinātāju lomu. Impēriju frontē radīja mūsu slavenie karapulki.

Jau apstākļi, kādos dzima un pirmās kaujas kristības saņēma impērija, apvija to ar dižas vēsturiskas slavas oreolu, kāds reti atgadās pat visvecākajām valstīm.

Un kāds brīnišķīgs pacēlums sākās zemē tieši pēc Vācijas vienotības pasludināšanas!

Pilnīga nacionālā neatkarība, ko izcīnījām karalaukos, nodrošināja arī maizes kumosu visus valsts iedzīvotājus. Strauji auga viņu skaits un to dienišķā bagātība. Valsts gods un līdz ar to visas tautas gods nu atradās apbrīnojamās armijas lieliskajā aizsardzībā, un armijas veidols tagad krasi atšķīrās no tā, kāds bija līdz apvienošanās brīdim.

Un pēc tam? Kritiens, kuru pēc pasaules kara pārcieta valsts un tauta, bija tik dziļš, ka cilvēki tagad tikai ar milzu piepūli spēj iedomāties, cik augstu agrāk atradās mūsu zeme. Pašreizējie pazemojumi ir tik lieli, valsts stāvoklis tik nožēlojams, ka cilvēkiem ir grūti noticēt, vai teiksma ir kādreiz bijusi īstenība.

Atceroties brīnišķīgās sendienas, cilvēki nereti ir šo lielisko atmiņu tik spēcīgi apžilbināti, ka aizmirst pajautāt, kādi cēloņi izraisīja drausmīgo katastrofu. Ir taču skaidrs, ka tā cēloņi pastāvēja jau kaut kad agrāk.

Sacītais, protams, attiecas tikai uz tiem vāciešiem, kuriem Vācija allaž šķita kaut kas lielāks nekā parasta teritorija, vieta, kur var labi nopelnīt, tērēt naudu un remdināt izsalkumu. To visu sakām ne jau tiem, kam Vācijas pašreizējais pazemojums ir tikai viņu senā sapņa piepildījums, bet gan cilvēkiem, kas dzimtenes tagadējo stāvokli uztver kā lielu katastrofu.

Sabrukuma simptomi bija vērojami jau tālākā senatnē, taču ļoti maz cilvēku kaut nedaudz izprata šo simptomu nozīmi.

To tagad apjēgt ir vairāk nepieciešams nekā jebkad agrāk.

Lai izārstētu kādu slimību, vispirms ir jāsaprot tās izraisītāji cēloņi. Tas pats attiecināms uz politisko slimību ārstēšanu. Slimības ārējo formu pamanām daudz vieglāk nekā tās patieso cēloni, jo forma krīt acīs. Ir daudz cilvēku, kas tāpēc nav spējīgi saskatīt kaut ko citu, izņemot ārējo formu. Tādi cilvēki nereti jauc slimības cēloni un tās izpausmes formas, bet dažkārt vispār noliedz kaut kāda slimības cēloņa esamību. Arī tagad daudzi Vācijas katastrofu pirmām kārtām izskaidro ar saimniecisko trūkumu un no tā izrietošajām sekām. Gandrīz ikvienam pašam nākas izjust uz savas ādas saimniecisko nabadzību. Tas kļūst par pietiekamu pamatojumu tam, lai tieši ekonomiskajā stāvoklī saskatītu visa notikušā galveno cēloni. Plaši iedzīvotāju slāņi daudz mazāk tiecas saskatīt sabrukuma cēloņus politiskos, kultūras un tikumiski morālos faktoros. Šajā ziņā daudzu cilvēku jūtas un saprāts atsakās tiem kalpot.

Ir pusbēda tas, ka tā domā plašas masas. Taču ir ļoti slikti, ka arī vācu inteliģences aprindās Vācijas katastrofu skaidro galvenokārt ar "ekonomiskajiem faktoriem". Tāda diagnoze noved pie tā, ka arī atveseļošanās līdzekļus meklē tikai saimnieciskajā sfērā. Ar to var izskaidrot apstākli, ka līdz šim mēs nespējam konstatēt izveseļošanās sākumu. Tikai tad sapratīsim tagadējo nelaimju īstos cēloņus un atradīsim iedarbīgus slimības ārstēšanas līdzekļus, kad apjautīsim, ka ekonomiskajiem faktoriem ir otršķirīga vai pat treššķirīga loma. Galvenā loma ir politiskiem, morāli tikumiskiem un asins faktoriem.

Tāpēc jautājumam par Vācijas sabrukuma patiesajiem cēloņiem ir izšķiroša nozīme tādas politiskās kustības izpratnē, kas par galveno mērķi sev izvirza katastrofas pārvarēšanu.

Pētot sabrukuma cēloņus (šie cēloņi ir iedibināti jau Vācijas pagātnē), īpaši jāsargās sajaukt parādības, kas visvairāk krīt acīs, ar dziļākās nozīmes faktoriem.

Visvienkāršākais un tajā pašā laikā izplatītākais tagadējo nelaimju skaidrojums aprobežojas ar to, ka zaudētais karš esot bojāejas cēlonis.

Daudzi tādam muļķīgam skaidrojumam pilnīgi nopietni tic. Taču vēl lielāks cilvēku skaits šādu skaidrojumu izsaka kā apzinātus melus. Apgalvojums pirmām kārtām attiecas uz tiem, kuri šobrīd atrodas pie varas un iedzīvojas uz pašreizējās iekārtas rēķina. Vai tad tieši revolūcijas vadoņu kungi nebija tie, kas agrāk centās pierādīt, ka, lūk, viņiem esot vienalga, kāds iznākums būs šim karam. Tā esot patiesība, tāpat kā divreiz divi ir četri. Vai tad viņi neklaigāja visās krustcelēs, ka tikai "lielie kapitālisti" esot ieinteresēti uzvarēt frontēs, bet tādu interešu neesot visai vācu tautai, vēl jo vairāk vācu strādniekiem. Vai šie miera apustuļi neapgalvoja, ka tikai vācu "militārisma" sakāve nodrošinās vācu tautai nepieredzētu uzplaukumu un pacēlumu? Vai gan tieši šajās aprindās nedziedāja slavas dziesmas Antantes krietnumam un nenovēla visu vainu par asiņaino slaktiņu tikai uz Vāciju? To visu varēja darīt, tikai iepriekš vajadzēja paskaidrot, kāpēc Vācijas militārā sakāve neizraisīs īpaši smagas sekas nācijai. Šie kungi arī revolūciju rīkoja ar lozungu, ka, traucējot Vācijai gūt uzvaru frontē, revolūcija tajā pašā laikā vedīs vācu tautu pretī agrāk nebijušai brīvībai un neatkarībai.

Ak, nožēlojamie, melīgie subjekti! Vai viss nenotika tieši tā?

Ir jābūt apveltītam ar patiešām bezgalīgu ebreja nekaunību, lai tagad nāktu un sacītu, ka Vācijas sabrukuma cēlonis ir meklējams sakāvēs frontē, kaut gan tautas nodevēju partijas centrālais orgāns Berlīnes "Vorwärts" jau 1918. gadā rakstīja ar melnu uz balta, ka vācu tauta nevēlas, lai tās karaspēks gūtu jaunas uzvaras frontē. Un tagad ierodas tie paši cilvēki un paziņo, ka Vācijas sabrukuma cēlonis ir zaudētais karš.

Protams, ir pilnīgi bezjēdzīgi stūdēties ar cilvēkiem, kas apzināti melo. Es tam netērētu ne mirkli, ja vien šis muļķīgais "skaidrojums" nebūtu kļuvis par guvumu daudziem neattapīgiem cilvēkiem, kuri to atkārto bez būtības izpratnes un ļauna nolūka. Turklāt rakstītās rindas būs derīgas cilvēkiem, kas, sastopoties ar tādiem rūdītiem pretiniekiem, ir gatavi bez kavēšanās visu godīgu ļaužu acu priekšā izkropļot jebkuru mūsu teikto vārdu.

Kad mums saka, ka Vācijas bojāejas īstais cēlonis ir zaudētais karš, uz to jāatbild šādi.

Protams, militārā sakāve šausminoši ietekmēja mūsu tēvzemes nākotni. Taču zaudētais karš bija nevis cēlonis, bet gan veselas virknes cēloņu sekas, kas noveda Vāciju līdz katastrofai. Katram domāt spējīgam un labas gribas vācietim, protams, jau sākumā bija skaidrs, ka nelaimīgs

iznākums karā, kad cīnījās uz dzīvību un nāvi, varēja neizbēgami izraisīt vissmagākās sekas. Diemžēl bija ļoti daudz tādu cilvēku, kas vai nu laikus to nesaprata vai, pretēji veselajam saprātam, noliedza šo patiesību. Pēdējo minēto skaitā bija arī tādi, kas paši, būdami sabrukuma līdzdalībnieki, tikai ļoti vēlu saprata tā nozīmi. Slepeni viņi jau iepriekš vēlēja Vācijai sakāvi un tikai pēc tam ar nokavēšanos ieraudzīja, cik lielus apmērus sasniedzis ļaunums. Lūk, tieši te jāmeklē katastrofas īstie vaininieki, kas nu pēkšņi sākuši apgalvot, ka nelaimes vienīgais cēlonis ir zaudētais karš. Paspēlētais karš bija tikai viņu pašu noziedzīgās darbības rezultāts, bet nevis, kā šie kungi apgalvo tagad, "sliktas" vadības rezultāts. Vācijas pretinieku nometnē bija ne tikai gļēvuli. Arī viņu karavīri prata mirt. Pretējā nometnē karavīru skaits kopš pirmās dienas bija lielāks nekā mums. Runājot par tehnisko bruņojumu, jāteic, ka pilnīgā pretinieku rīcībā bija visas, pasaules arsenāli. Ja nu tomēr četrus garus gadus guvām spožas uzvaras pār visu pasauli, tad to nevar izskaidrot tikai ar karavīru varonību un "organizētības" pārsvaru; nē, tas bija izskaidrojams ar militārās vadības kvalitātēm, un to neuzdrošinājās noliegt pat pretinieki. Vācu armijās organizācija un vadība bija tik neaizsniedzamā līmenī, kādu pasaule līdz tam nebija redzējusi. Šajā jomā sasniedzām robežu, kas vispār ir cilvēka spēkos.

Taču, ja tāda armija varēja ciest sakāvi, tad neveiksmes saknes meklējamas pastrādātajos noziegumos. Anniju sakāve nav pašreizējo nelaimju cēlonis, bet gan tikai agrāk izdarīto noziegumu rezultāts. Taču pats par sevi ir saprotams, ka armiju sakāve tiešām bija viena no stāvokļa tālākas pasliktināšanas un katastrofas izraisīšanas sekām.

To, ka tas ir tieši tā, var apstiprināt šādi.

Vai jebkura militārā sakāve vienmēr noteikti izraisīja nācijas un valsts aizlūzumu? Kopš kura laika tādi rezultāti neizbēgami sekoja jebkuram zaudētam karam? Vai tad vēsturē vienmēr bija tā, ka pēc viena zaudēta kara nācija noteikti gāja bojā?

Atbildēt uz to var ļoti īsi: pēc kara zaudēšanas gāja bojā tikai tā tauta, kurai militāra sakāve bija maksa par iekšēju trūdēšanu, gļēvulību, rakstura trūkumu, vārdu sakot, par pašcieņas zaudēšanu. Citos gadījumos militāra sakāve drīzāk bija impulss jaunam pacēlumam, bet nekļuva par šīs tautas kapa pieminekli.

Vēsturē atradīsim ļoti daudz piemēru, kas apliecina teiktā pareizību.

Zaudējums pasaules karā diemžēl nebija nepelnīta katastrofa, bet gan pelnīts mūžīgās augstākās varas sods. Par nelaimi, sakāvi bijām vairāk nekā pelnījuši. Kara zaudējums ir tikai viens no acīs krītošākajiem degradācijas simptomiem daudzu citu skaitā, kas tikai bija grūtāk saskatāmi. To noliegt var tikai tādi, kas vēlas slēpt galvu zem spārna.

Ir pietiekami pievērst uzmanību kaut vai tam, kādas parādības pavadīja militāro sakāvi. Vai gan nekonstatējām, ka plašas aprindas klaji nekaunīgi sajūsminās par šo nelaimi, kas piemeklējusi mūsu dzimteni? Vai kaut kas līdzīgs vispār būtu iespējams, ja par savu uzvedību nepelnītu šo drausmīgo nelaimi? Un vai tad nebija ari vēl lielāks ļaunums: vai neatradās cilvēki, kuri tieši lepojās, ka ar savu "darbu", viņiem beidzot izdevies sašķobīt mūsu fronti? To visu darīja ne jau franči vai angļi. Nē, nē, šo kaunu sev sagādāja īsteni vācieši! Vai neesam pelnījuši nelaimes, kas gāzās pār galvu? Vēl vairāk: vai pēc visa notikušā atklāti neuzņēmāmies vainu par kara izcelšanos? Un vai nedarījām to, skaidri apzinādamies, ka tā pavisam nav mūsu vaina?

Kaut vai spriežot pēc tā, kā vācu tauta uztvēra militāro sakāvi, ir pilnīgi skaidrs, ka Vācijas sabrukuma cēloņi nebūt nav jāmeklē vienu vai otru pozīciju zaudēšanā kara beigās, pēdējā uzbrukuma neveiksmē utt. Nē un tūkstoškārt nē! Ja patiešām cēlonis būtu apstāklī, ka armija salūza, ja dzimtenes nelaimes būtu izraisījusi tikai sakāve frontē, tad vācu tautas attieksme pret sakāves faktu būtu pavisam citāda. Tādā gadījumā tauta ziņu par sakāvi uztvertu ar dziļām bēdām un sakostiem zobiem; tādā gadījumā sirdis pildītu vēl lielāks naids un nežēlība pret ārējo ienaidnieku, kam ļauns liktenis nodrošināja uzvaru pār mums; tādā gadījumā nācija, gluži kā Romas senāts, steigtos pretī sakautajām divīzijām un lūgtu tās nekrist izmisumā, bet turpināt ticēt nācijas zvaigznei. Tādā gadījumā tauta spētu saglabāt pateicības jūtas pret varonīgo, kaut arī uzvarēto armiju, un spētu to sagaidīt ar pienācīgas pateicības izpausmi par nestajiem upuriem. Tādā gadījumā pat kapitulācija pretiniekam notiktu pavisam citādos apstākļos. Ja arī saprāts teiktu, ka parakstīt kapitulāciju vajag, mēs ar sirdi jau gatavotos drīzam jaunam pacēlumam.

Tā tiktu uztverta militārā sakāve, ja būtu runa tikai par to, ka laime frontē novērsās no mums. Tādā gadījumā neviens neuzdrīkstētos smieties un diet pēc notikušā, neviens nebūtu lepojies ar savu gļēvulību, nebūtu pasludinājis sakāvi par kaut ko ļoti labu, neviens neņirgātos par armiju un neuzdrīkstētos vārtīt dubļos mūsu kara pulku karogus un zīmotnes. Tādā gadījumā nevarētu notikt tādas šausmu lietas, kas deva pamatu angļu virsniekam pulkvedim Repingtonam sacīt, ka "no katriem trim vāciešiem vismaz viens ir nodevējs". Nē, tādā gadījumā nodevību vilnis neiegūtu tik briesmīgu spēku; nekādā ziņā nebūtu noticis tā, ka piecu gadu laikā dienu pēc dienas citu tautu cieņa pret mums mazinājās.

Jau no nule teiktā ir skaidrs, cik melīgs ir apgalvojums, it kā Vācijas sabrukuma cēlonis esot zaudētais karš. Nē un vēlreiz nē! Sagrāve frontē bija tikai rezultāts daudzām kaitēm, kas piemeklēja vācu nāciju jau pirms kara sākuma. Militārā sakāve bija tikai pirmais un acīmredzot nenoliedzamais ārējais apstiprinājums tam, ka Vācija jau sen bija slima. Pati slimība radās no morālās izviršanas indes, pašsaglabāšanās instinkta pavājināšanās, no visa iekšējā vājuma un tām dažādajām kaitēm, kas jau sen drupināja valsts pamatus.

Atbildību par zaudēto karu centās uzvelt ģenerālim Ludendorfam. Te nu tieši jāpasaka: ir jābūt bez sirdsapziņas, nekaunīgam kā ebrejam un ar marksista bleķa pieri, lai uzdrošinātos uzvelt atbildību tieši šim cilvēkam, kurš vienīgais visā Vācijā ar milzīgu spēku sasprindzinājumu un gandrīz necilvēcisku enerģiju cīnījās par to, lai glābtu Vāciju no kauna, pazemojumiem un katastrofas. Taču ebreji un marksisti zināja, ko dara.

Uzbrukdami Ludendorfam, viņi līdz ar to paralizēja iespējamos pret sevi vērstos Ludendorfa uzbrukumus, jo vienīgi viņš varēja kļūt par visbīstamāko apsūdzētāju pret viņiem. Ludendorfam bija visas iespējas, lai sekmīgi atmaskotu nodevējus. Tāpēc viņi pasteidzās izraut Ludendorfam no rokām morālos ieročus.

Šie kungi vadījās pēc pareiza aprēķina —jo briesmīgāk samelosies, jo drīzāk viņiem noticēs. Parastie cilvēki drīzāk notic lieliem nekā maziem meliem. Tas atbilst viņu primitīvajai dvēselei. Viņi zina, ka arī paši spēj mazliet sameloties, bet lieli meli viņus mulsina. Tie viņiem vienkārši neienāk prātā! Tāpēc daudz cilvēku nespēj iedomāties, ka arī citi būtu spējīgi uz pārlieku baismīgiem meliem un faktu nekaunīgu izkropļošanu. Un pat tad, ja viņiem izskaidro, ka runa ir par baismīgi lieliem meliem, cilvēki šaubīsies un slieksies uzskatīt, ka dzirdētajā droši vien ir arī kāda daļa patiesības. Tieši tāpēc melošanas virtuozi un veselas partijas, kas turas tikai uz meliem, allaž izmanto šo metodi. Meļi lieliski zina cilvēku masu minēto īpašību. Ja vien samelosies vairāk, gan jau kaut kas no taviem meliem aizķersies.

Un tas nu ir zināms, ka visveiklākie meļi visos laikos bijuši ebreji. Jau pati ebreju pastāvēšana balstās uz lielajiem meliem, it kā viņi pārstāv nevis rasi, bet tikai reliģisku kopienu. Ne velti viens no dižākajiem cilvēkiem, kāds zināms mūsu vēsturē, uz laiku laikiem uzspieda ebrejiem kauna zīmi, pasacīdams, ka viņi ir "lieli melošanas meistari". Kas to nesaprot vai nevēlas ticēt, tas nav spējīgs cīnīties par taisnības triumfu zemes virsū.

Tagad vācu tautai vēl jāpriecājas par to, ka neatklātā, bet vārdzinošā slimība, kas grauza tās organismu 1918. -1919. gadā, izlauzās uz ārpusi kā vētrains sabrukums. Ja tā nenotiktu, tad tauta ietu pretī bojāejai varbūt lēnāk, bet toties droši. Slimība iegūtu hronisku raksturu. Turpretī tagad, ieguvusi tik asas formas, slimība vismaz visiem krīt acīs, un tautas labākās daļas uzmanība ir piekalta nepieciešamībai to ārstēt. Nav nejaušība, ka cilvēks vieglāk pārcieš mēri nekā tuberkulozi. Mēris izpaužas šausmīgā, cilvēku ārkārtīgi biedējošā un pretīgā formā, bet tuberkuloze — krietni mazāk atbaidošā, kaut gan tikpat bīstamā vārdzinošas slimības formā. Mēris iedveš cilvēkam milzīgas šausmas, turpretī tuberkuloze rada pakāpenisku vienaldzību. Tāpēc iznāk, ka cīņā pret mēri cilvēks metas ar neapvaldītu enerģiju, bet tuberkulozi apkaro ar būtībā ļoti vārgiem līdzekļiem. Tādēļ arī gadījās tā, ka cilvēks pieveica mēri, bet tuberkuloze pievārēja cilvēku.

To pašu var teikt par veselu tautu organisma slimībām. Ja slimība neiegūst katastrofālu raksturu, cilvēks pakāpeniski pierod pie tās, bet

sabiedrība pēc zināma laika tomēr iet bojā. Tādā situācijā jāuzskata par laimi tas, ja lēnas trūdēšanas procesa vietā stājas tik vētraina slimības izpausme, ka tauta vismaz tūlīt apzinās, cik bīstams ir tās stāvoklis. Var sacīt, ka šajā apstāklī izpaužas slimības katastrofālās attīstības ceļa labvēlīgā loma. Pastāvot citiem līdzīgiem apstākļiem, katastrofa var kļūt par slimības pārvarēšanas sākuma punktu.

Taču ari šajā gadījumā, lai ķertos pie slimības sekmīgas ārstēšanas, vispirms ir pareizi jāizprot tās avots.

Minētajā gadījumā vissvarīgāk ir pareizi atšķirt slimības ierosinātāju un cēloņus, kas to izraisījuši. Taču, jo ilgāk slimības mikrobi atradīsies tautas organismā, jo grūtāk būs tos atšķirt. Ja mikrobi ilgi atrodas organismā, tad slimnieks pierod un sāk tos uzskatīt par dabisku sava ķermeņa sastāvdaļu. Bez šaubām, pastāv arī tādas kaitīgas indes, ar kurām organisms tik viegli un ātri aprod, ka vairs neizjūt tās kā svešas un sāk uzskatīt par tautas organismam nepieciešamām piedevām. Organisms tik ļoti pierod, ka saskata tajās neizbēgamu ļaunumu un pārstāj pat domāt, ka vajadzētu atklāt slimības ierosinātāju un tikt ar to galā.

Tā ari mums jau ilgi pirms pasaules kara sākuma organismu vārdzināja kāda inde, un tajā pašā laikā mēs pie šīs indes tā pieradām, ka itin neviens, izņemot tikai dažus, nerūpējās par slimības ierosinātāja atklāšanu un pievārēšanu. Izņēmuma kārtā cilvēki dažkārt iedomājās tikai par slimīgajām izpausmēm ekonomiskās dzīves jomā. Ačgārnības šajā sfērā dažreiz pievērsa uzmanību, taču kopumā vairākās citās jomās nenormālo situāciju uztvērām ļoti mierīgi.

Tomēr jau tad nevarēja nepamanīt daudzus pagrimuma simptomus, par kuriem vajadzēja domāt ļoti nopietni.

* * *

Runājot par ekonomiska rakstura nenormālībām, jānorāda šādi.

Iedzīvotāju skaita milzīgais pieaugums valstī jau pirms kara Vācijā radīja nepieciešamā uztura problēmu un izvirzīja to visu politisko un ekonomisko uzdevumu centrā. Valstij diemžēl nepietika apņēmības izvēlēties vienīgi pareizo ceļu problēmas risināšanai. Valsts darbiniekiem šķita, ka viņiem ir izdevies atrast vieglāku un lētāku ceļu uz mērķi. Atteikšanās no jaunu zemju iekarošanas politikas Eiropā, tās vietā izvēloties nesaprātīgo tā dēvēto miermīlīgo ekonomisko zemju iekarošanas politiku, Vāciju neizbēgami vedināja pretī kaitīgajai neierobežotajai industrializācijas politikai.

Šādās politikas pirmās un ļoti smagās sekas bija tās izraisītā zemniecības novājināšana. Tikpat strauji kā kusa zemnieku slānis, neapturami palielinājās pilsētas proletariāts. Beigu beigās tika pazaudēts jebkāds līdzsvars.

Tam visam klāt nāca nevienlīdzības pieaugums — krasa atšķirība starp bagātību un nabadzību. Trūkums un pārticība nu atradās tik tuvu viens otram, ka iznākumam neizbēgami vajadzēja būt bēdīgam. Trūkums un daļējs bezdarbs sāka rotaļāties ar cilvēkiem, pastiprinot neapmierinātību un niknumu nabadzīgo ļaužu vidū. Tāpēc palielinājās politiskā šķelšanās starp šķirām. Neraugoties uz to, ka valsts piedzīvoja ekonomiskā uzplaukuma laikmetu, arvien palielinājās un padziļinājās visapkārt neapmierinātība. Beigu beigās itin visur nostiprinājās pārliecība, ka "ilgi tā nevar turpināties". Un tajā pašā laikā cilvēkiem nebija nekāda priekšstata par to, ko īsti vajag un var izdarīt, lai visu mainītu.

Bija saskatāmi tipiski dziļas neapmierinātības simptomi, kas sākumā izpaužas tieši tā.

Vēl radās citi sliktāki simptomi, kas tāpat izrietēja no tā, ka ekonomiskajam faktoram piešķīra pārāk lielu nozīmi. Valstī sāka dominēt saimnieciskums un nauda kļuva par galveno dievību, kuras priekšā visi krita ceļos. Senos debesu dievus arvien lielākā skaitā nodeva arhīvā; tagad vīraku kūpināja tikai vienīgajam dievam — Mamonam. Sākās vissliktākā veida izviršana, jo bīstamāka tāpēc, ka nācija virzījās uz laikmetu, kas saistīts ar lielām briesmām un prasa no tās dēliem tieši varonību. Kļuva skaidrs, ka Vācija tuvojas dienai, kad tikai ar zobena spēku tā varēs sev nodrošināt maizes kumosu un "mierīgu saimniecisku darbu".

Diemžēl naudas varu sankcionēja ari tā instance, kurai, šķiet, visvairāk vajadzēja saslieties pret to: viņa augstība Vācijas imperators sāka ieraut finansu kapitāla orbītā ari augstāko muižniecību. Tas, protams, varēja beigties tikai ar nelaimīgām sekām. Vilhelma II vainu mīkstināja tas apstāklis, kasīs briesmas nepamanīja pat Bismarks. Pateicoties augstākās muižniecības ieraušanai finansu kapitāla virpulī, ideālie tikumi patiesībā tika pakļauti naudas spēka varai. Bija skaidrs, ka, nostājoties uz šī ceļa, militārajai aristokrātijai jau tuvākajā laikā vajadzēs atkāpties otrajā plānā, dodot vietu finansu aristokrātijai. Naudas darījumi izdodas vieglāk nekā militāras operācijas kauju laukos. Patiesu varoni, īstu valsts darbinieku ne sevišķi vilināja tuva saskarsme ar ebreju baņķieriem. Apbalvojumi un goda zīmes par varoņdarbiem kaujās kļuva ļoti lētas. īsts karavīrs tagad labprātāk atteicās no tādiem apbalvojumiem. Arī no asiņu tīrības viedokļa šim procesam bija ārkārtīgi bēdīgas sekas. Muižniecība pakāpeniski zaudēja savas pastāvēšanas tīri rasiskos priekšnoteikumus. Ievērojamai augstdzimušās muižniecības daļai tagad drīzāk atbilda epitets — "nelabdzimusī muižniecība".

Privātīpašuma tiesību pakāpeniska izzušana un visas saimniecības sistemātiska pāriešana akciju sabiedrību īpašumā bija draudošs ekonomiskā pagrimuma simptoms.

Līdz ar to jebkura lieta pilnīgi kļuva par nekaunīgo augļotāju spekulācijas objektu. īpašuma šķiršana no darba izpaudās ļoti asās formās. Tagad svētku reize pienāca ielai un biržai. Biržu darboņi svinēja savu uzvaru un lēni, bet nenovēršami pārņēma savās rokās valsts dzīvi un pilnīgi kontrolēja nācijas likteņus.

Jau pirms pasaules kara sākuma ar akciju sabiedrību starpniecību visa Vācijas saimniecība arvien vairāk nokļuva starptautiskā finansu kapitāla kontrolē. Tiesa, daļa Vācijas industrijas nopietni pūlējās izbēgt no šāda likteņa. Taču beigu beigās arī tā kļuva par alkatīgā finansu kapitāla apvienotā spiediena upuri. Finansu kapitālam šajā cīņā palīdzēja tā uzticamais draugs — marksisms.

Ilgstošais karš pret Vācijas "smago industriju" bija tikai sākums visas vācu saimniecības pakļaušanai starptautiskai kontrolei. Uz šādu pakļautību kopš paša sākuma tiecās marksisms. Taču tikai pēc: revolūcijas uzvaras 1918.-1919. gadā marksisms pilnīgi sasniedza šo mērķi. Tagad, kad rakstu šīs rindas, starptautiskais finansu kapitāls ir guvis vēl vienu uzvaru: tas ir pakļāvis sev Vācijas dzelzceļus. "Starptautiskā" sociāldemokrātija līdz ar to sasniedza vēl vienu savu mērķi.

Par to, cik pārāk lielu nozīmi sāka piedēvēt ekonomikai un cik ļoti šis aizspriedums iesakņojās vācu tautas apziņā, var spriest kaut vai pēc tā, ka Stinnesa kungs, viens no izcilākajiem vācu rūpniecības un tirdzniecības pārstāvjiem, pat pēc pasaules kara beigām spēja sniegt paziņojumu, ka Vāciju varot glābt tikai ekonomika. Šīs blēņas tika sludinātas tieši tajā brīdī, kad, piemēram, Francija galveno uzdevumu saskatīja mācību humanitārā pārkārtošanā savās skolās un neatlaidīgā cīņā pret aplamo domu, ka tautas un valsts likteņi it kā neesot atkarīgi no ideālu mūžīgajām vērtībām, bet tikai no ekonomiskajiem faktoriem. Stinnesa izteikumi nodarīja milzīgu ļaunumu. Tos apbrīnojami ātri uztvēra un visnekaunīgākajā veidā izmantoja tie šarlatāni un tumsonīgie pūšļotāji, kurus Vācijas revolūcija izvirzīja dzimtenes likteņlēmēju amatos.

* * *

Viens no ļaunākajiem pagrimuma simptomiem pirmskara Vācijā bija svārstīgums, kas toreiz aptvēra visas jomas.

Svārstīgums jebkurā darbā vienmēr liecina par nedrošību: tas var izrietēt no nedrošības vai arī kādiem citiem mazdūšības cēloņiem. Šo slimību mēs veicinājām ar visa audzināšanas darba nostādnēm.

Arī pirms kara audzināšanas darbam Vācijā bija raksturīgi lieli trūkumi. Audzināšana bija ļoti vienpusīga un gatavoja cilvēku tikai tam, lai viņš daudz "zinātu", bet nevis daudz "mācētu". Vēl mazāk uzmanības tika pievērsts cilvēka rakstura veidošanai, cik jau nu iespējams cilvēka raksturu veidot. Pavisam maz rūpējāmies par atbildības izjūtas veidošanu cilvēkā un pilnīgi nemaz nerūpējāmies par gribasspēka un noteiktības audzināšanu. Tāpēc ieguvām nevis spēcīgus cilvēkus, bet tikai pārlieku daudzpusīgus "visziņus", par kādiem vāciešus visbiežāk uzskatīja pirmskara laikmetā. Vācieti cienīja par to, ka varēja izmantot jebkurā darbā, toties viņu necienīja vājās gribas dēļ. Ne velti vācietis vieglāk nekā citi iedzīvojās un izzuda svešu tautu vidū, zaudējot saikni ar savu nāciju un tēvzemi. Brīnišķā paruna, ka "ar vienu vienīgu cepurīti rokā tu varēsi apstaigāt visu zemeslodi", ir nepārprotama liecība par to.

Tāda pazemība bija sevišķi kaitīga, jo tā noteica arī attiecības starp pavalstnieku un monarhu. Forma prasīja, lai vācietis bez ierunām atzītu visu, ko labpaticies pateikt viņa augstībai, un nekad nespētu kaut jebkādā lietā iebilst Taču tieši šajā ziņā mums visvairāk pietrūka pilsoniskās pašcieņas. Šo izjūtu trūkuma dēļ vēlāk monarhija gāja bojā kā institūts.

Servilisms, pakalpīgums nevarēja novest pie laba gala. Tikai glaimotājiem un roklaižām, visiem izvirtušajiem subjektiem, tāda iztapīga attieksme pret monarhu varēja būt patīkama. Godīgiem un ar stingru raksturu cilvēkiem tas nevarēja patikt un nebija pa prātam. Visi "pavalstnieciskie" sīkaļas bija gatavi jebkurā brīdī sava monarha un labumu tērētāja priekšā rāpot uz ceļiem, kaut gan pret pārējo pasauli viņi izrādīja neticamu bezkaunību un izlaidīgumu. Tas it īpaši bija gadījumos, kad subjekti varēja sevi iztēloties par monarhisma balstīšanas monopolistiem, bet visus pārējos bēdubrāļus un grūtdieņus varēja uzskatīt par monarhijas pretiniekiem. Tādi ložņājoši tārpi — muižniecības vai citu kārtu pārstāvji — izraisīja vienīgi pretīgumu un patiesībā nodarīja lielu kaitējumu monarhijai. Skaidrs kā diena, ka tādi cilvēki īstenībā ir tikai monarhijas kaprači un nodara ārkārtīgu ļaunumu tieši pašai monarhijas idejai. Citādi arī nevar būt. Cilvēks, kurš patiešām ir spējīgs cīnīties par savu lietu, nekad nekļūs lišķis un ložņātājs. Ja kāds ir patiess monarhisma režīma aizstāvis, viņš būs tam uzticīgs ar visu dvēseli un gatavs ziedot itin visu šim režīmam. Taču tāds cilvēks nesāks visās krustcelēs klaigāt par savu uzticību monarhijai, kā to iecienījuši darīt kungi — demokrātiskā monarhisma iekārtas "draugi". Tāds cilvēks, monarhisma piekritējs, ja būs nepieciešams, uzskatīs par pienākumu brīdināt monarhu no vienām vai otrām briesmām un vispār neuzskatīs, ka nav pieļaujams kaut kādā veidā ietekmēt monarha lēmumu. Patiesam monarhistam pat tajos gadījumos, kad iebildes var radīt nepārprotami sliktas sekas, nekādā ziņā nav pieņemams viedoklis, ka viņa augstība monarhs drīkst darīt visu, kas tam iepatiksies. Patiess monarhists tādā reizē uzskatīs par pienākumu iestāties par monarhijas aizstāvību pret pašu monarhu. Ja monarhijas institūts būtu atkarīgs no monarha personības, tad monarhijas režīmu vajadzētu uzskatīt par vissliktāko no iedomājamiem režīmiem. Jo ir atklāti jāatzīst, ka tikai retos gadījumos monarhi patiešām ir izcili gudri un arī spēcīga rakstura paraugi. Lai arī cik ļoti censtos lietas iztēloties tā, ka itin visi monarhi ir izcilas personības, tam ticēt nav iespējams. Varbūt tam tic tikai profesionāli lišķi, taču godīgi cilvēki, t.i., valstī visvērtīgākie cilvēki ar sašutumu noraidīs tādu versiju. Godīgiem cilvēkiem vēsture paliek vēsture, bet patiesībai — patiesība pat tajos gadījumos, kad runa ir par monarhu. Nē, diža monarha un diža cilvēka apvienojums vienā personā vēsturē gadās tik reti, ka tautām jāuzskata sevi par laimīgām jau tad, ja iecietīgais liktenis tām sūta monarhu ar kaut vai viduvējām personiskajām īpašībām. Tādējādi ir skaidrs, ka monarhisma idejas lielā nozīme nebūt nav meklējama paša monarha personībā, izņemot tos ļoti retos gadījumus, kad debesis sūta cilvēcei tik ģeniālu varoni, kāds bija Vilhelms I. Taču tas atgadās ne biežāk kā reizi simt gados. Visos pārējos gadījumos nākas konstatēt, ka monarhisma režīma spēks slēpjas nevis monarha personībā, bet gan monarhijas idejā. Līdz ar to arī paša monarha loma iegūst dienesta raksturu. Monarhs kļūst tikai par skrūvīti kopējā mehānismā, un par savu lomu viņam jābūt pateicīgam šim mehānismam. Arī monarham šādos gadījumos jāpakļauj sava darbība augstākajiem mērķiem. Īstens "monarhists" būs ne jau tas, kurš klusēdams vēros, kā viens vai otrs monarhs rīkojas par ļaunu šiem augstākajiem mērķiem, bet gan tas, kurš uzskatīs par savu pienākumu izdarīt visu iespējamo, lai izvairītos no tāda ļaunuma. Ja patiešām piekristu, ka monarhisma izdēju pilnīgi izsmēla monarha "svētā" personība, tad mēs nokļūtu situācijā, ka pat vājprātīgs monarhs nav atceļams.

Par to tagad jārunā skaļā balsī, jo pēdējā laikā atkal paklusām sāk darboties daži no tiem faktoriem, kas savulaik ievērojami sekmēja monarhijas iznīcināšanu. Izlikdamies naivi, daži kungi ar apskaidrotu seju zvēr "pie sava karaļa", pilnīgi piemirstot, ka tieši viņi kritiskākajā brīdī visapkaunojošākā veidā dezertēja no monarha nometnes. Vēl vairāk, kungiem pietiek nekaunības tagad pasludināt par sliktu vācieti ikvienu, kas nevēlas viņiem piebalsot. Bet kas tad ir pašreizējie varoņi? Viņi ir tie paši gļēvuļi, kas 1918. gadā laidās lapās, tikko pamanīja sarkanu apsēju. Tajā laikā viņi mierīgu prātu pameta "savu" karali likteņa varā, bet paši steigšus apmainīja zobenus pret pastaigu spieķiem, apsēja neitrālus kaklautus un izdarīja visas citas manipulācijas, kas bija nepieciešamas, lai ienirtu masā kā "miermīlīgi pilsoņi". Varonīgie cīnītāji par monarhiju toreiz vienā acumirklī pagaisa no virspuses. Bet tagad, kad citu cilvēku darbības ietekmē revolūcijas vētras ir rimušas, kad bez bailēm var cildināt "savu" karali, šie troņa "kalpi" un padomdevēji labprāt atkal paceltu galvu. Tagad viņi atkal ar nepacietību gaida brīdi, kad varēs no jauna tiekties pēc siltām vietām. Tagad viņu padevība monarhijai atkal spraucas uz āru. Viņi atkal ir enerģijas pārpilni droši vien līdz brīdim, kad no jauna pie horizonta parādīsies pirmais sarkanais apsējs. Tad šie zaķpastalas atkal bēgs kā peles, kas pamanījušas kaķi.

Ja paši monarhi nebūtu vainojami, ka tādi tikumi radās, varētu izteikt viņiem vienīgi līdzjūtību sakarā ar to, ka pašreizējie "padevīgie kalpi" ir tik nožēlojamas figūras. Lai kaut vai tagad bijušie monarhi apzinās, ka kopā ar tādiem bruņiniekiem viegli var zaudēt troni, bet iegūt — nekad...

Svētulība bija tikai loģiskas sekas, kas izrietēja no visām mūsu nostādnēm audzināšanas darbā.

Mūsu audzināšanas mīnusi izpaudās visdrausmīgākajā formā. Pateicoties visai audzināšanas sistēmai, tādi nožēlojami cilvēki varēja spēlēt svarīgu lomu visos galmos, īstenībā pakāpeniski irdinādami monarhisma pamatus. Kad vēlāk sabruka visa celtne, viņus it kā vējš aizpūta. Tas ir pilnīgi dabiski: lišķi un roklaižas nekad nav tiekušies atdot savu dzīvību par monarhijas lietu. Ja monarhi to laikus nepamanīja un arī tagad principiāli nevēlas saprast, tad tas ir jo ļaunāk viņiem pašiem.

* * *

Audzināšanas darba nepareizu nostādņu dēļ neizbēgami vajadzēja rasties nepietiekami attīstītai atbildības izjūtai un tātad arī neprasmei pienācīgi izvirzīt un atrisināt vitāli svarīgas problēmas.

Slimības sākotnējais cēlonis lielā mērā slēpjas parlamentārajā režīmā — tas ne velti ir bezatbildīguma iemiesojums tīrā veidā. Diemžēl slimība tomēr pakāpeniski nokļuva visās mūsu dzīves porās, visvairāk valsts dzīves porās. Visur cilvēki vairījās no atbildības un vislabprātāk apmierinājās ar puspasākumiem un pusrisinājumiem. Personiskās atbildības mērs par pieņemtajiem lēmumiem kļuva arvien mikroskopiskāks.

Pietiek tikai atgādināt, kāda bija un pašlaik ir atsevišķu valdību pozīcija attieksmē pret vairākām augstākā mērā kaitīgām sabiedriskās dzīves parādībām. Atcerieties to, un jums kļūs skaidrs, kādus drausmīgus rezultātus dod šī vispārējā nenoteiktība, bailes uzņemties atbildību.

Apskatīšu tikai dažus no daudzajiem piemēriem.

Kā zināms, presi mēdz dēvēt par "lielvalsti". Šis epitets ir īpaši iecienīts žurnālistu aprindās. Patiešām, preses nozīme nenoliedzami ir milzīgi liela. Nav iespējams to novērtēt pārlieku augstu. Tieši presei ir jāturpina cilvēku audzināšana, kad tie jau ir brieduma gados.

Preses lasītājus kopumā var dalīt trīs grupās:

pirmkārt, tie, kas tic visam, ko lasa;

otrkārt, tie, kas netic nekam, ko lasa;

treškārt, tie ir cilvēki ar gaišu galvu, kas prot kritiski novērtēt izlasīto un izdarīt paši savus atbilstošus secinājumus.

Skaitliskā ziņā vislielākā ir pirmā grupa. To veido tautas pamatmasa, tālab tā ir idejiski visprimitīvākā nācijas daļa.

Lasītāju otrā grupa skaitliskā ziņā ir ievērojami mazāka. Daļēji to veido elementi, kas agrāk piederējuši pirmajai grupai, bet vēlāk ilgstošas pieredzes dēļ izjutuši vilšanos un metušies otrā galējībā: tagad viņi vairs netic nekam, kas pagaidām ir "nodrukāts tikai laikrakstos". Viņi neieredz nevienu laikrakstu un vai nu nelasa tos vispār, vai nemitīgi ir sašutuši par to saturu, uzskatīdami, ka laikrakstos ir tikai nepatiesība un meli. Kontaktēties ar šiem cilvēkiem kļūst ļoti grūti, jo viņi ir noskaņoti neuzticīgi pat tad, kad runa ir par tīru patiesību. Šos cilvēkus var uzskatīt par gandrīz zaudētiem pozitīvam darbam.

Trešā grupa skaitliskajā ziņā ir vismazākā. Tā sastāv no garīgi patiešām attīstītām personībām, kurām gan iedzimtās īpašības, gan audzināšana veicināja spēju patstāvīgi domāt.

Šie cilvēki cenšas veidot savu patstāvīgo viedokli, visu izlasīto paši pārbauda un tikai pēc tam izdara praktiskus secinājumus. Tādi cilvēki ikvienu laikrakstu izlasa kritiski. Rakstu autoram nereti klājas grūti, tāpēc žurnālistu kungu attieksme pret šādiem lasītājiem ir diezgan vēsa.

Trešās grupas cilvēkiem nav bīstams tas, ko raksta melīgie laikraksti, viņi vispār tiem nepiešķir lielu nozīmi.

Šie lasītāji jau izsenis ir pieraduši ikvienu žurnālistu uzskatīt par principā neuzticamu, kurš tikai izņēmuma kārtā dažreiz saka taisnību. Diemžēl šo lielisko lasītāju lielā nozīme nav saistāma ar viņu skaitu, bet gan rodama tikai viņu inteliģencē. Par nelaimi, tādu cilvēku ir ļoti maz un tas ir ļoti slikti, it īpaši laikmetā, kad prāts it kā nenozīmē neko, bet izšķirošais ir daudzums. Mūsu gadsimtā, kad vēlēšanu biļetens izlemj visu, lielāko nozīmi iegūst tieši pirmā, skaitliski lielākā laikrakstu lasītāju grupa, t.i., mazpieredzējušu cilvēku grupa, kura viegli notic visam.

Tautas un valsts dziļākās intereses prasa nepieļaut, lai tautas masas nokļūtu sliktu, tumsonīgu vai vienkārši negodīgu "audzinātāju" rokās. Valsts pienākums būtu uzņemties kontroli pār šo audzināšanu un sistemātiski cīnīties pret preses ļaunprātībām. Valstij sevišķi uzmanīgi jāseko laikrakstiem, jo to ietekme uz cilvēkiem ir visspēcīgākā un dziļākā kaut vai tāpēc, ka tie sarunājas ar lasītāju katru dienu. Tieši propagandas nepārtrauktība, kaut kā nemitīga atkārtošana ārkārtīgi ietekmē lasītāju. Tāpēc šajā jomā vairāk nekā jebkurā citā valstij būtu tiesības likt lietā absolūti visus līdzekļus mērķa sasniegšanai. Nekāda klaigāšana par tā dēvēto preses brīvību nedrīkst apstādināt valsti, kuras pienākums ir nodrošināt nāciju ar tai tik nepieciešamo veselīgo barību prātam. Veselīgai valstij par katru cenu jāņem savās rokās šis tautas audzināšanas ierocis un jāpanāk, lai prese patiešām kalpotu savas nācijas interesēm.

Bet kas notiek īstenībā? Kādu garīgo barību vācu prese sniedza iedzīvotājiem pirms kara? Vai tā nebija visļaunākā inde, kādu vien var iedomāties? Vai tautai neiedvesa vissliktākās raudzes pacifismu tajā laikā, kad pretinieks sistemātiski un neatlaidīgi jau centās satvert Vāciju pie rīkles? Vai prese jau miera laikā neiedvesa tautai šaubas par pašas valsts pareizumu un līdz ar to arī domu, ka gaidāmajā cīņā vajag aprobežoties tikai ar aizsardzību? Vai prese neiztēloja vācu tautai "rietumu demokrātijas" jaukumus tik vilinoši, ka beigu beigās, pateicoties jūsmīgajām tirādēm, mūsu tauta nopietni noticēja, ka tā var uzticēt savu nākotni kaut kādai mistiskai "tautu savienībai"?

Vai tā nebija prese, kas visiem spēkiem palīdzēja audzināt tautu drausmīgas netikumības garā? Vai tā sistemātiski neizsmēja jebkuru morāli un tikumiskumu kā kaut ko atpalikušu un aizvēsturisku, līdz beigu beigās tauta apguva "moderno" morāli? Vai prese sistemātiski un neatlaidīgi nedrupināja visas valsts autoritātes pamatus, līdz pietika ar vienu grūdienu, lai sabruktu visa celtne? Prese ar visiem iespējamajiem līdzekļiem cīnījās pret to, lai tauta dotu valstij to, kas valstij pienākas. Prese bija gatava laist darbā jebkuru kritiku, lai pazemotu armiju. Laikraksti sistemātiski sabotēja vispārējo karaklausību. Tie pa labi un kreisi aicināja atteikties no kredītiem militārām vajadzībām utt. Beigu beigās visa tā rezultātiem vajadzēja kaut kad izpausties.

Tā dēvētā liberālā prese darbojās kā vācu tautas un Vācijas valsts kapracis. Un vai vispār ir vērts runāt par marksistu nometnes melīgo laikrakstu "darbu". Tiem melošana ir tāda pat nepieciešamība kā peļu ķeršana kaķim. Šo laikrakstu galvenais uzdevums taču ir iznīdēt no tautas dvēseles jebkuras nacionālās, patiesi tautiskās jūtas un līdz ar to sagatavot apstākļus starptautiskā kapitāla diktatūrai, ebreju diktatūrai pār vācu nāciju.

Ko tad valsts darīja, lai pretotos nācijas masveidīgajai indēšanai? Neko, itin neko. Radās pāris smieklīgu dekrētu, pāris likumu par sodiem sevišķi zemiskiem gadījumiem. Tas bija viss. Valsts rūpējās tikai par to, lai tā vai citādi dabūtu savā pusē šo mēra apsēsto presi. Izmantoja glaimus, pa labi un kreisi pļāpāja par preses dižo "nozīmi", tās "vērtīgumu", "apgaismības misiju" un tā joprojām. Bet viltīgie ebreji klausījās šos glaimus, bārdā smīnēdami, un viltīgi atbildēja ar galantu pateicību.

Kaunpilnā valsts bankrota cēlonis slēpjas ne tik daudz briesmu neizpratnē, kā galvenokārt apstāklī, ka visur valdīja brēcoša gļēvulība, un tā neizbēgami radīja apbrīnojamu nenoteiktību visos lēmumos un pasākumos. Nevienam nepietika apņēmības ieteikt nopietnu radikālu pasākumu sistēmu. Šajā jomā, tāpat kā visās citās, cilvēki tekalēja ar kaut kādām pilnīgi mazsvarīgām un nenoteiktām receptēm. Tā vietā, lai odzei dotu triecienu tieši sirdī, tārpu tikai kutināja un ķircināja, bet gala rezultātā viss palika pa vecam. Vēl vairāk. Visu šo kaitīgo faktoru ietekme gadu no gada tikai pieauga.

Tai aizsardzības cīņai, kuru Vācijas valdība vērsa pret tautu sistemātiski indējošo presi, galvenokārt ebreju laikrakstiem, nebija nekādas sistēmas, tai nebija pat mājiena par kaut kādu noteiktību. Taču pirmām kārtām cīņai pietrūka mērķtiecības. Slepenpadomnieku kungu valstiskā "gudrība" nekādi nespēja kaut aptuveni novērtēt, cik nozīmīga ir nopietna cīņa pret ebreju presi, un pienācīgi izvēlēties šīs cīņas līdzekļus, iecerēt kaut kādu skaidru kampaņas plānu. Cīņa bija kā laiva bez stūres un burām. Ja kāda laikrakstu odze iedzēla pārlieku sāpīgi, tad dažkārt to slēdza uz dažām nedēļām vai mēnešiem, taču čūsku midzeni atstāja pilnīgi neskartu.

No vienas puses, te izpaudās ebreju bezgala viltīgā taktika, bet, no otras puses, — pieredzes trūkums un muļķība, īsti piedienīgas īpašības slepenpadomnieku kungiem. Ebreji bija pietiekami gudri, lai visiem saviem laikrakstiem nepiešķirtu vienlīdz uzbrūkošu raksturu. Nē, daļai ebreju preses bija uzdevums piesegt citus laikrakstus. Marksistiskajiem laikrakstiem tika dots uzdevums sistemātiski un atklāti apspļaudīt visu, kas cilvēkam svēts, visnekaunīgākā veidā apmelot valsti un valdību, rīdīt vienu nācijas daļu pret otru utt. Tajā pašā laikā citi ebreju laikraksti, buržuāziski demokrātiskās "domas" orgāni, paslēpās bēdīgi slavenās objektivitātes kūniņā un centīgi izvairījās no rupjībām, jo lieliski saprata, ka tukšpauraini cilvēki spriež tikai par virspusi un nekad nespēj uztvert lietas būtību. Izmantojot šo cilvēciskās vājības pazīmi, buržuāziski demokrātiskie laikraksti prata iegūt pat zināmu cieņu.

Tiem cilvēkiem, kas spriež tikai pēc ārējās formas, laikraksts "Frankfurter Zeitung" ir pieklājības paraugs. Šajā laikrakstā nekad nelieto rupjus izteicienus, vienmēr noraida fizisku nežēlību, nemitīgi apelē tikai pie "idejiskiem" cīņas līdzekļiem. Taču ir labi zināms, ka tāda "idejiskā" cīņa ārkārtīgi patīk tieši pilnīgi bezidejiskiem cilvēkiem. Tas ir nepietiekamas izglītības dēļ. Cilvēks atradinās pienācīgi uztvert dabu; viņš ir sagrābstījis šādas tādas zināšanas, tomēr nespēj tās derīgi izmantot, jo šajā ziņā nepietiek ar labu gribu un uzcītību. Turpretī iedzimtu dotību cilvēkam nav. Ieguvis tikai dažus pusizglītības aizmetņus, tāds cilvēks patiesībā neizprot dabas likumus; viņš nesaprot ari to, ka pati cilvēka eksistence ir pakļauta zināmiem mūžīgiem likumiem. Tāds cilvēks nesaprot, ka pasaulē, kur saule un planētas griežas, bet mēness riņķo ap planētām utt., kur vienmēr spēks valda pār vājumu un pārvērš pēdējo paklausīgā kalpā, nav un nevar būt nekādu īpašu likumu pašam cilvēkam. Šīs gudrās sistēmas mūžīgie principi nosaka arī paša cilvēka eksistenci. Cilvēks var pacensties izprast likumu sakarību, tomēr nekad viņš nespēj tos grozīt.

To visu nesaprot mūsu pusgudreļi. Un tieši šai "pusizglītotajai" pasaulei ebreji izdod savus tā dēvētos "inteliģentos" laikrakstus. Šim lasītāju lokam izdod tādus laikrakstus kā "Frankfurter Zeitung" un "Berliner Tageblatt". Tieši tam ir pielāgots šo laikrakstu tonis. Un jāatzīst, ka tie sasniedz

savu mērķi. Laikraksti izvairās paust kaut vienu rupju vārdu, bet tajā pašā laikā tie sistemātiski pilda cilvēku sirdis ar indi, tikai no cita trauka. Iemidzinot lasītāju ar saldu izklāsta formu, iedvešot viņam pārliecību, ka laikraksts kalpo tikai zinātnes un pat morāles interesēm, tas apbrīnojami veikli, gandrīz ģeniāli iemidzina lasītāja modrību un dara ar to visu, ko vien vēlas. Ieguvuši lasītāja U2,ticību, "solīdie" laikraksti veikli iedveš viņam domu, ka ebreju preses pārējā daļa, tiesa, šad tad grēko ar izteiksmes formas dēļ, taču pēc lietas būtības tāpat kalpo tautas interesēm un nekam citam. Iemidzinātais lasītājs sāk tam ticēt. Arī viņš neatbalsta šo laikrakstu asumus, tomēr izsaka protestu par jebkādiem tīkojumiem pret "preses brīvības" svētumu. Kā zināms, ar šādu pseidonīmu figurē tie sistemātiskie meli un nodevīgā inde, ar ko baro mūsu tautu. Tā nu iznāk, ka pret preses bandītiem uzstāties atklāti nevienam nav uzņēmības. Pamēģini tikai uzstāties, tūlīt dabūsi sev kaklā visu tā dēvēto "solīdo" presi. Mēģini tik bilst kaut vārdu pret visapkaunojošākajiem preses orgāniem, un tūlīt visi pārējie laikraksti celsies aizstāvībai.

Tādā veidā šī inde netraucēti nokļuva tautas asinīs, bet valstij pietrūka spēka cīņai pret šo slimību. Valsts izmantoto līdzekļu nenoteiktībā un smieklīgumā izpaudās tās pagrimuma draudošie simptomi. Jo tas institūts, kam nav izlēmības ar visiem iespējamiem līdzekļiem aizsargāt savu pastāvēšanu, praktiski zaudē tiesības uz eksistenci. Jebkura nenoteiktība ir iekšējā pagrimuma ārējā izpausme. Agrāk vai vēlāk iekšējā pagrimuma izpausmēm seko pilnīga katastrofa.

Ne mirkli nešaubos, ka tagadējā paaudze, ja to vadīsim pareizi, vieglāk tiks galā ar šīm briesmām. Mūsdienu paaudze pārdzīvojusi daudz ko tādu, kas spēcināja šo cilvēku nervus, jo viņi tomēr spējuši saglabāt kaut kādu nervu līdzsvaru. Pats par sevi saprotams, ka arī turpmāk, tiklīdz mēs mēģināsim pieskarties ebreju iecienītajai ligzdai un darīt galu tam, ka viņi ļaunprātīgi izmanto presi, tiklīdz mēģināsim izņemt no ienaidnieku rokām šo masu audzināšanas rīku un nodot to valsts rokās, ebreji, protams, sacels šausmīgu brēku. Tomēr ceru, ka mūslaiku paaudze izturēsies pret to mierīgāk nekā tēvi. Galu galā odzes šņākšana tomēr ir mazāk bīstama nekā 30 centimetru kalibra lielgabalgranātu sprādzieni.

* * *

Par vadītāju vājumu un nenoteiktību tādos jautājumos, kas nācijai nozīmē būt vai nebūt, liecina vēl kāds piemērs, un tas ir šāds. Kā zināms, jau pirmskara gados paralēli tautas politiskajām un tikumiskajām slimībām varēja konstatēt ne mazāk šausminošos tautas organisma fiziskās degradācijas simptomus. Jau tolaik, it sevišķi lielajās pilsētās, sāka plosīties sifiliss. Runājot par tuberkulozi, jāteic, ka arī tā pakāpeniski sāka izplatīties visā valstī bīstamos apmēros, prasot arvien vairāk upuru.

Tomēr neraugoties uz to, ka abos gadījumos bija runa par šausmīgu lāstu mūsu nācijai, valsts vadītāji nespēja rast sevī spēku jebkādai nopietnai pretdarbībai.

It īpaši tas sakāms par cīņu pret sifilisu. Šajā ziņā valsts un tautas vadītāji vienkārši kapitulēja nelaimes priekšā. Ja gatavotos kaut cik nopietni cīnīties pret šo lāstu, tad vajadzētu veikt pavisam citādus pasākumus. Viena vai otra medicīnas preparāta izgudrošanai, turklāt tie bija visai apšaubāmas kvalitātes, un preparātu izplatīšanai ar parastām komercmetodēm nevarēja būt nekādas nozīmes cīņā pret tik nopietnu slimību. Arī šajā gadījumā pirmām kārtām vajadzēja pētīt lietas būtību un meklēt slimības cēloņus, bet nevis domāt tikai par tās ārējām izpausmēm. Sifilisa izplatīšanās cēlonis galvenokārt ir mīlestības prostituēšanās. Pat tādā gadījumā, ja prostitūcija neizraisīja sifilisu, tomēr jau tās morālās sekas vien ir pietiekami briesmīgas, jo tām lēni, toties neizbēgami jābeidzas ar tautas izviršanu un bojāeju. Ebreju gara iespiešanās mūsu dzimumdzīves jomā, šīs mūsu dzīves puses mamonizācija agrāk vai vēlāk sagraus jauno paaudžu vitālos spēkus.

Pasaulē nāks nevis veseli bērni, veselīgu cilvēcisku jūtu produkts, bet tikai slimi jeb komerciāla aprēķina produkts. Jo ir skaidrs, ka par laulību pamatu arvien biežāk kļūst kails komerciāls aprēķins. Mīlestības instinkti tiek apmierināti kaut kur citur.

Protams, zināmu laiku var izvarot dabu, taču agrāk vai vēlāk tā sevi atriebs. Diemžēl to sapratīsim par vēlu.

Muižniecības piemērs vislabāk apliecina, cik smagas sekas izraisa laulību veselīgo priekšnoteikumu ignorēšana. Šajā ziņā mums ir darīšana ar tādu laulību rezultātu, kuras daļēji ir visas sabiedriskās situācijas produkts, bet daļēji izriet no finansiāliem apsvērumiem. Cēloņu pirmais komplekss nosaka vājuma pieaugumu vispār, bet otrs izraisa asiņu tiešu saindēšanu. Ja muižnieks apprec pirmo ceļā pagadījušos bagātu ebreju bodnieci, tad, protams, viņš iegūs arī atbilstošus pēcnācējus. Tādējādi abos gadījumos sekas ir izviršana.

Šādu ceļu tagad iet mūsu birģeļi. Protams, rezultāti būs tādi paši.

Cilvēki cenšas vairīties no visiem brīdinājumiem par draudošajām briesmām, it kā tad tās pārstātu eksistēt. Nē, no faktiem nav iespējams izvairīties. Bet fakts ir tāds, ka mūsu lielpilsētu dzīvē prostitūcija iegūst arvien lielāku lomu, un tā rezultātā sifiliss rada arvien lielākus postījumus. Visuzskatāmākie rezultāti ir redzami vājprātīgo namos. Taču pietiekami uzskatāmi šos rezultātus varam saskatīt arī savos bērnos. Tēvu grēki izpaužas bērnu slimībās. Slimību arvien lielāka izplatība zīmīgi liecina, cik izvirtusi ir mūsu dzimumdzīve.

Var būt dažāda attieksme pret šiem briesmīgajiem faktiem. Daži cilvēki vispār neredz neko, pareizāk sakot, nevēlas redzēt, jo tā, protams, ir parocīgāk. Citi slēpjas svētulības togā un uzskata šo jomu kā vienu vienīgu grēku. Viņi katram iekritušajam grēciniekam gari un plaši stāsta par laulības svētumu, bet paši savukārt lūdz Dievu, lai tas beidzot pievērš uzmanību šim ļaunumam un dara galu Sodomai. Tiesa gan, to jādara pēc iespējas vēlāk, kad paši svētuļi jau būs kļuvuši veci un aizmirsuši, kas ir dzimumdzīve. Visbeidzot, trešie ļoti labi apzinās, cik šausmīgas sekas izraisa šis mēris, bet viņi tikai parausta plecus, jo jau iepriekš zina, ka neko nespēs izdarīt, un visam jāļauj ritēt dabisko gaitu.

Tas viss, protams, ir ļoti vienkārši un ērti, tomēr nevajag aizmirst, ka tādu "ērtību" dēļ iet bojā vesela nācija. Atsaukšanās uz to, ka arī citām tautām neklājas labāk, neko nemaina, jo pašu tauta iet bojā. Citu nelaime ne par mata tiesu nemazina mūsu pašu ciešanas. Jautājuma būtība ir tieši tāda — kura no tautām pirmā tiks galā ar šo nelaimi un kuras tautas šīs nelaimes dēļ ies bojā?

Te nu redzam galodu, uz kuras tiek pārbaudīta katras rases vērtība. Tā rase, kura neizturēs pārbaudi, ies bojā un atbrīvos vietu veselīgākai, izturīgākai rasei. Runa ir tieši par tādu problēmu, kas nesaraujami saistīta ar nākamo paaudžu likteņiem. Te šausminošās formās apstiprinās likums, ka tēvu grēki piemeklē bērnus līdz desmitajam augumam.

Grēki pret asinīm un rasi ir visbriesmīgākie šai pasaulē. Nācija, kas nododas tādiem grēkiem, ir nolemta bojāejai.

Tieši šajā jomā situācija pirmskara Vācijā bija šausmīga. Ko darījām, lai stātos pretī mēra izplatībai, kas grūda postā jaunatni? Ko darījām, lai pieveiktu dzimumdzīves mamonizāciju? Ko darījām, lai pretotos visas tautas sifilizācijai, kas izrietēja no minētajiem apstākļiem?

Atbilde uz visiem jautājumiem būs skaidrajā norādīsim, ko vajadzēja darīt.

Vispirms jau attieksme pret problēmu nedrīkstēja būt vieglprātīga: vajadzēja saprast, ka no tās atrisinājuma ir atkarīga veselu paaudžu laime vai nelaime, ka faktiski no tā, kā beigsies cīņa pret ļaunumu, ir atkarīga tautas nākotne. Ja tas būtu saprasts, tad toreiz būtu uzsākuši patiešām nežēlīgu cīņu pret ļaunumu. Pirmām kārtām bija nepieciešams pievērst tam visas nācijas uzmanību. Vajadzēja panākt, lai ikviens saprastu briesmu milzīgumu un to, cik svarīga ir cīņa pret briesmām. Cilvēki uzņemas grūtas saistības tikai tad, ja viņi darbojas ne vien piespiedu kārtā, bet arī saskaņā ar pārliecību, pilnīgi apzinoties konkrēto soļu nepieciešamību. Taču tālab vispirms vajag izvērst milzīgu izskaidrošanas darbu un novērst visu, kas to traucē.

Visos tajos gadījumos, kad runa ir par uzdevumu risināšanu, kuri no pirmā acu uzmetiena nav izpildāmi, vispirms jākoncentrē tautas uzmanība uz vienu jautājumu, un tas jādara tik pārliecinoši, it kā uz spēles būtu likts visas tautas liktenis.

Tikai tādējādi var virzīt tautu uz lieliem darbiem, kas prasa milzīgu spēku sasprindzinājumu.

Teiktais attiecas arī uz atsevišķu cilvēku, jo viņš tāpat izvirza sev lielus mērķus. Arī viņam jārīkojas pēc noteikta plāna; arī viņam sistemātiski jāpārvar viens šķērslis pēc otra. Katrā konkrētā laika posmā jākoncentrējas vienam noteiktam, kaut arī tikai daļējam mērķim. Sasniedzot to, jāvirzās tālāk, līdz ir izpildīts viss paša izvirzītais uzdevums. Kas to neprot plānveidīgi darīt, kas neprot posmu pa posmam virzīties uz mērķi, tas nekad negūs galarezultātu un noteikti iestrēgs kaut kur pusceļā. Prasme cīnīties par savu galamērķi ir liela māka. Nereti ir nepieciešams pareizi sasprindzināt enerģiju. Tikai soli pa solim cilvēks var pārvarēt ceļā radušos šķēršļus.

Jebkura panākuma svarīgākais priekšnoteikums ir tas, ka darba vadītājiem ir jāprot parādīt tautas masai ceļa posmu, kas jānoiet konkrētā minūtē. Jāprot koncentrēt tautas uzmanību uz šo nelielo posmiņu, kas šajā momentā ir kārtējais. Jāprot masām iedvest pārliecību, ka konkrētais daļējais panākums izšķirs visu pārējo. Lielas masas vispār pārņem zināms nogurums, tiklīdz tās redz sev priekšā pārlieku garu ceļu. Dažkārt tās šādā situācijā krīt izmisumā. Ikviens ceļinieks rīkojas pareizi, ja domā ne tikai par savu galamērķi, bet visu ceļu sadala vairākos posmos un pēc tam pakāpeniski pārvar vienu posmu pēc otra, Tā viņš drīzāk sasniegs galamērķi un nekritīs izmisumā tāpēc vien, ka ceļš ir pārlieku garš. To pašu var sacīt arī par veselām nācijām.

Cīņu pret sifilisu vajadzēja tautai izvirzīt kā galveno uzdevumu, bet ne tikai kā vienu no tiem. Šim nolūkam bija jāizmanto visi propagandas veidi. Visiem iespējamiem līdzekļiem vajadzēja cilvēkam iedzīt galvā domu, ka sifilisa radītais ļaunums mūs pazudinās. To vajadzēja darīt sevišķi neatlaidīgi līdz tam brīdim, kad visa nācija pārliecinātos, ka no šī uzdevuma izpildīšanas ir atkarīgs viss.

Tikai pēc tādas ilgstošas sagatavošanas varēja pievērst tautas uzmanību šim ļaunumam un pamodināt cilvēkos gatavību nest vissmagākos upurus. Tikai tad varēja ķerties pie nopietnu pasākumu virknes, nebaidoties, ka tauta mūs nesapratīs un nesekos.

Lai patiešām pieveiktu šo ļaunumu, ir nepieciešami milzīgi upuri un tikpat milzīgs darbs.

Cīņa pret sifilisu prasa cīņu pret prostitūciju un aizspriedumiem, pret veciem iesakņojušamies paradumiem, pret daudziem veciem priekšstatiem, savu laiku pārdzīvojušiem uzskatiem un pirmām kārtām pret melīgo svētulību, kas iesakņojusies zināmos sabiedrības slāņos.

Pirmais priekšnoteikums, lai būtu kaut vai morālas tiesības cīnīties pret prostitūciju, ir tādu apstākļu radīšana, kas atvieglo agrīnas laulības. Vēlīnas laulības pašas par sevi slēpj briesmas, ka vajadzēs neizbēgami saglabāt to institūtu, kas, grozies kā gribi, ir patiesi apkaunojošs cilvēcei un, lai saka ko grib, galīgi nesakrīt ar cilvēku pieticīgajām pretenzijām dēvēt sevi par Dievam līdzīgu.

Prostitūcija ir cilvēces kauns, taču to nevarēs izskaust ar morāles spredikļiem, labi domātiem vēlējumiem utt. Vājināt šo ļaunumu, bet pēc tam pilnīgi uzvarēt var vienīgi tad, ja būs virkne priekšnoteikumu. Svarīgākais no tiem ir iespēja doties agrīnā laulībā. Galvenais, kas nepieciešams, proti, lai precētos jauni vīrieši; sievietēm itin visos gadījumos ir pasīva loma.

Cik tālu esam nokļuvuši strupceļā, redzams kaut vai no tā, ka tagad no tā dēvētās labākās sabiedrības mātēm var dzirdēt paziņojumus: viņas būtu ļoti priecīgas, ja meita apprecētu vīrieti ar "jau apvīlētiem ragiem". Kas iznāk? Takā šādās šķiras cilvēku trūkums salīdzinājumā ar jauniem vīriešiem ir mazāks, tad ir skaidrs, ka līgava sev viegli atradīs tādu bezragainu Zigfrīdu, bet pēcnācējos, protams, būs redzams visas šo aprēķina laulību pēdas. Vēl ņemiet vērā faktu, ka bieži ir sastopami dzimstības ierobežojumi un paliek maz iespēju dabiskajai atlasei, jo tiek uzskatīts, ka ikvienai piedzimušai radībai, lai cik nīkulīga tā būtu, par katru cenu jāturpina dzīvot. Ņemiet to visu vērā, un jums nāksies sev uzdot jautājumu: kāpēc vispār vēl pastāv laulību institūts? Un ar ko gan īstenībā laulības tagad atšķiras no prostitūcijas? Vai jau tagad neesam brīvi no jebkādas atbildības par nākamajām paaudzēm? Vai nav skaidrs, ka mūsu bērniem un mazbērniem vajadzēs nolādēt tik noziedzīgu attieksmi pret to, kas ir ne tikai cilvēka dabiskas tiesības, bet arī dabisks pienākums?

Tā mūsu acu priekšā kultūrtautas pakāpeniski iet pretī iznīcībai.

Ir jāsaprot, ka arī laulības nav pašmērķis, ka tām jākalpo augstākam mērķim - vairot un saglabāt sugu un rasi. Tikai šajā apstāklī ir laulību patiesā jēga. Tikai tas ir laulību dižais uzdevums.

Vienīgi pēc tā, cik lielā mērā laulības izpilda šo izdevumu, var spriest par stāvokļa normalitātes pakāpi. Agrīnās laulības ir pareizas kaut vai tāpēc, ka tikai jauniem laulātajiem ir pietiekami daudz fizisko spēku, lai nodrošinātu veselīgu paaudzi. Skaidrs, ka agrīnajām laulībām nepieciešami vairāki sociāli priekšnoteikumi. Ja to nav, tad nav ko domāt par agrīnām laulībām. Šo šķietami ne sevišķi vērienīgo pasākumu nekādi nav iespējams īstenot, ja tam nerada nopietnus priekšnoteikumus. Pietiek aplūkot kaut vai dzīvokļu jautājumu, ar ko tik neveiksmīgi noņemas mūsu "sociālā" republika. Vai nav skaidrs, ka smagie dzīvokļu apstākļi vien ievērojami samazina laulību skaitu un paplašina prostitūciju?

Tikpat bēdīga loma ir darba algas politikai. Ja nepievērsim pietiekamu uzmanību tam, lai tēvs spētu uzturēt savu ģimeni, tad ir skaidrs, ka agrīnas laulības kļūst neiespējamas.

Patiesa cīņa pret prostitūciju kļūs iespējama tikai tad, kad mēs radikāli manīsim visu sociālo situāciju un radīsim visus agrīnajām laulībām nepieciešamos priekšnoteikumus. Lūk, tas jāpaveic vispirms, lai nopietni ķertos pie šīs problēmas risināšanas.

Otrkārt, mums jālikvidē audzināšanas sfērā vairāki trūkumi, par kuriem mēs gandrīz nemaz nedomājam. Pirmām kārtām nepieciešams sabalansēt garīgo un fizisko audzināšanu. Tas, ko tagad dēvējam par ģimnāziju, ir izsmiekls salīdzinājumā ar šīs skolas grieķisko paraugu. Pie mums ir pilnīgi aizmirsuši, ka vesels gars mājo tikai veselā miesā. Šis likums ir neapšaubāmi pareizs attiecībā uz visu tautas pamatmasu, turpretī atsevišķiem izņēmumiem nav lielas lomas.

Pirmskara laikā bija gadi, kad šo patiesību pilnīgi aizmirsa. Visa uzmanība bija pievērsta tikai "garīgumam", turpretī par ķermeni vispār nedo māja. Cilvēki uzskatīja, ka tieši tāds audzināšanas darba nostādne atbilst nācijas diženumam. Protams, tā bija kļūda, kas ļoti drīz sāka atriebties. Nav nejaušs apstāklis, ka boļševisma vilnis nekur citur neradīja tādu atbalsi, kā vien tur, kur bads un nepietiekams uzturs izraisīja iedzīvotāju izvēršanu: Vidusvācijā, Saksijā un Rūras baseinā. Visos minētajos novados tā dēvētā inteliģence neizrādīja kaut cik nopietnu pretestību ebrejiskajai boļševisma slimībai. Pirmkārt, tāpēc ka pati inteliģence šajās teritorijās fiziski izvirta, pateicoties jau minētajiem trūcīgajiem apstākļiem, un, otrkārt, tālab, ka tur audzināšana bija nostādīta nenormāli, īpašās rūpes tikai par "garīgo audzināšanu" padarīja sabiedrības augšējos slāņus pilnīgi nespējīgus noturēties un vēl jo vairāk izlauzt sev ceļu uz tām attīstības joslām, kur izšķirošais ir nevis "gars", bet dūre. Ja cilvēks ir fiziski vārgs, tad nereti šī iemesla dēļ viņš kļūst ari gļēvs.

Garīgās attīstības nesamērīgais pārsvars un fiziskās attīstības noniecināšana visbiežāk jau agrā jaunībā izraisa dzimumattiecību priekšstatu pāragru attīstīšanos. Jauneklis, kurš savu ķermeni norūda sportā, iegūst dzelžainu spēku, un tajā pašā laikā viņa jutekliskās vajadzības ir mazākas nekā jauneklim, kurš pārtiek tikai no garīgās barības, sēž tikai pie grāmatām utt. Tas viss jāņem vērā racionālā audzināšanā. Pareizi izkārtotā audzināšanā nedrīkst piemirst ari to, ka fiziski vesela cilvēka prasības attieksmē pret sievieti tāpat būs citādas nekā priekšlaicīgi samaitāta, novārguša jauna cilvēka prasības.

Audzināšanas darbs jāizkārto tā, lai jaunatnes brīvais laiks tiktu izmantots fiziskiem vingrinājumiem. Jaunietis nedrīkst bezmērķīgi klaiņot pa ielām un kinoteātriem. Viss pēc darba dienas pārpalikušais laiks jāveltī sava organisma rūdīšanai, jo dzīve vēlāk izvirzīs viņam lielas prasības. Jaunatnes audzināšanas darbā jāietilpst ne jau skolniecisku pārgudrību iesūknēšanai, bet tieši tam, par ko runājām iepriekš. Jādara gals aizspriedumam, it kā fiziskās audzināšanas jautājumi ir katra atsevišķa cilvēka personiska lieta. Nē, tā tas nav. Nav un nevar būt brīvības, kas kaitē nākamo paaudžu interesēm, tātad arī visas rases interesēm.

Līdztekus fiziskajai audzināšanai jāuzsāk cīņa pret morāles indi.

Patiesībā taču visa pašreizējā sabiedriskā dzīve ir viens vienīgs dzimumvilinājumu un kairinājumu perēklis. Palūkojieties kaut vai uz mūsu kino,

varietē un teātru programmām, un nespēsiet noliegt, ka tā nebūt nav mūsu jaunatnei nepieciešamā barība. Afišās un plakātos tiek izmantoti viszemiskākie paņēmieni pūļa ziņkāres ierosināšanai. Ikvienam, kurš nav zaudējis spēju izprast jaunatnes psiholoģiju, ir skaidrs, ka tam visam ir jānodara milzīgs morāls kaitējums jaunatnei. Jutekliskuma drūmā atmosfērā, kas valda visur, zēnā neizbēgami izraisa tādus priekšstatus, kādiem viņam vajadzētu būt pavisam svešiem. Šādas "audzināšanas" sasniegums nu nākas konstatēt ik uz soļa. Jaunatne nobriest pārlieku agri un tāpēc noveco priekšlaicīgi. Tiesu zālēs jūs bieži varat dzirdēt šausmīgas lietas, kas sniedz skaidru priekšstatu par to, cik nepievilcīga dzīve ir mūsu 14-15 gadus veciem jauniešiem. Vai gan pēc tam jābrīnās, par sifilisa izplatību pusaudžu vidū. Vai nav jāšausminās redzot, ka lielpilsētu prostitūtas sniedz laulības dzīves pirmās mācībstundas šiem ļoti jaunajiem, fiziski vārgajiem puisīšiem no morāli izvirtušajām ģimenēm.

Kurš nopietni grib cīnīties pret prostitūciju, tam vispirms jāpalīdz novērst tās idejiskos priekšnoteikumus, tam jāpalīdz darīt galu lielpilsētu amorālajai kultūrai, jo tā ir īsta sodība jaunatnei. Protams, šajā sakarā izraisīsies šausmīgs skandāls, taču tam nevajag pievērst nekādu uzmanību. Ja neizvilksim mūsu jaunatni no purva, kur tā ir tagad, tad jaunatne šajā purvā neglābjami noslīks. Kurš nevēlas saskatīt visas šīs draņķības, tas faktiski palīdz pakāpeniski stigt prostitūcijas purvā nākamajām paaudzēm, no kurām ir atkarīgs viss nācijas tālākais liktenis.

Šo attīrīšanas darbu jāveic visās jomās. Tas attiecas uz teātra mākslu, literatūru, kino, presi, plakātiem, izstādēm utt. Visās šajās sfērās nākas konstatēt sairšanas un trūdēšanas parādības. Tikai pēc pamatīgas tīrīšanas spēsim likt literatūrai, mākslai utt. kalpot vienīgi dižajai morāli valstiskajai un kultūras idejai. Visa sabiedriskā dzīve jāatbrīvo no modernās erotikas sasmakušā tvana, vajag attīrīt atmosfēru no visiem pretdabiskajiem un bezgodīgajiem netikumiem. Visā šajā darbā vadošajai idejai jābūt sistemātiskām rūpēm par tautas fiziskās un morālās veselības saglabāšanu. Individuālās brīvības tiesībām iepretī rases saglabāšanas pienākumam ir jāatkāpjas otrajā plānā.

Tikai tad, kad veiksim visus šos pasākumus, varēs teikt, ka nu ir tikai tīri medicīniska cīņa pret šo slimību un var rēķināties ar zināmiem panākumiem. Taču arī šeit nedrīkstēs pieļaut puspasākumus, nāksies pieņemt ļoti radikālus un dažkārt grūtus lēmumus. Ir taisnīgi defektīviem cilvēkiem liegt vairoties, jo viņi rada tikpat defektīvus pēcnācējus. Tāda noteikuma plānveidīga īstenošana būtu viens no viscilvēciskākajiem pasākumiem. Tas būs barbarisks pret tiem nelaimīgajiem, kas kļuvuši neizdziedināmu slimību upuri, tomēr tā būs labdarība visiem pārējiem iedzīvotājiem un nākamajām paaudzēm. Pārejošas ciešanas varbūt turpināsies gadsimtu, toties vēlāk mums tūkstošiem gadu pateiksies par šiem pasākumiem.

Cīņa pret sifilisu un tā radītāju — prostitūciju — ir viens no visgrūtākajiem cilvēces uzdevumiem. Tā ir grūta tālab, ka ir runa nevis par vienas vai otras daļējās problēmas atrisināšanu, bet gan par sifilisa neizbēgami izraisošu parādību kompleksa novēršanu. Šajā gadījumā fiziska saslimšana ir tikai morālo, sociālo un rases instinktu saslimšanas sekas.

Ja gļēvulības vai slinkuma dēļ neīstenosim šo cīņu, tad kas gan notiks ar mūsu tautu pēc piecsimt gadiem? Skaidrs, ka mūsu vidū tad atradīsies ļoti nedaudz būtņu, par kurām, nezaimojot visvareno, drīkstētu sacīt, ka tās veidotas Dievam līdzīgas.

Tagad paskatīsim, kā ar šīm drausmīgajām parādībām cīnījās vecajā Vācijā. Mierīgi izpētot jautājumu, nākas izdarīt patiešām bēdīgus secinājumus. Protams, valdības aprindās saprata, ka slimība nodara šausmīgu postu, kaut gan diezin vai skaidri apjauta, cik nāvējošas būs sekas. Taču cīņas pasākumi pret šo ļaunumu bija zem katras kritikas. Radikālu reformu vietā veica pilnīgi nožēlojamus pasākumus. Valdība nepievērsa uzmanību slimības saknēm un galvenajiem cēloņiem, bet gan cīnījās ar virspusējām parādībām. Prostitūtas sāka pakļaut medicīniskai apskatei, organizēja kaut kādu uzraudzību, atsevišķos gadījumos saslimušu prostitūtu nosūtīja uz lazareti. Apārstējusies viņa no turienes atkal izgāja uz ielas un turpināja aplipināt vīriešus, kas nonāca ar viņu saskarē.

Kā zināms, vēlāk ieviesa "speciālu paragrāfu", kas aizliedza dzimumsakarus ar slimu vai neizārstētu cilvēku. Pats par sevi pasākums ir pareizs, taču praksē to gandrīz nemaz neizdevās īstenot.

Nelaimīgā sieviete, kas kļuva tāda smaga gadījuma upuris, izvairījās ierasties tiesā kā lieciniece pret to cilvēku, kas nolaupīja viņas veselību. Tas ir pilnīgi saprotami, ja ievēro mūsu, pareizāk sakot, viņas audzināšanas līmeni un patur prātā, kādas morālas nepatikšanas viņai būs saistītas ar tādu lietu. Galu galā sieviete vismazāk iegūst no tā, vai šo cilvēku notiesā vai nenotiesā. Viņu taču tik un tā vajās sabiedrības nicinājums vēl lielākā mērā nekā vīrieti. Visbeidzot, iedomājieties sievietes stāvokli, ja ar ļauno slimību viņu aplipinājis neviens cits kā pašas vīrs.

Ko gan viņai šādā gadījumā darīt? Iet sūdzēties tiesā?

Attiecībā uz cietušo vīrieti jānorāda, ka viņš taču visbiežāk satuvinās ar prostitūtu pēc krietnas alkohola lietošanas. Šis vīrietis ir tādā stāvoklī, ka nav spējīgs domāt par savas "mīļotās" veselības stāvokli. To labi zina prostitūtas, kas slimo ar sifilisu. Tieši tāpēc šīs nelaimīgās cenšas notvert vīrieti tieši tajā brīdī, kad viņš atrodas šādā mazpievilcīgā stāvoklī. Pēc tam saslimušais vīrietis, pat sasprindzinot atmiņu, nespēj atcerēties, kura īsti bija tā sieviete, kas viņu aplaimoja. Tas ir it īpaši saprotams, ja notikums risinās tādā pilsētā kā Berlīne vai pat Minhene. Desmitiem tūkstošiem gadījumos tāpat notiek ar iebraucējiem no provinces, kurus lielo pilsētu troksnis tik ļoti apdullina, ka viņi vispār nespēj apjēgt apkārtējo situāciju.

Visbeidzot, kurš gan spēj būt pilnīgi pārliecināts, vai viņš ir vesels, vai vēl arvien slims? Vai gan nav zināmi tūkstošiem recidīva gadījumu pēc tam, kad slimnieks it kā ir izārstējies? Un vai tādi cilvēki, paši to neapjauzdami, nenodara miljoniem nelaimju saviem tuviniekiem?

Tādējādi praksē iznāca, ka īpašais paragrāfs, pēc kura sodīja par aplipināšanu, izrādījās maznozīmīgs. Tikpat niecīgus rezultātus praksē deva prostitūtu uzraudzība. Un, visbeidzot, sifilisa ārstēšana vēl tagad nesasniedz mērķi.

Neapstrīdama ir tikai viena lieta: neraugoties uz šiem pasākumiem, drausmīgā slimība izplatījās arvien vairāk. Šis fakts vislabāk pierāda visu iepriekš minēto pasākumu bezmērķīgumu.

Vai gan varēja citādi? Visi šie pasākumi bija pavisam nepietiekami un pat smieklīgi. Tautas morālās prostitūcijas apkarošanai netika darīts nekas. Un vispār nebija nekādas pārdomātas pasākumu sistēmas.

Tiem, kas izturas pret šīm briesmām vairāk vai mazāk vieglprātīgi, varam dot tikai vienu padomu: iepazīstieties pamatīgāk ar šīs slimības izplatīšanās statistiku. Salīdziniet pēdējā gadsimta statistikas datus. Kaut nedaudz padomājiet par to, kāda būs turpmākā attīstības gaita. Ir jābūt pilnīgam ēzelim, lai pēc iepazīšanās ar šiem datiem neuzmestos zosāda.

Vājums un nenoteiktība, kas pirmskara Vācijā izpaudās acīmredzami tik netalantīgi, jāaplūko visos gadījumos kā uzskatāms apliecinājums mūsu valsts sairšanas sākumam. Tās bija politiskās un morālās degradācijas nepārprotamas pazīmes.

Ja valstij pietrūkst spēka organizēt cīņu par tautas veselību, tā vienlaikus zaudē tiesības pastāvēt šajā pasaulē, kas ir cīņas pasaule.

Tādas tiesības paliek tikai spēcīgajiem un "noturīgajiem", bet nevis vājajiem un "nenoturīgajiem". Eksistences sarežģītie apstākļi nedod tiesības uz mīkstčaulību un neizlēmību, kas spēj iznīcināt lielu nāciju. Ja nācija necīnās par eksistenci, tad tā nav tik liela, lai pastāvētu šajā pasaulē. Būt spēcīgai, varenai un noteiktai — tāds ir valsts pienākums pret savu tautu, un arī tauta vienmēr atbalstīs tādu valsti.

Viena no impērijas pakāpeniskas iziršanas uzskatāmākām pazīmēm pirmskara laikmetā bija sistemātiska, gandrīz plānveidīga nācijas kultūras līmeņa pazemināšanās, turklāt, protams, ar kultūru es saprotu pavisam ko citu, bet ne jau to, ko tagad pie mums dēvē par civilizāciju. Mūslaiku tā dēvētā civilizācija manās acīs drīzāk ir patiesas kultūras tieša ienaidniece, jo īstenībā tā labākajā gadījumā ir pseidocivilizācija, ja vispār ir iespējams runāt par kaut kādu civilizāciju.

Jau 20. gadsimta priekšvakarā mākslas jomā sāka izpausties bēdīgi simptomi, kādus pirms tam Vācijā nemaz nepazina. Protams, arī senākos laikos atsevišķos gadījumos varēja konstatēt kļūdas mākslā — māksliniecisko meklējumu iznākumā, kuram nākamās paaudzes tomēr, par spīti visam, varēja atzīt zināmu vēsturisku vērtību. Daudz ko šajā jomā var uzskatīt par apstrīdamu, tomēr kā strīda objekts tas bija tiesīgs

pastāvēt, ko gan nevar teikt par pašreizējo gaumes degradāciju un izkropļošanu. Uz 20. gadsimta sliekšņa par to jau vairs nevarēja runāt. Tur bija darīšana nevis ar kļūdām, bet gan ar idejisku izviršanu. Runa bija par konkrētiem kultūras izviršanas simptomiem, kas signalizēja, ka boļševisma ideju ietekmē ir gaidāma politiska katastrofa.

Boļševisms mākslā ir vienīgā iespējamā forma, kā tas vispār var izpausties kultūras jomā; tieši te boļševisms var atļauties bezgalīgas kroplības. Kam tāds paziņojums šķiet dīvains vai pat nepatiess, tam mēs iesakām uzmanīgi pavērot mākslu tajās valstīs, kurām jau bija "laime" boļševizēties. Sekojiet padomam un pārliecināsieties, ka oficiāli atzītā māksla šajās valstīs ir tādu panīkušu cilvēku kā "kubistu" un "dadaistu" vājprātīgas fantāzijas produkts. Pat īsu laiku pastāvējušajā Bavārijas padomju republikā varējām ievērot to pašu. Jau Bavārijā varēja atzīmēt, ka visiem oficiāliem plakātiem, laikrakstiem, zīmējumiem utt. bija uzspiesta ne tikai politiskas, bet ari vispārējas kultūras lejupslīdes un trūdēšanas zīme.

Protams, pirms gadiem 60 nevarēja pat iedomāties tik vērienīgu politisko katastrofu, kādu mēs pārdzīvojām tagad. Tieši tāpat kultūras lejupslīdes simptomi pirms gadiem 60 bija daudz vājāki, nekā trūdēšanas simptomi, kas kopš 20. gadsimta sākuma izvirta "kubismā" un tā joprojām. Pirms gadiem 60 tāda lieta kā "dadaistu" tā dēvēto "pārdzīvojumu" izstāde būtu pilnīgi neiedomājama. Tajos laikos līdzīgas izstādes organizatorus vienkārši ietupinātu vājprātīgo namā. Turpretī mūsdienās šādi subjekti vada pat veselu mākslinieku sabiedrību. Pirms gadiem 60 tāds mēris nevarēja izcelties, jo sabiedriskā doma to neciestu, bet valsts nekavējoties veiktu pasākumus. Valsts vadītājiem ir jācīnās, lai vājprātīgiem cilvēkiem nebūtu iespējams ietekmēt veselas tautas garīgo dzīvi. Dot "brīvību" tādai "mākslai" nozīmē rotaļāties ar tautas likteņiem. Diena, kad līdzīga veida māksla gūtu plašu atzinību, kļūtu liktenīga visai cilvēcei. Tajā dienā varētu sacīt, ka cilvēces garīgās attīstības progresa vietā stājies regress. Ir grūti pat iedomāties tādas attīstības briesmīgās sekas.

Tiklīdz no šīs pozīcijas kaut mirkli palūkojamies uz attīstības rezultātiem pēdējā ceturtdaļgadsimta laikā, ar šausmām pārliecināmies, cik tālu jau esam aizgājuši pa šo briesmīgo ceļu. Kur vien raugies, visur redzami tādu slimību aizmetņi, kas agrāk vai vēlāk novedīs kultūru līdz bojāejai. Visi simptomi liecina par ieilgušo trūdēšanas procesa posmu. Nelaimīgas ir tautas, kas nespēj tikt galā ar šādām slimībām!

Tādas slimības jau sen var konstatēt Vācijā gandrīz visās mākslas jomās un kultūrā vispār. Visās kultūras jomās jau it kā esam tikuši pāri augstākajam punktam un atrodamies regresa ceļā. Teātris nepārprotami virzījās lejup un jau pirmskara Vācijā tas pilnīgi izzustu kā kultūras attīstības faktors, ja vien valsts teātris toreiz neizrādītu zināmu pretestību mākslas prostituēšanai. Ja neievēro šos un dažus citus izņēmumus, tad jānonāk pie pārliecības — skatuve ir tik zemu kritusi, ka būtu labāk teātri vispār neapmeklēt. Ir taču kaut kas nedzirdēts jau tas vien, ka nevarējām ielaist jaunatni "mākslas tempļos", par ko nācās klaji paziņot vairāk nekā dīvainos plakātos: "Jaunatnei līdz tik un tik gadiem ieeja aizliegta".

Padomājiet par to! Mākslas tempļu galvenajam uzdevumam taču vajadzēja pirmām kārtām būt jaunatnes audzināšanai. Ne jau tāpēc pastāv teātri, lai priecētu dzīves pārsātinātus večukus, Lūk, mēs esam nokļuvuši tiktāl, ka bija vajadzīga tāda piesardzība. Ko gan teiktu seno laiku lielie dramaturgi par tādiem "piesardzības pasākumiem" un vēl jo vairāk par apstākļiem, kuru dēļ šādi pasākumi kļuva nepieciešami? Cik ļoti sadusmots būtu Šillers! Ar kādu sašutumu novērstos Gēte!

Bet ko gan nozīmē Šillers, Gēte un Šekspīrs mūsdienu poēzijas varoņiem? No šo kungu viedokļa Šillers, Gēte un Šekspīrs ir pilnīgi atpalikuši, atmiruši cilvēki, vēl vairāk — "jauno poētu sen apsteigti". Apskatītajam laikmetam ārkārtīgi raksturīgs ir ne tikai tas, ka tā varoņi paši fabricē vienīgi netīrumus, bet arī tas, ka viņi par katru cenu cenšas izvārtīt dubļos visu patiesi grandiozo, kas bijis agrāk. Šādos laikmetos vienmēr nākas konstatēt līdzīgas parādības. Jo nožēlojamāki un neģēlīgāki ir tāda "jauna" laikmeta darboņu roku darinājumi, jo nīstamāki viņiem ir agrākā patiesā diženuma un pašcieņas liecinieki. Vislabprātāk šādi darboņi izrautu no cilvēku atmiņas visu pagātni. Tad nebūtu ar ko salīdzināt mūsdienu netīrumus un par "mākslu" varētu dēvēt arī "visjaunākās" nekrietnības. Jo nožēlojamāks un netalantīgāks ir jaunais institūts, jo centīgāk tas pūlas izdzēst no cilvēku atmiņas visas pagātnes pēdas. Un otrādi. Viss labais un stiprais, ko var dot mūsdienas, centīsies pastāvēt un turpināties, vadoties no pagātnes dižajiem iekarojumiem. Stiprais un labais nebaidās, ka tas nobālēs salīdzinājumā ar pagātni. Tieši pretēji, tas cenšas jauno paaudžu atmiņā izraisīt un iztēlē atsvaidzināt visu lielisko un grandiozo, kas bijis pagātnē. Noliegt visu lielisko pagātni, visu to, ko cilvēce jau agrāk bija ieguvusi, ienīst šo pagātni spēj tikai tas, kurš nevar pasaulei dot kaut ko vērtīgu un diženu, bet tajā pašā laikā tas uzstājīgi cenšas pierādīt, ka ir devis cilvēcei nezin kādus labumus.

To visu var teikt ne tikai par kultūras druvas "novatoriem", tas attiecas arī uz politiku. Jaunas revolucionāras kustības attieksme pret vecajām formām ir jo naidīgāka, jo mazāk nozīmīga ir pati kustība. Cenšanās pasniegt savu kroplumu kā ļoti grandiozu rada aklu naidu pret visu patiesi diženo, kas bijis pagātnē. Lūk, piemērs. Skaidrs, kamēr vien dzīva bija Fridriha Lielā slava, sevišķi slavens nevarēja kļūt Fridrihs Eberts. Sansusī galma varonis salīdzinājumā ar bijušo Brēmenes traktiernieku ir kā saule un mēness. Mēness spīd tikai tad, kad noriet saule. Lūk, kāpēc "mēneši" ar naidu vajā patiesi dižu cilvēku saules slavu. Politiskās dzīves jomā ne reizi vien bija tā, ka, ja vien liktenim labpatika uz laiku ielikt varu politiskas nulles rokās, tad nulle tērēja neticamu enerģiju, lai apmelotu visu pagātni un aplietu to ar netīrumiem. Un tajā pašā laikā niecība laida darbā visus iespējamos galējos līdzekļus, lai nepieļautu kaut vismazāko sev adresēto kritiku. Vislabākais piemērs šajā ziņā ir mūsdienu likumdošana par Vācijas republikas "aizsardzību".

Lūk, tāpēc, tiklīdz dzirdēsiet, ka viena vai otra mācība, pasaules uzskats, politiska vai ekonomiska kustība bez atšķirības nopulgo visu pagātni, tad ziniet, ka jau tas vien liek būt piesardzīgam un zināmā mērā neuzticēties šai kustībai. Lielākoties tāds naids liecina tikai par to cilvēku niecību, kuri sēj šo naidu. Bet nereti tas liecina par nekrietniem nodomiem. Cilvēcei patiesi labu vēloša kustība nesāks atteikties no visa, kas bijis pagātnē, bet gan izmantos vecā pamata stiprākās daļas. Veselīga kustība nemaz nekautrēsies atzīt, ka tā izmanto senas patiesības. Visa cilvēces kultūra un arī pats cilvēks taču ir tikai vienotas attīstības ķēdes rezultāts, bet šīs ķēdes posmus ir kalušas vairākas paaudzes, un katra no tām tikai turpinājusi iepriekšējo paaudžu darbu. Patiesi veselīgas revolūcijas mērķis nebūt nav vienkārši sagraut visu veco. Tās mērķis ir aizvākt slikto un novecojošo un turpināt celtniecību uz tām pamata daļām, kas ir noderīgas.

Tikai tā var un vajag saprast cilvēces progresu. Pretējā gadījumā pasaule nekad nebūtu izkļuvuši no haosa. Katra jauna paaudze sāktu noliegt un ignorēt visu bijušo un par pirmo priekšnoteikumu jaunbūvei uzskatītu visu iepriekšējo paaudžu radītā sagraušanu.

Kultūras sliktākā pazīme pirmskara gados bija ne tikai pilnīga impotence mākslas un vispārējās kultūras radošajā procesā, bet arī naids, ar kādu tā centās visu iepriekšējo izvārtīt dubļos. Gandrīz visās mākslas nozarēs, it īpaši teātrī un literatūrā, uz 20. gadsimta sliekšņa ne tikai neradīja neko jaunu, bet par uzdevumu uzskatīja visa vecā uzspridzināšanu un nomelnošanu. Pa labi un kreisi klaigāja par to, ka tādi un tādi diži pagātnes sacerējumi jau ir "apsteigti", it kā niecību laikmets būtu spējis kaut jebko pārvarēt.

Šajā sakarā atkal jānorada uz tautas daļas gļēvumu, kurai kaut vai iegūtās izglītības dēļ bija pienākums atklāti uzstāties pret šādu kultūras apkarošanu. Inteliģence gļēvuma dēļ neizšķīrās par tādu rīcību. Tā nobijās no boļševistiskās mākslas "apustuļu" klaigām, kas, protams, visnelietīgākajā veidā uzgāztu katram, kurš nevēlētos saskatīt radošas pērles šo kungu sacerējumos. Inteliģence pakļāvās tam, kas šķita neizbēgams. Vēl vairāk. Cilvēki sāka pat baidīties, ka šie pa pusei blēži, pa pusei stulbeņi apvainos mākslas nesaprašanā. It kā atteikšanās saprast deģenerātu un nekaunīgu meļu saražotu produkciju godīgam cilvēkam būtu apkaunojoši. Ja atļauts tā izteikties, tāda novatoru rīcība bija ļoti vienkāršs līdzeklis, lai pierādītu, cik "diži" ir viņu darbi. Viss pilnīgi nesaprotamais un vienkārši vājprātīgais viņu darbos pārsteigtajai pasaulei tika reklamēts kā "iekšēju pārdzīvojumu" produkts. Ar lēto paņēmienu minētie kungi pasargāja sevi no jebkādas kritikas. Baidoties, ka to varētu apvainot "jaunākās" mākslas nesaprašanā, inteliģence klusuciešot samierinājās ar visneģēlīgāko ņirgāšanos par mākslu un galu galā patiešām

zaudēja jebkuru pareizu mērauklu mākslas vērtēšanā.

Tas viss kopumā neapšaubāmi liecināja par ļauna laikmeta tuvošanos.

* * *

Viens no bēdīgākajiem simptomiem bija arī šāds.

20. gadsimtā visas lielās pilsētas sāka zaudēt kultūras centra raksturu un arvien vairāk kļuva vienkārši par cilvēku koncentrēšanās vietām. Mūsdienu lielpilsētu proletariātam ir ļoti niecīga saikne ar to pilsētu, kurā tas īslaicīgi dzīvo. Tas ir tāpēc, ka strādnieka izpratnē patiešām ir runa tikai par īslaicīgas uzturēšanās vietu un neko vairāk. Daļēji tas izriet no visas sociālās situācijas, kas liek cilvēkam atkal un atkal mainīt savu dzīvesvietu un tādējādi nedod viņam laiku īsti saistīties ar savu pilsētu. Taču, no otras puses, šīs parādības cēlonis jāsaskata arī tai apstāklī, ka modernās pilsētas vispār aizvien vairāk zaudē savu kultūrlomu un kļūst nabagākas kultūras vērtību ziņā.

Jau brīvības karu laikā Vācijā bija tikai neliels skaits pilsētu, turklāt tās lieluma ziņā bija pieticīgas. Tikai dažām toreiz pastāvējušajām lielajām pilsētām patiešām bija galvenokārt rezidenču loma un tādā kvalitātē gandrīz vienmēr arī zināma kultūras vērtība. Pat izskata ziņā tās bija kaut kas mākslinieciski pabeigts. Ja salīdzina dažas toreizējās pilsētas, kurās bija vairāk par 50 tūkstošiem cilvēku, ar tagadējām tikpat apdzīvotām pilsētām, redzēsim, ka tad pilsētās patiešām bija lieli zinātnes un mākslas dārgumi. Kad Minhenē bija tikai 60 tūkstoši iedzīvotāju, šo pilsētu jau faktiski varēja uzskatīt par vienu no svarīgākajiem mākslas centriem Vācijā. Tagad gandrīz katrā fabriku pilsētelē dzīvo tāds pats skaits cilvēku, bet nereti arī daudz vairāk, bet tām pietrūkst kaut vai mājiena par zinātnes un kultūras vērtībām. Tās vienkārši ir dzīvošanai iznomājamas kazarmas un nekas vairāk. Pastāvot tādam mūsdienu pilsētu raksturam, nevar rasties nekāda intīma saikne ar šo centru. Neviens cilvēks nejūt simpātijas pret pilsētu, kas ne ar ko neatšķiras no citām, un kurai nav nevienas intīmas pazīmes. Turklāt šīs pilsētas ļoti centīgi vairās no visa, kas kaut cik atgādina mākslu.

Vēl vairāk. Pieaugot iedzīvotāju skaitam, pat patiešām lielās pilsētas kļūst relatīvi nabagākas mākslas vērtību ziņā. Šīs pilsētas arvien vairāk nivelējas. Galu galā tās izskata ziņā sāk līdzināties nelaimīgajām fabriku pilsētām un atšķiras no tām vienīgi ar lielumu. Tas, ar ko jaunāko laiku vēsture ir papildinājusi lielo pilsētu kultūras saturu, ir pilnīgi nepietiekami. Visas pilsētas būtībā dzīvo uz pagātnes slavas un dārgumu rēķina. Pamēģiniet tagad atņemt Minhenei to, kas bija savākts jau Ludviga I laikā, un jūs, ar šausmām, ieraudzīsiet, cik niecīgi mazs ir viss, ko mākslas darbu ziņā esam ieguvuši no jaunajiem laikiem. To pašu var sacīt par Berlīni un vairumu citu lielo pilsētu.

Taču būtiskākais ir tas, ka nevienā no lielajām pilsētām nav tādu piemiņekļu, kas valdītu pār visu pasauli, un kurus varētu uzskatīt par laikmeta simbolu. Pavisam citādas ir senlaiku pilsētas. Toreiz katrai pilsētai bija kāds īpašs piemineklis, tās lepnuma monuments. Antīkajām pilsētām bija raksturīgas nevis celtnes, bet gan piemiņekļi, kas reprezentēja to kopējo guvumu, piemiņekļi, kas noderēja ne tikai konkrētam brīdim, bet gadsimtiem. Šajos piemiņekļos iemiesojās nevis vienkārši kādas personas bagātības, bet gan visas tautas diženums. Lūk, tāpēc antīkajā pilsētā atsevišķs cilvēks patiešām simpatizēja savai dzīvesvietai. Šai pilsētai bija tādi pievilkšanas līdzekļi, par kādiem mums tagad nav pat nojautas. Tādas pilsētas iedzīvotāju acu priekšā bija ne jau vairāk vai mazāk nožēlojami nami, kas piederēja atsevišķiem cilvēkiem, bet bija greznas ēkas, kuras piederēja visai sabiedrībai. Salīdzinājumā ar brīnišķajām celtnēm viņu pašu dzīvojamiem namiem bija pakārtota nozīme.

Ja salīdzina antīko pilsētu valsts ēku milzīgos izmērus ar tolaik esošajiem dzīvojamiem namiem, tad nākas vien pabrīnīties, cik lieliski toreiz tika izcelta sabiedrisko ēku prioritāte. Vēl tagad tīksmināmies par antīkās pasaules drupām un krāsmatām. Taču neklājas aizmirst, ka tās nav lielu veikalu drupas, bet gan ir piļu un valsts celtņu drupas, t.i., tādu celtņu drupas, kas piederēja visai sabiedrībai. Pat vēlākā laikā Romas vēsturē pirmajā vietā krāšņuma ziņā bija ne atsevišķu pilsoņu villas un pilis, bet gan tempļi, stadioni, cirki, akvedukti, siltavoti, bazilikas utt., t.i., celtnes, kas piederēja valstij, visai tautai.

Pat viduslaikos Vācijā respektēja tādu pamatprincipu, kaut gan priekšstati par mākslu šajā laikmetā bija pavisam citādi. Tas, kas senajā laikmetā izpaudās akropolē vai panteonā, tagad ir ieguvis gotiskā tempļa formu. Šīs monumentālās celtnes slējās kā milži pāri nedaudzajiem viduslaiku pilsētas koka un ķieģeļu namiem. Tās vēl tagad paceļas augstāk par mūsdienu dzīvojamām kazarmām un uzliek savu zīmogu visai konkrētajai pilsētai. Tempļi, torņi, rātsnami un katedrāles pauda toreizējā laikmeta stilu, un to sākotne meklējama senatnē.

Bet nu palūkojieties, cik nožēlojama proporcija starp valsts celtnēm un privātmājām pastāv tagad. Ja mūsdienu Berlīni piemeklētu senās Romas liktenis, tad pēcnācēji būtu spiesti secināt, ka lielākās celtnes bijušas vai nu universālveikali, kas piederējuši ebrejiem, vai arī milzīgas viesnīcas — cilvēku grupu īpašums. Patiešām, salīdziniet kaut vai Berlīnē pastāvošo proporciju starp valsts rakstura celtnēm un finansistiem, tirgoņiem piederošajiem namiem.

Pat līdzekļi, kas atvēlēti valsts rakstura ēku būvēšanai, ir niecīgi un pilnīgi smieklīgi. Būvējam ēkas nevis gadsimtiem ilgai pastāvēšanai, bet tikai acumirkļa vajadzībām. Nevar runāt pat par augstākas kvalitātes ideju. Berlīnes pils taču savulaik bija daudz nozīmīgāka celtne nekā, teiksim, tagadējā jaunās bibliotēkas ēka. Viena bruņuvilciena uzbūvēšanai mēs atvēlam 60 miljonus. Turpretī jaunajam reihstāgam, republikas pirmajai krāšņajai ēkai, kurai sava nozīme jāsaglabā gadsimtos, neatvēlēja pat pusi no šīs summas. Kad radās jautājums par to, kā izgreznot šīs ēkas iekšpusi, tad prominentā sapulce nolēma, ka šim nolūkam nevajag izmantot akmeni, bet pietiks ar ģipsi. Starp citu, šoreiz parlamentāriešiem bija taisnība: cilvēkiem ar ģipša galvām neklājas sēdēt telpās, kas ir greznotas ar akmens kalumiem.

Tādējādi pilsētām pietrūkst tieši tā, kas ir it īpaši vērtīgs tautas acīs. Tāpēc nav jābrīnās, ka tauta mūsdienu pilsētās neatrod to, kā tajās nav. Pilsētu pilnīga noplukšana ir neizbēgama. Mūsdienu lielpilsētas iedzīvotāja pilnīgā vienaldzība pret pilsētas likteni ir tikai šīs noplukšanas izpausme.

Ari tas uzskatāms par kultūras degradācijas un vispārējā kraha simptomu. Laiks smok sīkmanīgas "mērķtiecības" nenozīmīgajos jautājumos jeb, precīzāk izsakoties, naudas verdzībā. Te nu nav ko brīnīties, ka tādā situācijā paliek maz vietas varonībai. Mūsdienas pieļauj to, ko iesēja nesenais laikmets.

* * *

Visi sairuma simptomi galu gala bija nepareizas pasaules uztveres rezultāts. No ačgārnībām izrietēja cilvēku nedrošība vērtējumos un attieksmē pret vienu vai otru nopietnu jautājumu. Tāpēc arī radās nenoteiktība un svārstības, sākot jau ar audzināšanas jautājumiem. Cilvēki baidās atbildības, ikviens ir gatavs gļēvulīgi samierināties pat ar to, ko uzskata par kaitīgu. Pļāpāšana par "humānismu" kļūst modes lieta. Cīnīties ar slimīgām parādībām nav uzņēmības. Mēs saudzējam atsevišķus cilvēkus un tajā pašā laikā upurējam miljoniem cilvēku nākotni.

Par to, cik tālu ir pavirzījies sairšanas process, liecina stāvoklis reliģijā. Te ari nav kādreizējā vienotā, veselīgā un noturīgā uzskata par lietām. Nelaime nebija tā, ka no baznīcas novērsās zināms daudzums tās kādreizējo atbalstītāju. Daudz ļaunāk bija tas, ka nu šausmīgi palielinājās vienaldzīgo masa. Gan katoļi, gan protestanti uzturēja speciālas misijas Āzijā un Āfrikā, lai dabūtu savā pusē iezemiešu reliģijas, bet panākumu bija maz, it sevišķi salīdzinājumā ar muhamedāņu baznīcu. Taču, vervējot sev piekritējus Āzijā un Āfrikā, reliģija pašā Eiropā zaudēja miljoniem agrāk pārliecināto piekritēju, kas tagad vai nu vispār novēršas no reliģijas, vai izvēlas savus īpašus ceļus. Protams, tādus rezultātus nevar uzskatīt

par labiem, it sevišķi no tikumības viedokļa.

Nevar neatzīmēt arī cīņu pret dažādu baznīcu dogmām, kas pieņemas spēkā. Saki, ko gribi, bet pasaulē reliģiozi cilvēki nespēj iztikt bez dogmatiskiem rituāliem. Plašas tautas masas sastāv ne jau no filozofiem: cilvēku masai ticība nereti ir vienīgais pamats morāli tikumiskai pasaules uztverei. Reliģijas surogāti, kas tika likti lietā, nedeva panākumus. Jau no tā vien var secināt, ka iepriekšējo reliģiju vietā nav vērts likt surogātus, tas nav mērķtiecīgi. Bet, ja vēlamies, lai reliģiskās mācības un ticība patiešām valdītu pār plašu tautas masu prātiem, jāpanāk, lai reliģija baudītu neapstrīdamu autoritāti. Pavērojiet parasto dzīvi un tās nosacītību. Simtiem tūkstošu garīgi augstāk attīstītu cilvēku lieliski iztiks bez šīm nosacītībām. Turpretī miljoniem cilvēku tās ir pilnīgi nepieciešamas. Ko valstij nozīmē tās pamatlikumi, to reliģijai — tās dogmas. Tikai, pateicoties dogmātam, reliģioza ideja, to ļoti dažādi tulkojot, iegūst noteiktu formu, bez kuras nav ticības. Ārpus baznīcas dogmām reliģija būtu tikai filozofisks, metafizisks uzskats un ne vairāk. Lūk, tāpēc cīņa pret baznīcas dogmām ir apmēram tas pats, kas cīņa pret valsts pamatlikumiem. Pēdējā izraisa valstisku anarhiju, bet pirmā — reliģiozu nihilismu.

Politiķim vispirms jādomā ne jau par to, ka konkrētajai reliģijai piemīt vieni vai otri trūkumi, bet gan par to, vai ir kaut kas, ko varētu likt šīs, kaut ar trūkumiem apveltītās, reliģijas vietā. Iekams nav nekā labāka, tikai muļķis un noziedznieks sāks graut veco ticību.

Liela atbildība gulstas uz tiem, kas reliģiskajiem uzskatiem piejauc laicīgas lietas, līdz ar to tikai saasinot nevajadzīgo konfliktu starp reliģiju un tā dēvētajām precīzajām zinātnēm. Uzvaru gandrīz vienmēr gūs precīzās zinātnes, kaut gan, protams, ne jau bez ilgstošas cīņas. Turpretī reliģija cietīs smagus zaudējumus visu to cilvēku acīs, kuri nespēj pacelties augstāk par ārišķību.

Taču vislielāko postu nodara tie, kas ļaunprātīgi izmanto reliģiju tīri politisku mērķu sasniegšanai. Nav iespējams atrast pietiekami asus vārdus pret šiem nožēlojamajiem blēžiem, kas reliģiju pārvērš politiskā darījumā. Nekaunīgie meļi skaļā balsī izkliedz savu ticības simbolu, lai viņus sadzirdētu visa pasaule. Taču ticība viņiem vajadzīga ne tāpēc, lai, mirtu par to, bet tikai tāpēc, lai ar tās starpniecību labāk iekārtotos dzīvē. Viņš pārdos ticību bez atlikuma, ja tas būs nepieciešams vienam vai otram politiskam gājienam, kas sola atbilstošu laicīgu balvu. Par desmit parlamenta mandātiem viņi apvienosies ar marksistiem, kas ir jebkuras reliģijas nāvīgi ienaidnieki.

Bet par ministra portfeli viņi biedrosies ar pašu velnu, ja tikai velns neizjutīs pretīgumu un nepasūtīs vienu māju tālāk šādus reliģijas "aizstāvētājus".

Ja Vācijā jau pirms kara reliģijas jomā bija diezgan nepatīkami simptomi, tad tas jāattiecina uz ļaunprātībām, kādas atļāvās tā dēvētā "kristiešu" partija. Vai gan tā nav nekaunība — veidot savu pozīciju, identificējot katoļu ticību ar vienu noteiktu politisko partiju?

Šai falsifikācijai bija liktenīgas sekas. Daži nevienam nevajadzīgi politiķi nodrošināja sev parlamenta mandātus, bet baznīca cieta lielus zaudējumus.

Maksāt par to vajadzēja visai nācijai. Šajā laikā reliģijas pamati jau tā bija kļuvuši grīļīgi, jo mēs iesoļojām tādā posmā, kad itin viss kļuva nedrošs un tuvojās visu tradicionālo morāles un tikumības jēdzienu katastrofa.

Ari tās bija plaisas tautas organismā. Tās varēja šķist ne sevišķi bīstamas līdz brīdim, kad pienāca pārbaudījumu moments. Taču plaisām vajadzēja neizbēgami izraisīt liktenīgas sekas laikā, kad viss tika izšķirts atkarībā no tautas iekšējā spēka un izturības.

* * *

Uzmanīgs vērotājs varēja pamanīt, ka arī politikas sfērā iezīmējas bīstamas parādības, kurām, ja vien tās nelikvidē vai vismaz nevājina, vajadzēja neizbēgami izraisīt valsts sabrukumu.

Ikvienam, kam bija acis, lai redzētu, kļuva skaidrs, ka gan Vācijas iekšpolitika, gan ārpolitika sirga bezmērķīguma dēļ. Kompromisu politika ārēji it kā apstiprināja vecos Bismarka principus, kurš, kā zināms, teica, ka "politika ir tikai māksla sasniegt iespējamo". Taču starp Bismarku un vēlākajiem kancleriem bija neliela atšķirība. Pēdējo mutē vārdi skanēja pavisam citādi. Bismarks gribēja pasacīt tikai to, ka zināma politiskā mērķa sasniegšanai der jebkuras iespējas, un tās visas ir jāizmanto. Turpretī Bismarka mantinieki vārdus sāka tulkot tādējādi, ka

Vācija vispār var svinīgi atteikties no jebkādas politiskās idejas. Valsts vadītājiem konkrētajā laika posmā patiešām it kā nebija lielu politisku mērķu. Tiem pietrūka gatava pasaules uztveres pamata un elementāras izpratnes par attīstības likumiem, kas nosaka politiskās dzīves virzību kopumā.

Protams, Vācijā atradās arī cilvēki, kas redzēja, cik bezidejiska un haotiska ir valsts politika, un apzinājās, ka tāda vārga un tukša politika noteikti novedīs līdz bēdīgām sekām. Taču tie bija cilvēki, kas stāvēja nomaļus no aktīvās politikas. Turpretī valdības oficiālie vadītāji bija bezrūpīgi. Citu zemju lielu valstsvīru — teiksim, Čemberlena vecākā — politika viņiem pilnīgi nepastāvēja, tāpat kā, starp citu, nepastāv līdz pat šim laikam. Šie cilvēki bija, no vienas puses, pārlieku dumji un, no otras puses, ārkārtīgi pašapzinīgi, lai spētu kaut ko mācīties no citiem.

Jau pirmskara gados daudziem bija skaidrs, ka tieši tā iestāde, kuras sūtība bija iemiesot un nostiprināt valsti, patiesībā kļuva par valsts novājināšanas faktoru. Mēs runājam par reihstāgu, parlamentu. Te gļēvulība un pilnīgs atbildības trūkums lieliski papildināja viens otru.

Tagad bieži nākas dzirdēt muļķības, ka "kopš revolūcijas laikiem parlamentārisms Vācijā zaudēja savu lielo nozīmi". No tāda vērtējuma nepārprotami izriet doma, it kā līdz revolūcijai stāvoklis bija labāks. Patiesībā parlamentārisma institūts vispār spēj nodarīt tikai ļaunumu, un ļaunums bija saskatāms jau toreiz, kad daudzi dzīvoja ar klapēm uz acīm, bet citi apzināti aizvēra acis, lai neredzētu. Ja Vācija piedzīvoja tik nopietnu krahu, tad liela daļa vainas par to gulstas uz parlamentārismu. Ja tā nepiedzīvoja katastrofu vēl daudz agrāk, tad ne jau, pateicoties reihstāgam, bet gan tikai to pretestībai, kas pirmskara gados vēl tika izrādīta vācu nācijas kapračiem.

No visiem neskaitāmajiem ļaunumiem un kaitējumiem, ko reihstāgs nodarīja valstij, pakavēšos tikai pie viena piemēra, kas tomēr izriet no šī visos laikos bezatbildīgākā institūta būtības. Tas ir valsts liktenņu politiskās vadības nepieredzētā nenoteiktība un vājums gan iekšējās, gan ārējās politikas jomā. Vaina par tādu nenoteiktību vispirms gulstas uz reihstāgu. Bet tieši nenoteiktība bija mūsu politiskās katastrofas galvenais iemesls.

Viss, kas vien bija kaut mazliet atkarīgs no parlamenta, vienalga kādu jomu apskatām, caurcaurēm bija piesātināts ar nenoteiktību.

Vāja un nenoteikta bija mūsu ārpolitika. Vēlēdamies mieru, patiesībā ieturējām kursu uz karu.

Vāja un nenoteikta bija politika pret Poliju. Poļus ķircināja, bet ne reizi nedeva viņiem nopietnu triecienu. Tādēļ neguvām ne vāciešu uzvaru, ne poļu pierimšanu. Toties pastiprinājās naidīgās attiecības ar Krieviju.

Vāja un nenoteikta bija politika Elzasas-Lotringas jautājumā. Apstākļi prasīja, lai triektu ar dūri pa franču hidras galvu, samītu šo hidru un pēc tam dotu elzasiešiem līdztiesību. Turpretī nei2;darījām ne vienu, ne otru. Mēs pat nespējām to izdarīt, jo lielāko partiju rindās atrodas lielākie nodevēji, piemēram, Veterles kungs centra partijā.

To visu vēl varēja kaut kā paciest, ja vien par nenoteiktības upuri nekļūtu galvenais spēks, no kura bija atkarīga valsts pastāvēšana. Te es domāju par armiju.

Jau tā vien, ko šajā jomā pastrādāja tā dēvētais "reihstāgs", bija pilnīgi pietiekami, lai vācu nācijas lāsti sekotu tam uz mūžīgiem laikiem. Viszemiskāko motīvu mudināti, politisko partiju parlamentārie draņķi izrāva no tautas rokām, nozaga valsts aizsargāšanas ieroci, kam vajadzēja kļūt par valsts brīvības un neatkarības balstu. Ja tagad Flandrijas līdzenumā spētu atvērties neskaitāmie vāciešu kapi, no tiem izkāptu simtiem tūkstošiem Vācijas labāko dēlu asiņainās ēnas. Viņi kļuva par šo parlamentāro noziedznieku bezkaunības upuriem. Viņi mūsu jauniešus dzina

nāvē, nedodot iespēju iegūt pienācīgu militāro sagatavotību. Ar jauniešu dzīvībām, ar miljoniem kropļu un kritušo tēvzeme samaksāja par to, lai daži simti viltnieku varētu netraucēti nodarboties ar politiskajām blēdībām, šantāžu vai, labākajā gadījumā, stulbi eksperimentēt ar tautas dzīvo ķermeni.

Tajā laikā, kad ebreji ar marksistiskās preses starpniecību visā pasaulē izplatīja bēdīgi slavenos melus par vācu "militārismu", līdz ar to apgrūtinot Vācijas stāvokli, marksistiskās un demokrātiskās partijas reihstāgā visiem spēkiem traucēja bruņoto spēku reorganizēšanu. Visiem bija skaidrs, ka gadījumā, ja sāksies karš, kauties vajadzēs visai nācijai. Tāpēc jo lielāks noziegums bija armijas reorganizēšanas bremzēšana. Un tomēr noziedzniekiem izdevās panākt, lai miljoniem vāciešu būtu jādodas uz fronti, neguvušiem pietiekamu militāro sagatavotību. Pat tādā gadījumā, ja ignorē parlamenta blēžu nepieredzēto nekaunību, ir skaidrs, ka pilnībā apmācītu zaldātu trūkums varēja novest pie kraha jau pašā kara sākumā. Kara gaita vairākkārt apliecināja, ka tādas briesmas pastāv.

Vācu nācijas brīvības un neatkarības, zaudēšana notika vājuma un nenoteiktības dēļ militāro spēku sagatavošanās. Šī nenoteiktība iespiedās visās dzīves jomās jau pirmskara gados.

* * *

Sauszemes armijai nedevām pietiekamu daudzumu pienācīgi apmācītu rekrūšu. Ari flotē valdīja nenoteiktība. Noziedznieki centās nacionālās aizsardzības svarīgākajam ierocim laupīt tā galveno vērtību. Vēl sliktāk bija tas, ka nenoteiktības inde iekļuva pašā flotes vadībā. Flote nostiprināja tendence visus karakuģus būvēt tā, lai tie vienmēr būtu nedaudz mazāki nekā analogie angļu kuģi.

Vācu kuģu mazākie izmēri nozīmēja to, ka arī šo kuģu gaita bija lēnāka un apbruņojums vājāks. Frāzēs, ar kuru palīdzību centās slēpt šo faktu, bija manāms bēdīgs loģikas trūkums tieši tajās jomās, kas bija par lietām atbildīgi pirms kara. Konkrēti: mūs sāka mierināt ar to, ka materiāls, no kā vācieši ražo savus lielgabalus, ir tik stipri labāks par angļu materiālu, ka spēka ziņa mūsu 28 centimetru kalibra lielgabals nemaz nav sliktāks par angļu 30, 5 centimetru kalibra lielgabalu.

Šķiet, no tā izrietēja pavisam citāds praktisks secinājums. Ja jau tā, tad ari vajadzētu ražot 30, 5 centimetru kalibra lielgabalus, jo mērķis taču bija kļūt stiprākiem par pretinieku, bet nevis tikai izlīdzināt spēkus. Kāpēc tad vajadzēja iegādāties 42 centimetru kalibra mortīru sauszemes spēkiem? Vācu, 21 centimetra kalibra mortīra jau bija spēcīgāka par visiem toreizējiem franču tālšāvējlielgabaliem. Bet, runājot par cietokšņiem, tiem droši vien pietiktu ar 30, 5 centimetru kalibra lielgabaliem. Tomēr, par laimi, sauszemes armijas vadītāji neizdarīja tādu kļūdu, kādu pieļāva flotes vadītāji.

Atteikšanas no cīņas par pārsvaru flotes kuģu gaitas ātrumā un artilērijas uguns spēkā bija ļoti cieši saistīta ar tā dēvēto "riska" ideju. Atteikdamies no priekšrocībām, flotes vadītāji līdz ar to atteicās no uzbrukuma taktikas un jau pašā sākumā aprobežojās ar aizsardzības taktiku. Tādējādi paši sev sasaistījām rokas un zaudējām iespēju gūt panākumus, jo uzbrukums vienmēr bija un būs labākā taktika.

Gaitas ziņā ātrāks un labāk apbruņots kuģis vienmēr spēs izmantot savas priekšrocības, lai nogremdētu pretinieku no lielāka attāluma. Kara laikā ar rūgtumu par to bija spiesti pārliecināties virkne mūsu kreiseru. Cik aplama bija jūras resora vadības politika, redzams kaut vai no tā, ka jau kara laikā nācās steigšus pārapbruņot vecos un labāk apbruņot jaunos kuģus.

Ja brīdī, kad notika Skageraka jūras kauja, vācu kuģiem būtu tāda pat ūdensizspiede, apbruņojums un ātrgaita kā angļu flotei, tad droši vien nogremdētu pretinieka kuģus. Tie šajā gadījumā neizturētu ugunsspēka pārsvaru, jo 38 centimetru kalibra granāta bija spēcīgāka par angļu šāviņu.

Japāna savulaik izvēlējās citādu taktiku. Japāņi ievēroja principu, ka ikvienam jaunbūvējamam kuģim ir jābūt kaut mazliet labākam par analogo pretinieka kuģi. Vēlāk no tā izrietēja, ka japāņi varēja izmantot uzbrukuma taktiku.

Miera laikā, kad bija runa par atbilstošu līdzekļu iegūšanu flotes būvēšanai, tās vadītāji neapšaubāmi parādīja zināmu parlamentāru izveicību. Toties vēlāk parlamentārisma vāts atvērās pašā flotes būvē, kur vajadzēja vadīties tikai no militāriem, bet ne parlamentāriem apsvērumiem. Vājums un nenoteiktība, nepietiekama loģiskā domāšana, kas raksturīga parlamentārismam kā institūtam, diemžēl raksturoja visu mūsu jūras resora darbību.

Kā jau atzīmējām, sauszemes armija izsargājās no tādām principiāli aplamām idejām. Ludendorfs, toreiz tikai lielā ģenerālštāba pulkvedis, uzsāka izmisīgu cīņu pret noziedzīgo nenoteiktību un vājumu, kas bija raksturīgs reihstāgam, apspriežot visus sauszemes armijas reorganizēšanas jautājumus. Ja cīņa, ko toreiz uzsāka virsnieks, tomēr izrādījās veltīga, tad vaina par to pienākas, no vienas puses, parlamentam un, no otras puses, vēl lielākā mērā reihskancleram Betmanim Holvegam, kurš izturējās ārkārtīgi nožēlojami. Protams, tas gan tagad netraucē Vācijas katastrofas īstajiem vaininiekiem uzvelt atbildību tam cilvēkam, kurš viens pats un pietiekami enerģiski uzstājās, lai netiktu aizmirstas nācijas pamatintereses. Vieni meli vairāk vai mazāk — tas nu šiem iedzimtajiem melkuļiem ir pilnīgi vienalga.

Kad iedomājies par to, kādus milzīgus upurus prasīja šo bezatbildīgo subjektu noziedzīgā vieglprātība, kad tavu acu priekšā nostājas kropļu masa, kad atceries bezgalīgo kaunu un ciešanas, ko pārdzīvojam, un kad vēl un vēlreiz tu sev saki, ka tas viss bija tikai nekaunīgu karjeristu saujiņas noziedzīgas darbības dēļ, dalot valdības portfeļus, tad nevar atrast citus vārdus šiem subjektiem kā vien — blēži, nelieši un noziedznieki. Kādai gan citai vajadzībai toreiz mūsu leksikā bija šie vārdi, ja ne līdzīgu neliešu raksturošanai. Salīdzinājumā ar nācijas nodevējiem jebkurš suteners ir uzskatāms par godavīru.

* * *

Kad atcerējās nelaimes, kas pārlieku krita acīs, tad par tām dažreiz runāja atklāti. Nepatīkamo patiesību neslēpa arī no plašām tautas masām. Turpretī visos citos gadījumos ļaunumu kaunīgi noklusēja, bet dažreiz vienkārši noliedza tā pastāvēšanu. Un tas notika laikā, kad vienīgi jautājuma atklāta izvirzīšana varbūt vēl varēja radīt uzlabojumu. Valsts vadītāji pilnīgi neapzinājās, cik nozīmīga ir propaganda. Tikai ebreji saprata, ka gudra un labi organizēta propaganda spēj tautas priekšstatos pekli vērst paradīzē un otrādi. Ebrejs to saprata un attiecīgi rīkojās, turpretī vācietim, pareizāk sakot, viņa valdībai par to nebija pat niecīgākā priekšstata.

Par to visdārgāk samaksājām kara laikā.

* * *

Augstāk norādījām uz vairākām negatīvām parādībām. Varētu minēt vēl ļoti daudz citu trūkumu. Tomēr noteikti jāpatur prātā, ka trūkumiem pirmskara laikā varēja pretstatīt arī daudz priekšrocību. Taisnīgi spriežot, ir jāatzīst, ka vairums trūkumu bija raksturīgi arī citām tautām, turpretī tām nereti nebija priekšrocību.

Galvenā mūsu priekšrocība bija tā, ka tauta lielākā mērā nekā citas Eiropas tautas centās saglabāt savas saimniecības nacionālo raksturu un, neraugoties uz dažiem nākotnes priekšvēstnešiem, mazāk pakļāvās starptautiskajai finansu kontrolei nekā citas valstis. Tiesa, priekšrocībā slēpās ari zināmas briesmas. Tieši tā kļuva par svarīgu faktoru, kas vēlāk izraisīja pasaules karu.

Ja neņem vērā šo un dažus citus apstākļus, jāsecina, ka pirmskara Vācijai galvenokārt bija trīs lielas priekšrocības, zināmā mērā paraug-

priekšrocības, kas toreiz kaut kādā ziņā pacēla Vāciju nesasniedzamā augstumā.

Tas attiecas uz pārvaldes formu un tās izpausmi jaunāko laiku Vācijā.

Te brīvi varam ignorēt atsevišķu monarhu personiskās īpašības. Kā jau cilvēkiem, viņiem, protams, piemita virkne cilvēcisku vājību. Ja nepieļauj iecietību pret cilvēciskajām vājībām, tad vispār jāizjūt vilšanās par pasauli. Mēģiniet šādu kritēriju piemērot mūsu tagadējā režīma redzamākajiem pārstāvjiem. Ir taču skaidrs, ka no personisko īpašību viedokļa šie cilvēki neatbilst pat vispieticīgākajam prasību minimumam. Ja kāds sāktu spriest par Vācijas revolūcijas "vērtīgumu" pēc to "vadoņu" personiskajām īpašībām, kādus Vācijai dāvā revolūcija kopš 1918. gada novembra, tam nāktos uz galvas kaisīt pelnus un sadegt kaunā, nojaušot iznīcinošo spriedumu, ko pasludinās nākamās paaudzes. Nākamajām paaudzēm taču nevarēs aizbāzt muti ar speciālo likumdošanu "par republikas aizsardzību"; nākamās paaudzes skaļi pateiks visu to, ko jau tagad domājam par saviem, ja tā drīkst sacīt, vadoņiem un viņu vairāk vai mazāk apšaubāmajiem tikumiem.

Nav šaubu par to, ka monarhija vairījās no zināmiem nācijas slāņiem. Tas bija tāpēc, ka ap mūsu monarhiem pulcējās ne jau tālredzīgākie un godīgākie cilvēki. Diemžēl mūsu monarhi dažkārt vairāk cienīja lišķus nekā godīgus un izturīgus cilvēkus. Tas radīja sevišķi lielu kaitējumu laikā, kad tautas psiholoģija mainījās ļoti strauji un tā sāka skeptiski raudzīties uz monarhijas vecajām galma tradīcijām.

Piemēram, uz 20. gadsimta sliekšņa vidējam ierindas mietpilsonim radās nepievilcīgs iespaids, redzot princesi jāšus uz zirga un militārā tērpā. Acīmredzot galmā nemaz neapzinājās, kādu iespaidu rada tāds skats, pretējā gadījumā nepieļautu šādas parādes. Nepatīkami iedarbojās arī galma aprindu ne sevišķi patiesā filantropija. Piemēram, ja viena vai otra princese dažkārt atļāvās doties uz tautas ēdnīcu un nogaršot trūcīgu ļaužu pusdienas, lai pēc tam paziņotu, ka tās ir lieliskas, — varbūt senos laikos kaut kas tāds patika tautas masām, bet 20. gadsimta sākumā efekts bija pretējs. Visi lieliski saprata, ka augstdzimusī persona neapjēdz vienkāršu faktu, proti, par viņas ierašanos jau bija iepriekš zināms un tai dienā pusdienas tika gatavotas pavisam citādi nekā parasti. Tauta to lieliski saprata, un tas bija pietiekami.

Cilvēki tikai smējās, bet dažreiz dusmojās par tādām lietām.

Smīkņāja ari par laikrakstiem, kuros bija stāstīts, cik rātni dzīvo monarhs, cik agri viņš mostas, kā vaiga sviedros strādā no rīta līdz vakaram; turklāt viņa uzturs neesot pietiekami sātīgs. Tauta jau bija izaugusi. Tā ļoti maz interesējās par jautājumu, cik daudz ēd mūsu monarhs. Neviens neliedza monarham tiesības baudīt sātīgas pusdienas. Tāpat neviens nevēlējās laupīt viņam nepieciešamās atpūtas stundas. Ļaužu vēlēšanās bija pieticīgas: lai viņu monarhs būtu godīgs un vīrišķīgs cilvēks, lai pienācīgi sargātu nācijas godu un vispār pēc labākās sirdsapziņas pildītu valdnieka pienākumus. Laikrakstu intrigas nedeva labumu.

Tie visi bija tikai sīkumi. Sliktāk bija tas, ka nācijas plašās aprindās iesakņojās pārliecība: tik un tā visas lietas izlemj bez mums, tāpēc par tām nav vērts rūpēties. Kamēr valdība patiešām ieturēja pareizu kursu vai vismaz izjuta labu nodomu iedvesmu, tā vēl bija pusbēda. Taču bija slikti, ja vecās labās valdības vietā nāca jauna, mazāk piemērota. Tādā gadījumā gļēva pakļaušanās un bērnišķīga uzticēšanās jau tapa par cēloni lielām nelaimēm.

Un tomēr, kā jau teicām, vienlaikus ar vājībām Vācijai bija ari vairākas nenoliedzamas priekšrocības.

Pārvaldes monarhiskā forma nodrošināja visas valsts vadības noteiktu stabilitāti. Vismaz varas augstākos nesējus tā izolēja no godkāru politiķu aprindām. Monarhijas institūts kopš seniem laikiem baudīja cieņu un autoritāti. Otra mūsu priekšrocība bija tā, ka Vācijai bija lielisks valsts ierēdņu korpuss. Trešā priekšrocība — armija stāvēja pāri jebkādiem partijiskiem un politiskiem pienākumiem. Par priekšrocību var uzskatīt ari to, ka vienpersoniska monarha tēls vēl arvien modināja un nostiprināja individuālās atbildības jūtas, vismaz daudz lielākā mērā nekā tajās valstīs, kur varas nesēji mainījās kinematogrāfiskā ātrumā. Tas viss kopumā nodrošināja vācu administrācijas godīgumu un tīrību, ko atzina visi. Visbeidzot, vācu tautai ļoti svarīga bija ari monarhijas kultūrnozīme. Tā pilnīgi kompensēja visus monarhijas trūkumus. Vācu rezidences vēl arvien bija lieli mākslas centri, ko nekādi nevar sacīt par mūsu materiālismā iestigušo laikmetu. Tas, ko vācu kņazi 20. gadsimtā izdarīja mākslas un zinātnes labā, bija parauga cienīgs darbs. Katrā ziņā mūsdienas ar to nav nekādi salīdzināmas.

* * *

Tomēr svarīgākais no šī laika pozitīvajiem faktoriem, kad tautas organisma sairšana vēl progresēja lēni, protams, bija armija. Ne velti visu Vācijas ienaidnieku niknums vispirms vērsās pret armiju, galveno brīvības un nacionālās pašapliecināšanās sargātāju. Tajos laikos armija bija varena skola visai vācu nācijai. Labākais piemineklis vecajai armijai bija konstatējums, ka vācu armiju neieredzēja, vajāja ar apvainojumiem un apmētāja ar dubļiem visi ienaidnieki. Taču tajā pašā laikā viņi baidījās no tās. Tas, ka armija bija galvenais brīvības balsts un sargs pret biržas varu, redzams jau no tā, ar kādu alkatību Versaļas augļotāji vispirms metās tieši uz vācu armiju. Ja nebūtu armijas varenības, tad Versaļas cilpa ap tautas kaklu savilktos vēl daudz agrāk. Ja rodas vēlēšanās pilnīgi precīzi pasacīt, par ko tieši vācu tauta ir pateicīga savai armijai, tad to var izteikt divos vārdos: par visu! Armijā atbildības izjūtu audzināja vēl tajā laikā, kad šī īpašība bija ļoti reti sastopama, kad visi centās izvairīties no atbildības, bet galvenokārt iedvesmojās no parlamenta, kas bija pilnīgas bezatbildības paraugs. Armijā audzināja personiskās vīrišķības jūtas tajā laika posmā, kad gļēvulība plosījās visur un gatavība upurēt vispārēja labuma interesēs jau tika uzskatīta gandrīz par muļķību. Bet gudrs skaitījās tikai tas, kurš vairāk domāja par sevi. Armija bija skola, kur vācietis mācījās redzēt tautas labumu tās vienotībā un spēkā, bet nevis melīgajās frāzēs par internacionālo brālību ar nēģeriem, ķīniešiem, frančiem, angļiem utt.

Armija audzināja cilvēkos apņēmības garu tajā laikā, kad laikmeta karogs bija neapņēmība un bezgalība svārstīšanās. Armija mācīja, ka noteikta pavēle vienmēr ir labāka nekā pilnīgs stingru norādījumu trūkums.

Tas jau bija kaut kas laikā, kad toni noteica apšaubāmi gudrinieki. Jau šajā apstāklī ir īstas, veselīgas tautas gudrības kripata. No tautas gudrības nepaliktu ne miņas, ja mūsu armija nebūtu nepārtraukts veselības avots. Salīdziniet to ar mūsu tagadējo valdošo aprindu šausminošo neuzņēmību. Šie valdnieki rod sevī uzņēmības spēku vien tad, ja runa ir par kādu mums nodiktēta postoša līguma parakstīšanu. Kad runa ir par kaut kādu jaunu Vācijas aplaupīšanu, tad valdība žigli izšķiras parakstīt "vienošanos", protams, tajā pašā laikā pilnīgi atsakoties no jebkādas atbildības. Šādos gadījumos "atbildīgie" valdnieki izpilda parasta parlamenta stenogrāfa lomu, kuri taču vienmēr raksta tikai to, ko viņiem diktē.

Armija audzināja cilvēkus ideālismā un uzticībā dzimtenei tādā laikā, kad visapkārt grimām alkatībā un materiālismā.

Armija audzināja mūs uzticībā nacionālās vienotības idejai tādā laikā, kad visapkārt jau notika nežēlīga šķiru cīņa. Varbūt vienīgā kļūda bija brīvprātīgo institūta ieviešana ar vienu gadu ilgu dienesta laiku. Tā bija kļūda tāpēc, ka te tika pārkāpts neapstrīdamas līdztiesības princips, un cilvēki ar labāku izglītību atkal nokļuva mazliet savrupā stāvoklī, kaut gan lietas labā bija nepieciešams pretējais. Mūsu augstākie slāņi jau tāpat pietiekami tālu atrāvās no tautas. Armija izjustu sevišķi labvēlīgu ietekmi, ja tās rindās nebūtu šādas šķirošanas. Tā bija kļūda, ka mēs neievērojām šo principu. Bet kur gan negadās kļūdas. Armijā bija tik daudz laba, ka daži trūkumi atkāpās otrajā plānā.

Taču mūsu vecās armijas vislielākais nopelns bija tas, ka tā nepieļāva triumfēt "vairākuma" principam iepretī atsevišķas personības nozīmei, un gaiša galva tās rindās tika vērtēta augstāk nekā "vairākuma" viedoklis. Pretsvarā ebrejiskajai demokrātiskajai idejai par aklu klanīšanos "daudzumam", armija stingri sargāja ticību vienpatņu ģēnijam. Lūk, tāpēc tikai armijā toreiz tika audzināti cilvēki, kādi visvairāk bijā vajadzīgi. No armijas nāca īsti vīri. Laikā, kad visapkārt spraucās ārā tikai būtnes bez strāvojuma un bābas, armijas ik gadu no savām rindām atdeva 350 tūkstošus jaunu cilvēku spēka un veselības briedumā. Tie bija cilvēki, kas divu dienesta gadu laikā no nenobriedušiem jaunekļiem bija kļuvuši par

tēraudcietiem cīnītājiem. Zaldāti, kas divu gadu laikā bija pieraduši pakļauties pavēlei, pēc dienesta ari paši prata pavēlēt. Vecu zaldātu varēja pazīt pēc stājas.

Tāda bija vācu nācijas vislabākā skola. Ne velti uz to koncentrējās visu to neapvaldītais naids, kuri alkatības, skaudības vai paša bezspēcības dēļ centās panākt, lai dārgie līdzpilsoņi paliktu cik vien iespējams mazāk apbruņoti. To, ko savā aklumā vai ļauna likteņa dēļ nesaprata daudzi vācieši, lieliski saprata visa pasaule: vācu armija bija vācu tautas stiprākais ierocis tās cīņā par savu bērnu brīvību un pārticību.

* * *

Vienlaikus ar monarhijas un armijas lomu jāatzīmē valsts kalpotāju korpusa ne ar ko nesalīdzināmā labvēlīgā ietekme. Vācijas valsts organizācija un administrācija bija vislabākā pasaulē. Par valsts ierēdni sacīja, ka viņš ir vecmodīgs un mazliet birokrātisks. Taču šajā ziņā stāvoklis citās valstīs nebija labāks, drīzāk gan sliktāks. Toties citas valstis nevarēja lepoties ar visa aparāta apbrīnojumu solīdumu un ierēdņu neuzpērkamību. Ir labāk, lai ierēdnis ir mazliet vecmodīgs, bet pilnīgi godīgs un uzticīgs darbam, nekā "mūsdienīgi" izskatīgs un tumsonīgs, turklāt vēl pamatīgi izvirtis. Ja tagad bieži jādzird, ka administrācija pirmskara gados veidojās no labiem birokrātiem, bet sliktiem saimniekotājiem, tad atbildam tā: lai mums parāda citu valsti pasaulē, kas tik labi sakārtojusi savu, teiksim, dzelzceļa saimniecību, kā tas bija Vācijā. Tikai Vācijas revolūcijai vēlāk ilgstošu pūliņu rezultātā izdevās tik ļoti izirdināt šo lielisko aparātu, lai pēc tam to varētu "socializēt", t.i., atņemt tautai dzelzceļus un atdot tos starptautiskajam biržu kapitālam, Vācijas revolūcijas īstajam iedvesmotājam.

Pirmskara valsts ierēdņu korpusam un visam administratīvajam aparātam it īpaši raksturīga bija neatkarība no valdības. Tajā laikā valdība neizdarīja nekādu spiedienu uz vācu valsts ierēdņu politiskajiem uzskatiem. Tikai kopš revolūcijas laika tas viss radikāli mānijās. Tagad no ierēdņa prasa nevis zināšanas, nevis māku, bet tikai piederību noteiktai partijai. Tagad cilvēki ar patstāvīgu, neatkarīgu raksturu nav vajadzīgi: viņi tikai traucē.

Tādējādi pirmskara Vācijas milzīgais spēks balstījās uz monarhiju, armiju un valsts ierēdņu korpusu. No šiem trijiem avotiem valsts smēlās spēku, kura tagad tai visvairāk pietrūkst, proti, valstisku autoritāti. Valsts patiesu autoritāti stiprina vispārēja uzticēšanās tās vadītājiem un administrācijai, bet ne pļāpāšana reihstāgā un landtāgos. To neveicina ari speciālie likumi, kas liek "sargāt" republiku no jebkādas kritikas. Pilsoņu vispārēja uzticēšanās var būt sekas tikai vispārējai nesatricināmai pārliecībai par valdības nodomu nesavtīgumu un tīrību un visu valsts administratīvo orgānu godīgumu. Vispārēja uzticēšanās rodas tikai tad, ja valsts likumdošana pilnīgi atbilst vispārējām taisnīguma jūtām, jo ar kailas vardarbības palīdzību neviena valdības sistēma ilgi nenoturēsies. Sistēmas stabilitāte iespējama tikai kā vispārējās uzticības rezultāts to cilvēku taisnīgumam un godīgumam, kuru pienākums ir aizstāvēt tautas intereses.

* * *

Tādējādi, kaut gan pirmskara Vāciju jau grauza diezgan smagas iekšējas slimības, nevajag aizmirst apstākli, ka arī citas valstis tikpat lielā mērā bija slimību skārtas, tomēr kritiskajā brīdī tās izturēja pārbaudījumu un nekļuva par katastrofas upuri. Ja atcerēsimies, ka pirmskara Vācijai bija raksturīgas ari citas svarīgas īpatnības, tad neizbēgami vajadzēs izdarīt secinājumu, ka tās katastrofas cēloņi ir citi apstākļi. Tā tas arī ir.

Vissvarīgākais un dziļākais vecās vācu impērijas kraha cēlonis bija rasu problēmas nozīmes un tās milzīgās lomas neizpratne tautas vēsturiskajā attīstībā. Jo visi nozīmīgākie notikumi tautu dzīvē ir nevis nejaušības produkti, bet gan likumsakarīgi izriet tikai no katras tautas neapturamas tiekšanās saglabāt un vairot sugu un rasi. Cilvēki to ne vienmēr skaidri apzinās, taču tas ir tieši tā.

11. nodaļa: Tauta un rase

Pasaulē ir daudz patiesību, šķietami pilnīgi acīm redzamu, un tomēr tieši tāpēc, ka tās ir redzamas, cilvēki tās bieži vien nepamana vai vismaz nesaprot to nozīmi. Šādām patiesībām cilvēki reizēm paiet garām kā akli, bet pēc tam ir ārkārtīgi pārsteigti, kad kāds pēkšņi atklāj to, ko, šķiet, visiem vajadzēja zināt. Lai kur paraudzītos, visur ir tūkstošiem Kolumba olu, taču pašu Kolumbu dzīvē ir pavisam maz.

Visi cilvēki bez izņēmuma katru dienu tā vai citādi saskaras ar dabu, iepazīst tās noslēpumus un iedomājās, ka saprot gandrīz visu, taču, atskaitot atsevišķus retus izņēmumus, cilvēki pilnīgi akli paiet garām vienai no nozīmīgākajām parādībām, kas saistīta ar viņu pašu eksistenci: proti, cilvēki nemaz nepamana, ka viss pasaulē dzīvojošais ir stingri sadalīts atsevišķās, sevī noslēgtās grupās, kuras pārstāv kādu atsevišķu dzimtu vai sugu.

Pat paviršī vērojot, nav iespējams nepamanīt gandrīz dzelžaino likumu, ka vairošanās un dzimtas un sugas turpināšanas formas ir ļoti ierobežotas, lai gan dzīvības enerģija dabā ir gandrīz neierobežota. Katrs dzīvnieks pārojas tikai ar savas dzimtas un sugas biedru. Zīlīte iet pie zīlītes, žubīte pie žubītes, strazds pie strazda, lauku pele pie lauku peles, mājas pele pie mājas peles, vilks pie vilcenes utt.

To mainīt var tikai kaut kādi ārkārtēji apstākļi, piemēram, vispirms apstākļi, kad tiek liegta brīvība, vai kaut kādi citi apstākļi, kuri traucē pārošanos vienas dzimtas un sugas ietvaros. Šajos gadījumos daba tūlīt pat sāk pretoties un pauž savu protestu, atņemot šiem dzīvniekiem spējas vairoties tālāk vai ierobežojot šo izdzimteņu dzimstību nākamajās paaudzēs. Taču vairumā gadījumu daba šiem izdzimteņiem atņem spēkus pretoties slimībām un ienaidnieku uzbrukumam.

Tas ir pilnīgi dabiski.

Krustojoties divām būtnēm, kuras atrodas dažādā attīstības pakāpē, nenovēršami rodas pēcnācēji, kuru attīstības pakāpe atrodas kaut kur vidū starp abu vecāku attīstības pakāpēm. Tas nozīmē, ka pēcnācēji atradīsies mazliet augstāk nekā vairāk atpalikušākais no abiem vecākiem, taču vienlaikus arī zemāk nekā vairāk attīstītais no abiem vecākiem. No tā, savukārt, izriet, ka šādiem pēcnācējiem vēlāk nāksies ciest sakāvi cīņā ar savas dzimtas un sugas attīstītākajiem pārstāvjiem. Šāda pārošanās ir pilnīgā pretrunā dabas tieksmei uz pastāvīgu dzīves pilnveidošanu. Pilnveidošanās galvenais nosacījums ir, protams, ne jau augstākstāvošas būtnes pārošanās ar zemākstāvošo būtni, bet tikai pirmās uzvara pār otro. Stiprākajam ir jāvalda pār vājāko, nevis jāpārojas ar vājāko, tādējādi ziedojot paša spēku. Tikai vājie te var saskatīt kaut ko šausmīgu. Tāpēc jau viņi ir vāji un aprobežoti cilvēki. Ja mūsu dzīvē valdītu tieši šis likums, tad tas nozīmētu, ka organisko būtņu augstāka attīstība kļūtu vispār neiespējama.

Sekas šai visai dabai raksturīgajai tieksmei uz rases tīrību ir ne tikai vienas rases stingra norobežošanās no citas, bet arī zināms vienveidīgums katras rases ietvaros. Lapsa vienmēr būs lapsa, zoss - zoss, tīģeris - tīģeris utt.; atšķirība te var būt tikai atsevišķu eksemplāru lielākā vai mazākā izturībā, lielākā vai mazākā prātā, sapratnē utt. Bet nekad nevar atrast lapsu, kurai būtu kaut kādi humāni nolūki pret zosi, tāpat kā mēs nekad nesastapsim kaķi, kas gribētu draudzēties ar pelēm.

Cīņa starp vieniem un otriem ir ne tik daudz iedzimta naidīguma dēļ kā izsalkuma un mīlestības labad. Abos gadījumos daba šo cīņu vēro pilnā mierā un pat ar zināmu gandarījumu. Cīņa par iztiku ved pie tā, ka vājākais un slimīgākais cieš sakāvi. Tēviņu cīņa mātītes dēļ nodrošina tiesības un iespēju vairoties tikai stiprākajiem. Taču vienmēr un nelaimīgi cīņa tikai sekmē dzimtas un sugas veselību un pretestības spēka palielināšanos. Tādējādi cīņa ir augstākas attīstības faktors.

Ja tas nebūtu tā, tad tas nozīmētu, ka mūsu pasaulē vispār izbeigusies progresīva attīstība. Tad jau drīzāk iestātos pretējais process. Skaitliskā ziņā vājajam vienmēr ir pārsvars pār stipro. Un, ja vien spēja vairoties abiem būtu vienāda, tad neilgā laikā vājais savairotos tik milzīgos apmēros, ka pilnīgi pārmāktu stipro. Lūk, tāpēc daba izdara dažus labojumus stiprākā labā. Šos labojumus daba izdara tā, ka rada vājākajam daudz smagākus eksistences nosacījumus; šādi daba ierobežo šo vājo jau skaitliskā nozīmē. Taču ne tas vien. Daba vēl veic arī atlasi un no šī skaita dod iespēju vairoties tikai stiprākajiem un veselīgākajiem eksemplāriem.

Daba nevēlas, lai vājākās būtnes pārotos ar stiprākām būtnēm. Bet vēl lielākā mērā tai pretīgs ir augstākās un zemākās rases sajaukums. Tāds sajaukums apdraud visu dabas gadu tūkstošus ilgo darbu cilvēka pilnveidošanā.

Vēstures pieredze par to sniedz tūkstošus piemēru. Tā ar šausminošu skaidrību pierāda, ka katru reizi ārieša asiņu sajaukums ar daudz zemākstāvošām tautām nenovēršami noveda pie tā, ka ārieši zaudēja savu lomu kā kultūras nesēji. Ziemeļamerikā, kur milzīgu iedzīvotāju daļu veido ģermāņu izcelsmes cilvēki, kuri tikai nelielā mērā sajaukušies ar zemākajām krāsainajām tautām, redzami gluži citi cilvēki un cita kultūra nekā Centrālamerikā un Dienvidamerikā, kur pārceļotāji, galvenokārt romāņu izcelsmes cilvēki, bieži vien daudz lielākos apmēros sajaukušies ar iedzimtajiem iedzīvotājiem. Jau ar šo piemēru vien būtībā pietiktu, lai skaidri un nepārprotami noteiktu rasu sajaukšanās ietekmi. Amerikas kontinenta ģermānis, kas saglabājis nesajaukti tīru savu rasi, kļuvis par valdnieku kontinentā, un viņš būs valdnieks līdz tam brīdim, kad pats kļūs par upuri asinsgrēka negodam.

Tāpēc var teikt, ka katra rasu krustojuma rezultāts ir:

a) augstākās rases līmeņa pazemināJums;

b) fiziskais un garīgais regress, t.i. sākums lēnam, bet tomēr sistemātiskam deģenerēšanās procesam.

Sekmēt šādu attīstību nozīmē grēkot pret mūsu mūžīgo visaugstāko Radītāju.

Bet šis grēks tiek pēc nopelniem arī sodīts.

Nostādamies pret dabas dzelžaino loģiku, cilvēks nonāk konfliktā ar tiem principiem, uz kuriem pamatota viņa esamība. Tā viņa cīņa pret dabu nenovēršami noved pie paša bojāejas.

Te nākas bieži dzirdēt patiesi īsti ebrejiski nekaunīgu un pilnīgi muļķīgu mūslaiku pacifistu iebildumu: "Cilvēks taču tāpēc ir cilvēks, lai uzveiktu dabu!"

Miljoniem cilvēku bezjēdzīgi atkārto šo ebreju muļķību un galu galā paši pārliecina sevi, ka cilvēki it kā varētu "uzveikt" dabu. To, ko ar to grib pateikt mūsu pacifistu muļķīši, pat nevar saprast.

Nerunāsim jau par to, ka cilvēkam īstenībā vēl nekur nav izdevies uzveikt dabu; nerunāsim par to, ka cilvēkam labākā gadījumā izdodas tikai atminēt vienu vai otru dabas daļiņas mīklu vai noslēpumu; neatgādināsim, ka īstenībā cilvēks neko neizgudro, bet tikai atklāj, t.i., citiem vārdiem, nevis viņš valda pār dabu, bet daba pār viņu, un ka tikai, apgūstot atsevišķus dabas likumus un tās noslēpumus, cilvēkam izdodas nostāties pāri tām būtnēm, kurām šo zināšanu nav; nerunāsim par to visu; pietiek konstatēt, ka neviena ideja nespēj pārvarēt to, kas ir esamības un eksistences priekšnosacījums kaut vai tādēļ vien, ka pati ideja ir atkarīga tikai no cilvēka. Ārpus cilvēka šajā pasaulē nevar būt nekādas cilvēciskas idejas. Bet no tā taču izriet, ka pašas idejas priekšnosacījums vispirms ir cilvēka eksistence, tātad arī visu to likumu pastāvēšana, kuri paši ir priekšnosacījums tam, lai uz zemes rastos cilvēks.

Un tas vēl nav viss! Noteiktas idejas taču raksturīgas tikai noteiktiem cilvēkiem. Vispirms tas attiecas uz tām domām, kuras rodas nevis no precīzām zināšanām, bet atrodas sajūtu un jutu pasaulē jeb, ka pie mums pašreiz pieņemts teikt, - iekšējo pārdzīvojumu pasaulē. Visas idejas, kurām pašām par sevi nav nekā kopīga ar aukstu loģiku, bet kuras ir visīstākās noteiktu jūtu, ētisku uzskatu u. tml. izpausmes, - visas šādas idejas nesaraujami saistītas ar cilvēka esamību. Ārpus šīm cilvēka īpašībām, ārpus viņa radošā spēka, ārpus viņam piemītošā iztēles spēka šādu ideju

pastāvēšana būtu neiespējama. Bet no tā izriet, ka tieši noteiktu rasu un cilvēku saglabāšana ir galvenais nosacījums šo ideju pastāvēšanai. No tā varētu pat izdarīt to tipisko secinājumu, ka tam, kas patiesi no sirds tiecas panākt pacifisma idejas uzvaru mūsu pasaulē, no visas sirds jācenšas panākt, lai pasauli iekarotu vācieši. Ja notiks citādi, tad taču kopā ar pēdējo vācieti, iespējams, izmirs arī pēdējais pacifists tā iemesla dēļ, ka visa pārējā pasaule nebūt nav pakļāvusies pacifisma pretdabiskajai nejēdzībai tādā mērā, kā, diemžēl, mūsu tauta. Gribot negribot nāktos vispirms vest karus, lai pēc tam ieraudzītu pacifisma uzvaru. Runā, ka tieši to centies panākt amerikāņu apustulis Vilsons. Vācu fantasti vismaz bija par to pārliecināti. Patiesie rezultāti tagad ir labi zināmi.

Nu, ko! Humānisma un pacifisma idejas varbūt patiešām būs pilnīgi vietā tad, kad augstākstāvošā rase būs jau iekarojusi visu pasauli un patiešām sāks valdīt pār visu zemi. Ja jautājumu izvirzītu šādi, tad pacifisma un humānisma idejas vairs nebūs kaitīgas. Diemžēl praktiski gan šāda attīstības gaita ir grūti īstenojama un galu galā arī neiespējama.

Tātad - vispirms cīņa, bet pēc tam varbūt arī pacifisms! Pretējā gadījumā vajadzētu teikt, ka cilvēce jau sasniegusi savas attīstības kulminācijas punktu un ka mūs gaida nevis vienas vai otras ētiskas idejas uzvara, bet gan barbarisms un tā sekas - haoss. Lai smejas tas, kas grib, bet mēs taču zinām, ka mūsu planēta miljoniem gadu lidojusi kosmosā bez cilvēkiem. Tas neapšaubāmi var atkārtoties, ja cilvēki aizmirsīs, ka viņu eksistence pakļauta nežēlīgajiem, dzelžainajiem dabas likumiem, nevis atsevišķu plānprātīgu "ideologu" izdomājumiem.

Tas, kas mūs šajā pasaulē pārsteidz, - zinātne un māksla, tehnika un atklājumi, - viss ir tikai nedaudzu tautu, bet sākotnēji, iespējams, tikai vienas rases, jaunrades produkts. No tiem ir atkarīga visas mūsu kultūras pastāvēšana. Ja šīs nedaudzās tautas aizietu bojā, tad kopā ar tām zustu arī viss skaistais šajā pasaulē.

Visas pagātnes lielās kultūras aizgājušas bojā tikai tāpēc, ka radošā tauta izmira asins saindēšanās dēļ.

Šis bojāejas cēlonis vienmēr bija tas, ka tika aizmirsta tāda patiesība, ka jebkura kultūra ir atkarīga no cilvēka un nevis otrādi; lai saglabātu kultūru, ir jāsaglabā tas cilvēks, kas šo kultūru rada. Taču šāda saglabāšana ir pilnīgi pakļauta dzelžainajam nepieciešamības likumam, tam, lai saglabātu tiesības uz uzvaru stiprākajiem un augstākajiem.

Tātad, kas grib dzīvot, tam jācīnās, bet, kas šajā mūžīgās cīņas pasaulē negrib piedalīties kautiņā, tas nav pelnījis tiesības dzīvot.

Lai tas ir cietsirdīgi, bet tas tā ir! Mūsuprāt, daudz rūgtāks liktenis ir tam cilvēkam, kam šķiet, ka viņš spēj uzveikt dabu, bet kurš īstenībā tikai ņirgājas par dabu. Šajā pēdējā gadījumā dabai neatliek nekas cits, kā atbildēt šim cilvēkam ar slimībām, nelaimēm, trūkumu. Cilvēks, kas nesaprot rasu attīstības likumus un tos ignorē, atņem pats sev laimi, kuru viņš būtu varējis izmantot. Tāds cilvēks kavē vislabākās rases uzvaras gājienu un tādējādi iznīcina svarīgāko nosacījumu jebkuram cilvēku progresam. Tāds cilvēks ir līdzīgs bezpalīdzīgam dzīvniekam, lai gan viņš saglabā cilvēka maņu orgānus.

Būtu pilnīgi veltīgi strīdēties par to, kāda rase vai kādas rases sākotnēji bijušas visas cilvēces kultūras nesējas, un tātad arī dibinājušas to, ko mēs tagad apzīmējam ar vārdu "cilvēce". Ir vieglāk atbildēt uz šo jautājumu, ja mēs domāsim tikai par mūsdienām. Tad atbilde būs skaidra. Tas, kas mums tagad ir cilvēku kultūras nozīmē kā mākslas, zinātnes un tehnikas sasniegums, viss ir gandrīz pilnīgi bez izņēmuma āriešu radošā gara produkts. No tā var, protams, pamatoti secināt, ka arī pagātnē tieši āriešiem bija šī visaugstākā loma, t.i., ka ārieši bija cilvēces pamatlicēji. Ārietis bija cilvēces Prometejs. Viņa gaišo galvu bija skārusi dievišķā ģēnija dzirksts, viņam bija lemts aizdegt pirmās cilvēka saprāta liesmiņas, viņam pirmajam izdevās mest spilgtu gaismas staru dabas mīklu tumšajā naktī un parādīt cilvēkam ceļu uz kultūru, iemācot viņam valdības mistēriju pār visām citām dzīvām būtnēm šajā pasaulē. Pamēģiniet likvidēt āriešu rases lomu nākotnē un varbūt jau pēc pāris gadu tūkstošiem zeme atkal būs tīta tumsā, cilvēku kultūra aizies bojā un pasaule kļūs tukša.

Ja mēs visu cilvēci sadalīsim trīs grupās: 1) kultūras pamatlicējos, 2) kultūras nesējos un 3) kultūras ārdītājos, tad pirmo divu grupu pārstāvji būs noteikti tikai ārieši. Tieši ārieši radījuši, tā teikt, visu cilvēku veidojumu pamatus un sienas. Citas tautas atstājušas savu ietekmi tikai uz ārējo formu un krāsu. Visus cilvēku progresa svarīgākos plānus, visus lielākos akmeņus, kas nepieciešami celtnei, - to visu devuši ārieši. Citām rasēm bija ļauts tikai īstenot šos plānus. Lūk, piemērs. Paies vēl daži gadu desmiti, un visi Āzijas austrumi sauks par "savu" to kultūru, kas īstenībā ir tikai ģermāņu tehnikas un sengrieķu gara apvienojums, tāpat kā pie mums. Tikai ārējās formas, - vismaz daļēji, - būs aziātiskās. Nebūt nav tā kā domā daudzi, ka Japāna izmantojot tikai Eiropas tehniku, bet attīstot "savu" kultūru. Nē! īstenībā mēs redzam Eiropas zinātni un tehniku, kas tikai ārēji nokrāsota japāņu krāsās. Šīs Austrumu daļas īstais dzīves pamats ir varenais Eiropas un Amerikas zinātniski tehniskais darbs, t.i., āriešu tautu darbs, nevis "japāņu" kultūra. Šīs kultūras ārējās japāniskās krāsas eiropietim tikai tāpēc šķiet vairāk uzkrītošas, ka tās atšķiras no mūsējām. Taču īstenībā Austrumi var attīstīties vispārcilvēciskā progresa virzienā, tikai apgūstot Eiropas un Amerikas tehniku un zinātni. Tikai tas dod pamatu cīņai par dienišķo maizi, kā arī ieroču kaldināšanai. Tikai ārējais izskats pamazām pielāgojas japāņu īpatnībām.

Ja kaut uz brīdi pieļautu, ka, piemēram, Eiropa un Amerika gājušas bojā un tāpēc tiek pārtraukta āriešu turpmākā ietekme uz Japānu, tad, iespējams, neilgu laiku tagadējais uzplaukums Japānā tehnikas un zinātnes jomā vēl turpinātos; taču aizritētu nedaudzi gadi, avots izsīktu, Japānas pašreizējā kultūras attīstība apstātos, un tā atkal ieslīgtu tajā miegā, no kura pirms septiņiem gadu desmitiem to uzmodināja āriešu kultūras vilnis. Tas, ka mūsdienu Japānas attīstībai ir āriska izcelsme, ir skaidri redzams. Taču ir neapšaubāmi, ka arī sirmā senatnē toreizējo Japānas kultūru tāpat noteica svešas ietekmes. Labākais apliecinājums tam ir fakts, ka vēlākos laikos Japānas kultūras attīstībā iestājās vesels pagrimuma un pilnīga sastinguma periods. Tas varēja notikt tikai tāpēc, ka tā bija pazaudējusi galveno radošo rases kodolu. Citiem vārdiem, vēlākos laikos tai trūka tieši tās ārējās ietekmes, kuru tā agrāk bija guvusi no augstākās rases. Ja mēs varam noteikt, ka kāda tauta svarīgākajos vilcienos savu kultūru saņēmusi no citām rasēm un pati tikai spējusi to pamazām attīstīt, bet pēc tam apstājusies savā kultūras attīstībā, tiklīdz izbeigusies ārējā ietekme, tad te var sacīt: tā ir rase, kas spēj pildīt "kultūras nesēja" lomu, bet nespēj pildīt "kultūras radītāja" lomu.

Vērīgāk iepazīstoties ar atsevišķu tautu attīstības likteņiem, nākas konstatēt faktu, ka tās gandrīz visas sākotnēji bijušas tikai kultūras nesējas, nevis tās radītājas.

Gandrīz visur vērojama šāda attīstības aina.

Āriešu ciltīm, bieži vien skaitliski smieklīgi niecīgām, izdodas pakļaut sev svešas tautas. Balstoties uz īpašiem apstākļiem šajās teritorijās (auglība, klimatiskie apstākļi utt.) un attiecīgi izmantojot tagad viņu rīcībā esošo lielo darbaspēku, ārieši ierosina pakļautajās tautās garīgās un organizatoriskās spējas, kuras līdz tam snaudušas mūža miegā. Nedaudzu gadu tūkstošu laikā, bet dažreiz pat tikai dažu gadsimtu laikā āriešiem izdodas radīt jaunu kultūru, kurai sākotnēji piemīt visas viņu iekšējās pazīmes un kura tikai līdz noteiktai pakāpei pielāgojas augstākminētajā nozīmē zemes īpatnībām un iekaroto tautu cilvēciskajām īpašībām. Taču tad paiet zināms laiks, iekarotāji paši sāk pārkāpt asins tīrības principu, kuru tie agrāk bija ļoti stingri ievērojuši; pamazām viņi sāk sajaukties ar iekarotajām tautām, un tādējādi paši beidz pastāvēt. Taču ir zināms, ka pēc grēkā krišanas paradīzē sekoja izdzīšana no tās.

Paies viens vai divi gadu tūkstoši, un kādreiz valdošās tautas pēdējās pēdas varēsim konstatēt tikai gaišākā ādas krāsā, kas radusies iekaroto un iekarotāju asiņu sajaukuma dēļ, un sastingušajā kultūrā, kuru kādreiz ieviesusi augstākā rase. Iekaroto tautu asinīs izšķīdušas visas kādreizējo iekarotāju garīgās priekšrocības. Iekaroto tautu zemākajā kultūrā apdzisusi cilvēku progresa lāpa, kuru tur aiznesusi augstākā rase. Gaišāka ādas krāsa tikai mazliet atgādina par kādreizējo iekarotāju bijušo diženo lomu, bet dažas senās ienestās kultūras nejauši saglabājušās atliekas tikai viegli apgaismos reizēm jau sen iestājušos kultūras nakti šo tautu dzīvē. Šīs kultūras atliekas gaiši spīd atkal uznākušajā barbarisma naktī. Paviršs vērotājs nospriedīs, ka viņš redz šīs tautas mūsdienu kultūras produktus, bet īstenībā viņš skata tikai pagātnes atblāzmu.

Vēsturē reizēm notiek tā, ka tauta arī otro un trešo reizi saskaras ar to rasi, kura kādreiz jau atnesusi tai savu kultūru, turklāt ne viena, ne otra puse pat neatceras iepriekšējās tikšanās. Tagad kādreizējo valdnieku asiņu atliekas neapzināti ritēs pretī atkal atnākušajai augstākajai rasei, un tas, kas agrāk varēja būt tikai piespiešanas rezultāts, tagad izdosies arī brīvprātīgi. Zemē ceļas jauns kultūras vilnis, un tam ir labvēlīga ietekme līdz pat tam brīdim, kamēr kultūras nesēji atkal neizzudīs starp svešām tautām.

Pasaules kultūras vēsturnieku uzdevums nākotnē būs nevis tikai kailu faktu atzīmēšana, kā tas diemžēl pie mums ir pašreiz, bet gan to procesu izpēte, kurus mēs ieskicējām iepriekš.

Jau pēc šī nelielā shematiskā uzmetuma par nāciju attīstības vēsturi, kuras pieder kultūras nesēju grupai, redzama īsto pasaules kultūras dibinātāju - āriešu - tapšanas, ietekmes un bojāejas aina.

Ikdienas dzīvē redzams, ka katram ģēnijam tomēr ir vajadzīgs īpašs iemesls vai pat impulss, lai viņš patiešām varētu sevi realizēt. To pašu var teikt arī par ģeniālu rasi tautu ikdienas dzīvē. Šajā dzīvē bieži mēdz būt tā, ka arī izcils cilvēks mums šķiet necils un parasts. Bet tad tuvojas notikumi, kuri vienus iegrūž izmisumā un padara vājus, bet citiem, līdz tam šķietami pilnīgi viduvējiem cilvēkiem, piešķir jaunus spēkus. Un, lūk, negaidīti mēs ieraugām ģeniālu raksturu, kuru līdz tam ikdienas apstākļos nemaz neesam ievērojuši. Tā radusies paruna, ka "grūti būt pravietim savā zemē".

Visbiežāk tas vērojams karu apstākļos. Lūk, mūsu priekšā ir gluži parasti jauni cilvēki, gandrīz zēni. Ir norisinājušies notikumi, kuru smagums pilnīgi nomācis daudzus cilvēkus. Taču šie paši notikumi pārvērtuši dažus no šiem zēniem par īstiem varoņiem. Un mēs redzam nepārspējamus aukstasinības, vīrišķīgas izlēmības, varonības paraugus. Ja nebūtu bijuši tādi pārbaudījuma brīži, tad varbūt neviens pat neiedomātos, ka šajā jaunajā zēnā dzīvo īsts jauns varonis. Lai ģēnijs varētu izpausties, gandrīz vienmēr nepieciešams ārējs impulss. Likteņa sitieni dažus notriec no kājām, bet daži tiem stājas pretī ar dzelžainu pretestību. Un, lūk, apsējs nokrīt mums no acīm, un pasaule pārsteigumā redz varoni tur, kur pat nebija to gaidījusi. Vispirms cilvēki pretojas un negrib atzīt varoni, kas ārēji šķitis tik līdzīgs parastam cilvēkam viņu vidū. Tas ir parasts stāsts. Tā gandrīz vienmēr notiek ar visiem kaut cik ievērojamiem cilvēkiem.

Paskatieties uz izcilu izgudrotāju! Viņa slava parasti sākas no tās dienas, kad viņš izdarīja atklājumu. Bet ir taču skaidrs, ka viņa ģenialitāte sākās ne jau tajā brīdī, kad viņš izdarīja pirmo atklājumu, ģēnija dzirksts viņā neapšaubāmi kvēloja kopš paša dzimšanas brīža. Īsta ģenialitāte vienmēr ir iedzimta īpašība, to nevar vienkārši ieaudzināt cilvēkā, un vēl mazāk to var iemācīt.

Taču tas viss, kā jau norādījām, attiecas ne tikai uz atsevišķu indivīdu, bet arī uz rasi. Radošas tautas jau no paša sākuma būtībā ir aicinātas radīt, lai gan paviršs vērotājs to neievēro uzreiz. Ārējais aicinājums arī šeit rodas tikai jau paveikto darbu rezultātā. Visa pārējā pasaule taču nav spējīga atšķirt ģenialitāti citādi kā tikai visiem acīm redzamu atklājumu, izgudrojumu, noteiktu gleznu, celtņu radīšanas utt. formā. Bet arī te vajadzīgs ilgs laiks, līdz cilvēce atzīst kādas tautas ģenialitāti. Gan atsevišķas personas, gan veselu tautu dzīvē ir nepieciešami īpaši apstākļi, lai radošās spējas un spēki tiešām tiktu reāli izmantoti.

Visskaidrāk to redzam āriešu liktenī, t.i., tās rases liktenī, kura līdz šim bija un ir cilvēces kultūras attīstības galvenais pārstāvis. Tiklīdz liktenis āriešiem rada labvēlīgākus apstākļus, tā viņiem raksturīgās īpašības sāk attīstīties daudz straujāk un izpaužas visiem saprotamā formā. Āriešu sāk radīt jaunas kultūras, uz kurām attiecīgu ietekmi atstāj, protams, augsnes, klimata apstākļi un - pakļauto tautu īpašības. Šim pēdējam apstāklim ir vislielākā nozīmē. Jo primitīvāka ir tehnika, jo lielāka nozīme ir cilvēku darbaspēkam, jo tad ar to nākas aizstāt mašīnas. Ja āriešiem nebūtu iespējams darbā izmantot zemāko rasu darbaspēku, tad viņiem nekad nebūtu izdevies spert pat pirmos soļus augstākas kultūras radīšanā. Tieši tāpat ārietis nebūtu varējis radīt to tehniku, kura tagad sāk viņam aizstāt dzīvnieku darbaspēku, ja viņš savulaik nebūtu sācis pieradināt atsevišķas dzīvnieku sugas un izmantot darbā viņu fizisko spēku. Teicienam "Moris savu darbu padarījis, moris var iet" ir pietiekami dziļš pamats. Daudzu tūkstošu gadu laikā zirgam vajadzēja strādāt cilvēka labā, iekams tas palīdzēja viņam likt pamatus tai tehnikai, kura tagad, kad nostiprinājies automobilis, padara pašu zirgu lieku. Aizritēs vēl neilgs laiks, un zirgs kļūs pilnīgi lieks, bet ir taču skaidrs, ka bez zirga darba daudzu iepriekšējo gadsimtu laikā cilvēks varbūt vispār nebūtu varējis sasniegt to, ko mēs esam sasnieguši pašreiz.

Lai izveidotos augstākas kultūras, pilnīgi obligāti bija nepieciešamas daudz zemākas rases. Ja to nebūtu, tad nebūtu ar ko aizstāt tehnisko līdzekļu trūkumu, bez kuriem augstāks attīstības līmenis vispār būtu neiespējams. Cilvēku kultūras pirmās pakāpes balstījās vairāk uz cilvēku zemāko rasu fiziskā spēka, nekā uz pieradināto dzīvnieku fiziskā spēka izmantošanu.

Tikai pēc tam, kad radās pakļauto rasu verdzība, analoģisks liktenis bija arī dzīvniekiem, bet nebūt ne otrādi, kā daudzi domā. Vēsturiski notika tā, ka uzvarētāji vispirms jūdza arklā uzvarēto cilvēku un tikai pēc kāda laika arklā sāka jūgt zirgu. Tikai pacifistu muļķīši to var uzskatīt par cilvēku samaitātības simbolu, nesaprazdami, ka tikai tā mēs varējām sasniegt šo laikmetu, kamēr pacifistisko apustuļu kungi mūsu priekšā bārsta savu gudrību.

Cilvēces progress atgādina kāpšanu pa bezgalīgi augstām kāpnēm. Pa tām nevar uzkāpt citādi kā tikai vispirms kāpjot pa zemākajiem pakāpieniem. Arī āriešiem vajadzēja veikt šo ceļu, kuru viņiem rādīja īstenība, nevis to, kuru viņiem varēja ieteikt mūsdienu pacifista fantāzija. Īstenības ceļi ir grūti un smagi, bet tikai šie ceļi ved cilvēci uz mērķi. Bet dažiem sapņotājiem tīk izdomāt daudz vieglākus ceļus, kuri tikai aizved tālāk no lolotā mērķa.

Tāpēc nebūt nav nejaušs tas fakts, ka sākotnējās kultūras radās tur, kur āriešu saskārās ar zemākām tautām un pakļāva tās savai gribai. Šīs zemākās tautas tolaik bija pirmais tehniskais instruments, kuru āriešu izmantoja cīņā par jaunu kultūru.

Tas noteica arī visu to ceļu, kuru vajadzēja veikt āriešiem. Ārietis kā iekarotājs pakļāva iekarotos un piespieda viņus strādāt tā, lai tas atbilstu viņa vēlmēm un mērķiem. Viņš piespieda viņus darīt derīgu, lai gan ļoti smagu darbu, un tā ne tikai saglabāja viņu dzīvību, bet gatavoja viņiem likteni, kas bija daudz vairāk apskaužams, nekā viņu iepriekšējais liktenis, nekā tā dēvētā "brīvība". Kamēr ārietis līdz galam palika iekaroto kungs, viņš nevis vienkārši valdīja pār viņiem, bet arī vairoja viņu kultūru. Visa kultūras attīstība bija pilnīgi atkarīga no iekarotāja spējām un no viņa rases tīrības saglabāšanas. Kad pakļautie paši sāka celties un acīmredzot tuvināties iekarotājiem arī valodas nozīmē, vājāka kļuva krasa atšķirība starp kungu un vergu. Āriešu pamazām sāka zaudēt savu asiņu tīrību un tāpēc vēlāk pazaudēja arī to vietu paradīzē, kuru viņi paši sev bija radījuši. Rasu sajaukuma ietekmē āriešu pamazām arvien vairāk zaudēja savas garīgās spējas, līdz beidzot gan garīgi, gan fiziski vairāk sāka līdzināties viņu iekarotajām tautām nekā saviem senčiem. Vēl kādu laiku āriešu varēja izmantot pastāvošās kultūras labumus, tad iestājās apsīkums un visbeidzot viņi pilnīgi tika aizmirsti.

Tā gāja bojā veselas kultūras un veselas valstis, lai dotu vietu jauniem veidojumiem.

Vienīgais cēlonis veco kultūru atmiršanai bija asiņu sajaukums un no tā izrietošais rases līmeņa pazeminājums. Cilvēki iet bojā nevis zaudētu karu dēļ, bet gan pretestības spēka vājināšanās dēļ, kurš raksturīgs tikai tīrām asinīm.

Šajā pasaulē viss, kas nav tīra rase, ir tikai sēnalas.

Tikai rasu saglabāšanās instinkta izpausmei ir pasaulvēsturiska nozīme - gan pozitīva, gan negatīva.

* * *

Āriešiem varēja būt liela nozīme pagātnē ne tik daudz tāpēc, ka pašaizsardzības instinkts viņiem jau no paša sākuma bija attīstīts stiprāk, bet

gan tāpēc, ka šis instinkts viņiem īpaši izpaudās. Subjektīva griba dzīvot visiem ir vienāda, bet, lūk, šīs gribas izpausmes forma praktiski ir atšķirīga. Sākotnējām dzīvajām būtnēm mūsu pasaulē pašsaglabāšanās instinkts aprobežojās tikai ar rūpēm par personisko "es". Egoisms, kā mēs šo kaislību saucam, šeit sniedzas tik tālu, ka šīs būtnes domā tikai par pašreizējo brīdi un pat ne par stundām, kuras pienāks vēlāk; šajā stāvoklī dzīvnieks dzīvo tikai sev, tas meklē barību, lai apmierinātu izsalkumu šajā brīdī, tas cīnās tikai par savu dzīvību. Kamēr pašsaglabāšanās instinktam ir tikai tāda izpausme, nav nekāda pamata, lai izveidotos kaut vai visprimitīvākā ģimenes forma. Kad tēviņa un mātītes kopdzīve vairs neaprobežojas ar pārošanos vien, bet rodas jau kopīgas rūpes par pēcnācējiem, tikai tad pašsaglabāšanās instinkts izpaužas citādi. Tēviņš reizēm meklē barību arī mātītei, bet lielākoties viņi abi meklē barību saviem mazuļiem. Tad tēviņš sāk aizstāvēt mātīti un otrādi; un tieši šeit sāk izkristalizēties pirmās, protams, visprimitīvākās uzupurēšanās formas. Kad šī īpašība sāk pārsniegt šauros ģimenes ietvarus, tad rodas pirmie nosacījumi lielāku kolektīvu veidošanai, visbeidzot arī veselu valstu veidošanai.

Zemāku rasu cilvēkiem šī īpašība ir ļoti maz vērojama. Tāpēc arī zemākās rases bieži vien neiet tālāk par ģimenes izveidošanu. Ir skaidrs, ka, jo vairāk personiskās intereses atkāpjas otrā plānā, jo vairāk pieaug spēja veidot plašākus kolektīvus.

Tātad - gatavība uzupurēties, gatavība ziedot savu darbu un vajadzības gadījumā arī dzīvību citu labā - šī īpašība ir visvairāk attīstīta āriešiem. Ārieši ir diženi nevis ar savām garīgajām spējām, bet tikai ar savu gatavību nodot šīs spējas kalpošanai sabiedrībai. Pašsaglabāšanās instinkts āriešiem izpaužas viscēlākā formā, jo viņš savu personisko "es" pakļauj sabiedrības dzīvei, bet, ja pienāks laiks, tad ārietis ar prieku ziedos sevi kopējām interesēm.

Āriešu kultūras un celtniecības spēju cēlonis nav īpašas intelekta spējas. Ja ārietim būtu tikai šīs spējas, tad viņam piemistu vairāk grāvēja loma nekā organizētāja, jo jebkuras organizētājas darbības kodols ir tas, ka atsevišķa persona atsakās aizstāvēt obligāti savu personisko viedokli un savas personiskās intereses cilvēku vairākuma labā. Katrs atsevišķs cilvēks šajā gadījumā saņem to, kas viņam pienākas, tikai netiešā veidā - līdz ar visas sabiedrības labklājības celšanos. Šajā gadījumā atsevišķs cilvēks strādā nevis tieši sev, ne savam labumam, bet gan visu labumam. Šajā nolūkā viņš visu savu darbu organizē visu kopējā darba ietvaros. Visbrīnišķīgākā tā izpausme ir vārds "darbs"; ar šo vārdu mēs taču saprotam tagad nevis atsevišķa cilvēka darbību, lai uzturētu viņa dzīvību; nē, ar šo vārdu mēs saprotam darbu sabiedrības labā. Bet, ja kāds atsevišķs indivīds grib "strādāt" tikai sev un turklāt atsakās kaut jel kādā mērā rēķināties ar apkārtējās pasaules labumu, tad to mēs saucam par zagšanu, augļošanu, laupīšanu utt.

Patiesi cilvēciskas kultūras galvenais nosacījums ir pirmām kārtām tieši tādu noskaņojumu pastāvēšana, kad cilvēki ir ar mieru upurēt sava personiskā "es" intereses sabiedrības labā. Tikai tādā gadījumā var rasties tās diženās vērtības, kuras to radītājiem sola nelielu atalgojumu, toties dod nenovērtējamu labumu nākamajām paaudzēm. Tikai tā var saprast, kā daudzi nesavtīgi cilvēki, kuri paši dzīvo trūkuma pilnu dzīvi, atdod sevi pilnīgi tam, lai sagādātu nodrošinātu dzīvi sabiedrībai. Katrs strādnieks, katrs zemnieks, katrs izgudrotājs, ierēdnis u. tml., vārdu sakot, katrs, kas strādā sabiedrībai, kuram nav nekādu cerību kaut kad pašam kļūt laimīgam un pārtikušam cilvēkam, ir šīs cildenās idejas nesējs pat tad, ja viņam reizēm nebūtu saprotama šīs rīcības dziļā jēga. Taču, ja mēs to sakām par relatīvi parastu darbu, kas tiek veikts, lai nodrošinātu cilvēka iztiku un radītu vispārēja progresa iespēju, tad tas vēl lielākā mērā attiecas uz to darbu, kas tiek veikts cilvēka dzīvības uzturēšanai un viņa kultūras aizsardzībai. Kad cilvēks atdod savu personisko dzīvību, lai nodrošinātu sabiedrības drošību, tad tā ir upurēšanās augstākā forma. Tikai tā var aizkavēt, lai to, ko radījušas cilvēka rokas, neiznīcinātu viņa rokas; tikai tā ir iespējams cīnīties arī pret dabas draudīgajiem spēkiem.

Vācu leksikā ir vārds, kas īpaši lieliski izsaka šo domu: pienākums (Verpflichtung)! Izpildīt šo pienākumu nozīmē kalpot nevis sev pašam, bet gan kalpot sabiedrībai. Principu, no kura izriet šāda rīcība, mēs saucam par ideālismu atšķirībā no egoisma, kas izriet no principa par kalpošanu sev pašam. Ar ideālismu mēs saprotam atsevišķas personas spēju ziedot sevi apkārtējai pasaulei.

Daudz biežāk mums jāatceras, ka ideālisms patiesi ir nevis himēra, bet tas vienmēr ir bijis, ir un būs visas cilvēku kultūras nosacījums! Vēl vairāk: tieši ideālisms ir radījis jēdzienu "cilvēks". Tikai šīm jūtām āriešiem jābūt pateicīgiem par savu stāvokli šajā pasaulē. Pateicoties šīm jūtām uz mūsu zemes dzīvo cilvēks. Tikai, pateicoties šīm jūtām, varēja rasties radošais darbs, kas savienojumā ar parastu fizisku darbu un ģeniālu intelektu radīja cilvēces kultūras brīnišķīgākos pieminekļus.

Ja pasaulē nebūtu ideālisma, tad visas cilvēku garīgās spējas, tostarp arī pašu apdāvinātāko cilvēku spējas, būtu tikai parasts "gars", kas nav spējīgs radīt kaut ko patiesi cildenu un vērtīgu.

Patiess ideālisms ir tikai atsevišķas personas interešu un visas dzīves pakļaušana sabiedrības interesēm un dzīvei. Tikai šāda pakļaušana rada iespēju veidot jelkādu organizāciju. Šajā nozīmē ideālisms atbilst dabas visdziļākajām vēlmēm. Tieši tāds ideālisms rosina cilvēkus labprātīgi atzīt stiprākā priekšrocības. Tieši šāds ideālisms kļūst par tās pasaules kārtības daļiņu, kura veido visumu.

Visdziļākā dabas izzināšana un tīrs ideālisms viens otram nav pretrunā, gluži pretēji, tie objektīvi sakrīt. Par to, ka tas ir pareizi un ka īstam ideālismam nav nekā kopīga ar fantastiku, viegli var pārliecināties, ja uzklausīsim nesamaitāta bērna, piemēram, vesela zēna, spriedumus. Tāds zēns pilnīgi neko nesapratīs "ideālistiski" noskaņota pacifista tirādēs, un šīs tirādes viņam noteikti nepatiks, toties atdot savu jauno dzīvību par savas tautas ideālu viņš vienmēr būs gatavs.

Neapzināti, instinktīvi bērns jūt, ka nepieciešams cīnīties par dzimtas un sugas turpināšanu, pat ja tas var notikt tikai uz atsevišķa indivīda rēķina, un tāpat neapzināti instinkts protestē pret pacifistisko pļāpu fantāzijām, kuri ar plašām frāzēm maskē tikai egoismu. Īstenā cilvēces attīstība iespējama tikai tad, ja ir šā indivīda gatavība upurēt sevi sabiedrības labā. Šī attīstība nav iespējama, kad valda gļēvu prātvēderu un kritiķu slimīgie priekšstati par dabas pārveidošanu.

Tādā laikā, kad izzūd ideālisms, tūlīt varam konstatēt to spēku pagrimumu, bez kuriem nav sabiedrības un tātad nav arī kultūras attīstības. Tiklīdz tautā pārsvaru gūst egoisms, tā sabiedriskie spēki sāk vājināties. Katrs dzenas pakaļ savai personiskai laimei un, "bēgot no vilka, krīt uz lāci".

Arī nākamās paaudzes aizmirst tos, kuri domā tikai par pašlabumu, un slavē tos varoņus, kas sabiedrības labā atteikušies no savas personiskās laimes.

* * *

Tiešs pretstats ārietim ir ebrejs. Nevienai citai tautai pasaulē pašaizsardzības instinkts nav attīstīts tādā mērā kā tā dēvētajai izredzētajai tautai. To pierāda fakts, ka šī rase eksistē zemes virsū. Kur gan jūs atradīsiet vēl tādu tautu, kura pēdējo divu tūkstošu gadu laikā būtu tik maz mainījusies rakstura, iekšējās pasaules utt. nozīmē? Kura tauta ir piedalījusies tik milzīgos apvērsumos un tomēr no visām cilvēces katastrofām iznākusi tieši tāda, kāda bijusi iepriekš? Kas par bezgalīgi sīkstu gribu dzīvot, gribu saglabāt savu dzimtu un sugu!

Ebreju intelektuālās īpašības izstrādātas gadu tūkstošu ilgā laikā. Mūsdienās ebrejs tiek uzskatīts par ļoti "gudru", un gudrs viņš bijis zināmā mērā visos laikos. Taču viņa prāts nav personiskas attīstības rezultāts, bet gan citu tautu uzskatu un pieredzes apgūšanas panākums. Arī cilvēka prāts nespēj celties augšup citādi, kā tikai pa kāpnēm; ar katru soli augšup tam jābalstās uz pagātnes pamata, t.i., jājūt sev aiz muguras visa iepriekšējā cilvēces kultūra. Jebkura domāšana lielā mērā ir iepriekšējo laiku pieredzes rezultāts, un tikai nelielā mērā to nosaka cilvēka spriešanas spējas. Cilvēks, pats to nemaz nemanīdams, aizgūst no pagātnes pieredzes milzum daudz zināšanu, kuras radījusi visa iepriekšējā

cilvēces kultūra. Bruņojies ar šīm zināšanām, cilvēks pamazām iet tālāk. Mūsdienu zēns, piemēram, aug tādu milzīgu tehnikas iekarojumu apstākļos, kad tas, kas pirms simt gadiem vēl bija mīkla pašiem izcilākajiem cilvēkiem, viņam tagad tas ir pats par sevi saprotams. Tehnikas sasniegumi visos pēdējos gadsimtos ārkārtīgi ietekmē mūsu zēnu, bet viņš tos pat nemana. Ja kaut uz mirkli pieņemtu, ka no kapa var augšāmcelties, teiksim, kāds no pagājušā gadsimta divdesmito gadu visģeniālākajiem cilvēkiem, tad neapšaubāmi viņam būtu grūtāk orientēties mūsdienu apstākļos nekā mūsu parastajam piecpadsmitgadīgam zēnam. Un tas būtu tā vienkāršā iemesla dēļ, ka ģeniālajam cilvēkam, ja viņš būtu augšāmcēlies, pietrūktu to bezgalīgi svarīgo ziņu, kuras cilvēki pēdējā gadsimtā, tā teikt, uzņēmuši sevī, paši to nemaz nemanīdami.

Ebrejiem, kā mēs zinām, nekad nav bijis savas kultūras (kāpēc tas ir tieši tā, paskaidrosim vēlāk). Šī iemesla dēļ ebreju garīgā attīstība vienmēr bijusi atkarīga no citām tautām. Ebreju intelekts visos laikos ir attīstījies, pamatojoties uz apkārtējās kultūras attīstību. Pretēju piemēru nav bijis nekad.

Pašsaglabāšanās instinkts ebreju tautai ir attīstīts nebūt ne mazāk, bet drīzāk gan stiprāk nekā citām tautām; tās garīgās spējas arī nav mazākas kā citu rasu garīgās spējas; taču ebrejiem trūkst pirmā un galvenā nosacījuma, kas nepieciešams patstāvīgai kultūras attīstībai, t.i., ideālisma.

Uzupurēšanās spēja ebreju tautā nesniedzas tālāk par kailu pašsaglabāšanās instinktu. Solidaritātes jūtas ebrejam ārēji izpaužas ļoti spēcīgi, taču īstenībā tas ir tikai primitīvs bara instinkts, kas vērojams arī daudzām citām dzīvām būtnēm šajā pasaulē. Bara instinkts mudina ebrejus uz savstarpēju palīdzību tikai līdz tam brīdim, kamēr viņiem draud kopīgas briesmas. Šajos apstākļos viņi uzskata par nenovēršamu un lietderīgu kopīgu rīcību. Ņemiet par piemēru jebkuru vilku baru. Viņi uzskata, ka ir ērti uzbrukt laupījumam kopā, taču, tiklīdz viņi ir remdējuši izsalkumu, tie izklīst uz visām pusēm. To pašu nākas teikt arī par zirgiem. Kad tiem uzbrūk, viņi turas kopā. Tiklīdz briesmas zudušas, viņi metas katrs uz savu pusi.

Tāds ir arī ebrejs. Viņa uzupurēšanās tieksme ir tikai šķietama. Šāda gatavība viņam ir tikai līdz tam brīdim, kamēr to noteikti prasa atsevišķa ebreja drošības intereses. Taču, tiklīdz kopīgais ienaidnieks uzveikts, visiem ebrejiem draudošās briesmas likvidētas, laupījums noslēpts drošā vietā, tūlīt zūd arī šķietamā harmonija pašu ebreju starpā, dodama vietu viņu dabiskajiem instinktiem. Ebreji ir vienprātīgi tikai līdz tam laikam, kamēr viņiem draud kopīgas briesmas vai kamēr viņus vilina kopīgs laupījums. Tiklīdz izzūd šie divi impulsi, tūlīt savas tiesības piesaka viskrasāk izteikts egoisms. Tauta, kura vēl nupat šķita vienprātīga, vienā mirklī kļūst par izsalkušu savstarpēji uzbrūkošu žurku baru.

Ja ebreji šajā pasaulē būtu vieni, tad viņi noteikti nosmaktu paši savos netīrumos. Visa viņu dzīve droši vien kļūtu par nepārtrauktu naidpilnu cīņu citam pret citu, un tikai viņiem visiem raksturīgais gļēvums un trūkstošā uzupurēšanās spēja pat viņu savstarpējo karu pārvērstu komēdijā.

Tāpēc būtu nepareizi teikt, ka cīņā pret kopīgo ienaidnieku vai, pareizāk, cīņā par kopīgo laupījumu, ebreji uzstājas solidāri, izdarot secinājumu, it kā ebrejiem nav svešs zināms ideālisms.

Nē, ebreji arī šajā gadījumā balstās uz kailu egoismu.

Lūk, tāpēc arī ebreju valsts teritoriāli ir pilnīgi neierobežota. Bet tieši valstij jābūt dzīvam organismam, kas kalpotu rases saglabāšanai un vairošanai. Ebrejiem nevar būt valsts ar noteiktu teritoriju, jo tādai valstij vajag, lai tajā dzīvojošā rase, pirmkārt, būtu raksturīga ar zināmu ideālismu un, otrkārt, lai tai būtu pareizs un veselīgs priekšstats par to, kas ir darbs. Ja šai rasei nav nedz viena, nedz otra, tad nevar būt ne runas par to, ka tā izveidos valsti ar noteiktu teritoriju; tādējādi nav arī svarīgākā pamata, uz kura var rasties noteikta kultūra.

Lūk, tāpēc mēs redzam, ka ebreju tautai - lai gan tā ārēji šķiet ļoti attīstīta, - īstenībā nav nekādas kultūras, bet it īpaši tai nav nekādas savas personiskās kultūras. Mūsdienu ebreja ārējā kultūra īstenībā ir tikai viņa deģenerētā citu tautu kultūra.

Vērtējot ebreju nācijas nozīmi visas cilvēces kultūras attīstībā, vispirms nedrīkstam aizmirst faktu, ka, piemēram, pasaulē nekad nav bijusi ebreju māksla un tās nav arī tagad; arī, piemēram, divos galvenajos mākslas veidos - arhitektūrā un mūzikā - ebreji neko nav devuši. Ebreju sasniegumi mākslas jomā ir tikai svešu darbu apšaubāma "pilnveidošana" vai tiešs plaģiāts. Bet tas taču nozīmē, ka ebrejiem trūkst to talantu, bez kuriem nevar būt kultūras ziņā apdāvināta un radoša rase.

Ebrejs prot tikai atdarināt svešu mākslu, pareizāk, - izkropļot to. To pierāda jau tas vien, ka ebreji visbiežāk darbojas skatuves mākslas jomā, kur personiska izdoma gandrīz nemaz nav vajadzīga.

Nē, ebrejiem nav nekāda kultūru radošā spēka, un tas nevar būt tāpēc, ka viņiem trūkst šī spēka pirmā un galvenā nosacījuma - ideālisma. Viņu intelekts nav konstruktīvs, tas ir tikai grāvējs. Tikai retos, atsevišķos gadījumos ebreji var dot impulsu kaut kam labam. Taču parasti cilvēces progress virzās uz priekšu nevis pateicoties ebrejiem, bet gan par spīti viņiem.

Ebrejiem nekad nav bijusi sava valsts ar savu noteiktu teritoriju, un šī iemesla dēļ tiem nav bijis arī savas kultūras. Starp citu, tieši tāpēc radies priekšstats, it kā ebreji agrāk bijuši nomadu tauta. Tā ir liela un bīstama kļūda. Arī klejotāju tautām vienmēr bijusi sava noteikta teritorija, tikai viņi to nav apstrādājuši, kā to dara zemnieki, kuri dzīvo noteiktā vietā, bet pārtikuši no tā, ko ieguva no saviem ganāmpulkiem, ar kuriem viņi klejoja savas teritorijas robežās.

Iemesls tieši šādai klejotājtautu rīcībai bija nepietiekamā augsnes auglība, - tāpēc dzīve uz vietas bija vienkārši neiespējama. Vēl svarīgāks iemesls bija krasās atšķirības starp klejotājtautu tehniskās kultūras līmeni un tās teritorijas nabadzīgajiem dabas apstākļiem. Ir tādas teritorijas, kur pat āriešiem tikai pēc tūkstoš gadu ilgas tehniskās attīstības izdevies panākt, lai zeme dotu tik daudz, ka tur varētu apmesties uz pastāvīgu dzīvi. Kamēr āriešiem nebija tehnikas, arī viņiem nācās vairīties no šādām teritorijām vai arī dzīvot nomadu dzīvi, jo tūkstoš gadu ilgais pastāvīgas dzīves pieradums viņiem nomadu dzīvi nedarīja pilnīgi neciešamu. Atgādināsim, ka Amerikas kontinenta atklāšanas laikmetā daudziem āriešiem sākumā vajadzēja dzīvot kā medniekiem, mežcirtējiem u.tml., bieži vien lielās apmetnēs kopā ar sievām un bērniem, pastāvīgi mainot apmešanās vietas un dzīvojot gandrīz pilnīgi klejotāju dzīvi. Taču, tiklīdz āriešu skaits pieauga un viņu tehnika palielinājās, tiklīdz viņiem izdevās pietiekami attīrīt zemi un pakļaut sev iedzimtos, viņi sāka apmesties uz pastāvīgu dzīvi.

Pilnīgi iespējams, ka arī āriešu kādreiz ir bijuši nomadi un tikai laika gaitā apmetušies uz pastāvīgu dzīvi. Bet tieši tāpēc āriešu nekad nav bijuši ebreji! Nē, ebreji nekad nav bijuši klejotāji, jo arī klejotājiem bija savs priekšstats par "darbu", un tas bija viņu turpmākās attīstības pamats: klejotājiem šis nepieciešamais garīgais nosacījums bija.

Lai gan klejotājiem ideālisma jūtas bija attīstītas relatīvi vāji, tomēr tās viņiem bija. Tāpēc āriešu tautas pret viņiem varēja izturēties ar zināmām simpātijām. Taču ebrejiem nekā tamlīdzīga nav bijis.

Ebreji nekad nav bijuši nomadi, bet vienmēr bijuši parazīti citu tautu ķermenī. Ja viņi kādreiz mainīja savu dzīves vietu, tad tas notika nevis viņu pašu nolūku dēļ, bet tikai tāpēc, ka laiku pa laikam viņus padzina tās tautas, kuru viesmīlību ebreji bija pārāk ļaunprātīgi izmantojuši. Ebreji izplatījās tieši tā, kā izplatās tipiski parazīti. Viņi tikai vienmēr meklē jaunu barotni savai rasei.

Taču tam nav nekā kopīga ar klejošanu, jo ebreji, aizņēmuši kādu teritoriju, pat nedomā to vēlāk atbrīvot. Viņi paliek tur, kur ir, un turas pie šās teritorijas tik cieši, ka viņus no turienes var padzīt tikai ar varu. Kad ebreji saprot, ka citās jaunās zemēs viņiem radušies piemēroti apstākļi, viņi sāk izplatīties arī tur. Tomēr atšķirībā no nomadiem, viņi nekādā gadījumā nepamet savu iepriekšējo dzīves vietu. Ebreji bija un ir tipiski parazīti, viņi dzīvo uz citu rēķina. Līdzīgi kaitīgiem baciļiem viņi izplatās tur, kur baciļiem rodas piemērota barotne.

Ebrejs nes tikai nāvi. Lai kur viņš spertu soli, visur tauta, kas līdz tam pārtikusi no sava darba, agrāk vai vēlāk izmirst.

Tā ebreji visos laikos mitinājās svešās valstīs un to robežās veidoja paši savas valstis, maskēdami tās ar apzīmējumu "reliģiska kopiena". Ar

šo saukli ebreji maskējās līdz tam brīdim, kamēr tas viņiem šķita izdevīgi. Bet, tiklīdz ebreji jūt, ka ir pietiekami stipri, lai iztiktu bez šī aizsega, viņi nomet masku un pārsteigto cilvēku acīs parādās tie, kas bijuši vienmēr: ebreji.

Ebreji kā parazīti dzīvo uz citu nāciju un valstu ķermeņa. Tas izkopj viņos to īpašību, par kuru Šopenhauers teicis, ka "ebreji ir meistari melošanā". Visa ebreja eksistence viņu nepārtraukti mudina melot. Tas pats, kas ziemeļu iedzīvotājiem ir silts apģērbs, ebrejiem ir meli.

Ebreju dzīve citu tautu vidū var turpināties tikai tad, ja viņiem izdodas radīt iespaidu, ka viņi nav tauta, bet gan īpaša "reliģiska kopiena".

Taču tie ir pirmie lielie meli.

Lai ebrejs varētu eksistēt kā tautu parazīts, viņam jāmaskē sava iekšējā daba. Jo inteliģentāks ir atsevišķs ebrejs, jo labāk viņam izdosies šī maskēšanās. Jā, var notikt pat tā, ka daudzi tās tautas pārstāvji, kuras teritorijā ebreji ir apmetušies, pilnīgi nopietni noticēs, ka ebrejs īstenībā ir francūzis vai anglis, vācietis vai itālis, tikai citas konfesijas piekritējs.

It īpaši valsts iestādes, kurām, šķiet, vienmēr piemīt vēsturiska gudrība, visvieglāk krīt par upuri šai nekaunīgajai krāpšanai. Patstāvīga domāšana šajās aprindās brīžiem tiek uzskatīta par īstu grēku pret svēto progresu. Tāpēc nebūtu jābrīnās, ja, piemēram, kāda valsts ministrija Bavārijā pat tagad nenojauš, ka ebreji ir piederīgi tautai, nevis konfesijai. Taču pietiek paraudzīties uz ebrejiem piederošo presi, lai tas kļūtu skaidrs pat visvienkāršākajam prātam. Bet "Jüdische Echo" tomēr vel nav dienesta laikraksts, tātad gada valdības pārstāvja prātiņu tas nenosaka.

Ebreji vienmēr bijuši tauta ar noteiktām rases īpatnībām, taču tā nekad nav bijusi reliģija; un tikai ebreju izplatīšanās jau ļoti agri lika viņiem meklēt līdzekli, lai kliedētu nevēlamo uzmanību pret šīs tautas pārstāvjiem. Bet kurš līdzeklis gan būtu lietderīgāks un vienlaikus nevainīgāks par jēdziena "reliģiskā kopiena" izmantošanu? Jo arī te viss ir aizgūts, pareizāk, - nozagts. Ebrejam nevar būt reliģiska institūta jau tāpēc vien, ka viņam nekādā formā nepiemīt ideālisms, un tāpēc pilnīgi sveša ir ticība viņpasaulei. Bet āriešu izpratnē nav iedomājama reliģija, kurā trūktu pārliecības par dzīvi pēc nāves kaut jel kādā formā. Patiesi, arī talmuds nav grāmata, lai sagatavotu cilvēku aizkapa dzīvei, tas domāts tikai praktiskai un paciešamai dzīvei šaisaulē.

Ebreju reliģiskā mācība pirmām kārtām ir norādījums turēt tīras viņu asinis, kā arī regulēt attiecības pašu ebreju starpā un vēl jo vairāk attiecības ar pārējo pasauli, tātad ar neebrejiem. Taču arī šeit nav runa par ētikas problēmām, bet gan tikai par ārkārtīgi pieticīgām saimnieciskām problēmām. Par ebreju reliģiskās mācības tikumisko vērtību gan mūsdienās, gan visos laikos ir bijis pietiekami daudz pamatīgu pētījumu (tie nav pašu ebreju pētījumi; viņu raksti par to, protams, ir pielāgoti pašu mērķim), kuri šo reliģijas veidu no āriešu viedokļa padara nepievilcīgu. Taču vislabāk to apliecina šīs reliģiskās audzināšanas produkts - pats ebrejs. Viņa dzīve ir tikai šai pasaulei, un viņa gars patiesai kristietībai ir iekšēji tikpat svešs, cik sveša bija viņa būtība pirms divtūkstoš gadiem jaunās mācības diženajam dibinātājam. Dabiski, ka Kristus neslēpa savu attieksmi pret ebreju tautu un, ja vajadzēja, ķērās arī pie pletnes, lai šos cilvēces pretiniekus izdzītu no tā Kunga tempļa, jo tie, kā parasti, arī toreiz reliģijā saskatīja tikai līdzekli darījumu veikšanai. Par to Kristus tika sists krustā, bet mūsdienu kristiešu partijas pazemojas tiktāl, ka vēlēšanās ubago ebreju balsis un vēlāk ar ateistiskām ebreju partijām mēģina vienoties par politiskām spekulācijām pret savu tautu.

Uz šiem pirmajiem un lielākajiem meliem, ka ebreji neesot rase, bet gan tikai reliģija, loģiski tiek būvēti arvien jauni meli. Te pieder arī meli par ebreju valodu. Tā ebrejiem ir nevis līdzeklis savu domu paušanai, bet gan līdzeklis to slēpšanai. Kad ebrejs runā franciski, tad viņš domā ebrejiski, un, skandēdams vācu dzejas pantus, viņš izdzīvo savas tautas būtību.

Kamēr ebrejs nav kļuvis par citu tautu kungu, viņam gribot negribot jārunā šo tautu valodā, bet, ja tās kļūtu par viņa kalpiem, visiem vajadzētu iemācīties kādu universālu valodu (piemēram, esperanto!), lai ebreji arī ar šo līdzekli tās varētu labāk pārvaldīt!

Tas, cik ļoti visa šīs tautas eksistence balstās uz nepārtrauktiem meliem, lieliski redzams ebreju tik ļoti ienīstajos "Ciānas gudro protokolos". Tas esot viltojums; to laikraksts "Frankfurter Zeitung" atkal un atkal apgalvo visai pasaulei; bet tas ir labākais pierādījums tam, ka tie ir īsti. Tas, ko daudz ebreji varbūt dara neapzināti, šeit ir izklāstīts pilnīgi skaidri. Un tas ir svarīgi. Ir pilnīgi vienalga, kura ebreja galvā radušies šie atklājumi; svarīgi ir tas, ka tie ar gandrīz šausminošu pārliecību atklāj ebreju tautas darbu un darbību un attēlo to tās iekšējās sakarībās un rāda tās galamērķus. Taču īstenība ir viņu labākā kritika. Tam, kas pēdējo simt gadu vēsturisko attīstību pārbaudīs, vadoties no šīs grāmatas viedokļa, uzreiz kļūs saprotama ebreju preses klaigāšana. Jo tad, kad šo grāmatu sapratīs visa tauta, tad ebreju briesmas būs salauztas.

* * *

Lai labāk iepazītu ebreju, vislabāk būtu pētīt ceļu, ko viņš veicis citu tautu vidū un gadsimtu gaitā. Turklāt pietiek izsekot vienam piemēram, lai izdarītu vajadzīgos secinājumus. Tā kā viņa tapšana vienmēr un visos laikos bijusi vienāda, un tautas, kurām viņš uzbrucis, arī bijušas vienmēr tās pašas, tad izdarot šādu pētījumu, viņa attīstību vēlams sadalīt noteiktos posmos, kurus šajā gadījumā ērtības labad esmu apzīmējis ar burtiem.

Pirmie ebreji ir ieradušies Ģermānijā romiešu ekspansijas laikā, proti, kā tirgoņi. Lielās tautu staigāšanas viesulī viņi šķietami atkal ir izzuduši, tāpēc par atkārtotas un pastāvīgas Viduseiropas un Ziemeļeiropas ebrejiskošanas sākumu ir uzskatāms laiks, kad veidojās pirmās ģermāņu valstis. Sākās attīstība, kas bijusi tāda pati vai līdzīga vienmēr, kad ebreji kaut kur sastapās ar āriešu tautām.

* * *

a) Rodoties pirmajām pastāvīgajām apmetnēm, ebrejs pēkšņi ir "klāt". Viņš ierodas kā tirgonis un sākumā vēl nepievērš uzmanību savas tautības slēpšanai. Vēl viņš ir ebrejs varbūt daļēji arī tāpēc, ka ārējās rasu atšķirības starp viņu un pamattautu ir pārāk lielas, viņa valodas zināšanas vēl ir niecīgas, pamattautas noslēgtība vēl pārāk stipra, lai viņš uzdrīkstētos būt kaut kas cits nekā svešs tirgotājs. Tā kā viņš ir pieglaimīgs un pamattauta vēl pārāk nepieredzējusi, tad nav nekā slikta, ka viņš nemaina savu ebreja raksturu, bet drīzāk jau tā ir priekšrocība; svešinieks tiek laipni uzņemts.

b) Pamazām viņš sāk darboties saimniecībā ne jau kā ražotājs, bet tikai kā starpnieks. Savā tūkstošgadīgajā tirgoņa veiklībā viņš ievērojami pārspēj bezpalīdzīgos, bet bezgalīgi godīgos āriešus, tāpēc jau pēc neilga laika rodas draudi, ka tirdzniecība varētu kļūt par viņa monopolu. Viņš sāk aizdot naudu un vienmēr ar augļotāja procentiem. Īstenībā viņš tādējādi ievieš procentus. Sākotnēji neviens vēl nepamana šīs jaunās kārtības draudus, un acumirklīgo priekšrocību dēļ tā pat tiek apsveikta.

c) Ebrejs ir pilnīgi kļuvis vietsēdis, t.i., pilsētās un apdzīvotās vietās viņš apdzīvo īpašus kvartālus un arvien vairāk sāk veidot valsti valstī. Kā tirdzniecību, tā pārējos naudas darījumus viņš uztver kā savu personisko privilēģiju, kuru izmanto, nerēķinādamies ar citiem.

d) Naudas darījumi un tirdzniecība ir pilnīgi kļuvuši par viņa monopolu. Viņa augļotāja procenti cilvēkos beidzot izraisa pretestību, bet viņa augošā nekaunība - sašutumu, viņa bagātība - skaudību. Mērs ir pilns, kad viņš grib iesaistīt savu tirdzniecības objektu skaitā arī zemi un degradē to līdz pārdodamai, pareizāk, - tirgojamai precei. Tā kā viņš pats zemi nekad neapstrādā, bet uzskata to tikai par ekspluatācijas objektu, uz kura zemnieks mierīgi var palikt, tikai būdams pakļauts viņa tagadējā kunga zemiskajai izspiešanai, tad nepatika pret viņu pamazām palielinās līdz atklātam naidam. Viņa asinskārā tirānija kļūst tik liela, ka tas nonāk līdz ekscesiem pret zemnieku. Uz svešinieku sāk skatīties arvien vērīgāk un atklāj viņā arvien jaunas atbaidošas pazīmes un īpašības, līdz beidzot plaisa kļūst nepārvarama.

Īpaši smaga posta gados pacietībai pienāk gals, un ebreju izputinātās tautas masas izmisumā ķeras pie pašaizsardzības, lai kaut kā

atbrīvotos no šīs dieva sodības. Dažu gadsimtu laikā tautas masas uz savas ādas ir izjutušas ebreju jūgu, un tagad tās sāk saprast, ka ebreju eksistence vien jau ir tāds pats posts kā mēris.

e) Taču tikai tagad ebrejs sāk patiešām izvērsties. Ar zemisku glaimu palīdzību viņš iespiežas valdības aprindās. Viņš liek lietā savu naudu un nodrošina sev jaunus atvieglojumus, kas viņam dod iespēju atkal laupīt. Ja tautas dusmas pret šīm dēlēm šur tur uzliesmo, tad tas ebrejiem tomēr netraucē pēc kāda laika parādīties atkal tajā pašā vietā un atsākt iepriekšējo darbību. Nekādas vajāšanas ebrejus nespēj atradināt no viņu cilvēku ekspluatācijas sistēmas, ne ar kādām vajāšanām no viņiem nav iespējams atbrīvoties uz ilgu laiku. Aizrit neilgs laiks un ebreji, nemaz nemainījušies, ir atkal klāt.

Lai izvairītos vismaz no visļaunākā, ebrejiem tiek aizliegts iegūt zemi, lai augļotājiem neļautu koncentrēt savās rokās arī zemes fondu.

f) Tā kā šajā laikā ir nostiprinājusies firstu vara, ebreji tagad sāk iespiesties arī šajā vidē. Jaunie valdītāji gandrīz vienmēr atrodas grūtos finansiālos apstākļos. Ebreji labprāt "palīdz" viņiem, par to izubagodami no kungiem atvieglojumus un privilēģijas. Lai cik dārgi ebrejs par to arī maksātu, vienalga, procenti un procentu procenti neilgā laikā sedz viņam visus izdevumus. Kā īstas dēles ebrejs piesūcas nelaimīgās tautas ķermenim līdz brīdim, kad firstiem atkal vajadzīga nauda, un tad viņi nedaudz asiņu nolaiž pašai dēlei.

Pēc tam spēle sākas no jauna. Loma, kura šajā spēlē ir tā dēvētajiem vācu firstiem, nav necik labāka par pašu ebreju lomu. Šie firstu kungi bija īsta dieva sodība viņu "mīļotajām" tautām. Šo kungu lomu var salīdzināt vienīgi ar dažu mūsdienu ministru lomu.

Tieši firstu dēļ vācu nācijai tā arī nav izdevies pilnīgi atbrīvoties no ebreju briesmām. Diemžēl, šajā ziņā nekas nav mainījies arī vēlākos laikos. Tad paši ebreji šīs pasaules varenajiem simtkārtīgi atmaksāja par visiem tiem noziegumiem, kurus šie valdnieki izdarīja pret savām tautām. Šīs pasaules kungi noslēdza līgumu ar velnu un nonāca tā nagos.

g) Ievilkuši firstu kungus savos tīklos, ebreji panāk viņu bojāeju. Lēni, bet nenovēršami, firstu pozīcijas vājinās, jo viņi ir pārstājuši kalpot savām tautām un domā tikai par sevi. Ebreji lieliski saprot, ka šo valdnieku gals ir tuvu, un savukārt tikai cenšas paātrināt šīs beigas. Paši ebreji dara visu iespējamo, lai palielinātu kungu vajadzības pēc naudas, un tāpēc cenšas novērst uzmanību no patiesi svarīgiem uzdevumiem; rāpojot viņu priekšā uz ceļiem un iemidzinot viņu modrību ar nelietīgiem glaimiem, ebreji ievelk "savus" firstus visos iedomājamos netikumos, savu pavēlnieku acīs cenšoties sevi padarīt pēc iespējas neaizstājamus. Balstīdamies uz savu velnišķīgo māku naudas darījumos, ebreji saviem labvēļiem visbezkaunīgākajā veidā liek priekšā arvien jaunus, arvien nežēlīgākus līdzekļus, lai izsūktu pēdējo feniņu no padotajiem. Lieli fondi, kas savākti visnežēlīgākajā veidā, tiek palaisti vējā. Tad ebreji izdomā jaunus paņēmienus tautas aplaupīšanai. Katrā galmā ir savi "galma ebreji", kā šos briesmoņus sāka dēvēt. Galvenais uzdevums - izdomāt jaunus līdzekļus, lai valdošās kliķes neprātīgo izpriecu dēļ izsūktu naudu no tautas. Kas gan tad brīnīsies, ka par šādiem nopelniem šos cilvēces labākos sāk iecelt arī muižnieku kārtā? Protams, muižniecības institūts tā dēļ kļūst tikai smieklīgs, taču inde sekmīgi ir iekļuvusi arī šajā vidē.

Tagad ebreji vēl labāk izmanto savas privilēģijas savās interesēs.

Visbeidzot ebrejam vajag vēl tikai kristīties, un viņš iegūst visas pamatiedzīvotāju tiesības un priekšrocības. Viņš labprāt izdarīs arī to. Baznīcas pārstāvji būs priecīgi, ka baznīcai iekarots jauns dēls, bet pats Izraēls būs priecīgs par izdevušos blēdību.

h) Tagad ebreju pasaulē sākas atkal jauns posms. Līdz šim ebreji tika uzskatīti par ebrejiem, t.i., viņi necentās izrādīt sevi par kādu citu, turklāt tas arī nebija iespējams, jo pārāk krasi vēl bija izteiktas ebreju rases pazīmes, no vienas puses, un viņiem apkārtējo tautu īpašības, no otras puses. Jau Frīdriha Lielā laikā nevienam nevarēja ienākt prātā saskatīt ebrejos kaut ko citu kā "svešu" tautu. Jau Gēte šausmināja par domu, ka turpmāk likums vairs neaizliegs laulības starp kristiešiem un ebrejiem. Bet Gēte taču, pasarg' dievs, nebija reakcionārs vai fanātiķis. Gētē runāja tikai asiņu balss un veselais saprāts. Pretēji visām galma aprindu kaunpilnajām mahinācijām pati tauta instinktīvi saskatīja ebrejos svešķermeni un atbilstoši tam arī izturējās pret viņiem.

Un tagad, lūk, bija pienācis laiks, kad tam visam vajadzēja mainīties. Vairāk nekā tūkstoš gadu ilgajā laikā ebreji bija tik pamatīgi apguvuši to tautu valodas, kuras viņiem devušas mājvietu, ka tagad viņi nolemj maskēt savu ebrejisko izcelsmi un pēc iespējas uzstājīgāk akcentē savu "ģermāniskumu". Lai cik tas ir smieklīgi, lai cik šausmīgi, bet ebrejiem tomēr pietiek nekaunības pasludināt sevi par "ģermāņiem", šajā gadījumā par "vāciešiem". Sākas pati zemiskākā krāpšana, kādu vien iespējams iedomāties. No visa vāciskā ebrejs ir kaut cik apguvis tikai vācu valodu, - turklāt, cik šausmīgu vācu valodu. Tikai, balstoties uz šīm valodas zināšanām, viņš pamato savu piederību vācu tautai. Bet piederību noteiktai rasei nosaka tikai asinis, nevis valoda. Ebreji to zina vislabāk. Tieši tāpēc viņi tik ļoti ievēro savu pašu asiņu tīrību, bet nebūt nepiešķir lielu nozīmi savas valodas tīrībai. Cilvēks var viegli piesavināties citu valodu un ar lielākām vai mazākām grūtībām to lietot. Taču, lietodams jauno valodu, viņš tajā izteiks savas vecās domas. Cilvēka iekšējā pasaule taču nevar mainīties. Tas vislabāk vērojams tieši ebreja piemērā - viņš var runāt tūkstoš valodās un tomēr paliks tas pats ebrejs. Viņa rakstura īpašības paliks tādas pašas, kādas tās bija, kad viņš pirms divtūkstoš gadiem tirgojās ar labību senajā Romā un runāja latīniski, un kādas tās ir mūsdienās, kad viņš spekulē ar miltiem un kropļo vācu valodu. Ebrejs ir palicis tāds pats. Nav nekā pārsteidzoša, ka šādu vienkāršu patiesību daži mūslaiku slepenpadomnieki un augsti stāvoši policijas prezidenti nekādi nespēj saprast. Reti sastopami tik bezjūtīgi cilvēki, kuriem ir tik maz veselīga instinkta kā dažiem mūsu "visaugstāko" sfēru pārstāvjiem.

Iemesli, kuru dēļ ebrejs tagad nolemj iztēlot sevi par "vācieti", ir redzami pilnīgi skaidri. Ebrejs jūt, ka firstiem - valdniekiem zūd pamats zem kājām, un tāpēc viņš laikus sāk veidot sev jaunu pamatu. Turklāt arī viņu finansu vara pār visu mūsu saimniecību sasniegusi jau tādus apmērus, ka ebreji nespēj tālāk noturēt visu sistēmu, ja viņiem nav visu "valsts" tiesību; katrā ziņā bez tā ebrejiem ir grūti tālāk paplašināt savu ietekmi. Bet noturēt iekarotās pozīcijas un palielināt savu ietekmi ebrejam nepieciešams par katru cenu. Jo augstāk ebreji paceļas pa varas pakāpieniem, jo vairāk viņus vilina vecais, senlolotais mērķis: pilnīga kundzība pār visu pasauli. Tālredzīgākie ebreji pamana, ka šis mērķis ir jau pavisam tuvu. Tāpēc tagad visi galvenie pūliņi ir vērsti uz pilnīgi visu "pilsoņu" tiesību iekarošanu.

Tāds ir patiesais iemesls, kāpēc ebrejs cenšas atbrīvoties no geto.

1) Tā "galma ebrejs" pamazām kļūst par parastu "tautas ebreju". Protams, viņš arī turpmāk centīsies palikt augstu kungu aprindās; viņš izrādīs pat vēl lielāku centību, lai iekļūtu šajā vidē. Taču vienlaikus cita ebreju rases daļa dara visu iespējamo, lai pieglaimotos tautai. Tas ebrejiem nav viegls uzdevums. Atcerieties, cik daudz ebrejs grēkojis pret tautas masām ilgu gadsimtu gaitā, cik nežēlīgi ebreji spieduši no tautas pēdējos spēkus, kā tautas masas pamazām iemācījās neieredzēt ebreju un saskatīt viņā tiešu dieva sodību. Jā, nav viegls uzdevums iztēlot sevi par "cilvēces draugu" tieši to cilvēku acīs, no kuriem ebrejs gadsimtus ilgi dīrājis deviņas ādas.

Tagad ebrejiem vispirms jāveic zināmi pasākumi, kuri tautas masām kaut nedaudz liktu aizmirst viņu agrākos noziegumus. Tāpēc ebreji tagad tēlo filantropus un labdarus. Tam ir visai prozaiski iemesli, un tāpēc ebrejiem nebūt nenākas ievērot bībeles teicienu - lai tava kreisā roka nezina, ko dara labā. Ebreji sev izvirza uzdevumu, lai pēc iespējas vairāk cilvēku uzzinātu, cik ļoti ebrejs ņem pie sirds tautas masu ciešanas un cik milzīgus personiskos upurus viņš pats gatavs nest sabiedrības interesēs. Ar viņam raksturīgo iedzimto kautrīgumu ebrejs tagad kladzina pa visu pasauli par saviem nopelniem un dara to tik ilgi, kamēr viņam patiešām notic. Tagad tikai ļoti netaisnīgi cilvēki nenoticēs ebreju devīgumam. Īsā laikā ebrejiem izdodas visu iztēlot tā, it kā arī agrākos laikos pret viņiem būtu izturējušies tikai netaisnīgi, nevis gluži pretēji. Īpaši muļķīgi cilvēki tam notic un izsaka patiesu līdzjūtību nabaga "nelaimīgajiem", apvainotajiem ebrejiem.

Protams, te jāņem vērā, ka ar visu savu "devīgumu" ebrejs sevi neaizmirst arī tagad. Viņš ļoti labi prot skaitīt. Ebreju "labdarība" ir ļoti līdzīga mēslojumam, ko lieto lauksaimniecībā. Izdevumi mēslojumam taču vienmēr atmaksājas simtkārtīgi. Lai kā arī būtu, bet pēc neilga laika visa

pasaule jau zina, ka ebreji tagad kļuvuši par "cilvēces labdariem un draugiem". Cik brīnišķīga pārvērtība, vai ne tā!

Pie tā, ka cilvēkiem jānes zināmi upuri citiem, vispār runājot, jau ir pierasts. Taču, kad zināmus upurus nes ebreji, tad tas nevar neradīt izbrīnu, jo no viņiem neviens nekad to nav gaidījis. Tāpēc pat niecīgs ebreja ziedojums tiek uzskatīts par lielāku nekā kāda cita ziedojums.

Ne tikai. Ebreji negaidīti kļūst pat par liberāļiem un skaļi sāk sapņot par cilvēces progresa nepieciešamību.

Pamazām ebreji kļūst par visa jaunā laikmeta tieksmju paudējiem.

Īstenībā visa ebreju darbība ir vērsta, protams, uz patiesi vispārderīga saimnieciskā darba pamatu sagraušanu. Iegūstot akcijas, ebreji kontrabandas ceļā iekļūst visas nacionālās ražošanas apritē, pārvērš mūsu rūpniecību par parastu pirkšanas un pārdošanas objektu un tādējādi sagrauj uzņēmumu veselīgo pamatu. Tieši šīs ebreju darbības dēļ starp darba devējiem un strādniekiem rodas tā iekšējā atsvešinātība, kura vēlāk noved pie šķiru šķelšanās.

Visbeidzot ar biržu starpniecību ebreju ietekme sasniedz šausminošus apmērus. Ebreji kļūst ne tikai mūsu uzņēmumu faktiskie īpašnieki, bet viņu rokās nonāk patiesā kontrole pār visu nacionālo darbaspēku.

Lai nostiprinātu savas politiskās pozīcijas, ebreji tagad cenšas nojaukt visas rasu un pilsoniskās barjeras, kuras viņiem traucē ik uz soļa. Šajā nolūkā ebreji tagad ar viņiem raksturīgo sīkstumu sāk cīņu par reliģisko toleranci. Masonisms, kas pilnīgi atrodas ebreju rokās, kalpo viņiem kā lielisks instruments krāpnieciskajā cīņā par saviem mērķiem. Ar masonisma pavedieniem ebreji sasaista mūsu valdības aprindas un ekonomiski un politiski ietekmīgākos buržuāzijas slāņus, turklāt darīdami to tik veikli, ka sasaistītie to pat nepamana.

Ebrejiem gan nākas grūti sasaistīt visu tautu vai, pareizāk, to tautas slāni, kas nupat pamodies jaunai dzīvei un grib cīnīties par savām tiesībām un brīvību. Tieši tas pašreiz visvairāk rūp ebrejiem. Viņi lieliski jūt, ka sasniegt savu mērķi tie var tikai tajā gadījumā, ja pašreizējā attīstības stadijā kāds viņiem izcirtīs ceļu. Šis uzdevums pēc viņu aprēķina būtu jāveic buržuāzijai, kā arī visplašākajiem sīkburžuāzijas slāņiem un mazajiem cilvēkiem vispār. Taču cimdu izgatavotājus un audējus nav iespējams noķert ar masonisma smalkajiem tīkliem, te vajadzīgi daudz vienkāršāki līdzekļi, kuri gan būtu tikpat iedarbīgi. Tāds līdzeklis ebreju rokās ir prese. Ebreji ārkārtīgi neatlaidīgi iekaro presi, liekot lietā visus līdzekļus. Sagrābuši presi, ebreji sistemātiski ievelk tīklos valsts sabiedrisko dzīvi, ar preses palīdzību viņi var pagriezt visu jebkurā virzienā un attaisnot krāpšanas. Tā dēvētās "sabiedriskās domas" spēks tagad pilnīgi atrodas ebreju rokās un ir labi zināms, ko tas nozīmē.

Turklāt ebrejs visu iztēlo vienmēr tā, ka viņš personiski alkst tikai zināšanu; viņš slavina progresu, taču lielākoties tikai tādu progresu, kas citus ved pazušanā. Īstenībā ebrejs gan zināšanas, gan progresu vienmēr vērtē tikai pēc tā, cik tas noderīgs pašiem ebrejiem. Ja viņš no tā negūst labumu ebreju tautai, tad tas kļūs par zinātnes, kultūras utt. nesaudzīgāko ienaidnieku. Visu, ko viņš apgūst citu tautu skolās, tas izmanto tikai savas rases interesēs.

Šajā periodā ebreji savu tautību aizsargā vairāk nekā jebkad agrāk. Viņi visur klaigā par "izglītību", "progresu", "brīvību", "cilvēciskumu" u. tml., bet paši vienlaikus ārkārtīgi stingri ievēro savas rases tīrību. Tiesa, savas sievietes viņi reizēm uztiepj par sievām ietekmīgiem kristiešiem, taču, attiecībā uz vīriešiem viņi principiāli nepieļauj laulības ar citu rasu pārstāvjiem. Ebreji labprāt saindē citu tautu tikumus, bet kā acuraugu sargā savu asiņu tīrību. Viņi gandrīz nekad neprecas ar kristietēm, toties kristieši bieži ņem par sievām ebrejietes. Tāpēc ebreju vidū nav cilvēku ar jauktām asinīm. Toties daļa mūsu augstākās muižniecības asiņu sajaukšanās rezultātā galīgi aiziet bojā. Ebreji lieliski saprot, ka viņi pilnīgi plānveidīgi izmanto šo savu rasu pretinieku idejisko vadoņu "atbruņošanas" metodi. Lai to visu maskētu un novērstu savu upuru modrību, ebreji arvien skaļāk klaigā par visu cilvēku vienlīdzības nepieciešamību neatkarīgi no rases un ādas krāsas, bet muļķi tiem notic.

Taču ar visām savām īpašībām ebrejs joprojām atbaida plašas ļaužu masas, jo viņā joprojām ir jūtams svešinieks. Tāpēc, lai apmierinātu masas, ebreju prese iztēlo ebrejus pilnīgi neatbilstoši īstenībai, toties rada priekšstatu, kas ir nepieciešams ebrejiem. Šajā ziņā īpaši raksturīga ir humoristiskā prese. Humoristiskajās lapiņās ebreji vienmēr tīšām tiek iztēloti kā ārkārtīgi mien mierīgi ļautiņi. Lasītājam tiek iedvesta doma, ka, iespējams, ebrejiem ir dažas komiskas īpašības, bet būtībā šī tauta ir laba un nevienam negrib kaitēt. Lasītājam liek saprast, ka, iespējams, daļa ebreju patiešām nav nekādi varoņi, bet viņi nav arī kaut cik bīstami ienaidnieki.

Šajā attīstības periodā ebreju galamērķis ir demokrātijas uzvara vai, viņu izpratnē, - parlamentārisma vara. Parlamentārisma sistēma visvairāk atbilst ebreja vajadzībām, jo tā izslēdz personības lomu un tās vietā liek majoritāti, t.i., muļķības, nespējas, gļēvulības spēku.

Tā visa galarezultāts būs monarhijas gāšana. Nedaudz agrāk vai nedaudz vēlāk monarhija aizies bojā nenovēršami.

j) Tagad valsts milzīgā saimnieciskā attīstība rada tautā jaunu sociālo noslāņošanos. Sīkā amatniecība pamazām atmirst, un tādēļ strādniekiem arvien vairāk zūd iespēja nopelnīt sev iztiku kā patstāvīgiem sīkražotājiem; proletarizācija klust arvien acīm redzamāka; rodas industriālais "fabrikas strādnieks". Viņa raksturīgākā pazīme ir tā, ka visu savu dzīvi viņš nevarēs kļūt par patstāvīgu uzņēmēju. Viņš ir zemākais šī vārda īstajā nozīmē. Vecumdienās viņam jāmokās un jāpaliek bez nodrošināta maizes gabala.

Analoģisku situāciju mēs redzējām arī agrāk. Katrā ziņā vajadzēja atrast atrisinājumu, un šāds atrisinājums patiešām atradās. Šādā stāvoklī līdzās zemniekiem un amatniekiem pamazām nokļuva arī ierēdņi un kalpotāji. Arī viņi kļuva par zemākajiem šī vārda īstajā nozīmē. Taču valsts atrada no tā izeju, uzņemoties rūpes par tiem valsts kalpotājiem, kuri paši nespēja nodrošināt sev vecumdienas: valsts ieviesa pensiju. Šim paraugam pamazām sekoja arī privātās firmas, un tā tagad gandrīz katrs kalpotājs pie mums ir nodrošināts ar pensiju, ja vien viņš strādājis pietiekami lielā firmā. Tikai tad, kad nodrošināsim valsts kalpotāja vecumdienas, varēsim atkal viņā ieaudzināt bezgalīgas padevības jūtas pret valsti - tās jūtas, kuras pirmskara laikā bija vācu ierēdniecības viscildenākā īpašība.

Tagad šis jautājums atkal ir izvirzījies valstij un nācijai, turklāt daudz lielākos apmēros. Arvien jaunas un jaunas miljonu tautas masas pameta laukus un pamazām pārcēlās uz lielajām pilsētām, lai atrastu sev gabalu maizes kā fabriku strādnieki jaunajos rūpniecības uzņēmumos. Vispārējie darba un dzīves apstākļi šai jaunajai kārtai bija vairāk nekā bēdīgi. Jau paši darba apstākļi nemaz nelīdzinājās agrākajiem amatnieka vai zemnieka apstākļiem. Rūpniecībā fabrikas strādniekam nācās sasprindzināt spēkus daudz vairāk nekā amatniekam. Darba dienas ilgums amatniekam nozīmēja daudz mazāk nekā fabrikas strādniekam. Lai gan darba diena strādniekam formāli bija tikpat ilga cik agrāk amatniekam, tomēr strādniekam tika radīts daudz smagāks stāvoklis. Amatniekam nebija tik intensīvs darbs kā tagad tas ir fabrikas strādniekam. Ja amatnieks agrāk kaut kā varēja samierināties pat ar 14 - 15 stundu ilgu darba dienu, tad fabrikas strādniekam tagad tas kļūst pilnīgi neiespējami, jo katra minūte tiek izmantota ārkārtīgi intensīvi. Bezjēdzīga kādreizējā darba dienas ilguma attiecināšana uz mūsdienu fabrikas ražošanu ir radījusi vislielāko ļaunumu tāpēc, ka, pirmkārt, tika bojāta strādnieku veselība un, otrkārt, strādniekos tika grauta ticība augstākajam taisnīgumam. Te jāpievieno vēl, no vienas puses, niecīgais atalgojums un, no otras puses, relatīvi ātrāka darba devēja bagātības palielināšanās.

Agrāk lauksaimniecībā sociālā problēma nevarēja pastāvēt, jo gan saimnieks, gan arī darbinieks darīja vienu un to pašu darbu un, galvenais, ēda no vienas bļodas. Tagad arī šajā ziņā stāvoklis ir krasi mainījies.

Visās dzīves jomās notikusi pilnīga nošķiršanās starp strādnieku un darba devēju. To, cik dziļi mūsu dzīvē iespiedies ebreju gars, vislabāk pierāda tas, ka pret fizisku darbu izturas bez pienācīgas cieņas vai pat ar klaju nicināšanu. Tam nav nekā kopīga ar ģermāņu raksturu. Tikai, arvien vairāk ebrejiem ietekmējot mūsu dzīvi, agrāko cieņu pret amatu nomainīja zināma nevērība pret jebkuru fizisku darbu.

Tā pie mums izveidojās jauna kārta, kuru gandrīz neviens necienīja; kādā jaukā dienā nenovēršami izvirzījās jautājums: vai nu nācija pati sevī atradīs pietiekamu spēku, lai radītu jaunas, veselīgas attiecības starp šo kārtu un visu pārējo sabiedrību, vai arī kārtu atšķirības padziļināsies un kļūs par šķiru bezdibeni.

Viens fakts ir neapšaubāms: šajā jaunajā kārtā ietilpa nebūt ne sliktākie elementi, katrā gadījumā tur bija paši enerģiskākie elementi. Tā dēvētās kultūras pārliekā izsmalcinātība šeit vēl nevarēja veikt savu graujošo darbu. Jaunā kārta visumā vēl nebija pakļauta pacifistiskās indes iedarbībai, tai bija fizisks spēks un, ja vajadzēja, arī brutalitāte.

Kamēr buržuāzija gluži bezrūpīgi un vienaldzīgi neievēro šo augstākā mērā svarīgo problēmu, ebreji nesnauž. Viņi uzreiz saprata, cik ārkārtīgi svarīga šī problēma ir visai nākotnei. Tāpēc rīkojas tā: no vienas puses, viņi pastiprina strādnieku ekspluatāciju līdz galējai robežai, bet, no otras puses, viņi cenšas izkalpoties pie pašu ekspluatācijas upuriem un īsā laikā iekaro sev strādnieku vadoņu lomu strādnieku cīņā pret darba devējiem. Tādi ebreji ārēji kļūst it kā vadītāji cīņā pret sevi. Īstenībā tas, protams, tā nav, jo šie melu meistari vienmēr prot uzvelt visu atbildību citiem, sevi iztēlojot par nevainīgiem jēriņiem. Tā kā ebrejiem pietika nekaunības pašiem nostāties tautas masu cīņas priekšgalā, tām pat neienāca prātā, ka tas krāpa visnelietīgākajā veidā.

Un tomēr tas bija tieši tā.

Jaunā šķira vēl nebija paguvusi īsti izveidoties, kad ebreji jau manīja, ka no šīs kārtas viņi var izveidot ieroci savu tālāko plānu īstenošanai. Vispirms ebreji izmantoja buržuāziju kā ieroci pret feodālo pasauli, bet vēlāk viņi izmantoja strādnieku kā savu ieroci pret buržuāzijas pasauli. Slēpdamies aiz buržuāzijas muguras, ebreji prata iekarot sev pilsoņu tiesības. Tagad, izmantojot strādnieku cīņu par savu eksistenci, ebreji, slēpdamies aiz šīs kārtas, cer pilnīgi nostiprināt savu kundzību šajā pasaulē.

Strādniekam īstenībā atliek tikai cīnīties par ebreju tautas nākotni. Pats to neapzinādamies, strādnieks ir nokļuvis tā spēka varā, pret kuru, kā viņam šķiet; viņš cīnās. Strādniekam tiek iedvests, it kā viņš cīnītos pret kapitālu, taču īstenībā viņam liek cīnīties par kapitālu. Visskaļāk ebreji klaigā par to, ka ir nepieciešama cīņa pret internacionālo kapitālu, bet īstenībā viņi organizē cīņu pret nacionālo ekonomiku. Graudami to, ebreji cer uz tās atliekām nostiprināt internacionālās biržas varu.

Ebreji rīkojas tā:

Iefiltrēdamies strādnieku rindās, viņi liekulīgi izliekas par viņu draugiem un tēlo šausmīgu sašutumu par strādnieku smagajām ciešanām. Ebreji cenšas ārkārtīgi sīki un konkrēti izstudēt visas strādnieku ikdienas dzīves patiesās un šķietamās grūtības. Balstīdamies uz šīm konkrētās situācijas zināšanām, viņi visiem spēkiem sekmē strādnieku tieksmi mainīt šos eksistences nosacījumus. Katram ārietim, kā zināms, piemīt dziļa tieksme pēc sociālā taisnīguma. Bet ebreji visviltīgākajā veidā šīs jūtas ekspluatē, pamazām pārvērzdami tās par naidu pret bagātākiem un laimīgākiem cilvēkiem. Šādi ebrejiem izdodas uzspiest savu zīmogu un piešķirt savu pasaules uzskatu visai strādnieku cīņai par labāku dzīvi. Tā ebreji liek pamatus marksisma mācībai.

Ebreji ar nolūku saista savu marksistisko sprediķi ar virkni konkrētu prasību, kuras no sociālā viedokļa ir pilnīgi taisnīgas. Tā viņi ar vienu šāvienu nošauj uzreiz divus zaķus. Pirmkārt, šādā ceļā marksisma mācība ārkārtīgi plaši izplatās. Otrkārt, viņi atgrūž daudzus kārtīgus cilvēkus no šo sociāli taisnīgo prasību atbalstīšanas, saistot šīs prasības ar marksisma propagandu. Šīs propagandas dēļ prasības tiek uzskatītas par netaisnīgām un pilnīgi neizpildāmām.

Īstenībā, aiz šīm tīri sociālajām prasībām ebreji slēpj savus velnišķīgos nolūkus. Brīžiem par šiem nolūkiem pilnīgi nekaunīgi tiek runāts atklāti.

Marksisma mācība ir dīvains sajaukums, kur savijas saprātīgais ar visnejēdzīgākajiem izdomājumiem, kurus spēj radīt cilvēka prāts. Tomēr ebrejs sistemātiski rūpējas, lai īstenībā tiktu izmantota tikai šī sprediķa otrā dala, bet nekādā gadījumā pirmā. Regulāri noliedzot personības lomu un līdz ar to gan nācijas, gan tās rases "saturu", marksisma mācība pamazām grauj visus elementāros pamatus cilvēku kultūrai, kuras likteņi atkarīgi tieši no šiem faktoriem. Tas, lūk, ir marksistiskā pasaules uzskata īstais kodols, ja šo noziedzīgo smadzeņu produktu vispār var uzskatīt par "pasaules uzskatu". Iznīcinādami diženas personības un rases lomu, ebreji ir iznīcinājuši pašu svarīgāko šķērsli zemāko kundzībai. Bet šie zemākie taču tieši ir ebreji.

Marksisma mācības noziedzīgā būtība jau tieši ir tās ekonomiskais un politiskais aspekts. Tieši šis aspekts atgrūž no marksisma visu inteliģento. Inteliģenti cilvēki sāk novērsties arī no strādnieku taisnīgajām prasībām. Taču vienlaikus vismazāk attīstīta strādnieku daļa bariem vien pāriet zem marksisma karogiem. Strādnieku kustībai, lai kāda tā būtu, ir vajadzīga sava inteliģence. Ebrejiem ir izdevies godīgu inteliģenci atraut no strādnieku kustības. Un tagad ebreji ir gatavi "upurēties"; viņi strādnieku kustībai dod inteliģenci no sava vidus.

Tā rodas fiziskā darba strādnieku kustība, kas pilnīgi atrodas ebreju vadībā. Ārēji šīs kustības mērķis ir strādnieku stāvokļa uzlabošana. Īstenībā runa ir par visu citu neebreju tautu paverdzināšanu un faktiski pilnīgu iznīcināšanu.

Masonisms ir uzņēmies lomu pacifistiskā garā sistemātiski vājināt nacionālās pašsaglabāšanās instinktu inteliģences aprindās. Bet plašās tautas masās un vispirms jau mietpilsoņu aprindās šo pašu uzdevumu ir uzņēmusies prese, kas arvien vairāk koncentrējas ebreju rokās. Šiem diviem graušanas līdzekļiem tagad pievienojies arī trešais, daudz briesmīgāks — kaila spēka organizācija. Ar pirmajiem diviem līdzekļiem ebreji veica visu sagatavošanas graujošo darbu. Tagad marksisma triecienkolonnai jāpabeidz viss darbs un jādod sabiedrībai izšķirošais trieciens.

Mūsu acu priekšā notiek kaut kas pilnīgi nedzirdēts. Tieši tās institūcijas, kuras visbiežāk apgalvo, ka esot vienīgās bēdīgi slavenās valsts varas nesējas, tieši tās izrādās pilnīgi paralizētas cīņā pret

marksismu. Īstenībā ebreji visos savas "izglītotās" darbības laikos labākos palīgus atrada sev tieši tajās mūsu valsts institūciju augstajās un augstākajās ierēdņu aprindās (protams, atsevišķi izņēmumi neko nemaina). Šīm ierēdniecības aprindām vienmēr piemitusi neparasta lišķība attiecībā pret vēl "augstākām" aprindām, no vienas puses, un neparasta augstprātība attiecībā pret "zemākām" aprindām, no otras puses. Viņu aprobežotība varēja mēroties tikai ar viņu pašapziņu. Bet tas jau tieši ir tas, kas ebrejam vajadzīgs. Tieši šādi varas pārstāvji viņam ir vismīļākie.

Reāli notikumi attīstījās aptuveni šādi.

Atbilstoši saviem galamērķiem, kuri ir gan visas pasaules ekonomiska iekarošana, gan arī politiska paverdzināšana, ebreji savu organizāciju sadala divās daļās, kuras ir it kā viena no otras nošķirtas, taču īstenībā veido vienotu veselumu. Protams, viņi sadala kustību, no vienas puses, politiskā partijā un, no otras puses, arodorganizācijā.

Arodkustības galvenais uzdevums ir strādnieku vervēšana. Smagajā cīņā par eksistenci, kura strādniekiem jāizcīna daudzu uzņēmēju alkatības un netālredzības dēļ, arodbiedrības sniedz strādniekiem kaut kādu materiālu palīdzību un atbalstu. Strādniekam nākas pašam rūpēties par savas dzīves uzlabošanu cīņā pret uzņēmējiem, kuri pret viņu izturas cietsirdīgi un bieži vien aizmirst savu atbildību sabiedrības priekšā. Arī valsts ir aizmirsusi strādniekus, un iznāk tā, ka viņus atceras tikai arodbiedrības. Alkatības apmāta tā dēvētā nacionālā buržuāzija rada strādniekam visus iedomājamos un neiedomājamos šķēršļus, lai tikai izjauktu visus mēģinājumus likvidēt bērnu darbu, uzlabotu sieviešu darba apstākļus, uzlabotu dzīvokļu apstākļus un atveseļotu darba procesus fabrikās un rūpnīcās. Tam visam buržuāzija ne tikai pretojas, bet bieži vien šādus pasākumus tieši sabotē. Un tad? Ebrejam tikai tas ir vajadzīgs. Izrādās, ka viņš vienīgais rūpējas par apspiesto likteņiem. Ebreji nostājas arodkustības priekšgalā. Viņiem tas ir jo vieglāk tāpēc, ka īstenībā viņu darbības uzdevums ir nevis godīga cīņa par sociālā ļaunuma iznīcināšanu; viņu reālais mērķis ir izveidot tādu kaujiniecisku ekonomisku organizāciju, kura akli klausītu viņiem un kalpotu par ieroci nacionālās valsts ekonomiskās neatkarības iznīcināšanai. Patiesi veselīgas sociālās politikas pamatā vajadzētu būt diviem kritērijiem: no vienas puses, pašu tautas veselības saglabāšanai un, no otras puses, — savas nacionālās valsts ekonomiskās neatkarības nodrošināšanas interesēm. Ebrejiem, protams, neeksistē nedz viens, nedz otrs kritērijs. Gluži pretēji, viņu mērķis ir dot triecienu gan vienam, gan arī otram. Ebreji grib panākt nevis nacionālās valsts ekonomikas neatkarības saglabāšanu, bet gan tās iznīcināšanu. Tāpēc viņi nejūt ne mazākos sirdsapziņas pārmetumus, strādnieku vārdā

izvirzot tādas ekonomiskas prasības, kuras ir ne vien praktiski neizpildāmas, bet kuras īstenībā nozīmē nacionālās saimniecības bojāeju. Taču ebrejiem nav vajadzīga arī veselīga nācija un fiziski vesela strādnieku šķira, viņiem vajadzīgs fiziski vājš pūlis, kuru vieglāk iedzīt jūgā. Tas savukārt ļauj viņiem izvirzīt visnejēdzīgākās prasības, kuras, kā viņi jau iepriekš zina, praktiski ir neizpildāmas, — tādas prasības, kuras vispār neko nevarētu mainīt un ir derīgas tikai masu kūdīšanai. Lūk, ebreju patiesie mērķi. Par strādnieku sociālā stāvokļa patiesu uzlabošanu viņiem nav nekādas daļas.

Arodkustības vadību ebreji nodrošinās līdz tam laikam, kamēr mēs paši nesāksim plašu tautas masu izglītošanu, kamēr mēs šīm masām neparādīsim īsto ceļu cīņai par viņu stāvokļa uzlabošanu, vai arī pati valsts neķersies pie ebrejiem kā nākas un nenobīdīs viņus no mūsu ceļa. Kamēr masas ir tik maz apzinīgas kā tagad un kamēr valsts paliek tik vienaldzīga kā tagad, strādnieku masas nenovēršami sekos pirmajam nejaušajam cilvēkam, kas tām izteiks visneprātīgākos solījumus. Bet šajā ziņā, kā zināms, ebreji ir nepārspēti meistari. Viņiem taču nepastāv nekāda morāle.

Šajā jomā ebreji īsā laikā uzveiks jebkuru konkurentu. Ebreji, kā zināms, ir diezgan asinskāri. Un atbilstoši tam viņi jau pašā sākumā visu arodkustību veido uz vardarbības pamata. Ja atradīsies cilvēki, kas uzminēs ebreju patiesos nolūkus un viņiem nesekos, tad pret viņiem tiks vērsts terors. Nevajag sevi krāpt: šīs teroristiskās taktikas panākumi ir milzīgi.

Pareizi visu nokārtojot, arodbiedrībām vajadzētu labvēlīgi ietekmēt visu nāciju. Taču tagadējos apstākļos ebreji arodbiedrības pārvērš par tiešu nacionālās saimniecības iznīcināšanas ieroci.

Paralēli tam norit politiskās organizācijas "darbs".

Tā darbojas kopā ar arodbiedrībām, jo arodbiedrības tikai sagatavo strādnieku, bet pēc tam tieši piespiež viņu iestāties politiskajā partijā. Turklāt arodbiedrības ir galvenais finansu avots, no kura politiskā organizācija saņem līdzekļus sava milzīgā aparāta uzturēšanai. Arodbiedrība kontrolē katra atsevišķa strādnieka politisko darbību un dažādu politisko demonstrāciju gadījumā piespiež savus biedrus tajās piedalīties. Galu galā arodbiedrības vispār aizmirst visus savus ekonomiskos uzdevumus un pilnīgi koncentrē savus pūliņus, lai sagatavotu masu streikus, vispārējos streikus kā politiskās cīņas līdzekļus.

Politiskā organizācija un arodorganizācija izveido plašu laikrakstu tiklu, kuri ir pilnīgi piemēroti vismazāk attīstīto cilvēku garīgajam apvārsnim. Šī prese vadoņu rokās kļūst par bezkaunīgu ieroci, lai uzkūdītu nācijas zemākos slāņus un provocē tos uz visneprātīgāko rīcību. Tā nemaz neuzskata par savu uzdevumu pamazām paaugstināt savu atpalikušo lasītāju zināšanu līmeni. Nē, savu uzdevumu tā saskata pašu zemiskāko instinktu uzkurināšanā. Iesīkstējusī masa, kas reizēm ir ļoti augstās domās par sevi, viegli uzķeras uz šādiem paņēmieniem. Turklāt prese ir arī komerciāli izdevīgs bizness un politiski izdevīgs ierocis. Visa šī prese diendienā veic apmelošanas kampaņu, fanātiskajai masai iedvešot ienaidu pret visu, kas kalpo nacionālai neatkarībai, kultūras attīstībai un nācijas ekonomiskās patstāvības nostiprināšanai.

Minētā prese vēršas īpaši nikni pret cilvēkiem ar stingru raksturu un izcilu prātu, kuri negrib piekāpties ebreju pretenziju priekšā. Lai kļūtu par ebreju vajāšanu objektu, nevajag pat tieši uzstāties pret viņiem; pietiek radīt aizdomas, ka šis cilvēks kādreiz varētu saprast, ka ir nepieciešama cīņa pret ebrejiem; pietiek pat ar to vien, ka šim cilvēkam ir spēcīgas rakstura īpašības un tātad viņš var palīdzēt savai tautai kādreiz sacelties un kļūt stiprai.

Ebreju šajā ziņā viņa instinkts nekad neviļ; viņš vienmēr uzminēs, kas nav ar viņu, un tādam cilvēkam jau nu vienmēr, protams, tiks nodrošināts jūdu nāvīgs ienaids. Tā kā ebrejs vienmēr nevis aizstāvas, bet gan uzbrūk, tad par savu ienaidnieku viņš uzskata ne tikai to, kas viņam neuzbrūk, bet arī to, kas izrāda viņam kaut niecīgāko pretošanos. Nu, un līdzekļi, kurus ebrejs izmanto savā cīņā pret godīgiem un stingriem cilvēkiem, ir zināmi: tā nav cīņa godīgiem līdzekļiem, bet gan cīņa ar meliem un apmelojumiem. Šajā jomā ebrejs neapstājas nekā priekšā. Te viņš patiešām ir "dižens" savā izdomā. Ne velti taču mūsu tauta ebrejā saskata pašu sātana iemiesojumu.

Tauta viegli kļūst par ebreju melu karagājiena upuri. No vienas puses, to sekmē plašu tautas masu nepietiekamā sagatavotība un līdz ar to nespēja izprast visus ebreju gājienus. No otras puses, to sekmē aprobežotais redzesloks un pilnīgs veselo instinktu trūkums mūsu augstākajos slāņos.

Pietiek ebrejiem uzbrukt vienam vai otram izcilam cilvēkam, kas pretojas viņu plāniem, un mūsu augstākie slāņi iedzimta gļēvuma dēļ nekavējoties novēršas no šī cilvēka; bet plašas tautas masas vienkāršības un muļķības dēļ visam noticēs. Toties valsts varas iestādes vai nu noklusē, vai arī, kas notiek vēl biežāk, pašas pievienojas šī cilvēka vajāšanai, iedomādamās, ka tādējādi darīs galu laikrakstu klaigām. Bet daža varas vainagota ēzeļa acīs tieši tāda rīcība nodrošina "klusumu un kārtību" un saglabā "valsts autoritāti".

Pamazām visiem kārtīgiem cilvēkiem bailes no apmelojumiem marksistiskajā presē kļūst par draudu, kas paralizē prātu un sirdi.

Cilvēki sāk vienkārši drebēt šausmīgā ienaidnieka priekšā un tāpēc pilnīgi kļūst par tā upuriem.

k) Tagad ebreju vara valstī ir jau tā nostiprināta, ka viņi ne vien var sevi saukt par ebrejiem, bet var jau atklāti atzīt, kādas tieši politiskās un nacionālās idejas nosaka visu viņu rīcību. Daļa ebreju rasei jau atklāti atzīst sevi par svešu tautu. Taču arī šeit neiztiek bez meliem. Cionisti visur skandē, ka tad, ja ebrejiem izdotos Palestīnā izveidot patstāvīgu valsti, tas arī būtu viss, kas ebrejiem kā nācijai vajadzīgs. Taču īstenībā tie ir tikai nekaunīgi meli, kuru mērķis atkal ir piekrāpt muļķus. Ebreju valsts ebrejiem Palestīnā vajadzīga nebūt ne tādēļ, lai tur patiešām dzīvotu, bet tikai tāpēc, lai tur radītu sev zināmu patstāvīgu bāzi, kura nebūtu pakļauta nekādai citu valstu kontrolei, un lai no turienes varētu vēl vairāk nesodīti turpināt pasaules krāpšanas politiku. Palestīnai jākļūst par patvērumu īpaši svarīgai neliešu grupai un augstskolās augošajiem krāpniekiem.

Tajā pašā laikā daļa ebreju nekaunīgi atzīst sevi par īpašu rasi, bet cita daļa turpina apgalvot, ka viņi ir vācieši, franči, angļi utt. Šajā jaunajā parādībā jāsaskata tikai vēl viens pierādījums tam, cik nekaunīgi ir kļuvuši ebreji un cik nesodīti viņi jūtas.

To, cik ebreji ir pārliecināti par savu tuvo uzvaru, apliecina tas, kā viņi tagad rīkojas ar citu tautu dēliem un meitām.

Melnmatains jauns ebrejs nekaunīgi tinas ap mūsu nevainīgo meiteni, un viņa nekaunīgajā sejā lasāms sātanisks prieks par to, ka viņš varēs nesodīti sabojāt šīs meitenes asinis un laupīt mūsu tautai vēl vienu veselīgu vācu māti. Ebreji visiem līdzekļiem cenšas sabojāt tās tautas rasu pamatus, kurai jātop pakļautai viņu jūgā. Ebreji ne vien paši cenšas sabojāt iespējami vairāk mūsu sieviešu un meiteņu. Nē, viņi pat palīdz šajā ziņā citām tautām. Vai tad tie nebija ebreji, kas atveda nēģerus līdz Reinas krastiem, lolodami slepeno domu un to pašu nelietīgo mērķi - asiņu sajaukšanās ceļā radīt ienīstajai baltajai rasei jo lielāku ļaunumu, gāzt šo rasi no tās politiskās un kultūras virsotnes, lai tad uzsēstos tai mugurā.

Ebreji nekad nespēs pakļaut tautu, kas saglabājusi savu rases tīrību. Viņi šajā pasaulē vienmēr valdīs tikai pār tām tautām, kuras zaudējušas asiņu tīrību.

Lūk, tāpēc ebreji cenšas ļoti plānveidīgi sagraut rases tīrību un šajā nolūkā regulāri saindē atsevišķu personu asinis.

Politiskajā jomā ebreji aizstāj demokrātijas ideju ar proletariāta diktatūras ideju.

Saorganizējuši masas zem marksisma karoga, ebreji ir izkaldinājuši sev ieroci, kas viņiem ļauj iztikt bez demokrātijas un dod iespēju ar dūres spēku pakļaut citas tautas, pār kurām viņi tagad grib valdīt ar diktatūras metodēm.

Revolucionizēšanas darbu ebreji plānveidīgi veic divos virzienos - ekonomiskajā un politiskajā virzienā.

Tās tautas, kuras pārāk spēcīgi pretojas, ebreji ievilina biezā ienaidnieku tīklā, tad iegrūž tās karā, bet, kad karš sācies, viņi paceļ revolūcijas karogu frontēs. Savu starptautisko sakaru dēļ ebrejiem to izdarīt nemaz nav grūti.

Ekonomiskā ziņā ebreji kaitē valstij līdz tam laikam, kamēr valsts uzņēmumi kļūst nerentabli, tiek denacionalizēti un nonāk ebreju finansu

kontrolē.

Politiskā ziņā ebreji sakauj veselas valstis, atņemot tām nepieciešamos līdzekļus, sagrauj visus nacionālās aizsardzības pamatus, iznīcina ticību valsts vadībai, apmētā dubļiem šīs valsts vēsturi un nopaļā visu diženo un nozīmīgo.

Kultūras ziņā ebreji cīnās pret valsti, sējot deģenerāciju mākslas, literatūras un teātra sfērā, samaitā veselīgu gaumi, sagrauj visus pareizos priekšstatus par skaisto, cēlo, cildeno un labo, iedveš cilvēkiem savus zemiskos ideālus.

Ebreji ņirgājas par reliģiju. Viņi grauj jebkuru tikumību un morāli, pasludinādami to visu par novecojušu. Tā tas turpinās līdz tam laikam, kamēr viņiem izdodas sagraut pēdējos šīs valsts un šīs tautas pastāvēšanas pamatus.

1) Tad ebreji uzskata, ka pienācis laiks veikt pēdējo lielo revolūciju. Sagrābuši politisko varu, viņi uzskata, ka tagad var nomest masku. "Tautas ebreja" vietā parādās asiņainais ebrejs, t.i., ebrejs, kas ir kļuvis par tautu tirānu. Īsā laikā viņš pilnīgi izskauž inteliģenci, nacionālās idejas nesēju. Laupījis tautām idejiskos vadītājus, viņš grib tos pilnīgi padarīt par saviem vergiem uz mūžīgiem laikiem.

Visšausmīgākais piemērs šajā ziņā ir Krievija, kur ebreji savā fanātiskajā mežonībā ir pazudinājuši 3 miljonus cilvēku, nežēlīgi nogalinādami vienus un iegrūzdami necilvēciskās bada mokās citus. Tas viss tika darīts tikai tādēļ, lai nelielai saujiņai ebreju literātu un biržas bandītu nodrošinātu diktatūru pār varenu tautu. Tomēr ebreju paverdzināto tautu brīvības beigas kļūst par pašu parazītu galu. Pēc upura nāves agrāk vai vēlāk nobeidzas arī pats vampīrs.

* * *

Vēl un vēlreiz apdomājot visus mūsu ģermāņu katastrofas cēloņus, nenovēršami nonākam pie tā paša secinājuma: mūsu sagrāves galvenais un izšķirošais cēlonis bija rasu problēmas nozīmīguma neizpratne un it īpaši ebreju briesmu neizpratne.

Ar mūsu sakāves rezultātiem frontēs 1918. gada augustā varējām tikt galā bez pūlēm. Ne jau šīs sakāves noveda mūs līdz kraham. Mūsu krahu sagatavoja tas spēks, kas sagatavoja arī šīs sakāves. Tas tika panākts, daudzu gadu desmitu laikā sistemātiski un plānveidīgi graujot mūsu tautas politiskos un morālos instinktus, laupot tautai to, bez kā vispār nav veselas un spēcīgas valsts.

Vecā ģermāņu impērija pilnīgi ignorēja rases problēmu. Neievērojot šo problēmu, impērija ignorēja arī tās tiesības, kas ir tautu pastāvēšanas vienīgais pamats. Tautas, kuras atļauj, ka tam laupa asiņu tīrību, izdara grēku pret Augstākā gribu (providenci). Un, ja stiprāka tauta viņus nogrūdīs no pjedestāla un pati ieņems viņu vietu, tad tā nav netaisnība; gluži pretēji, te jāsaskata taisnīguma uzvara. Ja šī tauta negrib ievērot asiņu tīrību, ko tai devusi daba, tad tai nav tiesību vēlāk sūdzēties, ka tā zaudējusi savu eksistenci uz zemes.

Šajā pasaulē visu ir iespējams izlabot. Katra sakāve var kļūt par nākamās uzvaras cēloni. Katrs zaudēts karš var kļūt par impulsu jaunai izaugsmei. Katra nelaime var cilvēkos izraisīt jaunu enerģijas pieplūdumu. Jebkurš jūgs var kļūt par avotu jauniem spēkiem un jaunai atdzimšanai. Tas viss ir iespējams, kamēr tautas saglabā savu asiņu tīrību. Tikai, zaudējot savu asiņu tīrību, laime ir zaudēta uz mūžiem. Cilvēki grimst lejup jau uz mūžiem, un no cilvēka organisma vairs nav iespējams iztīrīt asins saindēšanās sekas.

Pietiek tikai salīdzināt šī faktora milzīgo nozīmi ar visu citāda veida faktoru nozīmi, un mēs uzreiz pārliecināsimies, ka visām pārējām problēmām salīdzinājumā ar rases problēmu ir gaužām niecīga nozīme. Visiem pārējiem faktoriem ir tikai pārejoša nozīme. Bet asiņu tīrības problēma pastāvēs līdz tam laikam, kamēr vien pastāvēs pats cilvēks.

Visi nopietnie sabrukuma simptomi, kas atklājās pie mums pirmskara periodā, galu galā ir saistīti ar rasu problēmu.

Vienalga, vai runa būtu par vispārējām vēlēšanu tiesībām vai par nenormālībām ekonomikā, par bēdīgajiem simptomiem kultūras dzīvē vai par deģenerēšanās simptomiem politikā, par nepareizu nostādni audzināšanas jautājumā vai par slikto ietekmi, kuru prese atstāj uz pieaugušajiem, - vienalga, visa nelaime beigu beigās bija nevērīgajā attieksmē pret rases problēmām un svešas rases draudu neizpratnē.

Lūk, ar to izskaidrojams apstāklis, ka nekādas nopietnas sekas nevarēja būt nedz reformām, nedz sociālās palīdzības pasākumiem, nedz arī tīri politiska rakstura pūliņiem. Lielas nozīmes nebija arī ne ekonomiskajai attīstībai, ne arī mūsu zinātnisko zināšanu pieaugumam. Gluži pretēji, (gan nācija, gan valsts, t.i., tas organisms, kas vienīgais nācijai dod iespēju dzīvot un attīstīties pasaulē, kļuva nevis veselīgāki, bet gan pamazām zaudēja veselību. Lai gan vecā vācu impērija ārēji plauka, tomēr tās iekšējo vājumu nebija iespējams noslēpt. Jebkurš mēģinājums patiesi attīstīt un nostiprināt impēriju, nenovēršami sašķīda pret to, ka mēs ignorējām pašu svarīgāko problēmu.

Protams, būtu nepareizi domāt, ka pilnīgi visi dažādu politisko virzienu pārstāvji mūsu zemē un pilnīgi visi mūsu valdītāji, kuri mēģināja ārstēt Vāciju, bija slikti vai ļaunprātīgi cilvēki. Nē, viņu darbībai nebija panākumu tikai tāpēc, ka labākajā gadījumā viņi redzēja tikai slimības ārējās izpausmes un pievēra acis, lai neredzētu tās patiesos ierosinātājus. Tas, kas labi iedziļināsies mūsu vecās impērijas attīstības vēsturē un objektīvi spriedīs, nāks pie secinājuma, ka jau Vācijas apvienošanās un ar to saistītās izaugsmes laikmetā bija saskatāmi sabrukuma simptomi. Šādiem novērotājiem vajadzēs atzīt, ka, neraugoties uz visām politiskajām sekmēm un milzīgo bagātības pieaugumu, valsts vispārējais stāvoklis tomēr ar katru gadu pasliktinājās. Par to var spriest jau pēc vēlēšanu rezultātiem reihstāgā. Arī par marksistiem nodoto balsu skaita sistemātiskais pieaugums liecināja, ka tuvojas iekšējais un ārējais sabrukums. Visiem tā dēvēto buržuāzisko partiju panākumiem nebija nekādas nozīmes ne vien tāpēc, ka šīs partijas neprata pat apturēt marksistu skaita pieaugumu, bet arī tāpēc, ka pašās buržuāziskajās partijās jau bija sācies sairuma process. Buržuāziskā pasaule, to pati nemanot, jau bija saindēta ar marksistisko priekšstatu indi, bet buržuāzisko partiju cīņa pret marksismu bija vairāk godkārīgu vadoņu konkurence nekā patiesi principiāla tādu pretinieku cīņa, kuri nolēmuši iet līdz galam. Tikai ebreji jau šajā laikā sistemātiski un nelokāmi cīnījās noteiktā virzienā. Jo vājāka kļuva pašsaglabāšanās griba mūsu tautā, jo augstāk cēlās, jo spilgtāk staroja ebreju zvaigzne - Dāvida zvaigzne.

Lūk, tāpēc 1914. gada augustā mums nebija vienotas, saliedētas tautas, kas uzbruka pretinieka cietoksnim. Nē, tās nebija! Mēs bijām liecinieki tikai pēdējam nacionālās pašsaglabāšanās instinkta uzliesmojumam, pēdējiem krampjainajiem pūliņiem nokratīt marksistiski pacifistisko jūgu, kas jau sen bija grauzis mūsu tautas veselību. Un šajā liktenīgajā brīdī arī mēs nebijām spējīgi saprast, kur ir mūsu patiesais iekšējais ienaidnieks. Lūk, tāpēc arī jebkura ārējā pretošanās bija veltīga. Augstākā griba mums nedeva uzvaru, un katrs saņēma pēc nopelniem.

Tāpēc mēs balstījāmies uz visiem šiem apsvērumiem, kad izstrādājām visas mūsu jaunās kustības pamatus. Mēs esam dziļi pārliecināti, ka tikai mūsu kustība ir spējīga aizkavēt vācu tautas tālāko krišanu, un pēc tam iet tālāk un radīt granīta pamatu, uz kura savulaik izaugs jauna valsts. Tā nebūs tāda valsts, kas ir sveša tautai un kurai ir tikai saimnieciskas intereses. Nē, tas būs īsts tautisks organisms - tā būs Ģermāņu valsts, kas patiesi pārstāvēs vācu nāciju.

12. nodaļa: Vācijas nacionālsociālistiskās strādnieku partijas attīstības sākumposms

Sava darba pirmās daļas noslēgumā gribu pakavēties pie mūsu kustības sākumposma un reizē līdz ar to apskatīt dažus jautājumus, kuri toreiz tika izvirzīti priekšplānā. Tas nenozīmē, ka es šeit detalizēti iztirzāšu visas mūsu kustības problēmas. Jaunās kustības mērķi un uzdevumi ir tik grandiozi, ka tiem varētu veltīt veselu sējumu. Šī darba otrajā daļā centīšos sīki iztirzāt kustības programmatiskās nostādnes un parādīt to, ko saprotam ar vārdu "valsts". Sakot "mēs", domāju tos simtus un tūkstošus vāciešu, kuri, vispār runājot, tiecas uz to pašu ideālu, lai gan ne vienmēr tā apzīmēšanai lieto vienus un tos pašus vārdus. Visām lielām reformām ir raksturīgs tieši tas, ka, neskatoties uz to, ka tās jau atbalsta miljoniem cilvēku, tomēr reformu priekšvēstnesis ir viens cilvēks. Simtiem un tūkstošiem cilvēku lolo kādu noteiktu sapni varbūt jau gadsimtiem ilgi. Un, lūk, beidzot parādās cilvēks, kas kļūst par šo mērķu pavēstītāju un izskaidrotāju, un tādējādi kļūst par jaunas un lielas idejas karognesēju.

Dziļā neapmierinātība, kas valda miljonu cilvēku sirdīs, jau pati par sevi liecina, ka šīs masas sapņo par kaut ko principiāli jaunu, par pašreizējo apstākļu radikālām izmaiņām. Masu neapmierinātība parādās dažādās formās. Vieniem izpaužas kā izmisums un bezcerība, otriem — kā sašutums un dusmas, trešajiem — kā pilnīga vienaldzība, ceturtajiem — kā trakojošs niknums utt. Par šo masu iekšējo neapmierinātību vienādā mērā liecina gan tas, ka daudziem cilvēkiem ir apnikušas jebkuras vēlēšanas, gan arī tas, ka ir daudz tādu vēlētāju, kas fanātiski balso par galēji kreisiem spēkiem.

Tieši pie šīm ļaužu grupām jaunā kustība vēršas pirmām kārtām. Mūsu partija ir izvirzījusi uzdevumu sapulcēt zem saviem karogiem nevis labi paēdušos un apmierinātos cilvēkus, bet gan pazemotos un ļoti neapmierinātos, cietējus un nemiera pilnos garus. Partijai bija jāizvirza sev uzdevums nepeldēt virspusē, bet gan pirmām kārtām saskatīt lietu kodolu.

* * *

Raugoties no tīri politiska viedokļa, mēs 1918. gadā atradāmies šādā stāvoklī. Tauta ir sašķelta divās daļās. Viena ļoti neliela daļa galvenokārt ietver nacionālo inteliģenci, un tās rindās nav fiziskā darba darītāju. Arēji šī inteliģence ir nacionāli noskaņota, taču ar šo vārdu tā vēl arvien nesaprot neko citu, kā tikai tā saucamo valsts interešu vāju un šablonisku aizstāvību, kas atbilst sakrīt arī dinastijas interesēm. Inteliģence savas idejas un mērķus cenšas aizstāvēt ar garīgiem ieročiem, kas tāpat kā agrāk ir nepietiekami stipri, virspusīgi un pilnīgi bezspēcīgi pretinieka brutalitātes priekšā. 1918. gadā šī vēl nesen valdošā šķira tika gāzta ar vienu triecienu. Tagad, bailēs drebot, šis slānis ir gatavs padevīgi paciest jebkuru pazemojumu un gļēvi pakļauties nesaudzīgam ienaidniekam.

Šim slānim pretī stāv cita šķira: plašas darbaļaužu masas, fiziskā darba darītāji. Šīs masas ir apvienotas vairāk vai mazāk radikālās marksistiskās partijās un ir apņēmības pilnas katru idejisko pretošanos salauzt ar spēku. Tās nevēlas būt nacionālas, apzināti noraida jebkāda veida nacionālo interešu aizsardzību un labprāt liec galvu jebkurā ārzemju jūgā. Šī otrā nometne, protams, skaitliski ievērojami pārsniedz pirmo. Taču galvenais ir tas, ka šajā nometnē atrodas tieši tie elementi, bez kuru līdzdalības nav iedomājama un iespējama nekāda nacionālā atdzimšana.

Viena lieta bija skaidra jau 1918. gadā: vācu tautas atdzimšana, lai arī kāda tā nebūtu, iespējama tikai, Vācijai atgūstot agrāko ārējo spēku. Mūsu buržuāziskie "valstsvīri" visu laiku pļāpā, ka, lai atgūtu spēku starptautiskajā arēnā, Vācijai trūkst vienīgi ieroču. Tas nav pareizi. Patiesībā mums pirmām kārtām trūkst gribasspēka. Savulaik vācu tautai ieroču bija vairāk nekā vajadzīgs. Un tomēr šie ieroči nespēja nosargāt mūsu brīvību. Tas notika tādēļ, ka nacionālās pašsaglabāšanās instinkts izrādījās nepietiekami spēcīgs, kā arī trūka pašsaglabāšanās gribas. Nekādi ieroči nepalīdzēs, tie būs tikai nedzīvs, nevērtīgs materiāls, ja pietrūks uzņēmības, gatavības un gribas šos ieročus izmantot. Vācija pārvērtās par aizstāvēties nespējīgu zemi ne jau tādēļ, ka tai trūka ieroču, bet gan tāpēc, ka trūka gribas līdz galam izmantot ieroču spēku cīņā par sava tautiskuma saglabāšanu.

Kreiso politiķu kungi tagad savu gļēvo, ar pārmērīgi lielu piekāpšanos raksturīgo politiku mīl attaisnot ar to, ka Vācijai vairs nav ieroču. Īstenībā ir gluži otrādi. Tieši, pateicoties šai antinacionālajai noziedzīgajai politikai un tam, ka jūs, kungi, nodevāt Vācijas nacionālās intereses, jums nācās atdot mūsu valsts ieročus. Tagad jūs savu nelietīgo gļēvulību cenšaties novelt uz ieroču trūkumu. Tāpat kā viss, kas nāk pār jūsu lūpām, ari tas ir vienkārši meli un falsifikācija.

Taču jāsaka, ka šis pārmetums tāpat attiecas arī uz labējā spārna politiķiem. Tikai, pateicoties viņu rakstura trūkumam un gļēvumam, 1918. gadā pie varas nonākušie ebreju salašņas varēja vācu nācijai nozagt ieročus. Arī šiem politiķiem nav nekāda pamata un nekādu tiesību mēģināt attaisnot savu gudro piesardzīgumu (lasi: gļēvumu) ar to, ka nav ieroču, jo tas, ka Vācija nav apbruņota, ir viņu gļēvulības rezultāts.

Tādēļ Vācijas spēka atdzimšanas problēma neslēpjas vis tur, kā atkal iegūt ieročus, bet gan nepieciešamībā radīt to garaspēku, kurš vienīgais dod tautai iespēju izmantot ieročus. Ja tautā šis gars ir dzīvs, tās griba atradīs tūkstošiem ceļu ieroču iegūšanai. Gļēvulim var iedot pat desmit šautenes, bet uzbrukuma laikā viņš neizšaus ne no vienas. Sīs desmit šautenes gļēvuļa rokās dos mazāku labumu nekā parasta nūja drosmīga cilvēka rokās.

Jautājums par mūsu tautas politiskās varenības atdzimšanu pirmām kārtām ir jautājums par nacionālās pašsaglabāšanās instinkta atveseļošanu, jo jebkuras valsts ārpolitikas vērtējums nebūt netiek pamatots ar to, cik daudz ieroču ir šai valstij. Noteiktas valsts potenciālais spēks pirmām kārtām tiek vērtēts, balstoties uz attiecīgajai nācijai piemītošo morālās pretošanās spēku. Kad tiek noteikta vienas vai otras tautas kā iespējamā starptautiskā sabiedrotā vērtība, kad kritērijs ir nevis nedzīvo ieroču daudzums, bet gan tas, cik dzīva šajā tautā ir cīņas varonība, cik spēcīga un kvēla ir tās nacionālās pašsaglabāšanās griba. Savienība tiek slēgta nevis ar ieročiem, bet gan ar cilvēkiem. Piemēram, angļu tauta visas pasaules acīs vienmēr būs vērtīgs sabiedrotais līdz tam laikam, kamēr tās vadītāji un plašas tautas masas saglabās nelokāmību un sīkstumu, un novedīs līdz galam iesākto cīņu, neapstājoties nekādu upuru priekšā un nerēķinoties ar to, cik ilgi šī cīņa turpināsies. Bez tam visa-pasaule zina, ka, uzsākot cīņu, angļi par izšķirošu momentu nebūt neuzskata savu ieroču stāvokli salīdzinājumā ar pretinieka bruņojumu.

Ja sapratīsim, ka vācu nācijas atdzimšana ir iespējama tikai, pamatojoties uz politiskās pašsaglabāšanās instinkta atdzimšanu, mums kļūs skaidra arī cita lieta: par maz ir iekarot to nelielo slāni, kas sastāv no vairāk vai mazāk nacionālistiski noskaņotiem elementiem. Pirmām kārtām nacionālās idejas ir jāiepludina masās, kas līdz šim ir antinacionāli noskaņotas.

Lūk, kādēļ jaunajai kustībai, kura par mērķi ir izvirzījusi suverēnas vācu valsts atdzimšanu, savā cīņā vajadzēs orientēties vienīgi uz plašo tautas masu iekarošanu. Lai cik nožēlojama arī nebūtu mūsu tā saucamā nacionālā buržuāzija, lai cik vāji attīstītas nebūtu tās patiesi nacionālās jūtas, ir skaidrs, ka no šīs puses nav gaidāma nopietna pretošanās, ja pratīsim nodrošināt spēcīgu nacionālo iekšpolitiku un ārpolitiku. Pat ja šie slāņi ar tiem raksturīgo aprobežotību un netālredzību uzsāktu pasīvu pretošanos, kā tas zināmā mērā notika arī Bismarka laikā, tad, ievērojot viņu plaši pazīstamo gļēvulību, ar to nevajadzētu nopietni rēķināties.

Pavisam kas cits ir mūsu internacionāli noskaņoto tautiešu masas. Te jārēķinās ne tikai ar masu primitīvo spēku, kas radis visas problēmas risināt vardarbīgi, bet arī ar šo masu ebrejisko vadību, kura ir gatava izmantot visdzelžainākos un visnežēlīgākos cīņas paņēmienus. Lai apspiestu jebkuru vācu atdzimšanas izpausmi, šī nometne neapstāsies pie tiem pašiem līdzekļiem, kādus tā savā laikā izmantoja, lai lauztu vācu armijas mugurkaulu. Galvenais ir tas, ka parlamentārā valstī šīs masas jau savu apmēru dēļ vien var nepieļaut jebkuru ārpolitiku, kas virzītu uz nācijas

atdzimšanu; tās var panāktāka citas tautas vispār mūs kā iespējamos sabiedrotos vērtēs ļoti zemu. Nevajag domāt, ka tikai mēs vieni paši saprotam, cik ļoti Vāciju vājina 15 miljonu cilvēku lielā marksistu, demokrātu, pacifistu un centra partijas piekritēju nometne. Nē, ari ārzemēs ļoti labi zina, ka šis balasts mūs ļoti novājina un kā sabiedrotos padara mazvērtīgus. Neviena valsts parasti nes līdz savienību ar tādu sabiedroto, kuras iedzīvotāju aktīvākā daļa nevēlas atbalstīt samērā apņēmīgu un noteiktu ārpolitiku.

Turklāt jāievēro fakts, ka šo nacionālās nodevības partiju vadītāji noteikti cīnīsies pret jebkuru atdzimšanas izpausmi jau sava pašsaglabā šanās instinkta dēļ vien. Tādēļ vēsturiski pilnīgi nav iedomājams tas, ka vācu tauta varēs atkal iekarot agrākās pozīcijas, pirms nebūs nokārtoti rēķini ar mūsu sabrukuma īstajiem vaininiekiem. Vēstures tiesas priekšā 1918. gada novembris tiks uzskatīts nevis par monarhijas nodevību, bet gan par dzimtenes nodevību.

Lai atgūtu neatkarību starptautiskajā arēnā, Vācijai vispirms ir jāatgūst vienota griba un tautas vienotība.

Raugoties no tehniskā viedokļa, ir skaidrs, ka ideja par neatkarīgu Vāciju starptautiskajā arēnā nav īstenojama, kamēr šo atbrīvošanās ideju neatbalstīs visplašākās tautas masas. Ikviens virsnieks ātri sapratīs, ka, vadoties no militāra viedokļa, mēs nevaram karot, balstoties vienīgi uz studentu bataljoniem; bez tautas smadzenēm ir vēl nepieciešamas ari tās dūres. Jāievēro arī tas, ka mūsu nacionālā aizsardzība — ja tā balstīsies tikai uz tā saucamo inteliģenci — nozīmēs to spēku izšķērdību, kuru mums ir pavisam maz. Ļoti asi izjutām zaudējumus, kad 1914. gada rudenī Flandrijas frontē bojā gāja tik liels skaits jaunās vācu inteliģences, kas cīnījās brīvprātīgo pulkos. Tas bija vislabākais, kas piederēja mūsu nācijai; šo neatsveramo zaudējumu izjutām visa kara laikā. Bez strādnieku masām ne tikai nespējam karot, bet pat nevaram tehniski sagatavoties karam. Arī tādēļ pirmām kārtām ir nepieciešama visas mūsu tautas gribas vienotība. Bez tam neaizmirsīsim, ka mums jārēķinās ar uzvarētāju Versaļā noteikto kontroli. Ikvienu mūsu darbību uzrauga tūkstošiem greizsirdīgu acu. Šādos apstākļos jebkura veida tehniski militārā gatavošanās ir iespējama tikai tad, ja būsim absolūti vienoti un ja Versaļas spiegiem palīdzēs tikai atsevišķi nelieši, kas ir pārdevušies par 30 sudraba grašiem. Ar šādiem atsevišķiem neliešiem viegli tiksim galā. Taču neko nevar izdarīt pret masu miljoniem, ja tie savas politiskās pārliecības dēļ nevēlas nekādu nacionālo atdzimšanu. Šāda pretošanās nav pārvarama tikmēr, kamēr nebūsim uzvarējuši viņu naidīguma galveno cēloni, kas slēpjas marksistiskajā pasaules uzskatā, un kamēr no viņu sirdīm un prātiem neizravēsim marksisma idejas.

Lai no kāda redzes viedokļa raudzītos, — vai nu tā būtu tehniskā sagatavotība, karš vai ārpolitisko savienību ideja, — jautājums par Vācijas neatkarību jāsāk risināt vispirms ar plašās tautas masu iekarošanu.

Jāatceras, ka, neiekarojot ārējo brīvību, jebkuras iekšējās reformas labākajā gadījumā mūs pārvērtīs tikai par ārējam ienaidniekam izdevīgāku koloniju. Jebkura tā saucamā ekonomiskā uzplaukuma augļus vienalga plūks tikai valstis, kuras mūs kontrolēs. Un, ja sociālo pārmaiņu rezultātā mēs sāksim strādāt labāk, tad šis darbs dos labumu tikai tām. Attiecībā uz kultūras progresu jānorāda, ka vācu nācijai tas vispār nebūs pieejams līdz tam brīdim, kamēr tā neiekaros nacionālo neatkarību, jo kultūras progress ir cieši saistīts ar politisko neatkarību un nacionāla veseluma cieņu un godu.

* * *

Tādējādi, ja visa mūsu nacionālā nākotne ir tik cieši saistīta ar visplašāko tautas slāņu sapulcināšanu zem nacionālās idejas karoga, ir skaidrs, ka tieši tas ir vislielākais un vissvarīgākais mūsu kustības uzdevums. Tā nevar aprobežoties ar šī brīža jautājumiem; tai jāvelta uzmanība to jautājumu risināšanai, no kuriem ir atkarīga nākotne.

Lūk, tādēļ mums jau 1919. gadā bija pilnīgi skaidrs, ka jaunās kustības augstākajam mērķim jābūt masu "nacionalizācijai", t.i., nacionālās idejas iepludināšanai visplašākajās tautas masās.

No jautājuma nostādnes taktiskā viedokļa raugoties, izriet virkne prasību:

1. Lai iekarotu masas nacionālās atdzimšanas idejas atbalstīšanai, nav par lieliem nekādi sociālie upuri.

Lai ari kāda saimnieciska rakstura piekāpšanās notiktu darbaļaužu priekšā, tas nav nekas, salīdzinot ar to milzīgo labumu, kuru iegūs visa nācija, ja šī piekāpšanās palīdzēs visus šos slāņus atgriezt atpakaļ zem nācijas karogiem. Tikai tuvredzīgas aprobežotības dēļ — kura diemžēl ir tik raksturīga mūsu rūpnieku aprindām — var nesaprast: ja mums neizdosies atjaunot pilnīgu nācijas solidaritāti, nebūs iespējams stabils saimniecības uzplaukums un līdz ar to nevarēs gūt arī redzamu saimniecisku labumu.

Mēs karā nebūtu zaudējuši, ja vācu arodbiedrības tiešām visā pilnībā būtu rūpējušās par nacionālās aizsardzības lietu un strādnieki kā šo arodbiedrību biedri fanātiski būtu cīnījušies par dzimteni. Tas nekas, ka šīs arodbiedrības ļoti enerģiski būtu aizstāvējušas strādnieku ekonomiskās intereses pret peļņas kārajiem uzņēmējiem un dažreiz būtu izmantojušas ari streiku, lai piespiestu uzņēmējus ievērot strādnieku likumīgās prasības. Tādēļ mūsu nācija bojā neaizietu, ja vien arodbiedrības no visas sirds būtu atbalstījušas karu. Bet, ja mēs karā būtu uzvarējuši, tad visas ekonomiskā rakstura piekāpšanās strādnieku priekšā tiktu atlīdzinātas ar uzviju un liktos vienkārši smieklīgas.

Tātad kustība, kura sev ir izvirzījusi lielo uzdevumu — atgriezt strādnieku šķiru atpakaļ nācijas klēpī — nedrīkst aizmirst, ka jautājumam par ekonomiskiem upuriem vispār te nav nekādas nozīmes, jo ekonomiska rakstura piekāpšanās neapdraud nacionālās saimniecības neatkarību.

2. Audzināt plašās tautas masas nacionālā garā ir iespējams, tikai paaugstinot viņu sociālo līmeni. Tikai to izdarot, ir iespējams radīt vispārekonomiskos priekšnosacījumus, kuri vispār ļauj atsevišķam cilvēkam piedalīties visas nācijas kultūras sasniegumu baudīšanā.

3. Iepludināt nacionālo ideju tautas masās nav iespējams, veicot nekonsekventus, nepilnīgus pasākumus, — tas nav iespējams, ja raugāmies no tā saucamā "objektivitātes" viedokļa. Lai sasniegtu mērķus, ļoti noteikti, fanātiski un vienā virzienā jākoncentrējas tieši uz šo mērķi. Tas nozīmē, ka iekarot veselu tautu nacionālās idejas atbalstam nav iespējams tādā veidā, kādā to iedomājas mūsu buržuāzija, t.i., ar vienām vai otrām atrunām un ierobežojumiem. Ir jāpieņem galēji nacionālistisks viedoklis un nav jābaidās no ekscesiem, kas ir saistīti ar jebkuru galējību. Indei ir nepieciešama pretinde. Tikai mērena un akurāta buržuā banālais prāts var iedomāties, ka paradīzē ir iespējams nokļūt pa zelta viduscelu.

Tautas masas nesastāv ne no profesoriem un ne no diplomātiem. Tām ir tikai nedaudz abstrakto zināšanu. Tautas masām izšķirošais ir jūtas. Pozitīva vai negatīva masu attieksme pret vienu vai otru parādību lielākoties tiek izteikta ar jūtu palīdzību. Masās pirmām kārtām ir jūtīgas pret spēka izpausmēm.

Tām jāpasaka skaidrs "jā" vai "nē", citādi tās nesaprot. Bet tieši tādēļ, ka masas vadās no jūtām, tās ir grūti piespiest svārstīties. Ticību satricināt ir daudz grūtāk nekā zināšanas; mīlestība ir noturīgāka nekā cieņa; naids ir noturīgāks nekā vienkāršas antipātijas. Virzītājspēks vislielākajiem apvērsumiem zemes virsū vienmēr ir bijis masu fanātisms, kas dažreiz ir pārvērties histērijā. Nekad šāds virzītājspēks nav bijušas kaut kādas idejas, kas pēkšņi aptvērušas masas. Kas grib iegūt savā pusē plašas tautas masas, tam vispirms ir jāatrod atslēga, kas atver durvis uz tautas sirdi. Šāda atslēga ir griba un spēks, bet nevis "objektivitāte", t.i., vājums.

4. Tautas dvēseli ir iespējams iekarot, tikai vienlaicīgi cīnoties par saviem pozitīvajiem mērķiem un par mūsu ideju pretinieku iznīcināšanu.

Ja tu pret pretinieku cīnīsies ļoti nesaudzīgi, tauta to uztvers kā tavas taisnības pierādījumu. Ja tu atteiksies no pilnīgas ienaidnieka iznīcināšanas, tauta to uztvers kā tavu nepārliecinātību par paša taisnību, varbūt pat kā zīmi tam, ka tev nav taisnība.

Plašās tautas masas ir tikai dabas daļiņa. Tās nesaprot, kā cilvēki, kas apgalvo, ka cīnās par pilnīgi pretējiem mērķiem, var draudzīgi sniegt viens otram roku. Masas prasa tikai vienu, — lai stiprākais uzvarētu vājāko, iznīcinātu vai pilnīgi pakļautu to.

Ieviest nacionālo ideju plašās tautas masās izdosies tikai tad, ja vienlaikus ar pozitīvo cīņu par tautas dvēseli cīnīsimies arī par tās starptautisko saindētāju pilnīgu iznīcināšanu.

5. Visi lielie jautājumi tajā pašā laikā ir pašreizējā momenta svarīgākie jautājumi un visus tos ir radījuši noteikti un daudz dziļāki cēloņi. Izšķiroša nozīme ir tikai vienai problēmai: tautas rasiskai saglabāšanai. Īsto cilvēka spēku vai vājumu nosaka tikai viņa asiņu tīrības pakāpe. Cilvēki, kas neizprot rasu problēmu, līdzinās pētniekam, kas mopsim grib iemācīt dzinējsuņa īpašības, nesaprotot, ka dzinējsuņa straujais skrējiens vai pūdeļa apķērīgums ir viņu rases īpašības, un tās nav iespējams iemācīt. Tautas, kas nerūpējas par savas rases tīrību, atsakās no dvēseliskās dzīves vienotības visās tās izpausmēs. Nepietiekama asiņu viendabība nenovēršami noved pie attiecīgās tautas dzīves nepietiekamas vienotības.

Kas grib vācu tautu atbrīvot no svešas ietekmes un mūsdienu netikumiem, tam tā vispirms jāatbrīvo no svešiem faktoriem, kuri ir visu šo netikumu ierosinātāji.

Kamēr mēs pilnīgi neizpratīsim rasu problēmas nozīmi un līdz ar to arī ebreju jautājuma nozīmi, vācu nācijas atdzimšana nenotiks.

Rasu problēma dod iespēju izprast ne tikai pasaules vēstures gaitu, bet arī visas cilvēces kultūras attīstību vispār.

6. Mūsu tieksme atgriezt tautas klēpī tās plašās masas, kuras līdz šim atrodas internacionālajā nometnē, nekādā gadījumā nenozīmē atteikšanos no atsevišķu kārtu taisnīgo interešu aizstāvēšanas. Šo kārtu un profesiju interešu atšķirība nebūt nav tas pats, kas šķiru šķelšanās. Nē, šādas atšķirības ir tikai visas mūsu ekonomiskās dzīves pašsaprotams rezultāts. Cilvēku grupēšana pēc profesijām nebūt nav pretrunā tautas interesēm kopumā. Šīm interesēm nepieciešama vienotība tikai tajos jautājumos, kuri patiešām skar visu tautu.

Atgriezt tautas vai pat tikai valsts klēpī kārtu, kas kļuvusi par šķiru, var, ja augstākās šķiras nenolaižas zemāk, bet zemākās šķiras spēj pacelties augstāk. Šī procesa īstenotāji nekad nevar būt augstākās šķiras; to var īstenot tikai zemākā šķira, kas cīnās par savu līdztiesību. Piemēram, mūsdienu buržuāzija ir ieņēmusi savu vietu valstī ne jau muižniecības veikto pasākumu dēļ, bet gan pateicoties pašas enerģijai un savu vadītāju centieniem.

Vācu nācijai mēs iekarosim tās strādnieku nevis ar nožēlojamu un sentimentālu brāļošanos, bet gan ar sistemātiskas un plānveidīgas viņa sociālā un kultūras līmeņa paaugstināšanas politikas īstenošanu līdz tam laikam, kamēr šādi pūliņi nodrošinās interešu pretišķību izzušanu vispār vai vismaz pašās svarīgākajās jomās. Kustībai, kas ir izvirzījusi sev tādus mērķus, protams, vispirms jāmeklē piekritēji tieši strādātāju nometnē. Inteliģence mums vajadzīga tikai tādā mērā, kādā tā pilnīgi izprot šo mērķi. Šis pārvēršanās un tuvināšanās process, protams, nenotiks 10 vai 20 gadu laikā; tam būs vajadzīgas vairākas paaudzes.

Lielākais šķērslis mūsdienu strādnieku tuvināšanā nācijai kā vienotam veselam nebūt nav kārtu interešu atšķirības. Nē, šis šķērslis ir apslēpts strādnieku šķiras pašreizējo vadītāju internacionālajās ambīcijās, viņu nostādnēs, kuras vērstas pret valsti un tēvzemi. Ja arodbiedrību vadībā atrastos patiesi nacionāli noskaņoti cilvēki un ja viņi fanātiski īstenotu savas nacionālās idejas politikā un vispār visas tautas dzīvē, tad miljoniem strādnieku kļūtu par visvērtīgākajiem mūsu sabiedrības, mūsu tautas locekļiem neatkarīgi no tā, ka pastāv domstarpības patiešām ekonomiskos jautājumos.

Tādai kustībai, kas godīgi grib atdot vācu strādnieku savai nācijai, protams, visasākajā veidā jāvēršas pret tiem uzņēmējiem, kuri ar tautas interesēm saprot tikai savu neierobežoto varu pār strādnieku kā darbaspēka pārdevēju un kuri jebkurā mēģinājumā pilnīgi taisnīgi aizstāvēt strādnieka likumīgās intereses saskata noziegumu pret "tautu". Cilvēki, kuri aizstāv šādu "pasaules uzskatu", apzināti aizstāv nepatiesību un melus. Tautas kā vienota veseluma intereses uzliek noteiktus pienākumus ne tikai vienai pusei, bet gan abām pusēm.

Ja strādnieki, nerēķinādamies ar lielu labumu un nacionālās rūpniecības stāvokli, balstīdamies tikai uz savu spēku, ar šantāžas palīdzību panāk noteiktu piekāpšanos, tad viņi patiesi grēko pret tautu: bet tāpat grēko arī uzņēmēji, ja viņi, necilvēcīgi ekspluatēdami strādniekus, ļaunprātīgi izmanto nacionālo darbaspēku, gūdami no tā sviedriem miljoniem lielu peļņu. Tādiem uzņēmējiem nav tiesību runāt par savām nacionālajām jūtām; tādi uzņēmēji ir egoistiski nelieši, jo, radīdami sociālo spriedzi strādnieku vidū, viņi provocē konfliktus, kuri nenovēršami nodara ļaunumu visai nācijai.

Tātad galvenais avots, no kura jaunajai kustībai jāsmeļ spēki, ir vispirms darba cilvēki. Mūsu uzdevums ir atbrīvot šīs masas no internacionālo ideju jūga, izraut tās no sociālā trūkuma un kultūras atpalicības. Pēc tam no darba cilvēkiem ir nepieciešams izveidot varenu, vērtīgu faktoru vispārnacionālajā cīņā par vispārnacionālām interesēm.

Ja nacionālās inteliģences aprindās atradīsies cilvēki ar kvēlām sirdīm un tādi, kuri domā par savas tautas nākotni un pilnīgi saprot to milzīgo nozīmi, kāda ir plašu tautas masu pievēršanai mūsu lietai, tad, protams, tādi cilvēki jaunajai kustībai sniegs vērtīgus pakalpojumus, un mēs labprāt izmantosim viņu vērtīgās īpašības. Taču nekad necentīsimies iegūt savā pusē balsotājus lopus no buržuāzijas aprindām. Šie vēlētāji mūsu kustībai būtu vienīgi lieks balasts, kas tikai vājinātu tās pievilkšanas spēku attiecībā pret plašām tautas masām. Protams, ideja par tautas augstāko un zemāko slāņu apvienošanu vienlaikus teorētiski ir ļoti laba. Masu sapulcēs un manifestācijās, kad kopā sanāk ari mantīgo šķiru strādnieku pārstāvji, pirmajā brīdī rodas it kā liels efekts. Taču tas nespēj iznīdēt to, kas ir veidojies gadsimtu gaitā. Atšķirības kultūras līmenī ir milzīgas; pozīcijas, kuras abas puses ieņem tīri ekonomiskos jautājumos, arī vēl ļoti atšķiras viena no otras. Bet tiklīdz ārējais kopīgas manifestācijas efekts izzūd, atšķirības starp dažādiem sabiedrības slāņiem nekavējoties sāk arvien vairāk izpausties.

Galu galā mērķis jau nav izdarīt pārkārtojumus nacionālās nometnes iekšienē. Mūsu galvenais mērķis ir iekarot to tautas masu, kura vēl atrodas antinacionālajā nometnē.

Tikai ievērojot šo pēdējo mērķi, jānosaka visa jaunās kustības taktika.

7. Šādai, iespējams, vienpusīgai, toties pilnīgi skaidrai pozīcijai jābūt ari jaunās partijas propagandas pamatā.

Lai propagandai patiešām būtu sekmes, tai jāvēršas tikai pie sabiedrības vienas nometnes; pretējā gadījumā, ievērojot lielās atšķirības abu nometņu pārstāvju izglītības līmenī, viena puse varētu propagandu nesaprast, bet otra puse to varētu uztvert kā kaut ko pašu par sevi saprotamu, garlaicīgu un neinteresantu.

Pat propagandas izteiksmes veids un tonis nevar būt vienāds divās tik atšķirīgās nometnēs. Ja propaganda atteiksies no tautiskā stila vienkāršības un spēka, tad tā neietekmēs plašās tautas masas. Taču, ja propaganda būs pa prātam plašajām tautas masām un atbildīs to raupjajām jūtām un manierēm, tad tā noteikti šķitīs ordināra un primitīva tā dēvētajai inteliģencei. No simta tā dēvēto oratoru diez vai atradīsies pat desmit tādu, kuri prastu vienlīdz sekmīgi vienā dienā uzstāties slaucītāju, atslēdznieku, kanalizācijas strādnieku u. tml. auditorijā, bet nākamajā dienā nolasīt pietiekami saturīgu referātu profesoru un studentu auditorijai. Taču no tūkstoš oratoriem ar grūtībām atradīsies tikai viens, kas pratīs aizraut sapulci, kurā piedalās gan atslēdznieki, gan profesori, atradīs tādu jautājuma izklāstu veidu, kas šķitīs vienlīdz interesants auditorijas abām pusēm, un kas izraisīs aplausu vētru gan vienos, gan arī otros. Nevajag aizmirst, ka vislieliskākā ideja un teorija izplatās lielākoties tikai ar mazo cilvēku starpniecību. Ne jau tas ir svarīgi, ko domāja kāds vienas vai otras diženas idejas ģeniāls radītājs. Svarīgi ir tas, kādā formā un ar kādām sekmēm šo ideju novadīs līdz plašajām tautas masām tie, kas veic starpnieka lomu.

Sociāldemokrātu un visu marksistu pievilcība lielā mērā tika izskaidrota ar to, ka viņi griezās tieši pie noteiktas publikas, pie noteiktas nometnes. Sociāldemokrātijas idejas bija pietiekami aprobežotas un trulas. Tāpēc tās jo vieglāk iesakņojās tajās masās, kuru garīgais līmenis pilnībā atbilda šīm idejām.

No tā ari jaunajai kustībai izriet vienkāršs un skaidrs uzdevums.

Mūsu propagandai pēc satura un formas jāatbilst visplašāko tautas masu attīstības līmenim; tās pareizību apliecina tikai reālie panākumi.

Lielās tautas sapulcēs, kur pulcējas šīs masas, labākais orators būs nevis tas, kas garīgā ziņā ir tuvāks klātesošajai inteliģencei, bet gan tas, kas pratīs iekarot tautas masu sirdis.

Tas inteliģents, kas, piedalīdamies šādā sapulcē, kritizēs oratora runu, kurai ir bijuši milzīgi panākumi tautas masās, tādējādi pierādīs tikai to, ka viņš nemaz nav izpratis mūsu kustības patiesos mērķus un tātad viņš tai ir pilnīgi nevērtīgs. Šai kustībai ir vērtīgs tikai tas inteliģents, kas sapratīs tās uzdevumus un mērķus, lai spētu novērtēt propagandu, kā tā ietekmē tautas masas, bet nevis kā šī propaganda ir ietekmējusi viņu pašu. Propagandas mērķis nav "izklaidēt" cilvēkus, kas jau ir nacionāli noskaņoti, bet gan iekarot tos tautas slāņus, kuri gan īstenībā pieder mūsu nometnei, bet savu uzskatu dēļ vēl izturas naidīgi pret mūsu idejām.

Visumā jaunajai kustībai nācās vadīties no tiem apsvērumiem, kurus esmu jau izklāstījis nodaļā par kara propagandu.

To, ka propaganda bija pareiza, pierādīja tās panākumi.

8. Lielās reformatoriskās kustības politiskie mērķi nekad nav sasniedzami tikai ar izglītošanas darbu vai valdošās varas pārstāvju ietekmēšanu; tos vai- īstenot, tikai iekarojot politisko varu. Katrai pasaules mēroga idejai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums sagrābt savās rokās tos līdzekļus, kuri vienīgie tai dod iespēju īstenot savus plānus. Tikai panākumi ir svarīgākā mēraukla mūsu zemē, un atkarībā no tiem tiek noteikts, cik pareiza vai nepareiza ir visa kustība. Turklāt ar panākumiem, protams, saprotam nevis vienkārši varas sagrābšanu, kā to redzējām 1918. gadā; ar tiem saprotam patiešām labvēlīgas sekas, ko visai tautai dod varas pāriešana noteiktās rokās. Ar veiksmīgu valsts apvērsumu mēs pretēji bezidejiskajiem vācu juristiem saprotam nevis vienkārši valsts varas pāreju revolucionāru kungu rokās, bet gan tikai to revolucionāru darbību, kura ir nodrošinājusi labus panākumus nācijai un radījusi tai labākus apstākļus nekā iepriekšējais režīms. Protams, neko līdzīgu nevar sacīt par nelaimīgajiem 1918. gada notikumiem, kuri bija bandītu rīcības rezultāts, bet nevis lielā revolūcija.

Taču, ja politiskās varas iekarošana ir svarīgākais nosacījums, lai praktiski īstenotu minētās kustības reformatoriskos nolūkos, tad ir skaidrs, ka šai kustībai jau no tās pirmajām rašanās dienām jāapzinās un jājūt sevi kā masu kustību, bet nevis kā literātu klubu, kur dzer tēju, vai ķegļu spēlētāju sabiedrību.

9. Jaunā kustība pēc būtības un organizācijas formām ir antiparlamentāra kustība. Tas nozīme, ka savā darbībā un iekšējās uzbūves formās kustība noteikti noraida principu, kad lēmums tiek pieņemts ar balsu vairākumu. Tā noraida to kārtību, kad vadonis ir tikai vairākuma gribas un uzskatu paudējs. Mēs nepieļaujam tādu vadoņa lomas degradāciju. Gan svarīgos, gan mazsvarīgākos jautājumos mūsu kustība aizstāv vadoņa varas principu, viņa augstu atbildības pakāpi.

Praksē šo principu ievēro šādi.

Vietējās organizācijas pirmo priekšsēdētāju ieceļ vadonis, kas mūsu organizācijas hierarhijā stāv vienu pakāpienu augstāk. Šis priekšsēdētājs ir vietējās organizācijas atbildīgais vadītājs. Viņam ir pakļautas visas vietējās komitejas, bet nevis otrādi. Mums nav un nevar būt komiteju, kuras nodarbotos ar balsošanu, mums ir tikai komitejas darbam. Visu darbu sadala atbildīgais vadītājs, t.i., vietējās organizācijas priekšsēdētājs. Pēc tāda paša principa tiek veidoti visi pārējie organizācijas posmi — rajons, apvidus, apgabals. Vadoņus ar neierobežotām pilnvarām un varu visos šajos posmos ieceļ augstāk stāvoši vadoņi. Tikai visas partijas vadonis saskaņā ar statūtiem tiek ievēlēts partijas biedru pirmorganizāciju sapulcēs. Viņš ir vienīgais visas kustības vadītājs. Viņam ir pakļautas visas komitejas, bet nevis otrādi. Toties uz viņa pleciem gulstas visa atbildība. Pirms jaunām vēlēšanām kustības piekritēji viņu var saukt pie atbildības, var atņemt viņam amata nosaukumu, ja viņš ir rīkojies pret kustības principiem vai neievērojis tās intereses. Tad iepriekšējā vadoņa vietu ieņems cits, labāks un viņam būs tāda pati vara, kā arī uz viņa pleciem gulsies tāda pati atbildība.

Viens no mūsu kustības augstākajiem uzdevumiem ir panākt, lai šis princips uzvarētu ne tikai minētajā organizācijā, bet ari visā nākamajā valsts iekārtā.

Kas grib būt vadonis, tam tiks piešķirta neierobežota vara, bet viņam arī nāksies strādāt ar vislielāko atbildību.

Kas to nespēj un ir pārāk gļēvs, lai pilnīgi atbildētu par savu darbību, tas nevar būt vadonis. Vadoņa lomu var pildīt tikai varonis.

Visas cilvēces progresa un kultūras pamatā ir tikai personību ģenialitāte un enerģija, bet nekādā gadījumā "vairākuma" darbība.

Lai mūsu nācija varētu atgūt savu diženumu un spēku, tai jāveicina personības attīstība un jāatdod tai visas tiesības.

Tas nozīmē, ka visa jaunā kustība ir antiparlamentāra kustība. Ja patiesi piedalāmies kādā parlamentārā institūcijā, tad darām to tikai tāpēc, lai uzspridzinātu šo institūciju no iekšienes un galu galā to likvidētu. Tajā mēs nevaram nesaskatīt vienu no valsts un sabiedrības sabrukuma kaitīgākajiem elementiem.

10. Jaunā kustība atsakās ieņemt kaut kādu pozīciju tādos jautājumos, kuri pārsniedz mūsu ^politiskā darba ietvarus vai kuriem nav tam principiālas nozīmes. Šīs kustības uzdevums nav reliģiska reformācija, bet gan tautas dzīves politiska reorganizācija. Gan protestantismā, gan katolicismā mēs saskatām vienlīdz vērtīgu balstu tautai un tāpēc noteikti cīnāmies pret tām partijām, kuras reliģiju grib pārvērst par politiskās cīņas instrumentu, kā arī pakļaut to partijiskām interesēm.

Beidzot, mūsu kustība nesaskata savu uzdevumu noteiktu valsts iekārtas formu atjaunošanā vai cīņā pret citu valsts iekārtas formu. Mēs to saskatām principiālā pamata radīšanā, bez kura nav iespējama nedz ilgstoša republikas, nedz monarhijas pastāvēšana. Mūsu misija ir nevis atjaunot monarhiju vai nostiprināt republiku, bet gan izveidot Vācijas valsti.

Jautājums par valsts iekārtas ārējām formām jau būs darba vainagojums. Šim jautājumam nav principiālas nozīmes, bet tas ir pilnīgi atkarīgs no praktiskā lietderīguma.

Tautai, kas pratīs vispirms atrisināt savas eksistences lielās problēmas un uzdevumus, ārējo formalitāšu jautājumi vairs nebūs pārāk nozīmīgi un nekādā gadījumā nenovedīs līdz iekšējai cīņai.

11. Mūsu kustības iekšējās organizācijas jautājumi nav principiāli jautājumi, bet gan tikai lietderīguma jautājumi.

Vislabākā organizācijas forma ir tā, ja starp kustības vadību un atsevišķiem tās piekritējiem ir pēc iespējas mazāk starpposmu. Jo organizācijas galvenais uzdevums ir tikai noteiktas idejas izplatīšana, un pēc tam šīs idejas īstenošana. Taču ideja, kā mēs jau to zinām, rodas tikai viena cilvēka galvā.

Visumā var teikt, ka organizācija ir tikai nepieciešams ļaunums. Labākajā gadījumā tā ir līdzeklis mērķa sasniegšanai, sliktākajā gadījumā tā kļūst par pašmērķi.

Mūsu pasaulē "mehāniski" cilvēki dzimst daudz biežāk nekā radoši cilvēki. Lūk, tāpēc organizācijas formas veidojas nesalīdzināmi vieglāk nekā formējas idejas.

Ceļu, kuru jāveic jebkurai idejai, it īpaši reformatoriskai idejai, lai tā īstenotos, vispārīgos vilcienos var ieskicēt šādi.

Kāda cilvēka smadzenēs rodas ģeniāla ideja. Šis cilvēks jūt aicinājumu darīt šo ideju zināmu visai cilvēcei. Viņš sāk sludināt savus uzskatus un pamazām iekaro sev noteiktu piekritēju loku. Kamēr šis cilvēks savas idejas nodod citiem cilvēkiem personiski un tieši, mēs redzam pašu dabiskāko un ideālāko idejas izplatīšanas formu. Bet tad jaunās mācības piekritēju skaits sāk strauji augt, un lielās idejas autoram jau kļūst neiespējami tieši stāties sakaros ar milzīgo skaitu savu piekritēju un vadīt visu agrākajā veidā. Paplašinoties kustībai, vadoņa tiešs kontakts ar visiem viņa piekritējiem kļūst neiespējams, un rodas nepieciešamība pēc starpniecības aparāta. Līdz ar to agrākā ideālā idejas izplatīšanas forma

kļūst neiespējama; tagad nākas izmantot nenovēršamo ļaunumu — organizāciju. Uz vietām tiek veidotas pirmās palīggrupas. Ja runa ir par politisku kustību, tad rodas pirmās vietējās komitejas, kuras ir vēlākās, daudz sazarotākās organizācijas iedīgļi.

Lai pieļautu vietējo grupu organizāciju, ir jānodrošina, lai šīs grupas bez ierunām atzītu visas kustības idejiskā vadītāja un viņa radītās skolas varu. Bez tā nav iespējams saglabāt visas mācības vienotību. Milzīga ģeopolitiska nozīme ir kāda noteikta punkta izvēlei, kuram jākļūst par visas kustības centru. Lai tā būtu stabila un tās vadība neapstrīdami un absolūti atzīta, vispirms ir jāizraugās noteikts kustības ģeogrāfiskais punkts, kuram būtu maģiska ietekme uz visiem piekritējiem un kas tiem nozīmētu Meku vai Romu.

Lūk, tāpēc kustības dibinātājs, veidodams pirmās vietējās organizācijas, nekad nedrīkst aizmirst šo uzdevumu: kustības sākotnējam centram ne tikai jāsaglabā sava ietekme, bet arī sistemātiski tā jāpalielina. Jo vairāk palielinās zemākās šūniņas, jo vairāk jaunu organizāciju rodas, jo vairāk jāpieaug kustības centra idejiskajai, morālajai un faktiskajai ietekmei.

Vispirms piekritēju skaita pieaugums radīja nepieciešamību izveidot vietējās organizācijas. Taču tālāka izaugsme rada jau nepieciešamību izveidot jaunus organizācijas posmus — rajonu, apgabalu organizācijas utt.

Sākotnēji kustības centrs samērā viegli saglabās savu ietekmi uz vietējām pirmorganizācijām. Taču jau daudz grūtāk tam būs saglabāt pilnīgi ietekmi uz jaunām, augstāka tipa organizācijām; tomēr šī ietekme ir jāsaglabā paз- katru cenu, jo bez tā nav iespējama kustības vienotība, nav iespējams reāli īstenot to ideju, kuras vārdā kustība ir sākusies.

Pēc tam kustība attīstās un līdz ar to rodas nepieciešamība radīt vēl jaunus, augstākus organizācijas posmus — apvidu un apgabalu organizācijas. Tagad jāpanāk, lai kustības sākotnējais centrs saglabātu savu neapšaubāmo ietekmi ari uz šiem posmiem. Tikai tas nodrošinās skolas un mācības vienotību.

Tāpēc jaunu organizāciju veidošana ir pieļaujama tikai ar nosacījumu, ka centrs pilnīgi spēj nodrošināt sev neapstrīdamu idejisko autoritāti pār visām šīm organizācijām. Ja ir runa par politisku organizāciju, tad šī garantija bieži vien tiek nodrošināta tikai ar reālu praktisku spēku.

Tādējādi, veidojot organizāciju, jāievēro šādi noteikumi:

1) Vispirms nepieciešams koncentrēt visu darbu vienā punktā. Mums tā bija Minhene. Šeit nepieciešams izveidot pilnīgi uzticamu piekritēju loku, radīt skolu, kas būtu derīga vadoņa ideju tālākai izplatīšanai. Iekarot autoritāti, kas varētu izplatīties ari uz visām citām organizācijām nākotnē, var tikai tad, ja vispirms izdosies gūt visiem redzamus panākumus jau minētajā centrā.

Lai plašai tautas masai darītu zināmu pašu kustību, lai kaut nedaudz padarītu pazīstamus kustības vadoņu vārdus, bija nepieciešams kaut vai vienā noteiktā pilsētā ne tikai iedragāt pamatu marksistiskās mācības idejas neuzvaramībai, bet arī pierādīt, ka jaunā, marksismam naidīgā kustība ir pilnīgi spējīga attīstīties.

2) Vietēju grupu veidošanos varēja pieļaut tikai tādā mērā, lai pilnīgi būtu nodrošināta centrālā vadības vara Minhenē.

3) Rajonu, apvidu un apgabalu organizāciju veidošanos arī vajadzēja regulēt, pieļaujot to izveidošanos tikai tādā mērā, lai pilnīgi būtu nodrošināta faktiskā Minhenes vadība.

Protams, organizatorisko formu attīstība ir cieši saistīta ar to nepieciešamo vadošo personu esamību. Te ir iespējami divi ceļi:

1) Ja kustībai ir nepieciešamie finansu līdzekļi spējīgu vadītāju izaudzināšanai, tad tā šos cilvēkus sagatavo, ievērojot svarīgākos taktikas plānus.

Šis ceļš ir vieglāks un ātrāks. Taču tam vajag daudz naudas, jo šādam vadītāju kontingentam ir nepieciešams pastāvīgs atalgojums.

2) Ja kustībai nav pietiekami daudz naudas līdzekļu, tad tā nevar pastāvīgi algot savus vadītājus. Šis ceļš ir ilgāks un grūtāks.

Šajā gadījumā vadībai reizēm nākas pieļaut, ka veselos apgabalos noteiktu laiku nav nekādas organizācijas, kamēr kustības piekritēju vidū atrodas pietiekami spējīgs cilvēks, kuram centrālā vadība var uzdot organizēt darbu attiecīgajā rajonā vai apgabalā.

Var būt ari tā, ka kādā lielā rajonā neatrodas neviens piemērots vadītājs, bet cituviet ir divi vai trīs izcili darbinieki. Tas rada lielas grūtības, un tikai laika gaitā kustība spēj tās pārvarēt.

Vienmēr un nemainīgi organizācijas panākumu galvenais nosacījums ir izcila vadītāja esamība.

Tāpat kā armija nav derīga bez virsniekiem, tā arī politiska organizācija — bez atbilstoša vadītāja.

Ja kādā vietā nav pietiekami talantīga vadītāja, tad labāk tur vispār neveidot organizāciju.

Vadītājam nepieciešama ne tikai stingra griba, bet arī talants; enerģijas un gribasspēkam ir lielāka nozīme nekā prātam. Taču, protams, vislabāk ir tad, ja vienā personā ir apvienota neatlaidība, izlēmība un liels garīgais potenciāls.

12. Kustības nākotne visvairāk ir atkarīga no fanātisma un neiecietības, ar kādu tās piekritēji aizstāv savu mācību, noteikti cīnīdamies pret visiem tiem, kuri konkurē ar minēto mācību.

Vislielākā kļūda ir pieņēmums, it kā, apvienodamies ar analoģiskām organizācijām, kļūstam spēcīgāki. Arēji tas tā varētu būt. Virspusēju novērotāju acīs organizācija pēc apvienošanās ar citām analoģiskām organizācijām kļūst varenāka. īstenībā tas tā nav. Šāda apvienošanās patiesībā slēpj sevī tikai nākamā iekšējā vājuma iedīgli.

Lai kā ari censtos pierādīt, ka kaut kādas divas organizācijas ir gandrīz identiskas, taču tas tā nebūs. Ja identitāte būtu pilnīga, tad arī īstenībā būtu nevis divas, bet tikai viena kustība. Atšķirība ir skaidri redzama. Ja arī atšķirību noteiktu tikai katras šīs organizācijas vadoņu talantīguma pakāpe, tik un tā atšķirība būtu fakts. Dabas likums ir tāds, ka stiprākajam jāuzveic vājākais un tādējādi jāsekmē stiprākā pilnveidošanās. Bet divu atšķirīgu kustību bezprincipiāla apvienošana vienā kustībā ir pretrunā dabas likumam.

Sākumā divu politisku organizāciju apvienošanās vienā organizācijā var nodrošināt zināmus ārējus panākumus, bet turpmāk tie kļūs tikai par nākamo trūkumu cēloni.

Kustība kļūst varena tikai tajā gadījumā, ja tajā ieguldītajiem spēkiem tiek pavērts neierobežots attīstības lauks. Tikai tad, pakāpeniski attīstot savus spēkus, kustība galu galā uzvarēs visus savus konkurentus.

Var pat vispār teikt, ka kustības spēki aug tikai līdz tam laikam, kamēr tā tikai cīņu pilnīgi atzīst par savu vadošo principu. Tikai tajā brīdī kustība sasniegs kulmināciju, kad tās pusē būs gandrīz pilnīga uzvara.

Reizēm kustībai ir pat ļoti noderīgi veikt savu cīņu tieši tādā formā, kas tai ātri nenodrošina panākumus. Tie panākumi, kuri tiek sasniegti ilgas, neatlaidīgas un neiecietīgas cīņas rezultātā, ir daudz stabilāki.

Kustība, kas izaugusi, apvienojoties tā dēvētajām analoģiskajām partijām, t.i., kustība, kuras pamatā ir kompromisi, ir līdzīga siltumnīcas stā dam. Ārēji tā sakuplo. Taču īsta spēka, kas spēj izturēt jebkuras vētras un sekmīgi pretoties gadsimtu tradīcijām, tādai kustībai nav.

Tikai tā organizācija kļūs varena un spēs patiesi īstenot diženo ideju, kura izturas neiecietīgi un ar reliģisku fanātismu pret pilnīgi visām pārē jām kustībām, un kura ir pārliecināta tikai par savu taisnību. Ja pati kustības ideja ir pareiza un cīņa par ideju notiek tieši tā, kā mēs apgalvojam, tad šī ideja kļūs neuzvarama. Jebkādas vajāšanas to tikai nostiprinās.

Piemēram, kristietisma spēks nebūt nebija mēģinājumi rast kompromisus un samierināties, teiksim, ar tam tuvajiem senatnes filozofu uzska tiem. Tā bija vienīgi savas mācības neatlaidīga fanātiska aizstāvēšana.

Ātri un tīri ārēji panākumi, kuri tiek gūti dažādu apvienošanos ceļā, ir daudz mazvērtīgāki nekā ilga un stabila pašas organizācijas izaugsme cīņā par savu mācību.

13. Kustībai jāaudzina savi locekļi tā, lai viņiem cīņa neliktos kaut kas apgrūtinošs, bet lai viņi paši teiktos pretī tai. Viņiem nav jābaidās no pretinieka naidīguma. Gluži pretēji, šis naidīgums viņiem jāuzskata par pirmo apliecinājumu tam, ka viņu pašu kustībai; ir tiesības pastāvēt. Mums nevis jābīstas no pretinieka naidīguma, bet gan jācenšas pēc tā, lai tas mūs pēc iespējas vairāk ienīstu par mūsu darbu nācijas labā. Turklāt jau iepriekš jāzina, ka, ja jau ienaidnieks mūs neieredz, tad viņš mūs apmelos un aprunās.

Tas nav patiess nacionālsociālists un vispār pat ne kārtīgs vācietis, kuram neuzbrūk ebreju laikraksti, t.i., kuru viņi nepulgo un neapmelo. Jo vairāk šie mūsu tautas nāvīgie ienaidnieki neieredz un vajā konkrētu darbinieku, jo godīgāks ir šis cilvēks, jo skaidrāki viņa nolūki un derīgāka viņa darbība.

Mums sistemātiski jāaudzina jaunās kustības piekritēji tā, lai viņi saprastu, ka ebreji savos laikrakstos nepārtraukti melo un pat ja nejauši kādreiz pasaka patiesību, tad tas tiek darīts tikai tādēļ, lai maskētu deviņdesmit deviņus gadījumus melu. Ebreji ir nepārspējami meļi. Meli un krāpšana ir viņu cīņas galvenie ieroči.

Mūsu cīnītājam katrs trieciens, ko viņam sagādā melīgā ebreju prese, jāuzskata par godpilnu ievainojumu.

Tas, kuru ebreji apmelo visvairāk, stāv mums vistuvāk. Tas, kuru ebreji visvairāk ienīst, ir mūsu labākais draugs.

Ja tu, piecēlies no rīta, paņem rokā ebreju laikrakstu un neatrodi tajā jaunus apmelojumus par sevi, tad tas nozīmē, ka iepriekšējo dienu esi pazaudējis veltīgi. Ja tas tā nebūtu, tad ebreji noteikti arī tagad uzbruktu tev, lamātu, gānītu, apmelotu, lādētu, vajātu. Kas pa īstam cīnās pret šiem mūsu tautas ļaunākajiem ienaidniekiem, visas āriskās cilvēces un visas cilvēces kultūras ļaunākajiem ienaidniekiem, pret to, protams, ebreju rase noteikti plosīsies.

Ja šādus uzskatus pieņems mūsu piekritēji, tad jaunā kustība kļūs nesatricināma un neuzvarama.

14. Mūsu kustībai ir sistemātiski jāieaudzina cieņas jūtas pret izcilu personību. Tā nekad nedrīkst aizmirst, ka talantīga personība ir progresa galvenais virzītājspēks, ka katra dižena ideja un katra dižena rīcība ir tikai viena cilvēka radošā spēka produkts. Pielūgsmes jūtas izcilas personības diženuma priekšā ir ne tikai pienācīga nodeva šim vienam cilvēkam, bet arī vienotāja saikne, kas daudzus cilvēkus apvieno vienā darbībā.

Personības diženums nav ne ar ko aizstājams. To nevar aizstāt ne ar ko, it īpaši tajā gadījumā, ja tā iemieso kulturāli radošo elementu, bet nevis tikai organizatoriski mehānisku faktoru. Tāpat kā nevar aizstāt izcilu gleznotāju, kas paguvis tikai līdz pusei uzgleznot gleznu, tāpat nevar aizstāt arī izcilu dzejnieku, domātāju, diženu valsts darbinieku un izcilu karavadoni, jo visu šo cilvēku darbība ir māksla. Viņu talants ir dieva dāvana, nevis mehāniskas mācīšanās rezultāts.

Visi lielākie apvērsumi un iekarojumi pasaulē, visi izcilie kultūras notikumi un nemirstīgie darbi valsts vadības jomā u. tml. ir uz mūžīgiem laikiem nesaraujami saistīti ar kāda atsevišķa cilvēka vārdu, kas ir šo diženo darbu radītājs. Atteikties no pielūgsmes izcila cilvēka priekšā nozīmē atteikties izmantot visu to grandiozo spēku, kas strāvo no visiem izcilajiem darbiniekiem šajā zemē.

Ebreji labāk par visiem saprot šo patiesību. Viņu nometnes izcilie darbinieki ir "izcili" tikai graujošā darbā, cīņā pret cilvēci un tās kultūru. Taču viņus ebreji padara par pusdieviem. Ja tautas grib pienācīgi godināt savus patiesi diženos darbiniekus, tad ebreji nekavējoties saceļ troksni un to iztēlo kā "personības kultu".

Ja kāda tauta ir kļuvusi tik gļēva un pakļāvušies šai ebreju iedomībai un nekaunībai, tad tas nozīmē, ka tā ir atteikusies izmantot tās rīcībā esošos visizcilākos spēkus. Jo mūsu spēks nav cieņā pret "masu", bet gan ģēnija pielūgsmē un centienos pacelties līdz viņa idejām.

Kad cilvēki salūst un krīt izmisumā, tieši tad viņiem visvairāk vajadzīgi diženi ģēniji. Tieši tad uz nabagajiem un nelaimīgajiem cilvēkiem noraugās pagātnes diženo cilvēku ēnas, kuri pratuši kļūt par cīnītājiem pret trūkumu, negodu, nelaimēm, kā arī pratuši parādīt cilvēkiem ceļu uz laimīgu dzīvi.

Kauns tautai, kas kaunas vērst savus skatus uz diženiem cilvēkiem, alkstot pēc palīdzības!

* * *

Mūsu kustības rašanās sākumposmā visvairāk cietām tāpēc, ka tās vadoņu vārdi vēl nebija pazīstami un pretinieki kustībai nepiešķira nopietnu nozīmi. Tas visvairāk traucēja panākumu gūšanu. Šajā posmā sapulcēs piedalījās tikai seši, septiņi, augstākais, astoņi cilvēki, un galvenās grūtības bija tieši šim nelielajam personu skaitam iedvest nesatricināmu ticību jaunās kustības diženai nākotnei.

Padomājiet tikai! Seši vai septiņi vīri — cilvēki bez vārda — apvienojas, lai radītu varenu kustību, kurai jāspēj izdarīt tas, kas nav izdevies milzīgajām masu partijām, proti, jā atjauno Vācijas valsts — vēl varenāka, vēl lieliskāka, nekā tā bijusi jebkad agrāk. Ja tajā laikā mums būtu uzbrukuši vai sākuši mūs izsmiet, mēs jau būtu bijuši laimīgi. Taču pats smagākais bija tas, ka mūs galīgi neievēroja. Tādēļ tajā laikā cietām visvairāk, it sevišķi es personiski.

Kad iestājos šajā nelielajā pulciņā, vēl nevarēja būt runas ne par partiju, ne arī par nopietnu kustību. Augstāk jau minēju savus pirmos iespaidus par pirmajām tikšanās reizēm šajā pulciņā. Tuvākajās nedēļās vēl un vēlreiz pārliecinājos, cik bēdīgs ir šīs tā dēvētās partijas stāvoklis. Aina bija patiesi nomācoša. Partijas rīcībā nebija pilnīgi nekā. Tomēr vienlaikus nelielā partija bija it kā miniatūrs parlaments, t.i., tieši tāda pat institūcija, kurai partija bija pieteikusi cīņu. Šajā mazajā partijā jautājumi arī tika izlemti ar balsu vairākumu. Ja īstos parlamentos cilvēki ilgus mēnešus līdz aizsmakumam strīdējās par nozīmīgām problēmām, tad mūsu mazajā pulciņā bezgalīgi diskutēja par to, kā atbildēt uz kādu nejauši pienākušu vēstuli.

Protams, plašākām tautas masām nebija nekāda piekšstata par mūsu toreizējo darbu. Neviens cilvēks Minhenē šo partiju pat nezināja vārda pēc, atskaitot pusduci tās piekritēju un viņu nedaudzos paziņas.

Katru trešdienu kādā nelielā Minhenes kafejnīcā pulcējās tā dēvētā komiteja. Reizi nedēļā notika diskusiju vakars. Tā kā viss "partijas" biedru sastāvs ietilpa komitejās, tad partijas cilvēki, protams, bija vieni un tie paši. Tagad uzdevums bija paplašināt šī nelielā pulciņa ietvaros, iekarot kaut nelielu skaitu jaunu piekritēju. Taču vēl svarīgāk bija jebkādā veidā šo kustību padarīt kaut cik pazīstamu plašākās cilvēku aprindās.

Mēs izmantojām šādu tehniku.

Reizi mēnesī, bet vēlāk reizi divās nedēļās centāmies sasaukt "sapulci". Ielūgumus uz šīm sapulcēm rakstījām ar roku, pēc tam ar rakstāmmašīnu, un sākumā paši arī izdalījām tos. Katrs griežamies pie saviem paziņām un pārliecinājām viņus ierasties uz sapulci.

Rezultāti bija ārkārtīgi nožēlojami.

Vēl atceros, kā pats šajā laikā izdalīju apmēram 80 tādu ielūgumu. Vakarā sēdējām sapulces telpā un nepacietīgi gaidījām, kad ieradīsies tautas masas.

Pienāca sapulces sākšanas laiks. Nogaidījām vēl stundu ilgāk, bet nevienu nesagaidījām. "Priekšsēdētājam" nācās paziņot "sapulci" par atklātu tiem pašiem septiņiem apmeklētājiem.

Pēc tam sākām pavairot ielūgumus kādā Minhenes rakstāmlietu veikalā. Sekmes bija tādas, ka turpmākajās sapulcēs ieradās mazliet vairāk cilvēku. Lēni un pakāpeniski apmeklētāju skaits pieauga līdz 11,13, tad 17, 23 un visbeidzot 34 apmeklētājiem.

Savākuši niecīgu naudas summu, beidzot varējām ievietot pirmo sludinājumu par sapulci laikrakstā, proti, toreizējā neatkarīgajā izdevumā

"Münchener Beobachter". Sekmes bija pārsteidzošas. Mēs bijām izziņojuši sapulci Minhenes Galma alus darītavas pagrabā (nejaukt ar šīs alus darītavas lielo zāli) — nelielā telpā, kurā bija vietas ne vairāk par 130 cilvēkiem. Šī telpa toreiz likās kā liela zāle, un visi baidījāmies, vai tajā vakarā tik "milzīgu" telpu piepildīs apmeklētāji.

Pulksten 7 vakarā telpā bija 111 cilvēku, un mēs atklājām sapulci.

Ievadreferātu nolasīja kāds Minhenes profesors. Man vajadzēja uzstāties kā otrajam referentam — pirmo reizi publiskā sapulcē.

Toreizējais partijas priekšsēdētājs Harera kungs visu šo pasākumu uzskatīja par ļoti riskantu. Šis augstākā mērā kārtīgais kungs bija stingri pārliecināts, ka man, Hitleram, gan bija ļoti daudzpusīgas spējas, bet trūka tikai vienas, proti, ka es nebiju orators. Pārliecināt viņu par to, ka tas tā nav, nebija nekādas iespējas arī vēlāk.

Taču viņam nebija taisnība. Šajā sapulcē man tika dota iespēja runāt 20 minūtes.

Es runāju pusstundu. Un tas, ko es agrāk tikai instinktīvi biju jutis, tagad tika pierādīts praksē: es pratu runāt! Manas pusstundu ilgās runas beigās klausītāji bija pilnīgi elektrizēti. Vispirms viņu entuziasms izpaudās tā, ka pēc mana aicinājuma materiāli atbalstīt kustību, turpat uz vietas tika savāktas 300 markas. Tas novēla slogu no mūsu pleciem. Mūsu partijas nabadzība tajā laikā bija tik milzīga, ka nebija līdzekļu, lai iespiestu pirmās tēzes, nemaz jau nerunājot par uzsaukumu iespiešanu. Tagad tika izveidots pirmais nelielais fonds, kas ļāva segt kaut vai pašus nepieciešamākos izdevumus.

Taču šīs pirmās lielākās sapulces panākumi bija nozīmīgi arī citā ziņā.

Tajā laikā veicu pirmos pasākumus, lai komitejas sastāvā iesaistītu jaunus un svaigākus spēkus. Kara gadu laikā biju nodibinājis draudzīgas attiecības ar daudziem uzticamiem biedriem. Tagad manā ietekmē šie cilvēki sāka stāties jaunās kustības rindās. Tie visi bija enerģiski jauni cilvēki, pieraduši pie disciplīnas un karadienestā ieguvuši atziņu, ka pasaulē nav neiespējamā, vajag tikai to pa īstam gribēt.

To, cik ļoti svaigu asiņu pieplūdums mums patiesi bija vajadzīgs, varēju pārliecināties jau pēc dažām kopīga darba nedēļām.

Toreizējais pirmais partijas priekšsēdētājs Harera kungs bija žurnālists, un kā žurnālistam viņam bija pietiekami daudzpusīga izglītība. Taču viņam piemita liels trūkums, kas partijas vadonim bija pavisam nepiedodami: viņš nebija tautas masu orators. Harers strādāja ļoti centīgi un apzinīgi, bet viņam trūka plaša vēriena. Var jau būt, ka tas ir izskaidrojams liesi ar to, ka viņš nebija liels orators. Drekslera kungs, kas tolaik bija vietējās Minhenes grupas priekšsēdētājs, bija strādnieks. Arī viņam nebija liela oratora talanta. Turklāt viņš nebija bijis karavīrs: nebija dienējis karadienestā un arī kara laikā nebija bijis mobilizēts. Drekslers bija fiziski vārgs cilvēks un nepietiekami izlēmīgs, un viņam nebija tieši to dotumu, kuri nepieciešami, lai ietekmētu maiga rakstura cilvēkus. Tādējādi abi priekšsēdētāji nebija tādi, kādi nepieciešami cilvēkiem, lai viņiem iedvestu fanātisku ticību kustības uzvarai, lai modinātu dzelžainu enerģiju un vajadzības gadījumā ar rupju noteiktību aizmēztu no ceļa visus šķēršļus, kuri traucē jaunās idejas attīstību. Tam bija vajadzīgi cilvēki ar atbilstošiem fiziskajiem un idejiskajiem dotumiem, tādi cilvēki, kuri ir apguvuši militāros tikumus un kurus varētu raksturot šādi: ātri un veikli kā dzinējsuņi, elastīgi un sīksti kā āda, cieti un nelokāmi kā Krupa tērauds.

Pats tolaik vēl visvairāk biju karavīrs. Sešus gadus ilgā karadienesta laikā man bija radušies ieradumi, kuri, tāpat kā mans toreizējais ārējais izskats, varēja šķist diezgan sveši šim pulciņam. Arī es vairs nesaprotu vārdu jēgu: "Tas nav iespējams", "Tas neizdosies", "Arto nevar riskēt", "Tas vēl ir pārāk bīstami" u. tml.

Protams, mūsu iecerētā lieta patiesi bija ļoti bīstama. 1920. gadā Vācijā daudzās vietās nacionāli noskaņotu cilvēku sapulce, kura atklāti apelē pie plašām tautas masām, bija vēl neiespējama. Šādu sapulču dalībniekus vienkārši piekautu un izgaiņātu. Tam nebija vajadzīgas lielas pūles. Tolaik pat buržuāzisko partiju lielās masu sapulces izklīda, parādoties ducim komunistu. Taču sarkano kungi paši lieliski zināja, cik nekaitīgs un nevainīgs bija lielais vairums toreizējo buržuāzisko partiju sapulču, kuras vairāk līdzinājās garlaicīgiem atpūtas klubiem. Sarkanie pat nepūlējās vajāt nevainīgas sapulces. Toties viņi īpaši nesaudzīgi grāva tādas sapulces, kuras viņiem šķita bīstamas. Tad viņi vispirms lika lietā visdrošāko ieroci — vardarbību un teroru.

Šiem marksistiskajiem krāpniekiem visvairāk vajadzēja neieredzēt tos cilvēkus, kuri bija apzināti sev izvirzījuši uzdevumu izraut plašas tautas masas no internacionālo marksistisko ebreju un biržas partiju monopolistiskās ietekmes un atgriezt šīs masas zem nācijas karogiem. Tikai nosaukums "Vācijas strādnieku partija" vien šos kungus sakaitināja līdz baltkvēlei. Nebija grūti saprast, ka jau pirmajā izdevīgajā gadījumā nāksies sastapties nopietnā cīņā ar šīm, tolaik vēl uzvaras apskurbinātajām, marksistu bandām.

Toreizējās partijas šaurajā loka valdīja stipras bailes no šīs sadursmes. Cilvēki baidījās no tā, ka tiksim piekauti. Tā radās tieksme pēc iespējas mazāk uzstāties publiski. Cilvēki baidījās, ka jau pati pirmā sapulce var tikt izjaukta un ka tas var sagraut visu kustību. Man nebija viegli pārliecināt kolēģus, ka no šīs sadursmes nevajag izvairīties. Gluži pretēji, tai jāiet pretī un jārīkojas ar tiem ieročiem, kas vienīgie nodrošina aizsardzību pret varmākām. Teroru var salauzt tikai ar teroru, bet nevis ar garīgiem ieročiem. Jau pirmās sapulces panākumi nostiprināja manas pozīcijas. Tagad radās jau drosme sasaukt otru, lielāku sapulci.

Aptuveni 1919. gada oktobrī Eberla alus darītavas pagrabā notika otra, daudz lielāka sapulce. Tās temats bija "Brestļitovska un Versaļa". Par to runāja četri referenti. Pats runāju apmēram stundu, un man bija lielāki panākumi nekā iepriekšējā sapulcē. Apmeklētāju bija nedaudz vairāk par 130. Neiztika arī bez mēģinājuma izjaukt sapulci, taču mani kolēģi šo mēģinājumu apspieda jau iedīglī. Skandalētājus pamatīgi piekāva un nolaida pa kāpnēm.

Pēc divām nedēļām tajā pašā telpā notika nākamā sapulce. Apmeklētāju skaits jau pārsniedza 170, t.i., šajā telpā tā bija pietiekami liela auditorija. Atkal uzstājos, un manas sekmes bija lielākas nekā iepriekšējā reizē.

Sāku pieprasīt sapulces rīkošanu daudz lielākā zālē. Beidzot mums izdevās atrast tādu zāli pilsētas otrā malā. Tas bija restorāns "Deutsches Reich" Dahauer Straße. Uz pirmo sapulci jaunajās telpās atnāca mazāk cilvēku — aptuveni 140. Komitejā atkal radās nomāktība. Mūžīgie pesimisti apgalvoja, ka rīkojam "sapulces" pārāk bieži. Komitejā notika pamatīgs strīds. Es aizstāvēju viedokli, ka tik lielā pilsētā kā Minhene, kurā dzīvo 700 tūkstoši iedzīvotāju, varētu rīkot desmit sapulces nedēļā. Pārliecināju biedrus, ka nedrīkst ļauties pesimismam jau pēc pirmās niecīgās neveiksmes, kā arī pierādīju, ka mūsu izraudzītais ceļš ir vienīgi pareizais. Ja mēs būsim neatlaidīgi, tad noteikti gūsim panākumus. Vispār visa 1919. -1920. gada ziema bija pilnīgi veltīta tam, lai iedvestu biedriem ticību jaunās kustības neuzvaramajam spēkam un sasniegtu šai ticībai fanātisma pakāpi, kas gāž kalnus.

Nākamās sapulces gaita un panākums uzreiz attaisnoja manu viedokli. Apmeklētāju skaits atkal pieauga līdz vairāk nekā 200 cilvēkiem. Oratoru panākumi bija lieli un arī finansiālā ziņā guvām labus ienākumus.

Tūdaļ atkal sāku uzstāt, ka jārīko nākamā sapulce. Tā notika pēc nepilnām divām nedēļām; to apmeklēja jau 270 cilvēki.

Pēc divām nedēļām jau septīto reizi uzaicinājām tajās pašās telpās visus mūsu draugus un piekritējus. Atnāca vairāk nekā 400 cilvēku, un zālē jau ar grūtībām spēja iespiesties visi gribētāji.

Tieši šajā laikā notika jaunās kustības iekšējā veidošanās. Nelielajā kustības piekritēju pulkā bieži izcēlās lieli strīdi. No dažādām pusēm — kā tas diemžēl mēdz notikt arī mūsdienās, — mūs kritizēja par to, ka savu jauno kustību saucam par "partiju". Šajā uzskatā vienmēr esmu saskatījis un arī tagad saskatu to cilvēku garīgā apvāršņa šaurību un pilnīgu nepraktiskumu, kuri tā runā. Šādi vienmēr kritizē tie, kuri neprot nošķirt ārējo no iekšējās būtības un kuri gribētu noteikti uztiept mūsu kustību iespējami skaļāk skanošu vārdu, kas visādā ziņā būtu aizgūts no ļoti seniem laikiem.

Man toreiz nebija viegli pārliecināt cilvēkus, ka jebkura kustība, lai kādu nosaukumu tā sev piešķirtu, vienmēr būs tikai partija līdz pat tam

brīdim, kamēr šīs kustības mērķi nebūs īstenoti.

Ja kāds darbinieks aizstāv kādu noteiktu drosmīgu ideju, kuras īstenošanu viņš uzskata par derīgu visai cilvēcei, tad viņš meklē sev piekritējus, kuri būtu ar mieru kopīgi cīnīties par viņa ideju. Arī tad, ja minētā darbinieka un viņa pārstāvētās kustības uzdevums paredz iznīcināt visādas partijas un likvidēt jebkuru nācijas sadrumstalotību, jāsāk ar jaunas partijas veidošanu, kura pastāvēs līdz tam brīdim, kad tās izvirzītais mērķis būs īstenots. Tāpēc, kad mūsu vecmodīgie tautiskie teorētiķi, kuri ir stipri tikai vārdos, bet nekad nav pratuši gūt praktiskus panākumus, ir mēģinājuši piešķirt partijai ļoti krāšņus nosaukumus, nekas jau nemainījās. Tā ir tikai rotaļāšanās un žonglēšana ar vārdiem.

Gluži pretēji!

Ja arī kaut kas ir pretrunā tautiskajai izpratnei šī vārda labākajā nozīmē, tad tā ir tieši mētāšanās ar krāšņiem nosaukumiem, kuri turklāt ir aizgūti no mūsu vēstures senģermāņu perioda un pilnīgi nepiemēroti mūsdienām. Tādi pilnīgi nevajadzīgi mēģinājumi diemžēl ir notikuši ļoti bieži.

Gan tolaik, gan arī vēlāk vairākkārt esmu brīdinājis draugus, ka šie tautiskie sholasti kustībai neko nespēj dot, bet toties viņiem ir pilnīgi neiedomājama pašapziņa. Jaunajai kustībai var ļoti kaitēt tas, ja tās rindās ieplūdīs cilvēki, kuri tikai apliecina, ka viņi nu jau 30 vai 40 gadus ilgi aizstāv "to pašu" ideju. Ja šie cilvēki 30 vai 40 gadus cīnījušies par tā dēvēto ideju, negūstot nekādus reālus panākumus, un, ja viņi ne tikai nav panākuši savas idejas uzvaru, bet nav arī varējuši aizkavēt pretējās idejas uzvaru, tad tas ir labākais pierādījums, ka šie ļaudis nekur neder. Vislielākās briesmas ir tās, ka šāda rakstura cilvēki nebūt netiecas kļūt par partijas ierindas biedriem, bet pretendē uz vadoņa lomu. Pēc šo cilvēku uzskata, viņiem esot pilnas tiesības censties to panākt sensenā darbības dēļ. Taču jaunajai kustībai būs bēdīgi, ja tā nonāks tādu "vadoņu" rokās. Ja kāds komersants 40 gadus ir pratis tikai sistemātiski gremdēt savu uzņēmumu, tad taču katram ir skaidrs, ka tādam cilvēkam nedrīkst uzdot organizēt jaunu uzņēmumu. To pašu nākas teikt par senajiem tautiskajiem Metuzāliem, kuri vairākus gadu desmitus prata tikai bojāt diženu ideju un padarīt to sastingušu.

Tikai nedaudzi no šiem cilvēkiem papildināja jaunās kustības rindas, lai tai patiešām godīgi kalpotu. Lielais vairums cilvēku šajā kustībā ielavījās tāpēc, lai gūtu iespēju sludināt savas iepriekšējās veclaicīgās idejas. To, kas tās bija par idejām, pat grūti aprakstīt.

Visraksturīgākais šiem cilvēkiem ir tas, ka viņi vienmēr var minēt piemērus no senģermāņu varoņlaikmeta un nemitīgi pļāpāt par sirmo senatni, zobeniem un bruņām, par akmens cirvjiem u. tml. Taču īstenībā viņi ir vislielākie gļēvuļi, kādus vien iespējams iedomāties. Vicinādami gaisā izrobotus skārda zobenus, ietērpušies briesmīgā lāčādā un uzlikuši galvā visbaismīgāko galvasrotu, viņi tagadnei sludina cīņu ar tā dēvētā "garīgā ieroča" palīdzību, bet mūk kā zaķi, parādoties niecīgam komunistu bariņam ar gumijas nūjām rokās. Nākamās paaudzes nekādi nevarēs iemūžināt šo cilvēku tēlus jaunajā varoņeposā.

Pārāk labi esmu izpētījis šos kungus, lai pret viņu trikiem justu tikai derdzīgumu. Tautas masās viņi izraisīja tikai smieklus. Šādu "vadoņu" parādīšanās bija izdevīga tikai ebrejiem. Viņiem tie bija piemēroti jaunās Vācijas valsts idejas aizstāvēšanai. Turklāt šo kungu pretenzijas ir pilnīgi nesamērīgas. Viņi uzskata, ka ir gudrāki par visiem, lai gan visa viņu pagātne zīmīgi noliedz šādas pretenzijas. Līdzīgu cilvēku pieplūdums kustībā kļūst par īstu dieva sodību godīgiem, godprātīgiem cīnītājiem, kuriem netīk pļāpāt par aizritējušo gadsimtu varonīgumu, bet kuri grib mūsu pašreizējā grēcīgajā gadsimtā darbos pierādīt kaut nedaudz savu praktisko varonību.

Ir diezgan grūti saprast, kurš no šiem kungiem tā uzstājas tikai muļķības un nespējīguma dēļ, bet kuram no viņiem ir noteikti mērķi. Attiecībā uz tā dēvētajiem vecā vācu kaluma reliģiskajiem reformatoriem, tad šie personāži man vienmēr rada aizdomas, ka viņus ir iesūtījušas tās aprindas, kuras nevēlas mūsu tautas atdzimšanu. Taču tas ir fakts, ka visa šo personāžu darbība īstenībā tautu novērš no kopējās cīņas pret kopīgo ienaidnieku — ebreju, un izkliedē mūsu spēkus iekšējās reliģiskās nesaskaņās.

Tas viss kopā vēl ir viens motīvs, lai censtos panākt patiesi stipru un centralizētu, autoritatīvu jaunās kustības vadību. Tikai ar tādu vadību var padarīt nekaitīgus šos šaubīgos elementus. Nav nekā pārsteidzoša, ka tieši no šo tautisko Ahasvēru rindām arī tiek vervēti visniknākie mūsu kustības centralizētas, spēcīgas vadības pretinieki. Viņi neieredz šo spēku tieši tāpēc, ka tas viņiem neļauj kaitēt kustībai.

Ne velti taču jaunā kustība uzreiz pieņēma noteiktu programmu, kurā termins "tautiskums" netiek lietots ne reizi. Šis termins neder tieši tāpēc, ka tas ir izplūdis. Lūk, tāpēc, tas arī nevarēja kļūt par kustības pamatu un kritēriju par piederību tai.

Jo "plašāks" ir šīs jēdziens, jo vairāk interpretāciju tas pieļauj, jo vairāk būs gribētāju izmantot šo pseidonīmu. Ja mēs būtu pieņēmuši šādu nenoteiktu un plaši iztulkojamu kritēriju, tad tas novestu tikai pie tā, ka visa mūsu politiskā cīņa zaudētu savu vienotību un veselumu. Katrs saprastu ar šo jēdzienu to, kas viņam labāk patiktu.

Vai tad nav apkaunojoši noskatīties, kas tik mūsdienās netērpjas "tautiskuma" tērpā? Katrs iztulko šo vārdu tā, kā viņam patīk. Pazīstams bavāriešu profesors, kas karo tikai ar bēdīgi slaveno garīgo ieroci" un kārtīgi zemojas Berlīnes priekšā, šo vārdu iztulko kā padevību monarhijai. Šī gudrā galva tomēr aizmirst, ka tieši pagātnes vācu monarhiem bija ļoti maz kopīga ar "tautu". Tādu sakarību nespēs konstruēt arī šis zinātnieks, jo ir grūti atrast kaut ko mazāk "tautisku", nekā ir lielais vairums mūsu monarhiju. Ja tas tā nebūtu, tad minētie monarhi nebūtu izzuduši vai arī monarhiju izzušana tad būtu pierādījums tieši "tautiskā" pasaules uzskata nepareizumam.

Tā nu iznāk, ka šajā jēdzienā katrs ietver to, ko grib. Un tieši tāpēc tas nekur neder kā mūsu politiskās kustības lozungs.

Vairāk nerunāšu par pilnīgo atrautību, par tautas dvēseles neizpratni, kas ir raksturīga šiem 20. gadsimta tautiskajiem sludinātājiem. Viņu bez palīdzību pietiekami apliecina tas, ka kreiso nometnē par viņiem tikai iecietīgi smejas. Lai pļāpā, kreisie par viņiem saka, nevērīgi atmetot viņiem ar roku! Tas, kas šajā pasaulē nav pratis panākt pat to, lai viņu neieredzētu ienaidnieki, pats ir maz vērts. Jaunajā kustībā tādu cilvēku draudzībai ne tikai nebija nekādas vērtības, bet tā bija šai kustībai kaitīga. Tas arī bija viens no iemesliem, kāpēc mēs, pirmkārt, izraudzījāmies terminu "partija" un, otrkārt, pieņēmām nosaukumu "Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija". Tieši ar to mēs cerējām atbrīvoties no visa šo tautisko snauduļotāju bara.

Nosaukdami sevi par partiju, atbrīvojāmies no šiem senlaicīguma pielūdzējiem un visiem tukšu salmu kūlējiem, kas pieskandināja mums ausis par tautiskās idejas jaukumiem. Nosaukdami sevi par nacionālsociālistisko strādnieku partiju, mēs "nošķēlām" no sevis visus šos bruņiniekus, kuri gribēja cīnīties tikai ar "garīgiem" ieročiem, un atbrīvojāmies no visiem vaimanātajiem, kuri ar frāzēm par garīgo ieroci maskēja gļēvumu.

Pats par sevi saprotams, ka vēlāk tieši šie kungi mums visvairāk uzbruka, saviem uzbrukumiem izmantodami, protams, tikai spalvu, kā tas tādiem zostēviņiem arī pieklājas. Viņi neuzskatīja par iespējamu vadīties pēc principa: "Uz varmācību jāatbild ar varmācību". Visos pārmetumos pret mums viņu iemīļotākais motīvs ir tas, ka mēs it kā pielūdzam steku un nemaz nesaprotam, kas ir "garīgs ierocis". Tas, ka jebkurā tautas sapulcē jebkurai piecdesmit idioti, izmantodami savas rīkles un dūres, neļautu runāt pat Dēmonstenam, šādus ērmus nemaz neaizkustina. Viņi paši savas iedzimtās gļēvulības dēļ nekad nebūs oratori, kuru uzstāšanos izjauc idioti. Apžēlojoties, viņiem vispār nepatīk "troksnis" un "uzmācība", viņiem patīk strādāt "klusi" un "mierīgi"!

Arī tagad uzskatu par nepieciešamu visnoteiktākajā veidā pasargāt jauno kustību pret tikliem, kurus izliek tā dēvētie "klusie" strādnieki. Viņi ir ne tikai gļēvuļi, bet arī neprašas un slaisti. Vīrišķīgs cilvēks, kad redz briesmas un zina, kā tieši pret tām jācīnās, nesludinās "klusumu" un "kārtību". Viņš uzskatīs par savu svarīgāko pienākumu atklāti un noteikti uzstāties pret minēto ļaunumu un darbos pierādīt, kā pret to cīnīties. Tas, kas tā nerīkojas, ir nožēlojams gļēvulis; viņš nepilda savu elementāro pienākumu vai nu gļēvuma, vai slinkuma un nespējas dēļ. Vairums šo "kluso" darbinieku izturas tā, it kā viņi būtu nez cik gudri, īstenībā, lai gan plātās, cik daudz ir spēka. Turklāt viņi ir slinki, bet tas netraucē viņu cenšanos iestāstīt visai pasaulei, ka viņi ir čakli kā bites. Vārdu sakot, redzam krāpniekus, politiskus spekulantus, kuri neieredz godīgus darbiniekus tieši viņu

enerģijas dēļ. Tiklīdz jūs dzirdēsiet, ka šāds naktstauriņš "čaukst" par "klusā" darba jaukumiem, varat droši derēt — tūkstoti pret vienu, — ka viņš nīkst bezdarbībā un pārtiek tikai no tā, ko nozadzis citiem.

Pievienojot tam vēl vīzdegunību un nedzirdētu pašapziņu, kas ir raksturīga šiem kungiem! Visi šie slinkie un gļēvie nelieši vēl vienmēr uzskata par savu pienākumu kritizēt derīgu darbu, ko veic mūsu lietai uzticīgi cilvēki. Turklāt viņi faktiski palīdz tautas niknākajiem ienaidniekiem.

Jebkurš aģitators, kam pietiek drosmes kaut vai nelielā alus zālē aiz galda atvairīt pretiniekus un atklāti aizstāvēt mūsu uzskatus, dara jaunajai kustībai daudz vairāk laba nekā tūkstoši šo pārgudro žurku. Ierindas aģitators noteikti iekaros mums jaunus labus piekritējus. Viņa darbība tā vai citādi dod jūtamus rezultātus. Bet gļēvie krāpnieki, kuri sludina "kluso" darbu un slēpjas no jebkuras atbildības, nav ne plika graša vērti. Lielajā cīņā par mūsu tautas atdzimšanu viņi ir tikai trani.

* * *

1920. gada sākumā sāku kategoriski prasīt pirmās īstās masu sapulces sarīkošanu. Šajā sakarā atkal radās domstarpības. Daļa vadošo partijas biedru uzskatīja to par priekšlaicīgu un bīstamu. Tolaik sarkanā prese sāka jau pievērst mums uzmanību. Bijām laimīgi, ka beidzot ir izdevies izraisīt viņu ienaidu. Mēs sākām uzstāties kā diskusiju oratori citu partiju sapulcēs. Protams, mūsu uzstāšanos traucēja kliedzieni un troksnis. Taču zināms labums bija. Mūs uzzināja, mūsu uzskati kļuva plašāk pazīstami, bet sarkano rindās auga niknums pret mums. Bija skaidrs, ka, tiklīdz mēģināsim sarīkot lielu masu sapulci, mūsu "draugi" no sarkano nometnes ieradīsies lielā skaitā skandāla sarīkošanai.

Protams, labi sapratu, ka tāds mēģinājums izjaukt sapulci ir pilnīgi iespējams. Taču uzskatīju, ka šī cīņa tāpat nav novēršama, un mēs saskarsimies ar sarkanajiem, ja ne tagad, tad pēc pāris mēnešiem. Labi zināju sarkano psiholoģiju un tāpēc nešaubījos, ka, izrādīdami viņiem vissīvāko pretošanos, mēs ne tikai viņus zināmā mērā ietekmēsim, bet arī panāksim dažu cilvēku pāreju mūsu pusē. Lūk, tāpēc vajadzēja nolemt cīnīties par katru cenu līdz galam.

Toreizējais partijas pirmais priekšsēdētājs Harera kungs manu viedokli neatbalstīja un konkrēto momentu neuzskatīja par piemērotu; kā godīgs, tiešs cilvēks viņš nolika savas pilnvaras un atkāpās. Viņa vietā tika ievēlēts Antons Drekslera kungs. Savā pārziņā pārņēmu propagandas nodaļu un vadīju to, ne ar ko nerēķinādamies. 1920. gada 24. februāri plānojām pirmo lielo tautas sapulci, kuras uzdevums bija izplatīt masās tolaik vēl nepazīstamās jaunās kustības ideju.

Visu sagatavošanos vadīju pats, tā bija pavisam īsa. Vispār viss mūsu aparāts bija nokārtots tā, ka bija iespējams pieņemt lēmumus zibenīgi. Izvirzījām sev uzdevumu 24 stundu laikā noorganizēt lielas sapulces, tiklīdz rastos kāds svarīgs aktuāls jautājums. Nolēmām par to informēt publiku ar plakātu un proklamāciju palīdzību, kurām vajadzēja būt tādām, kādas esmu apskatījis šī darba nodaļā par propagandu. Mūsu uzdevums bija rakstīt tā, lai uzrakstīto saprastu plašas tautas masas: koncentrēties uz nedaudziem punktiem, daudzkārt atkārtot vienu un to pašu, runāt īsi, skaidri, pārliecināti, būt noteiktiem skrejlapu un plakātu izplatīšanā un pietiekami izturīgiem un pacietīgiem, lai nogaidītu rezultātus.

Apzināti izraudzījām plakātiem un skrejlapām sarkano krāsu. Šī krāsa visvairāk kaitina, t.i., visvairāk vajadzēja kaitināt un sadusmot pretiniekus. Šai krāsai nevajadzēja ļaut pretiniekiem mūs aizmirst.

Drīz ari Bavārijā atklājās ciešs sakars starp marksismu un centra partiju. Šeit valdošā "Bavārijas tautas partija" sāka ārkārtīgi rūpēties par to, lai vājinātu mūsu sarkano plakātu ietekmi uz strādniekiem, kuri sekoja sarkanajiem. Vēlāk varas iestādes tieši aizliedza šos plakātus. Ja policija nevarēja izdomāt nekādu citu ieganstu, tad tā apgalvoja, ka mūsu plakāti "traucē satiksmi". Galu galā ieganstі atradās plakātu aizliegšanai un līdz ar to tika pakalpots saviem draugiem sarkanajiem. Tā dēvētā Vācijas nacionālā tautas partija ari palīdzēja mūsu ienaidniekiem šajā cēlajā darbā. Vai gan tā varēja samierināties ar to, ka izvirzām sev uzdevumu atgriezt nācijai klēpī simtiem tūkstošiem nomaldījušos, starptautiskajās intrigās sapinušos vācu strādniekus? Šie mūsu plakāti ir labākais pierādījums tām milzīgajām grūtībām, ar kurām tolaik nācās rēķināties jaunajai kustībai. Nākamajām paaudzēm šie plakāti būs ne tikai dižens simbols tam, ko izdarījusi šī kustība, lai atbrīvotu no jūga tautu, bet ari simbols tam, cik liela tolaik bija toreizējo, tā dēvēto nacionālo varas iestāžu, patvaļa, lai tikai traucētu mums iesakņot patiesi nacionālas idejas tautas plašajās masās.

Mūsu pirmo sarkano plakātu liktenis pierādīs visiem un katram, ka 1919., 1920., 1921., 1922._un 1923. gadā no patiesi nacionālas valdības Bavārijā nebija ne vēsts. Īstenībā Bavārijas valdība tikai bija spiesta pakāpeniski rēķināties ar pieaugošo nacionālo kustību, ko bijām organizējuši. Toties pašas valdības darīja visu iespējamo, lai traucētu un kavētu sākušos atveseļošanās procesu.

Šajā ziņā izņēmums bija tikai divi darbinieki: te domāju toreizējo policijas prezidentu Ernstu Pēneru un viņa uzticamo padomnieku Friku.

Šie divi cilvēki bija vienīgie augstākajās ierēdņu aprindās, kuriem jau tolaik piemita pietiekama vīrišķība just sevi pirmām kārtām kā vācieti un tikai pēc tam — kā valsts ierēdni. No atbildīgo darbinieku vidus Ernsts Pēners bija vienīgais, kas nedzinās pēc lētas popularitātes masās un juta patiesu atbildību savas tautas priekšā, kuras atdzimšanas labā viņš bija gatavs atdot visu, ari savu dzīvību. Lūk, tāpēc viņš vienmēr bija kā dadzis acīs tai pērkamās ierēdniecības šķirai, kurai tautas atbrīvošanās kustība ir tukša skaņa un kura izpilda visu, ko tai liek darba devējs.

Atšķirībā no daudziem mūsu tā dēvētās valstiskās varas sargātājiem Ernsts Pēners piederēja pie tiem, kuri ne tikai nebaidījās no tautas un tēvzemes nodevēju ienaida, bet gluži pretēji, uzskatīja par pašsaprotamu to, ka nodevējiem ir jāienīst katrs kārtīgs cilvēks. Redzēdams tās neizmērojamās bēdas, ko pārdzīvoja mūsu tauta, Pēners priecājās tikai par to, ka viņa cīņa pret tautas ienaidniekiem radījusi pret viņu ebreju un marksistu ienaidu.

Tas bija neparasti godīgs cilvēks. Viņa rakstura galvenās pazīmes bija neparasta, gandrīz antīka vienkāršība un ģermānisks tiešums. "Labāk nāve nekā verdzība", — šie vārdi viņam nebija frāze, tie raksturoja visu viņa būtību.

Manuprāt, no visiem tālaika valsts darbiniekiem Bavārijā tikai Ernstam Pēneram un viņa darbiniekam doktoram Frikam ir tiesības tikt uzskatītiem par darbiniekiem, kuri patiešām palīdzējuši nacionālās lietas atdzimšanai Bavārijā.

Pirms pirmās masu sapulces sasaukšanas mums vajadzēja ne tikai sagatavot visu nepieciešamo propagandas materiālu, bet arī pilnīgi noformulēt partijas programmas tēzes.

Mūsu darba otrajā daļā sīkāk izklāstīsim tās diženās idejas, kuras ņēmām par pamatu programmas formulēšanai. Te gribu atzīmēt to, ka, uzsākot tēžu pilnīgo noformulēšanu, izvirzījām sev šādu uzdevumu: pilnīgi noformēt kustību un paredzēt tai noteiktu saturu, kā arī uzrakstīt programmu tā, lai kustības mērķi uzreiz kļūtu saprotami plašām tautas masām.

Tā dēvētajās inteliģentu aprindās daudz jokoja un runāja asprātības par mūsu mēģinājumu formulēt programmu vispopulārākā formā. Taču to, ka taisnība bija mūsu pusē, drīz vien pierādīja notikumi.

Šo gadu laikā mūsu acu priekšā radās desmitiem jaunu partiju, taču tās visas jau sen pazuda bez pēdām, un to programmas izdzenāja vējš. Palika tikai viena vienīga partija: Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija! Un tagad, kad rakstu šīs rindas, esmu vairāk nekā jebkad pārliecināts, ka mūsu galīga uzvara ir noteikti nodrošināta, lai cik šķēršļu tiktu radīti mūsu kustībai, lai cik reižu mazie partiju ministri atņemtu mums vārda brīvību, lai cik reižu partija tiktu aizliegta.

Aizritēs gadi, tagadējais režīms un tā vadītāji jau sen būs aizmirsti, bet mūsu partijas programmas kļūs par visas valsts programmu, un pati partija kļūs par valsts pamatu.

Līdzekļi, kurus spējām savākt mūsu sapulcēs 1920. gadā 4mēnešu laikā, ļāva mums iespiest pirmās skrejlapas, plakātus un partijas

programmu.

Ja sava darba pirmo daļu beidzu ar partijas pirmās masu sapulces aprakstu, tad daru to tāpēc, ka tieši šī sapulce bija svarīgs robežpunkts. Tā izbeidz mazo apvienību tradīciju. Mēs pirmo reizi izgājām uz plaša ceļa un griežamies pie plašas sabiedriskās domas, kas ir mūsdienu varenākais faktors.

Tajās dienās man visvairāk rūpju sagādāja tikai viena doma: vai būs pilna zāle, vai mums nāksies runāt tukšumam. Iekšēji biju pilnīgi pārlieci nāts, ka, ja tauta sanāks pietiekamā skaitā, tad šī diena kļūs par jaunās kustības panākumu dienu. Ar nepacietību un bažām gaidījām šo vakaru.

Sapulcei vajadzēja sākties pulksten 7. 30 vakarā. 7. 15 iegāju Galma alus darītavas lielajā zālē Mazajā Minhenes laukumā un mana sirds priekā ietrīcējās. Milzīgā zāle (šī telpa man tolaik šķita pilnīgi grandioza) bija laužu pilna. Zālē nebija vietas kur ābolam nokrist. Bija ieradušies ne mazāk par diviem tūkstošiem cilvēku. Un, galvenais, bija atnākuši tieši tie, kuri mums bija vajadzīgi. Vairāk nekā puse auditorijas neapšaubāmi bija komunisti un neatkarīgie. Protams, viņi bija ieradušies, lai sapulci izjauktu jau pašā sākumā.

Taču viņu plāniem nebija lemts īstenoties. Tiklīdz beidza runāt pirmais orators, vārds tika dots man. Jau pēc dažiem mirkļiem atskanēja starpsaucieni. Zālē sākās pirmās sadursmes. Saujiņa manu uzticamāko frontes biedru kopā ar dažiem citiem mūsu piekritējiem saķērās ar kārtības traucētājiem. Tikai palēnām viņiem izdevās nodibināt kaut kādu kārtību. Es turpināju savu runu. Nebija pagājusi ne pusstunda, un aplausu vētra pārmāca pretinieku klaigas un aurošanu.

Tad sāku programmu lasīt un to izskaidrot pa punktiem. Tas bija pirmais mēģinājums popularizēt mūsu programmu.

Ar katru mirkli starpsaucieni kļuva retāki, bet aplausi — skaļāki. Lasīju pa punktiem visas 25 tēzes, katru reizi klātesošajai klausītāju masai jautādams, kas viņiem būtu iebilstams pret doto punktu. Atbildes vietā dārdēja aplausi, un tie kļuva arvien vienprātīgāki. Un, kad nolasīju pēdējo tēzi, aplausi grandēja bez apstājas; visas programmas tēzes tika pieņemtas vienbalsīgi. Kad beidzu savu runu, manā priekšā bija vienota, saliedēta klausītāju masa, kuras sirdis pukstēja vienā ritmā. Neaprakstāms entuziasms! Bija skaidrs, ka cilvēki ir ieguvuši jaunu ticību, jaunu pārliecību un jaunu gribu.

Sapulce ilga četras stundas. Kad pēc tam cilvēki, pilni pacēluma un iedvesmas, lēnām sāka izklīst, jau noteikti zināju, ka tagad jaunās kustības principi patiešām ir radījuši pirmo plaisu un sākuši iekļūt vācu tautas masā. Nešaubījos vairs ne mirkli, ka pasaulē nav tāda spēka, kas tautai liktu aizmirst šos diženos principus.

Mēs iededzām liesmu, kurā tiks izkaldināts mūsu brīvības zobens.

Tagad nesatricināmi ticēju, ka ir situsi ne tikai atdzimšanas stunda, bet arī stunda lielajai atmaksai par 1918. gada 9. novembra noziegumu.

Zāle pamazām kļuva tukša.

Sākās jauns laikmets mūsu kustības vēsturē.

Otrā daļa:
NACIONĀLSOCIĀLISTISKĀ KUSTĪBA

1. nodaļa: Pasaules uzskats un partija

1920. gada 24. februārī notika pirmā jaunās kustības piekritēju organizētā masu sapulce. Minhenes galma alus darītavas lielajā zālē diviem tūkstošiem cilvēku tika nolasītas no jaunās partijas programmas 25 tēzes, un katrs tās punkts gavilējot tika apstiprināts.

Līdz ar to partija bija ieguvusi pirmās vadības tēzes un direktīvas cīņai, kurai vajadzēja uz visiem laikiem likvidēt veselu lērumu seno, novecojušo priekšstatu un uzskatu, kā arī atteikties no neskaidriem un pat kaitīgiem mērķiem. Satrunējušajā un gļēvajā buržuāziskajā pasaulē un marksisma iekarojumu uzvaras gājienā vajadzēja ienākt jaunam spēkam, lai pēdējā brīdī apstādinātu ļauno likteņa skrējienu.

Pats par sevi saprotams, ka jaunā kustība tikai tad varēja cerēt uz tās nozīmes un spēku augšanu šajā milzu cīņā, ja no pirmajām savas pastāvēšanas dienām pratīs savu piekritēju sirdīs modināt kvēlu pārliecību, ka šeit nav runa par mūsdienu vēlēšanu lozungu balsu zvejošanai, bet gan par patiesi jaunu un diženu pasaules uzskatu.

Atcerēsimies, kā līdz šim tika "meistarotas" tā sauktās "partiju programmas", kā tās laiku pa laikam tika uzspodrinātas vai pārlabotas. Pietiek atcerēties, kādi motīvi parasti vadīja šīs buržuāzisko partiju "programmu komisijas", lai prastu novērtēt šos programmatiskos izdzimumus.

Kad šīs partijas izdarīja izmaiņas savās programmās, tās vienmēr vadīja tikai viens motīvs: kā savākt pēc iespējas vairāk balsu nākamās vēlēšanās. Tikko šie parlamenta triku meistari jūt, ka mīļotā tauta atkal domā par protestēšanu un vairs negrib vilkt tālāk veco vezumu, tie ar steigu cenšas nomainīt zirgus. Tad arēnā parādās zvaigžņu pētītāji un "partijas astrologi", kas nāk galvenokārt no tā saucamajām "vecajām" parlamentāriešu aprindām "ar bagātīgu politisko pieredzi". Viņiem ne vienreiz vien nācās novērot, ka masu pacietība bija galā un ka vadoņi vienmēr atrada jaunu "izeju". Tūlīt parādās vecu vecais pārbaudītais līdzeklis: tiek izveidota "komisija". Pēc tam vispusīgi cenšas noskaidrot, kas tad tieši tautai nepatīk, ko jaunu tā vēlas un uz ko cer. Ar šo mērķi centīgi tiek izpētīti arī visi citu partiju presē publicētie sacerējumi. Tad "komisija" mēģina izzināt, kādi lozungi pašlaik ir vispopulārākie vienas vai otras sociālās grupas vai profesijas aprindās, kādas ir to visslēptākās vēlmes. Pēkšņi izrādās, ka arī bīstamās opozīcijas "demagoģiskie lozungi" nav nemaz tik slikti, un, par lielu izbrīnu šo lozungu radītājiem, tie parādās "izlabotajā programmā"! Un viss notiek tā, it kā tas būtu pats par sevi saprotams.

Frontē kareivis maina kreklu tikai tad, kad tas jau ir pilns ar utīm. Apmēram tāpat rīkojas arī visiem pazīstamās "programmu" komisijas, "revidējot" vecās programmas un pārtaisot tās citādāk. Zemniekam tās sola aizsargāt lauksaimniecību, rūpniekam - aizsargāt viņa ražotās preces, patērētājam - aizstāvēt viņa intereses, skolotājiem palielināt algu, ierēdņiem - palielināt pensiju, atraitnēm un bāreņiem – pilnīgi nodrošināt. Bez tam tās neskopojas arī ar solījumiem uzlabot satiksmes ceļu stāvokli, pazemināt muitas nodevas, samazināt nodokļus, gandrīz vai likvidēt tos pavisam. Gadās, ka steigā tiek aizmirsts kāds tautas slānis vai kāda prasība, kas tautas masās ir populāra. Tādā gadījumā pēdējā brīdī uz ātru roku tiek mēģināts iedabūt programmā vēl dažas "nepieciešamās" prasības, lai pieredzējuši parlamentāriešu kungi pārliecinātos, ka tagad viņu programmā ir ierakstīts viss absolūti iespējamais, ko vidējais mietpilsonis prasa sevis, savas sievas un bērnu nomierināšanai. Un atkal veiksmīgi var uzsākt jaunu kuģojumu, cerot, ka balsot tiesīgie pilsoņi būs pietiekami dumji, lai noticētu "jaunajai" programmai un atkal uzķertos uz veco politikāņu makšķeres.

Vēlēšanas paiet, un nu parlamentāriešu kungiem veselus piecus gadus nenāk vairs prātā rīkot tautas sapulces. Tagad likumdevēju kungi ir priecīgi, ka atbrīvojušies no apnicīgās noņemšanās ar plebejiem un var nodoties daudz patīkamākām un augstākām lietām parlamentā. Nu var izformēt arī "programmas komisiju". Līdz ar to sākas parlamentārieša cīņa par dienišķās maizes gabalu - tautas pārstāvim pienākošos dienas naudu.

Katru rītu tautas pārstāvja kungs dodas uz augsto namu; dažreiz gadās, ka viņš nemaz neieiet sēžu zālē, bet apmierinās tikai ar sava vārda ierakstīšanu "klātesošo" sarakstā, kas atrodas priekštelpā. Savai tautai līdz pēdējai asins lāsei kalpot gatavais deputāta kungs pašaizliedzīgi ieraksta sarakstā savu vārdu un steidzas par šīm nogurdinošajām pūlēm saņemt atalgojumu.

Pēc kādiem četriem gadiem vai arī sevišķi kritiskos brīžos, kad šķiet, ka parlamentu var tūlīt atlaist, šos kungus pārņem nevaldāma enerģija. Tāpat kā maijvaboles kāpurs noteiktā laikā pārvēršas par vaboli, tāpat arī šie parlamenta kāpuri vairs nevar mierīgi nosēdēt. Viņi pamet leļļu teātra skatuvi un kā uz spārniem aiztraucas uz visām pusēm - pie mīļotās tautas. Viņi atkal saka runas saviem vēlētājiem, gari un plaši stāsta par saviem varoņdarbiem un visu pārējo deputātu ļaunprātīgo stūrgalvību. Taču aplausu vietā šiem kungiem dažreiz nākas uzklausīt samērā rupjas piezīmes un pat lamas. Ja šī tautas nepateicība sasniedz noteiktu pakāpi, deputātu kungi izmanto sen pārbaudītu līdzekli. Viņiem kļūst skaidrs, ka programma atkal ir jāpārstrādā, jāpārveido, jānogludina. Tiek izveidota jauna komisija, un blēdīgā spēle sākas no gala. Tā kā ir zināms, ka cilvēka muļķībai nav robežu, nav jābrīnās, ka šie kungi atkal sasniedz savu mērķi, neraugoties ne uz ko. Preses apmānīti un "jaunās" programmas labumu apžilbināti, gan "buržuāziskie", gan arī "proletāriskie"' balsstiesīgie lopiņi atkal atgriežas savu kungu aizgaldos un atdod savas balsis vecajiem krāpniekiem.

Tagad tautas pārstāvju kungi, darbaļaužu masu izredzētie, atgriežas parlamenta kāpuru sākotnējā stāvoklī un ar jaunu enerģiju sāk apēst valsts krājumus, atkal kļūst resni un trekni, lai pēc četriem gadiem pārvērstos zaigojošos tauriņos.

Nav nekā nomācošāka kā noskatīties šo nepārtraukti atkārtoto masu krāpšanu.

Šāda kārtība buržuāzijas nometnē nebūt neveicina jaunas, svaigas enerģijas pieplūdumu, kas būtu spējīga uzvarēt cīņā ar marksisma organizēto spēku.

Taču šie kungi jau arī nemaz nopietni nedomā par šādu cīņu. Lai cik aprobežoti un muļķīgi arī nebūtu šie parlamenta triku meistari, pat viņi paši nenoticēs, ka rietumu demokrātijas gaitā ir iespējams uzvarēt marksisma mācību, kurai šī demokrātija un viss, kas ar to ir saistīts, kalpo tikai par līdzekli pretinieka paralizēšanai un par ieroci cīņā par paša marksisma mērķiem. Daļa marksistu veikli izliekas, ka demokrātija viņiem ir vissvētākā lieta pasaulē. Taču mēs neesam tādi muļķi, lai aizmirstu, ka kritiskos brīžos šiem kungiem vairākuma lēmums, kas pieņemts rietumu demokrātijas garā, nelikās ne plika graša vērts. Vai tad mēs esam aizmirsuši to laiku, kad buržuāziskie parlamentārieši savas muļķības dēļ par garantiju uzskatīja tieši to, ka viņiem ir balsu vairākums parlamentā. Taču tajā pašā laikā marksistu kungi, mierīgi viņiem ļaujot spēlēt šo spēlīti, sagrāba reālo varu savās rokās, balstoties uz pilsētas klaidoņu, dezertieru bandām, kā arī uz ebreju literātiem un partijas darboņiem. Jābūt absolūtam parlamentāriskam muļķim, lai noticētu, ka šos pasaules mēra ievazātājus kaut uz brīdi aizturēs rietumu parlamentārisma sakramentālās frāzes, kad būs pienācis viņu laiks.

Marksisms ies roku rokā ar demokrātiju tikai līdz tam brīdim, kamēr tam netiešā veidā izdosies panākt saviem plāniem praktisku atbalstu tajās nacionālās inteliģences aprindās, kuras tas vēlas iznīcināt. Taču, ja tagad pat marksisti nonāktu pie pārliecības, ka mūsdienu parlamentārās demokrātijas katlā ir izveidojies vairākums, kas grib izmantot savas likumīgās tiesības, lai cīnītos pret marksismu, tad varat būt droši, ka visai šai parlamentārajai komēdijai tūlīt tiktu darīts gals. Sarkanās internacionāles karognesēji vairs neapelētu pie demokrātiskās sirdsapziņas un nekavējoties laistu klajā kvēlu uzsaukumu pret demokrātiju, vēršoties pie proletāriešu masām. Tajā pašā brīdī marksistu kungu cīņa no parlamenta sēžu zāles sasmakušās atmosfēras pārsviestos uz rūpnīcām, fabrikām, uz ielām. Demokrātija tiktu iznīcināta vienas dienas laikā un to, ko veiklajiem apustuļiem nebūtu izdevies izdarīt parlamenta sienās, ar varu sagrābtu viņu satracinātās proletāriešu masas, kā tas jau notika 1918. gada rudenī. Šīs trakojošās masas liktu buržuāziskajai pasaulei saprast, kāds neprāts ir lolot ilūzijas, ka buržuāzija var ar rietumu demokrātijas līdzekļiem pasargāt no tā, ka pasauli iekaro ebreji.

Ir jābūt ļoti lētticīgam muļķim, lai, sadarbojoties ar šādu partneri, ierobežotu sevi ar kaut kādiem spēles noteikumiem tad, kad partneris ir

gatavs jebkurā brīdī uzspļaut šiem noteikumiem, ja tie kļūst viņam neizdevīgi.

Jau zinām, ka visām tā sauktajām buržuāziskajām partijām politiskā cīņa ir tikai līdzeklis krēslu iegūšanai parlamentā. Zinām arī to, ka šī mērķa dēļ minētās partijas ir gatavas mainīt savus programmatiskos principus kā cimdus un vajadzības gadījumā izmest no programmas kā lieku balastu veselas nodaļas. Protams, rezultāti atbildīs veiktajam darbam. Šīm partijām trūkst plašo tautas masu pievilkšanas spēka, jo masas no visas sirds seko tikai tiem, kuros saskata lielu ideju nesējus, kuriem tās var bez ierunām un neierobežoti ticēt, kā arī tajos saskata cilvēkus, kas fanātiski cīnīsies par savām idejām līdz galam.

Pretinieks ir apbruņojies no galvas līdz kājām, tam ir savs pasaules uzskats, lai arī tas būtu tūkstoškārt noziedzīgs. Pretinieks dodas triecienā pret pastāvošo iekārtu un ir gatavs iet līdz galam. Lai uzvarētu šādu pretinieku, mums ir jābūt savam augstam ideālam, mums ar plīvojošiem karogiem rokās jādodas nesaudzīgā uzbrukumā, uz visiem laikiem atsakoties no gļēvas aizsardzības taktikas. Ja arī tādēļ mūsu kustībai no tā saucamajiem buržuāziskajiem ministriem jāuzklausa asprātīgi pārmetumi par to, ka strādājam "apvērsuma" labā, - kā tas, piemēram, bija pēc gadījuma ar Bavārijas centra partijas ministriem, - tad šādiem politiskiem stulbeņiem mēs atbildam: "Jā, cienījamie kungi, mēs cenšamies atgūt to, kas zaudēts jūsu noziedzīgās muļķības dēļ. Ar savu parlamentāro tirgu jūs esat palīdzējuši iegrūst nāciju bezdibenī. Bet mēs palīdzēsim tautai izkļūt no šī bezdibeņa. Tieši šādam nolūkam mēs esam kaldinājuši savu pasaules uzskatu, tieši tādēļ mēs savai darbībai esam izvēlējušies uzbrukuma taktiku".

Visu šo apstākļu dēļ mums savas kustības pastāvēšanas sākumā vajadzēja ārkārtīgi nopietni rūpēties par to, lai visa pasaule mūsos ieraudzītu īstu jaunā pasaules uzskata izcīnītāju nevis šablonisku parlamentāru klubu ar parastajām parlamentārajām interesēm.

Pirmais drošības pasākums mums bija tādas programmas radīšana, kura jau ar sava mērķa lielumu atbaidītu visus sīkos prātus un vārgos mūsdienu partiju politiķus.

To, cik pareizi mēs esam rīkojušies, grandiozi izvēršot un asi

formulējot savu programmu, vislabāk pierāda citu partiju izdarītās liktenīgās kļūdas, kuras galu galā ir novedušas pie Vācijas sabrukuma.

No šo gadu smagās mācības nenovēršami bija jārodas jaunai mācībai par valsti. Tai, savukārt, bija jākļūst par jaunā pasaules uzskata sastāvdaļu.

* * *

Jau šī darba pirmajā daļā iztirzāju terminu "tautisks" un parādīju, cik plašs un nepiemērots šis jēdziens ir, lai kļūtu par partijas karogu. Zem šī termina karoga pašlaik apvienojas cilvēki, kuriem ir pilnīgi pretēji uzskati par vissvarīgākajiem politikas jautājumiem. Pirms sāku izklāstīt Vācijas nacionālsociālistiskās strādnieku partijas mērķus un uzdevumus, vēl gribu sīkāk apskatīt jēdzienu "tautisks", paskaidrojot, kā šis termins ir attiecināms uz partijas kustību.

Ja par kādu cilvēku saka, ka viņš domā "tautiski", tas ir tikpat nenoteikti un plaši kā teikt, ka viņš ir reliģiozi noskaņots. Ne ar vienu, ne arī ar otru vārdu nav iespējams saprast kaut ko pilnīgi skaidru, konkrētu un praktisku. Ja cilvēks tiek nosaukts par reliģiozu cilvēku, tad reliģiozitātes raksturojums kļūst konkrēts, ja mums ir zināms, kāda tieši forma piemīt viņa reliģiozitātei.

Ticība paceļ cilvēku pāri tīri dzīvnieciskas eksistences līmenim un tādējādi veicina viņa esamības nostiprināšanu un nodrošināšanu. Atņemiet mūsdienu cilvēkam ieaudzināto reliģiski tikumisko pārliecību un ja tās vietā netiks dots nekas līdzvērtīgs - jūs drīz vien pārliecināsieties, ka sāks svārstīties viņa esamības pamats. Cilvēks dzīvo, lai kalpotu augstiem ideāliem, bet tajā pašā laikā mums ir tiesības teikt, ka bez augstiem ideāliem nav arī paša cilvēka. Tā loks noslēdzas.

Protams, šis cilvēka vispārējais raksturojums - "reliģiozi noskaņots" - jau ietver daļēji principiālas idejas. Šis jēdziens, piemēram, ietver domu par augstākas būtnes pastāvēšanu, dvēseles nemirstību utt. Taču visas šīs atsevišķās domas, lai arī tās būtu aksiomas kāda indivīda dzīvē, kādreiz var tikt apšaubītas. Līdz ar to sāks svārstīties šī cilvēka "reliģiozitāte". Tai būs stings pamats tikai tad, kad cilvēka ticība kļūs neapstrīdami stipra. Šai pakāpei nepieciešams vai nu noteikts jūtu, vai arī izziņas dziļums. Tikai neatspēkojamā ticība kļūst par aktīvu faktoru, kas bruģē ceļu galvenajiem reliģijas jēdzieniem.

Ja mums būtu darīšana tikai ar reliģiju, kam trūkst skaidru un precīzu kontūru, tad šī neizveidotā "reliģiozitāte" tieši savas nenoformulētības dēļ cilvēkam būtu ne vien nederīga, bet visdrīzāk tā novestu pie vispārēja sabrukuma.

Līdzīgi ir arī ar jēdzienu "tautisks". Protams, šajā vispārīgajā jēdzienā daļēji ir ietverti atsevišķi principi. Kaut arī pašiem par sevi šiem atsevišķajiem principiem ir liela nozīme, tie ir tik neskaidri, ka ievērojama nozīme tiem būs tikai tad, kad tos uztvers politiskā partija un dos tiem noteiktas kontūras. Katram ir zināms, ka brīvība nav sasniedzama, tikai kopīgi tiecoties pēc tās, lai cik kvēla arī nebūtu šī tiekšanās. Tas pats jāsaka arī par mūsu pasaules uzskata ideālu īstenošanu un no tiem izrietošajiem praktiskajiem postulātiem. Te nepalīdzēs cilvēka jūtas vai iekšējās vēlmes vien. Nē! Kad mūsu nacionālās neatkarības centieni izpaudīsies kaujas organizācijas formā, kuras rīcībā būs militārs spēks, tikai tad tautas ideālie centieni pārvērtīsies brīnišķīgā īstenībā.

Nevienam pasaules uzskatam, lai tas arī tūkstoškārt būtu pareizs un noderīgs cilvēcei, nebūs praktiskas nozīmes tautu dzīvē, kamēr tā principi nekļūs par kustības cīņas praktisko karogu. Savukārt šī kustība paliks vienkārša partija līdz tam laikam, kamēr šīs partijas darbība nenovedīs līdz pilnīgai tās ideju uzvarai un partijas dogmas nerotās visu jaunās valsts sabiedrisko dzīvi.

Lai arī kāds pasaules uzskats patiešām būtu jaunās sabiedriskās attīstības pamats, pirmkārt, jārada pilnīga skaidrība par šī pasaules uzskata raksturu, mērķiem un galvenajām pazīmēm. Pamatojoties uz noteiktu pasaules uzskatu, kustības panākumu pirmais noteikums ir, lai tai patiešām būtu noteiktas, skaidras un vienotas idejas. No vispārīgiem priekšstatiem mums jāizveido noteikta politiska ticība. Turklāt, protams, būs jāpievērš nepieciešamā uzmanība ne tikai mūsu galamērķim, bet arī tiem konkrētajiem cīņas līdzekļiem, ar kuru palīdzību gribam gūt uzvaru. Programmas radītāja izvirzīto pareizo abstrakto priekšstatu summa ir jāapvieno ar politiķa izvirzītajiem praktiskajiem mērķiem. Cilvēces mūžīgajam ideālam jākļūst par mūsu ceļazvaigzni. Taču nedrīkstam aizmirst arī cilvēka vājības, jo, tās neievērojot, diemžēl, jau pašā sākumā varam nolemt jauno kustību neveiksmei. Pasaulei nepietiek ar to, ka ir izpētīti un noteikti patiesības mūžīgie likumi. Tie vēl jāapvieno ar tautas psiholoģijas pazīmēju pūliņiem. Tikai tad mēs izkļūsim no mūžīgās patiesības un ideālu pasaules un mirstīgo cilvēku labā pratīsim sasniegt to, kas cilvēkam ir sasniedzams praktiskajā pasaulē.

Lai arī pasaules uzskats pats par sevi būtu absolūti patiess un ideāls, tas tomēr ir jāpārvērš praktiskā politikā. Tikai tad, kad kustībai būs stingri noteiktas kontūras un vienota cīņas griba, būs iespējams rēķināties ar mūsu pasaules uzskatā ietvertās kopīgās idejas uzvaru. Varbūt daudzi miljoni cilvēku jau spēj sajust vai pat saprast mūsu galvenās idejas patiesumu. Taču ir nepieciešams, lai sākumā uzstātos viens cilvēks un ar neapstrīdamu spēku izklāstītu šo mācību. Tikai tad miljoni cilvēku kļūs stipri savā ticībā. Tikai tad viņiem tiks piedāvātas nevis izplūdušas idejas, bet gan mūžīgs un nesatricināms princips. Tikai tad izveidosies vienota un nesatricināma ticība dzelzs klints stiprumā, un tikai tad radīsies miljonu vienotā griba, kas satrieks visus šķēršļus.

Tiesības šādai rīcībai dod tas, ka tā ir absolūti nepieciešama. Tiesības kādam cilvēkam veikt šo darbu dod viņa panākumi.

* * *

Ja no vārda "tautisks" mēģināsim izlobīt tā patieso kodolu, mēs nonāksim pie šādiem secinājumiem.

Mūsdienās plaši izplatīto uzskatu par valsts lomu raksturo tas, ka valstij nav nekā kopīga ar rases priekšnosacījumiem. Valstij gan tiek piedēvēts noteikts radošs kultūras spēks. Taču pirmām kārtām tā tiek uzskatīta par noteiktas saimnieciskas nepieciešamības produktu, labākajā gadījumā - par noteikta cilvēku kopuma politiskās varas paplašināšanas centienu rezultātu. Šāds uzskats savā loģiskajā attīstībā ved ne tikai uz rases pirmatnējā spēka noliegšanu, bet arī uz personības lomas nenovērtēšanu. Dažādu rasu lomas nenovērtēšana kultūras attīstībā nenovēršami noved pie tā, ka mēs pārstājam izprast arī personības lomu šajā jomā. Vienai lielai kļūdai seko līdzi cita kļūda. Ja mēs nesaskatām rasu atšķirības, tad tas noved pie atšķirību ignorēšanas starp dažādām tautām, un pēc tam loģiski tiek ignorētas arī atšķirības starp atsevišķiem cilvēkiem. Ebreja Kārļa Marksa garabērns - marksisma mācība - nav nekas cits, kā šo jau sen pastāvošo un plaši izplatīto nepareizo priekšstatu pārvēršana noteiktā politiskas ticības simbolā. Marksisma mācības pārsteidzošie politiskie panākumi būtu pilnīgi neiespējami, ja marksisma pamatā nebūtu šīs sensenis izplatītās un izkropļotās idejas. Šī inde jau sen virmo gaisā. Tās postošajai ietekmei ir bijuši pakļauti miljoniem cilvēku. Tikai nebija cilvēka, kurš šo saindēto ideju noformulētu. Un, lūk, šis cilvēks atradās. Tas bija Kārlis Markss. Viņš gaišredzīgi uzminēja, kāds graujošs spēks var būt šai indei. Ar burvja veiklību K.Markss radīja koncentrētu mācību, kas tika vērsta uz iespējami straujāku visu pasaules brīvo nāciju neatkarības iznīcināšanu; šo indīgo mācību viņš nodeva savas paša rases kalpībā.

Tādējādi marksisma mācība ir tikai tagad plaši izplatītu priekšstatu un uzskatu koncentrēts idejisks ekstrakts. Jau šī iemesla dēļ tā saucamās buržuāziskās pasaules cīņa pret marksismu ir vienkārši smieklīga un bezmērķīga, jo šī pasaule būtībā ir viscaur saindēta ar šīm indēm. Buržuāzijas pasaules uzskats no marksistu pasaules uzskata atšķiras tikai ar piesātinātības pakāpi un personībām. Buržuāziskā pasaule ir marksistiska. Starpība ir tikai tā, ka buržuāzija tic vienas noteiktas cilvēku grupas (buržuāzijas) kundzībai, bet marksisms cenšas nodot varu citas grupas – ebreju - rokās.

Pretstatā tam tautiskais pasaules uzskats galveno lomu piešķir rasei. Šis pasaules uzskats valsti principiāli uzskata tikai par līdzekli mērķa sasniegšanai, bet par mērķi izvirza cilvēces pastāvēšanu uz rasu pamata. Tādējādi tautiskais pasaules uzskats nekādā gadījumā netic rasu vienlīdzībai. Tas saprot, ka rases viena no otras atšķiras. Tās ir iedalāmās zemākās un augstākās rasēs, un mūsu uzdevums uz šīs pasaules ir palīdzēt gūt uzvaru labākajai, visspēcīgākajai rasei, kurai jāpakļauj sev sliktākā un vājākā rase. Tādējādi tautiskais pasaules uzskats aizstāv dabas aristokrātisma pamatideju un tic, ka tas attiecas uz visu šajā pasaulē sastopamo, ieskaitot katru dzīvo būtni. Tas atzīst ne tikai rasu dažādo vērtību, bet arī to, ka atsevišķiem cilvēkiem ir dažāda vērtība, un no "masu" jēdziena prot izlobīt "personības" jēdzienu. Līdz ar to tautiskajam pasaules uzskatam ir organizētāja nozīme pretstatā marksisma dezorganizētājam spēkam. Tautiskais pasaules uzskats atzīst cilvēces idealizācijas nepieciešamību, jo saskata tajā visas mūsu esamības priekšnosacījumu. Taču tas neatzīst jebkuras ētiskas idejas pastāvēšanu, ja tā rada draudus uz rasu pamata izkārtotai dzīvei, kas ir pašas augstākās ētikas iemiesojums. Citādi šajā bastardu pilnajā, šaurajā pasaulē uz visiem laikiem būtu zaudēti visi cilvēciskie jēdzieni par skaisto un cēlo, visi cilvēciskie priekšstati par ideālu nākotni.

Cilvēces kultūra un civilizācija uz zemes ir cieši saistīta ar āriešu pastāvēšanu. Ja ārieši pakāpeniski izmirtu vai vienā mirklī ietu bojā, tas nozīmētu, ka visa zemeslode atkal ietītos necaurredzamā kultūras trūkuma plīvurā.

Vislielākais noziegums tautiskā pasaules uzskata izpratnē ir pret cilvēces kultūru virzīta darbība, iznīcinot šīs kultūras nesējus. Kas paceļ roku pret dieva līdzinieku zemes virsū, tas saceļas pret brīnumainās zemes žēlsirdīgo radītāju, vienlaikus veicinot mūsu izdzīšanu no paradīzes.

Tas nozīmē, ka tautiskais pasaules uzskats iet roku rokā ar dabas vispatiesāko vēlēšanos. Šis uzskats palīdz atjaunot brīvo spēku spēli, kas vienīgā ved uz augstāko pilnību un vienīgā spēj nodrošināt labākās rases uzvaru, kuras īpašumā jābūt visai zemeslodei.

Visi jūtam, ka tālā nākotnē cilvēcei tiks izvirzītas problēmas, kuras atrisināt būs pa spēkam tikai augstākajai rasei. Un tikai augstākā, valdošā rase, balstoties uz visiem līdzekļiem un iespējām, kādas sniedz zemeslode, būs radīta atrisināt šīs problēmas.

* * *

Ir pats par sevi saprotams, ka šāds vispārīgs tautiskā pasaules uzskata izklāsts ir tulkojams dažādi. Patiesi starp jaunajiem politiskajiem veidojumiem būs grūti atrast kaut vienu, kas vienā vai otrā veidā nepiesavinātos šī pasaules uzskata vispārīgos principus. Taču tas arī rāda, ka, tikmēr, kamēr runa ir tikai par šī pasaules uzskata "vispārīgiem principiem", nekādi netiek panākta īsta vienotība. Marksistiskā nometne darbojas ļoti organizēti, tās priekšgalā ir vienota, centralizēta vadība. Taču, kamēr pret šo centralizēto nometni cīnāmies izkliedēti, ar atsevišķām un nelielām nodaļām, nevar būt nekādas runas ne par kādiem panākumiem. Ar tik vājiem ieročiem nav lemts izcīnīt uzvaru. Kad internacionālistiskajam pasaules uzskatam, kas ir marksisma pamatā, liksim pretī tikpat organizētu spēku, kura pamatā būs mūsu uzskati, tikai tad, patērējot vienādu enerģiju, panākumi beidzot nosvērsies uz mūžīgās patiesības pusi.

Noteiktām idejām var piešķirt organizatorisku ietvaru tikai pamatojoties uz šo ideju absolūti precīzu un skaidru formulējumu. To lomu, kāda baznīcas dzīvē ir dogmām, jaunās politiskās partijas dzīvē jāspēlē tās principiem.

Tādēļ arī mēs sakām, ka tautiskajam pasaules uzskatam ir jāizkaļ ierocis, kas dotu iespēju cīnīties par savu lietu ar tādiem pašiem panākumiem, kā to dara marksistiskā partijas organizācija, cīnoties par internacionālismu.

Šo uzdevumu veikt uzņemas Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija.

To, ka tautiskā pasaules uzskata vispārējo principu uzvaras nodrošināšana ir iespējama tikai izveidojot pilnīgi noteiktu partijas organizāciju, vislabāk pierāda fakts, kuru vismaz netieši atzīst arī speciālas partijas organizācijas izveidošanas pretinieki. Viņi nepārstāj klaigāt, ka tautiskais pasaules uzskats nedrīkst būt kādas vienas personas "dzimtnoma", jo tas mīt miljonu cilvēku sirdīs. Varētu jautāt: ja tā tiešām ir patiesība, ka mūsu idejām līdzi jūt miljoniem cilvēku, tad kādēļ šie miljoni nav varējuši aizkavēt mums naidīga pasaules uzskata uzvaru? Uz šo jautājumu nāksies atbildēt šādi: tas ir tikai tādēļ, ka mūsu pretinieks nav sadrumstalots; viņam ir klasiski būvēta organizācija. Ja šeit neslēptos pretinieka pārākums, tad vācu tauta jau sen būtu izcīnījusi milzīgu uzvaru.

Taču patiesībā tā ir nonākusi bezdibeņa malā.

Kas tad piešķīra uzvaru internacionalistiskajam pasaules uzskatam?

Tā bija stingri organizēta, pēc militāriem principiem būvēta politiska partija. Kas tad līdz šim nemitīgi sakāva pretējo pasaules uzskatu? Tas, ka mums līdz šim nebija vienotas un labi organizētas partijas. Ne jau tad mūsu pasaules uzskats varēs veiksmīgi cīnīties un uzvarēt, kad ļaus ikvienam skaidrot šos uzskatus tā, kā iepatīkas, bet tikai tad, kad mūsu uzskati tiks noteikti skaidri un mēs izveidosim sev spēcīgu politisku organizāciju.

Lūk, kādēļ par savu uzdevumu uzskatām panākt, lai no visas tās ideju daudzveidības, kas ietverta mūsu pasaules uzskatā, izvēlētos galvenās un centrālās, pārkausētu tās par dogmām, kuras, pateicoties savai skaidrajai ierobežotībai, ir derīgas lielu cilvēku masu apvienošanai. Citiem vārdiem sakot: Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija no vispārtautiska pasaules uzskata dārgumu krātuves ņem visbūtiskāko, ievērojot visas mūslaiku īpatnības un vajadzības, visas cilvēku vājās un stiprās puses, ar kuriem mums ir darīšana. Partija izstrādā noteiktu ticības simbolu

un, stingri pamatojoties uz šo programmu, veidojam stingri centralizētu organizāciju, kura vienīgā var mūsu pasaules uzskatam atnest uzvaru.

2. nodaļa: Valsts

Jau 1920. - 1921. gadā mūsu jaunajai kustībai sāka nemitīgi pārmest sevi izdzīvojušās mūsdienu buržuāziskās pasaules aprindas. Lūk, mēs noliedzot mūsdienu valsti. Šajā sakarā visu partiju pundurbruņinieki uzskatīja sevi par tiesīgiem pārpārēm ieteikt vajāšanas pasākumus pret jauno kustību, kura tiem kļuva arvien neērtāka. Šie kungi apzināti aizmirsa, ka buržuāziskā pasaule tagad ar vārdu "valsts" saprot pilnīgi atšķirīgas lietas un par "valsts" jēdziena izpratni viņu pašu starpā vienotas noteiktības nav un arī nevar būt.

Runājot vispār, pastāvošos uzskatus par valsts lomu var iedalīt trijās grupās:

a) Pirmā grupa ar valsti saprot zem vienas un tās pašas valdības varas vairāk vai mazāk brīvprātīgi apvienotus cilvēkus.

Šī grupa ir skaitliski vislielākā. Tās rindās vispirms apvienojas mūsdienu leģitimisma principa fetišisti, kuru acīs cilvēka gribai visā šajā lietā vispār nav nekādas lomas. Ja jau mūsu priekšā ir kādas valsts pastāvēšanas fakts, ar to vien ir pietiekami, lai šo valsti uzskatītu par svētu un neaizskaramu. Lai nostiprinātu šo muļķīgo ideju, priekšplānā tiek izvirzīta suniska padevība tā sauktajai "valsts varai". Ar brīnumnūjiņas mājienu šie cilvēki parastu līdzekli pārvērš par patstāvīgu mērķi. Izrādās, ka, pēc viņu domām, valsts pastāv ne jau tādēļ, lai kalpotu cilvēkiem, bet gan cilvēki pastāv tādēļ, lai pazemīgi klanītos valstiskās varas priekšā, ieskaitot pašu pēdīgāko ierēdneli, kurš arī ir šīs "varas" iemiesojums. Lai šī klusā, jūsmas pilnās pielūgsmes permanentā stāvokļa vietā nerastos nemiera sajūta, valsts varai ir jānodrošina "miers un kārtība". Šie pēdējie tad arī pārvēršas no līdzekļa par pašmērķi. Valsts varai ir jārūpējas par mieru un kārtību, bet "mieram un kārtībai", savukārt, jānodrošina pēc iespējas ilgāka valsts varas pastāvēšana. Ar to arī aprobežojas visa valsts dzīve.

Bavārijā šos "principus" pārstāv centriskie "valsts mākslinieki" — Bavārijas tautas partija. Austrijā tos savulaik aizstāvēja melni-dzeltenie leģitimisti. Vācijā šos uzskatus, par nožēlu, bieži vien aizstāvēja konservatīvie elementi, kuru uzskati par valsts lomu ir palikuši tādi paši.

b) Otra grupa ir skaitliski mazāka. Tai pieskaitāmi cilvēki, kuriem nepietiek tikai ar kailo valsts pastāvēšanas faktu vien; viņi izvirza vēl citus nosacījumus. Šādu uzskatu cilvēkiem šķiet nepietiekami, ka noteikts pilsoņu skaits ir apvienoti vienā valstī, viņi prasa arī "vienu valodu", protams, balstoties uz administratīvi tehniskiem apsvērumiem. Šī grupa neuzskata varu par vienīgo un vissvarīgāko valsts pastāvēšanas mērķi.

Bez tam, viņi vēl izvirza pavalstnieku labklājības kritēriju. Šajās aprindās mīl parunāt arī par "brīvību", turklāt ļoti nepareizi izprotot, kas tad brīvība īsti tāda ir. Pārvaldes forma šiem cilvēkiem vairs nešķiet tik neaizskarama, tā ir apspriežama, vadoties no lietderības viedokļa. Šie cilvēki pārvaldes formas seno izcelsmi vairs neuzskata par vairogu pret visa veida kritiku. Jautājumu par valsti šī grupa risina, galvenokārt vadoties no ekonomiskās attīstības un labklājības viedokļa. Saimniecisko faktoru un rentabilitāti tā uzskata par izšķirošo momentu. Šādus uzskatus lielākoties pārstāv vidējā vācu pilsonība un it īpaši liberālie demokrāti.

c) Trešā grupa ir skaitliski vismazākā.

Tā valsti jau uzskata par līdzekli, lai iekarotu noteiktas pozīcijas tautai, kuru vieno viena valoda un kura tādejādi arī ir galvenā valsts idejas pārstāve. Tiesa, arī šai grupai vēl nav pietiekami skaidri politiskie mērķi, kādi būtu īstenojami valstij. Tiekšanās pēc tā, lai tajā pastāvētu vienota valsts valoda, pēc šo cilvēku domām ir ceļš uz savas valsts teritorijas paplašināšanu un politiskās varas palielināšanu. Taču tajā pašā laikā viņi vadās arī no principiāli nepareiza uzskata, ka ar valodas ietekmi vispār ir iespējams ielaužties jaunās teritorijās un tās "nacionalizēt".

Bez smagas rūgtuma sajūtas nebija iespējams vērot, kā pēdējo gadu desmitu laikā šīs aprindas ir spēlējušās ar vārdu "ģermanizācija". Pats vēl atceros, kā manas jaunības gados šis termins noveda pie pilnīgi neaptveramām kļūdām. Pat Visvācijas nacionālās kustības aprindās nereti bija dzirdams viedoklis, ka ar valdības atbalstu Austrijas vācieši viegli varēs "ģermanizēt" šīs valsts slāvus.

Cilvēkiem pat nebija sajēgas, ka vispār var "ģermanizēt" tikai zemi, nevis cilvēkus. Būtībā ar vārdu "ģermanizācija" cilvēki tolaik saprata tikai vācu valodas apgūšanu (un arī tad tikai piespiedu kārtā). Bet ārkārtīgi briesmīga kļūda būtu domāt, ka nēģeris vai ķīnietis pārvērtīsies par "vācieti", līdzko iemācīsies runāt vāciski un, piemēram, vēlēšanās būs ar mieru nodot savu balsi par vienu vai otru vācu partiju. Mūsu buržuāziskā nacionālā pasaule pat iedomāties nevarēja, ka šāda "ģermanizācija" patiesībā nozīmē deģermanizāciju. Jo, uzspiežot cilvēkiem kopīgu valodu, mēs tikai ārēji dzēšam atšķirību, kas līdz šim visvairāk dūrās acīs. Taču līdz ar to radām pamatu rasu sajaukšanas procesa sākumam, panākot nevis ģermanizāciju, bet gan ģermānisma elementu iznīcināšanu. Vēsturē nereti ir sastopami gadījumi, kad tauta-iekarotāja piespiedu kārtā ir uzspiedusi savu valodu iekarotajām tautām. Tomēr pēc kādiem tūkstoš gadiem izrādījās, ka patiesībā šajā valodā runā jau pavisam cita tauta, un uzvarētāji ir kļuvuši par uzvarētajiem.

Tautiskumu vai, labāk sakot, rasi nosaka nevis valodas, bet gan asiņu kopība. Tas nozīmē, ka par īstu ģermanizāciju varētu runāt tikai tad, ja izdotos panākt, ka šī procesa rezultātā uzvarētāju dzīslās plūstu vācu asinis. Bet tas nav iespējams. Asinssajaukšanās tikai izraisa pārmaiņas, kas pazemina daudz augstākas rases līmeni. Galarezultātā tiek iznīcinātas tieši tās īpašības, kas savulaik arī nodrošināja iekarotājas tautas uzvaru. Nāciju sajaukšanās procesā sevišķi cieš garīgās spējas. Tā notiek, neskatoties uz to, ka sajaukušās nācijas runās bijušās, daudz augstākās rases valodā. Kādu laiku vēl notiks abu sajaukušos nāciju atšķirīgo rakstura pazīmju sāncensība. Pakāpeniski slīdot lejup, sajaukušās tautas tomēr vēl var radīt pēdējos spilgtos kultūras attīstības uzplaiksnījumus Dažreiz šiem uzplaiksnījumiem ir pat negaidīti plašs vēriens. Tomēr tie ir tikai uzplaiksnījumi. Pirmajās krustojuma paaudzēs pārsvars vēl ir augstākas kvalitātes asinīm, bet sajaukšanās galaprodukts nenovēršami stāvēs tuvāk zemākajai rasei. Un galarezultāts nenovēršami būs kultūras regress.

Tagad mēs varam uzskatīt tikai par laimi, ka Jozefa II laikā šāda Austrijas ģermanizācija neizdevās. Ja būtu izdevusies, tad Austrija kā valsts, iespējams, nebūtu sabrukusi, bet tas būtu noticis tikai uz vācu nācijas rases līmeņa pazemināšanās rēķina. Paietu gadsimti, un vecajā Austrijā varbūt arī izkristalizētos zināms bara instinkts, bet pats "bars" būtu noslīdējis par dažām pakāpēm zemāk. Varbūt Austrijā arī izveidotos tauta kā valsts idejas nesēja, taču nenovēršami ietu bojā tauta — kultūras nesēja.

Vācu nācijai ir daudz labāk, ka šis sajaukšanās process nav noticis, lai gan tas nebija cēlas tālredzības, bet gan tikai Habsburgu aprobežotās tuvredzības rezultāts. Ja šī sajaukšanās būtu notikusi, diez vai tagad par Austrijas vāciešiem varētu runāt kā par nozīmīgu kultūras faktoru.

Ne tikai Austrijā, bet arī pašā Vācijā tā saucamās nacionālās aprindas bieži vien vadījās un vadās no šīm pašām idejām. Jo, piemēram, daudzu izvirzītā Polijas "politika", kuras mērķis ir "ģermanizēt" Austrumus, par nožēlu, slēpjas tajos pašos maldīgajos spriedumos. Arī tur cilvēki cer "ģermanizēt", vienkārši ieviešot vācu valodu. Taču arī šajā gadījumā mēs gūtu tikai ļoti bēdīgus rezultātus: poļu tauta tāpat būtu palikusi poļu tauta, tā tikai svešā valodā izteiktu mums savas svešās idejas. Tāda mūsu rasei sveša tauta, būdama uz daudz zemākas attīstības pakāpes, tikai kompromitētu mūsu tautas augsto stāvokli un cieņu.

Padomājiet tikai, — kādu milzīgu ļaunumu mums nodara jau tas vien, ka uz Ameriku emigrējis ebrejs, kurš prot kaut cik buldurēt vāciski, ASV dažkārt tiek uzskatīts par vācieti. Varētu šķist, ka nevienam pat prātā nevar ienākt, ka tādēļ vien šiem utainiem emigrantiem no Austrumiem, kas runā vāciski, ir vāciska arī izcelsme. Tajā pašā laikā vispirms tieši mēs, pēc amerikāņu domām, zināmā mērā esam atbildīgi par šiem utainajiem ebrejiem.

Vēstures gaitā par derīgu ģermanizāciju būtu uzskatāma tā zemes ģermanizācija, ko mūsu senči izdarīja ar ieročiem rokās, iekarojot noteiktas zemes un nometinot tajās vācu zemniekus. Bet, tā kā tās rezultātā mūsu tautas organismā tika ielietas svešas asinis, tad mūsu senči sekmēja arī sadrumstalotības un ārkārtīgi izteiktā vāciskā individuālisma veidošanos, kas dažās aprindās, diemžēl, tiek uzskatīts par diezgan pozitīvu parādību.

Arī trešās grupas cilvēkiem valsts zināmā mērā vēl ir pašmērķis; valsts saglabāšanu šī grupa uzskata par cilvēka sūtības augstāko uzdevumu.

Apkopojot augstāk teikto, var sacīt: visus šos uzskatus vieno galvenās domas neizpratne, t.i., ka visu kultūras attīstību pirmām kārtām nosaka rase; tādēļ galvenajam valsts uzdevumam jābūt rases saglabāšanai, tās uzlabošanai, jo no tā galvenokārt ir atkarīga visa cilvēces kultūras attīstības gaita.

Visgalējākos loģiskos secinājumus no šiem kļūdainajiem uzskatiem par valsts būtību un mērķi izdarīja ebrejs Kārlis Markss. Buržuāziskā pasaule nošķīra valsts ideju no idejas par rasi un, nespēdama rasiskā redzes viedokļa vietā izvirzīt kaut kādu citu, līdzvērtīgu ideju, pavēra ceļu mācībai, kura vispār noliedz valsti.

Lūk, tādēļ arī šajā jomā buržuāziskās pasaules cīņa pret marksistisko internacionālismu ne pie kā nevar novest Tā pati ir satricinājusi pamatu, kuram būtu jābūt par šīs pasaules ideju pamatu. Bet pieredzējušais pretinieks tūlīt uztvēra ienaidnieka vājo punktu un vērsās pret to ar ieroci, kuru buržuāziskā pasaule negribot bija ielikusi tam rokās.

Lūk, tāpēc par mūsu uz vispārtautisku pasaules uzskatu balstītās kustības galveno pienākumu ir uzskatāmas rūpes par to, lai beidzot tiktu radīts vienots uzskats par valsts mērķi un būtību.

Principiāli pareizs uzskats par valsti ir tāds, ka tā nav vis mērķis, bet gan līdzeklis ceļā uz mērķi. Tiesa, bez valsts nav iespējama augsta cilvēces kultūra, taču pati valsts vēl nav galvenais kultūras faktors. Galvenais ir vienīgi piederība rasei, kura spējīga kļūt par kultūras radītāju.

Pasaulē varētu pastāvēt simtiem vispriekšzīmīgāko valstu, taču, ja izmirtu kultūras nesēji — ārieši, uz zemes vairs nepaliktu nevienas kultūras, kura kaut cik atbilstu pašreizējo augstākās kultūras tautu garīgajam līmenim. Var iet vēl tālāk. Var teikt, ka valsts pastāvēšanas fakts vēl ne mazākā mērā neizslēdz visa cilvēku dzimuma iznīcināšanas iespēju, ja augstāko rasu bojāejas dēļ būtu zaudētas augstākās garīgās īpašības un gara elastība.

Ja, piemēram, kādas tektoniskas iedarbības dēļ zemes virsma pārtaptu un no okeānu viļņiem parādītos jauni Himalaji, tad vienas tādas drausmīgas katastrofas dēļ varētu aiziet bojā Visas cilvēces kultūra. Mēs varēta, vērot, kā aiziet bojā visas valstis, sagrūst jebkāda kārtība, tiek iznīcināti visi tūkstošgadīgās attīstības dokumenti. Paliktu viens vienīgs miris klajums, kas klāts ar ūdeni un dubļiem. Bet, ja šajās Šausmās un haosā saglabātos kaut nedaudzi kultūras rases cilvēki, tad pēc gadu tūkstošiem uz zemes no jauna parādītos cilvēces radošā spēka un kultūras pazīmes. Pavisam un uz mūžīgiem laikiem zeme pārvērstos tuksnesī tikai tad, ja būtu gājusi bojā pēdējā kultūras rase un nebūtu palicis neviens tās pārstāvis. Šo domu apstiprina dažu mūsdienu valstu piemērs. Ja jaunizveidotā valstī nav pietiekami augstas kvalitātes rases, tad tā savā attīstībā netiks tālāk par iedīgli un ies pretim savam norietam.

Tāpat kā bija jāpazūd noteiktiem aizvēsturiskā perioda dzīvniekiem, lai dotu vietu citiem, arī cilvēkam būs jāpazūd, ja tam trūks garīgā spēka, kas ir vienīgais ierocis cīņā par pašsaglabāšanos.

Pati valsts nerada noteiktu kultūras pakāpi. Valsts tikai saglabā rasi, un tā nosaka kultūras pakāpi. Valsts pati par sevi var pastāvēt nemainīga simtiem gadu, bet tajā pašā laikā tautas kultūras spējas rasu sajaukuma rezultātā jau sen būs degradējušās un viss dzīves līmenis būs ārkārtīgi krities. Piemēram, mūsu tagadējā valsts kā formāls mehānisms var vilkt dzīvību vēl tādu vai citādu gadu skaitu, bet tajā pašā laikā mūsu rases sistemātiska saindēšanās nenovēršami pazemina tautas kultūras līmeni; jau tagad ir manāmas parādības, kuras var iedvest tikai šausmas.

Lūk, tādēļ, ir jākonstatē: nevis valsts ir augstākas sugas cilvēka rašanās galvenais priekšnosacījums, bet gan rase.

Šī rases īpašība ir mūžīga. Ir nepieciešami tikai atbilstoši ārējie apstākļi, lai tā varētu attīstīties. Kulturāli apdāvinātām, radošām nācijām vai, labāk teikt, rasēm bija šīs derīgās spējas arī tad, kad to attīstību traucēja nelabvēlīgi ārējie apstākļi.

Lūk, tādēļ visrupjākā kļūda būtu visu iztēlot tā, it kā pirms Kristus dzimšanas ģermāņiem "nebūtu bijis nekādas kultūras", it kā tie būtu bijuši "barbari". Īstenībā nebija nekā tamlīdzīga. Viņu ziemeļnieciskās tēvzemes skarbums tikai lika viņiem dzīvot tādos apstākļos, kas traucēja radošo spēku attīstību. Ja ģermāņi būtu nokļuvuši daudz labvēlīgākajos dienvidos un daudz zemāk attīstītās tautas būtu izmantotas par darbaspēku, tad viņos iemiesotās, īslaicīgi snaudošās spējas būtu uzziedējušas tikpat krāšņi kā senajiem grieķiem. Taču nevajag iedomāties, ka par šīm radošajām spējām augstākās rases var pateikties tikai ziemeļu klimatam. Pārvietojiet, teiksim, lapzemiešus vai eskimosus no ziemeļiem uz dienvidiem, tomēr viņi nekļūs par kultūru radītspējīgām tautām. Nē, šī brīnišķīgā radošā spēja ir raksturīga tikai ārietim. Tā var pagaidām iesnausties, ja viņš nonāk nelabvēlīgos apstākļos vai nokļūst vietā, kur daba ir pārāk nelabvēlīga. Taču šī spēja tūlīt parādīsies, līdzko viņš nokļūs labvēlīgākā dabas vidē.

No teiktā izriet secinājums: valsts ir līdzeklis ceļā uz mērķi. Pašas valsts mērķis ir fiziskā un morālā ziņā vienādu cilvēcisku būtņu kolektīva saglabāšana un tālāka attīstība. Šī saglabāšana vispirms attiecas tikai uz to kodolu, kas patiesībā pieder konkrētajai rasei un nodrošina tajā ietverto spēku attīstību. Daļa šī kodola nodrošinās dzīvības saglabāšanu, bet otra daļa sekmēs tālāku garīgo attīstību. Īstenībā viena daļa rada otrai daļai nepieciešamos priekšnosacījumus.

Valsts, kura nekalpo šim mērķim, ir kroplīga un lemta iznīcībai. Pats tās pastāvēšanas fakts vēl neko nepierāda. Neviens taču neteiks, ka laupītājbandas panākumi var attaisnot pašu laupīšanu.

Mēs, nacionālsociālisti, kā cīnītāji par jauno pasaules uzskatu nekad nedrīkstam stāties uz tik pazīstamā faktu pamata, kas ir viltus faktu pamats. Tad mēs būtu nevis cīnītāji par jauno, dižo ideju, bet gan nožēlojami mūsdienu melu vergi. Mums jāiemācās saskatīt būtisko atšķirību starp valsti kā trauku un rasi kā šī trauka saturu. Šim traukam ir kaut kāda jēga tikai tad, ja tas tiešām spēj saglabāt un pasargāt savu saturu.

Tātad īsteni tautiskas valsts augstākajam mērķim jābūt rūpēm par to rases pamatkodola saglabāšanu, kas vienīgais ir spējīgs radīt kultūru, dāvāt cilvēcei visu skaisto, cienījamo un cēlo. Mēs, ārieši, ar valsti saprotam tikai rases dzīvo organismu, kurš nodrošina ne tikai pašu rases pastāvēšanu, bet arī visu tajā ietverto spēju tālākas un daudz augstākas attīstības iespēju, t.i., līdz visaugstākās brīvības pakāpei.

Lūk, kādai būtu jākļūst valstij. Tas, ko mums tagad uzspiež ar nosaukumu "valsts", ir tikai smagu cilvēcisko maldu produkts. Un šo maldu neizbēgams pavadonis ir tautas neaprakstāmās ciešanas.

Mēs, nacionālsociālisti, pilnīgi skaidri apzināmies, ka, aizstāvot augstāk minētos uzskatus par valsts lomu, uzstājamies kā revolucionāri, par kādiem mūs arī sauc ik uz soļa. Tomēr domājam un rīkojamies pilnīgi neatkarīgi no tā, kā pret mums izturēsies mūsu laikabiedri: aplaudēs vai noraidīs. Mums ir tikai viens pienākums – īstenības uzliktais pienākums. Un mēs pildīsim savu pienākumu ar ciešu pārliecību, ka nākamās paaudzes būs tālredzīgākas un ne tikai izpratīs mūsu pašreizējo rīcību, bet arī attaisnos un slavēs to.

* * *

Šeit arī parādās tā mēraukla, ar kādu mēs, nacionālsociālisti, vērtējam vienu vai otru valsti. Šis vērtējums vienmēr būs relatīvs, ciktāl mēs vadāmies no atsevišķas tautas redzesviedokļa; tas būs absolūts, ciktāl mēs vadāmies no visas cilvēces redzesviedokļa. Citiem vārdiem, valsts lietderību nevar vērtēt, balstoties uz to, cik liela kultūras vērtība vai spēks pieder šai valstij visas pārējās pasaules ietvaros. Šī lietderība jāvērtē, tikai ievērojot tās nozīmi konkrētai tautai.

Par paraugvalsti var uzskatīt tikai tādu, kura ne tikai atbilst tās pārstāvētās tautas svarīgākajiem dzīves nosacījumiem, bet arī ar savu pastāvēšanu patiesi nodrošina šīs tautas tālāku attīstību. Un tas ir neatkarīgi no tā, kāda vispārkulturāla nozīme minētajai valstij ir visas pārējās pasaules ietvaros. Jo valsts uzdevums nav radīt kādai nācijai jaunas spējas, bet gan nodrošināt brīvas attīstības iespējas jau esošajām nācijām un

tām piemītošajām spējām.

Tātad par sliktu mēs sauksim tādu valsti, kura ar visiem savas pastāvēšanas nosacījumiem nolemj rasi — kultūras nesēju — iznīcībai.

Un tas notiek neatkarīgi no tā, ka pati par sevi šī valsts atrodas uz samērā augsta kultūras līmeņa.

Taču patiesībā šāda valsts sagrauj šīs kultūras tālākas attīstības priekšnosacījumus, kultūras, kuru nav radījusi valsts, bet gan pašā tautā iemiesotie kultūrradošie spēki. Valsts, kā jau minējām, pati par sevi pārstāv tikai formu, bet nevis saturu. Tautas kultūras līmenis nekādā ziņā nevar kalpot par tās valsts kvalitātes kritēriju, kurā dzīvo konkrētā tauta. Ir pilnīgi saprotams, ka kultūras ziņā augsti apdāvināta tauta ir daudz vērtīgāka nekā, teiksim, viena vai otra nēģeru cilts. Taču ir arī pilnīgi iespējams, ka valsts, kurā dzīvo šī daudz kulturālākā tauta, atbilst savam mērķim daudz mazāk nekā nēģeru cilts valstiskais organisms tiem mērķiem, kādi ir izvirzīti šai ciltij.

Tātad valsts labo vai slikto kvalitāti mēs nosakām tikai atkarībā no tā relatīvā labuma, kādu šī valsts dod konkrētajai tautai, bet nekādā gadījumā — atkarībā no nozīmes, kāda šai valstij vispār ir visas pārējās pasaules ietvaros.

Šis relatīvais kritērijs ir vienkāršs un viegli saprotams; daudz grūtāk ir atrast absolūto kritēriju, jo tas būtībā nav vairs atkarīgs no valsts labās kvalitātes, bet gan no konkrētas tautas labuma un tās attīstības līmeņa.

Tāpēc, kad runājam par daudz augstāku valsts misiju, nekad nedrīkstam aizmirst, ka šī misija būtībā ir ietverta pašas tautas īpašībās; valsts uzdevums ir ar visu sava organisma spēku nodrošināt tautas brīvu attīstību.

Ja gribam gūt skaidrību jautājumā par to, kāda īsti valsts mums, vāciešiem, ir vajadzīga vispirms pašiem jānoskaidro, kādi cilvēki dzīvo šajā valstī un kādiem mērķiem tai jākalpo.

Par nožēlošanu, tagad vairs nevar teikt, ka vācu tautas rases kodols pārstāv kaut ko vienotu un veselu. Turklāt nevaram arī apgalvot, ka iepriekšējo patstāvīgo tautu asins sajaukšanās process pie mums jau būtu noticis tik sen, ka mūsu priekšā būtu jau jauna rase, kura izveidojusies šīs sajaukšanās rezultātā. Tieši pretēji, asins saindēšanās, kas ir skārusi mūsu tautas organismu — it īpaši pēc 30 gadu kara, — sekmē kā mūsu asins, tā arī dvēseles sairumu. Tas, ka mūsu tēvijas robežas paliek atklātas un visā to garumā pastāvīgi saskaramies ar svešām, neģermāņu tautām, kā arī visbeidzot (un tas ir galvenais), ka svešas asinis arvien vairāk ieplūst valsts iekšienē, — viss kopumā traucē asinīm pilnīgi sajaukties; nepietiek laika kaut kā galīga un pastāvīga radīšanai. Visos šajos procesos nevar izkristalizēties jauna rase. Patiesībā notiek tā, ka atsevišķu rasu sastāvdaļas mājo līdzās, viena ar otru nesaplūstot. Un visa tā rezultātā iznāk, ka sevišķi kritiskos brīžos, kad jebkura patiesi vienota tauta ātri sapulcējas vienā barā, mūsu vācu tauta tieši pretēji izklīst uz visām iespējamām pusēm. Atsevišķu rasu sastāvdaļas pie mums nav izvietotas pat teritoriāli, jo bieži vien vienā un tajā pašā teritorijā redzam dažādu rasu pārstāvjus. Blakus dzīvo ziemeļģermāņi, austrumgoti, rietumgoti un starp tiem visādi maisījumi. Tas nodara milzu ļaunumu: vācu tautai trūkst veselīga bara instinkta, kuru rada tikai asinsvienotība un kas briesmu brīdī vienmēr ir ļoti spēcīgs faktors. Tām tautām, kurām šī vienotība ir, kopējā ienaidnieka priekšā vienā mirklī pazūd visas nelielās iekšējās pretrunas. Un tad pretinieku sagaida vienotas nācijas vienota fronte, kas sargā kopīgo pavardu. Pie mums tā nenotiek. Blakus dzīvojošās, bet vēl pilnīgi nesajaukušās rases un rasu paliekas tā īsti neprot apvienoties pret kopīgo ienaidnieku. Tā ir īpašība, kuru pie mums sauc par ārkārtīgi izteiktu individuālismu. Miera laikā šī īpašība varbūt dažreiz ir derīga, bet, skatot attīstību kopumā, nākas atzīt, ka šī ultraindividuālisma dēļ mums ir liegta iespēja iekarot pasaules kundzību. Ja vēsturiskās attīstības gaita vācu tautai būtu bijusi tikpat stingra vienotība kā citām tautām, tad vācu valsts tagad noteikti valdītu pār visu zemeslodi. Pasaules vēstures gaita būtu bijusi pavisam citāda. Un neviens nevarēs apgalvot, ka mums nebūtu izdevies panākt to, ko tagad ar žēlabām un asarām cenšas sasniegt apžilbušie pacifisti. Tikai tad mēs varētu panākt, ka valda patiesi nesatricināms miers, jo tas miers, kas balstās uz zobenu uzvarām, ir daudz noturīgāks nekā "miers", kuru izdiedelējušas vecās pacifisma raudu sievas; tikai tāds miers būtu stabils un varētu pakļaut visu zemeslodi kungu tautas vadībai, kura spējīga nodrošināt visaugstāko kultūras uzplaukumu.

Tas, ka nav vienotas, vienas asins tautas, ir sagādājis mums neaprakstāmas ciešanas. Katrs vācu valdnieciņš varēja iegūt savu rezidenci, bet vācu tauta zaudēja to kundzības stāvokli, uz kuru tai bija pilnīgas tiesības.

Vācu tauta vēl arvien cieš no šīs sadrumstalotības. Tomēr jāsaka, ka tam, kas pagātnē un tagadnē ir nesis vienas vienīgas nelaimes, nākotnē var būt arī svētīga ietekme. Līdz šim bija ārkārtīgi kaitīgi, ka rasu sajaukšanās nenotika līdz galam un mums blakus turpināja dzīvot iepriekšējo patstāvīgo rasu drumslas un sastāvdaļas. Taču šeit slēpjas arī zināms labums: pateicoties tādai procesa virzībai kaut arī daļēji, tomēr saglabājās asins tīrība un daļa iedzīvotāju izglābās no rases degradēšanās.

Ir taisnība, ka, ja šis process būtu risinājies līdz galam, mūsu priekšā tagad būtu daudz vienotāks tautas organisms; turpretī kultūras līmenis kā tas ir zināms no jebkuru rasu sajaukšanās likuma — būtu zemāks par tās iedzīvotāju daļas kultūras līmeni, kura rasiskā nozīmē sākotnēji atradās uz augstākas pakāpes. Te arī slēpjas tā fakta pozitīvā puse, ka pie mums līdz šim vēl nav pilnīgi beidzies rasu sajaukšanās process. Tieši, pateicoties šim apstāklim, Vācijā vēl ir saglabājušās ievērojamas tīrasinīgu ziemeļģermāņu grupas, kurās mums jāsaskata galvenais dārgums un galvenā cerība. Drūmajos laikos, kad valdīja rasiskās attīstības likumu pilnīga neizpratne, cilvēki nepietiekami apzinājās šī fakta nozīmi un vienkārši uzskatīja visus cilvēkus par vienādiem un vienlīdzīgiem. Tagad zinām, ka tā nav. Tagad arī saprotam, ka, pilnīgam asins sajaukšanās procesam beidzoties, tā rezultātā radusies jaunā vienotība varbūt arī nodrošinātu mums lielāku ārējo spēku, bet visaugstākais cilvēces mērķis vairs nebūtu aizsniedzams: vienīgais daudz augstākas kultūras nesējs nogrimtu šīs jaunās "vienotās" tautas kopīgajā rasu "putrā" un tādējādi izzustu tā cilts, kuru liktenis ir izvēlējies daudz lielāku mērķu īstenošanai.

Liktenis ir bijis mums labvēlīgs un nav ļāvis šai nelaimei notikt. Tagad mūsu uzdevums ir izprast un izmantot šo apstākli.

Tam, kurš runā par vācu tautas augsto misiju šīs zemes virsū, jāsaprot, ka šī misija var būt tikai tādas valsts nodibināšana, kura par savu visaugstāko uzdevumu uzskatīs panākt vēl palikušās mūsu tautas cēlākās daļas saglabāšanu un atbalstīšanu un līdz ar to visas cilvēces attīstību.

Turklāt pirmo reizi cilvēces vēsturē valsts uzņemsies veikt patiešām lielu uzdevumu. "Klusuma un kārtības" saglabāšanas lozungs ir vienkārši smieklīgs. Labākajā gadījumā tas var tikai nodrošināt "klusu" blēdīšanos un laupīšanu. Taču lozungs par vāciešu labākās daļas saglabāšanu un atbalstīšanu, kura, pateicoties dieva žēlastībai, ir palikusi zemes virsū, būs patiesi liels un cēls. Un šāda misija patiešām ir lielas valsts cienīga.

No nedzīva mehānisma, kuram līdz šim ir bijusi tikai pašnospiedoša nozīme, beidzot radīsies patiesi dzīvs organisms, kura vienīgais mērķis būs kalpošana augstākajai idejai.

Vācu valstij sevī ir jāapvieno visi vācieši un tās svarīgākajam uzdevumam ir jābūt ne tikai apvienot un saglabāt, bet pakāpeniski arī palīdzēt ieņemt vadošo lomu tiem rases ziņā visvērtīgākajiem elementiem, kuri mums ir saglabājušies par spīti visam.

Bet tas, protams, nozīmē arī to, ka pašreizējais prostrācijas laiks ir jānomaina ar cīņas periodu. Vispirms mums jāiegaumē divas lietas: pirmkārt, zem guloša akmens pat ūdens netek, un, otrkārt, labākais aizstāvēšanās veids ir uzbrukums, jo tikai tas nodrošina uzvaru. Jo lielāks ir mērķis, uz kuru vērsti mūsu skati, un jo mazāk šī mērķa lielumu apzinās plašās tautas masas, jo lielāka nozīme būs mūsu panākumiem. Ja pareizi esam sapratuši savu mērķi un bez šaubīšanās, ar ciešu pārliecību savai lietai dosimies cīņā, panākumi nebūs ilgi jāgaida.

Pašreizējiem ierēdnieciskajiem valsts stūrmaņiem, protams, daudz mierīgāk šķiet "strādāt", lai saglabātu status quo, nekā būt spiestiem cīnīties par nezināmu nākotni. Daudz vieglāk ir valstī arī uz priekšu saskatīt vienkāršu mehānismu, kas pastāv tikai savas pastāvēšanas dēļ. Daudz vieglāk ir atkārtot tukšās frāzes, ka visa mūsu dzīve "pieder valstij". Cilvēks, protams, pastāv tādēļ, lai kalpotu cilvēcei, bet visam, kas nāk no tautas dzīlēm, jākalpo tautai. Saprotams, ka ir daudz vieglāk valsts varā saskatīt tikai noteiktas organizācijas mehānismu nekā pašsaglabāšanās instinkta

augstāko iemiesojumu, kas piemīt konkrētajai tautai. Pirmajā gadījumā vājie cilvēki valsts varā saskata pašmērķi. Otrajā gadījumā valsti nākas uzskatīt tikai par varenu ieroci lielajā un mūžīgajā cīņā par izdzīvošanu. Tā priekšā ikvienam jānoliec galva, jo šajā gadījumā runa ir ne tikai par vienkāršu formālu un mehānisku iestādījumu, bet gan par dzīvības saglabāšanas kopējās gribas izpausmi.

Lūk, tādēļ priekšā stāvošajā lielajā cīņā par mūsu pasaules uzskatu iegūsim ļoti maz sabiedroto no tās vides, kas jau ir novecojusi, par nožēlu, ne tikai fiziski, bet arī garīgi. Tikai izņēmuma gadījumā pie mums atnāks sirmgalvji ar jaunām sirdīm un radošu prātu. Protams, ka no sabiedrības pie mums nekad nenāks tie, kuri par savas dzīves uzdevumu uzskata pašreizējās kārtības saglabāšanu.

Mums jārēķinās ne tikai ar tiem slāņiem, kuriem ir ļauna griba, bet arī ar bezgalīgi lielo armiju. Tā, no vienas puses, sastāv no liekuļiem un vienaldzīgajiem, bet, no otras puses,— no cilvēkiem, kas ir tieši ieinteresēti pašreizējās kārtības saglabāšanā. Mūsu izvirzītais lielais uzdevums pirmajā mirklī var likties bezcerīgs. Taču īstenībā tieši tā lielumā slēpjas realizēšanas iespējas.

Kaujas sauklis kļūst par signālu, kas mūsu rindās sasauc visus, kas ir stipri. Tieši mērķu lielums uzreiz atbaida sīkos ļautiņus vai arī tos atsijā pēc kāda laika. Toties zem mūsu karogiem pulcējas visi īsti kaujinieciska rakstura cilvēki. Pilnīgi skaidri jāapzinās: ja vienā pusē redzam augstākās enerģijas un noteiktības koncentrāciju, bet otrā — plašas vienaldzīgo masas, tad nelielais mazākums, kas pulcējies pirmajā nometnē, vienmēr gūs uzvaru pār milzīgo vairākumu otrā pusē. Pasaules vēsturi veido mazākums, ja vien šajā mazākumā ir iemiesota liela griba un noteiktība.

Uzdevumu grandiozitāte liedz noticēt mūsu uzvaras iespējamībai: īstenībā tieši tie nosaka uzvaru. Tieši uzdevumu lielums un grūtības nosaka to, ka mūsu nometnē sapulcēsies tikai labākie cīnītāji. Un tieši šī atlase ir visu panākumu garantija.

* * *

Bieži vien pati daba izdara savus labojumus tautu sajaukšanās procesā, un šie labojumi ir vērsti uz rases tīrības saglabāšanu. Daba nemīl rasu sajaukumus. Īpašas grūtības pēc nācijas sajaukšanās nākas piedzīvot trešajai, ceturtajai un piektajai paaudzei. Tām vairs nepiemīt ne augstākās rases īpašības, ne arī asins vienotība; tām nav ne vienotas gribas, ne arī vienotas dzīves enerģijas vispār. Kritiskos brīžos vienota rase ātri pieņemtu vienprātīgu lēmumu. Taču šādi sašķelta rase noteikti būs neizlēmīga, un visi tās pasākumi būs tikai nekonsekventi padarīts darbs. Tas nozīmē, ka sašķeltās rases ir ne tikai vārgākas par vienotajām, bet arī tieši šī vārguma dēļ var būt nolemtas straujākai iznīcībai. Vēsturē ir zināmi ļoti daudzi gadījumi, kad, pastāvot vieniem un tiem pašiem nosacījumiem, vienota rase kaujā spēj noturēties, bet sajaukta — aiziet bojā. Tā mēs esam spiesti ieraudzīt pašas dabas izdarītās korekcijas. Taču daba bieži vien iet vēl tālāk. Tā ierobežo sajaukušos nāciju dzimstības spējas. Tādējādi daba vispār traucē sakrustotu tautu tālāku vairošanos, un tas var beigties ar kādas tautas pilnīgu izmiršanu.

Ja noteiktas rases viena persona stājas sakaros ar daudz zemākas rases personu, tad iesākumā pazemināsies tikai pēcnācēju attīstības līmenis; vēlāk radīsies novājināta paaudze salīdzinājumā ar to laulāto pēcnācējiem, kuru rases nav sajaukuši. Ja turpmāk nebūs augstākas rases svaigu asiņu pieplūduma, tad, turpinot mūsu minētā pirmā pāra pēcnācēju krustošanos, šīs līnijas pēcnācēji vai nu vispār izmirs gudrās dabas iejaukšanās rezultātā, vai arī gadu tūkstošu laikā, tūkstoškārt sajaucoties, parādīsies jauna suga, kas būs pilnīgi atšķirīga no pirmajām sajauktajām rasēm. Būs radusies jauna tautība ar tai raksturīgu pretestības spēku, taču tā būs nonākusi uz daudz zemākas pakāpes nekā augstākā rase, kura bija piedalījusies pirmajā rasu sajaukšanās procesā. Bet arī šajā gadījumā jaunā, daudz zemākā rase nenovēršami ies bojā cīņā ar augstāko rasi, ja vien tāda uz zemes vēl būs palikusi. Šī daudz zemākā rase nekad nevarēs izturēt cīņu ar tikpat vienotu, tomēr uz kultūras kāpnēm daudz augstāk stāvošu rasi. Tai nepietiks ne radošo spēju, ne garīgā elastīguma, jo daudzkārtējas sajaukšanas rezultātā tā būs cietusi tikai zaudējumus.

Tādējādi var teikt: jebkura veida rasu sajaukšanās agri vai vēlu nenovēršami noved pie tās pēcnācēju paaudzes bojāejas, kura radusies sajaukšanās rezultātā, ja vien uz zemes tīrā veidā kaut daļēji ir saglabājusies augstākā rase, kas piedalījusies sajaukšanās procesā. Tikai tad, ja pilnīgi visa augstākā rase līdz pat beigām piedalās sajaukšanās procesā, sajaukšanās galaproduktam vairs nedraudēs briesmas.

Šajā secinājumā slēpjas zināma garantija, ka ir iespējama pakāpeniska dabiskā atdzimšana.

Tā kā uz zemes saglabāsies rases ziņā tīri elementi, kas nebūs piedalījušies sajaukšanās procesā, tad arī pakāpeniski samazināsies rasu saindēšanās.

Tas notiks pats no sevis, ja iedzīvotājiem būs spēcīgi izteikts rases instinkts un viņi tikai īpašas apstākļu sakritības dēļ uz laiku ir novirzījušies no rasu ziņā normāli tīras vairošanās ceļa. Kad ārkārtējie apstākļi būs beigušies, tā rases daļa, kura būs saglabājusi savu tīrību, atkal tieksies pēc laulībām tikai ar rasu ziņā tīriem elementiem un tādējādi pienāks gals tālākai rasu sajaukšanai. Tad rasu sajaukšanās rezultātā radušies iedzīvotāji atkal atstās priekšplānu, ja vien skaitliski tie nebūs kļuvuši par tik gigantisku spēku, ka nekāda savas rases tīrību saglabātāju elementu pretestība vairs nebūs iespējama.

Ja cilvēks pats ir zaudējis instinkta tīrību, tad viņam nav ko cerēt uz dabas palīdzību. Lai daba palīdzētu, cilvēkam pašam ar saprāta spēku ir jācenšas atjaunot instinkta trūkumu. Tad var palīdzēt vienīgi saprāts. Taču bieži vien mēs vērojam pavisam ko citu. Savā aklumā cilvēks turpina nīdēt savas rasiskās tīrības pēdējās atliekas, kamēr galu galā viņš to pazaudē pilnīgi un galīgi. Tad mēs jau iegūstam to viendabīgo un bezveidīgo rases masu, kurā daudzi mūslaiku cilvēces labdari saskata ideālu. Tā ir visas cilvēces lielākā nelaime. Šāds sajaukums neradīs cilvēku, kurš būs spējīgs būt par kultūras nesēju vai, labāk sakot, par kultūras pamatu licēju un tās radītāju. Šāds sajaukums tikai rada lielu baru, lielu un bezveidīgu dzīvnieku bara masu.

Un tādā gadījumā cilvēces vēsturisko misiju varētu uzskatīt par pabeigtu.

Ja negribam, lai mūsu zeme nonāk šādā stāvoklī, tad mums reiz par visām reizēm jāsaprot, ka vācu valstu uzdevums pirmām kārtām ir principiāli darīt galu jebkurai tālākai rasu sajaukšanai.

Tagadējā nožēlojamā paaudze, protams, tūlīt sāks protestēt, ka nav pieļaujama iejaukšanās cilvēka vissvētākajās tiesībās. Nē, teiksim mēs šiem cilvēkiem, mēs zinām tikai vienas vissvētākās cilvēka tiesības, kas reizē ir arī vissvētākais cilvēka pienākums: cilvēkam nemitīgi ir jārūpējas par to, lai viņa asinis paliktu tīras, jo tikai, saglabājot cilvēces labāko daļu, mēs nodrošinām visai cilvēcei daudz augstākas un cēlākas attīstības iespēju.

Tāpēc mūsu tautiskā valsts par savu galveno uzdevumu uzskatīs laulību institūta pacelšanu jaunā, augstākā līmenī un tā atveseļošanu, lai tas pārstātu būt rases kauna traips. Valsts pacels laulību institūtu tādā līmenī, kurš atbilst augstajam aicinājumam — radīt paaudzi, kas būtu dieva iemiesojums un līdziniece zemes virsū nevis cilvēka un pērtiķa krustojums.

Ja pret to protestē, vadoties no tā saucamā humānisma viedokļa, tad mums ir jāpiebilst, ka tas attiecas uz mūsu laikmetu ļoti maz. No vienas puses, mūsu laikmets uzskata par savu pienākumu noteikti nodrošināt ikvienam nelaimīgam deģenerātam iespēju radīt pēcnācējus, tādējādi vairojot uz šīs zemes bezgalīgas ciešanas. Bet, no otras puses, tieši mūsu gadsimtā ikvienā aptiekā un pat pie ikviena ielu tirgotāja var iegādāties līdzekļus, kas novērš pat īsti veselu vecāku pēcnācēju parādīšanos šai saulē. Kā tad iznāk? Izrādās, ka mūsu izslavētā "klusuma un kārtības" valsts par savu pienākumu uzskata nodrošināt brīvu vairošanās iespēju slimajiem ar sifilisu un tuberkulozi, sirgstošajiem ar iedzimtām kaitēm, kropļiem, idiotiem un noziedzniekiem. Turklāt valsts iemūžina tādu kārtību, kura miljoniem mūsu nācijas vislabāko cilvēku atņem iespēju laist pasaulē bērnus. Ja tā nebūtu taisnība, tad valstij pirmām kārtām vajadzētu censties vai vismaz padomāt, kā radīt priekšnosacījumus to cilvēcisko būtņu

paēdināšanai un dzīvības saglabāšanai, kas vienīgās ir spējīgas nodrošināt nākamo paaudžu veselību.

Cik ļoti visa pašreizējā sistēma ir pretrunā jebkādam ideālam, cik zemiska un bezgalīgi nepateicīga ir šāda sistēma! Pašreizējā valsts visu atstāj pašplūsmā un pat nedomā, kas tad būtu jādara, lai palīdzētu pilnveidoties nākamajām paaudzēm. Pats par sevi saprotams, ka šajā ziņā tikpat daudz grēko arī mūsu baznīca. Tā vairāk par visiem klaigā, ka cilvēks ir dieva iemiesojums zemes virsū, un tomēr neuzskata par savu pienākumu kaut padomāt, kas būtu darāms, lai šis cilvēks — dieva gara iemiesojums uz zemes – nedeģenerētos līdz bojā ejoša proletariāta līmenim. Vispirms baznīca, rokas uz gurdenajām krūtīm sakrustojusi, savelk seju skumjā grimasē un brīnās, ka kristietībai nav nepieciešamās ietekmes un "bezdievība" izplatās arvien drausmīgāk utt. Mūsu baznīca laikam nesaprot, ka, cilvēkiem ejot bojā fiziski, viņi deģenerējas arī garīgi. Neprazdama izpildīt savu viselementārāko pienākumu savas tautas priekšā, baznīca to kompensē ar vēlmi aplaimot hotentotus un zulusus. Laikā, kad ar dieva palīdzību esam nodzīvojušies tik tālu, ka Eiropas tautas mūsu acu priekšā sirgst ar īstu fizisku un garīgu spitālību, mēs, lūk, sūtām savus misionārus uz Centrālo Āfriku un viņi tur ierīko misijas nēģeriem. Galu galā lieta nonāks vēl tik tālu, ka mēs ar savu "augstāko kultūru" arī tur pārvērtīsim primitīvo, bet veselīgo tautu par pūstošu rasu krustojumu.

Abas mūsu kristīgās baznīcas rīkotos daudz prātīgāk, ja tā vietā, lai uzspiestu nēģeriem savas misijas, kuras tie negrib un nesaprot, tās uzņemtos pūles pārliecināt eiropiešus, ka slimiem vecākiem daudz labāk ir audzināt veselu bāreni nekā pašiem laist pasaulē vārguļus, kas nolemti nožēlojamai eksistencei.

Mūsu tautiskajai valstij būs jāuzņemas visi uzdevumi, kuriem patlaban netiek pievērsta nekāda uzmanība. Valsts padarīs rasi par visas sabiedriskas dzīves viduspunktu. Valsts sistemātiski rūpēsies par rases tīrības saglabāšanu. Tā pasludinās bērnu par visvērtīgāko tautas īpašumu. Valsts rūpēsies, lai pēcnācējus radīta tikai veseli cilvēki. Par kaunu tiks uzskatīts laist pasaulē bērnus, jā vecāki ir slimi. Pat augstāko godu tiks uzskatīts, ja nepietiekami veseli vecāki atteiksies no bērnu laišanas pasaulē. Par nosodāmu tiks uzskatīts nedzemdēt bērnus, ja vecāki ir veseli, jo valstij ir vajadzīgi veseli pēcnācēji. Valsts uzstāsies kā tūkstošgadīgās nākotnes aizstāvis un valsts gribas priekšā būs jāatkāpjas atsevišķu pilsoņu vēlmēm. Valsts dos iedzīvotājiem iespēju izmantot visus īsteni lielos izgudrojumus un modernākos ārstniecības līdzekļus. Tā paziņos, ka visiem slimajiem, ar sliktu iedzimtību tiek atņemtas tiesības radīt pēcnācējus, jo viņu sliktā iedzimtība var pāriet uz nākamajām paaudzēm. Valsts rūpēsies, lai veselīgas sievietes dzemdētu bērnus un neierobežotu sevi nožēlojamā ekonomiskā stāvokļa dēļ, lai bērniem savukārt bērnība nekļūtu par lāstu. Mūsu valsts darīs galu noziedzīgajai vienaldzībai, ar kādu pašlaik visi izturas pret daudzbērnu ģimeni. Tieši pretēji, valsts uzņemsies godpilno uzdevumu aizsargāt ģimeni, kurai jākļūst par tautas svētību. Par bērnu valsts rūpēsies vēl vairāk nekā par pieaugušo.

Fiziski un morāli neveselam cilvēkam nav tiesību iemūžināt savu slimību sava bērna organismā. Mūsu valstij stāv priekšā milzīgs audzināšanas darbs, taču savulaik tas tiks uzskatīts par daudz lielāku varoņdarbu nekā mūsdienu buržuāziskā laikmeta kari, kas beigušies ar visspožākajām uzvarām. Valsts audzinās pilsoņus ar domu, ka būt slimam vai vārgam nav nekāds kauns; bet gan nelaime. Par kaunu ir uzskatāma egoistiskā vēlme iemiesot savu slimību nākamajās paaudzēs. Valsts pārliecinās savus pilsoņus, ka daudz cildenāk būs, ja cilvēki, kas savas slimības dēļ nav vainojami, atteiksies radīt bērnus un savu mīlestību un rūpes ziedos veseliem, bet nabadzīgiem savas valsts; bērniem, kuri nākotnē kļūs par sabiedrības balstu. šo audzināšanas darbu valsts, protams, pabildinās ar tīri praktiskiem pasākumiem. Nesamulstot nekādu aizspriedumu priekšā un neapstājoties, ja iesākumā mūs maz sapratis, mūsu valsts turpinās strādāt tieši laji virzienā.

Tikai kādus 600 gadus valstij vajadzētu stingri īstenot tādu politiku un nācija būtu tā atveseļojusies, ka šolaik to ir grūti pat iedomāties. Ja apzināti un plānveidīgi sāksim īstenot tikai veselīgu vecāku atbalstīšanas politiku, mēs iegūsim tādu rasi, kura sākumā atbrīvosies no tagadējiem Fiziskajiem trūkumiem, un pēc tam pakāpeniski uzlabosies arī tās garīgās spējas.

Tautai un valstij tikai stingri jānostājas uz šī ceļa, un mūsu uzmanība ar laiku būs koncentrēta uz to, lai palielinātu rasu ziņā iespējami vērtīgākās nācijas daļas vairošanu. Tad arī visa tauta sajutīs to svētību, kādu būs ieguvusi nācija.

Lai tā notiktu, pirmām kārtām ir nepieciešams, lai jauniegūto zemju kolonizēšanu valsts neatstātu gadījuma ziņā, bet gan pakļautu noteiktām normām. Šim nolūkam valstij jādibina speciālas "rasu" komisijas, un tikai tās būs tiesīgas izdot pārcelšanās atļaujas uz šīm jaunajām zemēm. Turklāt komisijām būtu jāvadās tikai no tā, cik tīras ir šī pārceļotajā asinis rasu ziņā. Tikai tā ap valsti varam pakāpeniski izveidot koloniju loku ar vienas tīras rases iedzīvotājiem. Tikai tā varēsim veicināt rases pilnveidošanos. Koloniju iedzīvotāji tad kļūtu par visas tautas lielāko dārgumu. Šo koloniju palielināšanas ikvienam tautas dēlam iedvesīs lepnumu un ticību nākotnei. Jo katrs tās uztvers kā visas tautas, pat visas cilvēces dižās nākotnes sākumu.

Tā visa rezultātā mūsu tautiskajam pasaules uzskatam neapšaubāmi izdosies panākt, ka sāksies laikmets, kad cilvēki par savu augstāko uzdevumu neuzskatīs uzlabot suņa, zirga, kaķa kvalitāti, bet gan izveidot daudz augstāka līmeņa cilvēku rasi. Tas būs laikmets, kad vieni ar apziņu, ka tas ir nepieciešams, klusējot no kaut ka atteiksies, bet citi priecīgi upurēs un dos.

Lai mums nesaka, ka par kaut ko tādu pasauli nebūtu iespējams pat sapņot. Vai tad arī tagad nav redzams, ka simtiem un tūkstošiem cilvēku tikai baznīcas ietekmē vien sasaista savu dzīvi ar celibātu? Vai tiešām mēs nevarēsim panākt to pašu, ja baznīcas vietā visa valsts sāks sistemātiski norādīt, cik lielu pārmantojamības grēku izdara cilvēki, kas sistemātiski saindē rasi un traucē nākt pasaulē visspēcīgā radītāja patiesi cienīgus cilvēkus?

Protams, mūsdienu nelaimīgo mietpilsoņu armija to nesapratīs. Tie tikai paraustīs plecus un pēc sava paraduma sāks atkārtot pierasto muļķīgo frāzi: jā, pats par sevi tas ir ļoti labi, bet to taču nedrīkst darīt. Jā, kungi, mēs viņiem atbildēsim — ar jums kopā tas, protams, nav izdarāms! Jūs ar savām morālajām īpašībām tam nederat! Jūs, kungi, mietpilsoņi, pazīstat tikai vienas rūpes: rūpes par sevi! Jūs, kungi, pazīstat tikai vienu dievu: savu naudu! Mēs vēršamies ne pie jums, bet pie tās milzīgās nabagu armijas, kura ir pārāk nabadzīga, lai savu dzīvi uzskatītu par augstāko laimi zemes virsū. Mēs vēršamies ne pie tiem, kuri tic vienīgi zelta teļam, bet gan pie tiem, kuri pazīst arī citus dievus. Un vispirms mēs vēršamies pie mūsu vācu jaunatnes plašās armijas. Tā nobriest laikmetā, kad tuvojas lielais pavērsiens. Stāvoklis, kāds radies tēvu vienaldzības dēļ, tagad noteikti modinās bērnus uz aktivitāti un cīņu. Vai nu tagadējā vācu jaunatne kļūs par jaunas tautiskas valsts cēlāju, vai arī tai nāksies kļūt par liecinieci visas buržuāziskās pasaules kraham un bojāejai.

Nevajag lolot ilūzijas. Ja kāda paaudze redz un pat atzīst savas kļūdas, bet tajā pašā laikā — kā to dara mūsdienu buržuāziskā pasaule — turpina apmierināties ar lētiem saukļiem, ka pret pastāvošo ļaunumu nekas nav iesākams, tad jāsaka skaidri un gaiši: tāda sabiedrība ir lemta iznīcībai. Visraksturīgākā mūsdienu buržuāziskās pasaules pazīme ir tā, ka tai vairs nav drosmes noliegt šos ļaunumus. Tā ir spiesta atzīt, ka daudz kas pie mums ir slikts un pūstošs, bet tomēr nespēj rast sevī apņēmību stāties pretī šim ļaunumam, sakopot 60 - 70 miljonu lielas tautas enerģiju un tādējādi uzsākt ar šo ļaunumu izšķirošo cīņu. Pat, ja pie šīs lietas ķeras kāds cits, tas saņem tikai trulu izsmieklu, un parādās centieni atrast iespējami vairāk "teorētisku" argumentu, lai pierādītu, ka panākumus gūt nav iespējams. Ikviens arguments te šķiet piemērots, lai tikai "attaisnotu" savu mazdūšību un niecību. Piemēram, ja viss Amerikas kontinents iestājas pret saindēšanos ar alkoholu un uzsāk cīņu pret šo indi, tad mūsu eiropeiskā buržuāziskā pasaule prot tikai grozīt galvu un muldēt niekus. Cilvēkiem pat neienāk prātā, cik viņi ir niecīgi, pieļaujot apsmiet šo pasākumu. Ja izsmiekls nelīdz un tomēr kādā zemeslodes malā atrodas drosminieki, kas piesaka karu rutīnai un gūst arī zināmus panākumus, vienmēr atradīsies līdzeklis, kā viņus savaldīt. Viņus apmelos, visus viņu panākumus apšaubīs, pret drosminiekiem vērsīsies ar tā saucamajiem "morālajiem" apsvērumiem, lai gan šo drosminieku pūliņi būs vērsti uz to, lai iznīdētu visriebīgākās antimorālās lietas.

Nē, par to mums nav ne mazāko šaubu: mūsu tagadējie birģeri nav tā vērti, lai piedalītos cīņā par cilvēces augstākajiem uzdevumiem. Tie šajā

ziņā ir pilnīgi neprašas, kas paši apauguši ar pārāk sliktām īpašībām. Lūk, tādēļ arī politiskie klubi, kuri ir pazīstami ar kolektīvo nosaukumu "buržuāziskās partijas", jau sen vairs nav nekas cits kā savtīgas profesionāļu, kārtu vai šķiru interešu aizstāvības apvienības. Par savu augstāko uzdevumu tie pašlaik uzskata vienīgi savu šauri egoistisko interešu iespējami veiksmīgāku aizstāvēšanu. Tas ir skaidrs, ka šāda buržuāzijas "politikāņu" ģilde der visam kam, tikai ne nopietnai cīņai augstāka mērķa vārdā. Šo buržuā pūliņi bez šaubām ir lemti pilnīgai neveiksmei, ja pretējā pusē stāv nevis vecā "piesardzīgā^" tirgoņu kompānija, bet gan īstas proletāriešu masas, kuras marksisti sistemātiski satracina un uzkurina līdz baltkvēlei, un tādēļ tās ir gatavas nevis pļāpāt, bet rīkoties.

* * *

Ja par svarīgāko valsts uzdevumu uzskatām rases labāko elementu aizsargāšanu un sistemātisku atbalstīšanu, tad valstij, protams, jārūpējas ne tikai par zīdaiņiem, bet sistemātiski jāpalīdz audzināt šos bērnus, kamēr tie izaug un kļūst par vērtīgiem sabiedrības locekļiem, kas tālāk paši turpina veselīgu vairošanās procesu.

Ir jau zināms, ka veselīgas garīgās attīstības panākumu ķīla ir tīra rase. Tādā pat mērā var teikt, ka katra cilvēka fiziskā veselība ir galvenais veselīgas garīgās audzināšanas priekšnosacījums. Ja nerunājam par atsevišķu cilvēku, bet gan par visiem kopumā, tad, protams, ir taisnība, ka vesels gars mājo tikai veselā miesā. Šis teiciens nemaz nav pretrunā atsevišķiem gadījumiem, kad ģēniji ir fiziski vārgi vai pat slimi cilvēki. Šeit ir runa tikai par izņēmumiem, kuri — kā visur — tikai apstiprina likuma pareizību. Bet, ja tauta kopumā sastāv no fiziskiem deģenerātiem, tad tikai ļoti retos gadījumos no šādas vides var rasties patiesi liels gars. Ja tāds arī parādīsies, tas negūs lielus panākumus. Vai nu apkārtējā deģenerējusies pasaule viņu vispār nesapratīs, vai arī tās griba būs tik paralizēta, ka tā vienalga nespēs pacelties līdzi šim atsevišķam varonim ērgļa cienīgā lidojumā.

Ievērojot šos visus minētos apstākļus, tautiskā valsts par savu galveno uzdevumu uzskatīs nevis "iebāzt" bērniem galvās pēc iespējas vairāk "zināšanu", bet gan pirmām kārtām izaudzināt pilnīgi veselus cilvēkus. Tikai pēc tam domāsim par garīgo spēju attīstīšanu. Un arī šajā jomā vispirms domāsim par to, lai mūsu jaunatnei ieaudzinātu stingru raksturu, gribu un gribasspēku un tad tālāk sistemātiski strādāsim, lai jaunatnei attīstītu atbildības sajūtu. Par skolas izglītību domāsim visbeidzot.

Mūsu valsts vadmotīvs būs: mums nav vajadzīgi fiziski vārgi cilvēki, lai arī tie būtu garīgi ļoti apdāvināti, mums vajadzīgi fiziski veseli cilvēki ar stingru raksturu, izlēmīgi un enerģiski, lai arī tiem trūktu pietiekami plašas izglītības. Ja tauta sastāvētu vienīgi no zinātniekiem, būtu fiziski deģenerējušies cilvēki ar vāju gribu, turklāt vel pacifisma pielūdzēji, tad par tādu tautu jau iepriekš var teikt, ka tā ne tikai neiekaros debesis, bet nespēs arī uz zemes nodrošināt sev kaut cik pienācīgu eksistenci. Smagajā cīņā, kad izšķiras cilvēku un tautu likteņi, sakāvi cietīs ne tas, kurš mazāk zina, bet gan tas, kas ir vārgāks un neprot izdarīt praktiskus secinājumus pat ar savām niecīgajām zināšanām. Galu galā arī šeit ir jāsaglabā zināmas proporcijas, jo starp fizisko veselību un garīgajām zināšanām vajadzētu pastāvēt zināmai harmonijai. Trūdošs ķermenis nekļūs pievilcīgāks, ja arī tajā būs iemiesojusies vispoētiskākā dvēsele. Cilvēki nekad nebūtu tiekušies attīstīt garīgās spējas, ja tas pastāvīgi saistītos ar noteikumu, ka jākļūst par fizisku graustu, vāja rakstura kropli. Grieķu skaistuma ideāls tāpēc arī kļuva nemirstīgs, ka apvienoja apbrīnojamu fizisko skaistumu ar dvēseles cēlumu un plašu prāta vērienu.

Lūk, tāpēc mūsu valstī rūpēties par cilvēka fizisko attīstību nebūs ļauts katram atsevišķi, tas nebūs tikai vecāku uzdevums vien. Nē, pati valsts šai problēmai veltīs milzīgu uzmanību, jo tā ir nācijas pašapliecināšanās programma, kuras veselības aizsargāšana ir valsts uzdevums.

Šo audzināšanas darbu vajag sākt ar jaunajām mātēm, jo desmitiem gadu ilga un rūpīga darba rezultātā mums ir izdevies panākt, ka dzemdības notiek sterilā vidē un dzemdību drudzis kļūst par arvien retāku parādību.

Tagad mums jānodarbojas ar mūsu māsu un māšu audzināšanu un jāpanāk, lai tās dzemdētu veselus bērnus. Ar to mēs tiešām būsim likuši pamatus patiesi veselu pēcnācēju radīšanai.

Skolai mūsu tautiskajā valstī ir jāpievērš daudz lielāka uzmanība un laiks fiziskajai audzināšanai. Nav lietderīgi jaunās smadzenes apgrūtināt ar tādu balastu, kāds tām tiek uzkrauts tagad. Pieredze rāda, ka no visa tā milzīgā daudzuma, kas tiek saukts par skolas zināšanām, smadzenes ir spējīgas paturēt tikai nelielu daļu, turklāt daudzos gadījumos tieši to, kas nemaz nav tik svarīgs. Mūsu mācību iestāžu audzēkņiem vienkārši nav dota iespēja atšķirt svarīgo no nesvarīgā, un galu galā viņi iegaumē tikai sīkumus, otršķirīgas lietas. Ja vidusskolu programmās vingrošanai tiek atvēlētas kādas divas stundas nedēļā, un pie tam šis priekšmets nemaz nav obligāts, tad, salīdzinot ar laiku, kādu mēs veltām garīgajai attīstībai, tas ir viens vienīgs pārpratums. Katram jaunietim dienā vajadzētu veltīt dažādiem sporta un vingrošanas veidiem vismaz pa stundai priekšpusdienā un vakarā. Turklāt nekādā gadījumā nevajag atteikties no kāda svarīga sporta veida, uz kuru pat mūsu aprindās diemžēl skatās necienīgi — es šeit domāju boksu.

Tā saucamās "izglītotās" sabiedrības aprindās šajā sakarā nākas dzirdēt pilnīgi neticamas muļķības. Ja jaunietis mācās paukot un vēlāk caurām dienām nododas paukošanai, tas tiek uzskatīts par pašsaprotamu un pat pagodinošu lietu. Bet, ja viņš nodarbojas ar boksu, tas šķiet kaut kas ļoti rupjš. Kāpēc? Mēs nepazīstam nevienu citu sporta veidu, kurš tik lielā mērā attīstītu cilvēkā spēju uzbrukt, spēju zibenīgi pieņemt lēmumus un vispār tik ļoti veicinātu organisma norūdīšanos. Ja divi jauni cilvēki kādu konfliktu risina ar dūres palīdzību, tas nemaz nav rupjāk nekā ar uzasinātu un nopulētu dzelzs gabalu palīdzību.

Ja cilvēks pret uzbrukumu aizstāvas ar dūrēm, tas nemaz nav necilāk nekā aizbēgt vai saukt policistu. Mūsu veselīgajam zēnam jau no mazotnes ir jāiemācās paciest sitienus. Lai prātvēderi brēkā, ka sludinu kaut ko mežonīgu; taču uzskatu, ka mūsu valsts uzdevums nebūs audzināt trauslu estētu un fizisku deģenerātu koloniju.

Mūsu valsts ideāls nebūs "cienījams" mietpilsonis un labdarīga vecmeita. Mūsu vīrieša ideāls ir vīrišķā spēka iemiesojums. Mūsu sievietes ideāls ir spēja dzemdēt mums jaunu veselīgu vīriešu paaudzi.

Sports mums ir vajadzīgs ne tikai tāpēc, lai audzinātu atsevišķus stiprus un drosmīgus cilvēkus, bet arī, lai norūdītu mūsu bērnus un sagatavotu viņus tā, ka vajadzības gadījumā tie spētu izturēt arī netaisnus likteņa triecienus.

Ja viss mūsu garīgais augšslānis savulaik būtu apguvis ne tikai labas manieres, bet to vietā, piemēram, būtu labi apguvis boksu, tad pie mums nebūtu bijusi iespējama visiem zināmā novembra revolūcija, kuru īstenoja suteneri, dezertieri un tamlīdzīgi salašņas. Tas, ka šie salašņas 1918. gada novembri guva panākumus, ir izskaidrojams nevis ar šo "revolūcijas mahinatoru" enerģiju un sparu, bet gan ar to cilvēku rakstura vājumu, kuri tolaik vadīja valsti. Tur jau ir tā nelaime, ka visi mūsu idejiskie vadītāji bija guvuši tā saucamo "garīgo" audzināšanu. Tāpēc arī viņi bija pilnīgi bezspēcīgi brīdī, kad pretējā, puse lietoja spēku. Tāds bija rezultāts, jo mūsu augstākās mācību iestādes principā audzināja nevis īstus vīrus, bet gan tikai ierēdņus, inženierus, tehniķus, ķīmiķus, juristus, literātus un, lai visi šie radījumi neiznīktu, — attiecīgo specialitāšu profesorus.

Mūsu idejiskā vadība vienmēr ir bijusi spoža. Toties tur, kur bija nepieciešams kaut kāds gribasspēks, vairumā gadījumu bijām ārpus jebkuras kritikas.

Protams, ar audzināšanu vien no cilvēka, kas no dabas ir bijis gļēvs, drosminieku neizveidosi. Taču arī tāds cilvēks, kuram daba devusi drosmi, būs kā paralizēts, ja fiziskās audzināšanas trūkumu dēļ nonāks neizdevīgākā stāvoklī nekā viņa pretinieks. Armijas piemērs vislabāk pierāda, cik ļoti sava fiziskā spēka un veiklības apziņa modina cilvēkā vīrišķību un uzbrukuma garu. Saprotams, ka armijā nav tikai varoņi vien.

Vairumā gadījumu mums ir darīšana ar vidusmēra cilvēkiem. Taču vācu karavīra fiziskā audzināšana miera laikā iepotēja šim gigantiskajam organismam suģestīvu ticību savām priekšrocībām. Tas karavīru padarīja par cilvēku, kurš dziļi tic, ka ir pārāks par ienaidnieku. To noliegt nevarēja arī pretinieks. Tas, ko mūsu armijām izdevās paveikt 1914. gada vasarā un rudenī, kad neapturami virzījāmies uz priekšu un izcīnījām nemirstīgu slavu, bija tikai daudzu pirmskara gadu nenogurstošas audzināšanas rezultāts. Tieši pirmskara gados armijā ar labi nostādītu audzināšanas darbu sagatavojām cilvēkus šiem pilnīgi neticamajiem varoņdarbiem, jo iedvesām viņiem tādu ticību savām spējām, kas neapdzisa pat nedzirdēti asiņaino kauju šausmās.

Tieši vācu tautai, kurai šobrīd nākas ciest pazemojumus no visas pārejās pasaules, visvairāk pietrūkst iekšējas ticības saviem spēkiem. Taču šo iekšējo ticību var ieaudzināt tikai mazotnē. Bērni ir jāaudzina tā, lai tie ticētu, ka tieši mēs, vācieši, neapšaubāmi būsim visstiprākie pārējo vidu. Visam māsu audzināšanas darbam jāiedveš tautā apziņa, ka mūsu nācija atkal kļūs neuzvarama. Tas, kas savulaik nodrošināja vācu armijām vienu uzvaru pēc otras, bija tas paļāvības kopums, kādu izjuta gan katrs kareivis sevī, gan visi kopā attiecībā uz saviem vadītājiem. Ja kas vēl spēj no jauna aizraut un celt augšup vācu tautu, tad tā ir tikai pārliecība, ka atkal iekarosim brīvību. Bet šī pārliecība radīsies tikai tad, j a miljoniem cilvēku būs spējīgi vienādi uztvert šo sajūtu.

Arī šajā ziņā nevajag lolot nekādas ilūzijas.

Mūsu tautas sagrāve bija drausmīga, un būs nepieciešamas neticamas pūles, lai kādā dienā beidzot varētu likvidēt šīs sakāves rezultātus. Vai tiešām varētu noticēt, ka mūsu tauta, ja to turpināsim audzināt "klusuma un kārtības" idejas pielūgsmei, jebkad atradīs sevi spēku saraut verdzības važas un iesviest tās pretiniekam sejā? Nē, tā domāt būtu sāpīga kļūda. Šo stāvokli var labot īsta, stipra nacionālā griba, brīvības alkas un vislielākā dedzība.

* * *

Arī jaunatnes apģērbam ir sava nozīme. Mūsu jaunatnei ir jāģērbjas tā, lai tas sekmētu izvirzītā mērķa sasniegšanu. Žēl skatīties, kā jaunatne kļūst par vismuļķīgākās modes upuri. Vecais sakāmvārds, ka vīru skata no cepures, iegūst viskroplīgāko jēgu.

Apģērbam jākalpo jaunatnes audzināšanai. Tas jaunais puisis, kurš vasaras laikā valkā garās bikses un staigā ievīstījies līdz acīm, līdz ar to jau nodara ļaunumu savam fiziskajam rūdījumam. Mums jaunajā cilvēkā ir jāieaudzina arī zināma patmīlība un — nekautrēsimies saukt lietas īstajā vārdā — arī godkārība. Jāpanāk tikai, lai par godkārības objektu tiktu uzskatīts nevis skaists apģērbs, kādu citi nevar nopirkt, bet gan skaists ķermenis, kādu vēlēdamies var izveidot ikviens.

Tam ir nozīme arī turpmākajā dzīvē. Meitenēm ir jāiepazīst savi bruņinieki. Ja, pateicoties visām muļķīgajām modēm, jautājums par skaistu ķermeni nebūtu pašā pēdējā vietā, tad līkkājainie pretīgie ebreju zeļļi nebūtu spējīgi novest no ceļa tūkstošiem vācu meiteņu. Nācija ir ieinteresēta, lai laulībā stātos cilvēki ar skaistiem ķermeņiem, jo tikai tā ir iespējams mūsu tautai nodrošināt patiesi skaistus pēcnācējus.

Pašreiz tas mums ir īpaši nepieciešams, jo vairs nav militārās audzināšanas, kas agrāk vismaz daļēji kompensēja pienācīgas fiziskās audzināšanas trūkumu skolā. Armijā bija Svarīgi ne tikai tas, ka ikviens guva zināmu rūdījumu. Nozīmīgi bija arī tas, ka militārā audzināšana ietekmēja dzimumu savstarpējās attiecības. Jaunās meitenes vienmēr deva priekšroku kareivim salīdzinājumā ar citiem puišiem.

Mūsu valstij jāgādā par jaunatnes audzināšanu ne tikai oficiālajā skolas laikā, bet arī pēc tam. Nedrīkst pārstāt rūpēties par jaunatni, kamēr tā vēl nav fiziski nobriedusi. Būtu ļoti muļķīgi iedomāties valsts uzdevumu tā, ka pēc skolas beigšanas tā pēkšņi drīkstētu pārstāt rūpēties par jauno pilsoni un varētu atcerēties viņu tikai tad, kad pienācis laiks iet karadienestā. Nē, valstij ne tikai ir tiesības, bet arī ir pienākums sistemātiski un neatlaidīgi rūpēties par visu, kas attiecas uz iedzīvotāju fizisko audzināšanu. Taču pašreizējā valsts neizrāda nekādu interesi par savu pilsoņu veselību un ir noziedzīgi aizmirsusi jaunatnes fizisko audzināšanu. Tā mierīgi atļauj jaunatnei graut savu veselību uz ielām un prieka mājās, lai gan vajadzētu jaunatnes audzināšanu ņemt savās rokās un, sistemātiski strādājot, izveidot fiziski veselu vīriešu un sieviešu paaudzi.

Par to, kādas konkrēti būs fiziskās audzināšanas formas, mēs vēl paspēsim runāt vēlāk. Pašreiz ir svarīgi, lai mēs vispār ķertos klāt šai lietai un sāktu meklēt atbilstošus ceļus. Mūsu valsts uzņemsies ne tikai garīgās, bet arī fiziskās audzināšanas pareizu īstenošanu pēc skolas beigšanas un šī mērķa sasniegšanai izveidos konkrētas valsts iestādes. Šī audzināšana galvenokārt centīsies likt pamatus nākamajam karadienesta laikam. Mūsu topošās armijas uzdevums tad vairs nebūs vienkāršu fizisku vingrinājumu iemācīšana. Mums nebūs rekrūšu šī vārda pašreizējā izpratnē. Armija uzreiz saņems cilvēkus, kuri būs beiguši nevainojamu fiziskās sagatavotības skolu, un tās uzdevums būs tikai gādāt, lai šos jau sagatavotos jauniešus izveidotu par karavīriem.

Mūsu valsts armija mācīs kareivjiem ne tikai maršēt, bet tā kļūs arī par augstāko patriotiskās audzināšanas skolu. Jaunais karavīrs iegūs visas nepieciešamās iemaņas, lai rīkotos ar ieroci. Līdz ar to armija gatavos viņu visai nākamajai dzīvei. Pats galvenais, ko armija dos jaunajam karavīram, būs tas pats, ko arī vecajā armijā uzskatīja par augstāko nopelnu: šajā skolā jaunekļi pārtaps par īstiem vīriem, te mūsu jaunatnei mācīs ne tikai paklausīt un būt disciplinētiem, bet arī pavēlēt. Vācu jaunietis iemācīsies ciest klusu ne tikai tad, kad saņems taisnīgu aizrādījumu, bet arī tad, ja nāksies uzklausīt netaisnīgus pārmetumus.

Armijā viņam jānostiprina ticība paša spēkiem, jāattīsta korporācijas gars, jāieaudzina dziļa pārliecība par savas nācijas neuzvaramību.

Karadienestu beidzot, jaunais vācietis saņems divus dokumentus: pilsoņa diplomu, kas dod tiesības veikt sabiedrisko darbību, un apliecību par fizisko veselības stāvokli, kas dod tiesību stāties laulībā.

Līdzīgi zēnu audzināšanai valsts veiks arī meiteņu audzināšanu. Arī šeit galvenais uzsvars tiks likts uz fizisko un tikai pēc tam uz morālo audzināšanu. Skolas izglītība būs trešajā vietā. Galvenais mērķis ir sagatavot meitenes par īstām un kārtīgām mātēm.

* * *

Ar rakstura audzināšanu mūsu valsts nodarbosies tikai pakārtoti fiziskajai audzināšanai.

Katra cilvēka rakstura pamatpazīmes, protams, ir ieliktas viņā kopš dzimšanas. Tas, kas ir dzimis egoists, tāds arī paliks uz visu mūžu. Tas, kas ir dzimis ideālists, savas dvēseles būtībā tāds arī paliks. Tomēr jāņem vērā, ka starp divām cilvēku grupām ar krasi izteiktiem raksturiem ir miljoniem cilvēku, kuru rakstura pazīmes ir ļoti nenoteiktas un neskaidri izteiktas. Dzimis noziedznieks, protams, noziedznieks arī paliks. Taču, pateicoties pareizai audzināšanai, ļoti daudzi cilvēki ar dažām noziedzīgām pazīmēm var kļūt par godīgiem cilvēkiem un vērtīgiem sabiedrības locekļiem. Un otrādi, pateicoties sliktai audzināšanai, daudzi cilvēki ar svārstīgu raksturu var galīgi noiet no ceļa.

Cik gan bieži kara laikā nav nācies dzirdēt sūdzības, ka mūsu tauta neprot klusēt! Cik grūti bija pasargāt no pretinieka pat ļoti svarīgus kara noslēpumus! Vai tad nevajadzētu sev pajautāt: ko gan līdz karam ir paveikusi vāciskā audzināšana, lai vācieti iemācītu klusēt, ja tas ir nepieciešams? Vai tad nav tiesa, ka ļoti bieži mūsu skolā mazs sūdzmanītis tika stādīts par paraugu klusējošajiem biedriem.? Vai tad mūsu skolā arī tagad ziņošana netiek uzskatīta par slavējamas "atklātības" pazīmi, bet klusēšana — par kaunpilnu noslēgtību? Vai gan skola kādreiz ir centusies iedvest saviem audzēkņiem, ka klusēšana ir vērtīga vīrišķības izpausme? Nē, visu pašreizējo skolas uzraugu acīs tas ir sīkums, kas vispār nav uzmanības vērts. Bet patiesībā šādu sīkumu dēļ mūsu valstij ir uzkrauti miljoniem lieli tiesas izdevumi, jo 90 procenti tiesas procesu par personas apvainošanu u. tml. rodas tādēļ, ka pie mums neprot klusēt. Esam pieraduši vieglprātīgi atkārtot un izplatīt visādus bezatbildīgus

paziņojumus. Mūsu tautsaimniecība regulāri cieš zaudējumus, jo svarīgi ražošanas noslēpumi tiek izpļāpāti pa labi un pa kreisi. Vēl jo vairāk! Pat zināmi aizsardzības rūpniecības ražojumi kļūst par ilūziju tikai tādēļ vien, ka esam aizmirsuši klusēt un visu skaļi apspriežam. Un kara laikā tāds pļāpīgums var nodarīt vēl lielāku ļaunumu — tā dēļ tiek zaudētas lielas kaujas un pat veseli karagājieni. Nav šaubu, ka to, ko neesam ieaudzinājuši jaunībā, neredzēsim arī brieduma gados. Par katru cenu ir jāpanāk, lai mūsu skolotāji reizi par visām reizēm beigtu izmantot "ziņas", kuras pienes jaunie nesaprātīgie ziņotāji, jo tā tiek attīstīta viena no vissliktākajām rakstura pazīmēm.

Tas ir tikai viens no daudzajiem piemēriem. Pašlaik skolā vispār netiek pievērsta nekāda uzmanība cēlu rakstura īpašību veidošanai. Savulaik mūsu valsts būs spiesta pievērst tam lielu uzmanību. Uzticība, gatavība upurēties, māka klusēt, lūk, ir tikumi, kas tik ļoti nepieciešami lielai tautai. Sistemātiski audzināt un veidot šīs īpašības skolā ir daudz svarīgāk nekā daudz kas cits, ar ko ir pilnas skolas programmas. Tikpat svarīgs audzināšanas uzdevums ir sistemātiski atradināt cilvēkus no raudulīgām sūdzībām, mūžīgās vaimanāšanas utt. Mūsu skolai ir jāradina bērni saprast, ka vajadzības gadījumā arī klusējot jāpārcieš gan mokas, gan taisnīgi triecieni. Ja aizmirsīsim šo svarīgo uzdevumu, tad pēc tam nebūs jābrīnās, ka kritiskā brīdī, piemēram, kara laikā, kad frontē cīnās miljoniem mūsu dēlu, pasts to vien darīs, kā vadās šurpu turpu raudulīgas vaimanu vēstules. Ja mūsu tautskolas skolēniem mazāk dzītu galvā visādas zinības, bet sistemātiski nodarbotos ar pašsavaldīšanās veidošanu, tad tas 1915.-1918. gadā būtu ārkārtīgi atmaksājies.

Tādējādi mūsu valstij īpaša uzmanība būs jāpievērš cilvēka rakstura veidošanai. Daudzas morālās kaites, kas pašreiz nomoka mūsu tautas organismu, var novērst tikai tādā veidā. Ja arī mums neizdosies tos novērst pilnīgi, tad vismaz izdosies mīkstināt šīs slimīgās parādības.

* * *

Sevišķi lielu nozīmi mēs pievēršam gribasspēka un apņēmības ieaudzināšanai un sistemātiskai atbildības sajūtas izkopšanai.

Vecajā armijā mīlējām teikt, ka jebkura pavēle ir labāka nekā nekāda. Pārfrāzējot šos vārdus attiecībā uz jaunatnes audzināšanu, var teikt: labāk, lai jaunieši uz jautājumiem dažreiz atbild ne visai pareizi, nekā neatbild vispār. Jāpanāk, lai nebūtu kauns aiz bailēm pateikt kaut ko nepareizu; jāpanāk, lai jautājumam sekotu ātra atbilde, ja arī tā dažreiz būtu nepareiza. Jau šāda primitīvā veidā ir jāiedarbojas uz jaunatni, lai panāktu, ka tai ir drosme rīkoties.

Bieži vien žēlojamies, ka 1918. gadā decembri visi sākot ar monarhu un beidzot ar kareivi — zaudēja spēju pieņemt jebkādu patstāvīgu lēmumu.

Šis briesmīgais fakts ir bargs brīdinājums visai mūsu audzināšanas sistēmai. Šajā briesmīgajā katastrofā ārkārtīgi plaši parādījās tikai tas, ko bija ieaudzinājuši dažādi sīkumi. Ja kaut kas mums tagad laupa spēkus nopietnai pretestībai, tad tas ir nevis ieroču, bet gan gribas trūkums. Šis gribas trūkums mūsu tautā ir iesakņojies ļoti dziļi un traucē mums pieņemt kaut kādu lēmumu, ja tas saistīts ar nopietnu risku — it kā īstenībā lēmuma dīzumu nenoteiktu tieši pārdrošība.

Viens no mūsu ģenerāļiem, kā zināms, mīlēja teikt: "Es rīkojos tikai tad, ja panākumi ir nodrošināti vismaz par 51 procentu". Pašam negribot, šis ģenerālis ir devis klasisku mūsu dziļās un nožēlojamās gļēvulības formulu. Šajā "51 procenta" slēpjas viss Vācijas sabrukuma traģisms. Cilvēki nesaprot, ka, pieprasot liktenim panākumu garantijas, jau iepriekš notiek atsacīšanās no pēdējām varonības paliekām, Varonība ir, pilnīgi apzinoties draudošās briesmas, tomēr spert drosmīgu soli un varbūt glābt situāciju. Ja cilvēks ir slims ar vēži, viņam nevajag 51 procentu garantiju, lai izšķirtos par operāciju, jo bez operācijas viņam ir jāmirst tik un tā. Ja operācija paredz tikai pusprocentu, ka viņš izveseļosies, tad vīrišķīgs cilvēks tomēr labāk dos priekšroku operācijai, nekā raudulīgi vaimanās par savu neārstējamo slimību.

Tas, ka tagad pārdzīvojam tik smagu pilnīga cilvēku gribas trūkuma laiku, kad absolūti trūkst jebkādas apņēmības, neapšaubāmi ir principiāli nepareizas audzināšanas dēļ. Tās drausmīgās sekas nenovēršami ietekmē visu mūsu dzīvi un noved pie tā, ka arī valsts vadītāji cieš no pilsoniskās vīrišķības trūkuma.

Uz šo ir attiecināma arī jaunā modes slimība — bailes no atbildības. arī te parādās nepareizas audzināšanas sekas, kas pakāpeniski aptver visu sabiedrisko dzīvi; tās "nemirstīgais" vainagojums ir parlamentārisma institūts.

Jau skolas solā priekšroka tiek dota mazam grēciniekam, kas, ātri un labprātīgi "zvērēdams", nožēlo grēkus, bet nevis zēnam, kurš atklāti un vīrišķīgi aizstāv savas domas. Dažam mūsu audzinātājam šī vīrišķība pat liekas nelabojami samaitāta cilvēka rakstura paraugs. Un mazajam stūrgalvim tiek pareģots gals uz karātavām, kaut gan, ja šādas rakstura īpašības būtu sastopamas visā tautā, tas būtu jāuzskata par milzīgu bagātību.

Jau skolas solā valsts veidos jauniešos atbildības sajūtu un gatavību vīrišķīgi aizstāvēt savu viedokli. Tas mums ir tikpat nepieciešami, kā sistemātiski ieaudzināt jaunatnē gribu un spēju apņēmīgi rīkoties. Ja valsts būs spējīga pilnīgi un līdz galam izprast šos uzdevumus, tad, ilgstoši strādājot pie sevis veidošanas, mēs iegūsim tautas organismu, kas patiešām būs atbrīvojies no vājībām, kas tagad liktenīgā kārtā ir novedušas mūs pie bojāejas.

* * *

Attiecībā uz zinātnisku skolas izglītību, uz kuru pašreiz valsts izglītības darbā tiek likts visspēcīgākais uzsvars, tad nākotnē mūsu valsts varēs to pārņemt, tiesa gan, ar nelielām izmaiņām.

Šīs izmaiņas attieksies uz trīs jomām.

Pirmkārt, jaunas smadzenes nav jāapgrūtina ar lietām, kuras 95% gadījumu tām nav vajadzīgas un tāpēc tiek ātri aizmirstas. Uzdevums jāizvirza tā, lai katram skolēnam dotu kaut vai nelielu, bet turpmākajā dzīvē nepieciešamu vissvarīgāko zināšanu bagāžu, kuras tas spēs izmantot visas sabiedrības labā. Bet tieši to mēs nespēsim izdarīt, ja tikai uzspiedīsim jaunajam cilvēkam apgūt pārlieku daudz materiāla, un pašu būtiskāko viņš nebūs spējīgs paturēt prātā. Ir pilnīgi nesaprotami, kādēļ miljoniem cilvēku vairāki gadi jāziedo divu vai trīs svešvalodu apgūšanai. Dzīvē šīs svešvalodu zināšanas izmantos tikai pavisam neliela daļa cilvēku. Vairums tās vienkārši aizmirsīs. No 100 000 skolēnu, kas mācās, piemēram, franču valodu, augstākais 2 000 skolēnu šīs zināšanas lietos praksē, bet atlikušie 98 000 savā turpmākajā dzīvē tās neizmantos. Kā tas iznāk? Tikai tādēļ, ka diviem tūkstošiem cilvēku šīs zināšanas būs noderīgas, 98 tūkstoši cilvēku mokās pilnīgi veltīgi un tērē savu dārgo laiku.

Turklāt runa ir par valodu, par kuru nevar teikt pat to, ko var attiecināt uz latīņu valodu, t.i., ka tā sekmē vispārējo loģiskās domāšanas attīstību. Mūsuprāt, būtu daudz lietderīgāk, ja audzēkņiem iemācītu tikai pašu vispārīgāko izpratni par attiecīgo valodu, tās raksturīgāko pazīmju izpratni, citiem vārdiem, radītu priekšstatu par gramatiku, izrunu, sintaksi utt. To var panākt ar atsevišķiem piemēriem. Tas būtu pilnīgi pietiekami ikdienas vajadzībām, un katrs ar to varētu tikt galā. Tas būtu daudz vērtīgāk nekā pašreizējā "visas valodas" iekalšana, lai gan jau iepriekš ir zināms, ka tāda īsta valodas mācīšanās neiznāk, un cilvēki to vienalga drīz aizmirsīs. Tad arī vairs nebūtu jābaidās, ka no visa iekaltā materiāla audzēkņa galvā paliks tikai atsevišķas, gadījuma pēc, aizķērušās druskas. Mēs panāktu, ka jaunatne patur prātā vissvarīgāko, jo nesvarīgo būtu atsijājuši pedagogi paši.

Tādējādi lielākā daļa audzēkņu apgūtu vispārējos pamatus, kas patiešām ir nepieciešami turpmākajā dzīvē. Un tie, kam tiešām ir

nepieciešams mācīties svešvalodas, nodarbotos ar to speciāli pēc pašu izvēles un tā sasniegtu vajadzīgo rezultātu.

Mācību programmās atrastos laiks nepieciešamajām fiziskajām nodarbībām un citiem priekšmetiem, par kuriem mēs jau runājām.

Sevišķi nepieciešamas ir nopietnas izmaiņas mūsu pašreizējā vēstures mācīšanā. Diez vai kāda cita tauta pasaulē vēsturi mācās vairāk par mums — vāciešiem. Un diez vai atradīsies kāda cita tauta, kura šīs zināšanas izmantotu dzīvē sliktāk par mums. Ja ir pareizi, ka politika ir vēsture tās tapšanas procesā, tad visa mūsdienu politika pierāda, cik slikti pie mums tiek mācītas vēstures zinības. Būtu pilnīgi veltīgi vaimanāt par mūsu politikas nožēlojamajiem rezultātiem, ja mums trūktu apņēmības patiešām veikt nepieciešamos pasākumus, lai mainītu vēstures zinātņu mācīšanas veidu un tādējādi radītu pamatu labākai politiskai audzināšanai. 99 gadījumos no 100 mūsu vēstures zinātņu mācīšana nekur neder. Absolūti trūkst kopīgas līnijas. Atmiņā paliek daži dati, vārdi, kaut kas no hronoloģijas. Par vissvarīgāko, kam būtībā ir vislielākā nozīme, vēstures skolotājs nerunā vispār. Pirmām kārtām stipri jāsamazina vēstures mācīšanas programma. Smaguma centrs jānovirza uz to, lai atvieglotu attīstības pamatlīnijas vispārējo izpratni. Jo vairāk šajā ziņā mainīsim mācību programmu, jo cerīgāk varēsim gaidīt, ka ikviens skolēns tiešām apgūs nepieciešamo vielu un galarezultātā iegūs arī visa sabiedrība. Vēsture taču mums jāmācās ne tikai tāpēc, lai zinātu, kas agrāk noticis pasaulē, bet gan tāpēc, lai vēstures mācības cilvēki nākotnē prastu izmantot savas tautas labā. Tas ir jāizvirza par mērķi. Savukārt audzēkņa iepazīstināšana ar konkrēto faktu materiālu ir jāuzskata tikai par līdzekli.

Mums viss ir iznācis otrādi: līdzeklis ir kļuvis par mērķi, bet pats mērķis ir aizmirsts vispār. Un lai mums nesaka, ka pamatīgai vēstures apguvei visi šie atsevišķie dati, fakti un hronoloģija ir pilnīgi nepieciešami un it ka bez tiem cilvēki mācoties nevar izprast kopīgās attīstības likumsakarības. Nē, ar to lai nodarbojas speciālisti vēsturnieki. Vidusmēra cilvēks nav vēstures zinātņu profesors. Viņam vēsture ir nepieciešama tikai tik daudz, cik tas ir nepieciešams, lai izveidotu patstāvīgu viedokli par savas tautas politiskās dzīves jautājumiem. Ja kāds vēlas kļūt par vēstures profesoru, tad var sevi pilnīgi veltīt šai nodarbei. Tādam cilvēkam, protams, jāstudē visa šī zinātne un jāiedziļinās pat vissīkākajās sastāvdaļās. Arī viņam nepalīdzēs pašreizējais mācīšanas veids, jo tas ir pārāk plašs vienkāršam vidusmēra cilvēkam un reizēm pilnīgi nepietiekams mācītam speciālistam. Tāpēc viens no mūsu valsts svarīgākajiem uzdevumiem būs rūpēties, lai beidzot tiktu sarakstīts tāds vēstures kurss, kurā noteicoša vieta būtu ierādīta rasu problēmai.

* * *

Kopsavilkumā ir jāsaka: mūsu valsts ievērojami samazinās vispārējo skolas programmu, paturot tajā tikai pašu galveno un būtisko.. Vienlaikus tā nodrošinās iespēju iegūt patiešām pamatīgu speciālo izglītību visiem tiem, kas to vēlas. Pilnīgi pietiek, ja katrs pamatos iegūst tikai ļoti vispārīgu izglītību. Tajā jomā, kurā cilvēks izvēlēsies savu specialitāti, viņš varēs iegūt pamatīgu un detalizētu speciālo izglītību. Vispārizglītojošais minimums būs obligāts visiem, bet speciālā izglītība — katra atsevišķa cilvēka personīgā lieta.

Samazinādami mācību plānu, iegūsim daudz brīvu mācību stundu, un tās ir jāvelta fiziskām nodarbībām, rakstura, gribas un gribasspēka audzināšanai.

To, cik mūsu pašreizējā skolu mācību sistēma ir nepilnīga, lai cilvēkam dotu turpmākajā dzīvē nepieciešamās profesionālās zināšanas, vislabāk parāda jau tas fakts, ka uz vieniem un tiem pašiem amatiem pretendē cilvēki no trijām dažādām skolām. Izšķiroša nozīme ir tikai vispārizglītojošam minimumam, bet nevis mehāniskai speciālas skolu gudrības "iegūšanai". Tas, kam vajadzīgas patiešām speciālas zināšanas, kā jau minējām, tās nevar iegūt mūsu pašreizējo vidējo mācību iestāžu mācību plānu ietvaros.

Tādēļ mūsu valstij reiz par visām reizēm ir jādara gals šīm nepilnībām.

* * *

Otrkārt, mūsu valstī tiks izdarītas šādas izmaiņas.

Mūsu laikā, kad materiālisms ir ieņēmis ļoti noturīgas pozīcijas, priekšroka arvien biežāk tiek dota eksaktajām zinātnēm — matemātikai, fizikai, ķīmijai utt. Protams, šajā laikā, kad mūsu ikdienas dzīvē noteicēju, vietu ieņem tehnika un ķīmija, bez tā neiztikt. Tomēr būtu ārkārtīgi bīstami, ja mūsu vispārējā izglītība tiktu orientēta galvenokārt n šiem priekšmetiem. nācijas audzināšanai ir jābalstās nevis uz materiālisma, bet gan ideālisma pamata. Mūsu tautiskajai izglītībai ir jābūt veidotai galvenokārt uz humanitāro zinātņu pamatiem un jārada tikai bāze speciālās izglītības tālākai apgūšanai. Rīkojoties citādāk, zaudēsim tās vērtības, kuras, raugoties no nācijas kopējo interešu viedokļa, ir daudznozīmīgākas par jebkurām tehniskajam un speciālajām zināšanām. Mācot vēsturi, nekāda gadījumā nedrīkst, atteikties no antīkās pasaules studijām. Romas vēstures studēšana — protams, tikai attīstības vispārīgākos vilcienos — vienmēr ir bijusi un uz visiem laikiem paliks Tāpat arī mums jāsaglabā Grieķijas vēsture, jo šis tautas kultūras ideāli uz visiem laikiem paliks visa skaista paraugs. Mūsu pašreizējā cīņa ir cīņa par tūkstošgadīgās kultūras saglabāšanu, kas saista senos grieķus ar senajiem ģermāņiem. Mēs nevienam tagad nedrīkstam ļaut saraut Šo rasu vienotību.

Vispārējā izglītība ir stingri un noteikti jāatdala no īpašām speciālām zināšanām. Pretstatā tam, ka tās tagad arvien vairāk pievēršas Mamona kultam, mums vēl jo vairāk jācenšas saglabāt vispārējās izglītības Ideālistisko pamatu. Vienmēr un visur mums ir jāpierāda, ka rūpniecība un tehnika, tirdzniecība un amatniecība var zelt un plaukt tikai tik ilgi, kamēr sabiedrību caurstrāvo ideālisms, bez kura šāds uzplaukums nav iespējams. Uzplaukuma īstais priekšnosacījums ir nevis materiālistiskais egoisms, bet tikai un vienīgi ideālistiskais altruisms, cilvēku gatavība ziedot savas personiskās intereses sabiedrības interešu vārdā.

* * *

Visumā mūsu pašreizējā izglītības sistēma par savu galveno uzdevumu uzskata dot jaunajam cilvēkam tikai speciālās zināšanas, kas nepieciešamas, lai turpmākajā dzīvē varētu nopelnīt gabalu maizes. Parasti tas tiek izteikts šādā formulējumā: "Jaunajam cilvēkam ar laiku jākļūst par derīgu mūsu sabiedrības locekli". Tomēr ar to ir domāts tikai tas, ka viņam ir jābūt spējīgam nodrošināt sev stabilu iztikšanu. Kaut kāda virspusēja vispārējā izglītība tiek uzskatīta, tā teikt, par bezmaksas piedevu. Turklāt vēl runā, ka mūsu jaunietis iegūst arī vispārējo "valstisko" izglītību. Bet mēs ar jums, lasītāj, taču zinām, ka valsts ir tikai forma. Jau tādēļ vien ir grūti dot mūsu skolēniem "valstisko'* izglītību. Forma var viegli salūzt. Patiesībā pie mums jēdziens "valsts" neietver skaidru saturu. Kas tad reāli paliek no mūsdienu "valstiskās" audzināšanas? Tikai izplūdis "patriotisms". Vecajā pirmskara Vācijā par galveno uzdevumu uzskatīja cilvēkos ieaudzināt īpašību pielūgt monarhu un visus lielākos un mazākos "ķeizariņus" kā dievus. Tāda "pedagoģijā® bija ne vien ļoti bezgaumīga, bet arī ārkārtīgi dumja. Tā nenoveda līdz mērķim jau tādēļ vien, ka tika pielūgti pārāk daudzi elki, un patiesi lielus vēstures darbiniekus mūsu tauta nemaz nepazina. Tā sīkumu dēļ tika palaists garām galvenais.

Tas, ka šādā veidā nav iespējams izraisīt patiesu nacionālo entuziasmu, ir skaidrs pats par sevi. Šādi nostādīts audzināšanas darbs galīgi neļauj izvēlēties kaut ļoti nedaudzu, patiesi izcilu cilvēku vārdus no mūsu vēstures un padarīt tos par visas vācu tautas lepnumu, tādējādi izmantojot vienīgo iespēju, kā visu vācu tautu apvienot vienota ideāla pielūgsmei un radīt patiesi dziļu un noturīgu pacēlumu. Mēs nepratām patiesi izcilu cilvēku vārdus izvirzīt tautas uzmanības centrā un padarīt tos par mūslaiku varoņiem, nepratām koncentrēt uz tiem nācijas uzmanību un radīt

noskaņojumu, kas apvienotu visu tautu. Mēs nespējām visās zinātņu jomās saskatīt tos cilvēkus, kuri patiešām ir cienīgi veidot mūsu slavu, un padarīt tos par paraugu, ar kuru lepojas visa nācija. Mēs palikām ikdienas līmenī. Acīmredzot šeit sava loma bija arī bailēm, ka mūs varētu uzskatīt par "šovinistiem", no kā pie mums baidījās visvairāk. Mēs apmierinājāmies ar šablonisku dinastijas patriotismu. Tas mums likās daudz "ērtāks" par skaļām un priekpilnām nacionālā lepnuma izpausmēm. Vidusmēra krietns dinastijas patriots vienmēr bija gatavs "kalpot", taču patiess nacionālais lepnums varētu pretendēt uz citu pakļaušanu sev. Un tas likās "bīstami". Monarhiskais patriots palika pie šabloniskas "kara veterānu" biedrību veidošanas. Diezin vai nacionālais lepnums aprobežotos tikai ar tādām nevainīgām spēlītēm. Tas līdzinās īstam šķirnes zirgam, kas ne jau katram ļauj noturēties seglos. Vai gan būtu jābrīnās, ka vecās Vācijas vadītājs uzskatīja par labāku nesaistīties ar tik bīstamām "lietām". Nevienam no viņiem pat prātā neienāca, ka strauji tuvojas tā diena, kad sāksies pasaules karš, kas lielgabalu dārdoņā un gāzu viļņos sarīkos īstu eksāmenu patiesam patriotismam un katra vācieša izturībai. Kad šis karš sākās, mēs pārliecinājāmies, cik drausmīgi atriebās tas, ka mums nebija īsti patriotiskas audzināšanas un līdz ar to arī patiesi dziļu nacionālo jūtu. Mirt par saviem karaliskajiem vadītājiem un imperatoru tautai nebija sevišķas patikas. To, ko īsti nozīmē "nācija", bijām dzirdējuši tikai pa ausu galam. Kad sākās revolūcija un monarhiskā patriotisma ideja apdzisa pati no sevis, vēstures mācīšanai patiešām vairs bija tikai blakusnozīme. Pašreizējai valstij nacionālā izaugsme nav vajadzīga. Tā vēlas tikai entuziasma pilnu attieksmi pret republikānisko režīmu. Bet tieši to tā nevar panākt. Tāpat kā dinastiskais patriotisms nevarēja būt īpaši noturīgs laikā, kad ļoti liela loma jau bija nacionalitāšu principam, arī republikāniskais patriotisms tagad negūs nopietnu atbalstu. Diezin vai varētu šaubīties, ka ar lozungu "par republiku" vācu tauta frontē vis necīnītos četrarpus gadus. Bet visneizturīgākie droši vien būtu paši šīs jaunās republikas iniciatori.

Ja mūsu tik izslavētā republika necerēti pastāv jau samērā ilgu laiku, tad par to ir jāpateicas apstāklim, ka jebkurā brīdī tā ir gatava pildīt ikvienu laupīšanas līgumu, maksājot prasīto, atdot jebkuru teritoriju, kuru kāds iekāros utt. Tāda vācu republika citām valstīm ir ļoti patīkama. Pretiniekam vienmēr ir ērtāk, ja viņam ir darīšana ar vājiem un paklausīgiem cilvēkiem. Šī pretinieka simpatizēšana republikāniskajai pārvaldes formai Vācijā ir visiznīcinošākais spriedums novembra republikai. Pretinieki mīl novembra republiku un nodrošina tās pastāvēšanu, jo zina, ka labāku palīgu vācu tautas paverdzināšanai tie neatradīs. Mūsu brīnišķīgā republika par savu pastāvēšanu var pateikties tikai šim apstāklim. Lūk, tāpēc tā itin viegli var iztikt bez jebkādas patiesi nacionālas audzināšanas. Tai pietiek, ja reiha karoga varoņi uzsauc "urā", lai gan, starp mums runājot, ja šiem varoņiem ar savu dzīvību vajadzētu aizstāvēt republikas karogu, tie visticamāk aizlaistos kā zaķi.

Mūsu tautiskajai valstij nāksies nopietni cīnīties par savu pastāvēšanu. Tā nevar cerēt uz Dauesa plānu; nekādi paraksti uz tādiem līgumiem to neaizstāvēs. Lai varētu nodrošināt mūsu valsts pastāvēšanu, mums būs vajadzīgs tieši tas, no kā tik viegli atsakās pašreizējā republika. Jo pilnīgāka būs jaunā valsts kā formas, tā arī satura ziņā, jo lielāku pretestību izrādīs pretinieks. Mūsu aizsardzība balstīsies ne tikai uz ieroču spēka, bet galvenokārt uz pašiem pilsoņiem. Šī aizsardzība būs nevis cietokšņu sistēma, bet gan tēvzemes mīlestības un nacionālā fanātisma apdvestu vīru un sievu dzīvā siena.

Tāpēc, treškārt, pārkārtojot audzināšanu uz zinātniskiem pamatiem, jāievēro šādi momenti.

Mūsu tautiskā valsts arī zinātni pratīs izmantot nacionālā lepnuma attīstības interesēs. Ievērojot to, mācīsim ne tikai vispārējo vēsturi, bet arī visu kultūras attīstības vēsturi. Izgudrotāju mēs slavēsim ne tikai kā lielu izgudrotāju, bet arī kā vācieti, mūsu tautas dēlu. Mēs iemācīsim cienīt ikvienu dižu cilvēku ne tikai kā lielu lietu radītāju, bet arī kā lielas nācijas dēlu. No visa vācu vēstures slaveno darbinieku plašā klāsta mēs izvēlēsimies visizcilākos un pratīsim panākt, lai viņus zinātu plašas jaunatnes masas. Ap šiem dižgariem tad arī veidosim nesatricināmās nacionālās izaugsmes lepno ēku.

No šī viedokļa raugoties, mums jāpārveido visas mācību programmas, un audzināšana pakāpeniski jāreorganizē tā, lai, skolu beidzot, jaunietis būtu nevis puspacifists un demokrāts, bet gan īsts vācietis.

Lai šī nacionālās piederības izjūta jau no sākuma būtu īsta, bet nevis iluzora, jau agrīnā jaunībā, kad cilvēki ir ļoti uzņēmīgi, ar dzelžainu konsekvenci ir jāieaudzina šādas domas.

Kas patiesi mīl savu tautu, tam vienmēr jābūt gatavam to apliecināt ar īstiem upuriem. Nav un nevar būt tādas nacionālās piederības izjūtas, kad cilvēks rūpējas tikai par savu paša labumu. Nav un nevar būt tāda nacionālisma, kas raksturīgs tikai atsevišķām šķirām. Par maz ir kliegt "urā", jāpanāk, lai šo saucienu pamatā būtu patiesa nācijas mīlestība un patiesas rūpes par tautas veselības saglabāšanu. Ar savu tautu varēsim lepoties tikai tad, ja mums nebūs kauns ne par vienu mūsu kārtu. Tauta, kuras liela daļa dzīvo pastāvīgā trūkumā, postā un sistemātiski iet bojā šajos smagajos dzīves apstākļos, nevar iedvest nekādu lepnumu. Tikai tad, kad visa tauta patiesi būs fiziski un morāli vesela, parādīsies prieks un lepnums, ka mēs piederam tieši šai tautai. Šo augstāko nacionālo lepnumu patiešām spēj izjust tikai tas, kas redz un izprot savas tautas lielumu.

Jau no mazotnes jaunajās sirdīs ir jāieaudzina cieņa pret nacionālismu apvienojumā ar sociālā taisnīguma izjūtu. Tikai tad izveidosies tauta, kuras pilsoņus cieši saistīs kopējas mīlestības, kopēja lepnuma un neuzvaramības saiknes.

Pašreizējam laikmetam raksturīgās bailes no šovinisma ir tikai laikmeta impotences simptoms. Šis laikmets nepazīst patiesi dziļu un stihisku spēku. Lūk, tāpēc šajā laikā netiek paveiktas lielas lietas.

Lieli apvērsumi nekad nebūtu iespējami, ja uz zemeslodes pastāvētu tikai mietpilsonisks klusums un kārtība, un nebūtu fanātisku un histērisku kaislību.

Mūsu pasaule nenoliedzami tuvojas lieliem pārveidojumiem. Jautājums ir tikai tāds, vai šie pārveidojumi būs āriskās cilvēces glābiņš, vai tikai nesīs labumu mūžīgajam ebrejam.

Mūsu valstij jāizaudzina paaudze, kas būs lielo priekšā stāvošo uzdevumu patiesi cienīga.

Uzvara piederēs tai tautai, kura pirmā nostāsies uz šī ceļa.

* * *

Par visu audzināšanas sistēmas vainagojumu jākļūst domai, ka pirmām kārtām mūsu jaunatne pilnīgi apzināti ir jāiepazīstina ar rases problēmu. Jaunatnei gan ar prātu, gan arī ar sirdi ir jāsaprot, ka šī problēma ir galvenā un centrālā problēma. Neviens jauneklis un neviena meitene nedrīkst aiziet no skolas pirms, neizprotot līdz galam, kāda milzīga un izšķiroša nozīme ir jautājumam par rases tīrību. Tikai tā mēs radīsim mūsu tautas rasiskās atdzimšanas pamatus. Tikai ejot šo ceļu, varam kaldināt visas mūsu turpmākās kultūras attīstības priekšnosacījumus.

Mums jāatceras, ka galu galā visa fiziskā un garīgā audzināšana var būt noderīga tikai tiem cilvēkiem, kas, izprotot rasu problēmas principiālo svarīgumu, patiešām ir gatavi darīt visu, lai saglabātu rases tīrību.

Pretējā gadījumā nenovēršami radīsies traģisks stāvoklis, kādā mēs pa daļai jau esam nonākuši, un mūs piemeklēs nelaime, kuras apmērus grūti iedomāties, proti, arī nākotnē mēs paliksim tikai kultūras mēslainē. Tas nozīmēs, ka ne tikai zaudēsim arvien vairāk mūsu tautas dēlu, bet arī mūsu asinis būs pakļautas sistemātiskai degradācijai. Sajaucoties ar citām rasēm, izdarām tām pakalpojumu, paceļot tās daudz augstākā attīstī bas līmenī, bet paši tiekam lemti sistemātiskai lejupslīdei un deģenerācijai.

Ja pratīsim uz minētajiem pamatiem pārveidot visu audzināšanas sistēmu, lai saglabātu tīru rasi, tad, protams, vislielāko labumu gūs arī armija. Mūsu valstī karadienests tiks uzskatīts tikai par jaunatnes audzināšanas noslēgumu.

* * *

Lai cik liela arī nebūtu jaunatnes fiziskās un garīgās audzināšanas nozīme mūsu nākotnes valstī, tikpat nozīmīgai jābūt arī sistemātiskai cilvēku atlasei.

Pašlaik pret šo problēmu izturamies pārāk vieglprātīgi. Augstākās izglītības labumus bauda tikai turīgu vecāku bērni. Turklāt talantam šajā gadījumā ir tikai otršķirīga nozīme. Pie mums aizmirst, ka vienkāršs lauku zēns bieži vien var būt talantīgāks nekā daudz turīgāku vecāku bērni, lai arī šis lauku zēns konkrētā brīdī būtu vairāk atpalicis zināšanu jomā. Ja arī turīgāko vecāku bērni zina daudz vairāk, tas nebūt nenozīmē, ka viņi būtu talantīgāki. Viņi zināšanas ir ieguvuši daudz bagātākas dzīves un vispusīgāku iespaidu dēļ. Ja vienkāršais, daudz talantīgākais lauku zēns no mazotnes būtu dzīvojis tikpat labos apstākļos, viņš varbūt būtu uzkrājis ne tādas zināšanas vien. Pašlaik varbūt vairs ir tikai viena joma, kurā iedzimtam talantam ir lielāka nozīme nekā izcelsmei. Tā ir māksla. Vecāku bagātībai vai nabadzībai šeit nav izšķirošas nozīmes jau tādēļ vien, ka runa ir par iedzimtām spējām.

Mācības gan var izrādīties noderīgas talanta pilnveidošanai, tomēr pirmais un svarīgākais nosacījums ir pats talants. Šis piemērs ļoti skaidri parāda, ka talants nebūt nav tikai augstākiem, slāņiem, t.i., tikai bagātu cilvēku raksturīga pazīme. Dažkārt visievērojamākie mākslinieki nāk tieši no nabadzīgajām ģimenēm. Ir zināms ne mazums gadījumu, kad vienkāršs, bet talantīgs lauku zēns ir kļuvis par pasaulslavenu maestro.

Visi lieliski saprot, ja runa ir par mākslu, bet neparko to negrib attiecināt uz citām garīgās kultūras jomām. Nez kādēļ tiek uzskatīts, ka uz tā saucamajām eksaktajām zinātnēm tas neattiecas. Protams, cilvēkā var arī ieaudzināt noteiktu mehānisku prasmi. Pieredzējis dresētājs taču prot iemācīt diezgan gudrajam pūdelim visākļīgākos trikus. Gan sunim, gan cilvēkam šeit var līdzēt tikai dresūra, par kādu īpašu talantu te pagaidām nav ne runas. Kaut ko iemācīt var jebkuram vidusmēra cilvēkam, ja šim mērķim tiek ziedots pietiekami daudz laika. Bet, ja viņam nav ne mazākās talanta dzirkstelītes, tā būs "apmācība" bez dvēseles, kā tas redzams pie dzīvniekiem. Ja dresūrai tiek veltīts pietiekami daudz laika, vidusmēra cilvēkam var iemācīt arī kaut ko tādu, kas pārsniedz vidusmēra līmeni, taču tā būs nedzīva "zinātne" — pilnīgi neauglīga, bez jebkādas radošas pieejas. Tāda "pedagoģija" var izveidot tikai cilvēkus, kurus mēdz saukt par staigājošām enciklopēdijām. Taču šādi "izglītoti" cilvēki vienmēr cietīs neveiksmi, ja sūrā dzīve izvirzīs kaut cik nopietnas prasības. Šie cilvēki progresu neveicinās; tieši otrādi, viņiem pašiem vienmēr būs vajadzīgs atbalsts un palīdzība. Tādu audzināšanu guvušie cilvēki varbūt ir derīgi tikai augstu amatu ieņemšanai mūsu pašreizējā nelaimīgā režīma laikā.

Uzskatām par pašsaprotamu, ka, ieviešot pareizu audzināšanas sistēmu, mūsu nācijas dzīlēs vienmēr atradīsies pietiekami daudz talantu, lai pietiktu visām dzīves jomām. Tāpat uzskatām par pašsaprotamu, ka zināšanas dos jo lielāku labumu, jo vairāk nedzīvajā zinātnē parādīsies talanta dzīvais spēks. Patiesi radošs veikums ir iespējams tikai tad, ja laulībā apvienojas zināšanas un spējas.

Ir vēl viens piemērs par to, cik ļoti šeit grēko tagadējā sabiedrība. Laiku pa laikam mūsu ilustrētajos izdevumos jūs sastopat rakstus un tiem atbilstošus attēlus, kas mūsu vidējo vācu mietpilsoni cenšas pārsteigt ar to, ka kaut kur pirmo reizi pasaulē ir izdevies no nēģera iztaisīt skolotāju, advokātu, pat mācītāju vai galu galā varoņtenoru utt. Muti atpletis, vācu mietpilsonis iesaucas no pārsteiguma par iespējamiem brīnumiem un secina, ka mūsdienu audzināšanas sistēma ir neaizsniedzami augstā līmenī. Ebreji savukārt to izmanto pavisam citiem mērķiem: viltīgi smīnot bārdā, tie sāk pierādīt visai godīgajai tautai, ka šie piemēri ir vispārliecinošākais arguments par labu viņu teorijai par visu cilvēku vienlīdzību. Un mūsdienu nelaimīgajai sabiedrībai pat prātā neienāk, ka šie piemēri pierāda tikai vienu, t.i., cik ļoti grēkojam pret viselementārākajām veselā saprāta prasībām. Miljoniem cilvēku, kuri ir piederīgi kultūras ziņā daudz augstākai rasei, nožēlojami velk dzīvību, ieņemot pašu zemāko vietu sabiedrības hierarhijā. Tajā pašā laikā mēs priecājamies par šo noziedzīgo spēli, kas dod iespēju tā izdresēt kādu pusmērkaķi, ka tas kļūst par advokātu. Cilvēki nesaprot, ka tas ir vislielākais grēks pret mūsu radītāja gribu, ja mēs mierīgi noskatāmies, kā visām proletarizācijas šausmām pakļauti bojā iet simti un tūkstoši visapdāvinātāko cilvēku, un tajā pašā laikā dresējam zulusus un hotentotus, lai tiem būtu iespēja ieņemt daudz augstākas vietas. Jāpasaka taču patiesība, ka īstenībā tā ir tikai dresūra, tāda pati dresūra kā pūdeļa mācīšana. Ja tikpat daudz laika un uzmanības būtu veltīts daudz inteliģentāku rasu cilvēkiem, tad, protams, rezultāts būtu tūkstoškārt labāks.

Ir labi vēl, ka mūsu ilustrētie žurnāli var pastāstīt tikai par šādas dresūras izņēmuma gadījumiem. Ja šie izņēmumi kļūtu par likumu, tie būtu pavisam neciešami. Pietiekami neciešami jau ir tas, ka pašlaik pie jums augstāko izglītību iegūst nebūt ne tie, kuriem ir talants un spējas. Jā, mēs pasakām bez aplinkiem: tāds stāvoklis ir pilnīgi neciešams, ka gadu no gada simtiem un tūkstošiem pilnīgi netalantīgiem cilvēkiem ir iespēja studēt augstākajās mācību iestādēs, kamēr simtiem un tūkstošiem citiem patiesi talantīgiem cilvēkiem šī iespēja ir liegta. Tādējādi nācija cieš neiedomājamus un pat neaptveramus zaudējumus.

Ja pēdējās desmitgadēs tieši ASV tik ārkārtīgi palielinās vissvarīgāko izgudrojumu skaits, tas zināmā mērā ir izskaidrojams ar to, ka tur talantīgiem cilvēkiem, kas nāk no zemākiem tautas slāņiem, ir daudz lielākas iespējas iegūt augstāko izglītību nekā Eiropā.

Lai kļūtu par izgudrotāju, vispirms ir vajadzīgs talants. Ar mehāniski iegūtām zināšanām nepietiek. Taču pie mums šim apstāklim netiek pievērsta nekāda uzmanība. Galvenais ir laba atzīme.

Nāks laiks, un mūsu tautiskā valsts pārveidos šo sistēmu. Mūsu uzdevums nebūs sabiedrības vienas šķiras ietekmes iemūžināšana. Mūsu mērķis būs atlasīt visus gaišākos, prātīgākos cilvēkus no visiem iedzīvotāju slāņiem, un tieši šiem visspējīgākajiem cilvēkiem dosim iespēju visvairāk ietekmēt sabiedrību un baudīt vislielāko cieņu. Mūsu valsts uzskatīs par savu pienākumu panākt, lai visiem vidusmēra bērniem tiktu nodrošināta pienācīga audzināšana. Taču tajā pašā laikā valsts uzņemsies vēl īpašu pienākumu — pavērt ceļu visiem patiesi talantīgiem cilvēkiem. Valsts augstāko mācību iestāžu durvis centīsimies atdarīt visiem apdāvinātajiem cilvēkiem un darīsim to neatkarīgi no tā, kādām sabiedrības aprindām šie cilvēki pieder. Mums tas ir jāizdara par katru cenu. Jo tikai tā iegūsim patiesi ģeniālus nācijas vadītājus, bet nevis izskolotus sausiņus.

Mūsu valstij tā jārīkojas arī tādēļ, ka Vācijā tā saucamais augstākais slānis ir tik ļoti noslēdzies sevī un tik iesīkstējis, ka tam vairs nav pilnīgi nekādas dzīvas saiknes ar zemāk stāvošiem iedzīvotāju slāņiem. Par to mums ir jāmaksā divkārt Pirmkārt, šis slānis ir pilnīgi zaudējis spēju izprast tautas masu noskaņojumu. Tas jau pārāk ilgi ir atrauts no jebkādas saskarsmes ar tautu, lai saglabātu tautas psiholoģiju. Tagad šis slānis ir kļuvis tautai pilnīgi svešs. Otrkārt, šis slānis cieš vēl no kādas kaites — tas zaudē pēdējās gribasspēka paliekas. Inteliģencei, kura dzīvo pilnīgi noslēgti, vienmēr būs mazāk gribasspēka nekā vienkāršajām tautas masām.

Taču visa pasaule zina, ka mēs, vācieši līdz pat šim laikam ciešam nevis no zināšanu trūkuma, bet gan no tā, ka mums trūkst gribas un apņēmības. Vai gan mēs neredzējām—jo "izglītotāki" bija mūsu valsts vadītāji, jo nespēcīgāka izrādījās to darbība un sasniegtais. Ja pasaules karā gan mūsu politiskā, gan tehniskā gatavība izrādījās nepietiekama, tad vaina nebija vis tur, ka valdošajās aprindās būtu jūtams izglītotu cilvēku trūkums. Tieši pretēji, visi vadītāji bija pārāk izglītoti cilvēki, kuriem zināšanu netrūka, bet pilnīgi trūka veselīga instinkta, enerģijas un drosmes. Vai tad tieši tā nebija visas mūsu tautas nelaime, ka pasaules kara laikā mums nācās cīnīties ne jau uz dzīvību, bet gan uz nāvi kanclera Betmana Holvēga vadībā, kas bija filozofējoša un ļoti vāja personība. Ja viņa vietā būtu bijis stiprs tautas vadonis, tad, protams, mūsu varonīgo karavīru upuri nebūtu bijuši veltīgi. Tāda vadītāju izvēle, vadoties tikai no "prātnieku" un "izglītoto" slāņu vidus, bija ļoti izdevīga arī novembra revolūcijas neliešiem. Visi šie "izglītotie" valsts darbinieki turēja zināšanas tikai paši sev un nespēja tās izmantot, lai kalpotu tēvzemei. Tādēļ arī pretiniekam bija tādi panākumi.

Šajā sakarā mēs daudz ko derīgu varam mācīties no katoļu baznīcas. Tās garīdznieki dod zvērestu nedoties laulībā. Tieši tādēļ arvien vairāk un vairāk katoļu garīdznieku nāk no tautas masām. Līdz šim neviens nav ievērojis tieši šo celibāta nozīmi; Taču tieši šeit slēpjas tas milzu stihiskais spēks, kas piemīt šim senajam institūtam. Būdama spiesta savu vadītāju pulku arvien vēl papildināt no tautas zemākajiem slāņiem, katoļu baznīca saglabā ciešu saikni ar tautu un nodrošina sev pastāvīgu jaunas enerģijas, jaunu, svaigu spēku pieplūdumu, kādi rodami tikai tautas masās. Tādēļ ir saprotams, ka šis milzīgais organisms saglabā mūžīgu spēku, jaunību, gara elastību un tēraudcietu gribasspēku.

Savulaik mūsu valsts par savu galveno uzdevumu izvirzīs audzināšanas darba noorganizēšanu tā, lai tiktu nodrošināts pastāvīgs svaigu asiņu pieplūdums un mūs garīgi vadošo slāņu sastāva pastāvīga atjauninašanās. Valsts tiešais pienākums ir sistemātiski un plānveidīgi atlasīt no tautas masām spējīgākos un apdāvinātākos cilvēkus un likt tiem kalpot sabiedrības labā. Valstij un tās amatiem ir jāpastāv ne tādēļ, lai atsevišķai šķirai nodrošinātu labu iztikšanu; tiem jāpilda savs patiesi cildens pienākums. Un tas būs iespējams tikai tad, ja vara būs tikai visspējīgāko, visenerģiskāko stipras gribas cilvēku rokās. Tas attiecas kā uz administratīvajiem amatiem, tā arī uz nācijas idejisko vadību absolūti visās jomās. Tā tauta, kurai izdosies pašus spējīgākos cilvēkus izvirzīt vissvarīgāko dzīves nozaru vadībā, jau līdz ar to būs dižena. Ja viena ar otru konkurē divas vienādas tautas, tad uzvaru gūs tā, kura būs pratusi valsts garīgo vadību ielikt vistalantīgāko cilvēku rokās. Un otrādi, sakāvi cietīs tā tauta, kura lieliem iedzimtiem talantiem nebūs ierādījusi pienācīgu vietu un savas valsts iestādes pārvērtusi vienkārši par liekēžu saietu.

Protams, pastāvot mūsu pašreizējai kārtībai, visi šie priekšlikumi nav īstenojami. Mums uzreiz aizrādīs, ka, piemēram, nevar taču prasīt no kaut kāda valsts ierēdņa dēliņa, lai tas kļūtu par amatnieku tikai tādēļ, ka, teiksim, īsta amatnieka dēls ir izrādījies daudz spējīgāks par viņu. Zinot šolaiku uzskatus par fizisko darbu, tāds iebildums ir saprotams.

Lūk, tāpēc mūsu Valstij vispirms vajadzēs panākt, lai principiāli mainītos attieksme pret fizisko darbu. Par katru cenu tai būs jāpanāk, lai beigtos pašreizējā necienīgā attieksme pret fizisko darbu. Valsts spriedīs par cilvēku nevis pēc tā, kādu darbu tas dara, bet gan pēc tā, kāda ir viņa darba kvalitāte.

Mūsu gudriniekiem tas var likties kaut kas nedzirdēts. Un kā vēl! Pie mums taču visnetalantīgākā laikrakstu skribenta "darbu" uzskata par daudz "augstāku" nekā, teiksim, visinteliģentākā smalkmehāniķa darbu. Un tas ir tikai tādēļ, ka rakstītāja darbarīks ir spalva! Tomēr šāda pieeja nemaz nav dabīga un obligāta. Tā mums ir ieaudzināta mākslīgi. Agrāk darbu nevērtēja pēc tādiem kritērijiem. Pašreizējā nedabiskā kārtība ir tikai mūslaiku pārlieku materiālistiskā laikmeta kopīgo slimību rezultāts.

Pamatos mums katrs darbs jānovērtē divējādi: pirmkārt, katram darbam ir materiālā nozīme, un, otrkārt, tam ir ideālā nozīme. Darba materiālā nozīme ir tā, kāda šim darbam ir vērtība sabiedrības dzīvē. Jo lielāks skaits cilvēku varēs tieši vai netieši izmantot šī darba augļus, jo lielāka ir tā materiālā vērtība. Šis vērtējums visplastiskāk izpaužas materiālās atlīdzības lielumā, kādu katrs saņem par savu darbu. Atšķirībā no darba materiālās vērtības, nevajadzētu izlaist no redzesloka tā ideālo vērtību. To nosaka nevis darba materiālā nozīme, bet tikai noteikta darba nepieciešamības pakāpe. Protams, liels atklājums dod lielāku materiālo labumu nekā tas darbs, kādu katru dienu veic, teiksim, parasts melnstrādnieks. Taču mūsu sabiedrībai ir vajadzīgs gan izgudrotāja, gan melnstrādnieka darbs. Sabiedrība atšķirīgi novērtē materiālo labumu, kādu dod izgudrotāja un melnstrādnieka darbs, izsakot to ar atšķirīgu samaksu. Raugoties no ideālās puses, abu darbs sabiedrības acīs ir vienāds, ja tikai katrs savā jomā strādā vienādi apzinīgi. Katrs cilvēks mums būtu jānovērtē no šāda viedokļa, bet nevis no tā, kādu atalgojumu tas saņem.

Nākotnes saprātīgā valsts izvirzīs uzdevumu panākt, lai katram cilvēkam dotu darbu, kas patiešām atbilst viņa spējām. Citiem vārdiem, visspējīgākajiem cilvēkiem tiks dots viņiem piemērots darbs. Turklāt ar jēdzienu "spējas" apzīmēs to, kas patiešām cilvēkam ir iedzimts, t.i., ko dāvājusi daba, bet ne to, kas ar grūtībām iemācīts. Mūsu valstī cilvēku vērtēsim pēc tā, kā viņš pilda sabiedrības uzlikto uzdevumu, bet tas tiks dots atbilstoši viņa spējām. Katra cilvēka darbības veids saprātīgā valstī būs nevis viņa eksistēšanas mērķis, bet gan tikai līdzeklis. Katram cilvēkam būs visas iespējas attīstīties un pilnveidoties tālāk, bet to viņš, protams, varēs darīt tikai tādā sabiedrībā, kas pati veidota uz valsts pamata. Katram jādod sava daļa darba, lai stiprinātu šo pamatu. Tas, kā cilvēks strādā savas valsts labā, jau vairs nav atkarīgs no viņa paša, bet gan no dabas, kas devusi tam noteiktu apdāvinātības pakāpi. No katra atsevišķā pilsoņa darba mīlestības un apzinīguma ir atkarīgs, vai viņš godīgi atmaksās sabiedrībai to, ko no tās saņēmis. Tas, kas to dara ar pienācīgu darba mīlestību un apzinīgumu, ir pelnījis, lai sabiedrība viņu cienītu. Lai lielāku materiālo atlīdzību saņem tas, kura darbs dod sabiedrībai lielāku labumu. Vērtējuma ideālā puse jāattiecina uz visiem vienādi, — cik godprātīgi cilvēks pilda sabiedrības uzlikto pienākumu, — tādējādi godīgi cienot gan dabas doto, gan no sabiedrības saņemto. Ja skatās no šī viedokļa, tad nav jākaunas būt visvienkāršākajam amatniekam, bet ir jākaunas būt, teiksim, nespējīgam ierēdnim, kurš lieki ēd tautas maizi. No šī redzes viedokļa būs pats par sevi saprotams, ka cilvēkam netiks uzlikti pienākumi, kuru pildīšanai tam trūkst spēju.

Tikai tā iegūsim vienīgi pareizo sabiedrisko tiesību un priekšrocību kritēriju.

Mūsu laikmets vēršas pats pret sevi. Tas ievieš vispārējas vēlēšanu tiesības; pa labi un pa kreisi tiek pļāpāts par pilnīgu līdztiesību, toties absolūti netiek tas viss pamatots. Mūsu laikmetā cilvēku vērtē atkarībā no materiālā atalgojuma, kādu tas saņem par savu darbu. Bet līdz ar to ir iznīcināti īstas vienlīdzības pamati šī vārda vislabākajā nozīmē. Īsta vienlīdzība var izpausties tikai tad, ja katrs pilda savus, viņam piemērotus uzdevumus, bet nevis tad, kad no visiem tiek prasīts viens un tas pats darba rezultāts. Tikai tā mēs novērsīsim nejaušības (iedzimtās īpašības) lomu, kas nav atkarīga no paša cilvēka. Tikai tā mēs varam radīt stāvokli, kad katrs atsevišķs cilvēks kļūst par tās lomas un nozīmes kalēju, kādu viņš ieņem sabiedrībā.

Mūsdienās, kad lielas ļaužu grupas viena otru vērtē tikai pēc ienākumu apmēra, kā jau teikts, to visu pašlaik nesaprot. Bet tas nebūt nenozīmē, ka tāpēc atteiksimies aizstāvēt savas idejas. Tieši pretēji. Ja kāds šo iekšēji slimo un trūdošo laiku vēlas izārstēt, tam pirmām kārtām jābūt drosmīgam, lai ieskatītos patiesībai sejā un noskaidrotu slimības izraisītājus. Šo uzdevumu tad arī uzņemas nacionālsociālistiskā kustība. Lai tas maksātu ko maksādams, mēs gribam pārvarēt visus muļķīgos aizspriedumus, par katru cenu gribam mūsu tautas dzīlēs atrast un apkopot to spēku, kas būs spējīgs attīrīt ceļu jaunajam pasaules redzējumam.

* * *

Protams, mums uzreiz iebildīs: darba ideālais novērtējums nav atdalāms no tā materiālā vērtējuma, nevērīgā attieksme pret fizisko darbu izskaidrojama ar daudz zemāku tā samaksu utt. Tālāk mums stāstīs, ka tieši zemā darba samaksa ir cēlonis tam, ka fiziskā darba strādnieki vismazāk izmanto nācijas radītās kultūras bagātības un tādējādi cieš fiziskā darba darītāju kultūras līmenis. Visbeidzot mums norādīs, ka cilvēki tieši tādēļ baidās no fiziskā darba, ka zemās samaksas dēļ tas nenovēršami noved pie stāvokļa, ka fiziska darba darītājiem ir zemāks kultūras līmenis utt.

Te ir daudz patiesības. Bet no tā visa izriet tikai tas, ka nākotnē mums būs jāatsakās no pārāk krasas atšķirības darba samaksā. Lai mums nestāsta, ka tas novedīs pie darba ražīguma krituma. Ja garīgā darba vienīgais stimuls būtu tikai tā augstais atalgojums, tas nozīmētu, ka mēs stāvam vislielākā sabrukuma visbēdīgāko simptomu priekšā. Ja šāds kritērijs būtu bijis noteicējs visā mūsu vēsturē, cilvēce nekad nebūtu izdarījusi savus izcilākos iekarojumus zinātnē un kultūrā. Mēs zinām, ka izcilākie atklājumi, izcilākie zinātniskie darbi, visizcilākie cilvēces kultūras pieminekļi nebūt nav radušies kā augsta atalgojuma alku rezultāts. Tieši pretēji, bieži vien tas bija iespējams tikai tādēļ, ka cilvēki atteicās no šīszemes

labumiem, kas saistījās ar bagātību.

Protams, nenoliegsim, ka mūsu gadsimta pasaules valdnieks ir zelts. Tomēr ceram, ka drīz vien cilvēks atkal sāks kalpot daudz augstākiem dieviem. Pašreizējā dzīvē, protams, par daudz ko varam būt pateicīgi tikai tieksmei pēc naudas, bet tieši tāpēc mūsu dzīvē ir maz tādu vērtību, bez kurām cilvēce tiešām kļūtu patiesi nabagāka.

Viens no jaunās kustības uzdevumiem ir jau tagad pasludināt tāda laikmeta tuvošanos, kas katram cilvēkam nodrošinās līdzekļus pienācīgai iztikšanai un tajā pašā laikā radīs tādu kārtību, kad cilvēks dzīvos ne tikai materiālo labumu dēļ. Cita starpā mēs tādēļ ieturēsim tādu darba atalgojama politiku, kas ikvienam ierindas strādniekam nodrošinās iespēju dzīvot godīgu un kārtīgu dzīvi, ja vien viņš apzinīgi pildīs savus pienākumus.

Lai mums nestāsta, ka tas ir nekad neaizsniedzams ideāls, kas ir pretrunā ar kārtību uz zemes vispār.

Mēs neesam arī tādi vientieši, lai ticētu, ka mums izdosies radīt tādu iekārtu, kurā vispār nebūs nekādu trūkumu. Taču tas neatbrīvo mūs no pienākuma cīnīties pret kļūdām, kuras jau tagad ir skaidri redzamas, pārvarēt trūkumus un tiekties pēc ideāla. Sūrā dzīves īstenība pati parūpēsies par to, lai pēc iespējas vairāk ierobežotu mūsu ideālu. Tieši tāpēc cilvēkiem ar visiem spēkiem jātiecas uz izcilo un lielo mērķi, un atsevišķas neveiksmes nedrīkst mūs novirzīt no šī ceļa. Mēs taču neatsakāmies no tiesām tikai tādēļ, ka tās dažreiz pieļauj kļūdas, mēs taču neatsakāmies no medicīnas tikai tādēļ, ka slimības no zemes virsas nav iznīdējamas.

Ir ļoti bīstami, ja pienācīgi netiek novērtēts ideāla spēks. Un mazdūšīgajam atgādināšu mūsu varonīgo karavīru cīņu frontē. Tas, kas pats bijis karavīrs, sapratīs, ko gribu pateikt. Frontē cilvēki mira ne jau tāpēc, ka meklēja materiālus labumus. Viņi mira tādēļ, ka mīlēja savu tēvzemi, vēlējās aizstāvēt nācijas godu, ticēja tās lielumam. Un tikai tad, kad vācu tauta attālinājās no šiem ideāliem, lai sekotu revolucionāru merkantilajiem solījumiem, izrādījās, ka tā ir ieguvusi nevis debesis zemes virsū, bet tikai vispārēju postu un nicinājumu.

Un tādēļ ir ārkārtīgi nepieciešami, lai pašreizējai reālajai republikai tiktu pretstatīta ideāla nākotnes valsts.

3. nodaļa: Pavalstnieks un pilsonis

Mūsdienu tā sauktās valstis pazīst tikai divas cilvēku kategorijas: valsts pilsoņus un ārzemniekus. Valsts pilsoņi ir visi tie, kuri ir vai nu šajā valstī dzimuši, vai arī, atbraucot šeit, pilsonību ieguvuši. Ārzemnieki ir tie, kuriem ir tādas pašas tiesības kādā citā valstī. Vēl ir arī tāda ļaužu grupa, kurus sauc par bezpavalstniekiem. Tie ir cilvēki, kuri nepieder nevienai no mūsdienu valstīm, t.i., viņiem nav valsts pilsoņu tiesību.

Valsts pilsoņu tiesības mūsdienās nosaka vispirms tas, ka konkrētais cilvēks ir piedzimis kādā valstī. Rasei vai tautībai te vispār nav nekādas nozīmes. Agrāk vācu protektorātā dzīvojoša nēģera, kas apmeties uz dzīvi Vācijā, tagad šajā valstī radušies pēcnācēji ir "vācu valsts pilsoņi". To pašu var teikt par ebrejiem, poļiem, āfrikāņiem, aziātiem utt.

Bez pilsoņa tiesību iegūšanas, cilvēkam piedzimstot, pastāv arī šo tiesību iegūšana vēlāk. Taču tad ir daži ierobežojumi. Piemēram, cilvēks nedrīkst būt noziedznieks vai suteners; viņam jābūt politiskā ziņā "drošam", t.i., pilnīgi politiskai neprašai, kā arī viņš nedrīkst būt par savas jaunās dzimtenes apgrūtinājumu. Ar to jāsaprot mūsu merkantilistiskajā laikmetā, protams, finansiālais jautājums. Ja konkrētā persona pārliecinās administrāciju par to, ka būs labs nodokļu maksātājs, tad tas būs pietiekami, lai viņam piešķirtu pilsoņa tiesības.

Šajā gadījumā rasei nav nekādas nozīmes.

Viss valsts pilsoņa tiesību iegūšanas process noris apmēram tāpat kā jauna locekļa uzņemšana automobiļu klubā. Cilvēks aizpilda anketu, tās dati tiek pārbaudīti. Pēc dažām dienām tiek saņemta atklātne, kurā ir paziņots, ka viņš ir kļuvis par valsts pilsoni. Tas viss notiek itin jocīgā formā, t.i., līdzšinējam zulu cilts nēģerim tiek paziņots: "Ar paziņojuma saņemšanu Jūs esat kļuvis par vācieti!".

Visus šos brīnumus izdara valsts prezidents. To, ko nevarētu izdarīt debesis, vienā rāvienā veic par ierēdni strādājošais Teofrasts Paracelss. Tikai viens mājiens ar spalvu slotiņu, un mongolis pēkšņi pārvēršas par īstu "vācieti"!

Taču te ne tikai par rasi nav nekādas intereses, bet netiek ievērots pat jaunā pilsoņa kandidāta veselības stāvoklis. Tāds zellis varētu būt pat sifilisa saēsts, taču mūsdienu valsts viņu labprāt apsveic kā savu pilsoni, ja vien viņš, kā jau teikts, nenozīmē tai finansiālu apgrūtinājumu un politiskus draudus.

Tā ik gadus šie, par valsti sauktie veidojumi, uzņem sevī indīgas vielas, ko tās vairs knapi spēj pārvarēt.

Tādējādi mūsdienu valstī pilsonis atšķiras no ārzemnieka tikai ar to, ka tam tiek pavērts ceļš ieņemt jebkuru sabiedrisku amatu; pēc karaklausības pienākumu izpildīšanas viņš vēlāk var aktīvi vai pasīvi piedalīties vēlēšanās. Personiskās tiesības un brīvības ārzemniekam ir tādas pat kā pilsonim, taču nereti - arī lielākas.

Zinu, ka to visu klausīties ir nepatīkami. Taču jāsaka atklāti: ir grūti atrast kaut ko vēl stulbāku, vēl idiotiskāku nekā mūsu tagadējās valsts pilsoņu tiesības. Pašreiz ir tikai viena valsts, kurā ir vērojami vismaz šī jautājuma labākas izpratnes iedīgļi - ASV, kur valsts vara cenšas vismaz daļēji prātīgi risināt pilsonības jautājumu. Principiāli aizliedzot ieceļot fiziski neveseliem cilvēkiem, bet, noteiktām rasēm vispār liedzot iespēju iegūt pilsoņu tiesības, ASV lēni sāk atzīt sevi par mūsu atzītās tautiskās valsts piekritējiem.

Tautiskā valsts savus iedzīvotājus dala trīs kategorijās: valsts pilsoņos, pavalstniekos un ārzemniekos.

Piedzimstot cilvēks iemanto tikai pavalstniecību. Pavalstniecība vēl nedod tiesības ieņemt dažādus sabiedriskus amatus un piedalīties poli tiskajā dzīvē, t.i., ne aktīvi, ne pasīvi piedalīties vēlēšanās. Valstij jānosaka katram savam pavalstniekam rase un nacionalitāte. Pavalstnieks jebkurā laikā var atteikties no Vācijas pavalstniecības un kļūt par valsts pilsoni tajā zemē, kura atbilst viņa nacionalitātei. Ārzemnieks no pa valstnieka atšķiras tikai ar to, ka viņš ir kādas citas valsts pavalstnieks.

Vācu nacionalitātes jaunā pavalstnieka pienākums ir iegūt katram vācietim obligāto skolas izglītību. Pavalstniekam jāpakļaujas visām valsts prasībām fiziskās audzināšanas jomā, kā arī jādien armijā. Armijā izglītība ir vispārēja; armijai jāizglīto un jāaudzina katrs vācietis tā un tādai militārajai jomai, kurā visvairāk ir noderīgas viņa fiziskās un garīgās spējas. Nevainojamam un veselam jaunam vīrietim pēc karaklausības laika izbeigšanās svinīgi tiek piešķirtas valsts pilsoņa tiesības. Tas ir visvērtīgākais dokuments visā viņa turpmākajā laicīgajā dzīvē. Līdz ar to viņš iegūst visas valsts pilsoņu tiesības un priekšrocības. Valsts pienākums ir noteikt, kuri cilvēki ir nācijas zieds, tās attīstības faktors, un kuri valsts teritorijā tikai dzīvo un "pelna" sev iztiku.

Valsts pilsoņa apliecības izsniegšana notiek, pilsonim nododot svinīgu zvērestu valstij un tautai. Šis dokuments jāuzskata par tādu, kas vieno pilsoņus un likvidē jebkuras pretrunas starp tiem. Mums jāaudzina savi pilsoni tā, lai katrs uzskatītu, ka lielāks gods ir slaucīt ielas un būt mūsu Reiha pilsonim nekā karalim svešā zemē.

Valsts pilsonis ir privileģēts salīdzinājumā ar ārzemnieku. Viņš ir Reiha pavēlnieks. Taču šis augstais gods uzliek pilsonim arī pienākumus. Cilvēkam bez goda un rakstura, zemiskam noziedzniekam, tēvzemes nodevējam utt. jebkurā laikā šo godu var atņemt. Tādējādi viņš atkal var kļūt par pavalstnieku.

Vācu meitene ir tikai pavalstniece; apprecoties viņa var kļūt par valsts pilsoni. Taču valsts pilsonība var tikt piešķirta arī strādātājai vācu pavalstniecei.

Ar mantu lādīti rokās un nelokāmu gribu es aizbraucu uz Vīni. To, kas piecdesmit gadus atpakaļ izdevās manam tēvam, es cerēju no likteņa atkarot sev. Arī es gribēju kļūt "par kaut ko", bet, protams, nekādā gadījumā par ierēdni.

4. nodaļa: Personība un tautiskas valsts ideja

Tautiskā nacionālsociālistiskā valsts par savu galveno uzdevumu uzskata audzināt tās ideju cienīgus īstenotājus. Tā dara visu iespējamo, lai veicinātu rases visvērtīgāko elementu attīstību, to izglītošanu atbilstoši praktiskās dzīves vajadzībām. Valstij izvirzīto mērķu sasniegšanai ir nepieciešama noteikta organizācija.

Ja piesakām nesaudzīgu cīņu marksisma principam "cilvēks līdzīgs cilvēkam" un vērtējam to, vadoties no viņa piederības noteiktai rasei, tad no tā jāizdara visi nepieciešamie loģiskie secinājumi. Ja uzskatām, ka izšķiroša nozīme ir rasei, t.i., asiņu tīrībai, tad šo kritēriju jāievēro attiecībā uz katru cilvēku. Tāpat kā tiek dalītas tautas atkarībā no tā, kādai rasei tās pieder, tā jādala arī atsevišķi cilvēki tautas ietvaros. Ja sakām, ka viena tauta nav līdzīga otrai tautai, tad šo aksiomu jāievēro arī attiecībā uz atsevišķu cilvēku katrā tautā. Citiem vārdiem, tas nozīmē, ka ne katrs cilvēks ir līdzīgs citam cilvēkam, ne katra galva ir līdzīga citai galvai, jo te nozīme ir asiņu tīrībai, kaut arī atsevišķos gadījumos sastopams tūkstošiem vissmalkāko niansu.

No tā izriet pirmais secinājums - nepieciešams izdalīt no katras tautas visvērtīgākos elementus rasu skatījumā, kas ir fiziski visveselīgākie un tātad vispiemērotākie vairošanai. Šo pirmo tautas diferenciāciju jāuzskata par rupjāko, jo tā tiek veikta gandrīz mehāniski.

Otra veida diferenciācija ir grūtāka, jo no visas tautas jāizdala visvērtīgākās, attīstītākās galvas garīgā ziņā. Valstij tās tālāk jāattīsta ne tikai viņu pašu dēļ, bet gan visas nācijas labad. Tām jābūt ikdienas rūpēm.

Tam pasaules uzskatam, kas noraida tautas masu demokrātisko principu un izvirza uzdevumu nodot varu pār visu pasauli labākās nācijas rokās, t.i., vislabāko cilvēku rokās, loģiski jāievēro aristokrātiskais princips pašas tautas ietvaros. Citiem vārdiem, tam jānodrošina vislielākā ietekme tautā un īstena labāko galvu vadība. Bet tas nozīmē, ka pasaules uzskata pamatā ir nevis majoritātes princips, bet personības loma.

Tas, kas šodien domā, ka tautiskā nacionālsociālistiskā valsts atšķiras no pārējām valstīm mehāniski - ar labāku saimnieciskās dzīves struktūru, mazāku nevienlīdzību starp bagātību un nabadzību, pareizāku darba algas politiku, pārāk lielo darba algas atšķirību likvidēšanu, lielākām plašo iedzīvotāju slāņu tiesībām ražošanas procesā utt., - maldās visaugstākā pakāpē. Tam nav ne mazākās jausmas par to, kāds ir mūsu pasaules uzskats. Nē, viss augstāk teiktais ne mazākā mērā nenodrošina nacionālsociālistiskās valsts stiprumu un varenību. Tautai, kas aprobežotos tikai ar šīm ārējām reformām, nebūtu nekādu garantiju gūt uzvaru tautu vispārējā cīņā. Mūsu kustība, ja tā vēlas būt īsti varena, ar to aprobežoties nevar, jo tas bez šaubām nozīmētu ārišķības. Mums jārīkojas tā, lai tauta saprastu, ka ir nepieciešams atbrīvoties no visām vājībām, kuru dēļ tā cieš.

Lai to vieglāk saprastu, droši vien ir lietderīgi vēlreiz ieskatīties cilvēces kultūras attīstības pirmsākumos.

Pirmais solis, kas cilvēku nepārprotami attālināja no dzīvnieka, bija izgudrošana. Sākumā izgudrošana nozīmēja tikai viltību un dažādus trikus, kas atviegloja vai nodrošināja uzvaru cīņā par dzīvību. Šos visprimitīvākos atklājumus mūsdienu novērotājs vērtē kā masu parādību. Te nav saskatāma atsevišķa cilvēka, personas loma. Arī pie dzīvniekiem novērotās viltības un paņēmienus cilvēks uztver kopumā. Viņš nevar precīzi noteikt to sākotnējo rašanos. Šie paņēmieni tiek saukti par "instinktīviem".

Mūsu gadījumā šis vārds gan neko neizsaka, jo tam, kas tic augstāko radījumu attīstībai, jāatzīst, ka kaut kad jābūt attīstības sākumam. To visu labāk var saprast, ņemot par piemēru cilvēku. Ja apskatam pirmos apzinātos pasākumus cīņā ar dzīvniekiem, tad neapšaubāmi jāatzīst, ka šīs sākotnējās darbības ir īpaši apdāvinātu subjektu darbības. Te nepārprotami jau izpaužas personības loma. Pēc tam šos pasākumus apgūst visi cilvēki un sāk tos uzskatīt kā pašu par sevi saprotamu. Vai tad to pašu neredzam militārajā jomā? Virkne lietu, kas skaitās pašsaprotamas, ir jebkuras stratēģijas pamats. Ir taču skaidrs, ka sākotnēji tās kādam vajadzēja izdomāt galvā. Pēc tam varbūt pagāja gadsimti vai tūkstoši gadu, lai šie izgudrojumi kļūtu par kaut ko visiem.

Cilvēka pirmos soļus izgudrošanas jomā papildina nākamie: viņš cīņā par eksistenci izmanto virkni lietu un dzīvu radījumu. Te arī sākas cilvēka izgudrotāja īstenā darbība, kuras grandiozie augļi ir mūsu acu priekšā. Tādi materiālie izgudrojumi, sākot ar akmens izmantošanu par ieroci, turpinājās, pieradinot dzīvniekus, mākslīgi radot uguni utt. līdz pat daudzpusīgajiem un apbrīnas vērtajiem mūsdienu izgudrojumiem. Un kas tas ir? Visos šajos atklājumos ir manāma personības loma. Jo atklājumi ir lielāki un mūsdienīgāki, jo skaidrāk tajos izpaužas personības loma.

Tātad tagad zinām, ka visi materiālie izgudrojumi, atklājumi ir atsevišķu personību radošo spēku un spēju rezultāts. Tie galu galā palīdz cilvēkam pacelties arvien augstāk pār dzīvnieku pasaules līmeni un pilnīgi no tā attālināties. Šie atklājumi vispirms arī kalpo sabiedrības kultūras attīstīšanai. Sākumā tas bija pirmatnējā cilvēka visvienkāršākā viltība dzīvnieku nomedīšanā mežā. Tagad tie ir visapbrīnojamākie zinātnes izgudrojumi, kas visaugstākā pakāpē atvieglo cilvēka cīņu par eksistenci, kā arī dod viņa rīcībā visaugstražīgākos līdzekļus cīņai par labāku nākotni. Visa cilvēka domāšana un izgudrošana galu galā kalpo viņam cīņā par eksistenci uz šīs planētas, kaut arī sākumā nesaprotam izgudrojumu reālo labumu. Palīdzot cilvēkam pacelties arvien augstāk pār pārējo radījumu pasauli, izgudrojumi stiprina viņa pozīcijas uz šīs zemes.

Tādējādi izgudrojumi ir tikai atsevišķas personas radošās darbības produkts. Neatkarīgi no savas vēlēšanās izgudrotāji ir lielākā vai mazākā mērā labdari. Šo personu darbība dod miljoniem un pat miljardiem cilvēku ieročus, ar kuriem tiek atvieglota cīņa par eksistenci.

Tādējādi redzam, ka atsevišķu personu izgudrotāju darbība bija visas mūslaiku materiālās kultūras pirmsākums. Izgudrotāji viens otru savstarpēji papildina un attīstās uz iepriekšējo sasniegumu bāzes. To pašu var teikt par ražošanas procesu, jo tas ir atkarīgs no atsevišķu personību darba. Arī radošais garīgais darbs, kuru nemaz nav iespējams izmērīt, bet kas ir visu materiālo izgudrojumu nepieciešams priekšnosacījums, savukārt ir tikai atsevišķas personības darbības produkts. Izgudro ne tautas masas, organizē un domā ne jau majoritāte, bet gan visur un vienmēr tikai atsevišķs cilvēks - personība.

Par pareizi organizētu varam atzīt to sabiedrību, kura ir vispretimnākošākā radošiem spēkiem, atvieglo viņu darbu un dod iespēju darboties visu cilvēku labā. Jebkurā atklājumā, vai tas būtu materiāls vai teorētisks, visvērtīgākais faktors vispirms ir pats izgudrotājs kā personība. Tāpēc sabiedrības organizācijas vispirmais un visaugstākais uzdevums ir tādu apstākļu radīšana, kas personībai nodrošinātu iespēju dot vislielāko labumu sabiedrībai. Organizācijai ir jābūt tādai, lai izpildītu šo uzdevumu. Tikai tad sabiedrības organizācija pārstāj būt mehāniska organizācija un pārvēršas par dzīvu organismu. Tam jāiemieso tieksme pacelt personību pāri masām, t.i., masas pakļaut personībai.

Tādējādi organizācijai nav jākavē personību izdalīšanos no tautas masas, bet, gluži otrādi, tai jāveicina un jāatvieglo šis process. Bez tam organizācijai jāvadās pēc principa, ka līdz šim visa cilvēces labdarība ir nākusi ne no masām, bet gan no atsevišķu personību radošās darbības. Tieši tās ir bijušas īsteni labdari. Radošo personību attīstība ir visas sabiedrības interesēs. Tās nebūs apmierinātas, ja sabiedrībā valdīs domāt nespējīga, nelietpratīga vai neapdāvināta tautas masa. Ja vēlamies kalpot sabiedrībai, tās vadība jāuztic īpaši apdāvinātiem cilvēkiem.

Šo cilvēku atlase, kā jau teicām, notiek sīvā cīņā par eksistenci. Daudzi salūzt un iet bojā, līdz ar to pierādīdami, ka nav spējīgi pildīt šo misiju; tikai nedaudzi galu galā paliek izredzēto skaitā. Atlases process arī tagad notiek domāšanas, mākslinieciskās jaunrades un pat saimniecības jomā, kaut gan pēdējā noteiktu apstākļu dēļ tas ir sevišķi sarežģījies. Personības ideja valda arī bruņotajos spēkos un visā valstī. Tikai politiskajā dzīvē mūsdienās šis dabiskais princips pavisam netiek ievērots. Visa cilvēces kultūra, kā redzējām, ir personību radošās darbības produkts. Taču, par spīti tam, tieši valsts pārvaldes orgānos grib ieviest ne personības, bet vairākuma principu. Šī inde neizbēgami iesūcas visās mūsu dzīves porās un dabiski, ka tas var novest pie sabiedrības pilnīgas sagrāves. Arī ebreju graujošā darbība svešās valstīs ir izskaidrojama ar to, ka tie ir mēģinājumi iznīcināt personības lomu šajās valstīs un to vietā izvirzīt masu lomu. Taču tas arī nozīmē, ka āriešu cilvēku organizatoriskos principus

izspiež ebreju graujošie principi, kuru dēļ viņi arī pārvēršas veselu tautu un rasu "dekompozīcijas fermentā" un pakāpeniski grauj visu cilvēces kultūru.

Marksisms nav nekas cits kā ebreju īstenotā politika, lai panāktu personības lomas sistemātisku likvidēšanu visās cilvēku dzīves jomās un tās vietā izvirzītu "vairākuma" lomu. Politikas laukā tam atbilst parlamentārā valdīšanas forma, kuras nožēlojamās sekas redzam visur, sākot ar sīko municipalitāti un beidzot ar valsts vadošiem orgāniem. Ekonomikas jomā tā ir arodbiedrību kustība, kura tagad nemaz nerūpējas par strādnieku interesēm, bet kalpo tikai internacionālā jūdaisma postošajiem plāniem. Sakarā ar to, ka ekonomikā tiek noliegta personības loma un tā tiek pakļauta masu ietekmei, tiek zaudēta radošo spēku sadarbība, un saimniecība atpaliek. Mūsdienu fabriku un rūpnīcu komitejas tagad nedomā ne par uzņēmumos nodarbinātajiem strādniekiem un kalpotājiem, ne arī par pašu ražošanu, bet kalpo tikai postošiem mērķiem. Tās kaitē ne tikai visai ražošanai kopumā, bet arī tās katram dalībniekam. Tukšas teorētiskas frāzes nevar ilgstoši apmierināt ražošanas procesa dalībniekus. Viņus varētu apmierināt tikai tad, ja katrs saņemtu arvien vairāk ikdienišķo materiālo labumu. Tad darba cilvēks pārliecinātos, ka ražošana notiek visas sabiedrības un atsevišķa ražotāja interesēs.

Tam nav nekādas nozīmes, vai marksisti, pamatojoties uz savu masu teoriju, ir spējīgi pārņemt savās rokās un vadīt tālāk pašreizējo saimniecību. Jautājuma būtība nav tāda, vai marksisti var tagad vai varēs nākotnē vadīt jau esošo saimniecību, bet ir gan tāda, vai viņi, pastāvot pamatos nepareizai nostādnei, varētu. paši radīt līdzīgu kultūru. Ja arī tiktu pierādīts, ka marksisti var pārņemt pašreizējo saimniecību un attīstīt to tālāk ne bez dažiem panākumiem, tas vienalga nepierādītu, ka marksisti paši būtu spējīgi, ievērojot viņu principus, radīt līdzīgu saimniecību tai, ko tie saņem gatavā veidā.

Un marksisti to jau praksē ir pierādījuši ne vienreiz vien. Viņi nekur paši saviem spēkiem nav radījuši jebkuru īsti radošo kultūru; tie ne reizi nav bijuši spējīgi vadīt pastāvošo kultūru atbilstoši saviem principiem; gluži otrādi, praksē viņi bija spiesti nepārtraukti piekāpties saviem pretiniekiem un atzīt personības principu savas organizācijas uzbūvē.

Mūsu pasaules uzskats principiāli atšķiras no marksistiskā pasaules uzskata ar to, ka atzīst ne tikai rases, bet arī personības lielo nozīmi. Pamatojoties tieši uz to, tas būvē savu celtni. Rase un personība ir mūsu pasaules uzskata galvenie faktori.

Ja nacionālsociālistiskā kustība šo divu faktoru nozīmi nesaprastu vai pat piekāptos masu teorijai, tad mēs īstenībā kļūtu par parastu partiju, kas konkurē ar marksistisko partiju. Tad mums nebūtu tiesību runāt par to, ka mūsu kustībai ir jauns pasaules uzskats. Ja tās sociālā programma paredzētu personības lomas noliegšanu un tautas masu lomas atzīšanu, tad tas nozīmētu, ka marksisma inde saēd arī nacionālsociālistisko partiju tāpat, kā tā jau sen saēd mūsdienu buržuāziskās partijas.

Nē, mūsu valsts visu pilsoņu interesēs rūpējas vispirms par to, lai personības lomu atzītu visās jomās. Tikai tā mēs nodrošināsim iespēju katram dot vairāk sabiedrībai un vairāk no tās saņemt.

Un otrādi: valsts dara visu iespējamo, lai iznīdētu vairākuma principu no visām mūsu dzīves jomām, arī no politikas. Tā vietā visur tiek izvirzīts personības princips.

No tā izriet šāds secinājums.

Vislabākā valsts Konstitūcija un valsts forma ir tā, kura visnoteiktāk izvirzīs tautas izcilākos dēlus visaugstākās vietās un nodrošinās viņiem vadošu ietekmi. Saimnieciskajā dzīvē spējīgus cilvēkus nenosaka augstāk stāvoši orgāni, bet pašiem jāizcīna savs stāvoklis. Sacensība starp spējīgākajiem un mazāk spējīgākajiem cilvēkiem notiek visur, sākot no maza uzņēmuma līdz grandiozam uzņēmumam. Taču tas attiecas arī uz politikas jomu. Arī šeit visspējīgākos cilvēkus nevar "atklāt" pēkšņi. Tikai pavisam izcili ģēniji izlauž sev ceļu uzreiz.

Valsts uzdevums ir, sākot ar vismazāko municipalitāti un beidzot ar augstākajiem orgāniem, radīt tādu organizāciju, kas pilnīgi nodrošinātu personības principa triumfu.

Mums nebūs nekādu vairākuma lēmumu, bet būs tikai atbildīgas personības. Vārds "padome" atkal atgūs savu sākotnējo nozīmi. Protams, katram darbiniekam būs padomdevēji, bet lēmumu jāpieņem viņam vienam.

Valsts dzīvē jāievieš pamatprincips, kas savulaik bija prūšu karaspēka organizācijas pamatā, un, kuram pateicoties, prūšu karaspēks kļuva par vācu tautas visbrīnumaināko instrumentu, proti: katra vadoņa vara attiecībā uz masām un atbildība attiecībā uz vadoni.

Tas nozīmē, ka tad varēsim pilnīgi iztikt bez savienībām, ko tagad sauc par parlamentiem. Šo savienību locekļi kļūs par īstiem padomdevējiem. Lai viņi dod padomus, bet atbildīgai jābūt vienai noteiktai personai. Tikai šai personai jāpieder varai un tiesībām pavēlēt.

Savukārt parlamenti ir nepieciešami, jo tajos vispirms cilvēkiem ir iespēja pakāpeniski augt un tādējādi radīt darbiniekus, kuriem vēlāk var izvirzīt īpaši atbildīgus uzdevumus.

Tātad mūsu valsts izskatīsies šāda.

Tautiskā valstī, sākot no pagasta līdz pat galvenajiem valsts vadošajiem orgāniem, nekur nebūs pārstāvniecības orgānu, kuri lēmumus pieņemtu pēc vairākuma principa. Būs tikai padomdevēji orgāni, kuru uzdevums ir palīdzēt ievēlētajam vadonim, kas savukārt darbiniekus ieceļ attiecīgos amatos. Katrs darbinieks noteiktā darbības jomā ir pilnīgi atbildīgs tieši tāpat kā vadonis lielākā mērogā vai savienības priekšsēdētājs. Tautiskā valsts principiāli nepieļauj, ka speciālos jautājumos, piemēram, saimnieciskos jautājumos padoms tiktu lūgts cilvēkiem, kuri savas darbības un izglītības dēļ konkrētā jomā neko nesaprot. Tāpēc valsts savus pārstāvniecības orgānus jau no sākuma dala politiskajā palātā un profesionālajā kārtu palātā.

Lai abu palātu sadarbība būtu auglīga, tās vada speciāls ievēlētu cilvēku senāts. Ne palātās, ne senātā nekad nav paredzēta balsošana. Tie ir darba orgāni un nevis balsošanas mašīnas. Atsevišķam loceklim ir tikai padomdevēja, bet nevis lēmēja balss. Lēmēja tiesības un vienlaikus arī atbildība ir priekšsēdētājam

Tikai nelokāmi savienojot dzīvē absolūto atbildību ar absolūto varu pakāpeniski radīsim tādu atlasītu vadoņu savienību, par kādu tagad bezatbildīgā parlamenta laikā nevar pat iedomāties.

Tad nācijas valstiskā iekārta tiks saskaņota ar to likumu, kuram šī nācija var pateikties par saviem panākumiem kultūras un saimniecības jomā.

* * *

Attiecībā uz šo pasākumu iespējamību, lūdzu, neaizmirstiet, ka mūslaiku parlamentārā vairākuma princips cilvēces vēsturē nav pastāvējis kopš seniem laikiem. Gluži otrādi, demokrātiskais princips bija pazīstams īsos vēstures periodos, kuros vienmēr bija raksturīgs tautu un valstu pagrimums.

Protams, nav jādomā, ka tāds dziļš apvērsums var notikt ar augstāko orgānu pavēli vai tikai ar teorētiskiem spriedelējumiem. Nē, mūsu paredzētie pasākumi neaprobežojas tikai ar valsts Konstitūciju; tiem jāaptver visa likumdošana, kā arī visas sabiedriskās dzīves jomas. Lielu apvērsumu var īstenot tikai tāda kustība, kura pati ir veidota šo ideju garā un tādējādi ir jaunās valsts aizmetnis.

Lūk, tāpēc ir nepieciešams, lai nacionālsociālistiskā kustība jau tagad, cik vien iespējams, apgūst idejas un sarod ar tām. Tad būs vieglāk nākotnē ne tikai norādīt ceļu jaunajām valsts formām, bet gan nodot visas tautas rokās jau kaut kādu gatavu valsts aparātu.

5. nodaļa: Organizācija un pasaules uzskats

Mēs vispārējos vilcienos atspoguļojām to, kādai vajadzētu izskatīties nacionālsociālistiskajai valstij. Protams, tas vēl ir nepietiekami, lai šo valsti izveidotu. Daudz svarīgāk ir pateikt, kā rodas tāda valsts. Bez šaubām, būtu naivi cerēt, ka tagadējās partijas, kas, izmantojot mūsdienu valsts celtniecības formas, darbojas savtīgās interesēs, brīvprātīgi mainīs savu nostāju un piedalīsies mūsu priekšlikumu īstenošanā. To nevar gaidīt arī tāpēc, ka pašreizējās partijās vairākums ir ebreji.

Ebreji, protams, grib tādā veidā arī turpināt, jo viņi zina, ja tikai mēs netraucēsim, tad kādā jaukā dienā pravietojumi piepildīsies, un ebreji tiešām "aprīs" visas citas tautas un kļūs par pasaules valdniekiem.

Ebreji vienlīdz smejas gan par vācu "buržuā", gan arī par vācu "proletāriešiem", kuri tādējādi savas muļķības un gļēvulības dēļ atvieglo ebrejam nelietīgā darba veikšanu. Ebreji par mums smejas un mērķtiecīgi turpina savu ļauno darbu. Viņu vadītās pašreizējās partijas, protams, nevar tiekties pārstāvēt nevienas citas intereses, izņemot ebreju. Šīm partijām nav un nevar būt nekas kopējs ar āriešu tautu lielajām cerībām.

Tāpēc katram, kas grib īstenot nacionālsociālistiskās valsts ideālu dzīvē, ir jāmeklē jauns spēks, kas būtu neatkarīgs no pašreizējām partijām un varas, un kas gribētu un būtu ari spējīgs uzsākt cīņu par šo lielo ideālu. Taču cīņa būs milzīga, jo pamatjautājuma būtība nav jaunas, ideālas valsts celtniecība tukšā vietā, bet gan tagadējās ebreju valsts likvidēšana. Galvenais šķērslis, kā tas bieži mēdz būt vēsturē, ir telpas atbrīvošana no ļaunuma. Aizspriedumi parasti apvienojas ar savtīgām interesēm un veido aizsprostu, kas bremzē jauno ideju uzvaru.

Lūk, tāpēc cīnītāji par jaunajiem, lielajiem ideāliem nedrīkst aprobežoties tikai ar to pozitīvu izklāstu, bet vispirms viņiem jāveic nepateicīgais darbs, kas saistīts ar esošā ļaunuma iznīcināšanu un ceļa attīrīšanu nākotnes vārdā.

Lai arī tas jebkuram ir nepatīkami, tomēr jaunā mācība, kas vēlas atrast ceļu uz jauniem, dižiem principiem, ir spiesta kritizēt visu veco.

Jā, bieži dzirdam no tā saucamām "tautiskām" aprindām, ka viņi nevēlas zaudēt laiku "negatīvajai" kritikai, bet vēlas nodarboties tikai ar "pozitīvo celtniecības darbu". Taču jākonstatē, cik virspusēji spriež šie cilvēki. Tā ir neveikla bērnišķība un naiva murmulēšana, kas liecina tikai par to, ka šie cilvēki nesaprot pat to notikumu jēgu, kuros paši piedalās. Marksistiem arī ir savi mērķi un sava "pozitīvā celtniecības programma" (lai gan šī programma galvenokārt aprobežojas ar proletāriskās, internacionālās ebreju finansu kapitāla diktatūras radīšanu). Taču redzam, ka marksistiem vajadzēja veltīt veselus 70 gadus tikai vienam darbam — kritikai. Viņi nodarbojās ar iznīcinošu kritiku līdz tam brīdim, kamēr indīgās kritikas skābe saēda veco valsti un noveda to pie bojāejas. Tikai tad sākās tā saucamais viņu "celtniecības" darbs. Protams, tas, no viņu viedokļa skatoties, bija pareizi un loģiski. Nākotnes iekārtas propaganda pati par sevi vēl neiznīcina pastāvošo iekārtu. Būtu smieklīgi cerēt, ka šīs iekārtas aizstāvji, nerunājot jau par tiem, kas personiski ieinteresēti šajā iekārtā, piekritīs pamācībām un labprātīgi atzīs sava laika beigas. Nē, tas nekad nenotiks. Vienmēr savstarpēji cīnīsies šie divu dažādo uzskatu piekritēji. Beidzot atradīsies cilvēku grupas, kas sāks meklēt izlīgšanu. Bet tas liecinās par to, ka šo cilvēku grupu pasaules uzskats ir parasto partiju uzskatu līmenī, un tas nevar pacelties augstāk par šo līmeni.

Īsts pasaules uzskats vienmēr būs neiecietīgs un neapmierināsies ar "vienas partijas lomu blakus citām partijām." Tas noraida noteikumu: "Dzīvo un ļauj dzīvot citiem". Šis pasaules uzskats pretendē, lai to atzītu bez ierunām un sabiedrības attīstību virzītu atbilstoši tā prasībām. Tāpēc pilnasinīgs pasaules uzskats nesamierināsies ar tādiem cilvēkiem, kas turpinās aizstāvēt vecās iekārtas prasības.

Tā notika arī ar reliģijām. Kristīgā ticība varēja iesakņoties tikai tad, kad sāka būvēt savus altārus, vispirms noārdot vecos pagānu altārus. Tikai pateicoties fanātiskai neiecietībai, dzima mūžīgā ticība. Bez neiecietības nav ticības.

Mums iebildīs, ka neiecietība un fanātisms ir raksturīgs tieši ebrejiem, un atsauksies uz dažādiem vēsturiskiem piemēriem. Varbūt tā arī ir patiesība. Tas būtu tikai sarūgtinoši. Ebreju neiecietībai un fanātismam vēsturē ir ļoti bēdīga loma. Taču diemžēl tas nemaina lietas būtību — ar iecietību un fanātismu pastāvošo kārtību nenomainīsim. Ja patiešām vēlamies vācu tautu atbrīvot no pašreizējām šausmām, tad mums nevajag mierināt sevi ar sapņiem, cik labi būtu, ja kaut kas un kaut kur nebūtu. Mums ir jādomā par to, ar kādiem līdzekļiem un par kādu cenu galu galā atbrīvosimies no pastāvošās kārtības. Tas, ka ebreju pasaules uzskats ir piesātināts ar velnišķīgu neiecietību, ir taisnība. Salauzt ebrejus mēs varēsim tikai tajā gadījumā, ja paši parādīsim tādu pat neiecietību, vēl stiprāku gribasspēku un ar tādu pat fanātismu aizstāvēsim atšķirīgu pasaules uzskatu, kas pēc savas būtības ir vistaisnīgākais un vistīrākais uzskats.

Nevienam nav aizliegts bēdāties, ka sakarā ar kristietības rašanos daudz brīvākajā antīkajā pasaulē pirmo reizi radās arī garīgais terors. Bet tāds ir fakts. Neviens nevar noliegt, ka pasaule nonāca tādā situācijā, kad varmācību varēja uzvarēt tikai ar varmācību un teroru — ar teroru. Lūk, tikai veicot tādu sagatavošanās darbu, var uzsākt jaunas kārtības radīšanu.

Politiskām partijām vienmēr ir tieksme uz kompromisiem, bet pasaules uzskatam — nekad. Politiskās partijas uzskata, ka tām līdzās jāpastāv arī citām partijām. Taču monolītais pasaules uzskats ir vienīgi nekļūdīgs.

Katrai politiskai partijai ir tendence zināmā mērā tiekties uz despotisku vienvaldību; tāda ir jebkuras partijas pasaules uzskata daļa. Bet programmu šaurie ietvari partijām liedz to varonību, kas nepieciešama monolītā pasaules uzskata veidošanai.

Labas partijas iecietība un pieticība iesaista tās rindās vājus cilvēkus, ar kuriem nevar veikt krusta karus. Lūk, tāpēc labas partijas lielākoties ātri kļūst sīkas un iestrēgst jau savas darbības sākumposmā. Tas liecina par to, ka partija atsakās no nopietnas cīņas par pasaules uzskatu un strikti pārorientējas uz tā saucamo "pozitīvo darbu". Citiem vārdiem, tā steidzas ieņemt vietu pie valsts pīrāga un saglabāt šo vietu pēc iespējas ilgāk. Tādi tagad kļūst šīs partijas centieni. Bet, ja alkatīgie konkurenti cenšas viņu atgrūst no valsts pīrāga, tad partijas domas un centieni tiek virzīti uz to, lai ar spēku un viltu savukārt pabīdītu malā minēto konkurentu un par katru cenu nolauztu sev gabaliņu pīrāga. Tie ir politikas šakāļi.

Monolītais pasaules uzskats nekad neparedz dalīties savā ietekmē ar citu pasaules uzskatu. Lūk, tāpēc monolītā pasaules uzskata piekritēji nepiekritīs sadarboties ar tām iestādēm, kas aizstāv citu pasaules uzskatu. Lūk, tāpēc tāda partija uzskata par savu galveno uzdevumu pilnīgi sagraut visas pretinieka idejas, "uzspridzināt" tās, izmantojot jebkurus līdzekļus, un cīnīties līdz uzvarai tik ilgi, kamēr ceļš uz to nebūs attīrīts.

Lai līdz galam tiktu novesta iznīcinošā cīņa pret visu veco un varētu nopietni sākt jaunā celtniecību, tiešām ir vajadzīgi apņēmīgi cīnītāji. Tāda cīņa vienmēr ir saistīta ar nopietnām briesmām. Monolītais pasaules uzskats uzvarēs tikai tad, ja tā aizstāvju pusē būs mūslaiku visneatlaidīgākie un visvirišķīgākie cilvēki, kuri pratīs radīt šim nolūkam patiešām stipru kaujiniecisku organizāciju. Sī mērķa sasniegšanai ir nepieciešams no visām idejām izdalīt visbūtiskākās un lielākās idejas. Tās skaidri un saprotami jānoformulē, un no tām jāveido konkrētās cilvēku kopas noteikts ticības simbols. Parastas politiskās partijas programma ir tikai recepte kārtējai vēlēšanu kampaņai. Cita lieta ir tādas programmas izstrādāšana, kuras pamatā ir monolīts pasaules uzskats. Tāda programma ir kara pieteikšana vecajai kārtībai ar visām tās iestādēm, kā arī citam pasaules uzskatam.

Turklāt pavisam nav nepieciešams, lai katrs jaunā pasaules uzskata piekritējs, kas ir ar mieru piedalīties cīņā, pilnīgi izprastu kustības vadoņu domas virzienu. Pietiek, ja viņš saprot tikai pašas galvenās idejas, uzticas tām tik kvēli, ka viņa vienīgā tieksme ir panākt jaunās mācības uzvaru. Mēs nekādā ziņā neuzskatām par obligātu, ka katram karavīram būtu jāzina karavadoņa augstākās stratēģijas nianses. No karavīra prasām tikai to, lai viņš būtu strikti disciplinēts un fanātiski ticētu mūsu lietas taisnīgumam un spēkam. Tikai to prasām arī no šīs kustības ierindas piekritēja. Lielai kustībai ar lielu nākotni un vērienu tas ir pilnīgi pietiekami.

Armija nekur nederētu, ja tā sastāvētu tikai no ģenerāļiem (kaut vai no apmācītiem un sapratējiem ģenerāļiem). To pašu var sacīt par politisku kustību, kas pārstāv noteiktu pasaules uzskatu. Ja tā aptver tikai "izglītotus" ļaudis, tas arī nekur neder. Nē, mums ir vajadzīgi arī vienkārši, primitīvi karavīri, jo bez tā nav iedomājama disciplīna vispār.

Organizācija vispār ir iespējama tikai tad, kad par augstākās vadības bāzi kļūst daudz cilvēku, kas galvenokārt vadās no jūtām. Karaspēka nodaļa, kas sastāv no diviem simtiem vienādi attīstītiem cilvēkiem, vājāk pakļaujas stingrai disciplīnai nekā nodaļa ar 190 mazāk attīstītiem cilvēkiem vai desmit vairāk attīstītiem cilvēkiem.

To savulaik labi saprata sociāldemokrātija un izdevīgi izmantoja. Viņa savās rindās savervēja jaunatni, kas bija dienējusi armijā, un no šī "materiāla" veidoja organizāciju, kur bija tāda pati stingra disciplīna ka armijā. Sociāldemokrātiskā organizācija savā ziņā bija savdabīga armija, kas sastāvēja no karavīriem un oficieriem. Fiziskā darba strādnieki, kas bija dienējuši armijā, sociāldemokrātijai veidoja karavīru kontingentu.

Ebreju inteliģence uzņēmās oficieru lomu. Arodbiedrību ierēdņi (lielākoties vācieši) pildīja apakšvirsnieku lomu. Skatoties uz to, kā sociāldemokrāti vervē savās rindās tikai neizglītotus cilvēkus, mūsu cienījamie birģeri tikai nosodoši kratīja galvas. Viņi pilnīgi neizprata, ka tieši tur slēpās sociāldemokrātu panākumu atslēga. Mūsu buržuāzistiskās partijas, kas vervēja tikai "izglītotos" cilvēkus, īstenībā savās rindās apvienoja nekur nederīgas, ļoti vāji disciplinētas bandas. Tajā pašā laikā marksisti no neizglītotā cilvēku materiāla izkala patiešām veselu armiju partijas karavīru, kas akli pakļāvās ebreju vadītāju disciplīnai tieši tāpat, kā agrāk viņi armijā pakļāvās vācu oficieriem. Vācu birģerus vispār neinteresēja tautas masu psiholoģija. Viņi uzskatīja tādu interesēšanos ārpus sava goda. Lūk, kāpēc mūsu cienījamie birģeri nevarēja pat iedomāties, cik dziļa jēga un kādi draudi slēpjas šajā apstāklī. Tieši pretēji, birģeri palika pie pārliecības, ka vērtīga ir tikai tā politiskā kustība, kas vervē savus piekritējus no "inteliģences" vidus. Ja mūsu rindās ir inteliģence, mēs ātrāk tiksim pie varas — tā sprieda mūsu pieredzējušie birģeri. Taču tas nevar būt, ka vara tiktu dota neizglītotām masām!

Šie cilvēki pavisam nesaprata, ka politiskas partijas īstais spēks slēpjas disciplīnas nodrošināšanā un ierindas partijas biedru masveidīgā paklausībā. Izšķiroša nozīme un noteicoša loma ir vadībai. Ja savā starpā karo divas armijas, tad uzvar tā, kuru vada labākie vadītāji un kura sastāv no disciplinētākiem, paklausīgākiem karavīriem. Taču nekādā gadījumā neuzvarēs tā armija, kuras karavīri tikai mācījušies sevišķi augstā stratēģiskā skolā.

Ja patiešām gribam, lai mūsu pasaules uzskats ieviestos dzīvē, tad ne mirkli nedrīkstam aizmirst šo principu.

Tātad, ja vēlamies jaunā pasaules uzskata uzvaru, tad ir jāmāk to pārvērst par kaujiniecisku kustību. Izstrādājot šādas kustības programmu, jāievēro to cilvēku kvalitāte, ar kuriem ir darīšana. Programmas galamērķiem un vadošām idejām jābūt nevainojamām; bet tas vēl ir par maz. Visbrīnišķīgākā ideja paliks vienīgi ideju valstībā, ja tās formulējums ģeniāli neiekaros to aprindu psiholoģiju, kuras palīdzība mums ir nepieciešama.

Lai tautiskuma ideja gūtu reālus praktiskos panākumus, vajadzēja to noformulēt attiecīgās tēzēs, kas spēj ar savu saturu un formu ap sevi pulcināt cilvēku masas, bet nevis palikt tai par izplūdušu ideju. Runājot par tautas masām, mēs vispirms redzeslokā turam tikai tos sabiedrības slāņus, kas var nodrošināt mūsu pasaules uzskatam uzvaru. Mēs te domājam par vācu strādniekiem.

Tāpēc izklāstījām savu programmu nedaudzās, proti, divdesmit piecās tēzēs. Tēžu svarīgākais uzdevums ir skaidri un saprotami pateikt vienkāršam cilvēkam, ko vēlas sasniegt mūsu kustība. Sīs tēzes zināmā mērā ir pārliecības politiskais simbols. Tās, pirmkārt, vervē jaunus piekritējus, bet, otrkārt, apvieno un saliedē jau savervētos, sasaistot viņus ar pieņemto saistību vienotību.

Bez tam nedrīkst izlaist no redzesloka šādu momentu. Tā saucamā mūsu kustības programma pēc saviem galamērķiem ir pilnīgi pareiza, bet tēžu formulējumos ietver arī virkni tīri psiholoģisku momentu. Daudziem tagad varētu likties, ka viena vai otra tēze būtu formulējama veiksmīgāk. Tādas piezīmes mums tika izteiktas vairākkārtīgi. Diemžēl jāsaka, ka jebkurš mēģinājums uzlabot formulējumus lielākoties ir kaitīgs.

Nedrīkst diskutēt par to, kas ir negrozāms. Tiklīdz atzīsim, ka kaut vai viena no tēzēm nav dogma un var tikt pārskatīta, tas nenovēršami novedīs pie bezgalīgām debatēm un vispārējas nekārtības. Labākais formulējums uzreiz netiks atrasts, bet iepriekšējais liksies ne tikai sliktāks, bet jau ari nepareizs. Tādos gadījumos vienmēr nepieciešams apsvērt, kas ir izdevīgāk — meklēt jaunu, vairāk piemērotu formulējumu, kurš, protams, izsauks neizbēgamu diskusiju, vai aprobežoties ar veco formulējumu, kas tomēr dod iespēju saglabāt mūsu rindu pilnīgu vienotību un nesatricināmību. To apdomājot, priekšroka tiešām ir dodama vecajam formulējumam. Formulējumus vienmēr var uzlabot līdz bezgalībai. Mēs saprotam, ka cilvēki skatās pietiekami virspusīgi; daudzi uzskatīs formulējumu uzlabošanu par mūsu kustības galveno uzdevumu. Tas tikai novestu pie cīņas gribas un enerģijas atslābināšanas. Jebkura aktivitāte tiktu novirzīta nepareizā virzienā un enerģija izšķiesta strīdos par programmas tēžu formulējumiem, bet nevis virzīta cīņā par jauniem piekritējiem.

Ja jaunā kustība pēc būtības ir pareiza, tad mazāk kaitīgi ir saglabāt esošo formulējumu saturu, bet nevis mākslīgi radīt diskusiju ar visām tās kaitīgajām sekām. Tas būtu tāpat, kā uzsākt pilnveidot kustības galveno likumu, kas līdz pat šim laikam tika uzskatīts par nesatricināmu. It sevišķi nepieļaujamas diskusijas ir laikā, kad kustībai vēl nākas cīnīties par uzvaru. Kā jūs varat iedvest cilvēkos aklu ticību kustības taisnībai, ja jūs paši sistemātiski labosiet kaut vai programmas satura ārējo formu un līdz ar to sēsiet neuzticību un nepārliecinātību?

Kustības jēgu vajag saskatīt tās dabiskajos mērķos, bet nevis tēžu formulējumos. Taču šie mērķi ir mūžīgi. Lai tos sasniegtu, sistemātiski jāizvairās no visa, kas ievieš šaubas un saskalda spēkus. Šajā sakarā mums daudz jāmācās no katoļu baznīcas. Tās mācība daudzējādā ziņā ir pretrunā ar precīzajām zinātnēm un jaunākajiem zinātnisko pētījumu rezultātiem. Taču katoļu baznīca tāpēc nesāks ne par mata tiesu mainīt savas mācības galveno jēgu.

Katoļu baznīca uzskata, ka tās mācības spēks ir uz visiem laikiem nosargāt dogmas, bez kurām nav iedomājama ticība, bet nevis šo mācību saskaņot ar visām izmaiņām atbilstoši zinātnisko pētījumu rezultātiem. Lūk, tāpēc katoļu baznīca arī tagad ir spēcīga kā nekad. Nevajag būt gaišreģim, lai paredzētu, ka mūsu straujajā gadsimtā katoļu baznīca arvien papildinās savu piekritēju skaitu, tikai sludinot vienu un to pašu mūžīgo patiesību.

Tam, kas nopietni vēlas mūsu pasaules uzskata uzvaru, jāsaprot, ka, pirmkārt, panākumu gūšanai, jāizveido cīņasspējīga un stipra organizācija, un, otrkārt, programmas pamatā jāliek dažas tēzes, kas ir nemainīgas. Programmā nekādā gadījumā nedrīkst pieļaut formulējumu izmaiņas atbilstoši laikmeta prasībām. Forma, kas jau vienreiz ir atzīta par pareizu, ir konsekventi jāsaglabā līdz pat kustības uzvarai. Jebkuri mēģinājumi to darīt agrāk, izmainot vienu vai otru punktu programmā, novedīs pie kustības atslābināšanas un samazinās tās cīņasspēku. Teiksim, šodien izdarīsim vienu "labojumu", rīt—otru, bet parit — trešo, vēl jaunāku labojumu. Tikai dodiet ceļu tādiem labojumiem. To, ar ko tas sāksies, zinām, bet to, ar ko tas beigsies, pie kādiem nežēlīgiem strīdiem tas novedīs, nevar zināt neviens.

Jaunajai nacionālsociālistiskajai kustībai obligāti ir jāievēro šis secinājums. Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija, pieņemot divdesmit piecas tēzes, izstrādāja sev neapstrīdamu programmu. Veco un jauno partijas biedru uzdevums ir to īstenot, nežēlojot pat pēdējo asins lāsi, bet nevis kritiski pārstrādāt šīs programmas tēzes. Ja mēs tā nedarīsim, tad jebkura jaunu biedru grupa, kas iestājusies partijā ar tādām pat tiesībām kā mēs, izvirzīs uzdevumu vēl un vēlreiz pārstrādāt šo programmu. Taču pie kā tas novedīs? Tas novedīs pie iekšējo spēku veltīgas izšķiešanas tajā laikā, kad tie jāvelta jaunu kustības piekritēju vervēšanai. Milzīgas mūsu piekritēju masas kustību vērtē, vadoties no izklāstītās mācības, bet nevis burtiski no atsevišķām tēzēm.

No tādiem apsvērumiem vadījāmies, izvēloties jaunās kustības nosaukumu un izstrādājot programmu, kā arī izplatot mūsu idejas. Lai patiešām nodrošinātu tautisko ideju uzvaru, mums vajadzēja izveidot tautas partiju, t.i., partiju, kas savās rindās apvienotu ari darbaļaudis, bet ne tādu partiju, kas sastāvētu tikai no inteliģentiem cilvēkiem.

Ja mēs neizveidotu tādu kaujiniecisku organizāciju, tad visi mēģinājumi iedzīvināt tautisko ideju būtu neveiksmīgi gan pagātnē, gan tagadnē,

gan arī nākotnē. Tāpēc mūsu kustībai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums uzskatīt, ka esam tautiskuma ideju nesēju priekšpulks, īsto ideju nesēji. Nacionālsociālistiskās kustības galvenās idejas ir tautiskuma idejas un otrādi, tautiskuma idejas tajā pašā laikā ir nacionālsociālisma idejas. Ja nacionālsociālisms vēlas uzvarēt, tam pilnīgi jānostājas uz šo pamata. Tātad nacionālsociālistiem ir pienākums un tiesības viskategoriskākā veidā aizstāvēt uzskatu, ka cīnīties par tautiskuma idejām var tikai Vācijas nacionālsociālistiskās strādnieku partijas rindās. Jebkura cita politika būs tikai šarlatānisms.

Tagad, kad mūs apvaino tautiskuma ideju "monopolizēšanā", mēs atbildam: — Ne tikai monopolizējām, bet arī vieni paši tās īstenojām dzīvē!

Viss, ko līdz šim saprata ar tautiskuma idejām, bija tik vispārināts, ka ļoti mazā mērā ietekmēja mūsu tautas likteņus.

Mums šajā jautājumā nebija pilnīgas, viengabalainas patiesības; atsevišķas patiesības bija viena ar otru nesaistītas un bieži pretrunīgas. Ja arī starp atsevišķiem postulātiem pastāvēja kaut kāda sakarība, tad tā bija tik vāja, ka uz tās pamata veidot jebkuru kustību bija vienkārši neiespējami.

To izdarīt varēja tikai mūsu nacionālsociālistiskā kustība.

* * *

Ja tagad visneiespējamākās savienības un savienībiņas, grupas un grupiņas, ja vēlaties arī "lielās partijas" — visi kliedz cits caur citu par savu "tautiskumu", tad tas jau vien liecina par nacionālsociālistiskās kustības darba panākumiem. Bez mūsu darba visām šīm organizācijām nebūtu pat ienācis prātā lietot šo vārdu. Šis vārds viņiem neko nenozīmētu. It īpaši runājot par minēto grupu un grupiņu vadītājiem, var nešauboties teikt, ka viņiem nebija nekāda sakara ar šo jēdzienu. Bija nepieciešams vācu nacionālsociālistiskās strādnieku partijas milzīgs darbs, lai ļaudis vispār saprastu, kāds dziļš saturs ir ietverts šajā jēdzienā.

Tikai slavenā un sekmīgā mūsu partijas darbība parādīja minētās idejas milzīgo spēku un atmodināja citas grupas, lai ar tādu konkurenci veicinātu vismaz vārdos iegaumēt šo saukli.

Visas šīs partijas no seniem laikiem bija pieradušas mainīt savus saukļus, vadoties no šaura vēlēšanu spekulācijas viedokļa. Tāpēc nav nekāda brīnuma, ka šīs partijas tagad piesavinās tautiskos saukļus, tā cenšoties kaut nedaudz atslābināt nacionālsociālistiskās kustības pievilcību. Tikai uztraukums par savām organizācijām un bailes no mūsu augošā spēka, mūsu kustības universālās nozīmes tagad piespiež šos kungus lietot jēdzienu, kuru astoņus gadus atpakaļ tie vispār nezināja, par kuru septiņus gadus atpakaļ smējās, sešus gadus atpakaļ to paziņoja par aplamību, piecus gadus atpakaļ uzsāka ar to cīņu, četrus gadus atpakaļ to sagaidīja ar naidu, trīs gadus atpakaļ vajāja, bet divus gadus atpakaļ to anektēja sev un tagad izmanto, lai ar tā palīdzību kontrabandas ceļā nosargātu savus vecos krāmus.

Mums vēlreiz un vēlreiz jākonstatē fakts, ka visām šīm partijām nav ne mazākās sajēgas par to, ko tad īsti vajag vācu tautai. Vislabāk to parāda vieglprātība ar kādu pa labi un pa kreisi tiek bārstīts vārds "tautisks".

Uz katra soļa jūs satiksiet cilvēkus, kas, ģērbušies "tautiskā" togā, izplata visfantastiskākos un visdumjākos plānus. Ja arī viņiem laimējas atrast kaut kādu idejiņu, tad izrādās, ka tā pilnīgā izolētībā nevar kalpot par pamatu kaut cik nopietnai un lielai kustībai. Šie "draugi", kas cenšas sabrūvēt programmas, — bieži tās ņemot no grāmatām, bieži izdomājot savā galvā — ir bīstamāki nekā tautiskuma idejas atklātie ienaidnieki. Labākā gadījumā viņi ir nesekmīgi teorētiķi. Lielākoties mūsu priekšā uzstājas kaitīgākās pļāpas, maskējot "senģermāņu" uzpūtību ar savu tukšumu un nederīgumu. Pretstatā visiem šiem nejēdzīgajiem mēģinājumiem jāatceras tas laiks, kad jaunajai nacionālsociālistiskajai kustībai nācās spert tikai savus pirmos soļus.

6. nodaļa: Dzīvā vārda nozīme

Nebija vēl zuduši iespaidi par pirmo lielo sapulci 1920. gada 24. februārī Minhenes Ķeizariskā alus bāra lielajā zālē, kad jau sākām gatavoties nākamajai plašajai sapulcei. Senāk mūsējie uzskatīja, ka ir grūti tādā pilsētā kā Minhene sarīkot reizi vai divas reizes mēnesī pat nelielu sapulci. Tagad bijām pārliecināti, ka ir pilnīgi iespējams sarīkot lielu tautas masu sapulci ik nedēļu. Tomēr nemitīgi nedeva mieru viena doma: vai sanāks klausītāji un vai viņi gribēs mūs uzklausīt? Lai gan par sevi varu teikt, ka tajā laikā jau pilnīgi ticēju: ja tauta sapulcēsies, mums izdosies to pārliecināt.

Minētā Minhenes lielā alus zāle tajā laikā nacionālsociālistiem nozīmēja gandrīz vai svētu vietu. Ik nedēļu mēs šajā zālē organizējām lielu sapulci; ar katru reizi zāle bija pilnāka, bet klausītāji — arvien uzmanīgāki. Mēs iesākām ar jautājumu par "kara vaininiekiem". Tā bija problēma, kas pilnīgi neinteresēja nevienu "vadošo" politiķi. Tad vērtējām Versaļas un citus miera līgumus, bet pēc tam apskatījām citus visdažādākos tematus, kas šķita izdevīgi aģitācijas dēļ. Sevišķi daudz uzmanības pievērsām miera līgumu apspriešanai. Cik daudz pareģojumu tolaik mūsu jaunā kustība izteica tautas masām un cik precīzi šie pareģojumi tagad ir piepildījušies! Tagad, protams, ir viegli runāt un rakstīt par visu to. Taču tolaik uz katru tādu publisku masu saietu par "Versaļas miera līguma" tematu (un mēs taču nesapulcinājām rāmus filistrus, bet gan satrauktas proletariāta masas) raudzījās kā uz sacelšanos pret republiku, kā uz reakcionāru, nereti pat kā uz monarhistisku uzstāšanos. Mūsu runātājam vajadzēja pateikt tikai pirmo frāzi, pirmos kritiskos vārdus par Versaļas līgumu, un tūlīt atskanēja stereotipa izsaucieni no zāles: "Bet Brestļitovska?" Uzbudinātā klausītāju masa atkārtoja šo izsaucienu līdz aizsmakumam vai līdz brīdim, kad runātājs atzina, ka nav nekādu cerību pārliecināt auditoriju. Raugoties uz tautas noskaņojumu, varēja krist izmisumā un dauzīt galvu pret sienu. Tauta sākumā negribēja ne dzirdēt, ne arī saprast, ka Versaļa ir mūsu kauns; tā nevēlējās saprast, ka šis mums uzspiestais miers nozīmē nedzirdētu tautas izputināšanu. Marksistu graujošās darbības un Antantes indīgās propagandas dēļ mūsu ļaudīm zuda jebkādas domāšanas spējas. Taču nevajadzēja par to gausties, jo bezgala liela bija arī pašu vaina. Ko bija darījusi mūsu buržuāzija, lai kaut cik aizkavētu šausmīgo demoralizācijas procesu un palīdzētu apskaidrot smadzenes, lai dotu ceļu patiesībai? Neko, absolūti neko! Nekur tolaik nesastapu tagadējos lielos tautiskuma ideju apustuļus. Varbūt viņi runāja kaut kur nelielos pulciņos pie tējas galda, domubiedru lokā, bet tur, kur viņiem vajadzēja būt, mēs viņus neredzējām. Parādīties tur, kur viņi varēja sastapties ar vilku baru, viņiem pietrūka dūšas, izņemot varbūt tos gadījumus, kad viņiem šķita izdevīgi gaudot kopā ar vilkiem.

Man jau toreiz bija pilnīgi skaidrs, ka mūsu piekritēju pirmajam kontingentam vispirmām kārtām pamatīgi jāizskaidro jautājums par kara vaininieku un jāatklāj vēsturiskā patiesība. Mūsu kustība pirmā izvirzīja uzdevumu iepazīstināt plašas tautas masas ar Versaļas miera līguma īsto saturu. Tā bija šīs kustības panākumu ķīla nākotnē. Šajā miera līgumā toreiz daudzi vēl saskatīja demokrātijas sasniegumu. Taču mēs uzskatījām par savu uzdevumu visasākajā formā uzstāties pret Versaļas līgumu, lai visu galvās iespiestos fakts, ka mēs vienīgie esam nesamierināmi šī līguma pretinieki. Mēs zinājām, ka pienāks laiks, kad tauta visā skaudrumā sapratīs šī noziedzīgā līguma būtību, tās aplaupīšanu. Un tad tauta atcerēsies, ko mēs tai teicām, un sāks uzticēties mūsu kustībai.

Jau toreiz es centos pierādīt saviem biedriem: ja šobrīd lielos principiālos jautājumos sabiedriskai domai ir nepareiza nostāja, tad mūsu uzdevums ir tieši, asi un nelokāmi uzstāties pret aplamajiem uzskatiem, nerēķinoties ar popularitātes apsvērumiem un nebaidoties no naidīgiem pretuzbrukumiem. Centos pierādīt, ka Vācijas nacionālsociālistiskajai strādnieku partijai nevajag būt sabiedriskās domas kalponei, bet gan tās valdniecei. Partija nav mūsu verdzene, bet pavēlniece!

Kad kustība vēl ir vāja un stipram pretiniekam ir izdevies aizraut sev līdzi tautas masas pa viltus ceļu, tai vienmēr rodas kārdinājums atrast vienus vai otrus apsvērumus, kas it kā atļautu uz laiku pieslieties vairākumam un dziedāt unisonā ar to. Cilvēka gļēvulība tādos gadījumos meklē apsvērumus un noteikti atrod argumentus tādas taktikas labā, kas it kā liecina par nepieciešamību atbalstīt noziedzīgo kustību "no mūsu pašu interešu viedokļa".

Ne vienu reizi vien esmu nokļuvis apstākļos, kad bija nepieciešama vislielākā enerģija, lai nepieļautu, ka mūsu kuģis tiek ierauts svešā straumē un lai mūsu partija nekļūtu par rotaļlietu svešās rokās. Atcerieties kaut vai vienu piemēru, proti, jautājumu par Dienvidtiroli. Kāda gan bēda bija ebreju presei par Dienvidtiroles likteni! Taču tā sacēla tik skaļu brēku par to, ka milzīgajai tautas masai patiešām radās iespaids, ka runa ir par visas vācu tautas likteni. Un kas iznāca? Daudzu tā sauktās "nacionālās" kustības darboņu vidū sākās rūgšana. Vairākas šīs nometnes savienības un partijas, atklāti baidoties no ebreju laikrakstu uzkurinātās sabiedriskās domas, aplam iesaistījās vajāšanā pret to sistēmu, kurai mums, vāciešiem, pašreizējos apstākļos vajadzētu būt īstajam cerības staram. Un, kamēr mūs aiz rīkles tur internacionālais ebreju kapitāls, tā dēvētie patrioti saceļ brēku pret darbiniekiem un sistēmu, kas iedrošinās vismaz vienā zemē saraut ebreju un frankomasoņu važas un izrādīt patiesi veselīgu nacionālistisku pretestību šai internacionālajai čūlai. Taču dažiem cilvēki ar vāju raksturu šķita ļoti vilinoši peldēt pa straumi, t.i., faktiski kapitulēt uzkūdītās sabiedriskās domas priekšā. Runa patiešām bija par kapitulāciju! Saprotams, ka tagad cilvēkiem nav patīkami atzīties rūgtajā patiesībā. Tāpēc viņi cenšas izgrozīties un melot, dažkārt arī paši sev. Taču fakts paliek fakts: tikai gļēvulība noveda pie kapitulācijas ebreju kungu mākslīgi radītā noskaņojuma dēļ. Visi citi parasti minētie "motīvi" ir vienīgi nožēlojami un sīki mēģinājumi izdzēst pēdas. Tā vienmēr rīkojas sīki grēcinieki.

Tādos apstākļos bija absolūti nepieciešams ar dzelžainu roku pārkārtot kustību, lai paglābtu to no vismazākās piekāpšanās, kas galu galā novestu mūs pie bojāejas. Kustības pārkārtošana tādos apstākļos, kad visa sabiedriskā doma bija satraukta un vērsta noteiktā virzienā, kad spēcīgi vēji uzpūta milzu liesmas tikai uz vienu pusi, bija ne visai populāra rīcība. Taču dažreiz tā bija saistīta ar nāves briesmām drosminiekiem, kas uzņēmās šo uzdevumu. No vēstures ir zināmi daudzi gadījumi, kad tādi drosminieki par savu rīcību tika nomētāti ar akmeņiem, bet nākamās paaudzes par to izteica vislielāko atzinību un apbrīnu.

Varenai kustībai savi plāni jāorientē tikai uz nākotni; tai nav jārēķinās ar pašreizējo noskaņojumu. Saprotams, ka tādos gadījumos atsevišķs darbinieks nejūtas labi. Taču viņš nedrīkst aizmirst, ka grūti brīži paies un lielai kustībai, kas grib atjaunināt visu pasauli, jādomā par nākotni.

Var pat saskatīt likumu, saskaņā ar kuru vēsturē vislielākie un paliekošākie panākumi izrādījās tie, kurus pūlis sākumā uzņēma ar vismazāko izpratni, jo jaunās idejas sākumā ir bijušas pilnīgā pretrunā ar masu vēlmēm un uzskatiem.

Mēs to jutām jau toreiz, publisko uzstāšanos pirmajās dienās. Sākumā neraizējāmies par masu labvēlību, bet uzskatījām par savu pienākumu cīnīties pret neprātu, kas tolaik bija pārņēmis mūsu tautu. Man gandrīz vienmēr sapulcēs nācās uzrunāt ļaudis, kuri ticēja ideāliem, kas bija pilnīgi pretēji manējiem, un kuri tiecās pēc tā, kas bija pilnīgā pretrunā ar maniem centieniem. Manā priekšā bija divi trīs tūkstoši cilvēku, bet manā rīcībā — tikai divas stundas. Un šajā laikā man bija jāiedveš jauna pārliecība šai cilvēku masai! Soli pa solim izsitu veco ticējumu pamatus zem viņu kājām, soli pa solim pārvarēju viņu iekšējo pretestību, pakāpeniski pārliecināju viņus un galu galā panācu, ka viņi sāka izprast jaunā pasaules uzskata pamatus.

Toreiz īsā laikā apguvu jaunu mākslu: ķerties vērsim pie ragiem, jau iepriekš paredzēt pretinieka iebildumus un atspēkot tos savā runā. Man toreiz nebija grūti pārliecināties, ka pretējās nometnes diskusiju oratori parasti uzstājas ar noteiktu "repertuāru", atkārtodami vienus un tos pašus argumentus, kas nepārprotami izstrādāti, tā sakot, centralizētā kārtībā. Tā tas īstenībā arī bija. Šie piemēri mani lieku reizi pārliecināja par to, ar kādu neticamu disciplinētību pretinieks veic savu propagandu. Vēl tagad lepojos ar to, ka man izdevās ne vien atrast līdzekļus, kā padarīt šo propagandu nekaitīgu, bet arī pagriezt ienaidnieka ieročus pret viņu pašu. Pāris gadu laikā es šo mākslu jau pārvaldīju virtuozi.

Sastādot katras runas plānu, jau iepriekš centos paredzēt visus pretinieku iebildumus un savus argumentus iebildumu atspēkošanai. Drīz nonācu pie atziņas, ka vislabāk ir šos iespējamos iebildumus atklāti pašam izteikt savā runā un turpat pierādīt to nepamatotību. Ja jūsu priekšā ir godīgs klausītājs, kaut arī ar bezgalīgi daudziem šabloniskiem iebildumiem, tad jūs tieši tādā veidā visdrīzāk viņu dabūsiet savā pusē. Tiklīdz jums savā runā būs izdevies satricināt šī klausītāja pārliecību, jūs jau esat daļēji viņu iekarojis, un visādā ziņā viņš jūs uzklausīs aizvien uzmanīgāk.

Vēl būdams politiskās izglītības virsnieks, uzstājos kareivju auditorijās galvenokārt par "Versaļas līguma" tematu. Ievērojot augstāk minētos apsvērumus, es tagad paplašināju tematu un referēju par "Brestu un Versaļu". Jau no pirmā referāta gatavošanā iegūtās pieredzes zināju, ka auditorijai parasti nav nekāda priekšstata par Brestas līguma reālo saturu. Pretiniekam ar veiklu propagandu bija izdevies iedvest masām domu, ka Brestas līgums patiešām ir varmācīgs un apkaunojošs līgums. Neatlaidība, ar kādu šie meli tika iestāstīti visplašākajām masām, galu galā panāca to, ka tās sāka saskatīt Versaļas līgumā tikai kaut kādu taisnīgu atmaksu par noziegumu, kuru it kā mēs paši būtu izdarījuši Brestā. Dabiski, ka cilvēki, kuri bija pakļāvušies tādam noskaņojumam, jebkādus centienus cīnīties pret Versaļas līgumu uzņēma kā kaut ko netaisnīgu. Ne reizi vien mums gadījās sastapt vienkāršus cilvēkus, kuri savā ziņā bija godīgi un patiešām sašutuši par mēģinājumiem cīnīties pret Versaļas līgumu, vadoties tieši no šī viedokļa. Tikai tāpēc Vācijā varēja iegūt pilsoņa tiesības nekaunīgais un šausmīgais vārdiņš "reparācija". Melīgi liekulīgā frāze par reparācijām tajā laikā miljoniem tautiešu tiešām šķita kā kaut kāda augstākā taisnīguma iemiesojums. Tas bija šausmīgi, bet tā bija. Labākais pierādījums tam, ka tā patiesi bija, ir lielie panākumi, ko guva uzsāktā propaganda pret Versaļas līgumu, kuru cieši saistīju ar Brestļitovskas līguma patiesās nozīmes izskaidrošanu. Ņēmu abus līgumus, salīdzināju tajos ietvertos punktus un pierādīju auditorijai, cik Brestas līgums īstenībā ir bezgala humāns salīdzinājumā ar necilvēcīgi cietsirdīgo Versaļas līgumu. Rezultāts bija pārsteidzošs.

Klausītāju auditorijās, kurās tolaik uzstājos, parasti bija aptuveni divi tūkstoši cilvēku. Sākumā uz mani raudzījās vismaz 3600 naidīgu acu, bet pēc trim stundām, sapulcei beidzoties, manā priekšā parasti jau bija vienota tautas masa, ko bija pārņēmis dziļš sašutums pret Versaļas līguma autoriem. Ar gandarījumu sajutu, ka atkal mums izdodas atsvabināt simtu tūkstošu tautiešu sirdis no indīgās melu sēklas un pārliecināt viņus par mūsu taisnību.

Divus referāta tematus — "Pasaules kara patiesie cēloņi" un "Bresta un Versaļa" — toreiz uzskatīju par vissvarīgākajiem. Un tā desmitām reižu dažādās variācijās atkārtoju šos referātus dažādās auditorijās, kamēr beidzot varēju secināt, ka mūsu pirmo piekritēju pamatkontingentam šie jautājumi ir pilnīgi skaidri.

Man personīgi šīs sapulces deva ari tādu labumu, ka pakāpeniski apguvu oratora mākslu, proti, man radās vajadzīgais patoss, kā ari iemācījos pārvaldīt žestus, kas nepieciešami oratoram, uzstājoties tūkstošu klausītāju priekšā.

Jau teicu, ka tolaik atklātās sapulcēs absolūti nebija dzirdami tagadējo grupu un partiju vadītāji, kuri nu cenšas iztēlot lietu tā, it kā tieši viņi būtu panākuši sabiedriskās domas apvērsumu. Ja kāds no tā sauktajiem nacionālajiem politiķiem arī uzstājās ar referātu par tamlīdzīgu tematu, tad tikai domubiedru sapulcē, t.i., tādas auditorijas priekšā, kas jau bija vienisprātis ar autoru un kam varbūt bija vajadzīgs tikai savu uzskatu apstiprinājums. Taču tādām sapulcēm, saprotams, nebija lielas nozīmes. Svarīgi bija iegūt savā pusē tos cilvēkus, kuri līdz tam laikam savas audzināšanas un tradīciju dēļ atradās pretinieka nometnē.

Tagad mēs varējām savas propagandas interesēs izmantot ari proklamācijas. Vēl būdams karadienestā, uzrakstīju skrejlapu par tematu "Brestļitovska un Versaļa", kas nāca klajā ļoti lielā tirāžā. Tagad šo proklamāciju no jauna izdevu partijai. Rezultāti bija lieliski. Mūsu pirmajās sapulcēs visi galdi parasti bija apkrauti ar visvisādām skrejlapām, laikrakstiem, brošūrām utt. Taču galvenā nozīme tomēr bija sapulcē teiktajam dzīvajam vārdam. Tikai dzīvā runa spēj panākt būtisku apvērsumu cilvēku prātos. Tam ir diezgan svarīgi psiholoģiski iemesli.

Šī sacerējuma pirmajā daļā jau pierādīju, ka lielāko pasaules apvērsumu galvenais faktors vienmēr ir bijusi dzīvā runa, nevis iespiestais teksts.

Šie apgalvojumi izraisīja diskusijas buržuāziskajā presē. Daži mūsu buržuāzijas gudrinieki uzskatīja par vajadzīgu uzstāties ar iebildumiem. Bet kāds bija šo iebildumu reālais iemesls? Jau paši motīvi, ar kuriem šie kungi uzstājās pret mani, liecināja, ka taisnība nav viņiem, bet tā ir man. īstenībā buržuāziskā inteliģence protestēja pret maniem uzskatiem tikai tāpēc, ka tai pašai nebija nekādu spēju iedarboties uz masām ar dzīvu runu. Mūsu inteliģence pilnībā bija nodevusies rakstniecībai. Aģitatora runa nebija tās profesija. Un, tā kā inteliģence bija atradinājusies no runāšanas ar tautu, tā neizbēgami pavisam pazaudēja spēju izprast masu psiholoģiju.

Runātājs, kas uzstājas tautas masas priekšā, redz savu klausītāju sejās, cik labi tie saprot viņa teikto un kādā mērā jūt viņam līdzi. Auditorija tūliņ izdara zināmus labojumus oratora runā. Runātāja un klausītāju starpā vienmēr pastāv zināms kontakts. Neko tamlīdzīgu par sevi nevar teikt rakstītājs. Tāpēc vien tas saviem rakstiem neizbēgami piešķir vispārīgu formu. Viņa acu priekšā nav auditorijas, kuru viņš redzētu, to tieši uzrunādams. Tas neizbēgami mazina drukātā vārda elastīgumu un psiholoģisko niansu izjūtu. Lielisks orators būs arī labs rakstītājs, bet lielisks rakstītājs nekad nebūs orators, ja vien viņš nebūs īpaši apguvis šo mākslu. Turklāt jāņem vērā, ka tautas masa ir konservatīva un slinka. Tās pārstāvis nelabprāt ņem rokās drukātu izdevumu, it sevišķi, ja viņš nav iepriekš pārliecināts, ka šajā grāmatiņā atradīs tieši to, kam pats tic un uz ko pats cer. Noteikta virziena grāmatas parasti lasa tikai cilvēki, kas paši pieder šim virzienam. Vienīgi proklamācija vai plakāts var vēl cerēt uz to, ka šos lakoniskos darbus izlasīs arī viens otrs pretinieks, un tādējādi tie kaut vai niecīgi viņus ietekmēs. Lielākas izredzes ir attēlam visādās formās, to skaitā arī filmai. Te cilvēkam jau nav daudz jānodarbina smadzenes. Viņam pietiek paskatīties uz attēlu un izlasīt īsu paskaidrojuma tekstu. Tas nav tas pats, kas izlasīt veselu grāmatu vai brošūru.

Attēls iedarbojas uz cilvēku ātri, varētu teikt, ar vienu sitienu. Te nav vajadzīgs daudz laika, kā tas ir lasīšanā.

Pats galvenais tomēr ir tas, ka iespiestais darbs var nonākt dažādu cilvēku rokās, taču formulējums paliek vienmēr viens un tas pats. Mēs zinām, ka formulējumam ir liela nozīme. Katrs iespiestais darbs atstāj jo lielāku iespaidu, ja tas ir labāk pielāgots plašām tautas masām. Tāpēc darbi tām jāraksta pavisam citādi nekā grāmatiņas, kas adresētas tikai šaurām augstākās inteliģences aprindām.

Saprotams, katram oratoram nākas daudzas reizes runāt par vienu un to pašu tematu. Taču, ja viņš patiešām ir liels un ģeniāls tautas orators, viņš spēs to pašu materiālu dažādot formas ziņā. Tāds runātājs vienmēr jūt savu auditoriju, atrod tieši tos vārdus, kādi vajadzīgi, lai piekļūtu šo klausītāju sirdīm. Ja arī viņam gadās mazliet kļūdīties, viņš tūdaļ to sajutīs un izdarīs vajadzīgo labojumu. Jau teicu, ka īsts orators savu klausītāju sejās redz, vai viņi, pirmkārt, saprot teikto, otrkārt, vai viņi spēj uzmanīgi sekot runātāja domu gaitai, un, treškārt, vai klausītājus oratora teiktais pārliecina. Ja runātājs jūt, ka klausītāji viņu nesaprot, viņš tūdaļ maina toni un sāk runāt daudz vienkāršāk un populārāk, lai viņu saprastu visneattīstītākais klausītājs. Ja runātājs jūt, ka auditorijai ir grūti izsekot viņa izklāstam, viņš tūdaļ maina runas tempu un sāk izklāstīt savu domu lēnāk, sīkāk un shematiskāk, kamēr jūt, ka auditorija var mierīgi sekot viņa runai. Taču, ja runātājs nojauš, ka auditoriju ne visai pārliecina viņa argumenti, viņš sāk minēt arvien jaunus pierādījumus un piemērus, analizēt biežāk sastopamos iebildumus, vārdos neizteiktās šaubas, sistemātiski un detalizēti izklāstīt savu domu, kamēr sajūt, ka zālē ir izzudusi opozīcijas pretestība un klausītāju sejās ir saskatāms, ka argumentācija ir saprasta un pieņemta.

Nereti oratoram jāsastopas ar aizspriedumiem, kas ir tikai jūtu, nevis prāta produkts. Bieži vien jāsastopas ar instinktīvu nelabvēlību, neapzinātu naidu, aizspriedumaini noraidošu attieksmi. Pārvarēt tādus neapzinātus noskaņojumus ir daudz grūtāk, nekā pieveikt vienu vai otru aplamu principiālu uzskatu, kura pamatā ir zinātniskās patiesības neizpratne.

Kļūdainus zinātniskos uzskatus, nepareizu politisko izpratni iespējams pārvarēt ar prāta argumentiem. Taču cilvēku iekšējo pretestību, kuras pamatā ir jūtas, tādā veidā pārvarēt neizdosies nekad. Te jāapelē vienīgi un tikai pie noslēpumainās jūtu pasaules. Tāds uzdevums pavisam nav

pa spēkam rakstītājam. Te nepieciešams orators.

Piemēri nav tālu jāmeklē. Mūsu priekšā ir plaša buržuāziskā prese. Laikrakstu vadītāji ir izveicīgi ļaudis. Šo laikrakstu tirāža sasniedz daudzus miljonus, un tie pārplūdina visu valsti. Un kas iznāk? Tas viss tomēr nemazina plašo tautas masu nesamierināmo naidu pret buržuāzisko pasauli. Viss laikrakstu un grāmatu klāsts tautas zemākajiem slāņiem ir bijis nebijis. Mūsu intelektuālās pasaules pūliņi šajā virzienā ir veltīgi. Ko tas pierāda? Tas pierāda to, ka mūslaiku buržuāziskās pasaules iespiestie darbi nekam neder vai arī to, ka iespiestais vārds vispār neaiziet līdz plašu tautas masu sirdij. Pēdējā atziņa ir sevišķi pareiza, ja iespiestie darbi pilnīgi neatbilst tautas masu psiholoģijai, kā tas šoreiz patiešām ir.

Lai mums nemēģina iegalvot (kā to nesen darīja viens vācu nacionālās nometnes Berlīnes laikraksts), ka marksisms un Kārļa Marksa galvenais darbs it kā apgāžot mūsu spriedumus. Nav nekā paviršāka par šo aplamo apgalvojumu. Savu milzīgo ietekmi tautas masās marksisms īstenībā nodrošināja nevis ar iespiestajiem darbiem, kuros izklāstīta ebreju domas formālā mācība, bet gan ar grandiozu mutvārdu propagandas iedarbību uz tautas masām jau ilgus gadus. Varu apgalvot, ka no simt tūkstošiem vācu strādnieku Marksa "Kapitālu" zina ne vairāk par simts cilvēkiem. Šo sacerējumu studē galvenokārt inteliģenti un jo sevišķi ebreji, bet nekādā gadījumā plašas marksisma piekritēju masas zemākajos tautas slāņos. Šis sacerējums jau nemaz nav rakstīts plašām tautas masām, bet gan tikai un vienīgi ebreju vadītājiem, kas apkalpo viņu ekspansijas mašīnu. Kā visas šīs mašīnas degvielu marksisti izmanto pavisam citu materiālu — ikdienas presi. Marksistu ikdienas prese radikāli atšķiras no buržuāziskās preses ar to, ka marksistu laikrakstos raksta aģitatori, bet buržuāziskajos — skribenti. Sociāldemokrātu laikraksta ierindas redaktors atnāk uz savu redakciju tieši no tautas sapulces. Viņš lieliski pazīst savu lasītāju loku. Taču buržuāziskie skribenti reti iziet no saviem kabinetiem, viņi nepavisam neapmeklē tautas sapulces. Bet, ja ari viņi aiziet uz kādu sapulci, tad saslimst no sliktā gaisa vien. Tāpēc viņu rakstītais vārds ir pavisam bezpalīdzīgs un nespēj ietekmēt plašas tautas masas.

Miljonus strādnieku kā marksisma piekritējus ir panākuši nevis marksistisko baznīcas tēvu iespiestie darbi, bet gan nemitīgais un patiešām lielais propagandas darbs, ko veic desmiti tūkstoši nenogurdināmu aģitatoru, sākot ar lielākajiem kūdīšanas apustuļiem un beidzot ar sīkiem arodbiedrību ierēdņiem, sekretāriem un diskusiju oratoriem.

Tieši šī propaganda sagatavoja to ļaužu kontingentu, kuri vēlāk kļuva par pastāvīgiem sociāldemokrātiskās preses lasītājiem. Turklāt šo laikrakstu raksti visbiežāk ir rakstīti sarunu valodā. Viņu laikraksti neraksta, bet "runā". Buržuāziskās nometnes darbinieki — profesori, zinātnieki, teorētiķi, visdažādākie rakstītāji — dažreiz mēģina uzstāties ari kā oratori. Taču marksistiskie oratori gandrīz vienmēr ir ari rakstītāji. Pēdējā gadījumā runa taču ir galvenokārt par ebrejiem.

Lūk, tas ir īstais iemesls, kāpēc buržuāziskā laikrakstu pasaule nespēj kaut cik nopietni ietekmēt visplašāko tautas slāņu noskaņojumu. Zināma loma, protams, ir ari tam apstāklim, ka laikraksti ir ebreju rokās, bet viņi nepavisam nav ieinteresēti iemācīt tautas masām kaut ko labu.

Ļoti grūti, kā jau teicām, ir pārvarēt auditorijas neapzināti naidīgo noskaņojumu un aizspriedumus, kuru pamatā ir jūtas, aizspriedumaini uzskati, neskaidras izjūtas utt. Te jārēķinās ar gluži mazsvarīgiem faktoriem. Smalkjūtīgs orators jums teiks, ka sapulces panākumi lielā mērā ir atkarīgi pat no tāda faktora kā diennakts stunda, kurā sapulce notiek. Tas pats runātājs, kas lasa referātu par vienu un to pašu tematu, atstās pilnīgi dažādu iespaidu uz auditoriju, ja sapulce notiks desmitos no rīta, trijos dienā vai vakarā. Kad man vēl nebija pieredzes, pats noteicu sapulču laiku rīta stundās. Vēl ļoti labi atceros tās sapulces neveiksmi, kuru bijām sarīkojuši no rīta Minhenes restorānā "Kindl", lai protestētu "pret nejēdzībām ārvalstu karaspēka ieņemtajās vācu teritorijās". Tolaik tā bija pati lielākā zāle Minhenē, un risks arī bija diezgan liels. Mēs nospriedām, ka vairāk klausītāju sanāks uz sapulci, ja to sarīkosim svētdienā pulksten 10 no rīta. Taču iznākums bija bēdīgs, kaut arī lielā mērā pamācošs. Tauta sanāca. Zāle bija pilna. Ārējais iespaids bija impozants. Bet tajā pašā laikā viss sapulces noskaņojums bija gaužām auksts. Nebija jūtams ne mazākais siltums. Pats kā runātājs jutos pavisam nelaimīgs, jo nevarēju panākt nekādu kontaktu ar klausītājiem. Jādomā, ka runāju tajā rītā ne sliktāk kā vienmēr, bet iespaida nebija nekāda! Pavisam neapmierināts atstāju zāli, taču biju guvis vērtīgu mācību. Vēlāk vēl dažas reizes atkārtoju šo eksperimentu, taču iznākums vienmēr bija tāds pats.

Galu galā par to nav ko īpaši brīnīties. Pamēģiniet aiziet uz teātra dienas izrādi, teiksim, pulksten trijos dienā, bet pēc tam uz to pašu izrādi ar to pašu aktieru sastāvu — pulksten astoņos vakarā, un jūs būsiet pārsteigts par to, cik dažādi būs iespaidi. Vērīgs cilvēks, kas spēj novērtēt pats savu noskaņojumu, tūliņ sajutīs milzīgo atšķirību starp iespaidiem dienas un vakara izrādē. Tas pats attiecas arī uz kino. Pēdējais piemērs ir sevišķi svarīgs tāpēc, ka attiecībā uz teātri vēl varētu iebilst, ka vakara izrādē aktieri vairāk cenšas, bet kinofilma taču ir vienāda kā pulksten 12 dienā, tā ari deviņos vakarā. Nē, lieta te ir tajā faktā, ka pati dienas stunda zināmā mērā ietekmē skatītāju. Tāda pati ietekme ir arī telpai. Ir tādas telpas, kuras vienmēr un nemainīgi atstāj skatītāju un klausītāju vēsu. Acīmredzot to nevar izskaidrot, taču pats fakts ir tāds, ka kaut kas traucē, lai rastos īsts noskaņojums.

Visos šādos gadījumos jāievēro, ka uzdevums ir atbilstošā veidā iedarboties uz skatītāja vai klausītāja gribu. Visvairāk tas attiecas uz sapulcēm, kurās auditorija sastāv no cilvēkiem ar pretējiem uzskatiem un vēlmēm un kurus orators grib ietekmēt savā, pilnīgi citā virzienā. Acīmredzot cilvēka griba no rīta, varbūt arī visu dienu vēl ir stiprāka nekā vakarā, un tāpēc klausītāja iekšējā pretestība oratoram ar citiem uzskatiem no rīta ir lielāka nekā vakarā. Acīmredzot vakarā parastais cilvēks vieglāk pakļaujas stiprāka cilvēka, šajā gadījumā oratora, gribai. Šādas sapulces patiesībā nav nekas cits kā savdabīga divu dažādu pārliecību cīņa. Pat īsti daiļrunīgam oratoram ar apustuļa vaibstiem ir vieglāk iedvest cilvēkam savu pārliecību tajās dienas stundās, kad pati daba jau ir vājinājusi šī cilvēka pretestības spēju, nekā tajā laikā, kad cilvēkam vēl piemīt visā viņa enerģija un griba.

Tam pašam mērķim kalpo mākslīgie un tajā pašā laikā noslēpumainie apstākļi, ko dievkalpojumu laikā rada katoļu baznīca: degošas sveces, kvēpināmie trauki, smaržas utt.

Īsts orators tieši šajās divcīņās ar pretinieku, kuru viņš grib pievērst savai ticībai, pakāpeniski izstrādā sevī pārsteidzoši smalku psiholoģisko jūtību, kas gandrīz nemaz nepiemīt rakstītājam. Tāpēc var sacīt, ka iespiestie darbi parasti ir vairāk piemēroti tikai tam, lai nostiprinātu un padziļinātu jau izveidojušos uzskatus. Visi patiešām lielie vēsturiskie apvērsumi ir izdarīti ar mutvārdu, bet nevis ar iespiestu darbu palīdzību. Pēdējiem vienmēr ir bijusi tikai pakārtota loma.

Visi taču zinām, ka franču revolūcija nepavisam nebija filozofisku teoriju rezultāts. Šīs revolūcijas nebūtu bijis, ja liela stila demagogi nebūtu radījuši tādu cilvēku armiju, kuri kūdīja pret monarhiju un sistemātiski uzkurināja cietējas tautas kaislības, kamēr beidzot notika briesmīgais sprādziens, kas lika nodrebēt visai Eiropai. Tas pats jāsaka par jaunāko laiku lielāko revolucionāro apvērsumu. Ne jau Ļeņina sacerējumi izraisīja revolūciju Krievijā. Galvenā loma bija lielu un mazu naidīgu apustuļu — oratoru— darbībai, ar kuru tie uzkurināja tautas kaislības neticamos apmēros.

Tautu, kas sastāvēja no lasītnepratējiem, komunistiskajā revolūcijā ierāva nevis Kārļa Marksa darbu lasīšana, bet gan tās debesu labumu ainas, ko viņiem iztēloja tūkstošiem aģitatoru, kuriem, protams, bija tikai viena noteikta ideja. Tā bija, un tā būs vienmēr.

Ļoti raksturīgs mūsu nelaimīgajai, no dzīves atrautajai, vācu inteliģencei ir uzskats, ka rakstītājs vienmēr ir gudrāks par runātāju. Tādus pašus prātojumus publicē arī minētais laikraksts no vācu nacionālu nometnes. Savu argumentāciju tas cenšas pamatot ar to, kādu vilšanos dažreiz sagādā vispāratzīta oratora runa, ja to iespiež uz papīra. Man tas atgādina citu gadījumu, kas ir palicis prātā no kara laikiem. Tajā laikā parādījās grāmatiņa ar Loida Džordža, angļu kara ministra, runām. Mūsu buržuāziskā prese tūdaļ centās sīki analizēt un kritizēt šo grāmatiņu, lai pierādītu, ka Loida Džordža runas ir gluži banālas, nezinātniskas, nepietiekami smalkas u.tml. Viņa runu krājumiņš nonāca ari manās rokās. To izlasīju ar

vislielāko interesi un tūliņ pārliecinājos, ka tajā atrodami lieliski oratora mākslas paraugi un apbrīnojama māka iedarboties uz masu psiholoģiju. Man atlika tikai rūgti pasmieties par mūsu laikrakstu skribentiem, kuri absolūti nespēja saprast tādu runu nozīmi. Šie spalvaskāta kalpi sprieda par Loida Džordža runām pēc tā, kādu iespaidu tās atstāja uz vīzdegunīgajiem, pārsātinātajiem inteliģentiem. Taču angļu lielais demagogs Loids Džordžs savas runas veidoja tā, lai tās pēc iespējas vairāk iedarbotos uz patiešām plašām tautas masām. Un viņam šajā ziņā bija pilnīga taisnība. Atbilstoši šim kritērijam angļu kara ministra runas bija lieliskas, nevainojamas un liecināja par to, ka orators apbrīnojami labi izprot tautas dvēseli. Tieši tāpēc Loida Džordža runas atstāja milzīgu iespaidu uz angļu pūli.

Salīdziniet Loida Džordža runas ar vācu "oratora" Betmaņa Holvēga bezpalīdzīgajiem šļupstiem! Arēji viņa runas varētu likties "smalkas", taču īstenībā Betmaņa Holvēga uzstāšanās pierādīja vienīgi to, ka šis cilvēks pilnīgi neprot runāt ar savu tautu vai arī to absolūti nepazīst. "Izglītotā" vācu žurnālista — zvirbuļa — smadzenes pavisam nesaprot, kāpēc Loids Džordžs varēja atstāt tik milzīgu iespaidu uz masām, turpretī Betmaņa Holvēga "izglītotā" pļāpāšana, kas tik ļoti patika mūsu "gudrajiem" žurnālistiem un inteliģentiem, palika bez jebkādas ietekmes masās. To, ka Loids Džordžs nav mazāk ģeniāls par Betmani Holvēgu, bet daudzkārt pārspēj pēdējo, viņš pierādīja ar to, ka prata izvēlēties savām runām tādu formu, kas atvēra tautas sirdis. Tas deva iespēju pilnā mērā pakļaut tautu savai gribai. Tādējādi šis anglis pierādīja savu pārākumu pār dažādiem Betmaņiem tieši ar to, ka prata runāt ar savu tautu vienkārši, skaidri, izteiksmīgi, minot viegli saprotamus piemērus un tā iedarbojoties uz tautas masu jūtām un iztēli. īsta valsts darbinieka runa jāvērtē nevis pēc iespaida, kādu tā atstāj uz universitātes profesoriem, bet gan pēc iespaida, kādu tā atstāj uz plašiem tautas slāņiem. Lūk, vienīgais kritērijs, kas ļauj spriest par viena vai otra oratora patieso ģenialitāti.

* * *

Mūsu kustība vēl ir ļoti jauna. Ja tā no nekā ir kļuvusi par tik lielu spēku, ka visi ārējie un iekšējie ienaidnieki ir spiesti tai parādīt godu ar savām vajāšanām, tad par šiem panākumiem jāpateicas tikai tam, ka mēs ne mirkli neesam piemirsuši augstāk minētos apsvērumus.

Mūsu kustības iespiestā literatūra, protams, ir visai nozīmīga mūsu partijai. Taču pašreizējos apstākļos tās galvenā loma ir panākt gan augstāko, gan zemāko kustības vadītāju vienādu domāšanu.

Taču masu vervēšana, kas turklāt vēl ir naidīgi noskaņotas pret mums, ir galvenokārt dzīvās runas uzdevums. Apskatiet pārliecinātu sociāldemokrātu vai, teiksim, fanātisku komunistu! Vai tad viņi ņems rokās nacionālsociālistisku brošūru? Viņi nepirks arī mūsu izdoto grāmatu, nelasīs to un nepievērsīs ne mazāko uzmanību tajā atrodamai viņu pasaules uzskata kritikai. Ari svešas partijas laikrakstu mūsdienās reti kāds ņem rokās. Starp citu, atsevišķs laikraksta numurs arī nevar kaut cik nopietni ietekmēt lasītāju. Atsevišķs jebkuras nometnes laikraksta numurs nedod skaidru priekšstatu par šīs nometnes uzskatiem un tāpēc nevar ietekmēt lasītāju. Turklāt lielākajai daļai ļaužu nākas skaitīt katru feniņu, un tāpēc vien nevar gaidīt, ka viņi parakstīsies uz pretējās nometnes laikrakstiem, lai varētu objektīvi izvērtēt domstarpības. Starp desmit tūkstošiem cilvēku varbūt atradīsies viens, kas tā rīkojas. Tikai tad, kad konkrētā kustība cilvēku ir dabūjusi savā pusē, viņš parakstīsies uz partijas laikrakstu un arī tad galvenokārt tāpēc, lai zinātu par notikumiem pašā partijā.

Pavisam cita lieta ir īsas sarunu valodā rakstītas proklamācijas, kuras, izdalot par velti, cilvēki paņem labprāt. Zināmi panākumi šajā gadījumā būs tad, kad proklamācijas teksts būs redzams jau virsrakstā. Ja proklamācijā runa ir par jautājumu, kas tajā brīdi interesē visus, tad skrejlapas ķertin izķer. Cilvēki skrejlapas parasti izskata uzmanīgāk, tāpēc ar tām dažreiz izdodas pievērst lasītāju uzmanību arī citam jautājumam, piemēram, izraisīt interesi par jauno kustību utt. Taču arī skrejlapa vislabākajā gadījumā dod tikai nelielu impulsu noteiktā virzienā. Tās iedarbība jānostiprina ar citiem līdzekļiem. Tāds līdzeklis pirmām kārtām ir masu sapulce.

Ja cilvēks ir sācis nosliekties uz jaunās kustības pusi, sākumā viņš vēl jūtas diezgan nedroši. Tieši te viņam palīdz masu sapulce. Klātbūtne lielā sapulcē, kuras dalībniekiem ir vienāds noskaņojums, parasti pamudinoši iedarbojas uz cilvēku, kurš vēl tikai gatavojas stāties jaunās kustības rindās. Apskatīsim karavīru frontē. Kopā ar savu rotu, bataljonu, kad visapkārt ir biedri, viņš iet kaujā drošāk nekā būdams viens pats.

Cilvēka piedalīšanās lielā sapulcē vai demonstrācijā ne vien stiprina viņa noskaņojumu, bet rada arī noteiktu saikni ar domubiedriem, rosina noteiktas grupas gara rašanos. Ja šis cilvēks ir tikai pirmais jaunās mācības piekritējs savā rūpnīcā, uzņēmumā, darbnīcā utt., tad viņam dažkārt klājas diezgan grūti, bet viņu uzmundrina tāda sapulce, kurā viņš redz, ka ir lielas armijas kareivis, lielas organizācijas loceklis. Šī sajūta viņam pirmoreiz rodas, piedaloties pirmajā lielajā masu sapulcē vai demonstrācijā. No savas mazās darbnīcas vai lielā uzņēmuma, kur atsevišķs cilvēks tomēr jūtas pavisam maziņš, jaunās kustības jaunais dalībnieks pirmo reizi nokļūst masu sapulcē. Tur viņš redz vienkopus tūkstošus tāpat noskaņotu cilvēku. Viņu tūdaļ apņem skaļa entuziasma atmosfēra, kāda ir raksturīga sapulcei, kurā piedalās trīs četri tūkstoši vienas nometnes cilvēku. Šī atmosfēra aizrauj. Acīmredzamie sapulces panākumi rada pacilātību arī šajā jaunajā apmeklētājā un pirmo reizi viņu atsvabina no vēl esošām iekšējām šaubām. Cilvēks neviļus pakļaujas brīnumainajai ietekmei, ko saucam par masu pašiedvesmu. Tūkstošu cilvēku griba, degsme un spēks akumulējas katrā atsevišķā sapulces dalībniekā. Cilvēks, kas atnāk uz sapulci vēl ar zināmām šaubām sirdī, no tās aiziet ar paceltu galvu: viņš ir ieguvis pilnīgu ticību savai lietai, ir kļuvis par kolektīva locekli.

Mūsu nacionālsociālistiskā kustība nekad nedrīkst to visu aizmirst. Mēs nekad nepakļausimies tam, ko mums cenšas iedvest buržuāziskie lempji, kuri, lūk, visu tik labi saprot, bet tomēr nezina, kāpēc pazaudēja lielu valsti un savas šķiras kundzību. Jā, viņi, šie kungi ir briesmīgi gudri; viņi prot visu, tikai neprata izdarīt vienu sīkumu — neprata aizkavēt visas vācu tautas krišanu marksisma apkampienos. Te viņi ir caurkrituši visnožēlojamākā veidā.

Ja šie kungi negrib atzīt runātā vārda lielo nozīmi, tad tas ļoti vienkārši ir izskaidrojams ar to, ka viņi ir pārāk labi pārliecinājušies par savu vārdu bezspēcību.

7. nodaļa: Cīņa ar sarkano fronti

1919.-1920. un arī 1921. gadā uzskatīju par nepieciešamu apmeklēt buržuāziskās sapulces. Tās vienmēr atstāja uz mani tādu pat iespaidu kā bērnības gados, kad mani piespieda iedzert karoti zivju eļļas. Kaut arī man apgalvoja, ka zivju eļļa esot veselīga, taču tās garša bija riebīga! Ja varētu visu vācu tautu ar virvēm atvilkt uz šīm buržuāziskajām sapulcēm un, aizslēdzot durvis, noturēt līdz beigām, tad varbūt dažu gadsimtu laikā tas arī dotu kādu labumu. Taču personiski par sevi teikšu, ka tādā gadījumā man dzīve zaudētu visu skaistumu un laikam gan vairs nepriecātos par to, ka esmu vācietis. Par laimi, tautu ar varu nav iespējams atvest uz šīm sapulcēm. Tāpēc nav jābrīnās, ka veselīgā, nemākslotā tautas masa bēg no šīm buržuāziskām "masu sapulcēm" kā velns no krusta.

Man bija izdevība skatīt vaigā šos apšaubāmos buržuāziskā pasaules uzskata praviešus un jāsaka, ka vēl tagad nebeidzu brīnīties par to, kāpēc šie kungi nepiešķir vajadzīgo nozīmi runātajam vārdam. Tolaik apmeklēju demokrātu, vācu nacionālu, vācu tautas partijas, bavāriešu tautas partijas (Bavārijas centristu partijas) sapulces. Vispirms krita acīs auditorijas viendabīgums: visos šajos "masu" saietos īstenībā piedalījās tikai konkrētās partijas biedri. Bija pilnīgs disciplīnas trūkums! Ārēji sapulce vairāk atgādināja dīkdieņu pūli kāršu spēlmaņu klubā nekā tikko savu lielāko revolūciju īstenojušas tautas sapulci. Un gods, kam gods: runātāju kungi savukārt darīja iespējamo, lai sapulci padarītu vēl garlaicīgāku. Viņi teica vai, pareizāk sakot, lasīja runas, kas pilnīgi līdzinājās mūsu "izglītotajos" preses orgānos publicētajiem laikrakstu rakstiem vai kādam garlaicīgam zinātniskam traktātam. Godājamie oratori necentās pateikt kaut vai vienu izteiksmīgu vārdu. Dažreiz tika pieļauts kāds pliekans, samākslots profesoru joks. Tādā reizē cienījamie prezidija locekļi uzskatīja par savu pienākumu pasmieties, taču nekādā gadījumā — skaļi. Nē, tas taču, dies' pasarg. varētu aizraut auditoriju, kas arī vēl sāktu smieties! Nē! Prezidija locekļi uzskatīja par iespējamu tikai "solīdi" pasmaidīt. Savaldība pirmajā vietā!

Un vispār — tas tik bija prezidijs!

Drīz man gadījās piedalīties buržuāziskā sapulcē Minhenē, Vāgnera zālē. Tā bija manifestācija sakarā ar Leipcigas kaujas gadadienu. Referēja kāds cienījams sirmgalvis, kaut kādas universitātes profesors. Tribīnē sēdēja prezidijs: kreisajā pusē — viens monoklis, labajā pusē — otrs monoklis, bet vidū — kāds subjekts bez monokļa. Visi trīs bija cieši aizpogātos svārkos. Iespaids bija tāds, ka mūsu priekšā sēž vai nu tiesneši, kas tikko pasludinājuši nāves spriedumu, vai ari garīdznieki, kas taisās kristīt bērnu. Runātāja tā saucamā runa, kas iespiestā veidā varbūt ari atstātu kādu iespaidu, mutiski nolasīta, iedarbojās šausmīgi. Jau pēc trīs ceturtdaļstundas visa sapulce aiz garlaicības iegrima transā. Garlaicību pārtrauca tikai tas, ka laiku pa laikam atsevišķi kundziņi un atsevišķas dāmiņas piecēlās un gāja projām. Klusumu ar savu darbošanos reizēm vēl pārtrauca viesmīļu darbošanās un dažu klausītāju žāvāšanās. Vienā zāles stūrī es ievēroju trīs strādniekus, kas bija atnākuši vai nu ziņkārības dzīti, vai savas organizācijas uzdevumā. Apsēdos netālu no viņiem. Strādnieki tikai ironiski saskatījās, tad sāka viens otru bakstīt ar elkoņiem, aicinādami taisīties uz durvju pusi. Beidzot viņi klusu piecēlās un, cenzdamies netrokšņot, atstāja zāli. Bija skaidrs, kāpēc viņi sargājās sacelt kaut mazāko troksnīti: viņi saprata, ka nevajag traucēt šiem ļaudīm garlaikoties. Taču es paliku. Sapulce tuvojās nobeigumam. Runātāja profesora balss kļuva aizvien vājāka, līdz orators beidza savu runu. Tad piecēlās subjekts, kas sēdēja starp diviem monokļiem, un sāka sīki jo sīki skaidrot klātesošajiem vācu "'brāļiem un māsām", cik pateicīgs ir viņš pats un cik pateicīgiem jābūt visiem klausītājiem augsti cienījamam profesoram par viņa lielisko, ārkārtīgi apbrīnojamo referātu, kas bija tik pamatīgs un dziļš, ka visiem daudz ko iemācīja, sagādāja "dziļu iekšēju pārdzīvojumu" un vispār bija "liels notikums". Tā būtu šī svinīgā brīža profanācija, turpināja priekšsēdētājs, ja pēc tik dziļa referāta mēs vēl pieļautu kādu diskusiju. Domāju, ka izteikšu visu klātesošo domas, viņš turpināja, ja paziņošu, ka nekādas diskusijas nevajag, bet tās vietā uzaicināšu visus piecelties un vienprātīgi uzsaukt "urā"! Un tā tālāk un tā joprojām. Noslēgumā priekšsēdētājs uzaicināja klātesošos nodziedāt "Deutschland über alles".

Sapulces dalībnieki kaut kā sāka dziedāt. Bet, kad nonāca līdz otrajam pantam, dziedātāju skaits jūtami saruka. Piedziedājumā atkal skanēja vairāk balsu, bet trešajā pantā dziedātāju bija vēl mazāk. Man kļuva skaidrs, ka godājamā sapulce pat nezina mūsu diženās, patriotiskās dziesmas vārdus. Jā, bet patiešām, vai tad tādai "augstai" sapulcei jāzina no galvas kaut kāda tautas dziesma!

Līdz ar to sapulce beidzās, pareizāk sakot, katrs aizskrēja uz savu pusi. Vieni aizsteidzās uz alus dzertuvi, citi — uz kafejnīcu, bet vēl citi — vienkārši ieelpot svaigu gaisu.

Jā, svaigs gaiss bija nepieciešams! Ari man. Pēc tādas sapulces sasmakušās gaisotnes tas bija pilnīgi saprotams. Un tā tiek saukta manifestācija par godu lielai, varonīgai kaujai, kurā piedalījās simti tūkstoši mūsu tautas dēlu! Gribējās nospļauties.

Valdība mīl tādas "manifestācijas". Tās patiesi ir "mierīgas" sapulces. Ministra kungam nav jāraizējas, vai tikai neradīsies kādas nekārtības, vai entuziasma vilnis nepacelsies augstāk par buržuāziskās pieklājības normu noteikto līmeni. Te mūsu pārvaldītājiem nebija jābaidās, ka iedvesmotā masa izies no zāles, sastāsies rindās un dzelžainā kopsolī nosoļos pa visām pilsētas galvenajām ielām, dziedot, teiksim, mūsu nacionālsociālistisko himnu. Nē, mūsu mieru mīlošā policija var neuztraukties. Te nekādu nepatikšanu nebūs. Ļaudis dosies tikai uz alus pagrabiem un kafejnīcām...

Nē, ar tādiem pilsoņiem varas iestādes var būt apmierinātas! ...

* * *

Mūsu nacionālsociālistiskās sapulces nepavisam nebija tik "mierīgas". Te divi naidīgi pasaules uzskati uzsāka atklātu cīņu viens ar otru. Sapulces nebūt nebeidzās ar triviālu, nekam nevajadzīgu un nevienu neiedvesmojošu dziedāšanu. Sapulces lielākoties beidzās ar īstas fanātiskas degsmes un patiesa nacionālā entuziasma uzliesmojumu.

Mums 110 paša sākuma bija skaidrs, ka sapulcēs jānodrošina neredzama disciplīna un pirmām kārtām — sapulču prezidiju autoritāte. Jo mūsu oratoru runas taču nelīdzinājās buržuāzisko "referentu" bezkrāsainajai pļāpāšanai! Mūsējo runas satura un formas ziņā vienmēr izraisīja pretiniekos traku niknumu un mēģinājumus iebilst. Par pretinieku trūkumu sapulcēs nevarēja žēloties. Cik bieži viņi tajās ieradās veseliem bariem, jau iepriekš sadalījuši lomas! Un viņu visu sejās varēja saskatīt: "Šodien mēs jūs likvidēsim pilnīgi!"

Patiešām, sarkanajiem bija par ko trakot.

Jau plakātu sarkanā krāsa vien saistīja arvien vairāk viņu cilvēkus. Buržuāzijas vidusslānis bija dziļi sašutis par to, ka arī mēs, nacionālsociālisti, esam izraudzījušies sarkano krāsu. Mūsu rīcību uzskatīja vismaz par divdomīgu. Vācu nacionālu gudrie vadītāji cits citam izteica šaubas, vai tikai mēs neesot maskēti marksisti vai sociālisti. Atšķirību starp sociālismu un marksismu šie gudrinieki vēl līdz šim nebija sapratuši. Šo mietpilsoņu lielāko sašutumu izraisīja tas apstāklis, ka mēs savās sapulcēs uzrunājām klausītājus nevis ar vārdiem "godātie kungi un cienījamās dāmas", bet gan — "tautieši un tautietes". Bet, kad viņi uzzināja, ka savā vidu mēs viens otru godājam par "partijas biedriem", tad par mūsu "marksismu" vairs neviens nešaubījās. Ne vienu reizi vien mēs vai plīsām no smiekliem sakarā ar šo buržuāzisko zaķu bailēm un viņu asprātīgajiem minējumiem par mūsu izcelsmi, nodomiem un mērķiem.

Sarkano krāsu plakātiem mēs, protams, nebijām izraudzījušies nejauši. Nē, tas bija labi pārdomāts lēmums. Ar to gribējām, cik vien iespējams, nokaitināt sarkanos, izraisīt viņu sašutumu un ieinteresētību nākt uz mūsu sapulcēm kaut vai tikai ar nolūku tās izjaukt. Bija svarīgi, lai

šie ļaudis vispār atnāktu un daļa no viņiem mūs uzklausītu.

Tolaik bija interesanti vērot pretinieku svārstīšanos un bezpalīdzību, kad viņi nezināja, kādu taktiku izvēlēties attiecībās ar mums.

Iesākumā sarkanie ieteica saviem piekritējiem nepievērst mums uzmanību un boikotēt mūs.

Strādnieki parasti tā ari darīja.

Taču ar laiku atsevišķi strādnieki tomēr sāka parādīties mūsu sapulcēs. Tā kā viņu skaits kļuva arvien lielāks, bet mūsu mācības ietekme uz viņiem arvien spēcīgāka, vadoņi sāka nervozēt un kļuva nemierīgi. Galu galā viņi nāca pie atziņas, ka klusēt vairs nevar un pret mums jālieto terors.

Tagad viņi griezās pie "apzinīgajiem strādniekiem" ar jaunu aicinājumu: lai viņi nāk uz mūsu sapulcēm, bet ar nolūku dot pretsparu "reakcionāri monarhistiskajai provokācijai"; lai nacionālsociālistu vadoņi iepazīstas ar godīgo proletāriešu dūrēm.

Taču iznākums bija pavisam citāds. Trīs ceturtdaļstundas pirms sapulces sākuma zāli parasti jau bija pārpildījuši strādnieki. Sapulce atgādināja pulvera mucu, kas kuru katru brīdi var uzlidot gaisā. Deglim jau ir pielaista uguns, un tūlīt pat notiks sprādziens. Tomēr īstenībā notika citādi. Strādnieki atnāca pie mums kā pretinieki un ienaidnieki, bet atstāja sapulci, ja ne gluži kā draugi, tad vismaz kā cilvēki, kas bija sākuši vērtēt, cik pareiza ir viņu pašu mācība. Pakāpeniski viss arvien vairāk mainījās mūsu labā. Parasti pēc mana trīs stundu ilgā referāta visa auditorija — kā draugi, tā arī nesenie ienaidnieki — bija kļuvuši par vienotu, apgarotu draugu masu. Bija radies tāds noskaņojums, ka pretinieki vairs nevarēja izjaukt sapulci. Tad barveži atkal sāka baiļoties un pārgāja to pusē, kuri agrāk ieteica neiet uz mūsu sapulcēm. Atkal marksistu barvežu rindās pārsvaru guva uzskats, ka vienīgā pareizā taktika būs mūsu sapulču boikots.

Un tā kādu laiku piekritēji vairs nenāca uz mūsu sapulcēm; taču pēc neilga laika spēlīte sākās no gala.

Pilnīgi aizliegt apmeklēt mūsu sapulces neizdevās. "Biedri" tomēr nāca uz tām, turklāt arvien lielākā skaitā. Tad atkal uzvarēja radikālākās taktikas piekritēji, kas uzskatīja, ka sapulces par katru cenu jāizjauc.

Taču notiek divas, trīs, astoņas, desmit sapulces, bet mēģinājumi tās izjaukt neizdodas; katru reizi daļa sarkano pārnāk mūsu pusē. Tad pēkšņi atkal atskan vecā parole: "Proletārieši, biedri, strādnieki un strādnieces, boikotējiet nacionālsociālistisko provokatoru sapulces!"

Tādas pat mūžīgās svārstības varēja vērot arī sarkanajā presē. Te tā centās mūs noklusēt, te atkal, pārliecinājusies par neveiksmi, izraudzījās pretēju taktiku, sāka mūs gānīt diendienā, cenšoties pierādīt strādniekiem, cik mēs, nacionālsociālisti, esot smieklīgi. Taču drīz vien sarkano barveži atkal pārliecinājās, ka viņu pūliņiem ir pilnīgi pretēji panākumi. Daudziem strādniekiem taču radās jautājums: ja reiz nacionālsociālisti ir tik smieklīgi un niecīgi, tad kāda velna pēc par viņiem tik daudz jāraksta? Ierindas strādniekiem sāka rasties interese. Tad sarkano laikraksti mainīja sava darba virzienu. Tie par mums nevis vairs vienkārši ņirgājās, bet iztēloja mūs par visbriesmīgākajiem noziedzniekiem visā cilvēces vēsturē. Sarkano laikrakstos parādījās desmitiem rakstu, kuru uzdevums bija vēlreiz pierādīt, cik noziedzīgi ir mūsu nolūki. Tad vēl tika laisti klajā stāsti par dažādiem skandaloziem notikumiem, kuri, saprotams, bija no sākuma līdz galam izdomāti. Taču barveži pārliecinājās, ka šis cīņas paņēmiens ne pie kā nenoved. Būtībā tas viss tikai palīdzēja, jo piesaistīja uzmanību mums un mūsu kustībai.

Jau toreiz uzskatīju: lai viņi mūs izsmej vai lamā, lai iztēlo mūs par komediantiem vai noziedzniekiem, lai tikai viņi par mums vairāk runā, lai tikai strādniekiem rodas interese par mūsu kustību, lai viņi mūsos sāk saskatīt spēku, ar kuru agrāk vai vēlāk būs jārēķinās.

Taču to, kas esam un ko īstenībā gribam, ebreju preses barveži kādā dienā uzzinās ļoti labi. Par to bijām pilnīgi pārliecināti.

Ja tolaik mūsu sapulces netika tieši izjauktas, tad tas lielā mērā ir izskaidrojams ar sarkano barvežu neticamo gļēvulību. Viņu iemīļotā taktika bija sūtīt uz sapulcēm sīkus cilvēciņus, bet pašiem gaidīt iecerētā skandāla rezultātus uz ielas, netālu no telpas, kur notika sapulce.

Parasti jau iepriekš zinājām šo kundziņu plānus visos sīkumos. Tas izskaidrojams pirmām kārtām ar to, ka mēs nereti atstājām daudzus mūsu biedrus sarkano organizācijās. Otrkārt, sarkano barveži, kā tas viņiem parasts, nekad neprata turēt mēli aiz zobiem. Jau runājām par to, ka pie mums Vācijā vispār neprot klusēt. Šajā gadījumā pļāpīgums nāca tautai par labu. Sarkano rīkotāji nevarēja atturēties, tūliņ neizpļāpājuši savus iecerētos ģeniālos plānus. Vista kladzina pēc tam, kad jau izdējusi olu, bet sarkano barveži rīkojās otrādi. Zinādami viņu plānus, jau laikus darījām visu nepieciešamo. Viņu atsūtītie aģenti bieži vien pat nevarēja iedomāties, ka viņus izmetīs no zāles ātrāk nekā tie pagūs uzsākt skandālu.

Visi šie apstākļi mudināja mūsu partiju apsargāt sapulces pašiem. Cerēt uz oficiālu policijas apsardzi nevarējām. Gluži otrādi. Oficiālās iestādes parasti rīkojās tā, kā tas bija izdevīgi tikai skandālistiem. Lai novērstu skandālu, policija mēdza vienkārši slēgt sapulci. Bet sarkanajiem tas tikai bija vajadzīgs.

Mūsu policijas prakse šajā ziņā liecina par nelikumības augstāko robežu. Ir izveidojies tāds paradums: kad augsti godājamā policija uzzina, ka viena vai otra skandālistu grupa gatavojas izjaukt sapulci, tā neuzskata par savu pienākumu aizturēt skandālistus, bet gluži vienkārši aizliedz pašu sapulci. Policijas ģēnijs tādā rīcībā saskata augstāko valstisko gudrību. Tos pie mums sauc par "preventīviem pasākumiem, kuru mērķis ir novērst nelikumību".

Bet kas iznāk? Jebkura bandītu saujiņa vienmēr var izrīkoties tā, lai godīgiem cilvēkiem nebūtu iespējams sarīkot iecerēto sapulci. "Miera un klusuma" vārdā valsts vara padevīgi pakļaujas bandītu gribai un "lūdz" godīgos politiskos darbiniekus būt tik laipniem un neprovocēt bandītus. Ja nacionālsociālisti izsludina dažas savas sapulces, bet arodbiedrība paziņo, ka aicināšot savus biedrus tām pretoties, tad gudrā policija netur par vajadzīgu ietupināt aiz restēm šos šantāžistus, bet gan uzskata par labāku vienkārši aizliegt sapulci. Šie likuma sargi nereti bija pat tik nekaunīgi, ka atļāvās tādas lietas mums paziņot rakstiski.

Lai pasargātu sapulces no iespējamiem skandāliem, vajadzēja tās organizēt tā, lai varētu jau pašā sākumā tādus mēģinājumus novērst.

Turklāt mēs rēķinājāmies ar vēl vienu apsvērumu: jebkura sapulce, ja to apsargā tikai policija, tiek diskreditēta plašu tautas masu acīs. Tāda sapulce, kas var notikt tikai pastiprinātā policijas apsardzībā, nevar vairs būt pievilcīga masām. Tautas zemākie slāņi pieslejas tikai tiem, kam pašiem ir spēks.

Kā vīrišķīgs cilvēks ātrāk iekaro sieviešu sirdis, tā arī spēcīga partija drīzāk iekaros tautas sirdis nekā bailīga organizācija, kas slēpjas aiz policijas muguras.

Šim pēdējam apsvērumam bija sevišķi liela nozīme, kad jaunā partija nolēma pati uzņemties savu publisko sapulču aizsardzību pret ienaidnieku teroru.

Sapulču apsardzi organizējām, ievērojot divus principus: pirmkārt, enerģisku un psiholoģiski pareizu sapulces vadīšanu un, otrkārt, īpašu vienību izveidošanu, kuru uzdevums bija nodrošināt kārtību sapulcēs.

Kad mēs, nacionālsociālisti, tolaik rīkojām sapulci, tajā saimnieki bijām mēs un neviens cits. To klātesošajiem zālē likām sajust ik brīdi. Mūsu pretinieki zināja: tiklīdz kāds mēģinās sarīkot provokāciju, tas acumirklī izlidos pa durvīm. Un, ja mūsējo būs tikai 10 cilvēku uz pustūkstoti, mūs vienalga neatturēs nekas. Toreiz parasti, it sevišķi ārpus Minhenes, sapulcēs arī bija tāda proporcija: 10-15 nacionālsociālistu uz 500-700 klausītājiem. Taču neviena provokācija sapulcēs nevarēja palikt nesodīta. To apmeklētāji skaidri zināja, ka cīnīsimies līdz nāvei, bet nepadosimies. Ne vienu reizi vien sapulcē tā arī gadījās, ka maza saujiņa mūsu biedru varonīgi atsita rēcošu, uz visu gatavo sarkano masu un panāca savu.

Saprotams, ja sarkanie būtu gatavi cīnīties līdz galam, viņi varēja samalt mūsējo saujiņu. Taču sarkanie zināja, ka, iekams viņi nogalinās 15-20 mūsējos, mēs būsim sašķaidījuši paurus vismaz divreiz lielākam viņu piekritēju skaitam. Tādu risku sarkanie nemīlēja.

Uzsākot plašu sapulču organizēšanu, iemācījāmies izmantot marksistisko un buržuāzisko sapulču pieredzi un taktiku.

Marksistu sapulcēs kopš seniem laikiem valdīja neredzama disciplīna, tā kā par buržuāzisko pretinieku mēģinājumiem izjaukt viņu sapulces

nevarēja būt runas. Toties paši sarkanie to visādi mēģināja darīt ar saviem pretiniekiem. Šajā ziņā viņi sasniedza tādu virtuozitāti, ka kādu laiku vairākos Vācijas apgabalos jebkurš mēģinājums sasaukt nemarksistisku sapulci jau tika uzskatīts par provokāciju pret strādniekiem. Sevišķi nikni sarkano barveži kļuva tad, kad uzzināja, ka kādā sapulcē runās par viņu pašu grēkiem un atmaskos viņu zemiskumu un melus. Tiklīdz barveži uzzināja, ka ir paredzēts sasaukt viņiem naidīgu sapulci, visa sarkanā prese sacēla negantu brēku. Pēc tam šie principālie likuma pretinieki skrēja pie pirmā policista, kas pagadījās, un nekaunīgi pieprasīja, lai labāk pati policija nepieļauj tādu "strādnieku provocēšanu", citādi "būs ļaunāk". Ar katru ierēdni viņi runāja atbilstošā stilā, ievērojot, cik liels ēzelis viņš ir. Bet, ja viņi saskārās ar patiesi godīgu vācu administratoru, nevis nožēlojamu lupatu, un, ja šis administrators nepakļāvās šantāžai, tad sarkano kungi atkal ķērās pie sava pārbaudītā līdzekļa. Viņi paziņoja, ka strādnieki necietīšot "provokāciju pret proletāriešiem", un aicināja savus piekritējus tādā un tādā skaitā sapulcēties pulksten tikos un tikos, lai ierastos pretinieku sapulcē un "ar strādnieku muskuļoto roku spēku darītu galu šim nedzirdētajam apkaunojumam".

Vajadzēja tikai redzēt, kāds apjukums izcēlās buržuāzisko sapulču bailīgo vadītāju vidū, kad tur ieradās sarkanie. Visbiežāk pietika ar sarkano draudiem vien, lai sapulces rīkotāji atteiktos no tās. Bet. ka sapulce tomēr netika atcelta, to aiz bailēm atklāja vismaz stundu vēlāk, teiksim, nevis pulksten astoņos, bet deviņos vakarā. Šīs stundas laikā priekšsēdētājs noturēja privātas sarunas ar zālē sanākušiem pretiniekiem; pie glaimodamies viņš izteica deviņdesmit komplimentus "kungiem no opozīcijas" un plaši klāstīja, cik sapulces rīkotāji ir priecīgi un laimīgi tāpēc, ka opozīcija ieradusies sapulcē (vistīrākie meli!). Viņi esot pārliecināti, ka pēc domu apmaiņas (bet diskusijas brīvību viņi jau iepriekš garantē pretiniekiem), iespējams, atradīsies kopīga platforma vai visādā ziņā viedokļi tuvināsies utt. Bez tam priekšsēdētājs, protams, nebeidza dievoties, ka sapulces rīkotāju mērķis, pasarg dies', nepavisam nav pārliecināt par savu taisnību citas partijas cilvēkus. Nē, lai katrs brīvi paliek pie saviem uzskatiem un ļauj uzskatu brīvību arī citiem. Viss, ko priekšsēdētājs lūdz "kungiem no opozīcijas", ir, lai viņi nepārtrauc runātāju. Turklāt arī referāts būšot pavisam īss, bet pēc tā tūliņ sākšoties debates. Vai tad cienījamie pilsoņi gribēšot, lai arī šī sapulce atgādinātu brāļu karu vācu tautas nometnē!

Tādā garā zemojās sapulces priekšsēdētājs.

Brrr ...

Draugus no kreisās puses šī pierunāšana, protams, maz aizkustināja. Tiklīdz runātājs sāka lasīt savu referātu, viņu tūdaļ apbēra ar vistrakākajam lamām. Galu galā viņam nācās savākt savus papīrīšus un beigt. Pie tam nereti radās iespaids, ka arī pats runātājs atviegloti uzelpo, ir apmierināts ar to, ka mokas ātri beigušās. Sarkano skaļas klaigāšanas pavadīti, buržuāziskie toreodori pameta sapulces arēnu, bet vēl biežāk viņi izlidoja no zāles ar pārsistu galvu.

Lūk, tāpēc marksistu kungiem tas bija kaut kas gluži jauns, ar ko viņiem nācās sastapties nacionālsociālistu sapulcēs. No sākuma viņi ieradās mūsu sapulcēs ar pilnu pārliecību, ka arī te viņiem viegli izdosies parastā spēle. "Šodien mēs likvidēsim šos kungus"! Tā viņi lielījās viens otram, nākdami šurp. Bet cik pārsteigti viņi bija, kad, nepaguvusi izkliegt otru starpsaucienu, viņi izlidoja no zāles kā spalviņas un nesaprata, ka atrodas jau ārpusē.

Pirmkārt, mūsu sapulces priekšsēdētājs izturējās pavisam citādi. Viņš nekad nepazemojās tik tālu, lai lūgtu pretiniekus ļaut brīvi runāt. Otrkārt, priekšsēdētājs nekad iepriekš nesolīja neierobežotu diskusijas brīvību mūsu sapulcē, bet tikai paziņoja, ka sapulces saimnieki esam mēs. Tāpēc visas tiesības šajā sapulcē pieder mums, un katrs, kas atļausies kaut vienu starpsaucienu, tūliņ bez žēlastības tiks izvadīts no zāles. Turklāt priekšsēdētājs paziņoja, ka nekādu atbildību par to, kāds liktenis var piemeklēt skandālistus, mēs neuzņemamies. Ja pietiks laika un uzskatīsim par lietderīgu, atklāsim zināmu diskusiju, bet, ja ne, neatklāsim. Tad priekšsēdētājs bez tālākas skaidrošanas pasludināja, ka sapulce atklāta, un runātājs tūliņ sāka referātu.

Jau tas vien pārsteidza pretiniekus.

Bez tam vēl mūsu rīcībā bija, kaut arī skaitliski nelielas, taču ļoti organizētas vienības, kuru uzdevums bija gādāt par kārtību sapulcēs. Buržuāziskās partijas parasti izraudzījās sapulces rīkotājus no vecu, cienījamu cilvēku vidus, kam šīs tiesības deva viņu sirmās galvas. Bet, tā kā marksistu uzrīdītais pūlis varēja uzpļaut cienījamam vecumam, tad labuma no šiem buržuāzisko sapulču rīkotājiem nebija nekāda.

Jau pašā sākumā izteicu domu, ka mūsu sapulču rīkotāju vienībām principā jāsastāv no jauniem cilvēkiem. Vienības viena daļa bija mani tuvākie frontes un karadienesta biedri, bet daļa —jaunie partijas biedri, kas nesen iestājušies šajā kustībā. Šos biedrus audzināju ar tādu domu, ka teroru var salauzt tikai ar teroru, ka panākumi mūsu zemē būs tikai tiem, kuriem pietiks apņēmības un vīrišķības, un ka mēs cīnīsimies par tādu diženu ideju, kuras dēļ nav grēks atdot pēdējo asins lāsi. Jaunatni audzinājām ar domu: ja reiz nāksies lietot spēku, tad vislabākā taktika būs uzbrukums. Lūk, tāpēc ļoti drīz pretinieki pārliecinājās, ka mūsu vienības nav nekādi diskusiju klubi, bet gan karavīru cīņas spara pilni cilvēki, kas vienmēr gatavi cīnīties uz dzīvību un nāvi.

Cik dedzīgi šī lieliskā jaunatne gaidīja tieši kaujas lozungu!

Kā šī frontes paaudze nicināja un ienīda buržuāzijas vājo raksturu un gļēvulību!

Lieliskā jaunatne tagad pati pārliecinājās, ka novembra revolūcija bija tikai buržuāzisko vadītāju vājuma un gļēvulības rezultāts. Lai aizstāvētu vācu tautas intereses, fiziskā spēka būtu pieticis ari 1918. gada novembrī. Vadītājiem pietrūka tikai stingrības un prāta. Cik priecīgi staroja šo jauno biedru acis, kad viņiem visu skaidroju un pierādīju, ka visgudrākās idejas ne pie kā nenovedīs, ja nepietiks fiziskā spēka tās aizstāvēt, žēl sirdīgā miera dieviete nāk tikai pie stiprā un patiesi stabilu mieru var izcīnīt tikai tie, kas balstās uz reālu spēku. Tikai tagad šī jaunatne īstenībā izprata vispārējās karaklausības idejas patiešām milzīgo nozīmi. Jaunieši pārliecinājās, cik nedzīvi šo ideju skaidroja vecie ierēdņi. Jaunatne sa prata, ka šīs idejas jēga ir patiesi varonīga cīņa par savas tautas pastāvēšanu, bet nevis cīņa par mirušas valsts varu.

Un cik labi savu uzdevumu izpildīja mūsu lieliskā jaunatne!

Katram kārtības traucētājam sapulcē mūsu vienības uzlidoja kā plēsīgu putnu bars. Puiši it nemaz nerēķinājās ar pretinieku skaitu. Lai arī ienaidnieku zālē bija desmitreiz vairāk, lai arī mūsējie tika ievainoti vai pat nogalināti, vienalga, ikviens šis jaunais cilvēks apzinājās, ka pilda lielu, svētu misiju, un viņa uzdevums ir aizstāvēt mūsu diženo kustību. Jau 1920. gada vasaras nogalē šo vienību organizācijai bija noteiktas formas. 1921. gada beigās sākām veidot lielākas un mazākas vienības.

Tas kļuva gluži nepieciešams, jo tajā laikā sapulces izvērsās aizvien plašākas. Arvien biežāk vajadzēja izmantot vislielākās zāles Minhenē. 1920. - 1921. gada rudenī un ziemā Minhenes lielākajās zālēs pulcējās tieši mūsu auditorija. Vācijas nacionālsociālistiskās strādnieku partijas rīkotās masu sapulces vienmēr bija tik pārpildītas, ka katrreiz policija slēdza durvis un paziņoja, ka zālē vairs nav nevienas vietas.

* * *

Kad noorganizējās mūsu vienības, izvirzījās jauns svarīgs jautājums. Līdz šim mums nebija ne savas partijas nozīmītes, ne arī partijas karoga. Tas sāka kaitēt kustībai. Bez šiem simboliem mēs vairs nevarējām iztikt ne tagad, ne jo vairāk nākotnē. Partijas biedriem bija vajadzīga nozīmīte, pēc kuras viņi jau ārēji cits citu pazītu. Bet nākotnē nekādā ziņā nevarēja iztikt bez noteikta simbola, kuru turklāt mums vajadzēja pretstatīt sarkanās internacionāles simboliem.

Jau kopš bērnības zināju, cik liela psiholoģiska nozīme ir tādiem simboliem un kā tie iedarbojas vispirms uz cilvēku jūtām. Pēc kara beigām

man reiz gadījās novērot marksistisku demonstrāciju karaļa pils priekšā Lustgartenā. Demonstrācijā piedalījās apmēram 120 tūkstoši cilvēku. Sarkanu karogu, sarkanu apsēju un sarkanu ziedu jūra — tas viss radīja neizsakāmu ārēju iespaidu. Tur varēja pārliecināties, cik milzīgu ietekmi uz vienkāršu cilvēku var atstāt tāds skats.

Buržuāziskajām partijām, kam nav sava īpaša pasaules uzskata, līdz šim nebija vajadzīgs ari savs partijas karogs. Buržuāziskie "patrioti" apmierinājās ar oficiālo valsts karogu. Tas būtu dabiski, ja buržuāzija pati būtu radījusi savu valsti un tātad arī attiecīgos simbolus.

Taču tas tā nebija.

Impērija tika izveidota bez jebkādas vācu buržuāzijas līdzdalības, bet impērijas karogs radās kara laukā. Tāpēc oficiālais impērijas karogs bija vienīgi valsts karogs un nekalpoja kā kāda īpaša pasaules uzskata simbols.

Tikai vācu Austrijā buržuāzijai bija kaut kas līdzīgs savam karogam.

Austrijas vācu birģeru sabiedrības nacionāli noskaņotā daļa izraudzījās sev karogu 1848. gadā. Šis melni-sarkani-zeltainais karogs kļuva par Austrijas vāciešu daļas oficiālo simbolu. Taču šis karogs nesimbolizēja īpašu pasaules uzskatu. No valsts viedokļa raugoties, šis karogs simbolizēja kaut ko revolucionāru. Melni-sarkani-zeltainā karoga visnesamierināmākie ienaidnieki toreiz bija – neaizmirsīsim to – sociāldemokrāti, kristīgo sociālistu partija un visāda veida klerikāli. Šīs partijas toreiz ņirgājās par melni-sarkani-zeltaino karogu, apmētāja to ar dubļiem, lamāja to gluži tāpat kā 1918. gadā melni-balti-sarkano karogu. Melnā, sarkanā un zelta krāsa, ko izmantoja vecās Austrijas vācu partijas, savulaik bija 1848. gada krāsas, t.i., diezgan fantastiska laikmeta krāsas. Austrijā šim karogam sekoja daļa godīgo vācu patriotu. Taču aiz kustības kulisēm jau toreiz piesardzīgi slēpās ebreji. Lūk, pēc tam, kad bija notikusi visnelietīgākā tēvzemes nodevība, un visnekaunīgākā kārtā pārdota vācu tauta, marksistiem un centra partijai melni-sarkani-zeltainais karogs pēkšņi kļuva tik dārgs, ka tagad tie to uzskatīja par sava svētumu.

Bija noticis tā, ka līdz pat 1920. gadam marksistu sarkanajam karogam faktiski nestāvēja pretī neviens cits karogs, kas simbolizētu citu, tam tieši pretēju pasaules uzskatu. Vācu buržuāzisko partiju labākā daļa, tiesa gan, nevēlējās stāties zem melni-sarkani- zeltainā karoga, kas tagad bija ienaidnieku karogs. Taču, no otras puses, šīs partijas nespēja arī izvirzīt savu patstāvīgu programmu. Labākajā gadījumā tās izvirzīja vienkāršu vecās impērijas atjaunošanas ideju.

Pateicoties pēdējam apstāklim, melni-balti-sarkanais karogs atkal atdzima un kļuva par mūsu tā saukto "nacionālo" buržuāzisko partiju oficiālo karogu.

Mums bija skaidrs, ka šis karogs, kuru mūsu tautas cieņu ļoti pazemojošos apstākļos jau bija uzvarējuši un saplosījuši marksisti, nepavisam vairs neder, lai kļūtu par jaunā laikmeta simbolu, kad mūsu galvenais uzdevums ir cīņa pret marksismu. Protams, šīs krāsas mums ir ļoti dārgas un svētas. Lieliskais krāsu salikums nevar nepriecēt katra godīga vācieša acis, kurš ir cīnījies zem šī karoga un tā dēļ nesis milzīgus upurus. Taču par jaunā laikmeta simbolu, par priekšā stāvošās cīņas karogu šīs krāsas vairs nevar kļūt.

Atšķirībā no visiem buržuāziskajiem politiķiem, uzskatīju par īstu vācu tautas laimi to, ka esam zaudējuši vecās impērijas oficiālo karogu. Lai pašreizējā nekrietnā republika dara savus nekrietnos darbus pati zem sava karoga! Mums tikai jāpateicas liktenim par to, ka tas pasargājis vecās vācu impērijas veco, slavas apmirdzēto karogu no pašreizējās republikas kaunpilnas prostituēšanas. Lai tagadējās valstis, kas tirgojas ar savu pilsoņu likteņiem, neiedrošinās aptraipīt mūsu veco varonīgo melni- balti-sarkano karogu!

Kamēr pastāv novembra kauna režīms, lai tas labāk lieto pats savas emblēmas un neiedrošinās apkaunot varonīgās pagātnes karogus! Ir laiks buržuāziskajiem politiķiem saprast, ka tas, kurš iesaka piešķirt pašreizējam režīmam melni-balti-sarkano karogu, apzog mūsu pagātni. Vecais karogs piederēja vecajai impērijai, bet tagadējā republika, paldies Dievam, izraudzījusies sev piemērotas krāsas.

Lūk, kāpēc mēs. nacionālsociālisti, nevarējām izraudzīties sev vecās impērijas karogu. Mūsu uzdevums ir radīt jaunu valsti, nevis vienkārši uzmodināt no nāves miega veco režīmu, kas gājis bojā savu vājību un kļūdu dēļ.

Lūk, kāpēc mūsu kustībai, kura aizsākusi kampaņu pret marksismu, vajadzīgs pašai savs jauns karogs, kas būtu topošās jaunās valsts simbols.

Jautājums par to, kādam vajadzētu izskatīties jaunajam karogam, mūs tajā laikā ļoti nodarbināja. No visām pusēm saņēmām visdažādākos projektus. To autoru nodomi, protams, bija ļoti labi, taču patiešām veiksmīgu projektu nebija. Jaunajam karogam vajadzēja izteikt mūsu kustības galvenās idejas. Taču līdz ar to karoga ārējai formai vajadzēja būt ļoti izteiksmīgai, pievilcīgai, lai iedarbotos uz tautas masām. Tas, kam nākas daudz saskarties ar šīm masām, sapratīs, ka arī sīkumiem šajā ziņā ir liela nozīme. Labi izdevusies partijas nozīmīte var būt pirmais impulss, kas modina simt tūkstošu cilvēku interesi par jauno kustību.

No dažādām vietām mums ieteica baltu krāsu. Tā nebija pieņemama, jo nekādi negribējām identificēt mūsu kustību ar veco vai, pareizāk sakot, ar tām glēvajām partijām, kas saskata savu vienīgo politisko mērķi vecā režīma atjaunošanā. Turklāt baltā krāsa vispār nav tāda, kas varētu aizraut masas.

Tā ir piemērota tikumīgām vecām dāmām un visādām svinībām, bet ne varenai mūslaiku revolucionārai kustībai, kas izvirza sev mērķi veikt milzīgu apvērsumu.

Citi mums ieteica melnu krāsu. Tā diezgan labi simbolizē pašreizējo stāvokli, bet nekādā ziņā neatspoguļo mūsu kustības iekšējās tendences. Arī melnā krāsa neaizrauj masas.

Balti-zilās krāsas salikums no estētiskā viedokļa ir ļoti jauks, bet to nevarēja pieņemt jau tāpēc vien, ka šīs krāsas ir vienas atsevišķas vācu valsts oficiālais simbols. Turklāt šī valsts nav visai populāra savu partikulāro tendenču dēļ. Bez tam šis krāsu salikums neradīja kaut cik skaidru priekšstatu par mūsu kustības mērķiem.

Par melni-sarkani-zeltaino karogu nevarēja būt pat runa.

Šis karogs bija nepieņemams jau agrāk minēto apsvērumu dēļ, vismaz agrākajā krāsu salikumā. Šis krāsu salikums, bez šaubām, ir labāks par visiem. Tas ir pats varenākais krāsu akords, kāds vispār iespējams. Es visu laiku iestājos par to, lai tā vai citādi saglabātu vecās krāsas, jo tās bija ne vien svētums man kā kareivim, bet ari no estētiskā viedokļa tās šķita mākslinieciskākas. Taču nācās noraidīt visus piedāvātos projektus, ko no visām pusēm sūtīja kustības jaunie piekritēji. Visi projekti bija tematiski vienādi: tika ņemtas vecās krāsas un uz to fona dažādās variācijās zīmēts kāškrusts. Kā vadonis negribēju sākumā publicēt pats savu variantu, jo pieļāvu varbūtību, ka kāds piedāvās tikpat labu vai varbūt vēl labāku projektu nekā manējais. Un patiešām kāds zobārsts no Starnbergas piedāvāja gluži labu projektu, gandrīz līdzīgu manējam. Viņa projektā bija tikai viens vienīgs trūkums — krustam baltajā riņķī bija lieks liekums. Pēc vairākiem izmēģinājumiem un pārtaisīšanas pats sastādīju pēdējo projektu: karoga pamatfons — sarkans, tajā balts riņķis, bet riņķa centrā — melns kāškrusts. Pēc ilgām pārtaisīšanām beidzot atradu īstās attiecības starp karoga, baltā riņķa un krusta lielumu un formu.

Šis karogs tad arī kļuva par mūsu karogu. Piedurknes apsēju veids tika pieņemts tāds pats: sarkans apsējs, tajā balts riņķis ar melnu kāškrustu vidū.

Pēc tam tika izraudzīta līdzīga partijas nozīmīte: balts riņķis sarkanā laukumā, bet riņķa centrā — melns kāškrusts. Kāds Minhenes zeltkalis Fīss iesniedza pirmo projektu, kas pēc tam arī tika pieņemts.

1920. gada vasaras beigās mūsu partijas karogs pirmoreiz ieraudzīja dienasgaismu. Tas bija lieliski piemērots jaunajai kustībai. Karogs bija jauns kā pati nacionālsociālistiskā kustība. Jaunajam, līdz tam neredzētajam karogam, bija varena aģitētāja iedarbība.

Tas patiešām bija mūsu kustības cienīgs simbols! Mūsu priekšā ir ne vien visas krāsas, ko savā laikā tik dedzīgi mīlējām, bet arī spilgts jaunās kustības ideālu un centienu iemiesojums. Sarkanā krāsa simbolizē kustības sociālās idejas, baltā krāsa — nacionālisma ideju, bet kāškrusts — mūsu misiju cīnīties par āriešu uzvaru un līdz ar to par radoša darba uzvaru, kas kopš senseniem laikiem ir bijis un arī paliks antisemītisks.

Divus gadus vēlāk radās nepieciešamība izstrādāt jaunajai organizācijai vēl vienu uzvaras simbolu — īpašu standartu. Arī standarta projektu izstrādāju pats un pēc tam to nodevu kādam zeltkalim Hāram izpildīšanai. Kopš tā laika ari standarts ir viens no mūsu kustības uzvaru simboliem.

* * *

1920. gadā mūsu sapulces notika arvien biežāk. Galu galā sākām rīkot divas sapulces nedēļā. Pie plakātiem vienmēr pulcējās daudz ļaužu. Vislielākās Minhenes zāles vienmēr bija pārpildītas. Desmitiem tūkstošu marksistu piekrāptu strādnieku pārnāca mūsu pusē un pievienojās cīnītājiem par jaunu brīvu vācu valsti. Tagad Minhenē mūs jau pazina plaša publika. Vārds "nacionālsociālisti" bija visu mutēs, un visi jau saprata, ka šis vārds nozīmē noteiktu programmu. Sistemātiski palielinājās piekritēju un arī organizācijas biedru skaits. 1920. - 1921. gada ziemā Minhenē uzstājāmies jau kā spēcīga partija.

Izņemot marksistisko partiju un mūs, Minhenē nebija nevienas citas partijas ar tik lielu ietekmi masās. Visādā ziņā nebija nevienas citas nacionālas partijas ar tādu ietekmi masās. Zāle "Kindl" ar pieciem tūkstošiem vietu ne vienu reizi vien bija tā pārpildīta, ka ābolam nebija vietas kur nokrist. Minhenē bija vēl tikai viena liela telpa, kurā nebijām rīkojuši savu sapulci, t.i., Kronēs cirks.

1921. gada janvāra beigās Vācija atkal pārdzīvoja sevišķi grūtus laikus. Parīzes vienošanās, kas Vācijai uzlika par pienākumu samaksāt fantastisku summu, — 100 miljardus zelta marku, — stājās spēkā un sāka nežēlīgi žņaugt tautu.

Minhenē jau sen pastāvēja tā saukto patriotisko savienību bloks. Lūk, šis bloks bija iecerējis sakarā ar to tagad sarīkot lielu protesta mītiņu.

Laiks bija tāds, ka vilcināties nedrīkstēja. Ļoti nervozēju par to, ka pieņemtais lēmums par lielu protesta sapulci tika arvien atlikts. Sākumā bija paredzēta manifestācija Karaļa laukumā. Tad šo plānu atmeta baidoties, ka manifestāciju izjauks sarkano uzbrukums. Pēc tam tika ierosināts rīkot manifestāciju Karavadoņu alejā. Taču ari šis ierosinājums nonāca arhīvā un galu galā vajadzēja sarīkot sapulci tajā pašā zālē "Kindl". Un tomēr viss ievilkās. Tā sauktās lielās partijas vispār nepievērsa uzmanību šim notikumam, bet patriotisko savienību bloks nekādi nevarēja izlemt un nosaukt iecerētās manifestācijas dienu.

Otrdien, 1921. gada 1. februārī sāku neatlaidīgi prasīt, lai beidzot tiktu pieņemts lēmums. Man apsolīja, ka lēmumu pieņems trešdien. Pienāca trešdiena, prasīju atbildi, taču nekādas skaidrības joprojām nebija. Man paziņoja, ka bloks "cer" nākamās nedēļas trešdienā noteikti sarīkot šo manifestāciju.

Tas jau bija par daudz. Mana pacietība bija galā; nolēmu sarīkot šo manifestāciju, pamatojoties uz savu atbildību. Tās pašas trešdienas pēcpusdienā desmit minūšu laikā nodiktēju mašīnrakstītājai skrejlapu un lūdzu noīrēt telpu Kronēs cirkā nākamajā dienā, t.i., ceturtdien, 3. februārī.

Tajā laikā tas bija ļoti riskants solis. Nebija zināms, vai izdosies sapulcināt klausītājus, kas piepildītu šo milzīgo telpu. Bez tam pastāvēja lielas briesmas, ka atnāks sarkanie un izjauks sapulci.

Mūsu vienības vēl bija pārāk vājas, lai apsargātu tādas milzu telpas. Konkrēta rīcības plāna gadījumam, ja pretinieki mēģinās izjaukt sapulci, man arī vēl nebija. Toreiz vēl likās, ka izjaukt sapulci tādā milzīgā telpā ir daudz vieglāk nekā nelielā zālē. Taču pieredze rādīja, ka šajā ziņā biju maldījies. Patiesībā ir gluži otrādi. Lielā telpā ir daudz vieglāk tikt galā ar kārtības jaucējiem nekā pārpildītā mazākā zālē.

Skaidrs bija tikai viens: ja mēs piedzīvosim neveiksmi, mūs var atsviest atpakaļ uz ilgu laiku. Ja sarkanajiem vienu reizi izdotos izjaukt mūsu sapulci, tas ar vienu triecienu norautu mūsu oreolu un palielinātu pretiniekam sparu atkārtot tādus mēģinājumus katrā nākamā sapulcē. Tā tiktu sabotētas visas mūsu turpmākās sapulces un paietu varbūt vairāki mēneši, kamēr mēs atgūtos no trieciena.

Taču lēmums bija pieņemts. Atlika tikai rīkoties. Skrejlapu izplatīšanai bija tikai viena diena laika. Bet no rīta, mums par apbēdinājumu, sāka līt. Bija pamats baidīties, ka daudzi labāk paliks mājās nekā lietū un sniegā dosies uz sapulci, kur vēl ir iespējams asiņains kautiņš.

Ceturtdienas rītā sāku nopietni bažīties, vai mums izdosies sapulcināt pietiekami daudz ļaužu, lai piepildītu milzīgo telpu. Ja tas neizdotos, pie visa vainīgs būtu pats un arī mans stāvoklis bloka priekšā būtu diezgan bēdīgs. Nolēmu tūdaļ izlaist vēl pāris skrejlapu. Bez kavēšanās nodiktēju tekstu, devu tās iespiest un sāku izplatīt. Skrejlapās, protams, bija uzaicinājums ierasties uz sapulci. Tad noīrēju divus kravas automobiļus, nodrapēju tos ar sarkanu drānu, iespraudu tajos vairākus partijas karogus un iesēdināju katrā mašīnā 15 - 20 biedrus. Viņi saņēma pavēli apbraukāt visas pilsētas ielas, visur izkaisīt skrejlapas un vispār propagandēt sapulci. Tas bija pirmais gadījums, kad Minhenes ielās parādījās kravas automobiļi ar nemarksistiskas partijas karogiem. Pilsētas buržuāzija atplestām mutēm noraudzījās uz sarkanajām mašīnām ar mūsu karogiem. Strādnieku kvartālos automobiļiem sekoja lāsti, strādnieki vicināja dūres un lamājās par jauno "provokāciju pret proletāriešiem". Līdz šim taču neviens nebija šaubījies par to, ka tiesības sasaukt plašas sapulces un braukāt kravas automobiļos ar karogiem ir tikai marksistiem.

Septiņos vakarā cirka telpa vēl nebija pilna. Ik pēc desmit minūtēm man pa tālruni ziņoja par stāvokli. Pats stipri nervozēju. Kad mēs rīkojām sapulces citās telpās, tad pulksten septiņos vai ceturksni pēc septiņiem zāle jau parasti bija pilna. Taču drīz stāvoklis sāka noskaidroties — vienkārši nebiju ņēmis vērā cirka telpas milzīgos izmērus. Iepriekšējās zālēs tūkstotis cilvēku jau bija daudz, turpretī Kronēs cirkā to pašu tūkstoti gandrīz nevarēja pamanīt. Pēc minūtēm divdesmit sāka pienākt labākas ziņas. Bez piecpadsmit minūtēm astoņos man paziņoja, ka četras piektdaļas vietu aizņemtas, bet vēl lielas tautas masas drūzmējas pie biļešu kasēm. Tad devos uz turieni.

Piebraucu pie cirka bez divām minūtēm astoņos. Pie cirka vēl joprojām bija milzīgas ļaužu masas. Viena daļa bija tikai ziņkārīgie, bet otra — arī pretinieki, kuri uzskatīja par labāku gaidīt nolikumus ārpusē.

Kad iegāju zālē un ieraudzīju milzīgās tautas masas, man sirds nodrebēja priekā tāpat kā pirms gada mūsu pirmajā lielajā sapulcē Minhenes alus bāra zālē. To, cik panākumi bija lieli, īsti sapratu tikai tad, kad, izkļuvis cauri cilvēku pūlim, uzkāpu tribīnē un varēju labāk pārredzēt auditoriju. Zāle atgādināja milzu gliemežvāku, ko bija pārpildījuši tūkstošiem cilvēku. Arī cirka arēna bija klausītāju pilna. Bija pārdotas vairāk nekā 5600 biļešu. Pieskaitot klāt noteiktu skaitu bezdarbnieku, trūcīgo studentu un pašu apsardzi, klausītāju bija ne mazāk kā seši ar pusi tūkstoši cilvēku.

Mana referāta temats bija "Bojāeja vai gaiša nākotne". Kad paskatījos uz auditoriju, sirds nodrebēja pārliecībā: nevis bojāeja mūs gaida, bet gaiša nākotne!

Sāku savu referātu un runāju aptuveni divarpus stundas. Jau pēc pirmās pusstundas sajutu, ka šī sapulce izvērtīsies par milzīgu panākumu. Jutu, ka mana runa sasniedz katra klausītāja sirdi. Jau pēc pirmās stundas mani biežāk pārtrauca vētraini aplausi. Pēc divām stundām zālē iestājās tas spraigais un svinīgais klusums, ko vēlāk ne reizi vien pārdzīvoju tajā pašā telpā un kas paliek neaizmirstams visiem tādu sapulču dalībniekiem. Aizturējis elpu, milzu pūlis tvēra katru vārdu. Bet, kad beidzu runāt, uzbrāzmoja pūļa sajūsmas vētra, visi piecēlās kājās un atskanēja varena, daudzu tūkstošu dziedāta "Deutschland über ailes".

Mani pašu notikušais milzīgi ietekmēja. Kā apburts joprojām stāvēju uz tribīnes un vēroju, kā milzīgā cilvēku straume veselas 20 minūtes plūda ārā pa izeju. Kad tauta izklīda, laimes pilns lēnām devos uz mājām.

Sapulcē Kronēs cirkā bija klāt arī fotogrāfi. Fotogrāfijas labāk par visiem vārdiem parāda sapulces lielumu. Daži buržuāziskie laikraksti ievietoja attēlus un sniedza nelielas informācijas par sapulci, kurās rakstīja, ka tā bijusi "nacionāla" manifestācija, bet kā parasti noklusēja rīkotāju

vārdus.

Šī sapulce pirmoreiz pacēla mūsu partiju pāri parastu šablonisko partiju līmenim. Tagad jau neviens vairs nevarēja paiet garām mūsu kustībai. Lai uzsvērtu, ka tas nav bijis nejaušs panākums vai atsevišķa epizode, tūliņ sāku rīkoties: nākamā nedēļā vajadzēja atkārtot tādu pašu sapulci tajā pašā telpā. Panākumi bija tādi paši. Milzīgā telpa atkal bija tā pārpildīta, ka tūliņ nolēmu pēc nedēļas sarīkot trešo sapulci. Un trešā sapulce arī bija apmeklēta un pagāja tādā pašā pacilātībā.

Tā mums sākās 1921. gads Minhenē. Tagad jau rīkoju divas vai pat trīs tautas masu sapulces nedēļā. Tās vienmēr notika cirkā, un visām bija vienādi lieli panākumi.

Mūsu piekritēju skaits strauji pieauga; stipri palielinājās arī partijas biedru skaits.

Tādi panākumi, saprotams, nevarēja atstāt vienaldzīgus arī mūsu pretiniekus. Mēs jau teicām, ka pretinieki te centās noklusēt mūsu kustību, te atkal ķērās pie terora. Tagad viņi pārliecinājās, ka nelīdz ne viens ne otrs. Pēc dažām svārstībām pretinieki atkal izšķīrās par teroru, taču nolēma to rīkot ar tādu spēku, lai uz ilgu laiku atradinātu mūs no sapulču rīkošanas.

Par ieganstu viņi izraudzījās kādu visai mīklainu atentātu pret viņu deputātu Ergartu Aueru. Šim cilvēkam kāds naktī esot uzbrucis ar revolveri. Tiesa, viņš nebija ievainots un vispār nebija zināms, vai kāds uz viņu ir šāvis. Taču tika izdaudzināta versija, ka ir noticis atentāta mēģinājums. Saprotams, tikai sociāldemokrātu vadoņa apbrīnojamā bezbailība un neparastā vīrišķība ne vien izjaukusi noziedzīgo atentātu, bet arī piespiedusi noslēpumainos noziedzniekus ņemt kājas pār pleciem. Noziedznieki aizmukuši tādā ātrumā, ka policijai tā arī nekad nav izdevies tikt viņiem uz pēdām. Taču tieši šis ieganstsarkanajiem likās piemērots, lai atkal sāktu neapvaldītu rīdīšanu pret mūsu kustību un lielītos, cik nežēlīgi viņi ar mums izrēķināšoties. Tagad — draudēja vietējais sociāldemokrātu laikraksts — esot veikti jau pietiekami efektīvi pasākumi, lai reiz par visām reizēm samīdītu mūs. Strādnieku muskuļotā roka darīšot galu visiem mūsu kliedzošajiem panākumiem.

Dažas dienas vēlāk sarkanie noteica arī uzbrukuma laiku.

Viņi bija izraudzījušies sapulci, kurā vajadzēja uzstāties man pašam. Runa bija par sapulci Minhenes Ķeizariskā alus bāra lielajā zālē.

1921. gada 4. novembrī laikā starp pulksten sešiem un septiņiem pēcpusdienā saņēmu precīzas ziņas par to, ka nolemts par katru cenu izjaukt mūsu sapulci un ka šajā nolūkā no daudziem sarkanajiem uzņēmumiem speciāli tiks atsūtītas lielas strādnieku masas.

Tikai nelaimīgas nejaušu apstākļu sagadīšanās dēļ nebijām šo ziņu saņēmuši daudz agrāk. Lieta bija tāda, ka tieši tajā dienā mēs mainījām savas partijas organizācijas telpas un pārcēlāmies uz jaunām. Bet jaunajās telpās vēl bija aizkavējušies iepriekšējie iemītnieki, un mēs nevarējām uzreiz tur iekārtoties. Vecajās telpās tālruņa aparāts jau bija noņemts, bet jaunajās tas vēl nebija uzstādīts. Todien vairākkārt bija mēģinājumi mums zvanīt, lai paziņotu par gatavojamo skandālu, taču minēto apstākļu dēļ tas nebija izdevies.

Tā kā nezinājām par briestošajiem notikumiem, sapulcē bija klāt tikai ļoti vāja mūsu vienība. Nebija pat vesela simta cilvēku. Piedalījās tikai 46 cilvēki. Mūsu ziņotāju aparāts tolaik vēl bija vāji organizēts un ar tā laika sakaru dienestu mēs kādas stundas laikā nevarējām mobilizēt pietiekamus papildspēkus. Turklāt iepriekš ne vienu reizi vien bija sacelta veltīga trauksme un saņemtās ziņas izrādījās nepamatotas. Ne velti veca paruna māca, ka iepriekš plānotas revolūcijas nekad nenotiek. Šo likumu apstiprināja arī mūsu sapulču rīkošanas pieredze.

Visu šo apstākļu dēļ mēs nevarējām veikt visus pretpasākumus, ko būtu veikuši, ja par gatavoto uzbrukumu būtu zinājuši agrāk.

Bez tam sapulces telpa mums likās ne visai piemērota sarkano akcijām. Parasti mēs vairāk baidījāmies par cirku, t.i., par sapulcēm, kas notika plašākās telpās. Taču tajā dienā ieguvām mācību, kas mūs pārliecināja par pretējo. Visas šīs problēmas vēlāk apspriedām un izanalizējām jo sīki, varētu teikt, zinātniski. Secinājumi, pie kuriem nonācām, bija visai pamācoši un daudz palīdzēja mūsu trieciennieku vienībām nākotnē.

Kad bez ceturkšņa astoņos iegāju nelielajā telpā līdzās galvenajai zālei, kur vajadzēja notikt sapulcei, nebija nekādu šaubu, ka sarkanie patiešām sagatavojuši provokāciju. Galvenā zāle bija jau pārpildīta, un policija nevienu tajā vairs neielaida. Pretinieki bija ieradušies ļoti agri un ieņēmuši daudz vietu zālē. Tāpēc lielākā daļa mūsu piekritēju nevarēja iekļūt sapulces telpā. Mūsu mazā trieciennieku vienība sagaidīja mani nelielajā zālē līdzās lielajai sapulces telpai. Pavēlēju aizslēgt durvis uz galveno zāli un nolēmu vispirms aprunāties ar maniem trieciennieki em. Bez liekiem vārdiem saviem puišiem paskaidroju, ka šodien acīmredzot būs iespēja pierādīt, cik uzticīgi viņi ir mūsu kustībai. Piekodināju, ka neviens no mums nedrīkst atstāt sapulces zāli — ja vien viņu no tās neiznes mirušu. Viņiem sacīju, ka pats jebkurā gadījumā palikšu zālē un ceru, ka neviens no viņiem mani nepametīs. Bet, ja pamanīšu, ka kāds no viņiem padodas bailēm, tad pats ar savām rokām noraušu tādam apsēju un atņemšu viņam partijas nozīmīti. Pēc tam viņiem devu pavēli: tiklīdz sāksies kādi mēģinājumi izjaukt sapulci, acumirklī mesties uzbrukumā un atcerēties, ka uzbrukums ir labākā aizsardzība.

Puiši man atbildēja ar trīskārtēju "urā". Viņu balsīs bija saviļņojums.

Tad iegāju lielajā zālē. Tagad varēju pats savām acīm pārliecināties par izveidojušos situāciju. Pretinieki sēdēja blīvās rindās un centās mani caururbt ar skatieniem vien. Daudzi no viņiem skatījās manī ar neslēptu naidu, citi no savām vietām sāka izteikt nepārprotamas piezīmes. Šodien mums būšot "beigas", šodien mums uz visiem laikiem "aizklapēs muti"; daudzi lika saprast, ka mums gluži vienkārši "izlaidīs zarnas" utt. Šie kundziņi bija pārāk droši par savu pārsvaru un attiecīgi arī uzvedās.

Taču sapulce tika atklāta; sāku runāt. Mans galds šajā telpā parasti tika novietots zāles vidū pie garākās sienas; tādējādi parasti atrados pašā zāles centrā. Ar to arī izskaidrojams, kāpēc man šajā zālē izdevās izraisīt klausītājos lielāku pacilātību nekā kaut kādā citā telpā.

Šoreiz manā priekšā, it sevišķi pa kreisi no manis, sēdēja vieni vienīgi pretinieki. Viņi visi bija fiziski spēcīgi cilvēki, galvenokārt jaunieši no Kustermaņa, Mafeja u.c. fabrikām. Gar visu zāles kreiso sienu viņi sēdēja cits pie cita, un viņu rindas sniedzās līdz pat manam galdam. Tūliņ ievēroju, ka viņi sāk uzkrāt pie saviem soliem daudz alus kausu. Viņi pasūtīja alu atkal un atkal, bet tukšos kausus lika zem galdiem. Tā sakrājās veselas baterijas kausu. Grūti bija cerēt, ka tādos apstākļos lieta var beigties kaut cik labi.

Taču jau runāju kādas pusotras stundas, neuztraukdamies par starpsaucieniem. Sāka likties, ka mēs jau pilnībā pārvaldām situāciju. Tā acīmredzot sāka domāt arī barveži, kas bija atsūtīti sarīkot skandālu. Par to liecināja tas, ka viņi kļuva aizvien nemierīgāki, kaut kur izgāja no zāles, tad atkal atgriezās un aizvien nervozāk kaut ko čukstēja savai draudzei.

Atbildot uz kādu starpsaucienu, pieļāvu nelielu psiholoģisku kļūdu, kuru pats tūliņ pamanīju, tiklīdz vārdi bija pasprukuši. Tas noderēja par signālu skandāla sākumam.

Atskanēja vairāki nikni kliedzieni, un tajā brīdī kāds subjekts pēkšņi uzlēca uz krēsla un kliedza "brīvība!" Pēc šī signāla nelaimīgie "brīvības" bruņinieki sāka rīkoties.

Dažu sekunžu laikā visa milzīgā zāle pārvērtās kautiņa laukā. Visapkārt bija mežonīgi rēcošs pūlis, pār kura galvām kā šāviņi lidoja neskaitāmas māla krūzes. Klaigas un lāsti, salauzto krēslu krakšķi, plīstošu krūžu šķinda — īsta elle!

Tāda bija šī trakā izrāde!

Paliku aukstasinīgi savā vietā un varēju no turienes redzēt, cik lieliski savus pienākumus izpildīja mani puiši.

Gribētu līdzīgos apstākļos paraudzīties uz jebkuru buržuāzisko sapulci!

Skandālisti vēl nebija īsti iekarsuši, kad mani trieciennieki (tā bija lemts viņiem saukties kopš tās dienas) jau devās uzbrukumā. Kā saniknotu vilku bari, sagrupējušies pa 8 - 10 cilvēkiem vienkopus, mani trieciennieki metās virsū nekārtību rīkotājiem. Nekavējoties puiši sāka izmest skandālistus no zāles. Jau pēc piecām minūtēm visi mani puiši asiņoja. Daudzus no šīs pirmās vienības tajā dienā pirmo reizi īsti iepazinu. Viņu

priekšgalā bija mans drošsirdīgais Moriss. Pēc tam iepazinos ar Hesu, kurš tagad ir mans personīgais sekretārs, kā arī ar daudziem citiem. Pat smagi ievainotie puiši turpināja kauties, kamēr spēja noturēties kājās. Visa šī elle turpinājās gandrīz 20 minūtes. Beigās tomēr pretinieki, kuru bija ne mazāk par 700 - 800 cilvēkiem bija izsisti no zāles un lidoja lejā pa kāpnēm. Tikai zāles kreisajā stūrī vēl turējās un sīksti pretojās liela pretinieku grupa. Tajā laikā pie ieejas durvīm tribīnes virzienā atskanēja divi revolvera šāvieni, pēc kuriem sākās traka šaudīšana. Mana vecā karavīra sirds juta īstu prieku. Stāvoklis sāka atgādināt apšaudīšanos frontē.

To, kas šauj, vairs nevarēja saprast. Skaidrs bija tikai viens, ka līdz ar to acumirkli manu asinīm noplūdušo puišu niknums tikai pieauga. Galu galā viņiem izdevās tikt galā ar pretinieka pēdējo grupu.

Kopš kaujas darbības sākuma bija pagājušas 25 minūtes. Zāle izskatījās tā, it kā te tikko būtu sprāgusi granāta. Daudzus manus piekritējus vajadzēja pārsiet tepat, citus nācās vest uz slimnīcu. Tomēr stāvokļa noteicēji palikām mēs. Sapulces priekšsēdētājs Hermanis Esers piecēlās un nesatricināmā mierā teica: "Sapulce turpinās. Vārds runātājam". Un es turpināju.

Kad mēs jau beidzām sapulci, negaidot atbrauca uztraucies policijas ierēdnis un, mežonīgi mētādamies ar rokām, sāka kliegt: "Es izklīdinu šo sapulci!"

Neviļus sākām smieties, ieraugot šo nokavējušos kārtības sargātāju. Cik gan tas bija raksturīgi šiem brašuļiem! Jo sīkāks ir šo kundziņu vēriens, jo vairāk viņi uzpūšas.

Daudz ko svarīgu iemācījāmies šajā sapulcē. Taču arī pretinieki dabūja mācību, ko tik drīz neaizmirsa.

Līdz pat 1923. gada rudenim vietējais sociāldemokrātu laikraksts ("Minhenes pasts") neiedrošinājās mums draudēt ar "strādnieka muskuļoto roku".

8. nodaļa: Patstāvības spēks

Augstāk es minēju vācu patriotisko savienību bloku. Te gribu iztirzāt šo bloku problēmu pavisam īsi.

Parasti ar bloku saprot vairāku savienību vai organizāciju vienošanos, kuras savas darbības atvieglošanai nolemj zināmā mērā sadarboties - izveido kopīgus vadošos orgānus ar lielāku vai mazāku kompetenci un pēc tam uzsāk kopīgi darboties. Ir skaidrs, ka runa te var būt par savienībām un partijām, kuru mērķi un to sasniegšanas ceļi pārāk neatšķiras. Parasti tā arī tiek uzskatīts. Viduvējs pilsonis ir ļoti priecīgs uzzinot, ka beidzot tādas organizācijas izveidojušas bloku, atvirzot otrā plānā visu, kas tās šķir, bet izvirzot priekšplānā - "to, kas tās vieno". Bez tam parasti uzskata, ka organizāciju apvienošanās noteikti palielinās to spēku.

Taču lielākoties tas pavisam nav tā.

Lai pienācīgi izprastu šo problēmu, manuprāt, vispirms jāpadomā par jautājumu: ja šīs grupas un organizācijas apgalvo, ka tām ir viens un tas pats mērķis, tad kā lai izskaidro faktu, ka pastāv dažādas organizācijas? Loģika taču būtu tāda: ja to mērķis ir viens un tas pats, tad nav nekāda saprātīga pamata tam, ka rodas dažādas organizācijas tā sasniegšanai.

Parasti tā arī ir, ka sākumā noteiktu mērķi sev izvirza tikai viena organizācija. Viens darbinieks, uzzinājis kādu patiesību, sāk sludināt to noteiktā sabiedrības daļā, bet pēc tam uzsāk kustību, kuras uzdevums ir cīnīties par šī mērķa sasniegšanu.

Tā arī top savienība vai partija, kas atkarībā no darbības programmas izvirza uzdevumu vai nu likvidēt kādu pastāvošo kārtību, vai arī cenšas radīt jaunu kārtību nākotnē.

Ja tāda kustība rodas, tad tā ari iegūst prioritātes tiesības. Liekas, ka visiem ļaudīm, kas vēlas sasniegt to pašu mērķi, vajadzētu gluži vienkārši tai pievienoties un to pastiprināt, lai drīzāk sasniegtu kopīgo mērķi.

Taču īstenībā bieži vien notiek citādi. Tam ir divi cēloņi. Vienu cēloni var saukt par traģisku, bet otrs sakņojas cilvēku vājībās, viņu rakstura īpašībās.

Abu šo cēloņu dziļāko pamatu saskatu faktos, kas paši par sevi spēj pastiprināt cilvēku gribasspēku, enerģiju un darbošanās intensitāti un tādējādi var tuvināt radušos problēmu atrisinājumam.

Traģiskais cēlonis, kāpēc viena vai otra uzdevuma risināšanā neizdodas aprobežoties tikai ar vienu vienīgu organizāciju, ir tāds. Katra liela darbība mūsu zemē parasti pauž vēlmes, kas jau sen mājo miljonu cilvēku sirdīs. Gadās pat tā, ka dedzīgas ilgas atrisināt kādu konkrētu problēmu mīt miljonu cilvēku sirdīs jau gadsimtiem ilgi. Ļaudis arvien stiprāk izjūt, ka nav paciešamas vienas vai otras netaisnības, taču to pārvarēšanas centieni vēl ārēji neizpaužas. Notiek arī tā, ka tautas, kas nes tādu jūgu, ļoti ilgu laiku neatrod nekādu varonīgu atrisinājumu. Tādas tautas mēs saucam par impotentām. Bet, ja tautai pietiek vitālā spēka un enerģijas, tās vidū katrā ziņā atradīsies dieva izredzēts cilvēks, kas rādīs pareizo ceļu uz brīvību, ilgu piepildījumu un ari to, kā atbrīvoties no rūgtā trūkuma un nomierināt daudz cietušo miljonu cilvēku sirdis.

Tāpēc ir gluži normāli, ka tādu lielu laikmetu problēmu risināšanā neizbēgami piedalās tūkstošiem cilvēku. Tāpat nenovēršams ir tas fakts, ka ļoti daudzi uzskata sevi par ceļa rādītājiem. Pats liktenis acīmredzot izvirza ļoti daudz kandidatūru, lai pēc tam brīvā spēku cīņā uzvarētu spējīgākais, stiprākais. Šim pēdējam tad dzīve uztic laikmeta problēmas pilnīgu atrisināšanu.

Tā tas ir bijis ari reliģijas jomā. Ilgus gadsimtus cilvēki klusībā bija neapmierināti ar pastāvošo kārtību. Visu šo laiku viņi dedzīgi ilgojās pēc atjaunotnes. Šī spraigā cilvēku tiekšanās uz vienu mērķi neizbēgami izvirzīja no viņu vidus desmitiem darbinieku, no kuriem katrs juta aicinājumu parādīt ceļu un rast atrisinājumu reliģiskajai neapmierinātībai. Daudzi no šiem cilvēkiem uzskatīja sevi par jaunas mācības praviešiem, un daudzi no viņiem visādā ziņā kļuva par izciliem cīnītājiem šajā jomā.

Protams, arī te dabiskajā lietu kārtībā lielā misija galu galā pienākas visspēcīgākajam. Taču to, ka visstiprākais ir tieši šis vienīgais cilvēks, visi pārēji pretendenti saprot tikai ar grūtībām. Gluži otrādi, šie pretendenti sākumā vienmēr domā, ka viņiem visiem ir vienādas tiesības kļūt par galvenajiem jaunā virziena vai noskaņojuma paudējiem. Arī apkārtējā pasaule sākumā ar grūtībām saprot, kurš no pretendentiem ir visstiprākais un var kļūt par vadītāju, kuram tāpēc jāseko.

Taču notiek arī tā, ka gadsimtu laikā, bet nereti arī vienā un tajā pašā samērā īsā laika posmā, parādās darbinieki, kas uzsāk kustību un nospraužpēc būtības diezgan līdzīgus mērķus vai visādā ziņā tādus mērķus, kas plašām tautas masām šķiet samērā vienādi.

Pašas tautas centieniem bieži vien ir diezgan nenoteikts raksturs. Tikpat vispārīga pamatā ir arī tautas pārliecība. Tauta reti kad līdz galam apzinās, kādas īsti ir tās vēlmes un iespējas to īstenošanai dzīvē.

Stāvokļa traģisms ir tajā faktā, ka izcili darbinieki bieži vien dažādā ceļā cenšas sasniegt vienu un to pašu mērķi, absolūti neko nezinādami viens par otru. Viņi katrs patiesi tic savai misijai un sava ceļa pareizībai.

Ir traģisks vai visādā ziņā pirmajā acu uzmetienā šķiet traģisks tas apstāklis, ka dažādas savā laikā radušās kustības, partijas, reliģiskās grupas darbojas pilnīgi neatkarīgi viena no otras, lai gan to mērķi visumā ir vienādi. Ļaudis to uzskata par traģēdiju. Viņu lielum lielais vairākums ir pārliecināts, ka, apvienojot visas šīs grupas vienotā nometnē, galvenos mērķus varētu sasniegt ātrāk un drošāk. Taču īstenībā tā nav. Pati daba ar tās nežēlīgo loģiku ļauj atsevišķām grupām un strāvām brīvi sacensties un uzvarētāja laurus piešķir stiprākajam. Galu galā uzvar tā kustība, kura ir izvēlējusies drošāko, skaidrāko un stingrāko ceļu.

Patiešām, kā lai nosaka, cik pareizs vai nepareizs ir viens vai otrs ceļš, - ja ne brīvā spēku cīņā, ja nepārvelkam svītru visziņu un doktrināru atsauksmēm un nepaļaujamies uz to, ka galu galā stiprākajam ari būs drošākie panākumi?

Ja izrādās, ka to pašu mērķi cenšas sasniegt dažādas grupas, bet tikai katra citā veidā, tad šīs grupas, uzzinājušas par citām, uzskatīs par savu pienākumu uzmanīgi izanalizēt savus ceļus un padomāt, vai nav iespējams tos saīsināt, vai nevar vēl vairāk kāpināt enerģiju, lai ātrāk sasniegtu nosprausto mērķi.

Sacensības rezultātā kaujinieki lielā mērā norūdās. Cilvēcei ne vienu reizi vien lielu labumu ir devušas tieši tās kustības un mācības, kas pratušas pareizi novērtēt savu priekšgājēju sakāves cēloņus.

Tādējādi šķelšanās un sadrumstalotība, kas pirmajā acumirklī izskatās traģiska, galu galā noved pie itin labiem rezultātiem.

Apskatīsim kaut vai tādu problēmu kā Vācijas apvienošanās. Diezgan izplatīts ir uzskats, ka abi apvienošanās ceļi - kā ar Austrijas, tā arī ar Prūsijas starpniecību, kā ar Habsburgu, tā ari ar Hohencollernu starpniecību - ir bijuši vienādi labi un vajadzējis tikai apvienot visus spēkus šī kopējā mērķa sasniegšanai. Taču tagad mēs zinām., ka ja toreiz spēki būtu apvienoti, visas priekšrocības būtu bijušas Austrijai, taču ar tās starpniecību mēs nekad nebūtu nonākuši pie vienotas Vācijas impērijas.

_ īstenībā Vācijas vienotība dzima nevis spēku apvienošanas rezultātā, bet gan cīņā, kuru toreiz daudzi miljoni vāciešu uzskatīja par šausmīgu brāļu karu; īstā Vācijas vienotība dzima pat ne kaujās pie Parīzes, kā uzskatīja vēlāk, bet gan Kēnigrecē.

Tādējādi redzam, ka ari Vācijas impērijas izveidošana nebija vienkāršas apvienošanās un spēku sakopošanas rezultāts. Tā radās pilnīgi apzinātā (dažkārt arī neapzinātā) cīņā par hegemoniju, un šajā cīņā galu galā uzvarēja Prūsija. Kas nestaigā aizvērtām acīm un prot skatīt dzīvi, kāda tā ir, tam jāatzīst kopā ar mums, ka dzīve ar tās spēku brīvo cīņu dod daudz vairāk pareizu atrisinājumu nekā tā sauktais veselais saprāts. Kurš gan pirms 200 gadiem būtu ticējis, ka tieši Hohencollernu Prūsija, nevis Habsburgu Austrija, kļūs par jaunās Vācijas impērijas radītāju un skolotāju? Un kurš tagad noliedz faktu, ka liktenis visu ir izšķīris pareizāk? Kurš mūsdienās var kaut vai iedomāties vienotu Vācijas impēriju

satrunējušas dinastijas vadībā?

Lietu dabiskā attīstība, kā redzam, kaut arī pēc gadsimtiem ilgas cīņas, galu galā nolika īstos cilvēkus īstajās vietās. Tā ir bijis, un tā būs.

Tāpēc nav jāžēlojas par to, ka dažādi cilvēki, tiekdamies uz vienu un to pašu mērķi, izraugās dažādus ceļus tā sasniegšanai. Notikumi noris tā, ka uzvar stiprākie, kuri ir izvēlējušies vispareizākos ceļus uz mērķi. Taču bez teiktā ir vēl kāds apstāklis, kura dēļ tautas dzīvē bieži vien rodas paralēlas kustības, kuras, kā šķiet, iet uz vienu un to pašu mērķi, tikai pa dažādiem ceļiem. Šis apstāklis nepavisam nav traģisks, drīzāk gan otrādi. Tas slēpjas skaudībā, patmīlībā, konkurencē un zagšanas ieradumos, ko diemžēl visai bieži sastopam pasaulē. Nereti dažiem subjektiem ir raksturīgas šīs maz patīkamās īpašības.

Vajag tikai atrasties liela vēriena cilvēkam, kurš saprot laikmeta prasības, savas tautas vajadzības, pareizi nosaka slimības cēloņus un uzsāk nopietnu cīņu, lai to izārstētu; vajag tikai šim darbiniekam fiksēt savu mērķi un izraudzīties atbilstošu ceļu uz to, lai tūdaļ uzrastos sīki cilvēki un cilvēciņi, kas uzmanīgi un skaudīgi raudzīsies pakaļ katram šī darbinieka solim, ja jau viņš ir paguvis sev pievērst visas sabiedrības uzmanību. Vai jūs esat redzējuši, kā zvirbulis izliekas, ka viņam ir gluži vienalga, bet īstenībā viņš ļoti uzmanīgi novēro un apskauž citu laimīgo zvirbuli, kuram ticis maizes gabaliņš? Vai esat redzējuši, kā šis zvirbulis, sagaidījis piemērotu brīdi, pēkšņi metas virsū otram, lai to aplaupītu? Tāpat rīkojas arī sīkie cilvēki un cilvēciņi! Vajag tikai kādam spējīgam cilvēkam atklāt jaunus ceļus, lai tūliņ uzrastos daudz gribētāju, kuri paši neko jaunu nespēj atklāt, toties ir gatavi piemērotā brīdī piesavināties citu uzvaras augļus.

Tiklīdz tie bija iepazinušies ar viņu neaizsāktās un nenoformulētās kustības jaunajiem mērķiem, viņi tūdaļ sāka prātot: vai tad mēs nevaram pārtvert šo mērķi, ja ietu uz to pa citu, īsāku ceļu?

Kad jaunās kustības mērķi jau ir formulēti un tās programma zināma, uz skatuves parādās sīki ļautiņi un saceļ brēku, ka viņiem esot tieši tādi paši mērķi. Liekas, ka, ja jau viņiem ir tie paši mērķi, tad viņiem vajadzētu godīgi stāties jau esošās kustības rindās un atzīt tās prioritāti. Bet tā viņi nerīkosies. Kur nu! Viņi uzskatīs par labāku nozagt citiem programmu un dibinās savu partiju. Turklāt tādiem ļautiņiem vienmēr pietiek nekaunības, lai visiem pa labi un pa kreisi censtos pierādīt, ka viņiem jau sen esot bijis tieši tāds mērķis. Nereti tāds stiķis arī izdodas. Tādi cilvēki būtu pelnījuši vispārēju nicinājumu, taču dzīvē viņi dažreiz pat iemanto zināmu cieņu un godu. Vai tā nav bezkaunība - uzdot svešu programmu par savējo un tad vēl iet pa kādiem saviem īpašiem ceļiem uz mērķi, kas nozagts citiem! Bet vēl lielāka nekaunība ir bļaustīšanās par vienotības trūkumu, ko visbiežāk dara šķelšanās un spēku sadrumstalošanas īstie vaininieki. Kad šie subjekti pārliecinās, ka viņu apzagtais pretinieks tomēr ir daudz pārāks par viņiem un neapturami iet uz priekšu, viņi saceļ neaprakstāmu brēku par visu spēku apvienošanas nepieciešamību.

Aptuveni tādā veidā notika tā dēvētā "patriotisko spēku šķelšanās".

Tas fakts, ka 1918.-1919. gadā visā Vācijā paralēli izveidojās vesela virkne grupu, partiju utt., kas visas sevi dēvēja par tautiskām, nepavisam nebija atkarīgs no atsevišķu iniciatoru gribas, bet gan izrietēja no lietu dabiskās attīstības. Jau 1920. gadā no šo grupu un partiju vidus izkristalizējās vācu nacionālistiskā strādnieku partija kā uzvarētāja. Par paralēlo grupu un partiju iniciatoru godīgajiem nolūkiem liecina tas, ka šie godprātīgie cilvēki vienkārši un bez pretenzijām pievienojās spēcīgākajai kustībai, bez jebkādiem noteikumiem informējot savas vājākās grupas un organizācijas mūsu vienotās partijas labā.

It īpaši man tas jāuzsver attiecībā uz toreizējās Vācijas sociālistiskās partijas galveno pārstāvi Nirnbergā Jūliusu Štreiheru. Vācijas nacionālistiskās strādnieku partijas mērķi, no vienas puses, un Vācijas sociālistiskās partijas mērķi, no otras puses, bija vienādi. Tomēr abas partijas tika izveidotas pilnīgi neatkarīgi viena no otras. Vācijas sociālistiskās partijas galvenais vadonis toreiz, kā jau teicu, bija Jūliuss Štreihers no Nirnbergas. Sākumā viņš ticēja savas radītās kustības nākotnei un misijai. Taču tiklīdz viņš ieraudzīja, ka mūsu Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija ir spēcīgāka un straujāk attīstās, viņš izformēja savu partiju un uzaicināja visus savus piekritējus stāties mūsu partijas rindās un kopā ar to turpināt cīņu par kopīgiem mērķiem. Tādus lēmumus nav viegli pieņemt. Tāpēc Štreihers ir pelnījis jo lielu atzinību.

No šīs kustības nepalika nekādas drumslas. Cilvēki patiešām godīgi gribēja apvienot spēkus, un tāpēc viņi uzreiz atrada pareizo ceļu uz apvienošanos. Tas, ko tagad ir pieņemts saukt par "patriotiskās nometnes šķelšanos", notika augstāk minētā otrā faktora ietekmē: tieši tajā brīdī, kad Vācijas nacionālsociālistiskā strādnieku partija nostājās uz neapšaubāmu panākumu ceļa, atradās godkārīgi cilvēki, kas uzskatīja, ka viņiem ir tiesības konkurēt ar to. Agrāk tiem nebija nekādu savu ideju un mērķu; tagad viņi to visu "aizguva" no mums.

Pēkšņi sāka rasties "jaunas" programmas, kas īstenībā bija visā pilnībā norakstītas no mūsu programmām. Tikpat pēkšņi tika formulētas "jaunas" idejas, kas visā pilnībā bija aizgūtas no mums. Pēkšņi radās "jauni" mērķi, par kuriem mēs jau bijām cīnījušies vairākus gadus. Pēkšņi atklājās "jauni" ceļi, pa kuriem mūsu partija gāja jau sen. Tika laisti darbā visdažādākie sofismi, lai tikai "pierādītu", kāpēc šiem cilvēkiem jādibina savas paralēlas partijas līdzās jau sen pastāvošajai Vācijas nacionālsociālistiskajai strādnieku partijai. Bet, jo "cildenākus" motīvus minēja šie kungi, jo melīgākas bija viņu frāzes.

Patiesībā izšķirošā loma te bija tikai un vienīgi iniciatoru personīgajai godkārei, viņu centieniem uzņemties lomu, kuras veikšanai viņiem nebija nekādu dotību un spēju. Šiem politiskajiem liliputiem patiešām nebija nekādu spēju, izņemot vienu, proti, lielu dūšu, kad vajag nozagt svešu ideju. Dzīvē tādu drosmi parasti raksturo ar vienu vārdu - zagšana.

Jebkuru mūsu ideju šie politiskie kleptomāni īsā laikā piesavinājās un izmantoja savu darījumu interesēs. Šie paši kungi vēl visos stūros raudāja par "patriotiskās nometnes šķelšanos" un brēca pēc vienotības. Acīmredzot viņi cerēja, ka mums šī brēka apniks un mēs papildus nozagtajām idejām atdosim viņu rokās vēl arī attiecīgās organizācijas.

Taču visus apmuļķot šiem kungiem, protams, neizdevās. Kad viņi sāka pārliecināties, ka negodīgā spēle nedod gaidītos rezultātus un pašu bodīte neuzplaukst, tad šie kungi kļuva pielaidīgāki un bija laimīgi, ja izdevās atrast patvērumu kādā tā sauktajā partiju blokā.

Visas tādas partijas un grupiņas, kas neprata patstāvīgi pastāvēt, parasti sāka apvienoties cita ar citu bloka formā. Šie kungi bija pārliecināti, ka, ja saliks kopā astoņus klibos, noteikti iznāks viens gladiators.

Jautājums par tā dēvētajiem blokiem mums vienmēr jāapskata no taktikas viedokļa. Taču bez tam nedrīkstam izlaist no redzesloka arī šādu principiālu apsvērumu.

Bloku izveidošana nekad nepadara stipras vājās partijas, toties visai bieži novājina stiprāko partneri. Gluži aplams ir uzskats, ka visvisādu vāju grupu apvienošana var radīt lielu spēku. Tā ir aplamība kaut vai tāpēc, ka pieredze jau ir pierādījusi: "vairākums", lai ari kādā formā tas organizējies, vienmēr ir tikai gļēvulības un muļķības pārstāvniecība. Daudzgalvainā vadība, kas tiek izveidota dažādu grupu blokā, neizbēgami ieturēs muļķīgu un gļēvu līniju. Un tas vēl nav viss. Bez tam grupu bloks slāpē spēku brīvu sacensību un tādējādi kavē vislabāko elementu atlasi. Tas savukārt tikai aizkavē veselīgāko un spēcīgāko organizāciju pilnīgu uzvaru.

No visa teiktā izriet, ka tādas apvienības tikai kaitē dabiskajai attīstības gaitai. Visādā ziņā tamlīdzīgas "apvienības" daudz biežāk traucē nekā sekmē problēmu atrisināšanu.

Saprotams, ka dažreiz mēdz būt tādi apstākļi, kad taktisku apsvērumu dēļ kustības vadītāji, kuri pārredz visu ceļu un spēj uzminēt nākotni, tomēr uzskata par nepieciešamu uz ļoti īsu laiku noslēgt zināmu vienošanos ar līdzīgām grupām un kopīgi ar tām spert vienu vai otru soli. Bet, ja kustība negrib pati atteikties no savas diženās atbrīvotājas misijas, tā nekādā ziņā nedrīkst tādā blokā palikt uz visiem laikiem. Ja kustība ilgi aizkavētos tādā posmā, tā nenovēršami sapītos šajā blokā un līdz ar to zaudētu iespējas (arī tiesības) līdz galam attīstīt savus spēkus, atklātā cīņā uzvarēt visus sāncenšus un kļūt par pilnīgu uzvarētāju.

Nekad nedrīkst aizmirst, ka visu diženo šajā pasaulē nav izcīnījušas koalīcijas, bet gan tikai viens vienīgs uzvarētājs. Panākumi, kurus gūst koalīcija, jau slēpj sevī nākamās spēku sadrumstalošanās dīgļus un tādējādi arī iekarotā zaudēšanas draudus. Diženas, patiesi pasaulnozīmīgas cilvēka prāta revolūcijas vienmēr ir atsevišķu, savstarpēji stingri norobežotu nometņu titāniskas cīņas iznākums, nevis koalīciju veikums.

Jaunā, pašu radītā patriotiskā valsts rodas nevis viena vai otra patriotiska bloka iekšēju kompromisu un vienošanos rezultātā, bet gan vienīgi mūsu kustības, kas lauž sev ceļu, dzelžainās gribas rezultātā.

9. nodaļa: Triecienvienību organizācija un to nozīme

Vecās valsts stiprums balstījās uz trīs pīlāriem jeb pamatiem: monarhisko valsts formu, pārvaldes aparātu un karaspēku. 1918. gada revolūcija šo valsts formu atcēla, karaspēku dezorganizēja un pārvaldes aparātu pakļāva partiju korupcijai. Tādā veidā tika iznīcināti visbūtiskākie tā saucamie valsts varas balsti. Valsts varu gandrīz vienmēr nosaka šie trīs elementi, kas principā ir jebkuras varas pamatā.

Valsts varas galvenais pamats ir tās popularitāte. Taču vara, kas balstās tikai uz šī pamata, vēl ir ārēji vārga, nedroša un svārstīga. Tādēļ uz popularitāti dibinātās varas nesējam jātiecas ar tās palīdzību uzlabot un nostiprināt šo pamatu. Tāpēc jebkuras varas otru pamatu mēs saskatām bruņotā spēkā.

Tāda vara ir jau ievērojami stabilāka, drošāka, taču ne vienmēr stiprāka par pirmo. Taču, ja popularitāte un bruņotais spēks apvienojas un zināmu laiku spēj kopīgi pastāvēt, tad rodas vēl viens stiprāks pamats — tradīcija. Ja visbeidzot apvienojas popularitāte, bruņotais spēks un tradīcija, tad varu var uzskatīt par nesatricināmu.

1918. gada revolūcija pilnīgi iznīcināja trešā pamata iespēju. Pēc revolūcijas nevarēja būt nekādas runas par tradicionālu valsts varu. Līdz ar vecās valsts sabrukumu un bijušo varas simbolu un ģerboņu iznīcināšanu tradīcija tika spēji pārrauta. Sekas bija vissmagākais valsts varas satricinājums.

Bija iznīcināts arī otrs valsts varas pamats — bruņotais spēks. Lai revolūcija vispār varētu notikt, bija nepieciešams dezorganizēt arī armiju, kas vienmēr ir bijusi valsts organizētā spēka iemiesojums. Ar aģitācijas palīdzību vajadzēja izšķirtās armijas daļas izmantot kā revolucionāras cīņas elementus. Ja arī frontē armija šo dezorganizēšanos nepiedzīvoja, tad tomēr, kad aiz muguras palika vairāk nekā četrarpus gadu ilgo, varonīgo cīņu slavas apdvestās vietas, armija arvien vairāk saka dezorganizēties un sairt. Demobilizācija notika visnepatīkamākos apstākļos. Galu galā visa frontes armija tika iegrūsta tā sauktās "brīvprātīgās disciplīnas" haosā. Tas arī bija izslavēto zaldātu padomju laikmets.

Uz šo dumpīgo karavīru baru, kas militāro dienestu uztver kā astoņu stundu darbalaiku, protams, nevarēja balstīties vairs nekāda vara. Tādējādi tika iznīcināts arī otrs pamats, kas tieši nodrošināja varas stiprumu. Revolūcijai palika vairs tikai sākotnējais pamats — popularitāte. Taču šis pamats bija visnedrošākais. Revolūcijai gan izdevās vienā rāvienā sadragāt vecās valsts ēku. Taču tas varēja notikt tikai tāpēc, ka mūsu tautas struktūras normālo līdzsvaru jau bija izjaucis karš.

Katru tautas organismu var iedalīt trīs lielās grupās. Pirmajā grupā ietilpst vislabākie cilvēki gan prāta, vīrišķības, tikumu, gan ari pašuzupurēšanās ziņā. Pie otrās grupas pieder sabiedrības padibenes. Starp abām šim grupām atrodas trešā grupa — lielais, plašais vidējais slānis, kuru raksturo ne pārmērīga varonība, ne arī viszemiskākā tieksme uz noziedzību.

Tautas uzplaukums notiek tajā laikā, kad to visās jomās vada tautas vislabākā daļa.

Tautas normāla, vienmērīga attīstība vai arī stabils tās stāvoklis ir tajā laikā, kad ievērojami dominē vidējā slāņa elementi. Tad abas galējās grupas atrodas noteiktā līdzsvarā, respektīvi izlīdzinās.

Tautas sabrukums ir raksturīgs laikā, kad pārsvarā darbojas vissliktākie tautas elementi.

Turklāt jāatzīmē, ka plašās tautas masas, kuras es gribētu saukt par vidējo slāni, parādās tikai tad, kad abas galējās grupas cīnās savā starpā Taču, kad viena no tām uzvar, vidējais slānis vienmēr labprātīgi pakļaujas uzvarētājam. Ja dominēs vislabākie cilvēki, plašās tautas masas sekos tiem; ja uz augšu tiks sliktākie tautas elementi, vidējais slānis tiem vismaz nepretosies, jo tas pats necīnīsies nekad.

Taču četrarpus gadu ilgais karš, liekot pilnīgi noasiņot vislabākajai tautas daļai, šo triju tautas grupu līdzsvaru izjauca. Jo šajā laikā tik tiešām tika izliets ārkārtīgi daudz neaizstājamo vācu varoņu asiņu. Saskaitīsim kopā visus simtus tūkstošus atsevišķo gadījumu, kuros vienmēr bija viens un tas pats: brīvprātīgie frontē, brīvprātīgās patruļas, brīvprātīgie sakarnieki, brīvprātīgie telefonisti, brīvprātīgie tiltu pāriešanai, brīvprātīgie zemūdenēm, brīvprātīgie lidmašīnām, brīvprātīgie šturmēšanas bataljoniem utt.! Atkal un atkal brīvprātīgie tūkstošos gadījumu visu šo četrarpus gadu garumā, un iznākums ir viens un tas pats: jauneklis bez bārdas vai nobriedis vīrs, abi pieteicās dedzīgas tēvzemes mīlestības, lielas personiskas drosmes un visaugstākās pienākuma apziņas pārņemti.

Bija desmitiem un simtiem tūkstošu šādu gadījumu, un pakāpeniski šī tautas daļa kļuva arvien mazāka un mazāka. Kurš nekrita karā, tas tika sakropļots vai arī pakāpeniski pazuda pāri palikušo nelielajā skaitā. Pirmām kārtām atcerēsimies, ka 1914. gadā tika izveidotas veselas tā saukto brīvprātīgo armijas, kas, pateicoties mūsu parlamenta dīkdieņu noziedzīgajam sirdsapziņas trūkumam, miera laikā nebija ieguvušas nepieciešamo izglītību un tādējādi tika pasviestas ienaidniekam kā neaizsargāta lielgabalu gaļa. Tos 400 tūkstošu cilvēku, kas toreiz krita Flandrijas kaujās vai kļuva par kropļiem, aizstāt vairs nevarēja. Viņu zaudējums nebija tikai aritmētisks skaitlis. Ar viņu nāvi tika izjaukts tautas līdzsvars. Nācijas zemiskie, nekrietnie un gļēvie elementi sāka celties uz augšu.

Tam visam pievienojās vēl viens faktors.

Tajā laikā, kad kaujas laukos visbriesmīgākajā veidā tika retinātas vislabāko cilvēku rindas, vissliktākā tautas daļa visbrīnumainākajā veidā "iekonservējās". Noteikti uz katru brīvprātīgi pieteikušos varoni, kurš bezbailīgi devās pretī nāvei, atradās pa dezertierim, kas piesardzīgi pagrieza nāvei muguru, lai vairāk vai mazāk lietderīgi darbotos dzimtenē.

Tā nu kara beigās bija redzams šāds bēdīgs skats: nācijas vidējais, plašais slānis bija dārgi samaksājis ar savām asinīm; vislabākā tautas daļa bija varonīgi cīnījusies un gandrīz visa bija fiziski kritusi; nācijas vissliktākā daļa diemžēl bija saglabājusies gandrīz neskarta, izmantojot savās interesēs daudzas mūsu likumdošanas aplamības, kā arī tāpēc, ka netika piemērots kara likumu pants.

Šīs labi saglabājušās mūsu tautas padibenes tad arī izdarīja revolūciju, un tas bija iespējams tikai tāpēc, ka vislabākie tautas elementi vairs nestājās pretī — tie vairs nebija dzīvi.

Tādējādi vācu revolūcija jau no paša sākuma bija tikai nosacīti populāra. Ne jau vācu tauta veica šo Kaina darbu, bet gan tumšie dezertieru, suteneru utt. salašņas.

Ierindas frontinieks apsveica asiņainās cīņas beigas un bija laimīgs, ka var atgriezties dzimtenē un atkal redzēt sievu un bērnus. Taču ar pašu revolūciju viņam nebija nekāda sakara, viņš to nemīlēja un vēl mazāk mīlēja tās aizsācējus un organizatorus. Četrarpus vissmagākās cīņas gados viņš bija pat aizmirsis partijas hiēnas, un visas to ķildas viņam bija kļuvušas svešas.

Patiesi populāra revolūcija bija kļuvusi tikai mazā vācu tautas daļā, proti, to atbalstītāju vidū, kuri par šīs jaunās valsts goda pilsoņu pazīšanās zīmi bija izvēlējušies mugursomu. Viņi nemīlēja revolūciju tikai tās pašas dēļ, kā to daži aplami domā vēl mūsdienās, bet gan tās seku dēļ.

Taču šo marksistisko marodieru vidū vara uz popularitāti tik tiešām balstījās tikai ar grūtībām. Taču tieši jaunajai republikai vara bija nepieciešama par katru cenu, ja negribēja, lai to pēc neilga haosa pēkšņi atkal aprij no pēdējiem mūsu tautas labākās daļas elementiem izveidojusies atmaksas vara.

Toreiz viņi, apvērsuma organizētāji, visvairāk baidījās paši savu mudžekļu virpulī pazaudēt jebkuru pamatu zem kājām, kā arī no tā, ka pēkšņi radusies kāda dzelzs dūre tos varētu nosist uz cita pamata. Republikai noteikti vajadzēja savi spēki konsolidēt.

Tādējādi republika bija spiesta savas vārgās popularitātes dēļ ātri radīt bruņotu spēku, lai ar tā palīdzību varētu nodibināt stiprāku varu.

Kad revolūcijas matadori 1918. - 1919. gada decembra, janvāra un februāra dienās juta sašūpojamies pamatu zem kājām, tie sāka meklēt cilvēkus, kas būtu bijuši gatavi ar ieroču spēku stiprināt vājo pozīciju, ko tiem sniedza tautas mīlestība. "Antimilitāristiskajai" republikai bija vajadzīgi

karavīri. Bet, tā kā šīs republikas popularitāte pamatojās tikai uz suteneru, zagļu, krampjlaužu, dezertieru utt. sabiedrību, t.i., tautas daļu, kura mums jāapzīmē kā ekstrēmi slikta, tad viss darbs cilvēku vervēšanā, kuri jaunā ideāla dēļ būtu bijuši gatavi upurēt paši savu dzīvi, šajās aprindās bija tikai liekas pūles. Revolūcijas teorētiķu un veicēju slānis nebija nedz spējīgs, nedz gatavs tās aizsardzībai dot karavīrus. Šis slānis nekādā ziņā nevēlējās organizēt republikānisku valsts aparātu, bet tikai gribēja labāk apmierināt savus instinktus, t.i., dezorganizēt esošos spēkus. Šim slānim nebija lozunga: vācu republikas sakārtošana un pārbūve, bet gan bija tās izpostīšana.

Tāpēc toreiz tautas pilnvaroto bailēs izkliegto saucienu pēc palīdzības šis slānis nesadzirdēja. Gluži otrādi, tas tikai izraisīja niknumu. Mēģinājumā radīt armiju laupītāji neizbēgami saskatīja savas bailes. Viņi gribēja tieši tādu republiku, kura būtu atkarīga no viņu vienīgo "popularitātes". Revolūcijā viņi saskatīja tiesības uz zagšanu, uz zagļu un laupītāju bandu kundzību, kuri izbēguši no cietumiem.

Tautas pilnvarotie pēc palīdzības varēja saukt, cik vien viņi vēlas. No šīm aprindām neviens neatsaucās. Tikai pretsauciens "Nodevēji!" vēstīja par šo aprindu uzskatiem.

Tad pirmo reizi atradās neskaitāmi jauni vācieši, kas "miera un kārtības" labad, kā viņi domāja, bija ar mieru vēlreiz uzvilkt zaldāta šineli, paņemt plecā karabīni un šauteni un ar tērauda ķiveri galvā stāties pretī dzimtenes postītājiem. Kā brīvprātīgie karavīri tie apvienojās atklātos korpusos un, revolūciju no visas sirds nīzdami, patiesībā tie sāka to aizstāvēt un praktiski stiprināt.

Jaunieši tā rīkojās vislabāko nodomu vadīti.

Revolūcijas īstais organizētājs un faktiskais rīkotājs, internacionālais ebrejs situāciju toreiz bija novērtējis pareizi. Vācu tauta vēl nebija tik tālu nobriedusi, lai to iegrūstu boļševistiskajā staignājā, kā tas notika Krievijā. To var izskaidrot ar to, ka Vācijā bija labvēlīgāka vienotība starp vācu inteliģenci un strādniekiem, un te visplašākie tautas slāņi bija izglītotāki nekā Krievijā. Tur jau pati inteliģence lielākoties nebija krievu tautības vai arī vismaz slāvu rases. Tā kā toreizējās Krievijas niecīgajam inteliģences virsslānim nebija pilnīgi nekādas saiknes ar lielās tautas masām, tas jebkurā laikā varēja tikt atbīdīts malā. Taču tautas masu garīgais un morālais līmenis Krievijā bija drausmīgi zems.

Tiklīdz Krievijā neizglītoto, lasīt un rakstīt nepratēju pūli izdevās sakūdīt pret niecīgo inteliģences slāni, kuram ar šīm masām gandrīz nebija nekādas saiknes, šīs valsts liktenis līdz ar to bija izlemts, t.i., revolūciju varēja uzskatīt par izdevušos. Visa krievu analfabētu masa nonāca ebreju diktatoru verdzībā, kuri savukārt bija pietiekami gudri, lai šo diktatūru ieviestu ar "tautas diktatūras" lozungu.

Vācijā klāt nāca vēl viens faktors: ja varam apgalvot, ka revolūcija izdevās tikai armijas pakāpeniskas dezorganizēšanās rezultātā, tad droši varam arī teikt, ka šīs revolūcijas patiesais veicējs un armijas dezorganizētājs bija nevis frontes karavīrs, bet gan šaubīgi salašņas, kas vai nu ietilpa garnizonu sastāvā, vai arī kā "neaizstājamie" darbojās aizmugurē saimnieciskā darbā. Šīs armijas rindas vēl arī papildināja desmitiem tūkstošu dezertieru, kas bez īpaša riska varēja pagriezt frontei muguru. Īstais gļēvulis visos laikos visvairāk, protams, ir baidījies no nāves. Bet frontē nāve katru dienu bija viņa acu priekšā tūkstoš izpausmēs. Ja tomēr mēs gribam vājiem, svārstīgiem vai pat gļēviem zeļļiem atgādināt viņu pienākumu, tad kopš seniem laikiem ir tikai viena iespēja: karavīram jāzina, ka dezertēšana nesīs viņam tieši to, no kā viņš grib bēgt. Frontē var arī nomirt, bet dezertierim jāmirst noteikti. Tikai ar šādiem drakoniskiem draudiem jebkurā dezertēšanas mēģinājumā var tikt panākta atbaidoša iedarbība ne tikai uz atsevišķu cilvēku, bet arī uz visiem kopā.

Tāda bija kara laika likumu jēga un mērķis.

Protams, būtu labi un skaisti, ja lielajā cīņā par vācu tautas eksistenci, varētu balstīties vienīgi uz katra brīvprātīgu rīcību. Brīvprātīgā pienākumu izpilde vienmēr bija raksturīga tikai nācijas vislabākajai daļai. Tādēļ ir nepieciešami lādi likumi (piemēram, pret zādzību), kas nav paredzēti godīgajiem cilvēkiem, bet gan — nestabilajiem, vārgajiem elementiem. Šādi likumi var aizkavēt situācijas rašanos, kurā godīgais cilvēks tiek uzskatīts par vismuļķīgāko un kurā cilvēki arvien vairāk sāk domāt, ka lietderīgāk būtu viņiem pašiem piedalīties zādzībā, nekā tukšām rokām noskatīties vai pat ļaut apzagt sevi.

Tādēļ būtu aplami pieļaut ticēt, ka cīņā, kura, kā visi paredzēja, varēja trakot vēl gadiem ilgi, varētu iztikt bez speciāliem karalaika likumiem. Daudzu gadsimtu un pat gadu tūkstošu pieredze liecina, ka nopietnos laikos un vissmagākā nervu sasprindzinājuma brīžos tikai likumi spēj piespiest vājus un nedrošus cilvēkus veikt savu pienākumu.

Brīvprātīgajiem varoņiem karalaika likumi, saprotams, nebija vajadzīgi. Taču tie bija nepieciešami gļēvam egoistam, kas savas tautas nelaimes stundā savu dzīvi vērtē augstāk nekā tautas dzīvi. Padoties savam gļēvumam šādu bezrakstura vārguli var aizkavēt tikai visbargākā soda lietošana. Īsti vīri ilgstoši cīnās ar nāvi un nedēļām ilgi iztur bez atpūtas un reizēm arī bez apgādes dubļainos ierakumos. Taču baidīties sākušo potenciālo dezertieri nenoturēs draudi ar cietumu vai pat katorgu, bet gan tikai nesaudzīgs nāves sods. Šāds cilvēks no savas pieredzes cietumu uzskata par tūkstoškārt patīkamāku vietu nekā kaujas lauks; cietumā vismaz netiek apdraudēta viņa bezgalīgi dārgā dzīvība. Taču par to, ka karā praktiski atteicās no nāves soda, t.i., šādu likumu neizmantoja, nācās bargi maksāt. Vesela dezertieru armija, sevišķi 1918. gadā, devās uz frontes aizmuguri, uz dzimteni un palīdzēja izveidot lielo, noziedzīgo organizāciju, kas pēc 1918. gada 7. novembra pēkšņi uzstājās kā revolūcijas veicēja.

Īstenībā frontei ar to nav nekā kopēja. Ilgas pēc miera, protams, bija izjutuši visi karavīri. Bet tieši šajā faktā slēpās ļoti lieli draudi revolūcijai. Kad pēc pamiera vācu armijas sāka tuvoties dzimtenei, toreizējos revolucionārus uztrauca tikai viens vienīgs jautājums: ko darīs frontes karaspēka daļas? Vai karavīri to pacietīs?

Sajās nedēļās revolūcijai Vācijā bija vismaz ārēji jākļūst mērenai, ja tā negribēja pakļaut sevi briesmām, ka to zibens ātrumā pēkšņi satrieks dažas vācu divīzijas. Ja toreiz kaut viens vienīgs komandieris ar savu uzticamo divīziju būtu pieņēmis lēmumu noraut sarkanās lupatas un "padomes" pielikt pie sienas, bet iespējamo pretestību salauzt ar mīnmetējiem un rokasgranātām, tad nepilnu četru nedēļu laikā šī divīzija būtu palielinājusies līdz armijai sešdesmit divīziju lielumā. Šī doma ebreju organizētājiem lika trīcēt pie visām miesām. Lai tieši to novērstu, viņi revolūcijai uzlika zināmas mērenības masku; tā nedrīkstēja izvērsties boļševismā, tai vajadzēja simulēt "mieru un kārtību". Tāpēc arī bija neskaitāmas lielas piekāpšanās, uzsaukumi vecajam ierēdņu aparātam, vecajiem armijas vadoņiem. Tas bija vajadzīgs vismaz vēl kādu laiku un tikai pēc tam, kad mori savu darbu bija padarījuši, varēja viņus padzīt un, "izņemot" republiku no veco valsts kalpotāju rokām, iesviest to revolūcijas maitas putnu nagos.

Tikai tā varēja cerēt apmānīt vecos ģenerāļus un vecos valsts ierēdņus. Izrādot savu šķietamo miermīlīgumu un nevainīgumu, revolūcija jau no paša sākuma centās salauzt viņu iespējamo pretestību.

Prakse pierādīja, ka apmānīšana ir pilnīgi izdevusies.

Taču revolūcijā piedalījās ne tik daudz miera un kārtības atbalstītāji kā dumpinieki, zagļi un laupītāji. Šiem ļaudīm revolūcijas attīstība neatbilda viņu vēlmēm. Tāpat viņiem taktisku iemeslu dēļ nebija saprotama tās norise.

Pakāpeniski palielinoties skaitliski, sociāldemokrātija arvien vairāk zaudēja brutālas revolucionāras partijas raksturu. Tas nenozīmē, ka partija izvirzīja citus mērķus vai tās vadoņi vairs negribēja revolūciju. Nebūt nē. Taču tagad tai palika tikai revolūcijas vēlēšanās, bet viss partijas korpuss jau bija pavisam nepiemērots revolūcijas veikšanai. Ar desmit miljonu partiju vairs nevar "uztaisīt" nekādu revolūciju. Šāda kustība vairs nav aktivitātes galējības iemiesojums; tā ir plašā vidējā tautas slāņa kūtruma iemiesojums.

Ebreji savlaicīgi saprata šo apstākli un tieši tāpēc sašķēla vācu sociāldemokrātiju jau kara laikā. Tā kā sociāldemokrātu vairākums sava kūtruma dēļ bija pieķēries nacionālās aizsardzības idejai, ebreji nolēma atdalīt no sociāldemokrātiem visradikālākos un aktīvākos elementus un noorganizēt no tiem īpaši spēcīgas jaunas triecienkolonnas. Neatkarīgā partija un "Spartaka" savienība bija revolucionārā marksisma

triecienbataljoni. Tiem bija pilnīgi jāsagatavo bāze, uz kuras tad pakāpties sociāldemokrātiskās partijas masām, kas desmitiem gadu bija gatavojušās šim solim. Turklāt gļēvo buržuāziju marksisti novērtēja pilnīgi pareizi un izrīkojās ar to vienkārši kā ar "en canaille". Ar to vispār nerēķinājās, jo zināja, ka vecās nokalpojušas sabiedrības politisko veidojumu suniskā padevība nekad nebūtu spējīga uz nopietnu pretestību.

Un, lūk, revolūcija bija uzvarējusi, un vecās valsts pamats bija sabrucis. Kā briesmīga sfinksa parādījās no frontes pārnākošā armija. Revolūcijas vadoni uzskatīja par pilnīgi nepieciešamu tās tālāko gaitu piebremzēt. Tagad visas vissvarīgākās pozīcijas ieņēma vecā sociāldemokrātiskā partija, bet neatkarīgo un spartakiešu triecienbataljoni tika atbīdīti malā.

Tas tomēr nenotika bez cīņas.

Tas bija tā ne tikai tāpēc, ka neapmierinātie aktīvie revolūcijas triecienbataljoni tagad jutās piekrāpti un gribēja cīnīties tālāk, bet arī tāpēc, ka to trokšņošana revolūcijas organizētājiem bija vēlama. Apvērsumam beidzoties, jau bija saskatāmas divas grupas, proti, "miera un kārtības" partija un asiņainā terora grupa. Kas gan tagad bija dabiskāk, kā mūsu sabiedrībai tūlīt pat ar plīvojošiem karogiem iesoļot miera un kārtības nometnē? Nu pēkšņi šīm visnekaitīgākajām politiskajām organizācijām atkal bija dota iespēja darboties, turklāt tās klusībā jau bija atradušas pamatu zem kājām un nodibināja zināmu solidaritāti ar varu, kuru tās ienīda, bet no kuras vēl vairāk baidījās. Vācu buržuāzijas politiķi bija izpelnījušies augsto godu sēdēt pie viena galda ar trīskārt nolādētajiem marksisma vadoņiem, lai kopīgi cīnītos pret boļševikiem.

Tādējādi jau 1918. gada decembri un 1919. gada janvāri izveidojās šāda situācija. Mazākumā esošie sliktie elementi bija īstenojuši revolūciju, zem kuras karoga uzreiz nostājās visas marksistiskās partijas. Pašai revolūcijai piemita šķietama mērenība, kas izsauca fanātisko ekstrēmistu naidīgumu. Tie sāka visapkārt blīkšķināt ar rokasgranātām un automātiem un ieņemt valsts ēkas, t.i., apdraudēt mēreno revolūciju. Lai izkliedētu bailes par šādu turpmāko attīstību, tiek noslēgts pamiers starp jauno varu un vecās varas piekritējiem, lai nu kopējiem spēkiem varētu cīnīties pret ekstrēmistiem. Tiek panākts, ka republikas ienaidnieki pārtrauca savu cīņu un palīdzēja apspiest tos, kas paši kaut arī pavisam citu iemeslu dēļ tāpat ir šīs republikas ienaidnieki. Galu galā šādā veidā pilnīgi tiek novērsti draudi, ka vecās valsts atbalstītāji varētu uzsākt cīņu pret jaunās valsts piekritējiem.

Šis fakts aizvien jāpatur prātā. Tikai tas, kurš to aptvers, sapratīs, kā varēja notikt, ka tautā, kuras deviņas desmitdaļas revolūciju nekad nebija veikušas, septiņas desmitdaļas revolūciju noliedz, sešas desmitdaļas to nīst, vienai desmitdaļai beidzot tomēr izdevās šo revolūciju uzspiest.

Pakāpeniski noasiņoja "spartakieši" barikāžu vienā pusē un nacionālistiskie fanātiķi un ideālisti otrā pusē. Abi pretpoli viens otru novārdzināja, bet uzvarēja vidējais slānis. Buržuāzija un marksisti apvienojās uz esošo faktu pamata, un republika sāka "konsolidēties". Tas katrā ziņā buržuāziskajām partijām nākotnē, it sevišķi pirms vēlēšanām, neliedza citēt monarhistiskās domas, lai ar aizgājušās pasaules garu palīdzību varētu atkal izsaukt tās piekritēju mazākos garus.

Godīgi tas nebija. Buržuāzija iekšēji jau sen bija sarāvusi saites ar monarhiju. Taču morālā izvirtība zināmā mērā sāka izpausties arī buržuāzisko partiju nometnē. Parastais buržuāziskais politiķis labāk jūtas mūsdienu republikas korupcijas dubļos nekā iepriekšējās valsts stingrajos apstākļos, kas no viņa prasīja tikumisko tīrību.

* * *

Kā jau teicu, pēc vecās armijas sagrāves revolūcija savas valsts varas stiprināšanai bija spiesta radīt jaunus bruņotos spēkus. Konkrētajā situācijā tos varēja izveidot tikai no tāda pasaules uzskata piekritējiem, kas īstenībā bija pilnīgi pretējs viņu uzskatam. Tikai no tādiem cilvēkiem lēnām varēja rasties jauna armija, kuras apjomu ierobežoja miera līgums. Ar laiku šī armija varēja kļūt par jaunās valsts instrumentu.

Ja uzdodam sev jautājumu — kā gan, neraugoties uz visām kļūdām, revolūcija varēja izdoties, tad nonākam pie šāda secinājuma:

1) to nodrošināja mūsu pienākuma apziņas un disciplīnas jēdzienu sastingums un

2) mūsu tā saukto valsts partiju gļēvā pasivitāte.

Tas vēl jāpapildina.

Pienākuma apziņas un disciplīnas jēdzienu sastinguma pamatā ir mūsu pilnīgi nenacionālā un tikai formālā valstiskā audzināšana. Art šajā jomā līdzeklis tika sajaukts ar mērķi. Pienākuma apziņa un disciplīna nav mērķi paši par sevi, tāpat kā arī valsts nav mērķis pats par sevi. Tiem visiem jābūt līdzekļiem, lai nodrošinātu sabiedrībā garīgi un fiziski vienlīdzīgu dzīvu būtņu eksistenci uz šīs zemes. Ja iet bojā vesela tauta, kad tā stāv visgrūtāko pārbaudījumu priekšā, pateicoties atsevišķu neliešu darbībai, tad būtu tīrais neprāts vadīties no formālās disciplīnas apsvērumiem attiecībā uz šiem neliešiem, kaut arī tiem būtu vara. Nē. tāds stāvoklis spiež neievērot formālo disciplīnu, lai glābtu savu tautu. Atbilstoši mūslaiku buržuāziskajai valsts izpratnei, ja divīzijas komandierim ir dota pavēle nešaut uz dumpiniekiem, tad disciplīna ir jāievēro. Tāda cietsirdīga formālā disciplīna izrādās vērtīgāka nekā lautas dzīvība. Atbilstoši nacionālsociālistiskajam uzskatam, šādos brīžos jāievēro nevis formālā disciplīna attiecībā uz vārgiem priekšniekiem, bet gan īsta disciplīna attiecībā uz savu tautu. Šādā laikā katram jāievēro sava personiskā atbildība nācijas priekšā.

Tas, ka mūsu tauta vai, pareizāk sakot, mūsu valdība īsti neizprata disciplīnas jēdzienu un padevās tīri doktrināram un formālam uzskatam, kļuva par cēloni novembra revolūcijas veiksmei.

Otrs punkts jāpapildina šādi. Tā saucamo "valsts partiju" gļēvulības dziļākais cēlonis ir tas, ka kara laikā pazaudējām visaktīvāko.

viskvalitatīvāko tautas daļu. Liela nozīme bija arī tam apstāklim, ka visas mūsu buržuāziskās partijas aizstāvēja cīņu tikai ar garīgiem ieročiem, jo fiziskos ieročus drīkst lietot tikai valsts. Šāds uzskats nozīmēja ne tikai buržuāzisko partiju vārgumu, bet arī deģenerāciju. Tas bija bezjēdzīgs kaut vai tāpēc, ka buržuāzisko partiju pretinieki jau bija no tāda uzskata atteikušies un paziņojuši, ka ir gatavi cīnīties par savu mērķu sasniegšanu ar fizisku spēku. Laikā, kad buržuāziskās demokrātijas pasaulē parādījās marksisms, aicinājums cīnīties ar "garīgiem ieročiem" bija nejēdzība. Marksisti jau no paša sākuma uzskatīja, ka ieroča izvēli nosaka tikai lietderīgums. Uzvaras nepieciešamība dod tiesības izmantot jebkuru ieroci.

To, cik pareizs ir šis uzskats, pierādīja 1918. gada 7.-11. novembra dienas. Toreiz marksisti ne vismazākā mērā nerūpējās par parlamentārismu un demokrātiju. Viņi nešauboties ar apbruņotu noziedznieku bandu palīdzību deva nāvējošu triecienu abiem. Pats par sevi saprotams, ka buržuāziskās pļāpu organizācijas tajā brīdī nespēja aizsargāties.

Pēc revolūcijas buržuāziskās partijas, kaut arī nomainījušas savus nosaukumus, atkal parādījās pie apvāršņa, un to drošsirdīgie vadoņi izlīda no tumšajiem pagrabiem un smacīgajiem pieliekamajiem. Izrādījās, ka šie vecie vadoņi neko nav aizmirsuši un tāpat neko nav iemācījušies no jauna. Viņu politiskā programma, tāpat kā iepriekš, attiecās uz pagātni, jo iekšēji viņi nevarēja samierināties ar jauno situāciju. Viņu politiskais mērķis bija obligāti piedalīties revolūcijas radītajās jaunajās iestādēs. Taču vienīgais viņu ierocis bija pļāpāšana.

Ari pēc revolūcijas buržuāziskās partijas ne vienreiz vien nožēlojamā veidā vienmēr kapitulēja ielas publikas priekšā.

Kad bija jāpieņem republikas aizsardzības likums, sākumā tam nebija vairākuma atbalsta. Bet, kad Berlīnes ielās parādījās divsimt tūkstošu marksistu demonstrācija, buržuāziskie "valstsvīri" tā izbijās, ka viņi pret savu pārliecību šo likumu pieņēma. Viņi domāja, ka, izejot no reihstāga, tos var piekaut.

Vienīgās organizācijas, kurām šajā laikā nebūtu trūcis drosmes un spēka stāties pretī marksistiem un to uzkūdītajām masām, sākumā bija brīvprātīgās karaspēka vienības, vēlāk — pašaizsardzības organizācijas, iedzīvotāju bruņotās vienības un beidzot tradicionālās aizsardzības

savienības.

Tas, ka šīs organizācijas vācu vēstures attīstībā neradīja pat visniecīgākās pārmaiņas, bija atkarīgs no šāda fakta. Tā sauktajām nacionālajām partijām nebija nekādas ietekmes uz notikumu gaitu, jo tām nebija reāla spēka. Bet tā sauktās aizsardzības savienības nevarēja nekā reāli ietekmēt notikumu gaitu tāpēc, ka tām nebija jebkādu politisko ideju un pirmām kārtām skaidra politiska mērķa.

Tas, kas savulaik marksistiem deva panākumus, bija politiskās gribas un aktīvās brutalitātes teicama savienošana. Bet tas, kas nacionālo Vāciju izslēdza no vācu attīstības praktiskās veidošanas, bija brutālas varas un ģeniālas politiskās gribas saliedētas sadarbības trūkums.

Lai arī kāda būtu bijusi "'nacionālo" partiju vēlēšanās, tām nebija pat ne visniecīgākās varas, lai šo vēlēšanos īstenotu.

Aizsardzības savienībām piederēja vara ielās un arī valstī. Taču tām nebija nevienas politiskas idejas un neviena politiska mērķa, kura īstenošanā nacionālās Vācijas labā šī vara būtu tikusi vai vismaz būtu varējusi tikt izmantota. Abos gadījumos vainīga bija ebreju viltība, kuri panāca šī nelaimīgā likteņa saasināšanos.

Ebrejs bija tas, kurš ar savas preses palīdzību apbrīnojami veikli prata izplatīt domu par aizsardzības savienību "nepolitisko raksturu", gluži tāpat kā politiskajā dzīvē viņš tikpat viltīgi pastāvīgi cildināja un veicināja cīņas "tīro garīgumu". Miljoniem vācu stulbeņu atkārtoja šīs nejēdzības, nemaz nenojaušot, ka līdz ar to praktiski atbruņoja un ebreju rīcībā nodeva paši sevi.

Taču ari tam, protams, bija savs izskaidrojums. Lielas, jaunas idejas trūkums visos laikos ir nozīmējis arī liela fiziska spēka trūkumu, kas būtu spējīgs cīnīties par šo ideju. Tikai tie, kas fanātiski tic savai idejai, kuru īstenojot, var pārveidot visu pasauli, lietos visbrutālākos ieročus.

Tā kustība, kas necīnās par visaugstākajiem mērķiem un ideāliem, nekad neķersies pie pēdējiem ieročiem.

Jaunas, lielas idejas parādīšanās bija franču revolūcijas panākumu noslēpums. Ar šo apstākli ir saistīta ari krievu revolūcija. To pašu var teikt par fašismu: pateicoties lielai idejai, varēja pakļaut tautu visaptverošākajām pārmaiņām.

Buržuāziskās partijas uz to nav spējīgas.

Taču ne tikai buržuāziskās partijas savu politisko mērķi saskatīja pagātnes restaurēšanā, arī aizsardzības savienības nodarbojās ar politiskiem jautājumiem. Tajās atdzīvojās vecās kara savienību tendences, kas palīdzēja notrulināt visbargāko ieroci, kāds toreiz bija nacionālās Vācijas rīcībā. Fakts, ka tās pašas darbojās vislabāko nodomu un vislabākās ticības vadītas, neko neizmainīja toreizējo notikumu kļūmīgajā neprātā.

Valsts aizsardzībai (reihsvēram) konsolidējoties, marksisti pakāpeniski ieguva jaunu savas varas balstu. Tagad valsts vara varēja balstīties uz reihsvēru. Konsekventā loģika noveda pie tā, ka nacionālās aizsardzības savienības ir liekas. Šo savienību visneuzticamākos vadoņus tiesāja un ietupināja cietumā. Aizsardzības savienību vadoņi paši ir vainīgi savā liktenī.

* * *

Nodibinoties nacionālsociālistiskajai vācu strādnieku partijai (NSVSP), pirmoreiz bija parādījusies kustība, kuras mērķis nebija līdzīgi buržuāziskajām partijām mehāniski restaurēt pagātni, bet gan tiekties mūsdienu absurdā valsts mehānisma vietā izveidot organisku tautisku valsti.

Jaunā kustība jau no paša sākuma pamatojās uz uzskatu, ka tās idejas jāaizstāv ar garīgiem līdzekļiem. Taču, ja ir nepieciešams, jāizmanto arī fiziskais spēks. Jau sākumā bijām dziļi pārliecināti par jaunās mācības milzīgo nozīmi un tieši tāpēc uzskatījām, ka tās aizstāvēšanai neviens upuris nedrīkst būt par lielu.

Augstāk jau norādīju uz momentiem, kuri kustībai, ja vien tā grib iekarot tautas sirdis, uzliek par pienākumu pašai aizstāvēties pret ienaidnieka teroristiskajiem mēģinājumiem. Arī visa vēstures pieredze rāda, ka noteikta pasaules uzskata pārstāvju teroru nekad nevar salauzt tikai viena formālā valsts vara. Taču te ir vispirms nepieciešams teroram pretstatīt savu drošsirdīgu un izšķirošu pasaules uzskatu. Cietsirdīgie valsts ierēdņi to vienkārši nevar saprast. Taču fakts paliek fakts. Valsts vara tikai tad var garantēt mieru un kārtību, ja valsts idejiskais saturs sakrīt ar attiecīgajā laikā valdošo pasaules uzskatu. Tad tikai atsevišķas nozīmīgas personas mēģinās graut konkrētās valsts pamatu. Šādā gadījumā valsts gadsimtiem ilgi var visbargākajā veidā cīnīties pret teroru un galu galā neko tam neizdarīt un ciest sakāvi.

Uz vācu valsti visstiprākā triecienuzbrukumā dodas marksisms. Septiņdesmit gadu ilgajā cīņā valsts nevarēja novērst šī pasaules uzskata uzvaru, neskatoties uz to, ka tā tūkstošiem marksistu sūtīja katorgā, ieslodzīja cietumos un vispār lietoja visasiņainākos cīņas līdzekļus. Galu galā vācu valsts pilnīgi kapitulēja marksistiskā pasaules uzskata cīnītājiem. (Arī šo faktu normāls buržuāzisks valsts vadītājs gribēs noliegt, protams, nespēdams nevienu pārliecināt).

Taču valsts, kas 1918. gada 9. novembrī bez ierunām padevās marksistiem, otrā rītā pēkšņi necelsies kā to apspiedēja. Gluži otrādi: buržuāziskie vājprāši ministru krēslos jau tagad muld par nepieciešamību valdīt tā, kā ir strādnieku interesēs, turklāt jēdziens "strādnieki" viņiem ir identisks marksismam. Šie kungi nesaprot, ka, identificējot vācu strādnieku ar marksismu, tie ne tikai gļēvi un melīgi vilto patiesību, bet ar šo motivāciju mēģina noslēpt paši savu sabrukumu marksistiskās idejas un organizācijas priekšā.

Ievērojot mūsdienu valsts pilnīgu pakļaušanos marksismam, nacionālsociālistiskās kustības pienākums ir cīnīties par savu ideju uzvaru ne tikai ar garīgiem līdzekļiem, bet aizstāvēt sevi arī ar fizisku spēku pret uzvaras apskurbinātās Internacionāles teroru.

Jau stāstīju, kā praktiskā dzīvē jaunā kustība noveda pie tā, ka bija nepieciešama sapulču aizsardzība, kā vēlāk tika radītas noteiktas kārtības sargu vienības, kas tiecās kļūt par organizētu formējumu.

Šīs vienības ārēji atgādināja tā sauktās aizsardzības savienības. Taču īstenībā tām nebija nekā kopēja ar šīm savienībām.

Jau minēju, ka vācu aizsardzības savienībām pašām nebija savas noteiktas politiskās idejas. Tās tik tiešām bija tikai pašaizsardzības savienības. Īstenībā šis savienības bija tikai attiecīgo legālo valsts varas līdzekļu nelegāls papildinājums. To brīvprātīgais raksturs bija jāsaprot tikai tā, ka tās radās brīvprātīgi. Tām nebija savas pārliecības. Šo savienību atsevišķiem vadītājiem un bieži arī veselām savienībām bija opozicionāla nostāja pret republiku, bet tas neko nemainīja. Nepietiek tikai ar pārliecību par esošās kārtības un valsts iestāžu nepilnvērtīgumu. Jāzina, kādu jaunu kārtību un jaunas iestādes ir jārada pretstatā vecajām. Par to ir jācīnās līdz galam. Tikai tad varēs teikt, ka konkrētai organizācijai ir augsts mērķis.

Toreizējās nacionālsociālistiskās kustības kārtības sargu vienība no visām citām aizsardzības organizācijām principiāli atšķīrās ar to, ka tā ne vismazākā mērā nebija un negribēja būt revolūcijas radītā stāvokļa kalpone, bet tā cīnījās tikai par jaunu Vāciju.

Šī kārtības sargu vienība sākumā apsargāja tikai zāli. Tās pirmais uzdevums bija ierobežots: nodrošināt iespēju noturēt sapulces, kuras, ja nebūtu šīs vienības, ļoti vienkārši varētu izjaukt pretinieki. Šī grupa jau toreiz bija spējīga atvairīt jebkuru uzbrukumu. Daudzi muļķi melsa, ka mūsu vienības kā visaugstāko elku pielūdz gumijas steku. Taču viņi neaptvēra, ka mēs nevēlamies, lai sistu mūsu ļaudis. Vēsturē ir ne mazums piemēru, kad visnozīmīgāko cilvēku galvas krita no viszemiskāko vergu cirvju cirtieniem. Vara šai vienībai nebija pašmērķis; ar varas palīdzību tā tikai sargāja mūsu ideālu sludinātājus no apspiedējiem. Turklāt šī vienība uzreiz saprata, ka tās pienākums nav uzņemties tās valsts aizsardzību, kura nenodrošina savas nācijas intereses. Gluži otrādi, tai jāuzņemas nācijas aizsardzība pret tiem, kas draudēja iznīcināt tautu un valsti.

Pēc aprakstītā kautiņa sapulcē Minhenes alus bāra zāle skaita ziņā mazā kārtības sargu vienība piemiņai par saviem varonīgajiem triecienuzbrukumiem tika nosaukta par triecienvienību. Kā rāda jau pats apzīmējums, tā ir tikai viena kustības vienība. Tā ir kustības daļa, gluži

tāpat kā propaganda, prese, zinātniskie institūti u.c. ir partijas sastāvdaļas.

To, cik nepieciešama bija šīs vienības nodibināšana, varējām pārliecināties ne tikai šajā neaizmirstamajā sapulcē, bet ari mūsu mēģinājumā kustību no Minhenes pakāpeniski izplatīt visā Vācijā. Tā kā marksistiem bijām kļuvuši bīstami, tie nepalaida garām nevienu iespēju, lai katru nacionālsociālistiskās sapulces mēģinājumu iznīcinātu jau aizmetnī, respektīvi, izjauktu pašu sapulci. Turklāt tas bija pats par sevi saprotams, ka visu nokrāsu marksistiskās partijas organizācijas katru šādu nodomu vai incidentu apsprieda pārstāvniecības orgānā. Bet ko gan teikt par buržuāziskajām partijām, kas, marksistu iebaidītas, daudz kur pat neuzdrošinājās ļaut saviem oratoriem runāt sabiedrības priekšā un par spīti tam tomēr ar pilnīgi neizprotamu un stulbu apmierinājumu sekoja mūsu neveiksmēm cīņā ar marksismu? Tās priecājās, ka to, ko nebija varējušas apspiest šīs partijas, bet kas apspieda tās pašas, nespējām salauzt arī mēs. Ko lai saka par valsts ierēdņiem, policijas priekšniekiem un pat par pašiem ministriem, kuri ar patiesi piedauzīgu bezprincipialitāti bija iecienījuši izlikties par "nacionāliem" vīriem, bet visās mūsu nesaskaņās ar marksistiem viņi visapkaunojošākajā veidā kļuva par to rokaspuišiem? Ko lai saka par cilvēkiem, kas sevi pazemoja tiktāl, ka nožēlojamu ebreju laikrakstu uzslavas dēļ bez liekām ceremonijām vajāja vīrus, kuru varonīgajai pašaizliedzībai viņi varēja pateikties, ka pirms dažiem gadiem sarkanā banda neuzkāra viņus kā saplosītas maitas pie laternu stabiem?

Viss bija ļoti skumji. Tas neaizmirstamo nelaiķi prezidentu Pēneru, kurš taisnīgs būdams, visus līdējus nīda tā, kā vien var nīst cilvēks ar godīgu sirdi, pamudināja teikt šādus skarbus vārdus: "Visu savu dzīvi es gribēju būt nekas cits kā vācietis un tikai tad — ierēdnis. Nekad es negribētu, ka mani sajauc ar tām nožēlojamajām radībām, kas gluži kā ierēdņu ielasmeitas pārdodas katram, kurš spēj notēlot kungu".

īpaši skumji bija tas. ka šie valsts ierēdņi pakāpeniski ne tikai panāca savā varā desmitiem tūkstošu visgodīgāko un viskrietnāko vācu valsts kalpotāju, bet ari inficēja tos ar savu bezprincipialitāti. Turpretī godīgie ierēdņi tika vajāti ar visnežēlīgāko naidu un visbeidzot izdzīvoti no to amatiem un darba vietām, kamēr paši ar visliekulīgāko melīgumu prezentēja sevi kā "nacionālus" valsts vīrus.

Mēs nekad nedrīkstējām cerēt uz šādu cilvēku atbalstu, un šo atbalstu mēs tikai ļoti retos gadījumos arī saņēmām. Galu galā tikai savas aizsardzības organizēšana varēja garantēt kustības pastāvēšanu un vienlaikus pievērst tai sabiedrības uzmanību, kā ari iekarot vispārēju cieņu, kas pienākas tam, kurš prot sevi aizstāvēt.

Triecienvienības iekšējā organizēšanā vienmēr bija nodoms, norūdot to fiziski, vienlaikus to izveidot arī par nesatricināmi pārliecinātu nacionālsociālistiskās idejas pārstāvi un galu galā nostiprināt tās disciplīnu visaugstākajā pakāpē. Tai nedrīkstēja būt nekā kopīga ar buržuāziskajām aizsardzības organizācijām, kā arī ar slepeno dienestu.

Tam, kāpēc es jau visnoteiktākajā veidā pretojos, ka triecienvienība kļūst par NSVSP aizsardzības savienību, pamatā ir šāds apsvērums: tīri praktiski tautas militārā izglītība nevarēja notikt ar privāto savienību palīdzību, bez vislielāko valsts līdzekļa atbalsta. Jebkura cita pārliecība nozīmē savas varēšanas pārlieku pārvērtēšanu. Ir jāizslēdz iespēja, pamatojoties uz tā saukto "brīvprātīgo disciplīnu", dibināt lielas militāras organizācijas. Tām pietrūkst vissvarīgākā balsta — tiesību pavēlēt, sodīt. 1918. gada rudenī vai 1919. gada pavasarī gan bija iespējams dibināt tā saucamos "brīvprātīgo korpusus". Tajos vairumā ietilpa vecie frontinieki, kas spēja arī pārējos karavīros iedvest pienākuma apziņu un militāro disciplīnu.

Tā visa absolūti pietrūkst mūsdienu brīvprātīgajai "aizsardzības organizācijai". Jo lielāka ir tāda savienība, jo vājāka tajā ir disciplīna, jo mazāk to drīkst prasīt no katra atsevišķa savienības dalībnieka. Brīvprātīga audzināšana karadienestam bez garantētas obligātas pavēlēšanas varas nekad nebūs iespējama plašās masās. Tikai nedaudzi cilvēki būs gatavi ar mieru brīvprātīgi pakļauties disciplīnai, kā tas pašsaprotami ir armijā.

Turklāt smieklīgi mazo līdzekļu dēļ, kurus valsts nodod tā saucamās aizsardzības savienības rīcībā, nav iespējams cilvēkus pamatīgi izglītot. Taču tieši šādu institūciju galvenajam uzdevumam būtu jābūt vispusīgai militārai sagatavošanai. Neaizmirsīsim, ka kopš kara pagājuši nu jau astoņi gadi, un šajā laikā neviens vācu jaunatnes gadagājums nav ieguvis vajadzīgo militāro izglītību. Aizsardzības savienības uzdevums taču nevar būt aptvert tikai agrāk militāri izglītotos jauniešus, jo tad jau var aprēķināt kad šo savienību atstās tās pēdējais loceklis. Pat visjaunākais 1918. gada karavīrs pēc divdesmit gadiem būs cīņas nespējīgs. Taču mēs lielā ātrumā tuvojamies tieši šim laikam. Līdz ar to katrā tā sauktā aizsardzības savienībā neizbēgami arvien vairāk izpaudīsies vecas karotāju savienības raksturs. Taču nevar būt jēga tādai organizācijai, kura sevi sauc nevis par karotāju, bet gan par aizsardzības savienību. Tā savu misiju saskata nevis bijušo karavīru tradīciju un solidaritātes saglabāšanā, bet gan aizsardzības idejas izstrādāšanā un tās praktiskā aizstāvēšanā, t.i., cīnīties spējīga organisma radīšanā.

Šis uzdevums uzliek par pienākumu obligāti izglītot līdz šim vēl militāri neapmācītus jauniešus. Praksē tas ir faktiski neiespējams. Vienā vai divās iknedēļas apmācības stundās karavīru tiešām nevar sagatavot. Ievērojot mūsdienās ārkārtīgi pieaugušās karadienesta prasības attiecībā uz atsevišķu cilvēku, varbūt ar diviem dienesta gadiem arī pietiktu, lai neizglītotu jaunu vīrieti sagatavotu par karavīru. Karalaukā visi taču redzējām briesmīgās sekas, kuras izrietēja no jauno karavīru nepietiekamās izglītības militārajā jomā. Brīvprātīgo vienības, kuras ar bezgalīgu pašaizliedzību un dzelžainu apņēmību tika dresētas piecpadsmit vai divdesmit nedēļas, frontē nebija nekas vairāk par lielgabalu gaļu. Tikai kopā ar vecajiem, pieredzējušajiem karavīriem jaunieši, mācoties četrus līdz sešus mēnešus, varēja kļūt par derīgiem pulka locekļiem. Tikai "veču" vadībā jaunie karavīri pakāpeniski apguva savus uzdevumus.

Turpretī mēģinājumam sagatavot karaspēku ar vienu vai divām apmācību stundām nedēļā bez nepieciešamiem līdzekļiem nav nekādu izredžu! Tādā veidā varbūt var atsvaidzināt veco karavīru zināšanas, bet nav iespējams par karavīriem pārvērst jaunus cilvēkus.

Kāds labums no tāda darba? Varbūt viena vai otra tā sauktā aizsardzības savienība, pūzdama un stenēdama, ar pūlēm un mokām apmācītu pāris tūkstošus brīvprātīgu cilvēku. Taču pati mūsdienu valsts ar savas pacifistiski demokrātiskās audzināšanas formām konsekventi laupa miljoniem jauno ļaužu viņu dabiskos instinktus, saindē to loģiskās domas par tēvzemi un tādā veidā pakāpeniski pārvērš viņus par pacietīgu aunu baru.

Lūk, cik smieklīgi salīdzinājumā ar to ir visi aizsardzības savienību pūliņi nodot savas idejas tālāk vācu jaunatnei!

Taču vēl svarīgāks ir šāds apsvērums, kas man jau vienmēr lika ieņemt negatīvu nostāju pret jebkuru tā saucamās militārās aizsardzības organizēšanas mēģinājumu, balstoties uz brīvprātības pamata. Pieņemsim, ka, neskatoties uz iepriekš minētajām grūtībām, kādai apvienībai tomēr izdotos ik gadu noteiktu skaitu vāciešu apmācīt par cīnīties spējīgiem vīriem, gan veidojot viņu uzskatus, gan arī norūdot viņus fiziski un apmācot ieroču mākslā. Tad rezultāts tik un tā līdzinātos nullei tādā valstī, kas šādu aizsardzības apmācību nemaz nevēlas, to pat nepārprotami nīst, jo tā ir absolūtā pretrunā valsts vadītāju — šīs valsts postītāju — visslepenākajam mērķim.

Taču visādā ziņā šāds rezultāts būtu nevērtīgs, pastāvot tādam valdībām, kas ne tikai ar darbiem pierādījušas, ka nācijas militārais spēks tām neko nenozīmē, bet kas nav pat gribējušas radīt šo spēku. Tās apelē pie bruņotā spēka tikai tad, kad jāstiprina sava vara.

Diemžēl tagad tas tā ir. Vai tad nav smieklīgi vaiga sviedros apmācīt kara mākslā dažus desmitus tūkstošu vīru, ja pirms dažiem gadiem valsts kaunpilnā veidā pameta likteņa varā astoņus ar pusi miljonus labi apmācītu karavīru, ne tikai vairs neizmantojot viņus, bet pateicībā par šo karavīru upuriem vēl pakļāva tos vispārējai nozākāšanai?

Kāda nozīme ir karavīru apmācībai valsts pulkam, kas nozākāja un apspļaudīja kādreizējos visslavenākos kareivjus, lika noraut tiem no krūtīm goda zīmes, noņēma kokardes, samīdīja karogus un nonievāja to uzvaras? Bet varbūt šis pašreizējais valsts pulks kādreiz bija spēris kaut soli, lai atjaunotu vecās armijas godu un sauktu pie atbildības tās dezorganizētājus un zākātājus? Ne par mata tiesu. Gluži otrādi, tieši pēdējos varam redzēt visaugstākajos valsts amatos. Jau sen bija teikts par Leipcigu: " Tiesības iet rokrokā ar varu". Taču tagad mūsu republikā vara pieder tiem pašiem cilvēkiem, kuri kādreiz uzsāka revolūciju, kura savukārt bija viszemiskākā valsts nodevība, visnožēlojamākā neģēlība vācu vēsturē vispār.

Tāpēc tik tiešām nav nekāda pamata ticēt, ka tādu cilvēku vara varētu izvirzīt uzdevumu patiesi radīt jaunu vācu armiju. Katrā ziņā visi saprāta argumenti runā pret to.

To, kā šī valsts pēc 1918. gada revolūcijas vērtēja savu militāro stiprumu, vēlreiz skaidri pierādīja tās nostāja pret toreiz pastāvošajām lielajām pašaizsardzības organizācijām. Kamēr tās iestājās par gļēvo, nožēlojamo revolūcijas vadoņu aizsardzību, pret šī organizācijām attiecās ar zināmu godbijību. Taču, tiklīdz mūsu tautas pakāpeniskās pagrimšanas dēļ revolūcijai draudošās briesmas šķita novērstas un šīs organizācijas varēja izmantot kā ieroci nacionālās idejas stiprināšanai, tās kļuva liekas un tika darīts viss, lai tās atbruņotu un. ja iespējams, vienkārši izdzenātu.

Vēsturē sastopami tikai nedaudzi piemēri par firstu pateicību. Taču domāt par revolucionāro slepkavu, tautas aplaupītāju un nācijas nodevēju pateicību spējīgs ir tikai jaunburžuāzisks patriots. Pārdomājot problēmu, vai jārada brīvprātīgas aizsardzības savienības, nevaru neuzdot jautājumu. Kādam nolūkam es izglītoju jaunos ļaudis? Kādam mērķim tos izmantos, un kad tos sauks cīņā? Atbilde uz šo jautājumu uzreiz nozīmēs paša attieksmi.

Mums bija skaidrs, ka, ja mūsdienu valsts grieztos pie šī apmācītā sastāva, tad tas nekad nenotiktu, lai aizstāvētu nacionālās intereses, bet gan tad, lai stiprinātu savu varu pret tautu, kura redz, kā to piekrāpj, nodod u.tml.

Jau šī iemesla dēļ NSVSP triecienvienībai nedrīkstēja būt nekā kopēja ar militāru organizāciju. Tā bija nacionālsociālistiskās kustības aizsardzības un audzināšanas līdzeklis, un tās uzdevumi atšķīrās no tā saukto aizsardzības savienību uzdevumiem.

Taču tā nedrīkstēja būt arī slepena organizācija. Šādu organizāciju mērķi parasti ir pretstatā likumam. Bet līdz ar to jau tiek ierobežots šo organizāciju apjoms. Nav iespējams, it sevišķi ievērojot vācu tautas pļāpīgumu, radīt zināma lieluma organizāciju un vienlaikus turēt to vai tās mērķus noslēpumā. Katrs tāds nodoms izjuktu. Pirmkārt, tagadējās policijas iestāžu rīcībā ir suteneri un tamlīdzīgi salašņas, kuri par Jūdasa trīsdesmit sudraba grašiem nodod visu, ko var atrast, un atrod visu, kas būtu nododams. Otrkārt, arī paši šīs organizācijas piekritēji šādā gadījumā neturēs nepieciešamo klusēšanas zvērestu. Par īstu slepenu organizāciju var kļūt tikai pavisam mazas, ilgā laikā "atsijātas" grupas. Taču jau savu nelielo apmēru dēļ šādi veidojumi nacionālsociālistiskajā kustībā zaudētu vērtību. Tas, kas mums nepieciešams, bija un ir nevis simts vai divi simti pārgalvīgu sazvērnieku, bet gan simtiem tūkstošu un vēlreiz simtiem tūkstošu fanātisku cīnītāju par mūsu pasaules uzskatu. Mums nav jādarbojas slepeni, bet gan plašās masās, un kustības ceļš jāpaver nevis ar dunci un indi, bet gan, iekarojot ielu. Mums jāieskaidro marksistiem, ka nākotnē ne tikai ielas pavēlnieks būs nacionālsociālisms, bet reiz tas kļūs arī par valsts pavēlnieku.

Slepeno organizāciju briesmas tagad pastāv vēl arī tajā faktā, ka to locekļi itin bieži pilnīgi pārprot uzdevuma lielumu un uzskata, ka tautas likteni uz labo pusi var pēkšņi pavērst ar vienu atsevišķu slepkavību. Šādam uzskatam var būt vēsturisks attaisnojums tad, kad tautu paverdzina kāds ģeniāls tirāns, par kuru zināms, ka tikai viņa izcilā personība nodrošina naidīgā jūga iekšējo stiprumu un briesmīgumu. Šādā gadījumā kāds upurēties spējīgs vīrs no tautas pēkšņi var iedurt vienīgā ienīstā krūtīs nāves tēraudu. Tikai mazie ļautiņi, nelieši šādu rīcību uzskatīs par vispretīgāko, kamēr mūsu tautas lielākais brīvības dziesminieks savā "Vilhelmā Tellā" ir uzdrošinājies cildināt šādu varoņdarbu.

1919. un 1920. gadā pastāvēja draudi, ka slepeno organizāciju biedri, kurus sajūsmināja vēstures piemēri un šausmināja tēvzemes bezgalīgā nelaime, mēģināja atriebties dzimtenes postītājiem cerībā, ka tādā veidā darīs galu savas tautas ciešanām. Taču katrs tāds mēģinājums bija neprāts tāpēc, ka marksisms uzvarēja ne jau atsevišķa cilvēka izcilās ģenialitātes vai personiskās nozīmes labad, bet gan buržuāziskās pasaules bezgalīgās nožēlojamības un gļēvās nevarības dēļ. Visbriesmīgākā kritika, kādu var izteikt mūsu buržuāzijai, ir secinājums, ka revolūcijai nebija viena vienīga liela cilvēka, un buržuāzija tai tomēr padevās. Var vel saprast, ja kapitulē Robespjēra, Dantona vai Marata priekšā. Taču nevar iznīcinoši padoties izkaltušajam Šeidemanam, tuklajam Ercbergera kungam un kādam Frīdriham Ebertam, kā arī visiem pārējiem politiskajiem knauķiem. Te tik tiešām nebija pat viena vienīga vadoņa, kurā varētu saskatīt revolūcijas ģeniālo personību un līdz ar to arī tēvzemes nelaimi. Te bija tikai revolūcijas blaktis, spartakiešu pauninieki — visi kopā un katrs atsevišķi. Novākt no ceļa kādu no tiem bija pilnīgi bezjēdzīgi, jo viena vietā ātri varēja atnākt vairāki tikpat lieli un tikpat izslāpuši asinssūcēji.

Tolaik visradikālāk nācās vērsties pret uzskatu, kura cēloņi sakņojās patiesi lielās vēstures personībās, bet ne vismazākā mērā nederēja pašreizējam punduru laikmetam.

To pašu var teikt par tā saukto valsts nodevēju likvidēšanu. Ir smieklīgi un neloģiski nogalināt zelli, kurš nodevis ienaidniekam lielgabalu, kamēr tajā pašā laikā visaugstākajās goda vietās sēž nelieši, kas pārdevuši veselu valsti, uz kuru sirdsapziņas ir divi miljoni kritušo un miljoniem sakropļoto cilvēku un kuri turklāt vienā dvēseles mierā turpina kārtot savus republikāniskos darījumus. Likvidēt mazus valsts nodevējus ir bezjēdzīgi tādā valstī, kuras valdība pati atbrīvo valsts nodevējus no jebkura soda. Jo var notikt tā, ka kādā dienā godīgo ideālistu, kurš savas tautas labā iznīcina zemisku dezertieri, sauc pie atbildības patiesais valsts nodevējs. Te atkal rodas svarīgs jautājums. Kam jālikvidē šāds sīks nodevējs? Vai tas jādara tādam pat sīkam nodevējam vai īstam ideālistam? Pirmajā gadījumā pozitīvs rezultāts ir apšaubāms, bet nodevība nākotnē — gandrīz garantēta. Otrajā gadījumā tiek likvidēts mazs nelietis, bet tajā pašā laikā tiek riskēts ar varbūt neaizstājama ideālista dzīvi.

Mana nostāja šajā jautājumā ir tāda, ka nav jāpakar mazi zagļi, lai lielajiem ļautu aizbēgt. Daudz labāk būs, ja tiktu radīts nacionālais tribunāls, kas tiesātu un sodītu desmitiem tūkstošu novembra nodevību organizētāju un par to atbildīgo noziedznieku. Tāds piemērs kalpotu uz visiem laikiem par mācību arī vismazākajiem dezertieriem.

Šie visi apsvērumi pamudināja mani stingri aizliegt piedalīties slepenajās organizācijās un pašu triecienvienību pasargāt no šādu organizāciju rakstura. Šajos gados esmu atturējis nacionālsociālistisko kustību no eksperimentiem, kuru īstenotāji lielākoties bija brīnišķīgi ideālistiski noskaņoti jauni vācieši, kuri paši kļuva par upuriem, jo tie ne vismazākā mērā nespēja uzlabot tēvzemes likteni.

* * *

Ja mūsu triecienvienības nedrīkstēja būt nedz militāras aizsardzības organizācijas, nedz ari slepenas savienības, tad no tā izriet šādi secinājumi.

1. Triecienvienību organizēšanā jāievēro ne militārais kritērijs, bet gan partijas kritērijs.

Ja vienības locekļi tiek norūdīti fiziski, tad galvenā vērība jāpievērš nevis militārajiem vingrinājumiem, bet gan sporta nodarbībām. Bokss un dzindžitss man vienmēr šķita svarīgāks nekā kaut kāda slikta, tikai puslīdz paveikta šaušanas apmācība. Dodiet vācu nācijai sešus miljonus sportisku, nevainojami trenētu cilvēku, kurus visus caurstrāvo fanātiska tēvzemes mīlestība un kuri audzināti visdedzīgākajā cīņas garā, un nacionālā valsts no tiem, ja nepieciešams, pat nepilnos divos gados radīs armiju, vismaz kamēr pastāv tai nepieciešamie kadri. Taču mūsdienās šie kadri var būt tikai reihsvērs, nevis nekonsekvencēs iestigusi aizsardzības savienība. Fiziskajam rūdījumam katrā cilvēkā jāiedveš pārliecība par savu pārākumu un paļāvība, kas cilvēkam piemīt tikai tad, kad viņš apzinās paša spēku. Sportam jāattīsta trieciennieko visas tās īpašības, kas nepieciešamas vajadzības gadījumā kustības aizstāvēšanai.

2. Lai jau no paša sākuma pasargātu triecienvienību pārvēršanos slepenās organizācijās, mēs uzreiz apgādājām ar noteiktas formas apģērbu, pēc kura var pazīt vienību biedrus. Pēc to lieluma arī varēja pazīt triecienvienības. Tās nedrīkstēja pulcēties slepenībā; tam bija jāmaršē zem atklātām debesīm un tādā veidā pilnīgi jālikvidē visas leģendas par "slepeno organizāciju". Triecienvienību locekļus audzinājām vispirms kustības lielo ideju aizstāvēšanai. Centāmies viņu redzesloku paplašināt, lai katrs vīrs savu misiju saskatītu nevis kaut kāda neģēļa iznīcināšanā,

bet gan iestātos par jaunas nacionālsociālistiskas valsts izveidošanu. Tādējādi cīņa pret pastāvošo valsti notika nevis mazu atriebības un sazvērestības akciju organizēšanā, bet tā bija cīņa pret marksistu pasaules uzskatu.

3. Triecienvienības organizatoriskā forma, kā arī tās apģērbs un apbruņojums bija jāveido atbilstoši mērķim un tā sasniegšanas uzdevumam.

Šie uzskati, pēc kuriem vadījos 1920. un 1921. gadā un kurus pakāpeniski mēģināju ieaudzināt jaunajai organizācijai, vainagojās ar panākumiem. 1922. gada vasaras beigās mums jau bija pamatīgs skaits simt vīru vienību, kas tā paša gada rudenī pakāpeniski saņēma savus īpaši raksturīgos formas tērpus. Ārkārtīgi svarīga nozīme triecienvienību tālākajā attīstībā bija trīs notikumiem.

1. Lielā vispārējā visu patriotisko savienību demonstrācija pret republikas aizsardzības likumu 1922. gada vasaras nogalē Karaļa laukumā Minhenē.

Minhenes patriotiskās savienības toreiz bija publicējušas uzsaukumu, kurā aicināja uz milzīgu protesta manifestāciju pret šī likuma ieviešanu. Tajā bija jāpiedalās arī nacionālsociālistiskajai kustībai. Partijas kopējo gājienu sāka sešas Minhenes simt vīru vienības, kurām sekoja politiskās partijas sekcijas. Gājienā maršēja divas muzikantu kapelas un tika nesti apmēram piecpadsmit karogi. Nacionālsociālistu iesoļošana jau līdz pusei piepildītajā laukumā, kurā neplīvoja gandrīz neviens karogs, izraisīja bezgalīgu sajūsmu. Man pašam bija tas gods kā vienam no runātājiem uzstāties sešdesmit tūkstošu lielā cilvēku pūļa priekšā.

Sarīkojuma panākumi bija milzīgi it īpaši tāpēc, ka, neskatoties uz visiem sarkano draudiem, pirmoreiz tika pierādīts, ka arī nacionālā Minhene var maršēt ielās. Sarkanās republikāniskās aizsardzības savienības kaujiniekus, kuri ar teroru mēģināja apstādināt mūsu kolonnas, dažu minūšu laikā asiņainus izdzenāja simt vīru triecienvienības. Tad nacionālsociālistiskā kustība pirmoreiz pierādīja savu apņēmību aizstāvēt savas tiesības uz ielu un uz visiem laikiem likvidēt internacionālo tautas nodevēju un tēvzemes ienaidnieku monopolu.

Šī diena neapstrīdami pierādīja, ka triecienvienību organizēšanā ievērotie uzbūves un psiholoģiskie principi ir pareizi.

Tagad uz šiem veiksmīgi radītajiem pamatiem triecienvienības tika enerģiski attīstītas tālāk. Jau pēc dažām nedēļām simt vīru vienību skaits Minhenē bija divkāršojies.

2. Vilciens uz Koburgu 1922. gada oktobrī.

"Tautiskās" savienības bija iecerējušas Koburgā organizēt tā saukto "vācu dienu". Es pats saņēmu ielūgumu uz to ar piezīmi, ka būtu vēlami arī daži pavadītāji. Šis ielūgums, ko saņēmu pulksten vienpadsmitos priekšpusdienā, man bija ļoti pieņemams. Jau stundu vēlāk tika izdoti rīkojumi sakarā ar šīs "vācu dienas" apmeklējumu. Par "pavadoņiem" nozīmēju astoņus simtus triecienvienību vīru, kuri no Minhenes līdz bavāriskajai pilsētiņai Koburgai bija jānogādā ar speciālu vilcienu. Atbilstošas pavēles tika dotas arī citām nacionālsociālistiskajām triecienvienībām, kuras pa šo laiku bija izveidojušās citās vietās.

Tā bija pirmā reize, kad Vācijā brauca tāds speciāls vilciens. Visās vietās, starpstacijās, kur vagonos iekāpa jauni triecienvienību locekļi, tas radīja sensāciju. Daudzi mūsu karogus nekad agrāk vēl nebija redzējuši; to radītais iespaids bija ļoti liels.

Kad iebraucām Koburgas dzelzceļa stacijā, mūs sagaidīja "vācu dienas" svētku organizētāju delegācija, kas darīja mums zināmu "vienošanos" starp turienes arodbiedrību, neatkarīgās sociāldemokrātijas organizācijām un komunistisko partiju. Mēs drīkstējām ieiet pilsētā tā ar neatritinātiem karogiem, bez mūzikas un izklaidus (mēs bijām paņēmuši līdzi četrdesmit divu vīru kapelu).

Uzreiz pilnīgi noraidīju šos apkaunojošos noteikumus un nekavējoties izteicu klātesošajiem svētku organizētāju kungiem savu izbrīnu par to, ka ar viņiem nekad nav bijušas pārrunas vai noslēgta vienošanās. Mierīgi paziņoju, ka trieciennieki sakārtosies un pilsētā iemaršēs ar mūziku un plīvojošiem karogiem.

Tā tas arī notika.

Jau stacijas laukumā mūs sagaidīja klaigājošs un aurojošs vairāku tūkstošu cilvēku pūlis. "Slepkavas", "bandīti, "laupītāji", "noziedznieki" bija mīlināmie vārdi, ar kuriem mūs apveltīja priekšzīmīgie vācu republikas dibinātāji. Jaunās triecienvienības ievēroja paraugkārtību; simt vīru vienības formējās laukumā stacijas priekšā un sākumā nepievērsa nekādu uzmanību rupjajām lamām. Bailīgu policistu pavadībā maršējošais gājiens devās pa mums visiem pilnīgi svešo pilsētu, nevis uz mūsu mītni Koburgas nomalē, bet gan uz alus pagraba lielo zāli pilsētas centrā. Pa kreisi un pa labi no gājiena arvien vairāk palielinājās trakojošās tautas masas. Tikko pēdējā simt vīru vienība bija iegriezusies alus pagraba pagalmā, tajā ar apdullinošiem kliedzieniem mēģināja iespiesties arī pavadītāju masas. Lai to novērstu, policija paspēja pagraba vārtus un visas ieejas aizslēgt. Šāds stāvoklis bija neciešams. Teicu triecienvienībām atkal sakārtoties gājienam, pamācīju tās un pieprasīju, lai policija nekavējoties atver vārtus. Pēc ilgākas svārstīšanās tā paklausīja.

Nu mēs maršējām atpakaļ pa ceļu, pa kuru bijām atnākuši, lai nokļūtu līdz savai naktsmītnei. Te nu gan beidzot bija jāsāk pretoties. Pēc tam, kad ar kliegšanu un apvainojošiem izsaucieniem triecienvienību neizdevās satricināt, patiesā sociālisma, vienlīdzības un brālības pārstāvji ķērās pie akmeņiem. Līdz ar to mūsu pacietība bija galā. Iznīcinoša krusa desmit minūtes krita pa kreisi un pa labi, un pēc stundas ceturkšņa uz ielām vairs nebija ne miņas no sarkanās krāsas.

Naktī vēl notika smagas sadursmes. Triecienvienību patruļas bija briesmīgā stāvoklī atradušas atsevišķus nacionālsociālistus, kuriem bija uzbrukts. Ar pretiniekiem bija īsa runa. Jau nākamajā rītā sarkanie teroristi, kuru jūgā Koburga bija cietusi jau vairākus gadus, bija sakauti.

Ar īsti marksistiski ebrejisku melkulību tika publicēts uzsaukums, kurā bija apgalvots, ka mūsu "slepkavu bandas" esot sākušas "iznīcināšanas karu pret miermīlīgajiem strādniekiem". Ar uzsaukumu mēģināja sakūdīt uz ielām "internacionālā proletariāta biedrus un biedrenes". Pulksten pusdivos vajadzēja notikt sarkano organizētajai lielajai "tautas demonstrācijai", uz kuru vajadzēja sanākt desmitiem tūkstošu strādnieku no visas apkārtnes. Cieši apņēmies pilnīgi iznicināt sarkano teroru, pulksten divpadsmitos liku triecienvienībām nostāties ierindā. To vīru skaits bija pieaudzis līdz gandrīz pusotram tūkstotim. Visi maršējām uz Koburgas cietoksni pāri lielajam laukumam, uz kura bija jānotiek sarkano organizētajai demonstrācijai. Gribēju redzēt, vai viņi vēlreiz uzdrošināsies uzmākties mums. Kad iesoļojām laukumā, tur cerēto desmit tūkstošu vietā atradās tikai daži simti cilvēku, kas, mums tuvojoties, izturējās samērā klusi un daļēji izklīda. Tikai dažās vietās sarkano vienības, kas pa to laiku bija pienākušas klāt no ārpuses, mūs vēl nepazina un mēģināja mums atkal uzbrukt. Taču vienā rāvienā šī vēlme tām pazuda un nu varēja redzēt, kā līdz šim iebiedētā tauta lēnām modās un uzdrošinājās ar saucieniem mūs sveikt. Vakarā, kad devāmies prom, daudzās vietās spontāni tika pausta sajūsma.

Pēkšņi stacijā vilciena personāls mums paskaidroja, ka nevedīs šo vilcienu. Atbildot uz to, teicu musinātājiem paziņot, ka, ja vilciens nebrauks, arestēšu sarkano vadoņus, un tad mēs brauksim paši. Neaizmiršu kungiem darīt zināmu arī to, ka brauciens ar mūsu pašu spēkiem, pats par sevi saprotams, būs ārkārtīgi riskants pasākums un nav izslēgts, ka mēs visi kopā lauzīsim sev sprandu un kaulus. Taču mēs priecāsimies, ka uz viņpasauli aizceļosim vismaz ne vieni, bet kopā ar sarkano kungiem.

Pēc tāda paziņojuma vilciens devās ceļā ļoti laicīgi, un nākamajā rītā mēs sveiki un veseli ieradāmies Minhenē.

Tādējādi Koburgā pirmoreiz pēc 1914. gada tika atjaunota valsts pilsoņu vienlīdzība likuma priekšā. Ja kāds vientiesīgs augstāks ierēdnis uzdrīkstas apgalvot, ka valsts aizsargā savu pilsoņu dzīvības, tad katrā ziņā šis apgalvojums neattiecas un notikumiem Koburgā. Toreiz pilsoņiem īstenībā bija jāaizstāv sevi pret pašreizējās valsts pārstāvjiem.

Šīs dienas nozīme un sekas ir nenovērtējamas. Tas bija tāpēc, ka ārkārtīgi pieauga uzvarām bagātās triecienvienības pašpaļāvība un ticība vadībai, kā arī pārējā pasaule sāka vērīgāk pievērst mums uzmanību. Daudzi pirmoreiz nacionālsociālistiskajā kustībā saskatīja institūtu, kas, ļoti

iespējams, nākotnē var darīt galu marksistiskajam vājprātam.

Tikai demokrātijas nometnē vaidēja, ka atradušies cilvēki, kas varēja uzdrošināties neļaut sev tik vienkārši sadauzīt pauri, bet demokrātiskā republikā iedrošinājās stāties pretī brutālam uzbrukumam nevis ar pacifistiskām dziesmām, bet gan ar dūrēm un nūjām.

Buržuāziskā prese visumā izturējās nožēlojami un zemiski, kā vienmēr. Tikai nedaudzi godīgi laikraksti apsveica, ka vismaz vienā vietā marksistiskajiem lielceļa laupītājiem tika darīts gals.

Bet Koburgā daļai marksistu apmānīto strādnieku tā bija derīga mācība. Sadursmē ar nacionālsociālistiskajiem strādniekiem sarkanajiem nācās atzīt, ka mūsu strādnieki cīnās par noteiktu ideālu. Pieredze liecina, ka tā cīnās tikai par kaut ko cēlu un dārgu.

Katrā ziņā vislielāko labumu guva pašas triecienvienības. Tagad to skaits ļoti strauji pieauga. 1923. gada 27. janvāri atklāja mūsu partijas kongresu. Karoga iesvētīšanā jau varēja piedalīties ap sešiem tūkstošiem vīru. Turklāt pirmās simt vīru vienības bija ietērptas pilnīgi jaunā formā.

Pieredze Koburgā pierādīja, ka ir nepieciešams ieviest ne tikai vienotu triecienvienību formu, lai stiprinātu to cīņas garu, bet arī. lai novērstu trieciennieku sajaukšanu un savstarpēju neatpazīšanu. Līdz šim vīri nēsāja tikai rokas apsēju, nu tam pievienojās arī vējjaka un pazīstamā cepure.

Koburgas pieredzei bija nozīme arī tajā ziņā, ka tagad mēs uzsākām plānveidīgi visās vietās, kur sarkanais terors daudzus gadus bija kavējis noturēt jebkādu citādi domātāju sapulci, teroristus salauzt un atjaunot sapulču brīvību. Kopš šī brīža tādās vietās nemitīgi tika pulcināti nacionālsociālistiskie bataljoni, un tā pakāpeniski Bavārijā kapitulēja viens sarkano cietoksnis pēc otra. Triecienvienības arvien vairāk izprata savu uzdevumu un lomu cīņā par jaunas vācu valsts izveidošanu.

Šī loģiskā attīstība turpinājās līdz 1923. gada martam. Tad atgadījās notikums, kas mani piespieda novirzīt kustību no līdzšinējā ceļa un veikt tajā pārkārtojumus.

3. 1923. gada pirmajos mēnešos franči okupēja Rūras apgabalu. Tas nopietni ietekmēja triecienvienību turpmāko attīstību.

Arī tagad vēl nav iespējams un arī nav nācijas interesēs runāt vai rakstīt par to visā atklātībā. Varu pateikt tikai tik daudz, ka šis temats jau ir skarts publiskās sarunās un sabiedrība par to zina.

Rūras apgabala ieņemšana nenāca negaidīta. Mums bija pamatota cerība, ka nu beidzot gļēvā atvairīšanās politika tiek izbeigta un aizsardzības savienībām būs jāpilda pavisam atbildīgs uzdevums. Arī triecienvienībām, kuru rindās jau bija daudzi tūkstoši jaunu spēcīgu vīru, bija jāpilda nacionālais pienākums. 1923. gada pavasarī un vasarā šīs vienības tika pārveidotas par militāru cīņas organizāciju. Par mūsu kustības turpmāko attīstību 1923. gadā lielākoties jāpateicas tieši šai organizācijai.

1923. gada notikumus lielos vilcienos jau iztirzāju citā vietā. Šeit gribu tikai atzīmēt to, ka tie nosacījumi, kuru dēļ reorganizējām triecienvienības, neattaisnojās. Ja aktīva pretošanās Francijai nenotika, tad var teikt, ka reorganizācija bija kaitīga.

1923. gada nobeigums, lai arī cik briesmīgs tas pirmajā acumirklī liktos, apskatot to no augstāka skatu punkta, bija gandrīz nepieciešams. Vācijas valdība gāja nekonkrētu ceļu, uz kura mēs novirzījām savas triecienvienības. Tagad ar vienu sitienu tika pabeigta triecienvienības reorganizācija, kura no mūsu partijas viedokļa, ka jau teicu, bija kaitīga.

1925. gadā jaundibinātajai NSVSP nu atkal jānoformē, jāizveido un jāorganizē savas triecienvienības pēc jau agrāk minētajiem principiem. Līdz ar to kustībai jāatgriežas pie sākotnēji veselajiem uzskatiem un par savu augstāko uzdevumu jāuzskata triecienvienības kā šīs kustības pasaules uzskata aizstāvēšanas un stiprināšanas instruments.

Nacionālsociālistiskā kustība nedrīkst paciest nedz to, ka triecienvienības kļūst par aizsardzības savienību paveidiem, nedz arī to, ka tās no laižas līdz slepenu organizāciju līmenim. Triecienvienības jāizveido par nacionālsociālistiskās un līdz ar to dziļi tautiskās idejas simttūkstošu vīru gvardi.

10. nodaļa: Federālisms kā maska

Jaunā partija 1919. gada ziemā, un vēl vairāk 1920. gada pavasarī un vasarā, bija spiesta pieņemt noteiktu nostāju jautājumā, kuram bija liela nozīme kara laikā. Jau pievērsu lasītāju uzmanību angļu un franču mēģinājumiem saasināt Vācijas ziemeļu un dienvidu pretrunas. Tādi bija sistemātiskie mēģinājumi piedēvēt Prūsijai vienīgā kara sākšanas vaininieka lomu jau 1915. gada pavasari. Propaganda kulmināciju sasniedza 1916. gada beigās, un drīz vien tā sāka dot savus indīgos augļus. Nopietna valdības un armijas - jo sevišķi bavāriešu štāba - kļūda bija tā, ka savā aklumā un pašapziņā tie neveica nekādus pretdarbības pasākumus šai aģitācijai. Atsevišķi kungi pat bija tik aprobežoti, ka šo propagandu uzskatīja par vācu valsts centralizācijas tendenču ierobežošanas un federālisma veicināšanas faktoru. Par šo kļūdu mēs samaksājam tik dārgi, kā reti kad tas vēsturē gadās. Bija cilvēki, kas domāja, ka cietīs vienīgi Prūsija, bet īstenībā par šādu aģitāciju maksāja visa Vācija. Tā paātrināja gan mūsu sagrāvi, gan ari citu Vācijas impērijā ietilpstošo valstu krahu.

Gadījās tā, ka revolūcija vispirms uzvarēja pilsētā, kurā pret prūšiem mākslīgi uzkurinātais naids bija sevišķi liels. Tieši tur revolūcija uzvarēja. Tika gāzta visvecākā tradicionālā dinastija.

Būtu nepareizi domāt, ka pretprūšu noskaņojums izskaidrojams vienīgi ar pretinieku militāro propagandu. Kļūdains būtu ari pieņēmums, ka tautai, kuru ietekmējusi šāda propaganda, nebūtu nekādu vainu mīkstinošu apstākļu. Viens no būtiskākajiem pretprūšu noskaņojuma rašanās apstākļiem bija kara laika saimniecības neatbilstošā organizācija. Šajā jomā valdīja pilnīgi nesaprātīga centralizācija, kas pielīdzināma aizbildniecībai pār visu valsti. Krāpnieki šo ultracentralizāciju izmantoja, lai organizētu ultralaupīšanu. Vidējais cilvēks kara laika akciju sabiedrības pielīdzināja Berlīnei (kurā atradās šo sabiedrību vadītāji), bet Berlīni, protams, - Prūsijai. Vidējais cilvēks pat neiedomājās, ka šo ar akciju sabiedrību pseidonīmu darbojošos laupīšanas institūtu īstie organizatori nav ne berlīnieši, ne prūši, ne ari vācieši vispār. Vidējais cilvēks visus šo ienīstamo iestāžu noziegumus un ļaunprātības piedēvēja galvaspilsētai, un tāpēc viņš savu naidu, protams, attiecināja gan uz to, gan uz visu Prūsiju kopumā. Tā kā pretspars tādam viedoklim netika dots, bet vienu otru tas pat apmierināja, tieši tāpēc naids pret Prūsiju arvien vairāk pieauga.

Ebreji, protams, bija pietiekami gudri, lai saprastu, ka nekaunīgā vācu tautas aplaupīšana, maskējoties ar kara laika akciju sabiedrībām, neizbēgami izraisīs pretošanos. Viņi varēja arī neuztraukties par pieaugošo neapmierinātību, kamēr pašus neviens neņēma aiz kakla. Taču, lai turpmāk nepieļautu tiešu sašutuma sprādzienu, ebrejus apmierināja propaganda, kas tautas sašutumu virzīja uz citu pusi.

Lai Bavārija iet pret Prūsiju, bet Prūsija - pret Bavāriju! Jo spēcīgāk var "sakurināt" naidu starp Bavāriju un Prūsiju, jo ir labāk. Jo karstāks kļūs cīniņš starp Bavāriju un Prūsiju, jo mierīgāk būs ebrejiem. Tieši tā vislabāk varēja novērst sabiedrības uzmanību no šīs internacionālās bandas. Cilvēki pat sāka aizmirst par tās pastāvēšanu. Protams, ari pašā Bavārijā bija pietiekami daudz saprātīgi domājošu cilvēku, kuri centās nepieļaut tālāku savstarpējā naida uzkurināšanu. Tikko to centieni sāka gūt panākumus, ebreji Berlīnē tūlīt uzsāka kādu jaunu, zemisku provokāciju ar mērķi saasināt konfliktu, bet tie, kam šādas situācijas bija jāpārvalda, paši uzpūta ziemeļu un dienvidu savstarpējo cīniņu ugunsgrēku.

Ebreji toreiz spēlēja veiklu, izsmalcinātu spēli. Ar iekšējām nesaskaņām visu laiku tika aizņemta gan vienas, gan otras puses uzmanība. Pateicoties tam, varēja aplaupīt abas puses.

Pēc tam sākās revolūcija.

Vidējais cilvēks un it sevišķi mazāk attīstīts mietpilsonis un strādnieks līdz 1918. gada novembrim varēja ari vēl nesaprast savstarpējo nesaskaņu cēloņus un to sekas. Taču līdz ar revolūcijas sākšanos, it sevišķi Bavārijā, tam bija jābūt skaidram visiem. Jebkurā gadījumā situācijas cēloņi bija jāsaprot tai iedzīvotāju daļai, kas sevi pieskaitīja pie "nacionālās nometnes". Revolūcija vēl nebija beigusies, kad tās organizators Bavārijā jau uzstājās kā specifisko "bavāriešu" interešu aizstāvis.

Kurts Eisners, protams, zināja, ko dara. Virzot Bavārijas revolucionāro sacelšanos pret pārējo Vāciju, viņš vismazāk rūpējās par bavāriešu interesēm, bet gan darbojās kā ebreju kungu pilnvarotais. Viņš vienkārši izmantoja Bavārijā esošās antipātijas un aizspriedumus, lai vieglāk sašķeltu Vāciju. Ja valsti izdotos sadalīt, tad tā jau pavisam viegli kļūtu par boļševiku ieguvumu.

Eisnera lietotā taktika tika turpināta ari pēc viņa nāves. Marksistiskā "neatkarīgā partija" pēkšņi sāka atsaukties uz atsevišķu dinastiju kultivētajām valstiskās nošķirtības jūtām un instinktiem, kaut gan, kā zināms, marksisti līdz tam laikam vienmēr ir ironizējuši par separātismu un atdalīšanos.

Marksisti Bavārijas padomju republikas cīņu pret ziemeļnieku armiju, kas devās atbrīvot Bavāriju, iztēloja vispirms kā "bavāriešu strādnieku" cīņu pret "prūšu militārismu". Tikai ar to var izskaidrot, ka Minhenē atšķirībā no citiem vācu apgabaliem arī pēc padomju republikas gāšanas nesākās masu atskurbšana, bet gluži pretēji - pastiprinājās sašutums un naids pret Prūsiju.

Māksla, ar kādu boļševistiskie aģitatori prata padomju republikas gāšanu iztēlot kā "prūšu militārisma" uzvaru pār "antimilitārisko" un "antiprūsisko" "bavāriešu tautu", deva bagātīgus augļus. Ja pirms tam, vēlot bavāriešu likumdošanas landtāgu, Kurts Eisners Minhenē ieguva mazāk par 10 tūkstošiem balsu, bet komunistiskā partija- tikai 3 tūkstošus, tad pēc padomju republikas gāšanas abām partijām kopā bija jau ap 100 tūkstošiem vēlētāju.

Savu cīņu pret šo neprātīgo vācu cilšu uzrīdīšanu vienu otrai sāku jau tieši tajā laikā.

Liekas, ka visas savas dzīves laikā man ne reizi nav nācies uzsākt tik nepopulāru lietu, kā toreizējā cīņa pret antiprūsisko rīdīšanu. Minhenē padomju republikas laikā notika neskaitāmas masu sapulces, kurās noskaņojums pret pārējo Vāciju tika uzkurināts līdz līmenim, kad neviens ziemeļnieks neuzdrīkstējās tajās uzstāties, bet prūšiem draudēja pat ar nāvi. Šo sapulču lielākā daļa tika novesta līdz tādām stāvoklim, kad auditorijas parasti saplūda vienā mežonīgā kliedzienā: "Nost Prūsiju!", "Nekādas saiknes ar Prūsiju!", "Karu Prūsijai !"utt. Viens no Bavārijas suverenitātes idejas populārākajiem pārstāvjiem, kā zināms, pat reihstāgā izvirzīja lozungu, kuru formulēja šādi: "Labāk nomirt kā bavārietim, nekā nīkuļot zem prūšu varas".

Lai saprastu, ko man nozīmēja pirmā uzstāšanās pret šo ārprātu Minhenes alus dzertuvē "Lauva" mazas draugu grupiņas lokā, tā laika sapulces bija jāpazīst. Visi draugi bija mani frontes biedri. Lai lasītājs mēģina iedomāties: laikā, kad mēs frontē lejām asinis par tēvzemi, lielākā daļa no kliedzēju kungiem, protams, slēpās aizmugurē, dezertēja utt. Bet tagad šīs pašsavaldību zaudējušās bandas saņēma mūs ar aurošanu, apbēra ar visdažādākajiem apvainojumiem un draudēja nosist turpat uz vietas! Šīs uzstāšanās bija pateicīgas vēl arī tāpēc, ka pulcēja ap mani it kā līdz nāvei uzticību zvērējušus draugus.

Šīs mūsu sadursmes sapulcēs atkārtojās visu 1919. gadu, bet 1920. gadā pat pastiprinājās. Bija sapulces, - it sevišķi atceros vienu tādu sapulci Vāgnera zālē Zonenštrasē, - kurās tolaik jau lielākām manu draugu grupām klājās ļoti grūti. Šīs sapulces bieži beidzās ar to, ka draugus piekāva, apvainoja, mīdīja ar kājām un izsvieda laukā pusdzīvus.

Cīņu uzsāku kā atsevišķa persona un atbalstu saņēmu tikai no saviem frontes draugiem. Taču vēlāk mūsu jaunā kustība, var teikt, saskatīja savu svēto uzdevumu šīs cīņas turpināšanā.

Vēl tagad lepojos ar to, ka tieši man bija lemts izbeigt šo muļķības un nozieguma maisījumu. Kaut arī sākumā balstījos tikai uz bavāriešu do mubiedriem, tomēr šo uzdevumu pakāpeniski izdevās atrisināt. Par muļķības un nozieguma maisījumu to nosaucu tāpēc, ka zinu: lielākā daļa tolaik tā domājošo cilvēku bija labsirdīgi muļķi, bet šādas sarīdīšanas organizatori bez šaubām nepiederēja pie tādiem. Nē, es gan toreiz, gan tagad uzskatu, ka to organizēja Francijas dienestā esošie algotie nodevēji. Vienā gadījumā (te domāju - Dortēnu) fakti apstiprināja, ka tā tas ir.

Visas šīs Bavārijas un Prūsijas sanaidošanas režisori iztēlojās, ka tikai federālisms ir vienīgais šīs viņu rīcības motīvs. Tieši tas arī bija sevišķi bīstami. Protams, jebkuram saprātīgam cilvēkam ir skaidrs, ka federālisma idejām nav nekā kopīga ar rīdīšanu un naida izraisīšanu pret Prūsiju. "Labs" būtu federālisms, kas paredzētu atraut teritorijas citai federācijas daļai vai pat sadalīt to. Godīgs federālists, balstoties uz Bismarka valstiskuma idejām, citējot Bismarku, necenstos tūlīt pat, elpu neatvelkot, atraut no Bismarka izveidotās valsts zināmu daļu teritorijas un atbalstīt pret šo valsti orientētas separātiskas tendences. Kāda gan klaigāšana sāktos Minhenē, ja viena vai otra konservatīva prūšu partija sāktu atklāti pieprasīt vai atbalstīt konkrētas Bavārijas teritorijas daļas atdalīšanos. Žēl bija tikai patiesi godīgo bavāriešu federālistu, kuri nesaprata šīs zemiskās spēles patieso būtību, jo apmānīti tika vispirms šie vienkāršie cilvēki. Federācijas ideja, pateicoties šādiem skaidrojumiem ari tika veiksmīgāk tuvināta kapam. Vai gan iespējama veiksmīga federatīvas valsts iekārtas propaganda, ja tajā pašā laikā tiek apmētāta ar apvainojumiem, aplieta ar dubļiem Prūsija, - viena no nozīmīgākajām federatīvas valsts sastāvdaļām, - ja tiek darīts viss iespējamais tās sagraušanā, kā arī tas, lai tiktu ienīsts jebkāds sakars ar Prūsiju. Šāda pieeja bija sevišķi kaitīga tāpēc, ka tā saucamie federālisti savu kampaņu virzīja pret to Prūsiju, kurai ar novembra demokrātijas režīmu nebija nekāda sakara. Šie bēdīgi slavenie "federālisti" apvainojumu bultas nevirzīja pret Veimāras konstitūcijas tēviem (tie lielākoties bija nākuši no Vācijas dienvidiem vai arī bija ebreji), bet tēmēja pret vecās konservatīvās Prūsijas pārstāvjiem, t.i., Veimāras konstitūcijas pretiniekiem. Nav jābrīnās, ka visā šajā ļaundabīgajā kampaņā federālisti centīgi noklusēja par ebrejiem, neuzdrošinoties aizskart tos. Varbūt tieši minētajā apstāklī jāmeklē visas šīs mīklas atslēga.

Mēs jau zinām, ka ebreji, lai novirzītu tautas uzmanību no izveidotajām kara laika akciju sabiedrībām un no sevis, prata bavāru tautas masas noskaņot pret Prūsiju. Tomēr ari pēc revolūcijas uzvaras viņiem bija nepieciešams maskēt savu vēl desmitreiz plēsonīgāko laupīšanas pieeju. Un, lūk, ebrejiem atkal izdevās Vācijas tā saucamos "nacionālos" elementus uzrīdīt vienu otram: konservatīvi noskaņotos bavāriešus iesaistīja cīņā ar tāpat konservatīvi noskaņotajiem prūšiem. Viņi izmantoja savu iecienīto paņēmienu: turot savās rokās valsts vadīšanas grožus, bija viegli izraisīt jaunas, rupjas un netaktiskas provokācijas Prūsijā un kā atbildi panākt arvien lielāku ienaidu Bavārijā. Bet, ja bija vajadzīgs, to pašu darīja otrādi. Ienaids nekad netika virzīts pret pašiem ebrejiem, toties vienmēr un nemainīgi tas tika vērsts pret vācu brāļiem. Bavārieši aizmirsa, ka Berlīnē dzīvo 4 miljoni strādātāju, čaklu, radošā darbā aizņemtu darba cilvēku, bet atcerējās tikai to, ka Berlīnē ir pūstošais un izvirtušais Rietumu kvartāls. Tāpēc bavāriešu ienaids vērsās nevis pret šo vienu kvartālu, bet pret visu "prūšu" pilsētu.

Bieži vien tieši varēja krist izmisumā.

Vēl tagad jūs varat vai uz katra soļa sadurties ar šo pašu ebreju veiklību. Vienmēr un nemainīgi viņi cenšas sabiedrības uzmanību novirzīt no sevis uz pilnīgi citu pusi.

Par plānveidīgu antisemītisku darbību 1918. gadā vēl nevarēja būt runas. Vēl tagad atceros, ar kādiem šķēršļiem bija jāsaskaras, tikai izsakot pirmo vārdu "ebrejs". Uzreiz sākās muļķīgākie izkliedzieni vai arī auditorija vēl citādāk tam izrādīja neatlaidīgu pretošanos. Pirmie mēģinājumi parādīt sabiedriskajai domai īsto ienaidnieku nedeva gandrīz nekādu panākumu. Tikai lēnām un pakāpeniski lieta sāka pieņemt labāku virzību. Toreizējās antisemītiskās savienības "Schutz und Trutzbund" (aizsardzības un uzbrukuma savienība) organizatoriskie pamati bija nepareizi. Taču tolaik tieši šī organizācija ebreju jautājumu izvirzīja plašākām masām. 1918. - 1919. gada ziemā varēja konstatēt, ka antisemītiskā kustība sāk iesakņoties. Pēc kāda laika mūsu nacionālsociālistiskā kustība cīnījās pret ebrejiem jau daudz plašākā mērogā. Mēs panācām, ka antisemītisms kļuva par plašu tautas kustību pretstatā līdzšinējām, kad šīm problēmām pievērsās tikai ierobežotas lielās un sīkās buržuāzijas aprindas.

Taču līdzko izdevās antisemītismu uzpotēt tiešām plašiem vācu tautas slāņiem, tā arī ebreji uzsāka savus pretgājienus. Vispirms viņi izmantoja savus iemīļotos līdzekļus. Ar pasakainu ātrumu ebreji izmanījās pašā patriotiskajā nometnē izraisīt šķelšanos. Tika izprovocēta cīņa starp katoļiem un protestantiem. Toreizējā situācijā tas bija vienīgais paņēmiens, kā traucēt cīņas koncentrēšanu pret jūdaismu. Tie darboņi, kas priekšplānā izvirzīja minēto jautājumu, izdarīja lielu grēku. Šo ļaunumu novērst nebija vienkārši. Katrā ziņā ebreji panāca vēlamo mērķi: katoļi un protestanti cīnās vieni ar otriem, bet āriešu cilvēces un visas kristietības nāvīgākie ienaidnieki var apmierinājumā berzēt plaukstas un smieties savās bārdās.

Ebreji savulaik prata sabiedrisko domu nodarbināt ar cīņu starp federālismu un unitārismu. Kamēr šīs divas nometnes viena pret otru iznīcinoši karoja, ebreji tirgojās ar mūsu brīvību un pārdeva mūsu tēvzemi starptautiskajam kapitālam. Tā viņi rīkojas ari tagad: uzrīdījuši katoļus protestantiem un otrādi, paši veic savus "darbiņus", tajā pašā laikā cenšoties saindēt katolisko un protestantisko nometņu apziņu.

Atcerieties kaut vai to kaitējumu, ko nodara ebreji, laupot nācijas asiņu tīrību. Atcerieties, ka mūsu rase no šīs asiņu netīrības sekām atbrīvoties varēs tikai gadsimtos, ja vispār mēs būsim kādreiz spējīgi pārvarēt šo ļaunumu. Vēl atcerieties, ka šī sistemātiskā mūsu rases bojāšana iznīcina pēdējās vācu tautas āriskās vērtības. Vai gan nav skaidrs, ka mēs visi arvien vairāk un vairāk zaudējam nācijas kā kultūrnesējas īpašības. Vai gan nav skaidrs, ka vismaz lielajās pilsētās mēs strauji virzāmies uz tādu stāvokli, kādā jau atrodas Itālijas dienvidi. Simtiem tūkstošu mūsu tautiešu iet bojā asins saindēšanas dēļ, bet mēs tam it kā akli paejam garām.

Šo nelietīgo darbu ebreji veic pilnīgi plānveidīgi. Šie melnmatainie parazīti pilnīgi apzināti pazudina mūsu nepieredzējušās jaunās, gaišmatainās meitenes. Tāpēc mēs zaudējam tādas vērtības, kuras vairs neatjaunosim. Nu un ko? Gan katoliskā, gan protestantiskā pasaule, - jā, mēs to apgalvojam, - katoliskās un protestantiskās nometnes pilnīgi vienaldzīgi izturas pret šiem ebreju noziegumiem un pat nepamana, ka šie tautu parazīti noziedzīgi iznīcina pašas vērtīgākās, pašas cēlākās dieva dāvanas uz zemes. Cilvēces likteņus neizšķirs tas, vai katoļi uzvarēs protestantus, vai protestanti - katoļus, bet gan tas, vai uz mūsu zemes saglabāsies āriskā cilvēce, vai tā izmirs.

Un šajā situācijā katoliskās un protestantiskās nometnes neprot apvienoties cīņai pret cilvēces ienaidniekiem, tā vietā domājot vienīgi par to, kā vienai otru iznīcināt. Mēs uzskatām, ka tieši īsteno patriotu svētākais pienākums ir rūpēties, lai abu nometņu ticīgie izbeigtu vienīgi pieminēt dieva vārdu, bet sāktu ari reāli pildīt dieva gribu, nepieļaujot tā darbu apkaunošanu.

Vai gan dieva griba nav izveidojusi cilvēku pēc tā ģīmja un līdzības? Kas jauc dieva darbus, tas uzstājas pret dieva gribu. Tāpēc mēs ari sakām: lai katrs paliek pie savas ticības, taču lai katrs uzskata par savu pirmo pienākumu cīnīties pret tiem, kas par savas dzīves uzdevumu uzskata citu ticības iedragāšanu. Katolis nedrīkst apvainot protestanta reliģiskās jūtas un otrādi. Arī bez tā Vācijā jau pastāv reliģiskā šķelšanās. Ja mēs nepanāksim uz reliģiskā pamata notiekošās cīņas pārtraukšanu, tad galu galā starp katoļu un protestantu nometnēm var izraisīties iznīcinošs karš. Stāvokli mūsu valstī šajā jautājumā nevar pat salīdzināt arto, kāds tas ir Francijā, Spānijā vai Itālijā. Sajās trijās valstīs viegli iedomāties cīņu starp reliģiskiem novirzieniem, kas tomēr nedraud ar franču, spāņu vai itāļu tautu sabrukumu. Pavisam savādāk tas ir Vācijā. Pie mums kādam no novirzieniem noteikti pievienotos protestanti. Līdz ar to pati kampaņa vairs nebūtu vienkārši pašu katoļu protests pret savas augstākās vadības politiskajām pārmērībām, bet gan nozīmētu protestantu uzbrukumu katoļiem.

Vienas ticības cilvēku savstarpējie konflikti tiek uztverti savādāk nekā citas ticības cilvēku uzbrukumi pirmajiem. Cilvēki varbūt labvēlīgi uztvertu kritiku un labotu kļūdas, ja tā nāktu no tās pašas ticības cilvēkiem. Pilnīgi pretējs rezultāts būtu, ja kritika nāktu no citas ticības piekritējiem. Tur nepalīdzēs arī atsaukšanās uz nacionālo vienotību. Katrā ziņā pēdējo nevar nostiprināt, veicinot karu starp katoļiem un protestantiem. Tikai abpusēja piekāpšanās un lojalitāte var veicināt nācijas vienotību un lielumu.

Pilnīgi atklāti paziņoju, ka cilvēkos, kuri mūsu kustību mēģina ievilkt reliģiskos strīdos, saskatu vēl ļaunākus tautas ienaidniekus pat par internacionāli noskaņotajiem komunistiem. Šos pēdējos nacionāl-sociālistiskā kustība savulaik pratīs atgriezt uz pareizā ceļa. Noziedzīgāk par visiem rīkojas tie, kas, atrodoties mūsu rindās, cenšas kustību novirzīt no pareizā ceļa, traucē tai pildīt savu misiju. Tādi cilvēki cīnās par ebreju interesēm, - vienalga, vai to viņi dara apzināti vai neapzināti. Jo tikai ebreji ir ieinteresēti iegrūst mūsu kustību asiņainās reliģiskās sadursmēs, pie

tam tieši tajā momentā, kad mēs sākam kļūt bīstami jūdaismam.

Fakti runā paši par sevi. Tā kungi, kuri 1924. gadā "atklāja", ka tautiskuma kustības galvenā misija ir cīņa pret atsevišķiem reliģijas novirzieniem, tos, protams, nelikvidēja, bet gan patriotiskajā kustībā radīja šķelšanos. Neticu, ka kāds pašreizējais nenobriedušais cilvēka prāts no patriotiskās kustības nometnes spēs paveikt vairāk kā Bismarks. Uzskatu, ka cilvēkus, kuri nodarbojas ar šāda virziena propagandu, ir nekavējoties jāizslēdz no mūsu kustības. Līdz 1923. gada rudenim tas mums arī izdevās. Protestanti un katoļi draudzīgi strādāja mūsu kustībā bez konfliktiem. Gluži pretēji, kopīgā varonīgā cīņa vienotā frontē pret āriešu cilvēces ārdītājiem, iemācīja tos vairāk cienīt vieniem otrus. Tieši tajā laikā mūsu kustība sekmīgi veica izšķirošu cīņu pret centra partiju, tikai un vienīgi balstoties uz politiskiem, ekonomiskiem, rasu un nacionāliem motīviem. Panākumi liecina par mūsu viedokļa pareizību, bet nevis par to viedokli, kura aizstāvji pašreiz cenšas izdomāt "labāku" taktiku.

Pēdējā gada laikā lieta ir aizgājusi pat tik tālu, ka daži "tautiskuma" kustības piekritēji reliģisko strīdiņu aizrautībā pat nepamana, ka marksistiskie ateistiskie laikraksti tīši veicina šos strīdus, minot abām pusēm dažādus muļķīgus argumentus, piespēlējot attiecīgus advokātus utt.

Tieši Vācijai šie strīdi draud ar nāvīgām briesmām. Vēsture ir pierādījusi, ka vācieši vairāk nekā jebkura cita tauta ir spējīgi asiņaini karot kaut kādu nebūt fantomu vārdā. Ne vienu reizi vien mūsu tauta, pateicoties tam, ir novērsusies no patiešām nozīmīgām, tās likteni noteicējām problēmām. Kamēr mēs nodarbojāmies ar reliģiskiem strīdiņiem, pasaule sadalīja savā starpā brīvās teritorijas. Kamēr mēs pašreiz vēl strīdamies par reliģiskām problēmām, ebreju kungi pastiprināti ārda mūsu eksistences rasiskos pamatus, līdz ar to uz visiem laikiem pazudinot mūsu tautu.

* * *

1919., 1920. un 1921. gadā un arī vēlāk ebreji izvērsa ļoti veiklu propagandu, uzkurinot cīņu federālistu un unitāristu starpā. Nacionālsociālistiskās kustības attieksme pret to ķīviņiem, protams, bija negatīva. Taču šīs problēmas būtības dēļ mums nācās ieņemt noteiktu pozīciju. Vai Vācijai ir jākļūst par federatīvo valstu savienību, vai arī par vienotu centralizētu valsti; ko ir jāsaprot ar vienu vai otru variantu? Manuprāt, tieši otrs jautājums ir nozīmīgākais, jo atbilde uz to izskaidro problēmu un ļauj nolīdzināt šīs alternatīvas radītos asumus. Kas ir federatīva valsts?

Ar federatīvu valsti mēs saprotam pilnīgi brīvprātīgi izveidotu suverēnu valstu savienību, t.i., tādu, kura sastāv no tādām suverēnām valstīm, kas daļu savu tiesību piešķir federālajai valstij. Praksē šis teorētiskais formulējums neatbilst realitātei nevienā pasaules savienotajā valstī. Vismazāk šī formula atbilst tam, ko redzam ASV. Par sākotnējo Ziemeļamerikas savienībā iekļauto štatu suverenitāti nenākas pat runāt: daudzi no tiem izveidojās tikai vēlāk, to robežas bieži tika noteiktas ar vienkāršu spalvas vilcienu. Šiem štatiem nekad nebija un arī nevarēja būt nekāda sevišķa suverenitāte.

Augstāk minētais formulējums nav piemērojams Vācijai, kaut gan tieši šeit vispirms izveidojās atsevišķas valstis un tikai pēc tam - federācija. Taču jāievēro, ka vāciešu impērija neizveidojās uz brīvprātības, bet gan uz Prūsijas hegemonijas pamatiem. Pat tīri teorētiski vācu valstis būtiski atšķīrās viena no otras tā, ka no šī viedokļa tās nevar salīdzināt ar Amerikas savienību. Valstu izmēri, spēki un tātad arī ieguldījums federācijā bija ļoti atšķirīgs. Dzīvē daudzu šo mazo valstu suverenitāte jau sen vairs nepastāvēja, tā tikai pierādot to mānīgo patstāvību.

Mēs šeit neizsekosim atsevišķu valstu rašanās vēsturi. Norādīsim tikai, ka to robežas gandrīz nekad nesakrita ar cilšu teritoriju robežām. Valstu rašanos noteica tīri politiski faktori, un to saknes meklējamas Vācijas bezspēcības laikmetā, kuras cēlonis un sekas bija tās sašķeltība. To visu tad arī ievēroja vecā Konstitūcija (vismaz daļēji), kad noteica, piemēram, dažādām valstīm atšķirīgu balsu skaitu savienības padomē, ņemot vērā to lielumu un lomu vienotas valsts izveidē. Veidojot vienotu valsti, atsevišķās valstis ne vienmēr bija saglabājušas savu suverenitāti, daļu to tiesību Prūsija bija ar spēku piesavinājusi. Bismarks, protams, nevadījās pēc principa, ka valstiņām jāatņem pēc iespējas vairāk tiesību federatīvās valsts labā. Viņš pieprasīja tikai to, bez kā tā nevarēja iztikt, ievērojot arī šo valstu ieradumus un tradīcijas. Tas jau no paša sākuma radīja patiesu mīlestību uz federatīvo valsti un gatavību strādāt tās labā. Bismarks neuzskatīja par iespējamu tūlīt un līdz galam salauzt atsevišķu valstu pretestību, cerot, ka laiks un dabiskā attīstība veiks pārējo. Tālākā attīstībā pieauga federatīvās valsts suverenitāte uz atsevišķo daļu rēķina, tām saplūstot.

Monarhistiskajai valdībai krītot, attīstība paātrinājās, jo samazinājās atsevišķo valstu nozīme. Tās pašas sāka apvienoties un ieplūst lielākajās. Tas pierāda, cik nereāla īstenībā bija šo mazo valstu suverenitāte, cik zemu to vērtēja arī paši šo valstu pilsoņi.

Tādā veidā monarhistisko pārvaldes formu un pašu monarhu krišana deva spēcīgu triecienu valsts federatīvajam raksturam; bet vēl lielāku triecienu tam deva tā saucamais "miera līgums" un saistības, kas mums no tā izrietēja.

Līdz karam atsevišķām vācu valstīm bija zināma finansiālā suverenitāte. Tomēr ir skaidrs, ka tad, kad Vācija zaudēja karu un bija spiesta uzņemties saskaņā ar miera līgumu gigantiskas finansiālas saistības, kuras nekādi nevarēja segt ar atsevišķu valstu iemaksām, nekāda šo valstu finansiāla patstāvība vairs nebija iespējama. Turpmākais pasākums bija pasta un dzelzceļu pāreja vienotās valdības rokās. Tās orgāni, pildot "miera" līgumu, bija spiesti koncentrēt arvien jaunas vērtības, bez kurām Versaļas līguma prasības nebūtu izpildāmas.

Formas, kādās notika atsevišķu valstu suverēno tiesību pāreja federatīvās valsts rokās reizēm bija tiešām mežonīgas, taču pats process bija loģiski nepieciešams. Vaina par to gulstas uz tām partijām un darboņiem, kuri savulaik nepielika visus spēkus, lai Vācija uzvarētu karā. Vēsture atriebās; reti kad sods tik ātri seko noziegumam.

Griežoties pie vēlētājiem, buržuāziskās partijas žēlojās, ka atsevišķas valstis arvien vairāk zaudē savas suverēnās tiesības. Tā ir izlikšanās. Vai gan pašas šīs partijas necentās pārspēt viena otru, pildot Versaļas līgumu? Bet tā pildīšanai neizbēgami seko dziļas izmaiņas iekšpolitikā. Ja atsevišķās valstis tagad ieņēmušas noraidošāku nostāju pret federatīvo valsti nekā Bismarka laikā, tad tas notiek tāpēc, ka tā tik nožēlojamā veidā pārstāv visas vācu tautas intereses. Federatīvā valsts paliek sveša visiem tautas slāņiem. Vispirms pašreizējā republika ir spiesta aizsargāt sevi no saviem pilsoņiem, ievērojot speciālus likumu pantus un izmantojot cietumu. Tā pati pasludina sev iznīcinošu spriedumu un parāda, cik zemā līmenī atrodas viss pašreizējais režīms.

Un vēl vienā ziņā nav taisnība tām partijām, kuras apgalvo, ka atsevišķu valstu negatīvā attieksme pret federatīvo valsti izskaidrojama ar tās pārāk lielo centību sastāvdaļu suverenitātes ierobežošanā. Pieņemsim, ka federatīvā valsts, nepaplašinot savu kompetenci, tomēr iekasētu no mazajām valstīm milzīgas naidas summas. Vai tad šī negatīvā attieksme mainītos? Protams, nē. Parastā ceļā Versaļas līgumā pieprasītās summas nesavācot, federatīvā valsts būtu spiesta tās iekasēt ar eksekūciju palīdzību. Ja jau republikai nav ne vīrišķības, ne apņēmības pārtraukt bēdīgi slavenā līguma prasību izpildi, tad tai saistības jāpilda. Nu, bet kas ir vainīgs? Turklāt tās pašas partijas, kas, nepārtraukti propagandējot atsevišķo valstu patstāvības saglabāšanu, sistemātiski atbalsta tādu federatīvās valsts politiku, kas neizbēgami ved pie atsevišķo valstu "suverenitātes" zaudēšanas.

Saku "neizbēgami" tāpēc, ka pašreizējā federatīvā republika neko citu nevar darīt, ja jau tās nolādētā iekšējā un ārējā politika uzliek tai tādu milzīgu materiālu slogu. Iekšējā spiediena palielināšanās neizbēgami ved pie atsevišķu valstu suverenitātes samazināšanās.

Vecā valsts nodrošināja brīvību iekšpusē un parādīja spēku uz āru. Taču pašreizējā republikā ir vērojams vājums abos virzienos, un tāpēc tai ir vajadzīga speciāla likumdošana iekšpolitisku mērķu sasniegšanai. Tikai ar spēku var piespiest padotos maksāt uzliktās nodevas. Brīvi pilsoņi bija tikai vecajā Vācijā. Tagadējā republika ir tikai starptautiskā imperiālisma kolonija. Lūk, tāpēc šajā republikā nav pilsoņu, bet labākajā gadījumā ir padotie. Tāpēc tai nav pat sava nacionālā karoga. Tas, ko pie mums par tādu dēvē, ir tikai priekšniecības izdots fabrikas zīmogs. Nav tālu tas laiks, kad pati republika pamanīs, cik pašreizējie tās simboli ir sveši pilsoņiem. Tā pati ir darījusi visu, lai iedzīvotāji tagadējo režīmu uzskatītu tikai

par tādu vācu vēstures epizodi.

Tādējādi pašreizējā valsts, lai turpinātu savu nožēlojamo eksistenci, ir spiesta ierobežot atsevišķo valstu suverenitāti, vadoties arī no politiskiem apsvērumiem. Tā ir spiesta no saviem pilsoņiem izsūkt pēdējo asins lāsi, taču, lai to izdarītu, ir jāatņem pilsoņiem arī pēdējās tiesības. Ja pārfrāzē iepriekš izteikto tēzi, tad mums, nacionālsociālistiem ir jāizdara šāds nozīmīgs secinājums: spēcīga nacionālā valsts, kas var aizstāvēt savu pilsoņu intereses uz ārpusi, vienmēr varēs nodrošināt savu pilsoņu brīvību iekšpusē. Tai nebūt nav jāraizējas par valsts stabilitāti. Bet tieši tāpēc spēcīga nacionālā valdība var izvirzīt augstas prasības gan atsevišķām personām, gan arī atsevišķām valstīm. Tikai tādā gadījumā atsevišķu valstu tiesību ierobežošana nekaitēs valsts interesēm kopumā. Nav šaubu, ka visu pasaules valstu iekšējā organizācija nivelējas. Aplami būtu mūsdienās par "valsts suverenitāti" runāt tādām valstīm, kuras savu niecīgo izmēru dēļ nevar uz to pretendēt. No administratīvi tehniskā, satiksmes ceļu un citiem viedokļiem atsevišķu valstu loma arvien samazinās. To, kas agrāk bija valsts, tagad var dēvēt par provinci. To, kas tagad ir valsts, agrāk uzskatīja par kontinentu. Kas nesaprot šos jaunos apstākļus un no tiem izrietošās sekas, tas vienkārši atpaliek no sava laika. Tādi cilvēki vienmēr ir bijuši un būs, taču apturēt vai pagriezt atpakaļ vēstures ratu viņi nespēj.

Mēs, nacionālsociālisti, nevaram paiet garām šiem faktiem, mums jāprot, izmantojot tos, izdarīt atbilstošus secinājumus. Mēs neļausim, lai mūs piemuļķotu nacionālās buržuāzijas partiju frāzes, jo to realizācijas mēģinājumi ir noveduši šīs partijas strupceļā. Pat vēl vairāk: ja Bavārijā atradās kāds nopietns darbonis, to tūlīt nodēvēja par cilvēku, kurš "atstājis mūsdienu valsts pamatus". Viņu sāka vajāt, kamēr to izdevās iesēdināt cietumā vai vismaz nelikumīgi atņemt tam tiesības publiski uzstāties. Šie ļaudis prot arī no reliģijas radīt politiskās spēles līdzekli. Arī federatīvās valsts uzbūve viņu rokās ir bieži visai netīra rakstura partijas intrigu līdzeklis.

Zināma centralizācija, it sevišķi satiksmes ceļu jomā, tik tiešām ir nepieciešama. Taču mums, nacionālsociālistiem, pastāvot tagadējam režīmam bieži iznāk uzstāties pret to tādos gadījumos, kad attiecīgi pasākumi kalpo graujoši ārpolitikai. Tāpēc šādās situācijās mums jādara viss, lai apgrūtinātu un pēc iespējas traucētu tādu politiku. Tas attiecas ari uz cīņu pret nozīmīgāko nozaru centralizāciju, ko veic valsts iestādes. Vadoties no šiem apsvērumiem, nacionālsociālistiskā kustība ir ieņēmusi pozīciju pret tādiem pasākumiem.

Otrs motīvs, kas liek pretoties tāda veida centralizācijai, ir tas, ka, palielinoties centrālās varas kompetencei, šādos apstākļos saskatām jaunus draudus iekšpolitikai. Centrālie orgāni ar to iegūst iespēju izdarīt spiedienu uz visu iekšējo valsts dzīvi, bet tas savukārt kļūst par vēl lielāku visas vācu tautas nelaimi. Pašreizējais jūdaiski demokrātiskais režīms, kas kļuvis par lāstu visai vācu tautai, cenšas neitralizēt jebkuru vēl pilnībā nepakļāvušos valstu kritiku, līdz ar to tām atņemot pēdējās patstāvības paliekas. Tas nacionālsociālistiem dod visas tiesības radīt opozīcijai stabilāku pamatu tās cīņā pret centralizāciju. Mums jāizmanto Bavārijas sevišķais stāvoklis, lai tā kalpotu augstākām nacionālajām interesēm cīņā pret tagadējo novembra demokrātiju. Virknē gadījumu pašreizējās tā saucamās centralizācijas dēļ atsevišķām valstīm tiek atņemtas to tiesības tikai tāpēc, lai daudzas iestādes visā pilnībā nonāktu savtīgo revolūcijas vadoņu rokās. Šāda centralizācija pa labi un pa kreisi patiesībā ir tirgošanās ar sabiedriskajām vietiņām partiju egoistisko interešu labad. Administratīvajā aparātā ir ieplūdis milzīgs daudzums ebreju, un tagad katrs var redzēt, ka šis aparāts ir kļuvis par īstu ebreju cietoksni.

Trešais motīvs taktisku apsvērumu dēļ liek mums ļoti uzmanīgi apskatīt katru jaunu centralizācijas mēģinājumu, lai nepieciešamības gadījumā izrādītu pretošanos. Taču mums vienmēr jāvadās no augstākajām nacionālpolitiskajām interesēm, bet nekad no partikulārā redzes viedokļa. Pēdējā piebilde ir nepieciešama tāpēc, lai mūsu pretiniekiem nerastos domas, ka nacionālsociālisti vispār noliedz federatīvajai valstij tiesības uz lielāku suverenitāti, nekā tā ir atsevišķām valstīm. Nacionālsociālistiem valsts ir tikai forma. Pats būtiskākais ir tās saturs, t.i., nācijas tautas intereses. Viss pārējais ir pakļauts tām. Forma nedrīkst mums kļūt par fetišu.

Vācu republikā iekļautās valstis uzskata par nepieciešamu uzturēt ārzemēs savas pārstāvniecības papildus Visvācijas pārstāvniecībām. Bez tam atsevišķas valstis nosūta pārstāvniecības viena pie otras federatīvās valsts ietvaros. Šādai nekārtībai jādara gals un tas ari tiks izdarīts.

Pie mums ir pieraduši izmantot sūtņu amatos un sūtniecībās veco muižnieku ģimeņu atvases. Mēs, nacionālsociālisti, nevaram piedalīties šajā izvirtušo ģimeņu aprūpēšanā. Turpināt iet pa šo ceļu, mūsuprāt, ir pārāk liela greznība. Uzskatām, ka nākotnē atsevišķo valstu patstāvību jāierobežo galvenokārt ar kultūrpolitikas jautājumu loku. Tā, piemēram, Bavārijas labā visvairāk ir darījis Ludvigs I. Taču pat viņš uzmanību pievērsa vispirms kultūras jautājumiem Bavārijā, bet nevis speciāli nostiprināja tās valstisko patstāvību.

Tādā veidā viņš nostiprināja Bavārijas pozīcijas daudz labāk un pamatīgāk. Minhene tolaik vēl bija maznozīmīga provinciāla rezidence, kuru Ludvigs I pārvērta par lielu vācu mākslas metropoli, izveidojot milzīgu kultūrās centru. Bez tam Bavārijā varētu vērot Saksijai līdzīgus procesus, kur Nirnberga tiktu pārvērsta par franku pilsētu. Minheni par lielpilsētu nepārvērta saukļa "nost Prūsiju" klaigātāji, bet gan karalis. Viņš to izveidoja par mākslinieciski pērli, kuru nevarēja nepamanīt, un pret kuru visi izturējās ar atbilstošu cieņu kā pret slavenu kultūras centru.

Mēs šo mācību nedrīkstam aizmirst. Nākotnē atsevišķu valstu patstāvība, mūsuprāt, izpaudīsies kultūrpolitiskajā jomā, bet nevis tīrajā valstiskumā. Taču arī tur ar laiku pastiprināsies nonivelēšanās. Paplašinoties sakariem, cilvēki tik ātri sajaucās, ka robežas neizbēgami izzūd. Tas noved pie arvien lielākas kopības arī kultūras dzīvē.

Attiecībā uz armiju, mums tā jāatbrīvo no jebkādas patstāvīgo valstu atsevišķas ietekmes. Nacionālsociālistiskajai valstij nav jāatkārto iepriekšējās kļūdas, t.i., nav jāizvirza armijai neraksturīgi uzdevumi. Vācu armijai nav jākļūst par atsevišķām ciltīm piemītošo konservatīvo īpašību skolu. Tai jākļūst par savstarpējās sapratnes un atšķirību likvidētāju skolu starp Vācijas atsevišķu daļu vāciešiem. Armijai ir jāapvieno visi vācu zaldāti, jāpārvar iespējamie atšķirtības momenti. Tai jāpaplašina zaldātu redzesloks, atklājot visas vācu nācijas perspektīvas. Ir lietderīgi jaunajam vācietim karadienesta laikā parādīt visu Vāciju, bet nevis tikai viņa dzimšanas vietu. Dzīvesvietas raksturu var saglabāt karaspēka veidi, bet ne garnizoni. Citus centralizācijas veidus reizēm var kritizēt, bet centralizāciju militārajā jomā - nekad! Tajā mēs saskatām savas nākotnes ķīlu.

Jaunā, uzvarām vainagotā ideja nekādā gadījumā neļaus sev sasaistīt rokas ne ar kādiem apsvērumiem, izņemot mūsu lietas uzvaru. Nacionālsociālisms principiāli piesavina tiesības uzspiest savus principus visai vācu nācijai, neapstājoties vienas vai otras valsts robežu priekšā. Jo tikai tā mēs varam nacionālsociālisma idejas izaudzināt visai vācu nācijai. Tāpat kā baznīcu nesaista politiskas robežas, tā ari nacionālsociālistiskā ideja nevar apstāties pie atsevišķu Vācijas apgabalu robežām.

Nacionālsociālistiskā mācība nav atsevišķu Vācijas valstu politiskais ierocis. Taču tā pretendē uz bezierunu kundzību pār visu vāciešu nāciju. Nacionālsociālistiskā mācība pretendē uz visas tautas likteņa, noteikšanu un tās dzīves pārorganizēšanu. Lūk, tāpēc nacionālsociālisti nevar rēķināties ar robežām, kuras nav mūsu, bet ir tās politikas radītas, kuru mēs noraidām.

Jo pilnīgāka būs mūsu ideju uzvara, jo lielāku iekšējo brīvību mēs varēsim dot katram.

11. nodaļa: Propaganda un organizācija

1921. gads ļoti ietekmēja kā manu personisko dzīvi, tā arī kustību. Iestājoties Vācijas nacionālsociālistiskajā strādnieku partijā, pārņēmu savā vadībā propagandas darbu. Tajā laikā šo darbu uzskatīju par nozīmīgāko. Toreiz nevajadzēja domāt par organizatoriskajiem jautājumiem, jo galvenais uzdevums bija iepazīstināt ar mūsu idejām pēc iespējas lielāku cilvēku skaitu. Lai nodrošinātu organizāciju ar kvalitatīviem cilvēkiem, vispirms bija vajadzīga propaganda. Vispār neatzīstu organizāciju strauju izaugsmi un esmu pret pedantisku pieeju šī jautājuma risināšanā. Reti tādā ceļā var radīt dzīvotspējīgu organizāciju; visbiežāk izveidojas tikai miris mehānisms. Īstai organizācijai ir jāattīstās normāli. Tikai tad tā ir patiešām vitāla. Ja idejas jau ir aptvērušas pietiekamu cilvēku daudzumu, tad tās jau pašas cenšas radīt zināmu kārtību. Tad ari lielu nozīmi iegūst jautājums: "Kādas būs iekšējās organizācijas formas?" Tomēr te jārēķinās ar cilvēciskām vājībām, kas daudzus cilvēkus, it sevišķi sākumā, noskaņo pret tādiem cilvēkiem, kam ir attīstītākas garīgās spējas. Ja organizācija tiek radīta tīri mehāniskā ceļā, tad vadībā izvirzītā personība greizsirdības dēļ liek šķēršļus cilvēkiem ar lielākām spējām šajā darbā. Tas ir bīstami. Ļaunums var izrādīties milzīgs. Jaunai kustībai tādas briesmas var būt patiešām liktenīgas.

Tāpēc būtu mērķtiecīgāk, ja kustības centrs zināmu laiku nodarbotos ar īstu propagandu un tikai pēc tam, rūpīgi atlasot visspējīgākos piekritējus, izvēlētos patiešām derīgus vadītājus. Bieži atgadās, ka tieši mazāk pamanāmu cilvēku vidū atrodas jau īsti,, iedzimti vadoņi. Ir pilnīgi nepareizi uzskatīt teorētiskās spējas par vadītāja galvenajām īpašībām.

Dzīvē parasti notiek tieši otrādi.

Izcili teorētiķi tikai ļoti retos gadījumos kļūst par tik pat izciliem organizatoriem. Teorētiķa, jaunas programmas radītāja spēks galvenokārt slēpjas izzināšanas jomā un pareizu abstraktu likumu formulējumos. Taču organizatoram vispirms ir jābūt psihologam. Viņam nākas pieņemt cilvēku tādu, kāds tas ir. Tāpēc organizatoram galvenais ir iepazīt cilvēku, novērtēt viņu, bet nepārvērtēt to. Organizatoram jārēķinās gan ar cilvēciskām vājībām, gan arī ar dzīvnieciskiem instinktiem, kas mīt cilvēkā. Tikai, ievērojot visus šos faktorus, izdosies izveidot tādu organizāciju, kas patiešām būs vitāls, dabīgs organisms. Tā būs spēcīga un stipra organizācija, kas varēs kalpot par pamatu noteiktām idejām un to īstenošanai dzīvē.

Vēl retāk liels teorētiķis tajā pašā laikā kļūst par lielu vadoni. Drīzāk aģitators var kļūt par lielu vadoni, lai gan zinātnes pārstāvji šādu viedokli uztver skeptiski. Taču es palieku pie sava viedokļa. Un tas ir saprotams. Aģitators, kas ir spējīgs ietekmēt cilvēku jūtas par labu noteiktai idejai, vienmēr ir psihologs. Tāds cilvēks ir daudz vairāk piemērots vadoņa lomai nekā pasaules mēroga teorētiķis, kas maz pazīst cilvēkus. Jo vadīt nozīmē pavēlēt cilvēkiem. Izvirzīt idejas vēl nenozīmē cilvēkus vadīt. Te nav nekā kopēja vienam ar otru. Pilnīgi bezjēdzīgi ir strīdēties par to, kas ir svarīgāk — mācēt formulēt ideālus un cilvēces mērķus vai mācēt tos īstenot dzīvē. Viens bez otra būtu pilnīgi bezjēdzība. Visskaistākā teorija neko nenozīmēs un paliks pilnīgi bezmērķīga, ja neatradīsies vadonis, kas pratīs to aizvadīt līdz cilvēkiem. Un otrādi. Ja arī praktiskam vadītājam ir ģeniāla vadoņa vēriens un īpašības, taču liela labuma nebūs, ja neatradīsies pietiekami gudrs teorētiķis, kas noformulēs cīņas mērķus. Teorētiķa, organizatora un vadoņa īpašību kopums vienā un tajā pašā personā ir viena no visretākajām parādībām uz zemes. Šo trīs īpašību esamība vienai personai ari rada izcilu vadoni.

Jau norādīju, ka savas darbības pirmo posmu pilnīgi veltīju propagandai. Tikai tā deva iespēju radīt pirmo ļaužu kodolu, kas apguva mūsu jaunās mācības idejas un veidoja pirmos organizācijas elementus. Šajā laikā propagandas mērķiem bija lielāka nozīme nekā organizācijai.

Ja jaunā kustība par savu mērķi uzskata visas pastāvošās kārtības sagraušanu un tās vietā pavisam jaunas iekārtas radīšanu, tad vadītāju uzskatiem ir jābūt vienādiem šādā ziņā. Katra kustība savus cilvēkus dala divās lielās grupās: 1) kustības piekritējos un 2) partijas biedros.

Propagandas uzdevums ir vervēt piekritējus, bet organizācijas uzdevums ir vervēt partijas biedrus.

Par kustības piekritēju var kļūt katrs, kas atzīst kustības mērķus; par organizācijas biedru var kļūt tikai tas, kas ir gatavs cīnīties par šo mērķu īstenošanu. Kustības piekritēju simpātijas iekaro propaganda. Taču organizācijas uzdevums ir ar propagandas palīdzību iegūt jaunus piekritējus, no kuriem pēc tam tiek veidota organizācija.

Lai kļūtu par noteiktas idejas piekritēju, pietiek tikai ar pasīvām simpātijām. Lai kļūtu par organizācijas biedru, nepieciešams aktīvs darbs un aktīva šo ideju aizstāvēšana. Lūk, tāpēc no desmit konkrētas idejas piekritējiem tikai viens vai divi kļūst par organizācijas biedriem.

Lai kļūtu par idejas piekritēju, ir nepieciešama tikai noteikta pārliecība. Lai kļūtu par organizācijas biedru, ir nepieciešama vīrišķība atklāti uzstāties par šo pārliecību un propagandēt to citiem cilvēkiem.

Vairākums cilvēku ir bailīgi un piesardzīgi un tiem ir raksturīga pasīva labvēlība. Lai kļūtu par organizācijas biedru, ir nepieciešama noteikta aktivitāte, kas raksturīga tikai cilvēku mazākumam.

Propagandas uzdevums ir nemitīgas rūpes par to, lai iekarotu jaunus un jaunus konkrētās idejas piekritējus. Turpretī, organizācijas uzdevums ir sistemātisks darbs vērtīgāko kustības piekritēju atlasē, lai viņus uzņemtu partijas biedru rindās. Lūk, tāpēc propagandai nav speciāli jārūpējas, lai iegūtie piekritēji būtu cilvēki ar noteiktām spējām, izpratni un raksturu. Taču organizācija speciāli nodarbojas ar to, ka no visiem kustības piekritējiem tā ļoti rūpīgi atlasa tos cilvēkus, kas patiešām ir gatavi nodrošināt kustības uzvaru.

* * *

Propaganda izvirza mērķi izplatīt konkrēto mācību tautā. Organizācija izvirza uzdevumu aptvert tikai tos cilvēkus, kas psiholoģisku apsvērumu dēļ neierobežos minēto ideju izplatīšanu.

* * *

Propaganda cenšas ietekmēt visus iedzīvotājus noteikto ideju garā. Organizācija atlasa no kustības piekritējiem kaujinieciskus cilvēkus, kas gatavi cīnīties par šo ideju pilnīgu uzvaru.

* * *

Jo veiksmīgāk propaganda aptver iedzīvotāju masas, jo tuvāka ir konkrēto ideju uzvara. Jo stingrāka un stiprāka ir organizācija, kas izvirza par savu uzdevumu veikt praktisko cīņu, jo vairāk ir nodrošināta šo ideju uzvara.

No tā izriet secinājums: jo kvantitatīvi lielāks ir kustības piekritēju skaits, jo ir labāk; taču pārmērīgi liels organizācijas biedru skaits drīzāk ir bīstams nekā derīgs.

* * *

Kad propagandas ietekmē idejas ir iekarojušas tautas vairākumu, tad atbilstošus secinājumus var izdarīt skaitliski neliela organizācija. No tā izriet secinājums: jo plašāka ir propaganda, jo mazāka var būt pati organizācija. Te mijiedarbība ir apgriezti proporcionāla. Jo lielāks ir kustības piekritēju skaits, jo pieticīgāks var būt partijas biedru skaits. Un otrādi: jo sliktāka propaganda, jo plašākai ir jābūt organizācijai. Pēdējā gadījumā kustība var cerēt uz panākumiem tikai tad, ja mazāk būs piekritēju, bet lielāks būs organizācijas biedru skaits.

* * *

Propagandas galvenais uzdevums ir iekarot to cilvēku simpātijas, no kuriem pēc tam tiks veidota organizācija. Organizācijas galvenais uzdevums ir iekarot tos cilvēkus, kas ir spējīgi propagandas veikšanai. Propagandas uzdevums ir iedragāt ticību pastāvošajai kārtībai un nostiprināt cilvēkos ticību jaunajai mācībai. Organizācijās otrs uzdevums ir cīņa par varu, tādējādi nodrošinot jaunās mācības pilnīgu uzvaru.

* * *

Pasaulvēsturiskā garīgā jeb cilvēka prāta revolūcija savus lielākos panākumus guva tad, kad pārliecināja gandrīz visus iedzīvotājus par sava pasaules uzskata pareizību, un, ja vajadzēja, tad uzspieda to arī tiem, kas vēl tam neticēja. Organizācijai jāaptver tikai tāds cilvēku daudzums, kas nepieciešams vissvarīgāko valsts pārvaldes pozīciju ieņemšanai.

Visbīstamākais organizācijai ir tās pārāk strauja izaugsme, nenormāls partijas biedru skaita pieaugums. Līdz tam laikam, kamēr kustībai nākas smagi cīnīties par savām idejām, bailīgie un egoistiskie cilvēki cenšas no tās izvairīties. Bet, kad uzvara ir gūta vai arī ir tai tuvu, tad tādas organizācijas rindās steidzas iekļauties visi.

Tāpēc var izskaidrot to, ka daudzas kustības pirms pašas uzvaras vai tuvojoties pēdējai izšķirošajai cīņai, strauji kļūst vārgas, pārstāj cīnīties un atmirst. Tas nozīmē, ka pirmo uzvaru ietekmē konkrētajā kustībā strauji ieplūda daudz nekvalitatīvu un necienīgu elementu, kas ņēma virsroku pār organizācijas kaujinieciskajiem elementiem. Tagad visa kustība jau tiek pakļauta šo nepilnvērtīgo elementu šaurajām, savtīgajām interesēm. Līdz ar to sākotnējās idejas uzvara kļūst pat neiespējama. Mērķis, uz kuru faktiski tiecas kustības pirmās līdzgaitnieku grupas, tagad ir iedragāts. Kustības cīņas spars ir paralizēts. Šādos gadījumos pareizi saka buržuāziskā pasaule, ka "labs vīns ir atšķaidīts vīns". Tāda kustība nekad vairs lielus ideālus neizvirzīs.

Tāpēc tad, kad kustība ir sasniegusi lielus panākumus, tai pašaizsargāšanās nolūkos ir jāpārtrauc pārāk brīva jaunu biedru iekļaušana savās rindās. Tos var uzņemt kustībā tikai pēc visrūpīgākās pārbaudes un uzmanīgas atlases. Tikai atstājot kustību veco darboņu kodola rokās, tad tā vienmēr saglabās svaigumu, tīrību un veselību. Kustībai vienmēr ir jārūpējas par to, lai tās vadība piederētu tieši tādam kodolam. Tikai tādai kustības vadībai jānosaka arī propaganda, no kuras ir atkarīgi visu iedzīvotāju panākumi. Tikai tai ir jākoncentrē savās rokās visa reālā vara, no kuras ir atkarīgi kustības ideju praktiskie panākumi.

Iekarojot vienu vai otru placdarmu, kustībai jāatdod svarīgākās pozīcijas tieši vecā kodola rokās. Un tas ir jādara līdz tam laikam, kad partijas mācība un principi kļūst par jaunās valsts saturu un pamatu. Tikai tad partijas dzīlēs radīsies jauna valsts Konstitūcija un tai varēs piesardzīgi un pakāpeniski nodot vadības stūri. Šis process arī ir savstarpēja cīņa. Tas nav cilvēka paredzēšanas spēju jautājums. Tas lielākā mērā ir atkarīgs no politiskās spēles un cīņas rezultāta, kuru, protams, var paredzēt, bet nevar pilnībā noteikt.

Politisku un reliģiozu kustību milzīgie panākumi ir bijuši iespējami tikai pateicoties tam, ka šīs kustības patiešām skrupulozi ir ievērojušas principus, kurus izklāstījām augstāk. Jebkurā gadījumā ilgstoši panākumi nav iespējami, ja neievēro šos noteikumus.

* * *

Pildot partijas propagandas daļas vadītāja pienākumus, rūpējos ne tikai par pietiekami liela piekritēju kontingenta radīšanu, bet izvirzīju arī vēl vienu uzdevumu. Organizējot radikāla rakstura propagandu, centos panākt, lai organizācijā tiktu iekļauti tikai vislabākie cilvēki. Jo izaicinošāka un radikālāka bija mana propaganda, jo vairāk tā atstūma vājos un svārstīgos un līdz ar to tā kavēja tādu cilvēku iekļūšanu mūsu organizācijā un tās vadības sastāvā. Lai šie cilvēki kļūst par mūsu piekritējiem, sev teicām; taču tie ir tikai tādi cilvēki, kas mums jūt līdzi, nepasakot to atklāti. Cik gan tūkstošiem cilvēku toreiz apgalvoja, ka viņi sirdī ir ar mums, bet nevar kļūt par mūsu organizācijas biedriem! Viņi mums teica, ka jaunā kustība ir tik radikāla, ka, kļūstot par organizācijas biedru, tas nozīmē pakļaut sevi stingrām prasībām un bīstamībai, ko nevarot prasīt no cienījama mierīga pilsoņa. Atļaujiet mums, teica šie cilvēki, sākumā palikt par sabiedrotajiem un tikai sirdī atbalstīt jūsu kustību.

Un tas nemaz nav tik slikti! Ja šie cilvēki, sirdī jūtot līdzi revolūcijai, tajā pašā laikā visi būtu iestājušies partijā un kļuvuši par tās pilntiesīgiem locekļiem, tad mēs tagad varbūt būtu tikai godīga brālība, bet ne jauna kareivīgu cīnītāju kustība.

Reāla un uzbrūkoša propaganda, nodrošināja mūsu kustībai radikālu virzienu un garantēja to, ka organizācijas rindās iestāsies patiešām radikāli cilvēki. Izņēmumi, protams, bija.

Tajā laikā propaganda tika veikta tā, ka mums neilgā laikā sāka līdzi just simtiem tūkstošu cilvēku. Taču šie cilvēki vēlēja mūsu ideju uzvaru, lai gan paši bija par bailīgiem upurēties kopējās lietas labā.

Līdz 1921. gada vidum varēja iztikt tikai ar propagandas darbu. Tas mūsu kustībai bija pietiekami. Taču tā gada vasaras notikumi parādīja, ka pienācis laiks, kad jāsaskaņo organizācijas un propagandas panākumi; jāvērtē organizācijas loma tikpat nopietni, kā līdz šim propagandas loma.

Tajā laikā neliela tautisko fantastu grupele ar tā laika partijas priekšsēdētāja gādību mēģināja kustības organizatorisko vadību sagrābt savās rokās. Taču šī intriga cieta neveiksmi un partijas kopsapulcē kustības vadība vienbalsīgi tika uzticēta man. Vienlaikus tika pieņemti jaunie statūti, kas paredzēja pirmā priekšsēdētāja pilnīgu atbildību par kustību. Līdz ar to tika atcelti komiteju lēmumi un ieviesta darba dalīšanas sistēma, kas pilnīgi sevi attaisnoja.

Kopš 1921. gada pirmā augusta partijas iekšējās organizācijas vadību pārņēmu savās rokās. Manā pakļautībā pārnāca daudz izcilu darbinieku, par kuriem sīkāk pastāstīšu vēlāk.

Veidojot organizāciju, man nācās atteikties no virknes mūsu agrākās propagandas paradumu un iedibināt vairākus jaunus principus, kurus līdz šīm nezināja neviena partija. 1919. - 1920. gadā mūsu kustību vadīja komiteja, kuru, pamatojoties uz statūtiem, ievēlēja biedru kopsapulcēs. Komiteja sastāvēja no pirmā un otrā kasiera, pirmā un otrā sekretāra un no pirmā un otrā priekšsēdētāja. Tajā vēl ietilpa partijas kontrolieris, propagandas šefs un vairāki citi komitejas locekļi.

Lai arī cik tas būtu komiski, šī komiteja iemiesoja tieši to ļaunumu, pret kuru mūsu kustība gribēja konsekventi cīnīties, t.i., parlamentārismu. Šis princips, pats par sevi saprotams, tika īstenots ne tikai augstāk stāvošajās organizācijās, bet arī zemākajās, tajā skaitā apgabalos, novados, atsevišķu patstāvīgu valstu centrālajās organizācijās utt. Vārdu sakot, iznāca tāda pat sistēma, kuras jūgā Vācijā visi cietām un arī tagad vēl ciešam.

Man kļuva skaidrs, ka tādai kārtībai uz visiem laikiem ir jādara gals, ja vēlamies, lai partija varētu izpildīt savu lielo vēsturisko misiju, kuru

traucē pašas partijas nepareiza organizatoriskā struktūra.

Mūsu komiteju sanāksmes, kurās protokolēja un balsoja, ievērojot vairākumu, patiešām atgādināja parlamentu miniatūrā. Te pilnīgi trūka jebkuras personiskās atbildības, tātad arī atbildības jūtu vispār. Šeit tāpat zēla bezatbildība un tāda pati neveiklā un nejēdzīgā kārtība kā lielajos valsts pārstāvniecības institūtos. Komitejās ievēlēja sekretārus, kasierus, kontrolierus, propagandas vadītājus un vēl diezin ko, bet pēc tam visi šie cilvēki par katru jautājumu pieņēma lēmumu balsojot. Tādējādi izrādījās, ka cilvēks, kam bija uzticēts propagandas darbs, balso par jautājumiem, kas saistīti ar finansēm; finansu vadītājs balso par organizatoriskās daļas jautājumiem; organizatoriskās daļas vadītājs balso par jautājumiem, kas attiecas uz sekretāriem utt. u.tml.

Taču jājautā, kāpēc nozīmēt cilvēku speciāli propagandas darba vadīšanai, ja p<ir viņa jautājumiem balso kasieri, kontrolieri, sekretāri u.tml. Cilvēks ar skaidru sajēgu to nesapratīs; tāpat tas būtu, ja, teiksim, lielā uzņēmumā uzaicinātu vadītājus un konstruktorus no vienām nozarēm, lai tie ar balsu vairākumu risinātu jautājumus, kas skar pilnīgi citas nozares.

Nolēmu nepakļauties šai nejēdzīgajai kārtībai. Pēc neilga laika pārtraucu apmeklēt šīs sanāksmes. Pilnīgi nodevos organizatoriskajam darbam un diezgan. Visnopietnākajā veidā cīnījos, lai neviens nejēga nevarētu man traucēt un iejaukties tur, kur pats neko nesaprot. Tieši tāpat centos neiejaukties citu cilvēku darīšanās.

Kad bija pieņemti jauni statūti, mani uzaicināja par kustības pirmo priekšsēdētāju. Man bija nodrošināta pietiekama autoritāte un nepieciešamās tiesības, lai uzreiz izbeigtu visu šo bezjēdzību. Tagad komiteju lēmumu un balsošanas vietā tika ieviests absolūtās personiskās atbildības princips.

Pirmais priekšsēdētājs atbild par visas kustības vadību. Viņš sadala darbu starp viņam pakļautās komitejas locekļiem, kā arī starp visiem viņam nepieciešamajiem līdzstrādniekiem. Katrs darbinieks ir pilnīgi personiski atbildīgs par tam uzticēto darbu. Turklāt katrs darbinieks ir pakļauts tikai pirmajam priekšsēdētājam. Šo ļaužu atlase ir atkarīga tikai no priekšsēdētāja, bet tajā pašā laikā priekšsēdētājam jānodrošina darba organizācija un jānosaka sadarbības galvenais virziens.

Pakāpeniski princips par personisko atbildību mūsu kustībā tika uzņemts kā pati par sevi saprotama lieta, — vismaz attiecībā uz partijas vadību. Vēl dažus gadus mazās vietējās grupās un arī rajonu un apgabalu organizācijās šis princips netika pilnīgi ievērots, jo pret to iebilda bailīgi un nespējīgi cilvēki. Tādiem elementiem jebkura personiskā atbildība par katru pasākumu ir vienmēr nepatīkama. Tādi cilvēki jūtas brīvāk un labāk tad, kad jebkurā sarežģītā situācijā var paslēpties aiz komitejas vairākuma muguras. Personiski uzskatu, ka pret tādu noskaņojumu jācīnās nesaudzīgi un nežēlīgi. Cilvēkiem, kas baidās no personiskās atbildības principa, nedrīkst izrādīt pat vismazāko pretimnākšanu. Tikai tad, kad mums izdosies to iemācīt vadītājiem, viņi būs spējīgi veikt savu darbu un par to atbildēt.

Jebkurā gadījumā ir pilnīgi skaidrs, ka kustībai, kas grib atbrīvot valsti no parlamentārā ārprāta un nejēdzībām, vispirms pašai jāatbrīvojas no jebkāda parlamentārisma. Tikai tad kustība var radīt sev pietiekamu bāzi un nepieciešamo spēku sekmīgai cīņai.

Tikai tāda kustība, kas vairākuma principa valdīšanas laikā varēs atrast spēku un principiāli iestāties par vadoņu valdīšanas principu, t.i., personiskās atbildības principu, — tāda kustība ar matemātisku precizitāti kādā jaukā dienā neizbēgami uzvarēs un likvidēs veco kārtību.

Šī ideja mani vedināja uz pilnīgu visas kustības reorganizāciju. Tas, ka mums galu galā bija jānonāk pie pienākumu sadales starp kustības vispārējo politisko vadību un partijas uzņēmumu komerciālo vadību, bija tādas reorganizācijas loģisks rezultāts. Personiskās atbildības princips tika ieviests visos saimnieciskajos uzņēmumos. Tie tika atbrīvoti no politiskās ietekmes, kas noveda arī pie uzņēmumu komerciālās atveseļošanās un patiesi īstas saimnieciskās darbības.

Kad 1919. gadā pievienojos partijai, kas sastāvēja no sešiem cilvēkiem, tai nebija neviena kalpotāja, neviena drukāta dokumenta, ne veidlapu, ne zīmoga. Komiteja sākumā atradās viesnīcā Herrnštrāsē, bet pēc tam kafejnīcā. Protams, tāds stāvoklis bija neciešams. Neilgi pēc tam devos apskatīt Minhenes restorānus un viesnīcas, lai noīrētu piemērotu istabiņu partijas vajadzībām. Šternekes alus bārā atradu nelielu pagraba telpu, kas kādreiz piederēja bavāriešu valsts padomniekiem iedzeršanu organizēšanai. Pagrabs bija pavisam tumšs un tāpēc noderēja tādiem mērķiem, bet ne politiskai organizācijai. Pagrabam bija tikai viens neliels lodziņš šauras ieliņas pusē, un tāpēc pat vissaulainākajā dienā tajā valdīja krēsla. Lūk, tur ari izvietojāmies. Mums noteica īri tikai 50 markas mēnesī; tolaik tā likās milzīga nauda, taču pretenzijas izvirzīt nevarējām. Pirms mūsu ierašanās saimnieki noņēma sienu apdari, kas agrāk kalpoja kā pagraba rotājums. Mums bija ar to jāsamierinās. Vispār telpa atgādināja vairāk kapliču nekā partijas biroju.

Un tomēr tas bija milzīgs panākums. Pamazām mēs ievilkām elektrību; pēc ilgāka laika izdevās iekārtot telefonu. No sākuma mums bija tikai viens galds un īrēti vairāki krēsli; pēc tam iegādājāmies rakstāmpulti un vēlāk pat skapi. Divus skapīšus mums iedeva lietošanā telpas saimnieks. Tajos mēs glabājām savus plakātus, skrejlapas utt.

Šeit rīkot parastās komitejas sanāksmes katru nedēļu bija neiespējami. Vajadzēja pieņemt darbā vismaz vienu darbinieku, kas sistemātiski kārtotu lietvedību.

Toreiz mums gāja ļoti smagi. Tajā laikā partijā bija nedaudz biedru. Tāpēc bija grūti atrast cilvēku, kas varētu vienlaikus apkalpot kustības daudzējādās vajadzības un iztikt ar nelielu atalgojumu.

Beidzot mēs atradām tādu cilvēku. Tas bija agrākais karavīrs Šislers, mans bijušais frontes biedrs. Viņš kļuva par pirmo partijas lietu pārvaldnieku. Sākumā viņš varēja strādāt no pulksten 6 līdz 8 vakarā, pēc tam — no pulksten 5 līdz 8 vakarā, vēlāk — varēja visu otro dienas pusi, bet vēl vēlāk — no agrā rīta līdz vēlam vakaram. Tas bija ļoti centīgs, apzinīgs, godīgs cilvēks — uzticīgs kustībai ar visu sirdi un dvēseli. Tāpēc viņš strādāja praktiski bez atpūtas. Atnākot pie mums uz biroju, Šislers atnesa līdzi savu mazu sistēmas "Adler" rakstāmmašīnu. Tā bija pirmā rakstāmmašīna, kas kalpoja mūsu kustībai. Vēlāk mēs to nopirkām no Šislera, samaksājot tās vērtību pa daļām. Tad nolēmām iegādāties mazu ugunsdrošu metāla skapi, kur drošības nolūkos glabājām biedru kartes un mūsu kartotēku. Skapi varējām izmantot arī naudas glabāšanai. Diemžēl tās mums nemaz nebija. Partija bija ļoti nabadzīga, un tāpēc reizēm nācās no nelielajiem personiskajiem ietaupījumiem izlietot nedaudz līdzekļu partijas vajadzībām.

Pusotru gadu vēlāk mums pagrabtelpa jau bija par mazu, un mēs pārcēlāmies uz jaunām telpām alus bārā, kas atradās Kornēliusštrāsē. Taču tagad mums jau bija nevis viena istabiņa, bet gan trīs istabas un liela viesistaba. Tolaik tā izlikās patiešām greznība. Šajās telpās uzturējāmies līdz 1923. gada novembrim.

1920. gada decembrī ieguvām laikrakstu "Völkische Beobachter". Šo laikrakstu, kas publicēja tautiskus uzskatus, mums vajadzēja pārvērst par vācu nacionālsociālistiskās strādnieku partijas izdevumu.

Laikraksts iznāca divas reizes nedēļā. Taču 1923. gada sākumā tas iznāca jau katru dienu, bet kopš 1923. gada augusta — lielajā formātā.

Būdams iesācējs laikrakstu izdošanā, iesākumā par "mācību" maksāju lielu naudu. Nozīmīgs ir fakts, ka mūsu vienīgo lielo tautisko laikrakstu izdevās pretstatīt daudziem ebreju laikrakstiem. To zināmā mērā var izskaidrot ar to, ka visi tā sauktie tautiskie uzņēmumi tolaik nestrādāja uz lietišķiem pamatiem. Par to man nācās daudzkārt pārliecināties. Izdevniecību vadītāji netika izraudzīti, vadoties no to lietišķajām īpašībām, bet gan kā "savējie" cilvēki, kas piekrīt savas partijas uzskatiem. Mēs nonācām pie slēdziena, ka tas ir pilnīgi nepareizs kritērijs. Pārliecība par uzskatu pareizību nevar būt tikai kaut kas ārējs. Manuprāt, ja cilvēks ir pārliecināts kustības piekritējs, tad tam ir arī jāmāk lietišķi veikt viņam uzticēto darbu. Izdarot kaut ko patiešām vērtīgu savas tautas labā, tikai tad var teikt, ka viņš ir pierādījis savu pārliecību. Ja cilvēki daudz runā par savu pārliecību

un tajā pašā laikā neko vērtīgu nedara tautas labā, tad tādai pārliecībai ir graša vērtība. Šādi cilvēki tikai tautai kaitē un ir kustības un partijas balasts.

Laikraksts "Völkische Beobachter", kā var secināt no nosaukuma, bija tautisks periodisks orgāns ar visām tā priekšrocībām, kļūdām un nemākulību, kas bija raksturīgi tā laika tautiskajiem uzņēmumiem. Laikraksta saturs visumā bija cienījams, bet komerciālais stāvoklis — ārpus jebkuras kritikas. Izdevēju uzskats bija tāds, ka laikraksts jālaiž klajā, pamatojoties uz kustības piekritēju ziedojumiem. Taču mēs uzskatījām, ka piespiest partiju maksāt par komercuzņēmuma kļūdām un neprasmi ir vienkārši nepieklājīgi. Nedrīkst godājamus patriotus piespiest maksāt par izdevēja nemākulību.

Uzskatīju par savu pienākumu panākt tāda stāvokļa likvidēšanu. Un man laimējās. Atradu tādu cilvēku, kas prata ne tikai reorganizēt visu izdevniecības darbu, bet arī kļuva par pirmo komercvadītāju visiem partijas uzņēmumiem. 1914. gadā frontē jau satikos ar mūsu tagadējo partijas komercdarbības vadītāju Maksi Anmani, kas toreiz bija mans priekšnieks. Četros kara gados vairākkārtīgi pārliecinājos, ka šim cilvēkam ir tādas neparastas īpašības kā centība un izcila godprātība. Lūk, šis cilvēks tagad kļuva par mūsu līdzstrādnieku.

1921. gada agrā rudenī kustība pārdzīvoja smagu krīzi. Daudzi līdzstrādnieki mani neapmierināja, bet viens līdzstrādnieks pat apzaga kasi. Tieši šajā laikā satiku frontes biedru Maksi Anmani un lūdzu viņu pārņemt partijas komercdarbības vadību. Taču Anmanim bija labs un perspektīvs amats. Tomēr pēc ilgas šaubīšanās viņš piekrita, bet prasīja, lai būtu pakļauts tikai man, bet nevis komitejas nejēgām.

Tagad var sacīt, ka, pateicoties šim cilvēkam un viņa komerczināšanām, partijas uzņēmumu darbs tika sakārtots. Kopš tā laika centrālie partijas uzņēmumi kļuva par parauguzņēmumiem. Vismaz neviens no zemāka līmeņa partijas organizāciju uzņēmumiem nevarēja sasniegt centrālo partijas uzņēmumu līmeni. Taču, kā tas parasti mēdz būt, tieši tādi cilvēki kļūst par skaudības un ienaida upuri. Diemžēl tas apstiprinājās ari šoreiz. Tur neko nevar darīt, vienīgi jāsaglabā iecietība.

Jau 1922. gadā kustībai tika radīts stabils kā organizatoriskais, tā arī komerciālais pamats. Mums bija jau pilnīgi izveidota centrālā kartotēka, kas aptvēra visus partijas biedrus; partijas finansēšanai bija drošs pamats; kārtējos izdevumus sedza kārtējie ienākumi; ārkārtējus izdevumus sedza ārkārtējie ieņēmumi. Neskatoties uz to, tomēr tas bija smags laiks, jo partija iestiga parādos. Samaksāti gan tika nelieli rēķini. Taču partija pakāpeniski sāka uzkrāt savu kapitālu. Darbā ievērojām tādus noteikumus, kādi pastāv privātuzņēmumos: darbiniekiem nav vajadzīga tikai pārliecība, viņiem prasmīgi un cītīgi jāveic savs darbs. īsts nacionālsociālists apliecina savus uzskatus ar to, ka kvalitatīvi un apzinīgi veic darbu, ko ir uzticējis kolektīvs. Cilvēki, kas neprot labi veikt savus pienākumus, lai nelepojas ar "pārliecību", jo tādējādi viņi grēko attiecībā pret nacionālsociālistisko pārliecību. Jaunais komercvadītājs ar ārkārtīgu enerģiju aizstāvēja viedokli, ka partijas uzņēmumi nav vistiņas, kas dēj zelta oliņas sliņķiem, kaut ari tie būtu kustības piekritēji vai partijas biedri.

Mūsu partijai asi jācīnās pret korupciju un jāpierāda, ka tās aparāts nav saindēts ar tādām pašām slimībām kā pārējo partiju aparāti. Mums bija pat gadījumi, ka pieņēmām darbā laikraksta administrācijā cilvēkus, kuri pēc savas pārliecības piederēja pie bavāriešu tautas partijas. Toties viņi parādīja īstu profesionalitāti. īstenojot šādu politiku, laikraksta personāla sastāvā palielinājās kustības piekritēju skaits. Vairums darbinieku vēlāk kļuva par labiem nacionālsociālistiem, kas tālāk dzīvē un darbā parādīja uzticību jaunajai kustībai. Protams, ja mums bija jāizvēlas viens no diviem vienādi kvalificētiem darbiniekiem, — turklāt viens bija partijas biedrs, bet otrs nē, — tad izvēlējāmies pirmo. Taču nekad nepieņēmām darbā cilvēku tikai tādēļ, ka viņš ir partijas biedrs. Tā neatlaidība, ar kuru mūsu jaunais komercvadītājs īstenoja dzīvē šo principu, vēlāk nodrošināja mūsu kustībai lielus panākumus. Tikai pateicoties tam. inflācijas smagajos apstākļos, kad bankrotēja tūkstošiem uzņēmumu un laikrakstu, mūsu kustības komercvadībai bija augsts līmenis, un laikraksts "Völkische Beobachter" arvien vairāk nostiprinājās. Tieši šajā laikā šis laikraksts izveidojās par vienu no lielākajiem ikdienas preses izdevumiem.

1921. gads kļuva ievērojams ari ar to, ka, kļūstot par partijas vadītāju, panācu visu partijas uzņēmumu atsvabināšanu no jebkādas komiteju un koleģiālo organizāciju iejaukšanās. Tas bija ļoti svarīgi, jo citādi uzņēmumā nevarēja atrast nopietnu kandidatūru darbam. Nopietns darbinieks nekad nenāks strādāt uzņēmumā, ja zinās, ka tā darbībā jaucas neko nepratēji pļāpas, tēlojot darbību, bet patiesībā ieviešot nekārtību un haosu. Un visi šie "padomnieku" kungi bija spiesti aiziet. Viņiem nekas cits neatlika kā meklēt citus "pienākumus", kas tiem deva iespēju laiku pa laikam "kontrolēt", "inspirēt" utt. Tajā pašā laikā bija arī citu cilvēku kopums, kas nemitīgi meklēja jaunus projektus, plānus, idejas utt. Šo cilvēku augstākais ideāls bija radīt kaut kādas komitejas, kurām vajadzētu "okšķerēt", ko dara citi, un "kontrolēt". Šiem "komitejniekiem" pat galvā neienāca doma, ka cilvēkus tāda rīcība aizvaino. Es, protams, aizstāvēju godīgus un apzinīgus cilvēkus cīņā ar tādiem "komitejniekiem".

Labākais veids, kā atbrīvoties no līdzīgām komitejām, kas pieņem neizpildāmus lēmumus vai ir bezdarbīgas, bija piedāvāt to darbiniekiem kādu tiešām īstu darbu. Bija smieklīgi noskatīties, kā tādu komiteju locekļi acumirklī aizmuka no mūsu komitejām. Katrreiz, kad man līdzīgos gadījumos nākas saskarties ar pašreizējiem mūsu augsto valsts iestāžu darbiniekiem, tas manī izraisa smieklus.

1923. gada 9. novembrī varēja novērtēt mūsu darba rezultātus. Pirms četriem gadiem, kad pievienojos kustībai, tai nebija pat sava zīmoga. 1923. gada 9. novembrī partiju izformēja un tās īpašumu konfiscēja. Šajā laikā partijas kapitāls, ieskaitot arī laikraksta īpašumu, sastādīja vairāk nekā 170 tūkstošus zelta marku.

12. nodaļa: Arodbiedrību jautājums

Kustības straujā augšana piespieda mūs 1922. gadā ieņemt noteiktu pozīciju tādā jautājumā, kas līdz pat šim laikam nav pilnīgi atrisināts.

Nemitīgi meklējām metodes, ar kurām varētu ātrāk un vieglāk iekarot tautas masu sirdis. Taču vienmēr saskārāmies ar iebildumu, ka tik ilgi, kamēr strādnieku profesionālo un ekonomisko interešu aizstāvēšanā noteicēji ir mums naidīgi cilvēki, strādnieki nekad pilnīgi nepiederēs mums. Tas tiešām tā arī ir. Valda uzskats, ka uzņēmumā nodarbinātais strādnieks vispār nevar eksistēt, ja nav arodbiedrības biedrs. Lieta nav tikai tajā faktā, ka arodbiedrības aizsargā viņa ekonomiskās intereses. Galvenais ir tas, ka strādnieku vispār ilgi neturēs uzņēmumā, ja viņš nebūs arodbiedrības biedrs. Strādnieku lielākā daļa jau ir arodbiedrību biedri. Cīņā par noteiktu darba algas līmeni arodbiedrības panāca tarifu līgumu noslēgšanu. Neapšaubāmi, ka cīņas iznākums nāca par labu strādniekiem. Taču pieklājīgs strādnieks vienmēr izjutīs sirdsapziņas pārmetumus, ja saņems daudz augstāku darba algu, kādu ir panākusi arodbiedrība, bet pats šajā cīņā nepiedalīsies. Par šiem tematiem runāt ar vidējiem buržuāziskiem uzņēmējiem ir veltīgi. Uzņēmēji nesaprot (vai arī negrib saprast) ne šī jautājuma materiālo, ne arī morālo pusi. Viņi ir pārliecināti par to, ka viņu ekonomiskās intereses it kā prasa, lai strādnieki nebūtu organizēti. Un tāpēc uzņēmēji nav spējīgi kaut cik objektīvi spriest par šiem jautājumiem. Lūk, tāpēc nākas griezties pie cilvēkiem, kuri nav ieinteresētās personas, un par kuriem nevar teikt, ka viņi aiz kokiem neredz mežu. Šie labas gribas cilvēki saprot to, no kā ir atkarīga mūsu dzīve tagad un nākotnē.

Darba pirmajā daļā jau pietiekami sīki apskatīju arodbiedrību nepieciešamību, to mērķus un nozīmi. Mans viedoklis ir tāds, ka līdz tam laikam, kamēr radikāli nemainīsies darba devēju un darba darītāju savstarpējās attiecības, strādniekiem neatliks nekas cits, kā pašiem - līdztiesīgiem kontrahentiem - aizstāvēt savas ekonomiskās intereses. Norādīju, ka šīs savstarpējās attiecības mainīsies vai nu valsts pasākumu, vai arī visu iedzīvotāju pāraudzināšanas rezultātā. Darba pirmajā daļā attīstīju domu, ka strādnieku ekonomisko interešu aizsardzība lietderīga sabiedrībai kopumā, jo tā novērš sociālo netaisnību, kas spēj nodarīt sabiedrībai milzīgu ļaunumu. Vispār paskaidroju, ka arodbiedrības ir nepieciešamas tik ilgi, kamēr starp uzņēmējiem ir cilvēki, kas ne tikai neapzinās savus sociālos pienākumus, bet arī neizprot visprimitīvākās cilvēku tiesības. Turklāt nonācu pie neizbēgama secinājuma, ka, ja strādniekiem ir vajadzīga pašaizsardzība, tad tā ir iespējama, tikai strādniekiem apvienojoties arodbiedrībās.

Šāds mans viedoklis nemainījās arī 1922. gada. Taču tagad vajadzēja precīzi formulēt mūsu attieksmi pret šo problēmu. Nevarējām vairs turpmāk aprobežoties tikai ar mūsu pārliecības deklarēšanu: vajadzēja no tās izdarīt praktiskus secinājumus.

Bija nepieciešamas atbildes uz šādiem jautājumiem.

1. Vai arodbiedrības ir nepieciešamas?

2. Vai Vācijas nacionālsociālistiskajai partijai vajadzēja pašai darboties arodbiedrību jomā, vai saviem biedriem dot iespēju jebkādā citā formā piedalīties arodbiedrībās?

3. Kādam jābūt nacionālsociālistisko arodbiedrību raksturam? Kādi ir mūsu uzdevumi un mērķi?

4. Kā mēs panāksim tādu arodbiedrību?

Pirmais jautājums, manuprāt, jau ir pietiekami izklāstīts. Pašreizējos apstākļos arodbiedrības ir pilnīgi nepieciešamas. Uzskatu, ka tās pieder pie vissvarīgākajiem visas nācijas ekonomiskās dzīves iestādījumiem. Tām ir liela nozīme ne tikai valsts sociāli politiskajā dzīvē, bet arī tautas nacionāli politiskajā dzīvē. Ja plašu tautas masu vajadzības, pateicoties pareizai arodbiedrību organizācijai, tiktu patiešām pilnīgi apmierinātas un tajā pašā laikā tauta ar arodbiedrību starpniecību tiktu atbilstoši audzināta, tad tas tikai pastiprinātu tautas spēkus tās nelokāmajā cīņā par eksistenci.

Arodbiedrības vispirms ir nepieciešamas kā mūsu ekonomiskā parlamenta un nākamo tiesībkameru pamatakmeņi.

Otro jautājumu var tikpat viegli atbildēt. Ja jau arodkustībai ir liela nozīme, tad nacionālsociālisti te nevar aprobežoties tikai ar teorētiskām atbildēm; viņiem jāieņem praktiska pozīcija, bet tieši kāda pozīcija, - uz to jau ir grūtāk atbildēt.

Nacionālsociālistiskā kustība par savas darbības mērķi izvirza nacionālsociālistiskas valsts dibināšanu. Tāpēc nedrīkstam aizmirst, ka visas nākamās valsts iestādes jārada mūsu pašu kustībai. Būtu vislielākā kļūda domāt, ka pietiek pārņemt savās rokās tikai varu un tad acumirklī no nekā radīt jaunas iestādes. Taču jau iepriekš ir jāsagatavo šim nolūkam kadri. Ārējai formai te nav sevišķi lielas nozīmes, bet galvenā loma ir garam, kas piepilda šo formu. Nekas nav vieglāk kā, piemēram, ar pavēli diktatoriski uzspiest valsts iestādēm tādu vadības principu, kāds tiek praktizēts partijas organizācijās, t.i., vadoņa principu. Taču īsteni vitāla šī principa ieviešana būs tikai tad, ja to realizēs pakāpeniski, veicot nepieciešamo personu atlasi, kuri varēs būt vadoņi.

Tāpēc nevajag iedomāties, ka tūlīt no kāda portfeļa izvilktos jaunās valsts iekārtas projektus varēs uzreiz "ieviest dzīvē", kad notiks valsts varas pārņemšana. Kaut ko tamlīdzīgu var, protams, censties izdarīt, bet rezultāts nekad nebūs pietiekami labs; vairākumā gadījumu tā būs nedzīva bērna dzimšana. Tādi plāni atgādina tikai Veimāras Konstitūcijas rašanās apstākļus un mēģinājumu līdz ar to dāvināt vācu tautai arī jaunu karogu.

Tikai tam nebija nekāda sakara ar to, ko mūsu tauta bija piedzīvojusi pēdējā pusgadsimtā. Nacionālsociālistiskai valstij ir jāsargās no līdzīgiem eksperimentiem. Tai jārodas no sen jau pastāvējušām organizācijām, kurās jāvalda nacionālsociālistiskam garam.

Jau runājām, ka tieši tagadējās profesionālajās organizācijās, t.i., vispirms arodbiedrībās redzam mūsu nākamo ekonomisko kameru iedīgļus. Taču tam, lai nākamais centrālais ekonomiskais parlaments tiešām būtu nacionālsociālistiska iestāde, ir nepieciešams, lai jau tagadējos iedīgļos būtu jūtams nacionālsociālistiskais gars. Mūsu kustības iestādes jāpārveido par valsti, taču valsts arī nevar ar vienu sitienu no nekā uzburt noteiktas organizācijas, ja vien negribam, lai tie nebūtu nedzīvi veidojumi.

Raugoties no šī viedokļa, izriet secinājums, ka nacionālsociālistiskajai kustībai jāatzīst savas arodbiedrības nepieciešamība.

Minētais jautājums nacionālsociālistiskajai kustībai jārisina arī tāpēc, ka gan darba devējus, gan strādniekus nevar audzināt nacionālsociālistiskā garā tikai ar teorētisku uzdevumu risināšu, apelēšanu pie viņu sirdsapziņas u.tml. To var sasniegt tikai ikdienas cīņā, pārveidojot visus dzīves apstākļus. Tikai tā mūsu kustība var pāraudzināt abas lielās ekonomiskās grupas un satuvināt to viedokļus vissvarīgākajā jautājumā. Bez tāda iepriekšēja darba cerība radīt patiešām visas tautas interešu vienotību būtu vistīrākā ilūzija. Ir nepieciešams, lai mūsu pasaules uzskata lielie ideāli pakāpeniski iekļūtu visās dzīves jomās. Tikai tad izveidosies jauns dzīves stils, kuram būs stiprs pamats un kas nozīmēs, ka jaunais laiks ir patiešām iekšēji piepildīts.

Tāpēc kustībai ne tikai pozitīvi jāattiecas pret arodbiedrību ideju, bet tai arī jāizvirza uzdevums pāraudzināt visus piekritējus un partijas biedrus, lai viņi sagatavotu patiešām nākotnes nacionālsociālistisko valsti.

No augstāk teiktā izriet atbilde uz trešo jautājumu.

Nacionālsociālistiskajām arodbiedrībām nav jābūt šķiru cīņas orgāniem, bet gan tikai profesionālu pārstāvniecību orgāniem. Nacionālsociālistiska valsts nepazīst "šķiras". Politiskajā jomā tā zina tikai pilsoņus, kuriem ir pilnīgi vienādas tiesības un vienādi pienākumi. Blakus tiem ir valsts pavalstnieki, kuriem nav politisko tiesību.

No nacionālsociālpolitiskā viedokļa vadoties, arodbiedrību uzdevums nebūt nav noteiktu iedzīvotāju grupu saliedēšana valsts iekšienē un to pārvēršana šķirās, lai pēc tam valstī vadītu cīņu ar citām saliedētām iedzīvotāju grupām. Mēs nevaram uzskatīt, ka tāds ir arodbiedrību uzdevums. Nē, šo uzdevumu tām mākslīgi uzspieda marksisti tajā brīdī, kad viņi pārvērta arodbiedrības par savas cīņas ieroci. Arodbiedrībām nepiemīt "šķiru

cīņas gars"; tas ir raksturīgs marksistiem, kas tās pārvērta par ekonomisko ieroci, kuru internacionālais jūdaisms tagad lieto, lai sagrautu brīvo neatkarīgo nacionālo valstu saimnieciskos pamatus, iznīcinātu nacionālo industriju un tirdzniecību. Un līdz ar to tiek nospiestas brīvās tautas verdziskā atkarība.

Pretstatā tam, nacionālsociālistiskajām arodbiedrībām organizatoriski jāapvieno noteiktas nacionāli saimnieciskās dalībnieku grupas nolūkā nostiprināt nacionālo saimniecību un palielināt tās spēkus. Novēršot pastāvošās ļaunprātības, kas galu galā tikai kaitē nacionālajam tautas organismam kopumā, arodbiedrības cīnīsies pret visu to, kas nodara ļaunumu nācijai un tātad arī valstij un tajā skaitā saimniecībai.

Streiks nacionālsociālistiskajai arodbiedrībai nav līdzeklis, lai sagrautu vai satricinātu nacionālo ražošanu. Tas ir līdzeklis cīņā pret ļaunprātībām, kuras kaitē ražošanai un tātad arī sabiedrībai kopumā. Atsevišķa strādnieka darba ražīgums vienmēr ir atkarīgs no vispārtiesiskā un sociālā stāvokļa, kādu viņš ieņem saimnieciskajā procesā. Taču galarezultātā viņa darba ražīgums sekmēs ražošanas attīstību kopumā. Līdz ar to strādnieka personiskais liktenis ir arī atkarīgs, no visas saimniecības kā viena vesela uzplaukuma.

Darbaļaudīm - nacionālsociālistiem - jābūt pārliecinātiem, ka kapitālistiskas saimniecības uzplaukums nodrošina arī viņu personisko materiālo labklājību.

Darba devējiem - nacionālsociālistiem - jāapzinās, ka strādnieku laime un apmierinājums ir viņu pašu uzņēmumu tālāka uzplaukuma priekšnosacījums.

Gan strādnieki - nacionālsociālisti, gan arī darba devēji - nacionālsociālisti ir vienlīdz visas tautas pilnvarotie un aizstāvji.

Mūsu iekārta kā vieniem, tā arī otriem nodrošina maksimālu personisko brīvību viņu pienākumu izpildē. Tā dara to tāpēc, ka, kā liecina pieredze, katrs savus pienākumus veic jo labāk, jo viņam ir lielāka brīvība, un jo mazāk viņš tiek piespiests tos veikt. Pārmērīga piespiešana pienākumu pildīšanā tikai traucē spējīgāku un zinošāku cilvēku atlases procesu.

Lūk, tāpēc nacionālsociālistiskajām arodbiedrībām streiks ir līdzeklis, kuru var un vajag izmantot tikai līdz tam brīdim, kamēr vēl nepastāv nacionālsociālistiska tautiska valsts. Mūsu valsts uzņemsies itin visu pilsoņu tiesību aizsardzību un līdz ar to panāks nesaskaņu zušanu starp abām lielajām iedzīvotāju grupām, t.i., darba devējiem un strādniekiem. Tad arī pati cīņa, kas zināmā mērā samazina ražošanu un rada zaudējumu visai sabiedrībai, kļūs lieka. Mūsu ekonomiskajām kamerām valdība uzliks par pienākumu rūpēties par visas nacionālās ražošanas attīstības normālu gaitu un par visu trūkumu un kļūdu savlaicīgu novēršanu. Tas, ko tagad nevar novērst citādi kā miljonu cīņā, tad tiks izskausts tiesību kameru un saimnieciskā parlamenta sienās. Tiks pārtraukta uzņēmēju un strādnieku sīvā cīņa par darba algas tarifiem, turklāt nodarot milzīgu ekonomisku ļaunumu visai saimniecībai. Tad visas šīs problēmas kopīgi tiks risinātas iestādē, kura augstāk par visu vērtēs sabiedrības un valsts labumu kopumā un kurai nebūs nekāda cita kritērija.

Šajā un visās citās jomās valdīs dzelžainais likums, ka pirmajā vietā ir tēvija un tikai tad partija.

Nacionālsociālistisko arodbiedrību uzdevums ir savu biedru audzināšana tieši tādā garā un to sagatavošana šim daudz augstākajam mērķim, kuru var formulēt šādi: visu un katra kopīgs darbs tautas un valsts dzīves nodrošināšanai atbilstoši iedzimtajām spējām un to attīstībai, ko veicināja sabiedrība.

Uz ceturto jautājumu - kā mēs panāksim tādu arodbiedrību izveidošanu - savulaik bija īpaši grūti atbildēt.

Celt tukšā vietā ir vieglāk nekā būvēt, kad šeit jau pastāv kaut kas līdzīgs. Ja noteiktā vietā vēl nav konkrētās nozares uzņēmuma, tad to izveidot ir viegli. Ievērojami grūtāk ir nodibināt uzņēmumu, ja tam līdzīgs uzņēmums jau tur darbojas. Taču vēl grūtāk ir nodibināt uzņēmumu līdztekus, kad īsti uzplaukt var tikai viens no tiem. Tādā gadījumā iniciatora uzdevums ir ne tikai nostiprināt savu jauno uzņēmumu, bet arī darīt visu iespējamo, lai konkrētajā vietā iznīcinātu jau esošo uzņēmumu.

Nacionālsociālistisko arodbiedrību pastāvēšana blakus citām arodbiedrībām ir bezjēdzīga. Nacionālsociālistiskajai arodbiedrībai jāapzinās savi lielie uzdevumi un neapšaubāmi jābūt neiecietīgai pret paralēlām un it īpaši naidīgām organizācijām. Mūsu arodbiedrībai jāizvirza sev mērķis līdz beigām pastāvēt ar savu "es", izmantojot izņēmuma stāvokli. Šajā jomā mums arī nevar būt nekādu vienošanos un nekādu kompromisu ar radniecīgiem centieniem. Nē, vispirms ir nepieciešams sevišķs prasīgums attiecībā uz mums pašiem.

Lai to sasniegtu, bija iespējami tikai divi ceļi.

1. Varēja sākt organizēt savas arodbiedrības un pēc tam pakāpeniski uzsākt cīņu ar internacionālajām marksistiskajām arodbiedrībām.

2. Varēja sākt iespraukties marksistiskajās arodbiedrībās un pacensties piepildīt tās ar jaunu garu, radot ieroci cīņai par jauno pasaules uzskatu.

Pirmais ceļš bija nepieņemams šādu apsvērumu dēļ: tolaik mums bija ļoti niecīgi finansu līdzekļi. Arvien pieaugošā inflācija arī stāvokli ap grūtināja, un līdz ar to šajos gados bija grūti runāt par kaut kādiem jūtamiem labumiem, ko arodbiedrības varētu nodrošināt saviem biedriem. Ievērojot to, strīdnieki neredzēja īpašu jēgu maksāt arodbiedrībām biedru naudu. Arī jau esošās marksistiskās arodbiedrības atradās uz sabrukuma robežas, kuras no izputēšanas glāba tikai Kuno kunga ģeniālā Rūras akcija, kas pēkšņi arodbiedrībām uzdāvināja miljonus marku. Tieši šo "nacionālo" reihskancleru būtībā jāuzskata par marksistisko arodbiedrību glābēju.

Mums tolaik tādu finansiālo iespēju nebija. Taču tādas arodbiedrības, kuras naudas trūkuma dēļ nebija spējīgas sniegt strādniekiem materiālo atbalstu, nevarēja cerēt arī uz to, ka tās kāds atbalstīs. Un beidzot, būtiska nozīme bija tam apstāklim, ka jaunu arodbiedrību radīšanu nedrīkstēja uzticēt parastiem, viduvējiem darbiniekiem.

Vispār šīs problēmas risināšanā jautājumam par vajadzīgiem (derīgiem) cilvēkiem bija milzīga nozīme. Tolaik manā rīcībā nebija neviena cilvēka, kuram būtu varējis uzticēt šī ļoti svarīgā uzdevuma risināšanu. To, kas prastu šajā laikā tiešām sašķelt marksistiskās arodbiedrības un šīs šķiru cīņas iznīcinātājmašīnas vietā nodibināt nacionālsociālistiskās arodbiedrības, būtu varējis nosaukt par vienu no mūsu tautas dižākajiem cilvēkiem. Un šī cilvēka krūšu tēls kādreiz atrastos Rēgensburgas Valhallā.

Taču diemžēl nezināju nevienu cilvēku, kurš būtu piemērots šāda mērķa īstenošanai.

Būtu pilnīgi nepareizi uzskatīt, ka arī internacionālo arodbiedrību priekšgalā tagad atrodas pilnīgi viduvēji cilvēki. Tas neko nepierāda, jo, kad savulaik dibinājās šīs arodbiedrības, nekādas līdzīgas organizācijas nepastāvēja. Turpretī tagad nacionālsociālistiskajai kustībai nākas cīnīties pret sen pastāvošo un plašo organizāciju. Tam, kurš grib cīņā uzvarēt, jābūt stiprākam par to, kas tikai aizsargā savas pozīcijas. Tagad marksistisko arodbiedrību cietokšņus viegli var noturēt arī visviduvējākie darboņi. Bet, lai sekmīgi šturmētu un ieņemtu šos cietokšņus, ir nepieciešama mežonīga enerģija, ģeniālas cilvēku spējas. Bezmērķīgi būtu strīdēties ar likteni, kamēr vēl nav atradies tāds cilvēks un vēl bezjēdzīgāk būtu ieņemt šos cietokšņus, balstoties tikai uz tāda cilvēka surogātu.

Šajā gadījumā jāievēro, ka dzīvē reizēm labāk atlikt kāda jautājuma risināšanu nekā ķerties pie tā ar nepiemērotiem līdzekļiem.

Bija vēl viens apsvērums, kuru nevajadzētu saukt par demagoģiju. Man bija un arī tagad ir stingra pārliecība, ka ir bīstami lielu principiāli politisku cīņu pārāk agri saistīt ar ekonomiskām problēmām. Tas it īpaši attiecas uz vācu tautu. Te ekonomiskā cīņa tūlīt novirzīs enerģiju no politiskās cīņas. Ja vācietis pārliecināsies, ka taupīgi dzīvojot, viņš varēs iegādāties sev mazu mājiņu, viņš tūlīt pat centīsies šo mērķi sasniegt. Viņam vairs neatliks laika politiskajai cīņai pret tiem, kuri pēc neilga laika, protams, pratīs atņemt pēdējos grašus, kurus viņš būs ieekonomējis, taupīgi dzīvojot. Tā vietā, lai tiešām cīnītos līdz uzvarai par saviem politiskajiem mērķiem un pārliecību, vācietis, rūpējoties par savu mājiņu, būs apsēdies starp diviem krēsliem.

Nacionālsociālistiskajai kustībai tagad stāv priekšā lielāko cīņu sākums. Tai jākoncentrē visa uzmanība un enerģija programmas ideālu izstrādes pabeigšanai un cīņai par to īstenošanu. Turklāt cīņas panākumi iespējami tikai tajā gadījumā, ja šai cīņai varēsim veltīt visus spēkus.

To, cik uzmanības novirzīšana no saimnieciskajām problēmām stipri paralizē aktivitāti politiskajā cīņā, vislabāk pierāda klasisks piemērs.

Vācijas revolūciju 1918. gada novembrī veica ne jau ar arodbiedrību spēkiem, bet pret tām. Vācijas buržuāzija neveda nekādu politisku cīņu par labāku nākotni tāpēc, ka tā labākas nākotnes pietiekamu garantiju saskatīja saimnieciskajā izaugsmē.

No šīs pieredzes jāmācās, jo ar mums var notikt tas pats. Jo vairāk sasprindzināsim kustības spēkus politiskajai cīņai, jo ir ticamāk, ka gūsim panākumus visās jomās. Taču, ja priekšlaicīgi apgrūtināsim savu kustību ar arodbiedrību jautājumiem, pārceļotāju politikas jautājumiem un citām līdzīgām problēmām, tad no tā mūsu lietai kopumā labuma nebūs. Visas šīs problēmas pašas par sevi ir ļoti svarīgas, bet tās īsti atrisināt varēsim tikai tad, kad būs iespējams izmantot politisko varu. Līdz tam laikam problēmas var tikai paralizēt mūsu politisko varu. Līdz tam laikam šīs problēmas var tikai paralizēt mūsu kustības enerģiju. Jo priekšlaicīgāk uzmanība tiks pievērsta minētām problēmām, jo vairāk tā kaitēs kustībai un vēl vairāk vājinās cīņas gribu politiskās kārtības kardinālā pārveidē. Šādā situācijā ir pilnīgi iespējams, ka arodbiedrības sāktu novirzīt politisko kustību no pareizā ceļa, lai gan mūsu principiālie politiskie uzskati nosaka arodbiedrību kustības attīstības ceļus.

Nacionālsociālistiskās arodbiedrības var dot jaunajai kustībai un tautai patiesu labumu, tikai tajā gadījumā, ja tajās jau būs tik stipri iesakņojušās mūsu idejas, ka tām vairs nepastāvēs briesmas iekļūt marksisma tīklos. Tāpēc mums nav vajadzīgas tādas nacionālsociālistiskas arodbiedrības, kuras tikai vienkārši konkurē ar marksistiskajām arodbiedrībām. Labāk būtu, ja tādu arodbiedrību vispār nebūtu. Mums ir nepieciešamas tādas arodbiedrības, kuras spētu pieteikt pret marksistiskajām arodbiedrībām ne tikai organizatorisko, bet arī idejisko cīņu. Tām jāprot dot izšķirošais trieciens marksistiskajām arodbiedrībām kā šķiru cīņas organizācijām un šķirisko ideju pārstāvēm. Mūsu arodbiedrībām jāizspiež marksistiskās arodbiedrības un pašām jākļūst par organizācijām, kuras pārstāvētu vācu pilsoņu profesionālās intereses.

Visi šie uzskati toreiz bija un tagad ir vēl arī pretrunā ar pašu arodbiedrību dibināšanu, - vai tad pēkšņi parādītos tāds cilvēks, kuram liktenis būtu lēmis atrisināt tieši šo problēmu?

Tātad ir palikušas vairs tikai divas pēdējās iespējas: vai nu ieteikt saviem biedriem izstāties no arodbiedrībām, vai arī dot padomu viņiem palikt tajās un veikt to iekšienē postošu darbu pret marksismu.

Es vispār rekomendēju otro ceļu.

1922. - 1923. gadā to varēja droši ieteikt. Arodbiedrībās iestājušos biedru skaits bija salīdzinoši neliels, bet finansiālais labums no biedru naudām nebija nekāds sakarā ar inflāciju. Mēs arodbiedrībām nodarījām ļoti būtisku kaitējumu, jo mūsu biedri, kuri bija iestājušies arodbiedrībās, tur veica visasākās kritikas politiku un iekšējo rindu šķelšanu.

Izšķiroši uzstājos pret mēģinājumiem radīt mazas arodbiedrības, kas jau no paša sākuma neizbēgami būtu nolemtas neveiksmei. Uzskatīju par īstu noziegumu atņemt strādniekiem arodbiedrību biedru naudas veidā kaut vai nelielu daļu no viņu pieticīgās darba algas tādai organizācijai, par kuras lietderību nebiju pārliecināts.

Ja kāda jauna politiska partija parādās un ātri pazūd, tad tā nav nelaime. Nereti no tā ir pat tikai labums. Jebkurā gadījumā tur nevienam nav tiesību sūdzēties: kas iemaksā biedra naudu kādas politiskās partijas labā, tas vienmēr dod savu naudiņu it kā "à fonds perdu". Taču tam, kurš biedru naudu iemaksā arodbiedrības kasē, ir tiesības prasīt, lai arodbiedrība patiešām viņam kaut ko nebūt palīdz. Ja konkrētajai arodbiedrībai nav nekādu izredžu to izdarīt, tad tādu arodbiedrību organizatori ir meļi vai vismaz vieglprātīgi cilvēki.

Lūk, ievērojot visus šos apsvērumus, mēs rīkojāmies 1922. gadā. Daži mani pretinieki uzskatīja, ka labāk saprot stāvokli nekā es, un sāka dibināt savas arodbiedrības. To, ka aizstāvējām augstāk minēto viedokli, viņi paziņoja par mūsu aprobežotības pierādījumu. Taču pagāja pavisam neilgs laiks, un viņu nodibinātās jaunās arodbiedrības pilnīgi pazuda no zemes virsas. Tādējādi viņi tāpat palika bez savām arodbiedrībām kā arī mēs. Starpība bija tikai tāda, ka mēs nebijām pievīluši ne sevi, ne citus.

13. nodaļa: Vācijas ārpolitika pēc pasaules kara

Jau pirms revolūcijas ārējās politikas vadība Vācijā bija pietiekami juceklīga un tai nebija nekādas noteiktas principiālas līnijas — sevišķi, ja runa bija par mērķtiecīgas savienības veidošanu ar citām valstīm. Pēc revolūcijas šis sajukums ne tikai turpinājās, bet kļuva vēl draudīgāks. Pirmskara laikā bija konstatējama vienkārši nepietiekama lietu izpratne un šajā apstāklī var redzēt mūsu aplamās ārpolitikas cēloni. Pēc kara beigām šo cēloni nākas saskatīt labas gribas un godīguma trūkumā. Galu galā ir pilnīgi dabiski, ka tās aprindas, kas, pateicoties revolūcijai, ieraudzīja īstenotus savus graujošos mērķus, pilnīgi nebija ieinteresētas ieturēt tādu ārējo politiku, kas galarezultātā varētu novest pie brīvas vācu valsts atdzimšanas. Šāda notikumu attīstība būtu pretrunā ar visu novembra nozieguma iekšējo jēgu, jo varētu pārtraukt vācu saimniecības un darbaspēka pāriešanu internacionālā kontrolē, kas, protams, nebūt neietilpst novembra noziedznieku plānos. Bet tas vēl nav viss. Ja jaunās Vācijas ārējā politika patiešām būtu virzīta uz to, lai Vācija atgūst brīvību, tas varētu radīt tiešus draudus pašreizējās varas pārstāvjiem valsts iekšienē. Katrs tiešām liels panākums ārējās politikas jomā ar dzelžainu nenovēršamību ved pie analoģiska rezultāta iekšpolitikā.

Taču nopietna nācijas atdzimšanas politika vispār nav iespējama, ja pirms tam valsts iekšienē nav nostiprinājusies nacionālā ideja. Ja valsts uzsāk nopietnu cīņu par savu nacionālo neatkarību un brīvību, tas nenovēršami rada nacionālas pašapziņas kāpinājumu, nacionālo jūtu nostiprināšanos, kas savukārt nevar nepastiprināt pretošanos antisociāliem elementiem valsts iekšienē.

Parastā, pelēkā miera laikā tauta salīdzinoši pazemīgi pārcieš tādu kārtību un pacieš tādus valdniekus, kādus ne par ko necietīs nacionālā kāpinājuma periodā.

Šādos vētrainos periodos tauta uzgriezīs muguru šiem cilvēkiem un bieži vien izrādīs arī tādu pretestību, kāda tiem var kļūt liktenīga. Atcerēsimies piemēru par to, kāda bija Vācijas sabiedriskā doma pret spiegošanas bīstamību kara sākumā. Šajā laikā notika īsts cilvēcisko kaislību sprādziens; nonāca pat līdz baltkvēlei, un sākās spiegu vajāšana, kas dažkārt kļuva pat netaisnīga. Bet vienlaikus katrs viegli sapratīs, ka arī ilgo miera laika gadu garumā pastāvēja spiegošanas draudi, un varbūt tie bija pat lielāki nekā kara dienās. Taču parastajos ikdienas apstākļos šiem draudiem neviens nepievērsa uzmanību.

Valsts parazītiem, kuri1 uzkāpa tronī, pateicoties novembra notikumiem, piemīt ļoti izsmalcināts pašsaglabāšanās instinkts. Viņi ļoti labi saprot, ka gadījumā, ja Vācija ieturētu gudru ārējo politiku un spētu noslēgt tai nepieciešamo savienību ar citām valstīm, tas novestu pie mūsu tautas nacionālās atbrīvošanās kāpuma un pēc tam izraisītu tādu nacionālo kaislību sprādzienu, kurš viegli varētu novest pie pašu novembra noziedznieku iznīcināšanas.

Tādēļ arī kopš 1918. gada mūsu vadošie valdības slāņi ietur tādu ārējo politiku, kura ir ārpus katras kritikas. Izsekojot šo politiku, nākas secināt, ka šie slāņi gandrīz vienmēr un visur plānveidīgi darbojas pret vācu nācijas interesēm.

Pirmajā acu uzmetienā var likties, ka valdošo slāņu darbībai šajā laukā nav nekāda plāna un sistēmas. Taču, ielūkojoties šajās darbībās dziļāk, būs skaidri redzams, ka mūsu priekšā ir to noziedzīgo metožu pēctecīgs turpinājums, kurām 1918. gada beigās pirmoreiz atklāti pieslējās novembra revolūcija.

Protams, mums šeit jāsaskata atšķirība starp atbildīgo jeb, precīzāk, "tiesīgo būt atbildīgiem" valsts vadoņu un vadītāju pozīciju, vidusmēra parlamentārā politikāņa pozīciju un milzīgās, bezatbildīgās, ar aitas pacietību apveltītās tautas nometnes pozīciju.

Vieni ļoti labi zina, ko grib; tie ir valsts vadītāji. Citi šādu politiku atbalsta vai nu tāpēc, ka zina, ko grib, vai arī tāpēc, ka gļēvulība tiem traucē uzsākt nopietnu cīņu pret to, ko viņi paši savos sirds dziļumos atzīst par kaitīgu. Tie ir vidējie parlamenta politikāņi. Nu, un trešie, t.i., iedzīvotāju pamatmasa pakļaujas neizpratnes un muļķības dēļ.

Kamēr nacionālsociālistiskā vācu strādnieku partija bija tikai neliela un mazpazīstama organizācija, ārējās politikas problēmām mūsu piekritēju acīs bija tikai otršķirīga nozīme.

Turklāt jaunā kustība vienmēr ir uzsvērusi, ka ārējā neatkarība un tautas brīvība nekrīt no zilām debesīm un nevar nākt kā šīs zemes varas pārstāvju dāvana; tā vienmēr ir tikai pašas tautas visu iekšējo sprieguma spēku auglis. Tautas nacionālās atbrīvošanās pacēluma patiesais priekšnosacījums ir visu to cēloņu iepriekšēja novēršana, kas sekmēja mūsu sagrāvi, un tās nometnes iznīcināšana, kas Vācijas sagrāvi izmanto savtīgos nolūkos.

Tas pilnībā izskaidro to, kāpēc jaunā kustība iesākumā galvenokārt koncentrējās uz iekšējās politikas problēmām un nevarēja vēl pienācīgu uzmanību veltīt ārējās politikas problēmām.

Tad, kad šī kustība paplašinājās un pārstāja būt neliela un maznozīmīga organizācija, tiklīdz mēs kļuvām par lielu partiju, uzreiz radās nepieciešamība noteikt pozīciju arī ārējās politikas jautājumos. Bija jāizstrādā ārējās politikas tēzes, kuras ne tikai nebūtu pretrunā ar mūsu pasaules uzskata pamatiem, bet gan tieši izrietētu no tā.

Mūsu tautai trūkst pietiekamas ārējās politikas skolas. Tādēļ jaunās kustības sevišķi svarīgs pienākums ir parādīt tās vadoņiem un arī visiem daudzajiem piekritējiem ārpolitikas problēmu izpratnes pamatmetodi. Bez tā praktiski nav iespējams sagatavoties tiem pasākumiem, kādi nepieciešami, lai mūsu tauta varētu ar laiku atgūt savu neatkarību un pilnīgu valstisko suverenitāti.

Pats svarīgākais un galvenais, kas mums jāatceras, ir tas, ka ārējā politika ir tikai līdzeklis ceļā uz mērķi; pats mērķis ir tikai viens — lai mūsu tautai būtu labums. Ārējā politika var un tai jāvadās tikai no viena apsvēruma: vai šāds pasākums ir derīgs tavai tautai, vai tas dos tai labumu tagad un nākotnē, vai arī sagādās tikai zaudējumus?

Tas ir vienīgais kritērijs, no kura var vadīties. Visi pārējie kritēriji — partiju un politiskie, reliģiskie, ari humānie apsvērumi utt. — pilnīgi atkrīt.

Kāds bija vācu ārējās politikas uzdevums pirms kara? Lai nodrošinātu mūsu tautas un tās bērnu iztiku uz šīs zemes, Vācijai vajadzēja veikt atbilstošu politiku un panākt noderīgus sabiedrotos. Galu galā arī pašlaik Vācijas ārējās politikas uzdevums ir tāds pats. Pastāv tikai šāda atšķirība: līdz karam varējām cīnīties par vācu nācijas saglabāšanu un nostiprināšanu, balstoties uz tolaik pastāvošās neatkarīgās valsts spēku; tagad nākas atkal no sākuma panākt mūsu valstiskās neatkarības atjaunošanu un līdz ar to radīt priekšnosacījumus tālākai pareizai ārpolitikai, kura nākotnē varētu nodrošināt vācu tautas iztiku un nostiprināšanos.

Citiem vārdiem, mūsdienu Vācijas ārējās politikas mērķis ir sagatavot apstākļus, kas nepieciešami mūsu valsts neatkarības un brīvības atjaunošanai.

Turklāt visu laiku jāpatur prātā šāds kardināls apsvērums. Lai tauta iegūtu iespēju nākotnē izcīnīt sev neatkarību, nebūt nav nepieciešams, lai tā pilnībā saglabātu savas valstiskās teritorijas vienotību. Bez tā var arī iztikt. Daudz svarīgāk ir, lai tā saglabātu kaut nelielu savas valstiskās teritorijas tādu daļu, kas ir pilnīgi brīva. Tad šī nelielā teritorija var kļūt par visas nācijas ideju nesēju un uzņemties visas tautas atbrīvošanas cīņas sagatavošanu, ieskaitot arī bruņotu cīņu par brīvību un neatkarību.

Ja simtmiljonu tauta, lai saglabātu savu valstisko vienotību, ir gatava pazemīgi paciest verdzības jūgu, tas ir daudz sliktāk par to, ja tāda valsts un tāda tauta būtu sadrumstalota, bet būtu palikusi kaut viena neliela tautas daļa, kas saglabājusi pilnīgu brīvību. Protams, ir jāpieņem, ka šī tautas daļa apzināsies savu svēto misiju un būs gatava ilgi un neatlaidīgi cīnīties ne tikai par savas tautas garīgo un kultūras vienotību, bet arī dzimtenes atbrīvošanas militāro gatavību un to tautas daļu apvienošanu, kuras piemeklējusi nelaime būt svešzemju verdzībā.

Līdzīgos gadījumos vajag droši novirzīt otrajā plānā apsvērumus par šo otršķirīgo teritoriju atgūšanu un sakoncentrēt visus spēkus, lai atgūtu

pilnīgu brīvību un patiesu neatkarību galvenajai teritorijai. Atgūt zaudētās provinces, atjaunot pilnīgu valstisko vienotību, ieskaitot visas atrautās drumslas, — tas nav atkarīgs tikai no apspiesto tautu vēlmēm, tikai no patstāvību saglabājušo teritoriju protestiem. Tas izdarāms tikai tad, ja teritorijās, kuras vairāk vai mazāk saglabājušas savu valstisko suverenitāti, atradīsies pietiekami reāli speķi, lai izcīnītu tēvzemes atjaunošanu tās iepriekšējās robežās.

Lai ar laiku atgūtu zaudētās teritorijas, jāprot ar visiem spēkiem nostiprināt valsts atlikušās brīvās daļas, visās sirdīs jāprot nostiprināt nesatricināmu apņemšanos par katru cenu izkalt jaunu spēku un īstajā brīdī sākt cīņu par visas tautas atbrīvošanu un apvienošanu. Mūsu secinājums ir šāds: jautājums par atrauto apgabalu atgūšanu ir pagaidām jāatliek un visa uzmanība jākoncentrē uz to, lai nostiprinātu atlikušās teritorijas; jāpanāk, lai šīs teritorijas atgūtu īstu politisko neatkarību un radītu to spēku, bez kura nekad neizdosies novērst svešzemju uzvarētāju nodarīto netaisnību.

Lai nācijas klēpī atgūtu atrautās teritorijas, nepietiek tikai ar viskarstākajiem protestiem. Ir vajadzīgs ļoti ass zobens. Šī zobena uzasināšana ir iekšējās politikas uzdevums. Radīt situāciju, kas ļauj to darīt un palīdz atrast jaunus sabiedrotos, ieroču brāļus, ir valsts ārējās politikas uzdevums.

* * *

Šī darba pirmajā daļā sīki apskatīju mūsu pirmskara laika ārējās politikas nekonsekvenci. No visiem četriem iespējamiem ceļiem, lai cīnītos par mūsu tautas saglabāšanu un uzturēšanu, valdība izvēlējās ceturto ceļu, t.i., visnelabvēlīgāko. Tā vietā, lai iegūtu jaunas zemes Eiropā, valdība nolēma turpināt iekarot kolonijas un nostiprināt starptautisko tirdzniecību. Cerot tādā veidā izvairīties no kara, valdība kļūdījās vēl vairāk. Cenšoties apsēsties uz visiem krēsliem reizē, Vācijas valdība patiesībā nokrita un palika sēžot zemē. Atmaksa par šo pašos pamatos nepareizo ārpolitiku arī bija karš.

No darba pirmajā daļā aprakstītajām iespējām vienīgā pareizā būtu bijusi trešā iespēja: ceļš uz Vācijas nostiprināšanos kontinentā, iegūstot sev jaunas teritorijas Eiropā.

Ja būtu gājuši pa šo ceļu, pēc kāda laika varētu papildināt šo taktiku ar koloniālo teritoriju iegūšanu. Šo politiku varēja īstenot vai nu savienībā ar Angliju, vai arī sasprindzinot pašu valsts militāro spēku tik lielā mērā, ka mēs būtu spiesti uz gadiem 40 - 50 pilnīgi atvirzīt otrajā plānā visus kultūras uzdevumus. Sliktākajā gadījumā arī tas būtu pilnīgi attaisnojies. Gandrīz vienmēr jebkuras nācijas kultūras nozīme ir saistīta ar tās politisko brīvību un neatkarību. Ja nav neatkarības, nav arī kultūras. Tas nozīmē, ka nav tādu upuru, kuri būtu pārāk lieli, ja bez tiem nevar nodrošināt nācijas politisko neatkarību un brīvību. Ja arī uz laiku kultūras attīstība nedaudz atpaliks, jo nāksies pārāk lielus līdzekļus piešķirt bruņojumam, tad pēc kāda laika tas atmaksāsies ar uzviju. Parasti tā arī notiek, un pēc ļoti spēcīga valsts spēku sasprindzinājuma tās neatkarības saglabāšanas interesēs neizbēgami iestājas atslābums un vajadzīgos līdzekļus atkal var novirzīt kultūrai. Tieši šādā laikā atkal sākas gigantisks kultūras uzplaukums, un valsts viegli panāk nokavēto.

No persiešu kara sasprindzinājuma sākās Perikla laika uzplaukums. Pēc pūniešu kariem sākās izcils kultūras uzplaukums Romas valstī.

Protams, tādas problēmas risināšanu kā jautājums par nepieciešamību pakļaut visus tautas centienus vienam vienīgam uzdevumam — nāka majam karam — nevar uzticēt parlamenta vairākumam, kas sastāv no muļķiem un slaistiem.

Pakļaut tautas dzīvi vienam vienīgam uzdevumam — militārai cīņai nākotnē — varēja Fridriha Lielā tēvs. Taču mūsu pašreizējā ebrejiski demokrātiskā parlamentārisma tēviem tāds uzdevums nav pa spēkam.

Jau tādēļ vien Vācijas gatavošanās jaunu zemju iekarošanai Eiropā pirmskara laikā varēja būt visai nenozīmīga. Šo uzdevumu atrisināt, ja nav vajadzīgo sabiedroto, bija ārkārtīgi grūti.

Tā kā pie mums pat dzirdēt negribēja par plānveidīgu gatavošanos karam, tad nolēma vispār atteikties no jaunu zemju iekarošanas Eiropā un izvēlējās koloniālās un tirdzniecības politikas ceļu, tādējādi atsakoties no vienīgās iespējami lietderīgās savienības ar Angliju.

Turklāt vēl iemanījās saraut attiecības ar Krieviju, neskatoties uz to, ka politikai, kas par savu uzdevumu izvirza cīņu ar Angliju, loģiski būtu jānoved pie savienības ar Krieviju. Galu galā mēs iesaistījāmies karā visu pamesti un nelaimīgā savienībā ar sevi pārdzīvojušo Habsburgu valsti.

* * *

Raksturojot mūsu ārpolitiku, jāpiebilst, ka tajā ir pilnīgi neiespējami atrast kaut kādu noteiktu un saprotamu kopējo līniju. Līdz karam Vācijas valdība gāja ceturto iespējamo ceļu, tomēr nebūdama pietiekami konsekventa. Taču kopš revolūcijas pat ar bruņotu aci nav iespējams saskatīt kaut cik noteiktu ārējās politikas līniju. Vācijas tagadējā ārpolitika vēl vairāk nekā līdz karam ir absolūti juceklīga un nepārdomāta. Tajā var atrast tikai vienu virzienu, t.i., sistemātiskus centienus radīt tādu stāvokli, lai mūsu tauta nekad nevarētu piecelties kājās.

Aukstasinīgi analizējot pašreizējo spēku samēru Eiropā, nākas izdarīt šādus secinājumus.

Jau trīssimt gadu mūsu kontinenta vēsturi noteica galvenokārt Anglijas mēģinājumi izveidot tādus valstu grupējumus Eiropā, kas līdzsvarotu viens otru un līdz ar to nodrošinātu Anglijas aizmuguri, dodot tai rīcības brīvību pasaules politikā.

Kopš karalienes Elizabetes laikiem britu diplomātijas tradicionālā tendence (Vācijā analoģisku tradīciju centās radīt prūšu armija) bija neļaut nevienai Eiropas lielvalstij pacelties augstāk par kādu noteiktu līmeni.

Cīņā par šo mērķi Anglija izmantoja visus līdzekļus, neatsakoties pat no kariem. Šie līdzekļi bija ļoti dažādi atkarībā no stāvokļa pasaulē vai izvirzītā mērķa. Taču Anglija vienmēr izrādīja nesatricināmu noteiktību un apņēmību. Jo grūtāks ar laiku kļuva Anglijas stāvoklis, jo ar lielāku neatlaidību britu valstsvīri centās panākt, lai Eiropas valstis noteikti līdzsvarotu viena otru un savstarpējā sāncensībā neizbēgami paralizētu savus spēkus. Kad Ziemeļamerika atdalījās no Anglijas, tā uzsāka vēl neatlaidīgākus mēģinājumus saglabāt Eiropā līdzsvaru, kuram vajadzēja nodrošināt Anglijas aizmuguri. Kad Spānija un Nīderlande bija iznīcinātas kā jūras lielvalstis, Anglija visus spēkus koncentrēja pret uzplaukstošo Franciju, lai līdz ar Napoleona I gāšanu tā Francijas militārās hegemonijas draudus varēja uzskatīt par likvidētiem.

Britu valstiskā prasme pret Vāciju vērsās tikai pamazām. Šis process attīstījās ļoti lēni. Pirmkārt, kamēr Vācija vēl nebija apvienojusies, tā nevarēja Anglijai radīt kaut cik ievērojamas briesmas. Otrkārt, plašo tautas masu sabiedriskā doma, kas bija izveidojusies ilgstošas propagandas rezultātā, mainījās ārkārtīgi lēni. Valstsvīru runas ir ļoti lietišķas; savukārt plašā propaganda vairāk apelē pie tautas masu jūtām. Tādēļ arī propagandas radītie noskaņojumi ir daudz stabilāki. Lai tos pārveidotu, vajadzīgs ilgāks laiks. Mēdz būt tā, ka valstsvīri, kas veido savas valsts likteņus, jau ir paguvuši atrast jaunus plānus un jaunas idejas, bet tautas masas vēl aizvien ir veco ideju gūstā; viņas lēni un pakāpeniski jāpārliecina un jāpievērš jaunajam ceļam atbilstoši valsts vadītāju jaunajiem plāniem.

Pamatos savu jauno nostāju pret Vāciju Anglija noteica jau 1870. - 1871. gadā. Līdz ar Amerikas ekonomiskā nozīmīguma palielināšanos un Krievijas politiskās ietekmes pieaugumu, Anglija vairākkārt pārdzīvoja svārstīšanās periodus attieksmē pret Vāciju. Par nožēlu, Vācija neprata izmantot šos brīžus, un arvien vairāk nostiprinājās Anglijas naidīgā pozīcija pret mums.

Anglija sāka saskatīt Vācijā to valsti, kurai, pateicoties ārkārtīgi straujajai industrializācijai, bija tik milzīga nozīme tirdzniecībā un politikā, ka tā jau sāka mēroties spēkiem ar pašu Lielbritāniju. Vācijas valstsvīri savukārt par augstāko gudrību uzskatīja savu tā saucamo ideju par

saimnieciskās ietekmes "iekarošanu miera ceļā". Angļu politiķu skatījumā šie Vācijas politikas plāni nozīmēja pierādījumu, ka jāorganizē Vācijai iespējami lielāka pretestība. Drīz vien, protams, angļu pretestība izpaudās vispusīga uzbrukuma formā, jo Anglijas politikas mērķis nekad nav bijis apšaubāms miers; tās mērķis vienmēr ir bijis nodrošināt savu, t.i., britu kundzību pasaulē. Saprotams, ka Anglija sāka domāt par to, lai cīņā pret Vāciju izmantotu absolūti visus iespējamos sabiedrotos, kādi vien militārajā ziņā varētu būt noderīgi šim mērķim. Arī tas atbilda senai Anglijas tradīcijai, t.i., lietišķi novērtēt pretinieka spēkus un neradīt sev ilūzijas par pašas spēku. Šīs angļu politikas pazīmes pie mums tika raksturotas kā "nekaunīgas"; tas nav pārāk gudri jau tā vienkāršā iemesla dēļ, ka jebkura kara organizēšana ir jāvērtē no lietderības viedokļa, bet nevis vadoties no varonīgām frāzēm.

Nevienas valsts diplomātijas uzdevums nav visvaronīgākā veidā novest savu tautu līdz sakāvei. Taču uzdevums ir nodrošināt tautai tālāku pastāvēšanu, lai ari tiktu izmantoti visprozaiskākie līdzekļi. No šī viedokļa raugoties, lietderīgs ir katrs līdzeklis, kas ved pie mērķa. Neizmantot kādu līdzekli nozīmētu aizmirst savu māju un izdarīt noziegumu pret savu tautu.

Tikai līdz ar novembra revolūcijas uzvaru Vācijā Anglija varēja mierīgi uzelpot un uzskatīt, ka vācu hegemonijas briesmas pasauli neapdraudēs ilgu laiku.

Tomēr Anglija nebūt nav ieinteresēta, lai Vācija pilnīgi pazustu no Eiropas kartes. Tieši pretēji, Vācijas drausmīgā sagrāve 1918. gada novembrī radīja britu diplomātijai pilnīgi jaunu situāciju, kuru pirms tam neviens neuzskatīja par iespējamu.

Četrarpus gadus britu impērija cīnījās pret vienas noteiktas koloniālās valsts, t.i., Vācijas šķietamo pārsvaru. Un pēkšņi sākas katastrofa, kas šo valsti draud noslaucīt no zemes vispār. Vācijā pēkšņi parādās tik šausminošs viselementārākā pašsaglabāšanās instinkta trūkums, ka nieka 48 stundu laikā tiek izjaukts viss līdzsvars Eiropā. Negaidīti ir izveidojusies jauna situācija: Vācija ir iznīcināta un par spēcīgāko kontinentālo valsti Eiropā kļūst Francija.

Bet Anglija daudzus gadus — īpaši kara laikā — bija veikusi milzīgu propagandas darbu un radījusi iedzīvotājos spēcīgus pretvāciskus ins tinktus un kaislības. Tagad šie propagandas radītie noskaņojumi uzgūlās britu valstsvīriem kā smags slogs.

Iznīcinājusi Vāciju kā koloniālu lielvalsti un kā valsti, kas pretendē uz pasaules kundzību tirdzniecībā, Anglija varēja uzskatīt, ka būtībā tās mērķi karā jau ir sasniegti. Viss turpmākais bija pretrunā britu interesēm. Vācijas kā Eiropas kontinenta lielvalsts pilnīga iznīcināšana kalpoja vienīgi Anglijas pretinieku interesēm. Tomēr 1918. gada novembra dienās un līdz pat 1919. gada vasaras beigām angļu diplomāti nevarēja ātri pārveidot savu politiku jau tāpēc vien, ka ilgajā karā paši bija tautas masās uzjundījuši noteiktas jūtas un radījuši noteiktu noskaņojumu. Ātri pārkārtot savu politiku angļu diplomāti nevarēja tāpēc, ka, pirmkārt, tiem bija jārēķinās ar tautas noskaņojumu, un, otrkārt, tāpēc, ka to nepieļāva tīri militārās attiecības pēc kara beigām. Iniciatīvu sagrāba Francija, un tā varēja tagad savu gribu diktēt citiem. Savukārt Vācija šajos mēnešos, kad svaru kausi svārstījās, varēja daudz ko izmainīt, bet tā raustījās iekšēja pilsoņu kara krampjos un ar savu tā saucamo valstsvīru mutēm sistemātiski skandināja tikai vienu, t.i., ka tā ir pilnīgi gatava pakļauties jebkuriem pretinieka diktētiem noteikumiem.

Tā būs vienmēr. Ja kāda nācija ir pilnīgi zaudējusi pašsaglabāšanās instinktu un vairs nav spējīga spēlēt "aktīva" sabiedrotā lomu, tā nenovēršami nonāk verga lomā, un valstij neizbēgami draud kolonijas liktenis.

Anglijai neatlika nekas cits, kā piedalīties laupīšanā kopā ar Franciju kaut vai tikai tāpēc, lai neļautu tai pārmērīgi nostiprināties uz mūsu rēķina. Tā bija vienīgā taktika, kāda Anglijai vispār bija iespējama šajā situācijā.

Patiesībā Anglija nesasniedza tos mērķus, kādus bija izvirzījusi šajā karā. Tai neizdevās panākt, lai neviena no Eiropas valstīm nepaceļas augstāk par noteiktu līmeni. Tieši pretēji, tagad šādas briesmas Anglijai kļuva vēl reālākas, tikai ar to atšķirību, ka par to avotu kļuva nevis Vācija, bet gan Francija.

Kā militāra lielvalsts Vācija līdz 1914. gadam atradās divu valstu ielenkumā, no kurām viena bija tikpat stipra, bet otra vēl spēcīgāka par Vāciju; bez tam Vācijai nācās rēķināties arī ar Anglijas pārsvaru uz jūras. Jau Krievijas un Francijas spēku bija pietiekami, lai traucētu Vācijai iegūt pārāk lielu ietekmi. Vēl jāievēro arī Vācijas samērā nelabvēlīgais militāri ģeogrāfiskais stāvoklis; to gan Anglija varēja zināmā mērā neievērot, jo Vācijas sliktais militāri ģeogrāfiskais stāvoklis ļoti apgrūtināja tās militārās varenības pieaugumu. No militārā viedokļa raugoties, Vācijai lielas neērtības sagādāja jūras piekraste, jo krasti bija pārāk šauri un mazi. Attiecībā uz sauszemes robežām jānorāda, ka tās bija pārāk atklātas un sauszemes frontes — pārāk plašas.

Pavisam cita lieta ir tagadējā Francija. Tā ir pati varenākā militārā lielvalsts kontinentā, kurā pašlaik tai nav neviena kaut cik vērā ņemama pretinieka. Francijas dienvidu robežu veido dabiska aizsargjosla pret Spāniju un Itāliju. Pret Vāciju Franciju pašlaik pietiekami aizsargā mūsu pilnīgā bezspēcība. Piekrastes līnija vienmēr ļaus Francijai veidot garu frontes līniju un apdraudēt vissvarīgākos Lielbritānijas nervu mezglus. Šie lielie Anglijas centri pašlaik ir ļoti labs mērķis gan franču flotei, gan tālajai artilērijai. Zemūdens karā Francija varētu kļūt ārkārtīgi bīstama visiem angļu tirdzniecības ceļiem. Ja Francija, izmantojot garo Atlantijas piekrasti un plašās franču Vidusjūras daļas sāktu zemūdens kam, tās zemūdenes varētu nodarīt Anglijai vislielākos postījumus.

Kas tad patiesībā ir noticis? Anglija izvirzīja mērķi nepieļaut pārmērīgu Vācijas ietekmes paplašināšanos, bet panāca Francijas hegemoniju Eiropā. Tāds ir kara politiskais iznākums. Militārais kara rezultāts ir Francijas kā galvenās lielvalsts nostiprināšanās uz sauszemes un Amerikas tiesības uz tādu pašu flotes bruņojumu kā Anglijai. Anglijas ekonomiskais guvums nozīmē, ka virkne teritoriju, kurās Lielbritānijas saimniecība ir ārkārtīgi ieinteresēta, ir kļuvušas par sabiedroto īpašumu.

Tradicionālā Anglijas politika vienmēr ir prasījusi un prasa zināmu Eiropas balkanizāciju, bet Francijas interesēs savukārt ir Vācijas balkanizācija.

Anglijas vēlme bija un paliek — nepieļaut, lai kāda no Eiropas kontinentālajām lielvalstīm kļūtu par noteicēju faktoru pasaulē. Tādēļ Anglijai ir nepieciešams, lai atsevišķu Eiropas valstu spēki līdzsvaro viens otru. To Anglija uzskata par priekšnosacījumu pasaules hegemonijas saglabāšanā.

Francijas vēlme bija un paliek — nepieļaut, lai Vācija tiešām kļūst par vienotu valsti ar vienotu stingru vadību. Tādēļ Francija sistemātiski aizstāv ideju par Vācijas pārveidošanu sīku un sīkāku valstiņu konglomerātā, kuras savstarpēji līdzsvarotu viena otru. Un tas notiek ar nosacījumu, ka Reinas kreisais krasts paliek Francijai. Šajā sistēmā Francija redz galveno priekšnosacījumu, kā saglabāt savu hegemoniju Eiropā.

Galarezultātā franču diplomātijas mērķi nonāk pretrunā ar britu valstiskās prasmes mērķiem un tendencēm.

* * *

Ja kāds no šāda skatu punkta apsvērs Vācijas iespējas šajā situācijā, tad tam nenovēršami būs jānonāk pie secinājuma, ka mums tuvināšanās jāmeklē vienīgi ar Angliju. Tās militārā politika ir radījusi Vācijai šausminošas sekas. Taču tas tagad nozīmē, ka Anglija vairs nav ieinteresēta Vācijas iznīcināšanā. Tieši pretēji, angļu politikai ar katru gadu neērtāka kļūs franču hegemonijas nostiprināšanās Eiropā. Jautājumā par iespējamiem sabiedrotajiem mūsu valstij, protams, nav jāvadās no pagātnes atmiņām, bet jāprot izmantot pagātnes pieredzi nākotnes vārdā. Sī pieredze pirmām kārtām māca, ka savienības, kuras izvirza vienīgi negatīvus mērķus, jau iepriekš ir lemtas vārguļošanai. Divu tautu likteņi tikai tad kļūs nesaraujami, ja šo tautu savienība parādīs tām perspektīvu uz jauniem ieguvumiem un iekarojumiem, t.i., uz abu pušu nostiprināšanos.

Par to, cik nepieredzējusi mūsu tauta ir ārējās politikas jautājumos, var spriest no preses. Tā bieži raksta, ka kaut kāds citas valsts vadītājs ir draudzīgi noskaņots pret Vāciju un otrādi. Turklāt šādu valsts vadītāju "draudzīgumā" tiek saskatītas nopietnas garantijas Vācijai. Tās ir pilnīgi neticamas blēņas. Tā vienkārši ir spekulēšana ar priekšzīmīga vācu mietpilsoņa naivumu. Īstenībā nav un nekad nevar būt tāda, teiksim, amerikāņu, angļu vai itāļu valsts darbinieka, par kuru varētu teikt, ka viņa orientācija ir "proģermāniska". Taču jebkurš angļu valstsvīrs vispirms ir anglis, jebkurš amerikāņu valstsvīrs — amerikānis un arī itāļu valstsvīru vidū mēs neatradīsim nevienu, kas pirmām kārtām nebūtu orientēts proitāliski.

Tas, kas grib veidot Vācijas savienību ar svešām nācijām, balstoties uz to, ka kaut kādi svešu valstu valstsvīri ir orientēti proģermāniski, ir vai nu liekulis vai vienkārši ēzelis.

Tautas savu likteni viena ar otru saista ne tāpēc, ka jūt sevišķu cieņu vai īpašas simpātijas viena pret otru, bet tikai tāpēc, ka abu kontrahentu tuvināšanās šķiet abpusēji izdevīga. Anglijas valsts darbinieki, protams, vienmēr ieturēs proanglisku politiku, bet nebūt ne provācisku politiku. Bet apstākļi var mainīties tā, ka dažādu iemeslu dēļ tieši proangliskās politikas intereses zināmā mērā sakrīt ar proģermāniskas politikas interesēm. Protams, ka tas var būt tikai zināmā mērā, jo kaut kad situācija var pilnīgi mainīties. Vadoša valstsvīra īstā prasme ir katrā atsevišķā laika posmā prast nodibināt kontaktu ar to partneri, kura interesēs ir tajā pašā laikā iet pa to pašu ceļu.

Lai iztirzātos apsvērumus izmantotu praksē, piemērojot mūsu gadījumam tādos apstākļos, kādos Vācija atrodas pašreiz, ir jāatbild uz šādiem jautājumiem: vai pasaulē ir tādas valstis, kas šobrīd absolūti nav ieinteresētas, lai pilnīgi likvidētu Vācijas nozīmi Viduseiropā un tādējādi pilnīgi nostiprinātu Francijas nenoliedzamo hegemoniju Eiropā? Jājautā sev pašam: vai ir tādas valstis, kuras, vadoties no savām interesēm un politiskajām tradīcijām, būtu spiestas saskatīt šajā apstāklī draudus sev?

Mums pilnīgi jāsaprot šāda lieta: vācu tautas nāvīgākais ienaidnieks ir un paliks Francija. Vienalga, kas Francijā valdītu — Burboni vai jakobīņi, Napoleona piekritēji vai buržuāziskie demokrāti, republikāņi un klerikāli vai sarkanie boļševiki — Francijas ārējās politikas galamērķis būs Reinas sagrābšana. Lai paturētu šo lielo upi savās rokās, Francija vienmēr centīsies panākt, lai Vācija būtu vāja un sadrumstalota valsts.

Anglija nevēlas, lai Vācija kļūtu par pasaules lielvalsti. Savukārt Francija nevēlas, lai pasaulē vispār būtu lielvalsts, kuru sauc par Vāciju. Tā tomēr ir būtiska atšķirība. Mums pašlaik visaktuālākais nav cīņa par pasaules kundzību. Tagad esam spiesti cīnīties vienkārši par mūsu tēvzemes pastāvēšanu, par nācijas vienotību un par to, lai mūsu bērniem būtu nodrošināts maizes rieciens.

Ja to visu ievērosim un jautāsim paši sev: kur tad ir tās valstis, ar kurām mēs varētu noslēgt savienību, tad atbilde būs šāda: tādas valstis ir tikai divas — Anglija un Itālija.

Anglija nevēlas redzēt tādu Franciju, kuras militārā dūre bez jebkādiem kavēkļiem no pārējās Eiropas puses sargātu politiku, kas agrāk vai vēlāk saskarsies ar Anglijas interesēm. Anglija nekādā gadījumā nevar gribēt tādu Franciju, kura, balstoties uz Rietumeiropas neizsmeļamajām ogļu un dzelzsrūdas bagātībām, turpinātu radīt varenāko, Angliju apdraudošo ekonomisko stāvokli pasaulē. Visbeidzot, Anglija nevar gribēt tādu Franciju, kura spētu sakaut visas pārējās Eiropas valstis, un tas ne tikai varētu, bet tam nenovēršami vajadzētu novest pie Francijas veco sapņu atdzimšanas iekarot pasaules kundzību. Anglija saprot, ka šādos apstākļos franču gaisa flote tai var kļūt daudz bīstamāka nekā savulaik mūsu cepelīni. Francijas militārais pārsvars nevar nesatraukt britu pasaules impērijas nervus.

Ari Itālija nevar gribēt un negrib, lai Francija vēl vairāk nostiprinātu savu privileģēto stāvokli Eiropā. Itālijas nākotnes cerības visu laiku ir saistītas ar Vidusjūras piekrasti. Itālija, protams, piedalījās pasaules karā nejau tāpēc, lai Francija varētu paplašināties. Itāliju karā iesaistīja tās centieni dot nāvējošu triecienu savai Adrijas jūras sāncensei. Jebkāda turpmākā Francijas nostiprināšanās Eiropā vienmēr būs traucēklis Itālijai. To ne par mata tiesu nevar izmainīt fakts, ka itāļu un franču tautu saista radniecības saites. Te nevar būt ne mazāko šaubu: šī radniecība itin nemaz nenovērš sāncensību.

Spriežot pilnīgi aukstasinīgi un lietišķi, nākas secināt, ka pašreizējos apstākļos tikai divas valstis ir pašas ieinteresētas — vismaz līdz zināmai pakāpei — negraut vācu nācijas pastāvēšanas nosacījumus. Tās ir Anglija un Itālija.

* * *

Apsverot šādas savienības iespējas, mums vispirms vajadzētu atcerēties trīs faktorus. Pirmais ir atkarīgs no mums pašiem, pārējie divi — no citām valstīm.

Vai vispār var stāties savienībā ar pašreizējo Vāciju? Vai vispār kāda lielvalsts mēģinātu stāties savienībā (un savienības mērķis var būt vienīgi noteiktu uzbrukuma operāciju īstenošana) ar mūsu valsti, ja tās vadītāji jau vairākus gadus visai pasaulei rāda nožēlojamas nespējas un pacifiskas gļēvulības piemēru, un ja mūsu tautas liela daļa, marksisma demokrātisko ideju apžilbināta, nodod savas nācijas un valsts intereses visnožēlojamākajā veidā? Vai vispār kāda lielvalsts kaut cik novērtēs savienību ar mūsu valsti un vismaz minimāli cerēs uz kopīgu veiksmīgu cīņu, ja ir skaidri redzams, ka mūsu valstī nav ne vīrišķības, ne vēlēšanās pakustināt kaut mazo pirkstiņu, lai aizsargātu savu pastāvēšanu? Vai kāda lielvalsts, kura savienībā ar citu valsti meklē ne tikai status quo saglabāšanu, kas nozīmē vienīgi tālāku trūdēšanu pašos pamatos (kā tas bija ar Trejsavienību), saistīties ar mūsu valsti nevis uz dzīvību, bet nāvi, ja ir skaidri redzams, ka mēs tagad esam spējīgi tikai pazemīgi pakļauties visām pret mums izvirzītajām prasībām? Kam gan ir vajadzīga savienība ar tādu valsti, kas zaudē pēdējās sava diženuma paliekas? Taču mūsu rīcība ir likvidējusi tiesības pretendēt uz kaut ko labāku! Kam gan ir vajadzīga savienība ar tādu valdību, kuru neciena pašas pilsoņi? Patiesi, mūsu valdība taču nevar pretendēt uz to, lai ārzemnieki tai izrādītu vairāk cieņas nekā pašas pilsoņi!

Nē, sevi cienītāja lielvalsts savienībā ar citām valstīm meklē vairāk nekā uzņēmīgo parlamentāriešu intrigu objektu un necentīsies pēc savienības ar pašreizējo Vāciju. Ja arī gribētu, nespētu to izdarīt. Mūsdienu Vācija ir zaudējusi tās īpašības, kādas vajadzīgas, lai būtu vēlamā sabiedrotā. Tas arī ir laupītājlielvalstu nometnes solidaritātes galvenais cēlonis.

Pati Vācija vispār neizrāda nekādu pretošanos. Visa "pretošanās" aprobežojas tikai ar dažiem dedzīgiem "protestiem", kurus pauž mūsu izredzētie parlamentārieši. Ja jau paši necīnāmies par savām interesēm, saprotams arī pārējai pasaulei nav nekāda pamata iestāties par mums. Arī visaugstais dievs, neskatoties uz visu savu žēlsirdību, principā nemīl gļēvulīgas tautas; pretējo apgalvo mūsu gaudulīgās patriotiskās savienības. Šādā situācijā pat tām valstīm, kuras nav tieši ieinteresētas, lai Vācija tiktu galīgi iznīcināta, neatliek nekas cits, kā piedalīties Francijas organizētajos laupīšanas karagājienos tāpēc vien, lai Francija viena pati nevarētu izmantot visu laupījumu un nekļūtu vēl stiprāka.

Vēl nevajadzētu piemirst to, ka valstīm, kas karoja pret mums, nemaz nav tik vienkārši panākt, lai mainītos iedzīvotāju masu noskaņojums, jo masu propaganda ilgu laiku ir dzinusi galvās vienu un to pašu. Ilgus gadus vācu tauta tika iztēlota par "huņņiem", "laupītājiem", "vandāļiem" utt. Tagad nevar uzreiz mainīt mērķi un paziņot, ka mūžsenais ienaidnieks var kļūt par sabiedroto.

Bet īpaši liela nozīme ir trešajam faktoram, kurš visbūtiskāk ietekmē jautājumu par nākamajiem Eiropas valstu grupējumiem un nākamo politiku savienību veidošanā.

Anglijas britu interesēs nebūt nav Vācijas tālākā novājināšana un iznīcināšana, toties šādā pavērsienā ārkārtīgi ir ieinteresēts starptautiskais ebreju biržu kapitāls. Domstarpības starp angļu valstsvīru oficiālo jeb, labāk teikt, tradicionālo politiku un ebreju biržu kapitāla izšķirošo spēku visskaidrāk parādās tieši Anglijas ārpolitikā.

Pretēji visām britu valsts interesēm ebreju finansu kapitāls cenšas panākt ne tikai pilnīgu Vācijas ekonomisko iznīcināšanu, bet arī pilnīgu tās politisko paverdzināšanu. Ebreju kapitāls lolo cerības, ka pilnībā pakļaut Vāciju starptautiskai kontrolei, t.i., pilnībā pakļaut vācu darbaspēku ebreju pasaules kapitālam ir iespējams tikai gadījumā, ja izdosies Vāciju politiski boļševizēt. Lai internacionālā ebreju biržu kapitāla marksistiskās bandas spētu pilnīgi sadragāt vācu nacionālās valsts mugurkaulu, tām vajadzīgs draudzīgs atbalsts no ārienes. Tādēļ arī ebrejiem ir vajadzīgs, lai franču armija apdraudētu Vāciju līdz pat tam brīdim, kamēr valsts iekšienē iestāsies tāds sairums, kas ļaus starptautiskā ebreju kapitāla uzrīdītajām boļševiku bandām galīgi dabūt savā varā mūsu valsti.

Mūsdienās ebreji vairāk par visiem rīda pasauli, lai Vācija tiktu piebeigta līdz galam. Visu Vācijai adresēto uzbrukumu galvenie fabricētāji ir ebreji. Tā bija gan līdz karam, gan arī kara laikā. Ebreju biržu un marksistiskā prese nodarbojās ar sistemātisku naida kurināšanu pret Vāciju un panāca, ka citas valstis viena pēc otras atteicās no neitralitātes un pretēji savu tautu interesēm pieslējās antiģermāņu koalīcijai.

Tas, no kā vadās ebreji, ir skaidrs. Boļševizējot Vāciju, tie cer iznīcināt vācu patriotiskās inteliģences pamatslāni un tādējādi radīt sev neierobežotas iespējas izspiest no vācu darbaspēka pēdējo sulu. Pilnīgi pakļaujot Vāciju, ebreji, protams, grib izplatīt savu varu ari tālāk un nolikt pie savām kājām visu pasauli. Kā tas ne reizi vien ir bijis mūsu vēsturē, Vācija ir punkts, ap kuru notiek pasaules likteņus izšķiroša cīņa. Ja mūsu tauta un valsts tiešām kļūs par šīs ebreju plēsonīgās un asinskārās tirānijas upuri, šis astoņkājis ar saviem taustekļiem aptvers visu zemeslodi. Un otrādi: ja Vācijai izdosies pasargāt sevi no šī jūga, tad varēs teikt, ka ir novērstas nāvējošas briesmas, kas apdraud visu pasauli un visas tautas.

Nevar būt nekādu šaubu, ka ebreji darīs visu iespējamo, lai uzturētu daudzu nāciju naidu pret Vāciju un, ja iespējams, uzkurinātu to vēl lielāku. Bet nav ari nekādu šaubu, ka šo tautu patiesās intereses ļoti mazā mērā sakrīt ar ebreju interesēm. Ebreji parasti savā tautu apziņas saindēšanas darbā izvēlas tādu ieroci, kas ir visatbilstošākais konkrētās tautas noskaņojumam un tādēļ sola iespējami maksimālus panākumus. Vācijā, kur iedzīvotāju rases tīrība cietusi visvairāk, ebreji visbiežāk izmanto pacifistisko ideoloģiju, atsaucoties uz pasaules "pilsoņu" interesēm, t.i., izmanto internacionālistiskas idejas. Francijā ebreji darbojas, visvairāk izmantojot šovinismu, jo ir pareizi novērtējuši, ka tieši šeit šovinisms var gūt vislielākos panākumus. Anglijā ebreji visbiežāk ķeras pie argumentiem, kas attiecas uz pasaules kundzību — gan saimniecisko, gan politisko. Tātad katrā valstī ebreji izmanto to argumentāciju, kura visvairāk atbilst tautas gara noskaņojumam. Paveikuši šos priekšdarbus un nodrošinājuši sev pietiekamu politisko un ekonomisko ietekmi, ebreji šķiras no šī ieroča, nomet masku un ļauj daudz atklātāk ielūkoties savu centienu īstajos mērķos. Pēc tam ebreji sāk daudz intensīvāk graut vienu valsti pēc otras, pārvēršot tās drupu kaudzēs, lai uz tām celtu ebreju suverenitāti uz mūžīgiem laikiem.

Anglijā tāpat kā Itālijā pat ar neapbruņotu aci ir labi saredzama atšķirība, kāda pastāv starp šo valstu cienījamāko valstsvīru labākās daļas uzskatiem un pasaules ebreju biržu kapitāla centieniem.

Vienīgi Francijā vairāk nekā jebkad agrāk pastāv biržu un ebreju biržas kapitāla, un Francijas republikas šovinistiski noskaņotu valstsvīru uzskatu vienotība. Šī sakritība Vācijai ir ārkārtīgi bīstama. Tādēļ ari Francija ir mūsu visbriesmīgākais ienaidnieks. No vienas puses, franču tauta arvien vairāk un vairāk sajauc savas asinis ar nēģeru asinīm; no otras puses, franču tauta arvien ciešāk un ciešāk saplūst ar ebrejiem, pamatojoties uz kopīgajiem centieniem pakļaut sev visu pasauli. Abi šie apstākļi pārvērš Franciju par vislielāko draudu baltās rases tālākai pastāvēšanai Eiropā.

Franču centieni atvest nēģerus Eiropas sirdī pie Reinas un līdz ar to saindēt mūsu asinis, ir tās sadistiskās, pretdabiskās atriebības tieša izpausme, kādu pret mūsu tautu vērš šovinisma pārņemtais mūžsenais ienaidnieks. Taču arī aukstasinīgi atriebīgie ebreji cenšas panākt to pašu.

Ari viņiem baltās rases asiņu saindēšanu gribas sākt tieši Eiropas centrā. Viņi cer no šejienes dot augstākajai rasei visprecīzāko triecienu, satricinot tās valdošā stāvokļa pamatus.

Tas, ar ko Francija, vienīgi atriebības jūtu pamudināta un plānveidīgi ebreju vadīta, pašlaik nodarbojas Eiropā, ir noziegums pret visiem baltajiem cilvēkiem pasaulē. Pienāks brīdis, kad veselas paaudzes Franciju nolādēs un atriebsies tai par to, ka, noziedzoties pret rasi, tā pieļauj iedzimto grēku pret visu cilvēci.

Mums, vāciešiem, no franču briesmām ir jāizdara tikai viens secinājums: mums jānovirza otrajā plānā visas jūtas un bez svārstīšanās jāsniedz roka tiem, kam franču diktatoriskie centieni ir tikpat bīstami kā mums.

Uz kādu laiku Vācijai Eiropā var būt tikai divi sabiedrotie: Anglija un Itālija.

* * *

Ja kāds mēģinās retrospektīvi apskatīt Vācijas ārējo politiku pēcrevolūcijas periodā, tam, ieraugot mūsu valdību neticamo vājumu, vienkārši jāsakļer galva un jākrīt vai nu pilnīgā izmisumā, vai arī jāuzliesmo sašutumā un jāsāk cīņa pret šīm tā saucamām valdībām. Teikt, ka šīm valdībām trūkst saprāta, būtu par maz, jo mūsu novembra partiju gara ciklopi ir iemanījušies izvēlēties tādu politiku, kas, šķiet, nevarētu ienākt prātā nevienam cilvēkam ar normālām smadzenēm: viņi sāka glaimot Francijai, meklējot tās labvēlību. Jā, ne vairāk un ne mazāk! Daudzus gadus mūsu valdības ar aizkustinošu naivumu, kāds piemīt vienīgi nelabojamiem fantazētājiem, atkal un atkal cenšas sadraudzēties ar Franciju. Tās luncinājās un uz katra stūra atkārtoja, cik ļoti ciena "lielo nāciju". Katru franču bendes triku tās noteikti centās iztēlot kā priekšvēstnesi pagriezienam mums par labu. Mūsu politikas īstie impresāriji, protams, paši nekad nav ticējuši šai aplamībai, viņi uz Francijas pielabināšanas politiku skatījās tikai no viena viedokļa: viņiem tā bija vislabākā iespēja sabotēt jebkuru mēģinājumu izveidot savienību starp Vāciju un citām valstīm — tādu savienību, kurai patiešām varētu būt kāda praktiska nozīme. Šie kungi ļoti labi apzinājās Francijas patiesos nodomus un zināja, kas stāv tās aizmugurē. Viņi izlikās, it kā ticētu, ka iespējama Vācijas un Francijas savienība, skaidri zinādami, ka gadījumā, ja mūsu tauta vairs neticēs šai himērai, tā noteikti sāks meklēt citus ceļus.

Pat mums, nacionālsociālistiem, vēl arvien ir noteiktas grūtības pārliecināt savus piekritējus, ka nākotnē Anglija var būt mūsu sabiedrotā. Ebreju prese vienmēr ir ļoti labi pratusi un prot visu naidu koncentrēt Anglijas virzienā. Un daudzi labsirdīgie un naivie vācieši uzķeras uz šīs ebreju izmestās makšķeres un sāk uz visām pusēm pļāpāt par to, ka, ja ne šobrīd, tad drīz Vācija "atjaunos" savu varenību uz jūras; viņi sāk protestēt par to, ka mums atņemtas kolonijas, un draud drīz atgūt šis kolonijas utt. Ebreju neliešiem tas tikai ir vajadzīgs; viņi rūpīgi vāc šos materiālus un sūta saviem tautas brāļiem uz Angliju, lai tie šos materiālus varētu izmantot propagandai. Varētu šķist, ka pat politikas jomā visvairāk nepieredzējušajiem vāciešiem nav grūti saprast, ķa tagad mūsu galvenais uzdevums nebūt nav cīņa par Vācijas "jūras varenības" nostiprināšanu. Izvirzīt tādus mērķus, kamēr iepriekš nav nostiprinātas mūsu pozīcijas Eiropā, bija muļķīgi jau pirms kara, tagad šāda muļķība jau līdzinās noziegumam.

Tiešām ir jākrīt izmisumā vērojot, cik viegli ebreju intrigantiem izdodas labsirdīgos vāciešus nodarbināt ar pavisam nenozīmīgiem jautājumiem un nevajadzīgām demonstrācijām, kamēr Francija sistemātiski plosa mūsu tautu un žņaudz mūsu brīvību.

Šeit man jāpakavējas vēl pie kāda ebreju iemīļota temata, kuru pēdējo gadu laikā viņi izmanto ārkārtīgi veikli. Te domāju Dienvidtiroli.

Jā, Dienvidtiroli! Kaut vai īsumā ir jāpakavējas pie šī jautājuma, lai atbildētu meļiem un neliešiem, kas cer tikai uz mūsu tautas plašo slāņu aizmāršību un muļķību. Šie nelieši uzdrošinās visu iztēlot tā, it kā viņus vadītu patiesi nacionāla sašutuma jūtas. Taču mēs zinām, ka parlamentārajiem krāpniekiem nacionālo jūtu jēdziens ir tikpat svešs kā žagatai jēdziens par īpašuma tiesībām.

Gribu uzsvērt, ka laikā, kad tieši izšķīrās Dienvidtiroles liktenis, t.i., no 1914. gada augusta līdz 1918. gada novembrim, es atrados tur, kur patiešām varēja līdzēt, lai šis jautājums tiktu atrisināts pazitīvi, proti, bija frontē. Visus šos gadus es plecu pie pleca kopā ar visiem godīgajiem nācijas dēliem cīnījos par to, lai mēs nezaudētu Dienvidtiroli un lai šī vācu teritorija, tāpat kā visas citas vācu teritorijas, nepiederētu nevienam citam kā tikai mūsu tēvzemei.

Bet parlamentārie triku meistari, visi šie politikāņi un partiju lielceļa laupītāji, protams, pat nedomāja doties uz fronti. Gluži otrādi, kamēr mēs cīnījāmies frontē, būdami pārliecināti, ka panāksim labvēlīgu Dienvidtiroles jautājuma risinājumu, šie kungi sviedriem vaigā darbojās pret nāciju, trina zobenu, lai galu galā dotu armijai nodevīgu triecienu no aizmugures. Vai gan kāds nesaprot, ka noturēt Dienvidtiroli vācu rokās nevarēja vis ar veiklo parlamentāriešu melīgajām runām Vīnes rātslaukumā vai Minhenes karavadoņu galerijas priekšā, to varēja izdarīt tikai ar zobenu, ar dzelzs bataljonu cīņu frontē. Dienvidtiroli nodeva tie, kas sagrāva fronti un tādējādi nodeva arī citas vācu teritorijas.

Ja kāds ir pārliecināts, ka Dienvidtiroles problēmu var atrisināt ar protestiem, paziņojumiem, muļķīgām demonstrācijām utt., — tas ir vai nu nelietis, vai arī vācu mietpilsonis.

Jo ir taču skaidrs kā diena, ka atkal atgūt no mums atrautās teritorijas var tikai ar ieroču spēku. To nekādi nevar izdarīt, svinīgi piesaucot dieva žēlastību vai sūtot apelācijas Tautu Savienībai.

Uzdrošinos apgalvot, ka man būtu pieticis drosmes, lai stātos bataljona priekšgalā pat tad, ja tā sastāvs būtu tikai parlamentārie pļāpātāji, citi partiju vadītāji un galma padomnieki. Lai viņi izveido tādu triecienbataljonu, un mēs kopā dosimies atkarot Dienvidtiroli. Velns parāvis, es gan gribētu redzēt, kā reaģētu šī brālība tajā brīdī, kad, izsakot "kvēlu" protestu, virs viņu galvām sprāgtu daži šrapneļi. Domāju, ka aina ļoti līdzinātos vistu kūtij, kurā pēkšņi ielauzusies lapsa. Šī cienījamā brālība droši vien bēgtu tikpat lielā nekārtībā, kā lapsas vajātās vistas.

Taču viszemiskākais ir tas, ka šie kungi absolūti netic, ka, ejot pa viņu izraudzīto ceļu, kaut ko var arī sasniegt. Viņi ļoti labi apzinās, ka visai šai skaļajai rosībai nav absolūti nekādas nozīmes. Bet kādēļ gan nesacelt troksni? Protams, pļāpāt par Dienvidtiroles atbrīvošanu pašreizējos apstākļos ir daudz vieglāk nekā savulaik cīnīties, lai tā paliktu vācu rokās. Katrs dara to, kas viņam ir raksturīgs. Mēs savulaik par Dienvidtiroli lējām asinis, bet tagad šie kungi trin vienīgi savus knābjus.

Sevišķi aizraujoši ir vērot, cik uzpūtīgi izskatās Vīnes leģitimisti, izliekoties, ka viņi piedalās ārkārtīgi smagā cīņā par Dienvidtiroles atgūšanu. Nu, īsti tītari! Pirms septiņiem gadiem augstā dinastija, kuru šie kungi pielūdza, izdarīja nodevību un noziegumu, palīdzot pretģermāniskajai koalīcijai pievākt pat Dienvidtiroli. Toreiz šīs aprindas visiem spēkiem atbalstīja savas nodevīgās dinastijas politiku, un Dienvidtirole tiem nebija ne plika graša vērta — tāpat kā daudz kas cits. Bet kādēļ gan šobrīd nepapļāpāt par cīņu par atrauto teritoriju atgūšanu: tā taču ir cīņa, kas izmanto tikai "garīgos ieročus"? Kādēļ nerīkot "protesta saietus", kādēļ neizlikties, ka esi "līdz sirds dziļumiem" sašutis par šo netaisnību? Nav taču nekāda riska. Pats sliktākais, kas var gadīties, ir uz kādu laiciņu aizsmakt balss vai nosmērēties rokas, skribelējot laikrakstam raksteli. Tas taču nav tas pats, kas cīņu laikā Rūras baseinā organizēt, teiksim, tiltu spridzināšanu.

Ja tā labi padomā, tad nepavisam nav grūti saprast, kāpēc pēdējo gadu laikā noteiktas aprindas Vācijas un Itālijas attiecību smaguma centru cenšas novirzīt tikai uz Dienvidtiroli.

Ebreji un Habsburgu leģitimisti ir ārkārtīgi ieinteresēti, lai traucētu tādai Vācijas ārpolitikai, kura kādā jaukā dienā var novest pie brīvas vācu valsts atdzimšanas. Visa trokšņošana ap Dienvidtiroli notiek ne jau tādēļ, ka to ļoti mīl; šī trokšņošana Dienvidtirolei neko nepalīdz, tā tikai nodara ļaunumu; tas notiek tikai aiz bailēm, lai Vācija un Itālija nenoslēgtu draudzības līgumu.

Melīguma un aukstasinības šiem kungiem ir pietiekami, lai, spītējot acīm redzamām sakarībām, nekaunīgā veidā sāktu apgalvot, ka Dienvidtiroli esam "nodevuši" tieši mēs.

Šiem kungiem ir jāpasaka tieši acīs: Dienvidtiroli nodeva tie vācieši, kas 1914. -1918. gadā, būdami veseli, nebija frontē un tādējādi neatdeva visus savus spēkus tēvzemes aizstāvībai. Ievērojiet to, tas ir, pirmkārt!

Dienvidtiroli nodeva tie, kas visus šos gadus neuzskatīja par savu pienākumu veltīt visus spēkus valsts kā vienota veseluma nostiprināšanai, tautas gribas nostiprināšanai, lai tā varētu novest karu līdz galam par katru cenu. Ievērojiet to, tas ir, otrkārt!

Dienvidtiroli nodeva tie, kas palīdzēja revolūcijai gan tieši, gan arī netieši, gļēvulīgi paciešot, un tādējādi atņemot mums vienīgo ieroci, kas varēja glābt Dienvidtiroli. Ievērojiet to, tas ir, treškārt!

Dienvidtiroli nodeva tie, kuru partijas un piekritēji parakstīja apkaunojošos Versaļas un Senžermēnas "miera" līgumus. Ievērojiet to, tas ir, ceturtkārt!

Jā, kungi, jūs kvēlo protestu drosmīgie organizētāji, viss ir tieši tā un ne citādi!

Tagad vados tikai no saprātīgas atziņas, ka atrautās provinces nav atgūstamas ar parlamenta pļāpu daiļrunību, tās var atgūt tikai ar asu zobenu, t.i., asiņainā karā.

Šobrīd nemaz neslēpju savas domas par to, ka Dienvidtirole nav atgūstama ar kara palīdzību. Vēl vairāk. Es būtu pret tādu karu, jo esmu pārliecināts, ka šī viena jautājuma dēļ neizdosies vācu tautā radīt to kvēlo nacionālo pacēlumu, bez kura ne par kādu uzvaru nevar būt ne runas. Vienmēr esmu uzskatījis un uzskatu arī tagad, ka gadījumā, ja mums nāksies liet asinis, būtu noziegums to darīt 200 tūkstošu vāciešu vārdā, ja tepat blakus svešzemju jūgā smok 7 miljoni vāciešu, un Āfrikas nēģercilšu ordas indē vācu tautas asinis.

Ja vācu nācija grib likvidēt tai Eiropā draudošās iznīcināšanas briesmas, tā nedrīkst pieļaut pirmskara laika kļūdas un iemantot sev ienaidniekus. Nē, tai skaidri jāapzinās, kurš no pretiniekiem ir visbīstamākais, un jākoncentrē visi spēki, lai dotu triecienu šim pretiniekam. Mūsu tautas nākamās paaudzes mūs nenosodīs, ja šo uzvaru varēsim gūt tikai, nesot zināmus upurus citos punktos. Jo spožāki būs gūtie panākumi, jo nākamās paaudzes labāk sapratīs un novērtēs mūsu varoņdarbu, tās izpratīs, ka esam rīkojušies tā un ne citādi ārkārtīgas nepieciešamības spiesti un pēc ilgām pārdomām.

Mums nav tiesību aizmirst un nekad arī neaizmirsīsim galveno tēzi, ka, lai atkarotu ar varu atņemtos apgabalus, vispirms ir jāatkaro mūsu metropoles politiskā neatkarība un jādod valstij bijušais spēks tādos apmēros, kādos tā ir saglabājusies pašlaik.

Lai pirmām kārtām sasniegtu šos mērķus, ir nepieciešama gudra savienību slēgšanas politika; tas ir patiesi spēcīgas valdības pirmais uzdevums, kura vēlas glābt Vāciju.

Mēs, nacionālsociālisti, nekādā ziņā neiesim mūsu klaigājošo "patriotu" pēdās, kurus īstenībā vada ebreji. Posts būs mūsu kustībai, ja tā īsti izšķirošas bruņotas cīņas gatavošanas vietā sāks vingrināties mutvārdu protestos!

Par savu sagrāvi Vācija var pateikties arī fantastiskajiem priekšstatiem par to, ka savienība ar Habsburgu monarhijas valstisko līķi ir svēta. Fantāzija un sentimentālisms attiecībā uz mūsdienu politiskajām iespējām ir labākie līdzekli, lai uz visiem laikiem atņemtu Vācijai iespēju atdzimt no jauna.

* * *

Vēl īsumā pakavēsimies pie iebildumiem, kādi var rasties sakarā ar trim manis izvirzītajiem jautājumiem.

Pirmkārt: vai vispār kāda valsts veidos savienību ar pašreizējo Vāciju, ja tās vājums ir katram redzams? Otrkārt: vai mums naidīgās nācijas ir

spējīgas mainīt savus uzskatus un pārorientēties? Treškārt: vai ebreju ietekme nebūs spēcīgāka par attiecīgo zemju valsts darbinieka labo gribu un izpratni? Vai ebrejiem tādējādi neizdosies izjaukt visus mūsu plānus un nepieļaut to īstenošanu?

Uz pirmo jautājumu jau daļēji esmu atbildējis. Pats par sevi saprotams, ka ar mūsdienu Vāciju neviens neslēgs savienību. Neviena valsts neuzdrošināsies saistīt savu likteni ar valsti, kuras valdības dara visu iespējamo, lai iznīcinātu jebkuru uzticību. Ja daudzi mūsu tautas brāļi cenšas attaisnot valdību darbību ar to, ka arī pašā tautā ir slikts noskaņojums, un visās lietās vēlas saskatīt mūsu valstsvīru attaisnojumu, tad pret šādu stāvokli jāprotestē visasākā veidā.

Nav šaubu, ka mūsu tautas rīcība pēdējo sešu gadu laikā ir rādījusi vislielāko rakstura trūkumu, un tas ir ļoti bēdīgi. Vienaldzība, ar kādu tauta izturas pret vissvarīgākajiem jautājumiem, gulstas uz sirds kā smags akmens.

Tautas gļēvulība dažreiz vienkārši "brēc pret debesīm". Un tomēr nedrīkstam aizmirst, ka vēl pirms dažiem gadiem šī pati tauta visai pasaulei rādīja apbrīnojamus cilvēka tikumu paraugus. Kopš 1914. gada augusta līdz pašām lielās tautu cīņas beigām neviena cita tauta netika izrādījusi tādu vīrišķību, izturību un pacietību, kādu tagad izrāda tik nožēlojamā vācu tauta. Domāju, ka neviens neuzdrošināsies apgalvot, ka tagadējais kaunpilnais stāvoklis vispār ir ietverts mūsu nācijas raksturā. Nē, tas, ko esam spiesti pārciest tagad, ir tikai tā ārprātīgā nozieguma rezultāts, kas tika pastrādāts 1918^ gada 9. novembrī. Ļaunums nenovēršami rada jaunu ļaunumu. Šo dzejnieka apgalvojumu ļoti uzskatāmi pierāda pēdējo gadu notikumi. Tomēr arī šobrīd vēl nav pilnīgi izzudušas mūsu tautas rakstura pozitīvās īpašības. Šis spēks ir tikai aizsnaudies, un tas ir jāatmodina. Jau tagad daži spoži zibeņi šķeļ tumšos mākoņus un bieži vien parāda tādu varoņdarbu dzirkstis, kurus vēlāk visa Vācija uzskatīs par atveseļošanās priekšvēstnešiem. Ne reizi vien pēdējā laikā esam redzējuši, kā tūkstošiem jauno vāciešu pulcējas rindās un stingri paziņo par savu gatavību mirt par dārgo tēvzemi, tāpat kā mūsu jaunatne to darīja 1914. gadā. Jau atkal miljoniem vāciešu centīgi un čakli ir pievērsušies savam radošajam darbam, it kā revolūcijas postījumu vispār nebūtu bijis. Kalējs atkal stāv kalvē, zemnieks iet aiz arkla, zinātnieks strādā savā kabinetā. Visi ir pilnīgi nodevušies savam darbam, un katrs apzinīgi pilda savu pienākumu.

Par spaidiem, kas nāk no mūsu ienaidniekiem, vācietis vairs nesmejas un nemeklē pretinieka darbībai attaisnojumu. Nē, šie spaidi tagad izsauc rūgtumu un niknumu. Nav šaubu, ka ļoti ir mainījies tautas noskaņojums.

Ja tas viss vēl nav novedis pie mūsu tautas pašsaglabāšanās instinkta pilnīgas atdzimšanas un nav radījis īstu vēlēšanos atdot Vācijai tās bijušo varenību, tad vainīgi ir mūsu vadītāji. Tos mums nav sūtījušas debesis, bet viņi paši ir sagrābuši varu un valda kopš 1918. gada kā nelaime vācu tautai.

Cilvēkiem, kas šobrīd apsūdz mūsu nāciju, vispirms vajadzētu pajautāt: ko jūs esat darījuši, lai uzlabotu stāvokli un iznīdētu šīs vājības? Ja vācu tauta pietiekami neatbalsta valdību pasākumus (taču zinām, ka nopietnu pasākumu tā arī nav bijis), vai gan to var uzskatīt par tautas vainu? Vai tas nav izskaidrojams lielākoties ar to, ka pašas valdības neprot pildīt savu elementāro pienākumu? Mēs jautājam: ko ir darījušas valdības, lai atkal iedvestu vācu tautai lepnas pašapliecināšanās garu, vīrišķīgu stūrgalvību un naidīgu niknumu?

Kad 1919. gadā vācu tautai tika uzspiests laupīšanas miera līgums, bija cerība, ka tieši šis verdziskais līgums no visas vācu nācijas krūtīm liks izlauzties vienotam protesta kliedzienam un prasībām pēc brīvības. Vēsturē ir noticis tā, ka miera līgumi, kas pātagas cirtieniem līdzīgi šaustīja uzvarētās tautas plecus, kļuva par signālu celšanās sākumam.

Cik daudz gan šajā ziņā varējām panākt no Versaļā noslēgtā laupīšanas līguma!

Vai gan Vācijas valdība, kas būtu šī nosaukuma cienīga, nebūtu pratusi no šī nedzirdēti apkaunojošā un ārkārtīgā izspiešanas līguma izkaldināt cīņas ieroci, lai dotos uzbrukumā pretiniekam, un uzjundīt nacionālās kaislības līdz baltkvēlei? Vai gan patiešām ģeniāla propaganda nebūtu spējusi izmantot šī līguma sadistisko cietsirdību, lai lauztu savas tautas vienaldzību un radītu sašutumu, bet pēc tam šo vispārējo sašutumu pārvērstu īstā pret laupītājiem vērstā trakumā?

Katrs Versaļas līguma punkts bija sistemātiski jāizskaidro visplašākajiem tautas slāņiem. Mums bija jāpanāk, lai 60 miljoni vāciešu — vīri un sievas, pieaugušie un bērni — visi kā viens savās sirdīs sajustu kaunu par šo līgumu. Mums bija jāpanāk, lai visi šie 60 miljoni līdz sirds dziļumiem ienīstu šo laupīšanas līgumu, lai šis degošais naids norūdītu tautas gribu un koncentrētu vienā kopīgā prasībā: dodiet mums atkal ieročus!

Tā un tikai tā mums bija jāizmanto šis miera līgums. Jo nekaunīgākas bija šī līguma prasības, jo smagāks bija mums uzliktais jūgs, jo vairāk tas varēja kļūt par vislabākās propagandas ieroci, par līdzekli mūsu nācijā snaudošo nacionālo centienu atmodināšanai.

Protams, šāda propaganda ir iespējama tikai gadījumā, ja mēs būtu pratuši izmantot visu, sākot no bērna ābeces līdz jebkuram laikrakstam, visiem teātriem, kinofilmām, afišu stabiem un kioskiem utt. Ja mēs būtu pratuši absolūti visu izdarīt tā, lai tas kalpotu šai idejai, tad dažādās biedrībās apvienoto margarīna patriotu bailīgā lūgšana "Kungs, dari mūs brīvus!" drīz vien būtu pārvērtusies par patiesi drosmīgiem lozungiem; un mēs būtu panākuši to, ka ikviens vācu zēns vērstos pie Dieva tā Kunga ar kvēlu lūgšanu: "Kungs visaugstākais, dod svētību mūsu ieročiem, esi tik taisnīgs, kāds tu vienmēr esi bijis! Spried pats, vai mēs tagad esam pelnījuši brīvību! Kungs, sūti svētību mūsu cīņai!"

Taču nekas tamlīdzīgs netika izdarīts. Mēs iemanījāmies to visu palaist garām.

Tagad vēl brīnās, ka mūsu tauta nav tāda, kāda tā varēja un kādai tai vajadzēja būt.

Un tagad vēl vaimanā, ka visa pasaule uzskata mūs par vergiem, paklausīgiem suņiem, kas pateicībā laiza roku, ar kuru tiem tikko sita.

Mēs, protams, atzīstam, ka pašreizējā vācu tautas uzvedība ļoti traucē saskatīt Vācijā vērtīgu sabiedroto. Bet daudz lielākā mērā šo attieksmi veicina mūsu valdību kaunpilnā rīcība. Ja pēc astoņiem ārkārtīgi smaga jūga gadiem mūsu tautā ir palicis tik maz brīvības gribas, pie tā pirmām kārtām vainīga ir valdību samaitātība.

īstenot aktīvu ārpolitiku un atrast vērtīgus sabiedrotos varēsim tikai tad, kad aiz robežām sāks citādi novērtēt mūsu tautas īpašības. Bet vēl vairāk ir nepieciešams, lai mums beidzot parādītos valdība, kas sevi uzskatīs nevis par citu valstu dienestnieci, nevis par nodevu savācēju no savas tautas, bet gan par nacionālās sirdsapziņas heroldu.

Kad vācu tautai izdosies izveidot valdību, kura par savu misiju uzskatīs tieši to, vairs nebūs vajadzīgi seši gadi, lai valsts drosmīgā ārpolitika varētu balstīties uz tādas drošsirdīgas tautas gribu, kas gatava cīņai par savu brīvību.

* * *

Uz otro jautājumu — par grūtībām, kas ir saistītas ar Anglijas un Itālijas tautu naidīgā noskaņojuma pārvēršanu draudzīgā noskaņojumā — var atbildēt šādi. Kara propaganda daudzās tautās, kas pasaules karā cīnījās pret mums, radīja īstu pretvācisku psihozi. Lai šis noskaņojums mainītos, jāpanāk, lai visiem kļūst skaidrs, ka vācu tautā atkal ir modusies pašsaglabāšanās griba. Tikai tad vācu valsts atkal iegūs tās raksturīgās īpašības, kas nepieciešamas, lai Eiropas politikas šaha partija spēlētu nopietnu lomu. Tikai tad atradīsies partneri, kas varēs un vēlēsies spēlēt kopā ar mums. Tikai pēc tam, kad konkrēto lielvalstu valdības būs pārliecinājušās, ka mūsu tauta un valdība ir beidzot ieguvusi tās īpašības, kas mūs padara par vērtīgu sabiedroto, tās, sekojot pašas savām interesēm, sāks jaunu propagandas kampaņu, lai pārveidotu šo valstu sabiedrisko domu. Protams, tas prasa ilgu, neatlaidīgu un prasmīgu darbu. Bet tieši tādēļ, ka šādam darbam ir nepieciešami gadi, visi ir ļoti apdomīgi un uzmanīgi. Neviena valdība neķersies pie šī darba, ja nebūs nešaubīgi pārliecināta, ka to ir vērts sākt, un nākotnē šādā veidā būs ievācama bagāta raža. Te vairs nepietiek ar vairāk vai mazāk asprātīgu ārlietu ministru pļāpāšanu. Neviena valdība nemainīs savas aģitācijas raksturu un nemēģinās vērst

savu iedzīvotāju simpātijas no vienas nācijas uz otru, ja nebūs pārliecinājusies, ka iespējamam jaunajam sabiedrotajam aiz muguras stāv patiesi reāls spēks. Pretējā gadījumā valdība tikai sadrumstalotu savas valsts sabiedrisko domu. Un neviena valdība nākamās savienības patiesi nopietnās vērtības garantiju nemeklēs atsevišķu valdības locekļu svinīgajās frāzēs. Ir nepieciešams, lai konkrētā ārzemju lielvalsts redzētu, ka pie mums ir patiešām stabila valdība, kas ietur īsti lietderīgu politiku. Un tādēļ vajag, lai konkrētā lielvalsts varētu pārliecināties, ka arī mūsu zemes sabiedriskajā domā valda pilnīgi tās pašas idejas. Pret mums izturēsies ar lielāku uzticību, ja vairāk pārliecināsies, ka arī valdība attiecīgi gatavojas, darbojoties propagandas laukā, un mūsu sabiedriskā doma tieši atbalsta valdību.

Mūsu pašreizējā stāvoklī tas nozīmē, ka mūs tikai tad uzskatīs par vērtīgiem sabiedrotajiem, ja arī mūsu valdība un sabiedriskā doma spēs pierādīt, ka patiešām fanātiski vēlas cīnīties par brīvību un neatkarību. Tikai tad ari citas tautas sāks iedzīvotāju sabiedriskās domas pārgrupēšanu, — to darīs vismaz tās valstis, kas, sekodamas savām interesēm, varēs noslēgt ar mums savienību, — ja mēs kļūsim par cienījamu partneri.

Taču jāievēro arī šāds moments: pārveidot veselas tautas sabiedrisko domu citā virzienā nav viegls darbs. Jebkurā gadījumā daudzi iesākumā to nesapratīs. Lūk, tādēļ būtu muļķīgi un noziedzīgi savu kļūdu dēļ pašiem pasniegt ieroci tiem elementiem, kas vēlas citādu notikumu gaitu.

Mums ir jābūt pilnīgā skaidrībā par to, ka, kamēr vesela tauta līdz galam sapratīs savas valdības jaunos nodomus, paies ilgs laiks. Pārāk atklāti paskaidrot savus motīvus un galamērķus valdība nevarēs. Cerības jāliek vai nu uz masu aklo ticību, vai vairāk attīstīto minētās tautas vadošo slāņu intuitīvo izpratni. Tomēr daudziem cilvēkiem trūkst politiskās paredzēšanas un tālredzības spēju. Tā kā valdības politisku apsvērumu dēļ, kā jau teicām, nevarēs būt pārāk atklātas, tad ir visticamāk, ka vienmēr atradīsies vadītāji un intelektuāļi, kas, būdami nepietiekami gaišredzīgi, jaunajā pagriezienā saskatīs tikai vienkāršu eksperimentu. Tātad daļa nācijas konservatīvi noskaņoto elementu, iespējams, izrādīs pretestību jaunajai propagandai.

Lūk, tāpēc ir sevišķi jārūpējas par to, lai šie konservatīvie elementi nekādā ziņā no mūsu pašu rokām nesaņemtu ieročus, ar kuru palīdzību varētu nopietni traucēt nepieciešamo tuvināšanos. It īpaši pie mums to nedrīkst aizmirst, jo mūsu — atļaušos teikt — politiķi uzstājas ar absolūti fantastiskiem un pilnīgi nereāliem lozungiem. Vai tad nav skaidrs, ka klaigāšana par nepieciešamību radīt jaunu Vācijas kara floti, koloniju atgūšanu utt. nav nekas vairāk kā tukša muldēšana? Tikai mierīgi jāpadomā par visiem šiem jautājumiem, un kļūst skaidrs, ka mums tā visā panākšanai nav kaut cik reālu iespēju. Bet šī bezjēdzīgā klaigāšana, ar kuru dažkārt nodarbojas pilnīgi naivi, daļēji pat prātā jukuši cilvēki, nekādā ziņā nevar dot Vācijai kaut kādu labumu. Anglijā šī klaigāšana panāk pilnīgi noteiktu ietekmi. Visi šie vārdiskie protesti un skaļie runasplūdi kalpo tikai mūsu nāvīgo ienaidnieku interesēm. Cilvēki patērē visus spēkus, lai rīkotu kaitīgas demonstrācijas pret dievu un visu pasauli, tajā pašā laikā aizmirstot, ka katra panākuma galvenais priekšnosacījums pirmām kārtām ir princips.

Ja ko dari, tad padari to līdz galam.

Klaigājot un protestējot pret piecām vai pat desmit valstīm reizē, pie mums aizmirst to, ka visi fiziskie un garīgie spēki ir jāsakoncentrē, lai dotu mūsu niknākajam ienaidniekam triecienu cieši sirdī. Šādi rīkodamies, mēs tikai zaudējam iespēju noslēgt to savienību, kāda mums ir nepieciešama, lai kādreiz norēķinātos ar visnolādētāko ienaidnieku.

Ari šajā ziņā nacionālsociālistiskajai kustībai ir jāuzņemas noteikta misija. Mums jāiemāca tautai neieslīgt sīkumos un koncentrēties uz galveno, nesadrumstalot spēkus otršķirīgām lietām un nekad neaizmirst, ka pašlaik mērķis ir cīņa par mūsu tautas kailo dzīvību un mūsu vienīgais ienaidnieks šobrīd ir tā lielvalsts, kas atņem mums pat tiesības uz eksistenci.

Daudz kas mūs, protams, sarūgtina līdz dvēseles dziļumiem, taču tas vēl nav iemesls, lai zaudētu aukstasinību un, bezjēdzīgi klaigājot, strīdētos ar visu pasauli tā vietā, lai visus spēkus koncentrētu pret visnāvīgāko ienaidnieku.

Galu galā vācu tautai vispār nav nekādu morālu tiesību žēloties par citu valstu uzvedību, iekams tā nav saukusi uz tiesu pašas noziedzniekus, kas pārdod un nodod mūsu dzimteni. No tālienes zākāt Angliju, Itāliju utt. ir galīgi nenopietni, ja mēs tajā pašā laikā ļaujam brīvi rīkoties neliešiem, kas par 30 sudraba grašiem pārdevušies ienaidniekam, neliešiem, kuri savulaik iestājās naidīgās propagandas dienestā, palīdzēja izsist mums no rokām ieročus un salauzt paralizētās tautas morālo mugurkaulu.

Pretinieks dara tikai to, ko no viņa var gaidīt. Viņa uzvedībai un rīcībai vajadzētu kalpot mums vienīgi par mācību.

Kas savos uzskatos nevēlas pacelties šādā līmenī, tam mēs iesakām piekrist vismaz šai pēdējai atziņai: tādā gadījumā mums neatliek nekas cits kā pilnīgi atteikties no visa, jo jebkāda savienību politika nākotnē kļūst neiespējama. Ja mēs nevaram noslēgt savienību ar Angliju tāpēc, ka tā sagrābusi mūsu kolonijas, ja mēs nevaram iet roku rokā ar Itāliju tāpēc, ka tai pieder Dienvidtirole, ja mēs ar Poliju un Čehoslovākiju vispār nevaram noslēgt nekādu savienību, tad Eiropā vairs nav citu valstu, ja neskaitām Franciju, kura tomēr, uzdrošināsimies atgādināt, ari nozaga mums Elzasu un Lotringu.

Diezin vai ir jāšaubās, ka tāda politika vācu lautai nebūt nav derīga. Jāšaubās ir tikai par vienu: kas tie ir par cilvēkiem, kas sludina šādu politiku, — vientieši, aprobežoti ļautiņi vai rūdīti blēži?

Tā kā runa ir par vadītājiem un vadoņiem, man vienmēr šķiet, ka šie kungi pieder pēdējai nosaukto ļaužu sugai.

Tātad, cik vien tālu var paredzēt cilvēka prāts, ir pilnīgi iespējams panākt, lai naidīgo tautu noskaņojums mainās mums par labu, jo šo tautu patiesās intereses ir līdzīgas mūsējām. Taču ir nepieciešams, lai, pirmkārt, mūsu pašu valsts izrādītu nopietnu gribu cīnīties par savu pastāvēšanu un iegūtu vērtīga sabiedrotā īpašības; otrkārt, jāizbeidz pasniegt šīm tautām materiāls, kas vēršas pret mums pašiem, un tādēļ ir jālikvidē pašu kļūdas un vēl jo vairāk noziedzīgā rīcība pašu nometnē.

* * *

Visgrūtāk ir atbildēt uz trešo jautājumu.

Vai vispār ir iedomājams, ka angļu vai itāļu nācijas patieso interešu pārstāvji varētu īstenot savu gribu pretēji ebreju — tautiskas un nacionālas valsts nāvīgāko ienaidnieku — gribai?

Vai, piemēram, britu tradicionālās valsts mākslas spēks varēs salauzt ebreju ietekmi, vai nē?

Atbildēt uz šo jautājumu, kā jau teicu, ir ļoti grūti. Šīs problēmas risinājums ir atkarīgs no pārāk daudziem faktoriem, lai varētu tūlīt dot noteiktu atbildi. Attiecībā uz vienu valsti katrā gadījumā varam teikt, ka tā ir ļoti stabila, kalpo vienīgi savas nācijas interesēm un nekādai ebreju ietekmei neizdosies pārvarēt tās tendences, kuras ir šīs valsts politiska nepieciešamība. Es domāju par Itāliju.

Cīņa, kuru fašistiskā Itālija pašlaik, lai arī neapzināti (es gan domāju, ka pilnīgi apzināti) izcīna pret trim galvenajiem ebreju ietekmes ieročiem, ir garantija, ka Itālijai izdosies, lai arī pa aplinkus ceļiem, izraut indes zobus ebreju spēkam, kas cenšas pacelties pāri visām valstīm. Itālijas valdība aizliedza frankmasonu slepenās biedrības, tā vajā presi, kura grib pacelties pāri nācijai, un noteikti pārtrauca jebkuru internacionālā marksisma ietekmi. Turklāt Itālijas valdība konsekventi nostiprina fašistisko pārvaldes veidu. Lūk, tādēļ nedrīkst šaubīties par to, ka Itālijas valdība nepadosies ebreju pasaules hidras šņākšanai un jo tālāk, jo vairāk vadīsies vienīgi no itāļu nācijas interesēm.

Grūtāk ir ar Angliju. Šajā "visbrīvākās demokrātijas" valstī ebreji vēl pa aplinkus ceļiem neierobežoti diktē sabiedriskajai domai savu gribu. Tomēr arī Anglijā jau varam saskatīt nerimstošu cīņu starp īstenu britu valsts interešu pārstāvjiem, no vienas puses, un ebreju pasaules diktatūras

aizstāvjiem, no otras puses.

Tas, cik asas bieži vien ir šis pretrunas, pirmo reizi parādījās pēc kara: tik dažādas bija pozīcijas Japānas jautājumā, kādas aizstāvēja Anglijas valdība, no vienas puses, un Anglijas prese, no otras puses.

Tūlīt pēc pasaules kara beigām starp Ameriku un Japānu parādījās senās abpusējās nesaskaņas. Eiropas lielvalstis, protams, arī nevarēja palikt vienaldzīgas jaunu pasaules kara draudu priekšā. Starp Angliju un Ameriku, kā zināms, pastāv ne mazums radniecīgu saikņu. Tomēr šīs saiknes itin nemaz netraucē to, lai Anglijā parādītos zināma skaudība un norūpēšanās par Amerikas savienības pārlieku nostiprināšanos visās starptautiskās politikas un ekonomikas jomās. Vēl nesen Amerika bija kolonija, vēl nesen visi skatījās uz šo zemi kā lielās mātes Anglijas bērnu. Un tagad Amerika kļūst par visas pasaules valdnieci. Ir pilnīgi saprotams, ka Anglija ar satraukuma pilnu nemieru pārskata visas savas noslēgtās savienības un britu valsts prasme ar bailēm raugās nākotnē, ka tikai nepienāk brīdis, kad formulu "Anglija — jūru valdniece" nenomaina formula "Amerika — jūru valdniece". Tikt galā ar amerikāņu savienoto valstu kolosu, kam pieder neizmērojamas bagātības un neskarta, nenoplicināta zeme, ir daudz grūtāk, nekā tikt galā ar ielenkto Vāciju. Ja brīdī, kad izšķirsies strīds starp Angliju un Ameriku, Anglija būs viena pati par sevi, var uzskatīt, ka spriedums ir jau parakstīts iepriekš. Lūk, tādēļ Anglija tik atklāti tiecas pretī savienībai ar dzelteno nāciju, savienībai, kura no rases viedokļa var būt diezgan apšaubāma, toties no valstiski politiskā viedokļa ir vienīgā iespēja nostiprināt Lielbritānijas stāvokli pasaulē pretstatā augošajai Amerikas kontinenta ietekmei.

Un ko mēs redzējām?

Tajā laikā, kad Anglijas valdība, neskatoties uz sadarbību ar Ameriku Eiropas frontē, negribēja vājināt saikni ar savu aziātu partneri, ebreju prese Anglijā ļoti enerģiski vērsās pret Anglijas un Japānas savienību.

Jājautā: kā gan bija iespējams, ka tie paši ebreju orgāni, kuri līdz pat 1918. gadam ne uz mirkli nepārstāja kalpot idejai par britu cīņu pret vācu valsti, tik pēkšņi aizgāja pa citu ceļu, tikpat kā pārkāpjot uzticības zvērestu?

Lieta ir izskaidrojama ļoti vienkārši. Vācijas iznicināšana pirmām kārtām bija nevis Anglijas, bet gan ebreju interesēs. Anglijas patiesās valstiskās interesēs nav arī iznīcināt Japānu. Tas ir nepieciešams vienīgi ebrejiem, kuri, kā zināms, cenšas iegūt neierobežotu kundzību pār visu pasauli. Tā nu iznāk, ka, kamēr Anglija ir norūpējusies tikai par to, kā nostiprināt savu stāvokli pasaulē, ebreji gatavojas sagrābt savās rokās visu pasauli.

Jau tagad ebreju rokās atrodas mūsdienu Eiropas valstis. Viņi pārvērš šīs valstis gļēvos ieročos, izmantojot vai nu tā saucamās rietumu demokrātijas metodi, vai arī tiešas pakļaušanas metodi, kurai ir krievu boļševisma forma.

Taču ebreju rokās ir ne tikai vecā pasaule vien. Nē, tāds pat liktenis gaida ari jauno pasauli. Ebreji ir īstie biržu vadītāji Ziemeļamerikas Savienotajās Valstīs. Ar katru gadu vairāk ebreji sāk lemt pat šīs 120 miljonu lielās tautas likteņus. Kā ārprātīgi viņi skatās uz to, ka dažām tautām tomēr ir izdevies saglabāt noteiktu neatkarību no tiem.

Ar nekaunīgu veiklību ebreji veido sabiedrisko domu tā, kā tas viņiem vajadzīgs, lai pārvērstu to par ieroci cīņā par savu sapņu piepildījumu.

Gudrākie un ievērojamākie ebreji uzskata, ka tuvu ir tas brīdis, kad viņi ieraudzīs sava kārotā sapņa piepildījumu un varēs aprit visas pārējās tautas.

Taču ebreji baidās, ka blakus lielajam tautu pulkam, kuras tiem arvien vairāk izdodas pārvērst savās kolonijās un atņemt tām jebkuras nacionālās pazīmes, varētu palikt kaut viena patiesi neatkarīga valsts, kura pēdējā brīdī var sabojāt visu ebreju spēli. Boļševizēta pasaule spēs noturēties tikai tajā gadījumā, ja boļševisms būs aptvēris absolūti visu pasauli.

Ja pasaulē paliks kaut vai viena pietiekami liela patiesi nacionāla valsts, tad ebreju brālība pasaulē nenovēršami ies bojā cīņā ar nacionālo ideju. Tāds ir jebkuras tirānijas liktenis šajā pasaulē.

Ebreji ļoti labi apzinās, ka gadu tūkstošu ilgajā gaitā tiem ir izdevies pietiekami labi pielāgoties Eiropas apstākļiem. Viņi veiksmīgi rokas zem nāciju rasiskā pamata, arvien vairāk pārvērsdami Eiropas iedzīvotājus bezdzimuma kropļos. Taču ebreji tikpat labi zina, ka sagatavot līdzīgu likteni tādai aziātiskai nacionālai valstij kā Japāna, tiem diezin vai izdosies. Ebrejiem izdodas izlikties par vāciešiem, angļiem vai frančiem, bet tiem neizdodas atrast tiltu pie dzeltenajiem aziātiem. Lūk, tādēļ ebreji cenšas sagraut nacionālo Japānas valsti, izmantojot spēkus, kādi pagaidām vēl pastāv citās nacionālās valstīs. Ebreji jau laikus grib atbrīvoties no bīstamā pretinieka un izdarīt to pirms viņu rokās pāries vara pār visām pārējām valstīm un viņi kļūs par pasaules despotiju.

Ebreji baidās no Japānas, jo tā pašreiz nekādi neiekļaujas tūkstošgadīgās ebreju kundzības ietvaros. Lūk, tādēļ viņi grib salauzt šo nacionālo valsti vēl pirms savas diktatūras pilnīgas izveidošanas.

Tāpēc ebreji pašlaik rīda visas tautas pret Japānu, tāpat kā savulaik viņi to darīja pret Vāciju. Varēja gadīties, ka laikā, kad angļu valstsvīri cenšas noslēgt savienību ar Japānu, britu ebreju prese pieprasa atklātu cīņu pret japāņu sabiedroto. Nav izslēgts, ka, stājoties zem demokrātijas karoga vai izmantojot lozungu par cīņu pret japāņu militārismu un ķeizarismu, ebrejiem patiešām izdodas sagatavot pret Japānu iznīcinošu karu.

Ar to arī ir izskaidrojams tas, kāpēc ebreji ir atklāti nostājušies pret angļu valstsvīriem.

Bet, pateicoties šim apstāklim, arī Anglijā noteikti sāksies cīņa pret ebreju briesmām visā pasaulē.

Lūk, tāpēc nacionālsociālistiskajai kustībai atkal izvirzās milzīgs uzdevums.

Jaunās kustības uzdevums ir atvērt tautai acis ari attiecībā uz svešu nāciju stāvokli, kā ari jāprot parādīt visai pasaulei, kur slēpjas mūsu patiesais ienaidnieks. Naida vietā pret āriešiem — no kuriem mūs var atšķirt ļoti daudzas lietas, taču mūs jebkurā gadījumā vienos asins un kultūras kopība — mūsu kustībai vispārējais naids jānovirza uz tiem, kas ir visas cilvēces īstie ienaidnieki un visu ciešanu patiesie vaininieki.

Taču vispirms mums ir jāparūpējas, lai vismaz mūsu pašu zemē visi saprastu, kur atrodas patiesais pretinieks. Tad mūsu cīņa kļūs par vislabāko piemēru, un mēs parādīsim citām tautām ceļu, kas ved pie visas āriskās cilvēces laimes.

Lai par mūsu vadītāju kļūst saprāts, par mūsu spēku — griba! Lai mūsu svētākā pienākuma apziņa palīdz mums būt pietiekami neatlaidīgiem darbībā! Par visu pārējo lai mums gādā Dievs tas Kungs; lai viņš ir sargātājs un aizstāvis!

14. nodaļa: Orientācija uz Austrumiem jeb Austrumu politika

Uzskatu, ka Vācijas attieksme pret Krieviju ir īpašas analīzes vērta. Tam ir divi iemesli.

1. Šai problēmai ir izšķiroša nozīme attiecībā uz visu Vācijas ārpolitiku kopumā.

2. Šī problēma ir mūsu jaunās nacionālsociālistiskās kustības galvenais politisko spēju pārbaudes akmens, lai redzētu, vai mēs patiešām esam spējīgi skaidri domāt un pareizi rīkoties.

Man gan tūliņ jāatzīstas, ka tieši šis otrs punkts dažreiz sagādā ne mazums rūpju. Kā zināms, jaunā kustība galvenokārt gūst sev piekritējus nevis no indiferentām sabiedrības aprindām, bet lielākoties no bijušajiem galējo uzskatu piekritējiem. Lūk, tādēļ ir pavisam dabiski, ka šie cilvēki pārnāk pie mums, bet vēl nav pilnīgi pārvarējuši tos priekšstatus par ārpolitiku (vai nepietiekami izprot šos jautājumus), kādi tiem bija raksturīgi agrāk. Tas attiecas ne tikai uz mūsu piekritējiem, kas pārnāk no kreiso spēku nometnes. Gluži pretēji, — lai cik kaitīgi arī nebūtu tie uzskati, kuriem cilvēki pievērsās ārpolitikas jomā, bieži vien veselā saprāta un pareiza instinkta paliekas ļāva mainīt šos uzskatus. Šādos gadījumos mums vajadzēja tikai parādīt šiem cilvēkiem, kur viņi kļūdās un kādi virzieni ir pareizāki. Ne reizi vien bijām spiesti konstatēt, ka veselais saprāts un pareizs pašsaglabāšanās instinkts ir mūsu labākie sabiedrotie.

Daudz grūtāk ir panākt pareizu politisku domāšanu tām ļaužu aprindām, kuri agrāk ne vien tika nepareizi audzināti šajā ziņā, bet arī bija zaudējuši pēdējās veselīgā instinkta paliekas, ziedojot tās uz tā saucamās objektivitātes altāra. Pieredze ir pierādījusi, ka visgrūtāk ir pārliecināt tos, kas nāk no tā saucamās inteliģences aprindām. Tieši viņi visgrūtāk apgūst šķietami pilnīgi vienkāršus un lopiski skaidrus uzskatus par to, kas veido mūsu ārpolitikas īstās intereses. Šiem ļaudīm traucē ne tikai lielā visnejēdzīgāko priekšstatu un aizspriedumu bagāža; turklāt viņi ir pilnīgi zaudējuši arī veselīgo pašsaglabāšanās instinktu. Nacionālsociālistiskajai kustībai ir jāizcīna diezgan smaga cīņa tieši ar šo aprindu cilvēkiem. Šī cīņa ir smaga, jo mums ir darīšana ar ļoti iedomīgiem subjektiem, kuri bieži vien uz cilvēkiem ar veselīgākiem instinktiem skatās no augšas, lai gan viņu pašu gara tumsība tiem nedod nekādas tiesības šādi rīkoties.

Šie augstprātīgie, pašapzinīgie elementi iedomājas, ka viņi saprot visu. Īstenībā tie nav pat spējīgi skaidri un aukstasinīgi izanalizēt stāvokli un apsvērt nepieciešamās darbības. Bet bez tā taču tieši ārējās politikas jomā nav iespējams spert ne soli.

Tieši šis aprindas pēdējā laikā arvien vairāk un vairāk nosaka mūsu ārējās politikas virzienu, ievedot to visnelaimīgākajos un nepareizākajos ceļos. Šo aprindu fantastiskā ideoloģija nosaka ārējo politiku daudz lielākā mērā nekā to dara vācu tautas patiesi veselīgās intereses. Uzskatu to par vēl vienu argumentu, lai savu piekritēju priekšā analizētu vissvarīgāko ārējās politikas problēmu, t.i., jautājumu par mūsu attieksmi pret Krieviju. Un to darīšu ar šī sacerējuma ietvaros iespējamo un nepieciešamo pamatīgumu.

Vispirms jāatzīmē šāds moments. Mūsuprāt, ar ārējo politiku jāsaprot savstarpēja vienas tautas attiecību noregulēšana ar visām pārējām pasaules tautām. Tas, kā tieši šīs savstarpējās attiecības tiek regulētas, vienmēr ir atkarīgs no pilnīgi noteiktiem faktoriem. Mums. nacionālsociālistiem, ir jānorāda uz to, ka mūsu tautiskās valsts ārējā politika vispirms vadīsies no šāda fakta. Valsts centīsies noteikt veselīgu, dabisku, dzīvotspējīgu proporciju starp mūsu iedzīvotāju skaitu un tā pieauguma tempu, no vienas puses, un mūsu teritoriju lielumu un kvalitāti, no otras puses. Tikai ārējā politika pienācīgi nodrošinās vācu valstī apvienotās rases likteņus.

Par veselīgu proporciju varam uzskatīt tikai tādu attiecību starp šiem diviem lielumiem, kas pilnīgi nodrošina tautas paēdināšanu ar pašu zemes dāvātajiem produktiem. Jebkāds cits lietu izkārtojums, pat ja tas ilgst gadu simtus vai tūkstošus, ir nenormāls un neveselīgs. Agrāk vai vēlāk tas nesīs tautai vislielāko ļaunumu un var pat novest līdz tās pilnīgai iznīcībai.

Lai tauta sev varētu nodrošināt patiesu eksistences brīvību, tai ir vajadzīga pietiekami liela teritorija.

Lai noteiktu, cik lielai šai teritorijai jābūt, nevar vadīties tikai no pašreizējā brīža vajadzībām. Nedrīkst vienkārši iegūtās ražas daudzumu izdalīt ar iedzīvotāju skaitu. Šī darba pirmās daļas attiecīgajā nodaļā jau sīki izklāstīju, ka teritorijas lielumam ir nozīme ne tikai no pārtikas iegūšanas viedokļa, bet arī no militārā un vispārpolitiskā viedokļa. Tauta nevar apmierināties tikai ar to, ka tai piederošās teritorijas nodrošina pietiekamu labu iztikšanu. Tautai vēl ir jārūpējas, lai šīs teritorijas būtu pietiekami aizsargātas. Un tas ir atkarīgs no valsts vispārpolitiskā spēka, kuru savukārt lielā mērā nosaka militāri ģeogrāfiskie faktori.

Attiecībā uz vācu tautu jāsaka, ka Vācija savu nākotni var nodrošināt tikai kā pasaules lielvalsts. Mūsu tautas ar tās vairāk vai mazāk veiksmīgo ārējo politiku gandrīz divus tūkstošus gadu ilgā vēsture ir bijusi pasaules vēsture. Vai gan par to nevarēja pārliecināties mūsu paaudze? Tā milzīgā tautu cīņa, kas notika laikā no 1914. - 1918. gadam, īstenībā bija tikai vācu tautas cīņa par savu pastāvēšanu uz zemes, taču visi šo karu sauca par pasaules karu.

Iestādamās šajā karā, vācu tauta pārstāvēja tikai šķietamu pasaules lielvalsti. Es saku "šķietamu pasaules" valsti tādēļ, ka patiesībā Vācija nemaz nebija pasaules lielvalsts. Ja 1914. gadā Vācijā būtu pastāvējusi cita proporcija starp teritorijas lielumu un iedzīvotāju skaitu, tad tā patiešām būtu bijusi pasaules lielvalsts. Un tikai tādā gadījumā—ja norobežojamies no citiem faktoriem — pasaules karš varētu beigties mums labvēlīgi.

Nebūt negribu un arī neuzskatu par savu uzdevumu šeit iztirzāt, "kā" viss varētu pavērsties, "ja" būtu bijusi cita situācija. Uzskatu, ka ir absolūti nepieciešams ļoti lietišķi un bez kādiem izskaistinājumiem norādīt uz pašreizējo stāvokli, kas iedveš vistrauksmainākās bažas. Ir nepieciešams, lai vismaz nacionālsociālistiskās kustības rindās visi skaidri apzinātos, cik slikts stāvoklis ir pašlaik, un cilvēki dziļāk padomātu, kas darāms, lai izietu no šī stāvokļa.

Vācija šobrīd nav pasaules lielvalsts. Ja arī mums izdotos pārvarēt mūsu pašreizējo militāro bezpalīdzību, tā tik un tā nevarētu pretendēt un šo nosaukumu. Kāda gan pašreiz nozīme uz mūsu planētas var būt valstij, kurā pastāv tik nelabvēlīga proporcija starp iedzīvotāju skaitu un zemes platību? Šajā gadsimtā visa zeme ir sadalīta starp dažām valstīm, kuras aptver pat veselus kontinentus. Kas gan šādā situācijā sauks par pasaules lielvalsti tādu zemi kā mūsdienu Vācija, kuras teritorija (ja runājam par politisko pamatkodolu) nepārsniedz pat 500 tūkstošus kvadrātkilometru.

Ja runājam tikai par teritorijas lielumu, tad vācu valstij ir smieklīgi maza nozīme salīdzinājumā ar tā saucamajām pasaules lielvalstīm. Lai mums nesaka, ka arī Anglijas teritorija nav liela! īstenībā Anglija ir tikai galvaspilsēta britu impērijai, kas aptver gandrīz ceturto daļu zemeslodes. Palūkojieties vēl uz tādām milzīgām valstīm kā Ziemeļamerikas Savienotās Valstis, Krievija un Ķīna! Katrai no šīm valstīm pieder vismaz 10 reizes lielāka teritorija nekā mūsdienu Vācijai. Pie šīm milzīgajām valstīm tagad nākas pieskaitīt pat Franciju. Tā no savām Āfrikas kolonijām iegūst arvien jaunus un lielākus cilvēku resursus savu armiju papildināšanai. Rasu ziņā Francijā tagad ir tik spēcīga nēģeru ietekme, ka drīz vien varēs runāt par jaunas afrikāņu valsts veidošanos Eiropā. Mūsdienu Francijas koloniālo politiku nevar salīdzināt ar to koloniālo politiku, kāda savulaik bija Vācijai. Ja Francija vēl kādus divus vai trīs gadsimtus turpinās attīstīties šajā virzienā, tad izzudīs pēdējās franku asiņu paliekas, kas būs izšķīdušas jaunā eiroāfrikāņu mulatu valstī. Francija pamazām pārvēršas par milzīgu valsti no Reinas līdz Kongo. Un šajā valstī pamazām izplatīsies ievērojami zemāka rase, t.i., arvien vairāk sajaukto asiņu produkts.

Ar to arī atšķiras franču koloniālā politika no vecās vācu koloniālās politikas.

Vecās Vācijas koloniālā politika bija tikpat nekonsekventa kā viss pārējais, ko mēs toreiz darījām, Vācija neveica nekādus pasākumus, lai ievērojamos apmēros savās kolonijās nometinātu vācu rases cilvēkus, un neko arī nedarīja, lai nodrošinātu melno asiņu pieplūdumu mūsu teritorijās (lai gan tas būtu noziedzīgs pasākums). Askeri vācu Austrumāfrikas kolonijās bija tikai bikls solis šajā virzienā. Taču patiesībā viņu loma

aprobežojās tikai ar pašas kolonijas apsardzību. Mums pat prātā nenāca vest melno karaspēku uz kara frontēm Eiropā, ja arī būtu bijusi tāda iespēja. Taču īstenībā mums šādas iespējas nemaz nebija. Toties franči jau no paša sākuma tieši to uzskatīja par vienu no saviem svarīgākajiem uzdevumiem.

Tā nu iznāca, ka vairākām valstīm tagad ir ne tikai daudz lielāks skaits iedzīvotāju nekā mums, bet pieder arī daudz lielāka teritorija, kas veido viņu politiskā spēka pamatu. Pirms diviem tūkstošiem gadu proporcija starp iedzīvotāju skaitu un zemes lielumu mums bija maksimāli nelabvēlīga. Tagad, pēc divtūkstoš gadiem, esam tikpat nelabvēlīgā situācijā. Bet toreiz mēs bijām jauna tauta, mums apkārt bija lielas valstis, kas pārdzīvoja sairuma periodu, taču mēs vēl varējām piedalīties cīņā pret pēdējo milzi — Romu. Tagad ir pavisam cita situācija. Mēs esam milzīgu augošu valstu ielenkumā, un salīdzinājumā ar tām mūsu tagadējās valsts nozīme ir visai niecīga.

Nekad nevajag aizmirst šo rūgto patiesību, taču jāsaglabā skaidrs prāts un aukstasinība. Izsekosim, kāda attiecība pēdējo gadsimtu laikā ir bijusi starp Vāciju un citām valstīm — gan attiecībā uz iedzīvotāju skaitu, gan teritorijas lielumu. Ikviens, kas to izdarīs, būs spiests ar rūgtumu sirdī konstatēt to pašu, par ko es runāju jau nodaļas sākumā: Vācija nav pasaules lielvalsts neatkarīgi no tā, vai šobrīd tā ir vai nav militāri spēcīga.

Tagad esam nonākuši tādā situācijā, ka mūs vairs nekādi šajā ziņā nevar salīdzināt ar citām valstīm. Tas ir noticis mūsu valsts vadītāju kļūmīgās ārējās politikas dēļ, t.i., tādēļ, ka mums vispār nebija noteiktu, atļaušos teikt, karsti lolotu mērķu un centienu ārējās politikas jomā, kā arī tādēļ, ka esam zaudējuši veselīgo pašsaglabāšanās instinktu.

Ja nacionālsociālistiskā kustība patiešām grib uzņemties lielo vēsturisko misiju, mums vispirms ir jāapzinās viss mūsdienu stāvokļa smagums, lai cik rūgti tas arī nebūtu, un pēc tam drosmīgi un plānveidīgi jācīnās pret to neapdāvināto un neauglīgo ārējo politiku, kādu līdz pat šīm brīdim Vācijai uzspieda mūsu valstsvīri. Mums jāatbrīvojas no visādām "tradīcijām" un aizspriedumiem, jārod sevī vīrišķība, lai apvienotu visu mūsu tautu un virzītos pa ceļu, kas atbrīvos mūs no pašreizējās šaurības, dos jaunas zemes un tādējādi novērsīs briesmas, ka vācu tautai vai nu jāiet bojā vispār, vai arī jānokļūst citu tautu verdzībā.

Nacionālsociālistiskajai kustībai par katru cenu ir jānovērš pastāvošā disproporcija staip valsts iedzīvotāju skaitu un teritoriju, turklāt uzskatot teritoriju ne tikai par tiešu pārtikas produktu iegūšanas bāzi, bet arī par robežu aizsardzības faktoru. Tikai tad novērsīsim mūsu pašreizējā stāvokļa bezizeju un ieņemsim to vietu, uz kuru mums ir tiesības, ievērojot lomu, kāda mums bijusi vēstures gaitā.

Mēs, nacionālsociālisti, esam āriešu augstāko vērtību glabātāji zemes virsū. Lūk, tādēļ mums jāuzņemas šīs augstās saistības. Lai varētu tās izpildīt, mums jāprot pārliecināt tauta, ka jādara viss nepieciešamais, lai aizsargātu rases tīrību. Mums ir jāpanāk, lai vācieši nodarbotos ne tikai ar suņu, zirgu un kaķu šķirņu izkopšanu, bet beidzot pažēlotu arī paši sevi.

* * *

To, ka man ir taisnība, nosaucot mūsu līdz šim īstenoto ārējo politiku par bezmērķīgu un neauglīgu, jau parāda tās rezultāts vien. Arī tad, ja vācu tauta tiešām būtu pieskaitāma visneapdāvinātākajām un gļēvulīgākajām tautām, rezultāts nevarētu būt vēl sliktāks. Ja pēdējo gadu desmitu laikā pirms kara ārēji viss ari izskatījās labāk, mūsu secinājumu tas nemaina. Taču katras valsts spēks tiek mērīts tikai salīdzinājumā ar citām valstīm. Un vajag tikai toreizējo Vāciju salīdzināt ar citām valstīm, lai uzreiz būtu redzams, ka pēdējās auga vienmērīgāk un attīstījās ātrāk. Toties Vācija, neraugoties uz visiem ārējiem panākumiem, īstenībā arvien vairāk un vairāk atpalika no citām valstīm, un distance starp mums un tām arvien vairāk palielinājās. Ievērojot tikai iedzīvotāju skaita pieaugumu, mēs pamazām sākām arvien vairāk atpalikt.

Mēs pieņēmām, ka vācu tautai piemīt mazāk tikumu nekā citām tautām. Bet patiesībā taču tā nav. Īstenībā, ja runājam par varonību vai gatavību liet asinis par savu valsti, Vācija varbūt neatpalika no citām tautām. Ja ir tā, tad esam spiesti izdarīt tikai vienu secinājumu: mūsu neveiksmes ir izskaidrojamas ar to, ka tautas upuri un asinis tika izmantotas nepareizi.

Šajā sakarā paskatīsimies atpakaļ uz visu mūsu tautas politisko vēsturi tūkstoš un vairāk gadu gaitā; atcerēsimies neskaitāmos karus un kaujas, kurās piedalījusies vācu tauta; padomāsim, kādi tad galu galā ir bijuši šīs attīstības rezultāti: mums būs jāatzīst, ka šajā asins jūrā ir bijuši tikai trīs notikumi, kuriem mūsu tautas dzīvē patiešām ir bijusi svarīga un paliekoša vēsturiska nozīme.

1. Austrumvācijas kolonizācija.
2. Apgabalu uz austrumiem no Elbas iekarošana un kolonizācija.
3. Hohencollernu organizētā Brandenburgas prūšu valsts kā jaunās impērijas paraugs un kristalizētājkodols.

Lūk, tā ir mācība un brīdinājums nākotnei.

Tieši pirmie divi mūsu ārējās politikas lielākie panākumi bija arī visnoturīgākie. Ja to nebūtu, vācu tauta tagad nespēlētu vispār nekādu lomu. Tie bija pirmie, bet, par nožēlu, arī vienīgie veiksmīgie mēģinājumi izveidot labvēlīgāku proporciju starp valsts iedzīvotāju skaita palielināšanos un teritoriju lielumu. Patiesi neizmērojamu ļaunumu mūsu tautai nodara tie vēsturnieki, kas neprot izrādīt pienācīgu cieņu tieši šiem diviem vissvarīgākajiem notikumiem Vācijas vēsturē, neprot parādīt tautas jaunajām paaudzēm, ka tieši šiem notikumiem ir bijusi izšķirošā loma. Tā vietā mūsu vēsturnieki koncentrē jauno paaudžu uzmanību uz neskaitāmām avantūrām un kariem, uz dažādām epizodēm, kurās, tiesa, ir bijis daudz varonības, bet ir arī daudz fantāzijas. Vēsturnieki nesaprot, ka būtībā visām šīm epizodēm nav nekādas nopietnas nozīmes, salīdzinājumā ar šiem diviem izcilākajiem notikumiem Vācijas vēsturē.

Trešais mūsu politiskās darbības lielais panākums ir prūšu valsts nodibināšana u n vācu armijas izveidošana. Vispārējās karaklausības ideja tās pašreizējā veidā atbilst tieši šī jaunā veidojuma valstiskuma idejām. Šai idejai ir patiesi milzīga nozīme. Pateicoties disciplinētās prūšu armijas izveidošanai, vācu tauta, kas tik loti cietusi no sadrumstalotības un ārkārtīgā individuālisma, atguva organizēšanās spējas, kuras pirms ilga laika bija zaudējusi. Pateicoties savas dzīves apstākļiem, citas tautas nekad nebija zaudējušas pašsaglabāšanās un veselīga bara kopības jūtas. Mums šis jūtas varēja atjaunot tikai no jauna organizētā prūšu armija. Ar to ir ari izskaidrojams tas, ka vispārējās karaklausības atcelšana mums radīja tik smagas sekas šajā laikā, kad desmitiem citu nacionalitāšu to būtu pārdzīvojušas bez kādām sekām. Ja tagad vēl desmit paaudzes būtu spiestas dzīvot šādos apstākļos un mēs neizdarītu attiecīgas izmaiņas, lai pastiprinātu militāro elementu skolās, nav šaubu, ka mūsu tauta zaudētu pēdējās patstāvības paliekas uz šīs planētas, vēl ievērojot nelabvēlīgās rasu ietekmes un šo ietekmju radīto idejisko sajukumu. Vācu gars tad varētu dzīvot tikai svešās nācijās, un drīz vien izveidotos situācija, kad pasaule sāktu aizmirst par vāciešiem kā par kultūras radītājiem. Vācieši pārvērstos par kultūras mēslojumu. Drīz vien tiktu saindētas pēdējās ziemeļāriešu asins paliekas, un mēs uz visiem laikiem noietu no skatuves.

Jāatzīmē tas, ka mūsu pretinieki daudz labāk par mums apzinās, ka tieši šiem trīs minētajiem notikumiem ir izšķiroša nozīme Vācijas vēsturē. Pretinieki to lieliski saprot, bet mēs paši lielākoties sajūsmināmies par pagātnes varonīgajām epizodēm, lai arī tās prasīja miljoniem viscēlāko Vācijas dēlu dzīvību.

Mums par katru cenu jāiemācās iepriekšējā vēsturē atšķirt patiesi lielus un noturīgus panākumus, kas atstājuši dziļas pēdas, no tām epizodēm, kas prasīja lielus upurus un nedeva nekādu noturīgu iznākumu. Tam būs liela nozīme, ja domājam par mūsu rīcību tagadnē un nākotnē.

Mēs, nacionālsociālisti, nekad un nekādos apstākļos nedrīkstam pārņemt mūsdienu buržuāziskās pasaules urāpatriotiskos noskaņojumus. Sevišķi bīstami un pat nāvējoši būtu kaut kādā mērā saistīt sev rokas ar tās politikas tradīcijām, kādu vācu impērija īstenoja līdz kara sākumam.

Visā 19. gadsimta vēsturē neatradīsim neko tādu, kam mēs varētu sekot un ko no mūsu redzes viedokļa varētu attaisnot kaut vai ar šī laika

apstākļiem. Pretstatā tālaika vadītājiem par mūsu ārējās politikas augstāko principu jāizvēlas nepieciešamās proporcijas noteikšana starp valsts iedzīvotāju skaitu un teritoriju lielumu! Pagātnes mācības mums vēl un vēlreiz atgādina tikai vienu, t.i., mūsu ārējās politikas mērķim ir jābūt jaunu zemju iegūšanai. Tajā pašā laikā par mūsu iekšējās politikas pamatu ir jākļūst jaunajam, noturīgajam, vienotajam nacionālsociālistiskajam pasaules uzskatam.

* * *

Vēl īsumā gribu apskatīt jautājumu par to, cik attaisnotas ir mūsu prasības pēc jaunām zemēm no morāli tikumiskā viedokļa. Tas nepieciešams tādēļ, ka pat tā saucamajās tautiskajās aprindās ir visādi daiļrunīgi pļāpas, kas cenšas pierādīt mūsu tautai, ka par visas ārējās politikas mērķi jābūt vienīgi vācu tautai 1918. gadā nodarīto pārestību labošanai. Ja tās tikšot izlabotas, mums, vāciešiem, vairāk nekas neesot vajadzīgs, un mēs varēšot ikvienu uzņemt savos brālīgajos apkampienos.

Šajā sakarā vispirms ir nepieciešams šāds norādījums.

Prasība atjaunot tādas robežas, kādas tās bija līdz 1914. gadam, ir politiska bezjēdzība un turklāt tāda, kuras apjoms un sekas ir līdzvērtīgas noziegumam. Mūsu valsts robežas 1914. gadā pirmām kārtām bija pilnīgi neloģiskas. Raugoties no nacionālā sastāva viedokļa, tās nebūt nebija pilnīgas un arī no militāri ģeogrāfiskā viedokļa tās nebūt nebija lietderīgas. Šīs robežas nebija noteiktas un labi pārdomātas politikas rezultāts. Tās bija pagaidu robežas, nevis pabeigtas politiskās cīņas rezultāts.

Ar tādām pat un daudzos gadījumos ar vēl lielākām tiesībām par pamatu varētu ņemt nevis 1914. gadu. bet kādu citu laiku Vācijas vēsturē, un izvirzīt mērķi panākt tā laika robežu atjaunošanu. Prasība atgriezties pie 1914. gada robežām pilnīgi atbilst mūsu buržuāziskās pasaules šaurajam redzeslokam. Šai pasaulei trūkst domas lidojuma nākotnē. Tā dzīvo tikai pagātnē un turklāt lielākoties nesenā pagātnē. Un pat pagātnē, izņemot dažus gadus atpakaļ, tā nav spējīga neko saskatīt. To nospiež kūtrības likums, un tā spēj saskatīt tikai to, kas atrodas pašā degungalā. Jebkurš nopietns mēģinājums mainīt izveidojušos stāvokli neizbēgami sastop šīs pasaules pretestību. Taču arī šajā ziņā aktivitāti paralizē kūtrums. Lūk, ar to arī ir izskaidrojams tas, ka šo cilvēku politiskais horizonts nesniedzas tālāk par 1914. gada robežām.

Bet. izvirzot prasības par atgriešanos pie 1914. gada robežām, mūsu buržuāzija palīdz vienīgi ienaidniekiem, jo šī prasība vieno kopīgai pretestībai visus bijušos sabiedrotos un satur kopā viņu savienību. Tikai tā var izskaidrot to. ka 8 gadus pēc pasaules kara beigām šī raibā valstu savienība, kur katrai valstij karā bija citas vēlmes un citi mērķi, vēl arvien nav sairusi. un uzvarētāju koalīcija vēl arvien ir vairāk vai mazāk vienota.

Savulaik visas šīs valstis vienādi iedzīvojās uz Vācijas sabrukuma rēķina. Bailēs no mums tās centās samierināties viena ar otru, uz laiku piemirstot savstarpējo skaudību un godkārību. Tās visas centās sadalīt savā starpā pēc iespējas lielāku mūsu mantojuma dalu, uzskatot to par labāko aizsardzību pret Vācijas atdzimšanas iespēju. Bailes no mūsu tautas spēka un sirdsapziņas pārmetumi par saviem grēkiem ir tas iemesls, kas līdz pat šim brīdim satur kopā visu šo raibo koalīciju.

Mūsu buržuāzijas rīcība nevar apvest ap stūri bijušos sabiedrotos. Par savu politisko programmu izvirzot Vācijas atjaunošanu 1914. gada robežās, mūsu buržuāziskā pasaule atbaida visus koalīcijas dalībniekus. Kāds no partneriem, kas varbūt uzskatītu, ka ir laiks saraut saites ar bijušo koalīciju, baidās to darīt, jo tam draud izolācija, kas beigās var novest pie tā, ka mēs tam uzbruksim tieši tajā brīdī, kad tas atstās koalīciju.

Lozungs par Vācijas atjaunošanu 1914. gada robežās atbaida visas valstis — uzvarētāju koalīcijas dalībnieces.

Šis lozungs ir pilnīgi bezjēdzīgs šādu apsvērumu dēļ:

1. Mums nav nekādu līdzekļu, lai patiešām panāktu šī mērķa īstenošanu, un te nelīdzēs tukšās frāzes, kas skan mūsu godājamo savienību sanāksmēs.

2. Ja arī šo mērķi varētu sasniegt, par to nudien nebūtu vērts izliet vācu tautas asinis.

Nav un nevar būt nekādu šaubu, ka par 1914. gada robežu atjaunošanu mums vajadzētu maksāt ar asinīm. Tikai pilnīgi naivi cilvēki var noticēt, ka Versaļā noteiktās robežas ir izmaināmas ar intrigu un ubagošanas palīdzību. Jau runāju par to, ka tāds ceļš prasītu, lai Vācijas vadībā būtu tāda figūra kā Taleirāns, kuras mums nav. Puse no mūsu pašreizējiem valstsvīriem ir rūdīti blēži un vienlaikus subjekti ar visai vāju raksturu. Šie cilvēki vienkārši izturas naidīgi pret mūsu tautas interesēm. Otra puse mūsu valstsvīru ir labsirdīgi, ļoti miermīlīgi un ļoti iztapīgi muļķi, kas vispār nav spējīgi paveikt kaut ko nopietnu. Bez tam jāievēro, ka vairs nedzīvojam Vīnes kongresu laikmetā. Vairs nav tas laiks, kad strīdus par robežām izšķīra firsti un viņu metreses. Mēs dzīvojam pavisam citā laikmetā, kad nežēlīgā ebreju pasaules kopiena cīnās, lai uzkundzētos visām pasaules tautām. Ebreji tur pie rīkles visas pasaules tautas un atbrīvoties no šīs rokas var tikai ar zobenu. Šos internacionālos tautu paverdzinātājus var uzvarēt tikai no jauna modušos nacionālo kaislību spēks un koncentrēta griba, un tāda cīņa nekad nenotiek bez asinsizliešanas.

Ja jānonāk pie pārliecības, ka mūsu nākotnes intereses prasa milzīgus upurus, tad neatkarīgi no politiskās gudrības apsvērumiem jau šo upuru dēļ vien vajag izvirzīt patiešām cienīgu mērķi.

1914. gada robežām nav nekādas nozīmes, ja domājam par vācu nācijas nākotni. Šīs robežas pienācīgi nenodrošināja ne pagātnes iekarojumu saglabāšanu, ne nākotnes intereses. Tās mūsu tautai nebūtu nodrošinājušas arī patiesu iekšēju vienotību, ne arī garantējušas pietiekamu iztikšanu. Šīs robežas ir pilnīgi neapmierinošas no militārā viedokļa un pilnīgi nedotu to attiecību samēru starp mums un citām pasaules lielvalstīm (precīzāk, īstām pasaules lielvalstīm), kāds mums nepieciešams. 1914. gada robežas netuvinātmus Anglijai un nenodrošina mums tādu teritoriju kāda ir Amerikai. Pat Francija šajā gadījumā nezaudētu gandrīz neko no savas ietekmes uz pasauli.

Vienu gan var teikt droši: ja arī mūsu cīņa par 1914. gada robežu atjaunošanu beigtos ar labvēlīgu iznākumu, tas mums prasītu tādus upurus, ka pēc tam pietrūktu spēka cīnīties par dzīvi un patiesu mūsu nācijas diženumu. Tieši pretēji, sasnieguši šādus virspusējus panākumus, mēs vairs pat necenstos uz augstākiem mērķiem, vēl jo vairāk — varētu teikt, ka "nacionālais gods" ir glābts un ceļš uz komerciālu attīstību vismaz uz kādu laiku ir brīvs.

Nē, mēs nacionālsociālisti, noliedzam šādu jautājuma nostādni. Mēs nelokāmi centīsimies panākt savu mērķu īstenošanu ārējā politikā, lai vācu tauta uz šīs zemes iegūtu tādas teritorijas, kādas tai pienākas. Tikai cīņā par tādiem mērķiem mēs spētu nest vislielākos upurus, un tikai šajā gadījumā mēs par šiem upuriem tiksim attaisnoti Dieva priekšā, tāpat ari nākamo paaudžu priekšā. Dieva priekšā mēs būsim tīri, jo ir zināms, ka cilvēki vispār nāk pasaulē, lai cīnītos par dienišķo maizi, un viņu vietu pasaulē nenosaka vis tas, ka kāds kaut ko uzdāvinās, bet gan tas, ko viņi spēs izcīnīt ar savu prātu un vīrišķību. Nākamās paaudzes mūs attaisnos, jo, tā izvirzot jautājumu, tūkstošreiz atmaksāsies katra izlietā asins lāse. Tagadējās paaudzes, protams, būs spiestas ziedot daudzu savu dēlu dārgo dzīvību, toties tajās zemēs, kuras mēs iekarosim, nākamās zemnieku paaudzes laidīs pasaulē jaunas un spēcīgas vācu tautas dēlu paaudzes, un tas būs mūsu upuru atjaunošana. Tos valstsvīrus, kas uzņemsies atbildību īstenot mūsu ieteikto politiku, vēsture neapsūdzēs, ka viņi ir vieglprātīgi ziedojuši savas tautas asinis.

Šeit visasāk gribu vērsties pret tiem skribentiem no tautiskās nometnes, kas mūsu ieteiktajā politikā, kas paredz jaunu teritoriju iekarošanu, saskata "cilvēka svētāko tiesību pārkāpšanu" un tamlīdzīgas blēņas. Ja paklausās, ko runā šie kungi, neviļus jāsāk domāt: kādi gan režisori stāv aiz muguras šiem subjektiem? Katrā gadījumā skaidrs ir viens — prātu jaukšana, ar ko nodarbojas šie kungi, ir izdevīga tikai vācu tautas ienaidniekiem. Šo subjektu sprediķi panāk tikai to, ka noziedzīgi atslābinās mūsu lautas griba, cīnoties par savām vissvētākajām interesēm. Ir taču skaidrs, ka neviena tauta pasaulē nekad nedabūs nevienu kvadrātmetru zemes, ja balstīsies uz kaut kādām augstākām tiesībām. Tāpat kā Vācijas

robežas bija un ir nejaušas, arī citu tautu robežām ir nejaušs raksturs. Visu valstu robežas ir tikai politiskās cīņas iznākums, spēku samēra rezultāts. Tikai neidejiski vai garā vāji cilvēki var uzskatīt, ka vienas vai otras valsts robežas uz mūsu planētas ir kaut kas mūžīgi nesatricināms un nepakļauts izmaiņām. Īstenībā visas ir tikai pagaidu robežas. Tās ir tikai atelpas bridis, pirms sākas jauna ciņa par robežu pārdalīšanu. Šobrīd šīs robežas šķiet nesatricināmas, pēc tam tās jau var būt izmainītas.

Valsts robežas nosaka cilvēki, un paši cilvēki arī tās maina.

Ja kādai tautai ir izdevies iekarot ļoti lielas teritorijas, tas nebūt neuzliek citām tautām pienākumu uz mūžiem atzīt šo faktu par nesatricināmu. Tas tikai pierāda, ka iekarotājs konkrētajā brīdī ir bijis pietiekami stiprs, bet pārējās tautas — pārāk vājas, lai pretotos šādam iznākumam. Iekarotāja tiesības ir balstītas tikai uz spēku. Ja vācu tauta pašreiz nožēlojamā veidā ir iespiesta tik mazā teritorijā un spiesta iet pretī tik smagai nākotnei, tas nebūt nenozīmē, ka mums ar šo likteni ir jāsamierinās. Mūsu likumīgās tiesības ir sacelties pret šo kārtību. Būtu muļķīgi domāt, ka kāds augstāks spēks ir izspriedis, lai citām valstīm tiktu milzīgas teritorijas, bet mums būtu jāpakļaujas pašreizējai netaisnīgajai zemes sadalei. Arī tā zeme, uz kuras pašreiz dzīvojam, nav mums kā dāvana nokritusi no debesīm, to mūsu senči ir ieguvuši smagā cīņā. Tāpat būs arī nākotnē: teritorijas mēs nesaņemsim no minētās sugas skribentiem kā dāvanu, bet tās mēs iegūsim tikai smagā cīņā ar ieročiem rokās.

Tagad visi saprotam, ka mums priekšā vēl stāv ļoti smaga cīņa ar Franciju. Taču šī cīņa būtu pilnīgi bezjēdzīga, ja ar to arī beigtos visi mūsu ārējās politikas centieni. Cīņai ar Franciju var būt un būs jēga tikai tad, ja tā mums nodrošinās aizmuguri, kad cīnīsimies par mūsu teritorijas palielināšanu Eiropā. Mūsu uzdevums nav koloniālie iekarojumi. Mūsu problēmas varam atrisināt tikai un vienīgi, iekarojot jaunas zemes, kurās varētu nometināt vāciešus. Turklāt mums ir vajadzīgas tādas zemes, kuras tieši saskaras ar mūsu dzimtenes pamatteritoriju. Tikai tādā gadījumā pārceļotāji varēs saglabāt ciešu saikni ar Vācijas pamatiedzīvotājiem. Tikai šāda veida teritorijas palielināšana mums nodrošinās to spēku pieaugumu un priekšrocības, kādas dod liela vienlaidus teritorija.

Mūsu kustības uzdevums nav būt par citu tautu advokātu, mums jābūt pašiem savas tautas avangardam. Citādi šī kustība nebūtu nevienam vajadzīga un mums nekādā gadījumā nebūtu tiesību pļāpāt par pagātnes grēkiem. Mēs paši tad atkārtotu visas vecās kļūdas. Kā vecajai vācu politikai nebija tiesību aprobežoties tikai ar dinastiju apsvērumiem, tā arī mums nākotnē nav nekādu tiesību vadīties no pacifistiskām rūpēm par visiem un visu. Mēs nekādā ziņā neuzņemsimies "nabaga mazo tautiņu" aizstāvju un policistu lomu. Mūsu loma ir būt par savas tautas kareivjiem.

Mums, nacionālsociālistiem, ir jāiet vēl tālāk: tiesības uz jaunu zemju iegūšanu kļūst ne tikai par tiesībām, bet arī par pienākumu, ja, nepaplašinot teritoriju, liela tauta tiek lemta iznīcībai. Tas ir it īpaši sakāms, ja runa ir nevis par kādu nēģeru ļautiņu, bet gan par lielo ģermāņu tautu — par tautu, kas devusi pasaulei kultūru. Vai nu Vācija būs pasaules lielvalsts, vai ari tās nebūs vispār. Lai kļūtu par pasaules lielvalsti, Vācijai noteikti jāpanāk lādi apmēri, kas var tai mūsdienās nodrošināt pienācīgu lomu un garantēt dzīvi visiem tās pilsoņiem.

* * *

Mēs, nacionālsociālisti, pilnīgi apzināti pārvelkam krustu visai pirmskara vācu ārējai politikai. Mēs gribam atgriezties tajā punktā, kurā pirms 600 gadiem pārtrūka mūsu attīstība. Mēs vēlamies apturēt mūžīgo ģermāņu tiekšanos uz Eiropas dienvidiem un rietumiem un norādīt uz teritorijām, kas izvietotas austrumos. Mēs pilnīgi saraujam saites ar pirmskara laika koloniālo un tirdzniecības politiku un apzināti pārejam pie jaunu zemju iekarošanas politikas Eiropā.

Runājot par jaunu zemju iekarošanu Eiropā, mēs pirmām kārtām varam domāt tikai par Krieviju un tai pakļautajām nomalēm.

Pats liktenis dod mums mājienu. Atdodot Krieviju boļševisma rokās, liktenis ir atņēmis krievu tautai to inteliģenci, uz kuras līdz šim balstījās tās valstiskā pastāvēšana un kura vienīgā kalpoja par valsts stipruma ķīlu. Ne jau slāvu valstiskās dotības piedeva krievu valstij spēku un izturību. Par visu to Krievijai jāpateicas ģermāņu elementiem; tas ir lieliskākais piemērs tai milzīgajai valstiskajai lomai, kāda var būt ģermāņu elementiem, ja tie darbojas zemākas rases vidū. Tieši tādā veidā tika izveidotas daudzas varenas valstis zemes virsū. Ne reizi vien vēsturē esam vērojuši, kā daudz zemākas kultūras tautas, kuru vadībā kā organizatori bija ģermāņi, pārvērtās varenās valstīs, kas bija stabilas tik ilgi, kamēr saglabājās ģermāņu rases kodols. Gadsimtiem ilgi Krievija dzīvoja tieši uz ģermāņu kodola rēķina tās augstākajos slāņos. Tagad šis kodols ir pilnīgi un galīgi iznīcināts. Ģermāņu vietu ir ieņēmuši ebreji. Tāpat kā krievi paši saviem spēkiem nevar nomest ebreju jūgu, arī ebreji vieni paši nespēj uz ilgu lauku turēt pakļautībā šo milzīgo valsti. Ebreji paši nebūt nav organizētāji elementi, tie drīzāk ir dezorganizācijas ferments. Šī milzīgā austrumu valsts nenovēršami ir lemta bojāejai. Jau ir nobrieduši visi priekšnosacījumi. Ebreju kundzības gals Krievijā būs ari tās kā valsts gals. Liktenis ir lēmis mums būt par tādas katastrofas lieciniekiem, kas labāk par visu citu nešaubīgi apstiprinās mūsu rasu teorijas pareizību.

Mūsu uzdevums, mūsu misija pirmām kārtām ir pārliecināt vācu tautu: mūsu nākotnes mērķis nav atkārtot kādu efektīgu Aleksandra karagājienu, bet gan atklāt čakla darba iespējas jaunajās zemēs, kuras mums iekaros vācu zobens.

* * *

Pats par sevi saprotams, ka ebreji pretojas un ļoti enerģiski pretosies šādai politikai. Ebreji labāk par visiem citiem apzinās, ko viņiem nozīmētu šāda mūsu politika. Šķiet, ka pietiek jau ar šo faktu, lai visi patiesi nacionāli noskaņoti vācieši saprastu, ka mūsu ierosinātā orientācija ir pareiza. Par nožēlošanu, dzīvē mēs redzam tieši pretējo. Ne tikai vācu nacionālu, bet arī tautiskajās aprindās šāda austrumu politikas ideja sastop vissīvāko pretestību. Turklāt parasti mīl atsaukties uz Bismarku. Traucē Bismarka garu, lai aizstāvētu politiku, kura ir galīgi aplama un ārkārtīgi kaitīga vācu tautas liktenim. Mums saka, ka Bismarks savulaik piešķīris lielu nozīmi tam, lai saglabātu labas attiecības ar Krieviju. Līdz zināmai robežai tā ir taisnība. Tomēr tiek aizmirsts tas, ka tikpat lielu nozīmi Bismarks piešķīra labām attiecībām, piemēram, ar Itāliju; un savulaik šis pats Bismarks pat izveidoja savienību ar Itāliju, lai izdarītu stiprāku spiedienu uz Austriju. No tā taču nav jāsecina, ka arī mums tagad jāturpina tāda politika.

Protams, mums atbildēs: jā, mēs nevaram atkārtot tādu politiku, "jo mūsdienu Itālija nav Bismarka laika Itālija". Taisnība! Bet, cienītie kungi, atļaujiet atgādināt: ari mūsdienu Krievija vairs nav tāda, kāda tā bija Bismarka laikā! Bismarkam nekad pat prātā nenāca kādu taktikas gājienu iemūžināt uz visiem laikiem. Viņš bija ļoti liels meistars, ja ātri vajadzēja izmantot mainīgas situācijas. Tāpēc ir jājautā nevis "Kā toreiz rīkojās Bismarks?", bet gan — "Kā Bismarks rīkotos tagad?" Šādi formulējot problēmu, būs viegli rast atbildi. Bismarks, ar viņam tik raksturīgo politisko tālredzību, nekad nesaistītu Vācijas likteni ar kādas nenovēršamai bojāejai lemtas valsts likteni.

Neaizmirsīsim arī, ka savulaik Bismarks ar ļoti dalītām jūtām uzņēma Vācijas pirmos soļus koloniālās un tirdzniecības politikas ceļā.

Daudz tuvāka sirdij Bismarkam bija viņa izveidotās impērijas iekšējā konsolidācija un nostiprināšana. Tas bija noteicējs apstāklis, kāpēc viņš apsveica tuvināšanos Krievijai, kas solīja nodrošināt aizmuguri un atraisīt rokas attiecībā uz rietumiem. Tas, kas toreiz Vācijai bija noderīgs, tagad nestu tikai ļaunumu.

Jau 1920. - 1921. gadā, kad jaunā nacionālsociālistiskā kustība tikai sāka nostiprināties, vietumis jau sāka saprast, ka tieši mēs būsim tie, kas pratīs organizēt vācu tautas nacionālās atbrīvošanās kustību, un līdz ar to sāka nākt piedāvājumi noslēgt savienību ar citu valstu atbrīvošanās kustībām. Šis plāns pilnīgi atbilda tolaik izplatītajai propagandai par "apspiesto nāciju savienību". Toreiz runa galvenokārt bija par atsevišķiem

Balkānu valstu pārstāvjiem un dažiem Ēģiptes un Indijas politiķiem. Vairumā gadījumu šie politiķi atstāja uzpūtīgu pļāpu iespaidu, aiz viņiem nestāvēja nekāds reāls spēks. Bet vācieši un it īpaši vācu nacionālā nometne aizrautīgi ļāvās šim uzpūsto austrumu slavenību valdzinājumam. Ikvienu Ēģiptes vai Indijas studentu, kurš bija nokļuvis Berlīnē, labprāt uzskatīja par Indijas vai Ēģiptes "pārstāvi". Cilvēki nesaprata, ka lielākoties mums bija darīšana ar personām, kuras neviens nav pilnvarojis noslēgt kaut kādas vienošanās. Līgumiem ar šiem cilvēkiem nevarēja būt nekādas reālas nozīmes jau tāpēc vien, ka aiz viņiem nestāvēja nekāds spēks. Noņemties ar šīm nullēm nozīmēja vienkārši tērēt laiku. Es ļoti noteikti un nepārprotami izteicos pret šādiem izmēģinājumiem. Kaut ari šādas "sarunas" dažreiz vilkās nedēļām ilgi, ne tikai tāpēc tās uzskatīju par pilnīgi neauglīgām. Nebūt nē. Arī tad, ja šie cilvēki patiešām būtu šo nāciju pilnvarotie pārstāvji, šo pasākumu uzskatītu ne tikai par gluži veltīgu, bet par vistiešākā veidā kaitīgu.

Pietiekami daudz raižu mums sagādāja pirmskara vācu ārējā politika, kas visādi centās izvairīties no aktīviem uzbrukumiem un aprobežojās tikai ar aizsardzības līgumu slēgšanu. Turklāt tas tika darīts ar sevi jau pārdzīvojušām valstīm, kas vēsturiskā nozīmē bija kļuvušas par pensionārēm. Ne mūsu savienība ar Austriju, ne arī ar Turciju nebija nekāda patīkamā. Visvarenākās militārās un industriālās valstis sistemātiski gatavoja pret mums uzbrukumam paredzētu savienību, bet mēs ap sevi pulcējām vienīgi novecojušas impotentas valstis, kas skaidri lemtas iznīcībai, un ar šīm grabažām gribējām doties cīņā pret pasaules koalīciju. Par šo ārkārtīgo mūsu ārējās politikas kļūdu Vācijai nācās maksāt dārgu cenu. Bet acīmredzot mūsu neglābjamajiem fantazētājiem šī cena šķiet pārāk zema, un tie ir gatavi atkal izdarīt to pašu kļūdu, par kuru šobrīd nāktos maksāt vēl dārgāk. Mēģinājums ar "apspiesto nāciju savienības" palīdzību doties kaujā pret visvarenajiem uzvarētājiem būtu ne vien smieklīgs, bet arī pazudinošs. Tas būtu pazudinošs tāpēc, ka atkal novērstu vācu tautu no reālajām iespējām, un mēs savu uzmanību koncentrētu uz neauglīgām cerībām un fantastiskām ilūzijām. Mūsdienu vācietis patiešām ir līdzīgs slīcējam, kas ķeras pie salmiņa. Nereti tas attiecas pat uz ļoti izglītotiem cilvēkiem. Kā tikai kaut kur parādās kāda malduguntiņa, tā šie cilvēki tūlīt saista ar to visas cerības un ar visiem spēkiem cenšas panākt šo fantomu. Vienalga, vai tā ir "apspiesto nāciju savienība", Tautu savienība, vai kāds cits fantastisks atklājums, pie mums noteikti atradīsies tūkstošiem ticīgu dvēseļu, kas cerēs uz šo fantāziju piepildīšanos.

Arvien vēl atceros, cik bērnišķīgas, pilnīgi neizprotamas cerības 1920. - 1921. gadā tautiskajās aprindās radās sakarā ar to, ka Anglija, lūk, ir it kā milzīgas katastrofas priekšā Indijā. Un kas stāstīja šīs pasakas? Pirmie aziātu šarlatāni, kas patrāpījās ceļā? Lai tie būtu bijuši arī īstie "cīnītāji par Indijas brīvību", tik un tā nevar ticēt šiem pa Eiropu klejojušajiem indiešu ceļotājiem! Tomēr šiem šarlatāniem izdevās pārliecināt visumā diezgan prātīgus cilvēkus, ka Indijā, kurai ir tik milzīga nozīme britu kundzības pastāvēšanā, Angliju gaida pilnīgs krahs. Cilvēki tic tam, kam viņi grib ticēt. Mūsu tautvāciešiem pat neienāca prātā, ka vienīgi šī vēlēšanās ir viņu ticības avots.

Cilvēki nesaprata, cik muļķīgas ir šīs cerības. Saistot sagrāvi Indijā ar iespējamo Anglijas kundzības bojāeju, cilvēki tikai pierādīja, cik milzīga nozīme Indijai patiešām ir Anglijas dzīvē. Un, ja tā ir — un tā tas patiešām arī ir — tad taču ir skaidrs, ka arī paši angļi labi saprot Indijas nozīmi. Šajā ziņā viņi ir ne mazāk atjautīgi kā mūsu tautvāciskie gaišreģi. Ir taču pavisam bērnišķīgi uzskatīt, ka Anglijā nesaprot, cik liela nozīme britu pasaules kundzības pastāvēšanā ir Indijas karalistei. Vajag pilnīgi aizmirst visas pasaules kara mācības, absolūti neizprast anglosakšu nācijas īsto raksturu, lai kaut uz brīdi iedomātos, ka Anglija tā arī izlaidīs no savām rokām Indiju un neizmantos visradikālākos līdzekļus, lai saglabātu savu kundzību. Šai pasaciņai noticējušie cilvēki ir tikai pierādījuši, ka viņiem nav ne mazākā priekšstata, kā Anglija prot iesūkties visās Indijas karalistes porās. Anglija varētu pazaudēt Indiju vai nu tad, ja angļu administrācija Indijā pati sevi sāktu pakļaut rasu deģenerācijai (par ko pašreiz Indijā nevar būt ne runas), vai arī, ja Anglija ciestu sakāvi karā ar kādu par sevi varenāku pretinieku. Bet nevar būt ne runas par to, ka Anglijas varu Indijā varētu gāzt paši indiešu dumpinieki. Mēs, vācieši, šķiet, varējām pietiekami labi pārliecināties, cik grūti ir tikt galā ar Angliju. Es kā ģermānis vienmēr redzēšu Indiju labāk Anglijas nekā citas valsts pakļautībā.

Tikpat nenopietnas ir cerības uz mītisko sacelšanos Ēģiptē. Vācu muļķīši, protams, var labpatikā berzēt plaukstas, mierinot sevi ar cerību, ka tā saucamais ēģiptiešu "svētais karš" atbrīvos mūs no nepieciešamības ziedot pašiem savas asinis; vajag taču godīgi atzīt, ka visās šajās gļēvulīgajās spekulācijās runa ir tieši par šāda rakstura cerībām. Īstenībā tāds svētais karš tiks nežēlīgi apspiests angļu ložmetēju krustugunīs un brizantbumbu sprādzienos.

Būtu muļķīgi patiešām rēķināties ar to, ka koalīcija, kurā ietilps vieni vienīgi kropļi, jebkad spēs gāzt visvarenāko valsti, kas pilna apņēmības cīnīties par savu kundzību līdz pēdējai asins lāsei. Ari pats esmu tautisks cilvēks un tieši tādēļ labi zinu, cik milzīga nozīme ir rasei. Jau tādēļ vien neticu, ka šīs tā saucamās "apspiestās nācijas", kas pieder pie zemākām rasēm, varētu pieveikt Angliju. Un jau šī iemesla dēļ vien nevēlos, ka mūsu tauta saista savu likteni ar "apspiesto nāciju" likteni.

Tāda pat pozīcija mums šobrīd jāieņem attiecībā pret Krieviju. Nerunāsim par Krievijas jauno valdnieku patiesajiem nodomiem. Mums pietiek ar to, ka Krievija ir zaudējusi ģermānisko augšslāni un tādējādi zaudējusi arī jebkādu nozīmi kā iespējamais vācu tautas sabiedrotais atbrīvošanās cīņā. No tīri militārā viedokļa raugoties, Vācijas un Krievijas karš pret Rietumeiropu (precīzāk gan būtu teikt — pret pasauli) nozīmētu mums īstu katastrofu, jo visas kaujas taču notiktu vācu. nevis krievu teritorijā, turklāt Vācija pat nevarētu cerēt uz kaut cik nopietnu palīdzību no Krievijas.

Vācu valsts bruņotie spēki pašreiz ir tik niecīgi un nepiemēroti ārējai cīņai, ka mēs nespētu noorganizēt pat solīdu mūsu rietumu robežu aizsardzību, ieskaitot aizsardzību pret Angliju. Tieši vācu visattīstītākie industriālie apgabali tiktu pakļauti koncentrētam ienaidnieku uzbrukumam, un mēs nebūtu spējīgi tos aizsargāt. Jāievēro arī tas, ka starp Vāciju un Krieviju atrodas Polijas valsts, kas pilnīgi ir Francijas rokās. Ja Vācija un Krievija karotu pret Rietumeiropu, tad vispirms, lai nosūtītu uz vācu fronti kaut vienu kareivi, Krievijai būtu jāgūst uzvara cīņā ar Poliju. Tādā karā runa būtu ne tik daudz par kareivjiem, cik par tehnisko bruņojumu. Un atkārtotos tie briesmīgie apstākļi, kuru liecinieki bijām pasaules kara laikā. Jau 1914. - 1918. gadā vācu rūpniecībai nācās strādāt savu "jauno" sabiedroto vietā, jo pasaules karā visa bruņojuma tehniskā puse gūlās uz mūsu, nevis uz sabiedroto pleciem. Runāt par Krieviju kā kara tehnisko faktoru vispār nav vērts. Vispārējai pasaules motorizācijai, kurai nākamajā karā būs ārkārtīgi liela un izšķiroša nozīme, mēs nevarētu likt pretī gandrīz neko. Vācijas atpalicība šajā jomā ir vairāk nekā kaunpilna. Tāda kara gadījumā tai vēl nav nevienas rūpnīcas, kas patiešām spētu uzbūvēt, teiksim, īstu kustētspējīgu kravas automašīnu. Kas tad tas būtu par karu? Mūs vienkārši izkautu. Vācu jaunatne noasiņotu vēl vairāk nekā iepriekšējos karos, jo kā vienmēr viss cīņas smagums gultos uz mūsu pleciem. Iznākums būtu nenovēršama sakāve.

Pat pieņemot, ka ir noticis brīnums un karš nav beidzies ar pilnīgu Vācijas iznīcināšanu, tomēr noasiņojusī vācu tauta tāpat kā agrāk atrastos milzīgu militāru lielvalstu ielenkumā un līdz ar to mūsu tagadējais stāvoklis nebūtu būtiski mainījies.

Parasti iebilst, ka savienība ar Krieviju nebūt nenozīmē tūlītēju karu, vai arī — šādam karam mēs varot iepriekš pienācīgi sagatavoties. Tā tas nav. Savienība, kuras mērķis nav karš, ir bezjēdzīga un nekam nederīga. Savienības tiek dibinātas tikai ar mērķi cīnīties. Ja arī savienības noslēgšanas brīdī karš vēl ir tālākas nākotnes jautājums, vienalga abas puses pirmām kārtām domās par iespējamiem militāriem sarežģījumiem. Būtu muļķīgi domāt, ka kāda lielvalsts, noslēdzot savienību, domās par kaut ko citu. Ir tikai divas iespējas: vai nu Vācijas un Krievijas koalīcija paliktu tikai uz papīra, tādējādi zaudēdama jebkādu vērtību un nozīmi, vai arī tā nebūtu tikai aprakstīts papīrs, bet tiktu īstenota, un tad visa pārējā pasaule nenovēršami uzskatītu to par brīdinājumu. Ir naivi domāt, ka Anglija un Francija tad mierīgi nogaidītu, teiksim, desmit gadus, kamēr Vācijas un Krievijas savienība tehniski sagatavojas karam. Nē, negaiss pār Vāciju sāktu plosīties neticamā ātrumā.

Jau Vācijas un Krievijas savienības noslēgšana pati par sevi nozīmētu, ka ir neizbēgams jauns karš, kura iznākums jau ir izlemts. Tāds karš nozīmētu vienīgi Vācijas beigas.

Turklāt vēl jāpiebilst:

1. Mūsdienu Krievijas valdnieki pavisam nedomā par to, lai noslēgtu godīgu savienību ar Vāciju, un vēl mazāk viņi domā to pildīt, ja tāda savienība tiktu noslēgta.

Nedrīkst aizmirst ari to, ka mūsdienu Krievijas varasvīri ir asinīm aptraipīti noziedznieki, cilvēces padibenes, kas, izmantojot sev labvēlīgu traģisku apstākļu sakritību, pārsteidza nesagatavotu milzīgu valsti, sagrāba to, sarīkoja asiņainu izrēķināšanos ar miljoniem vadošu inteliģentu cilvēku, faktiski iznīcināja inteliģenci un nu jau gandrīz desmit gadus pakļauj šo valsti visnežēlīgākajai tirānijai, kādu vēsture jebkad pieredzējusi. Nedrīkst arī aizmirst, ka šie valdītāji nāk no tautas, kuras raksturā apvienota zvēriska cietsirdība un nepārspējams melīgums, ka šie kungi šobrīd vairāk nekā jebkad uzskata sevi par aicinātiem aplaimot visu pasauli ar savu asiņaino kundzību. Ne uz brīdi nedrīkst aizmirst, ka internacionālā ebreju kopība, kas tagad pilnīgi tur savās rokās Krieviju, Vācijā saskata nevis sabiedroto, bet gan valsti, kurai lemts tāds pats liktenis. Kas gan noslēdz savienību ar tādu partneri, kura vienīgās intereses ir iznīcināt otru partneri?

Vispirms uzdodam jautājumu — kas gan noslēdz savienību ar subjektiem, kuriem līguma svētums ir tukša skaņa, jo šiem subjektiem nav nekā kopīga ar godu un patiesību, tie šajā pasaulē pārstāv vienīgi melus, krāpšanu, zagšanu, laupīšanu un bandītismu. Cilvēks, kas sadomātu slēgt savienību ar parazītiem, būtu līdzīgs kokam, kas slēdz "savienību" ar āmuļiem (tādu augu, kas to pašu nožņaudz).

2. Arī Vācija nav pasargāta no briesmām, par kuru upuri savulaik kļuva Krievija. Tikai buržuāziskie vientieši var domāt, ka boļševisms Vācijā jau ir iznīcināts.

Šie paviršie cilvēki pavisam nesaprot, ka runa šeit ir par spiedienu no ebreju puses, kas tiecas pēc pasaules kundzības, un šis ebreju spiediens ir tikpat dabisks kā anglosakšu nācijas spiediens, kura tāpat tiecas pēc pilnīgas kundzības zemes virsū. Anglosakši cīnās tādā veidā un ar tādiem līdzekļiem, kādi ir raksturīgi viņiem, bet ebreji cīnās ar sev raksturīgiem ieročiem. Ebreji iet savu ceļu. Viņi iefiltrējas citās tautās, ārda tās no iekšienes; ebreju cīņas ieroči ir meli, apmelošana, inde un demoralizēšana. Kad pienāk īstais brīdis, viņi paceļ savu cīņu "augstākā" pakāpē un sāk tiešu un asiņainu ienīstā pretinieka iznīcināšanu. Krievu boļševisms ir tikai jauns, 20. gadsimtam raksturīgs ebreju mēģinājums iegūt pasaules kundzību. Citos vēstures posmos šie ebreju centieni izpaudās vienīgi citā formā.

Ebreju centieni ir pārāk cieši saistīti ar šīs tautas raksturu. Ari neviena cita tauta labprātīgi neatteiksies no izplatīšanās zemes virsū un savas varas palielināšanas. Uz to var piespiest tikai ārējie apstākļi vai impotence, kas parādās, tautai novecojot. Bet ebreji vēl jo vairāk nekad labprātīgi neatteiksies no sava nodoma ieviest pasaulē diktatūru, viņi nekad nebūs ar mieru sevi ierobežot. Arī ar ebrejiem notiks tāpat — vai nu viņus atspiedīs atpakaļ kāds ārējs spēks, vai arī viņi sāks izmirt, un līdz ar to atmirs viņu centieni iegūt pasaules kundzību.

Mēs, rasu teorijas piekritēji, zinām, ka vienas vai otras tautas ieslīgšana impotencē ir asins tīrības jautājums. Un tieši par asins tīrību ebreji rūpējas daudz vairāk nekā citas tautas. Tādēļ arī nav apšaubāms, ka ebreji turpinās savu drausmīgo ceļu līdz brīdim, kamēr neparādīsies kāds cits pietiekami liels spēks, kas uzsāks nežēlīgu cīņu ar ebrejiem un uz mūžīgiem laikiem šos debesu šturmētājus nosviedīs atpakaļ Lucifera valstībā.

Šobrīd boļševiku tuvākā ēsma ir tieši Vācija. Lai vēlreiz izrautu tautu no internacionālā ebreju pūķa ķetnām, jaunajai idejai jābūt spējīgai mo dināt visus nācijas spēkus un iedvest tai nākotnes lielās misijas apziņu. Tikai tad varēsim izglābt tautu no mūsu asiņu galīgas saindēšanas. Tikai tad spēsim atmodināt spēkus, kas ilgu laiku kalpos par garantiju, lai mūs piemeklējušās katastrofas vairs neatkārtotos. Cenšoties pēc šādiem mērķiem, būtu vistīrākais neprāts noslēgt savienību ar valsti, kuru vada visas mūsu nākamības nāvīgākie ienaidnieki. Kā gan mēs varēsim atbrīvot vācu tautu no šiem indīgajiem apkampieniem, ja paši līdīsim tajos? Kā gan mēs varēsim vācu strādniekus atbrīvot no boļševiku ietekmes, pār liecināt viņus, ka boļševisms ir lāsts un noziegums pret visu cilvēci, ja paši stāsimies savienībā ar boļševistiskām organizācijām, šiem elles iz dzimumiem, un tādējādi pamatos atzīsim šīs organizācijas? Kā gan pēc tam varētu nosodīt no masām nākušo parasto cilvēku par simpatizēšanu boļševistiskiem uzskatiem, ja mūsu valsts vadītāji paši par saviem sabiedrotajiem būtu izvēlējušies boļševistiskā pasaules uzskata pārstāvjus?

Lai ar panākumiem cīnītos pret ebreju mēģinājumiem boļševizēt visu pasauli, mums pirmām kārtām jāieņem skaidra nostāja attiecībā pret Padomju Krieviju. Velnu nevar izdzīt ar Belcebula palīdzību.

Ja tautiskajās aprindās vēl arvien ir cilvēki, kas sapņo par savienību ar Krieviju, tad mēs lūgtu viņus paskatīties apkārt un saprast, kādi spēki Vācijā atbalsta šādu plānu. Vai tad viņi neredz, ka tieši internacionālā marksistiskā prese rekomendē un atbalsta plānu par savienību ar Krieviju? Šķiet, ka ar to pašu ir pietiekami, lai saprastu, uz kurieni tas ved. No kura laika tautvāciešu nometne ir sākusi cīnīties ar ebreju piespēlētiem ieročiem?

Vecajai Vācijai esam spiesti izteikt kādu lielu pārmetumu: ārējā politikā tā visu laiku šūpojās kā svārsts, cenšoties par katru cenu, lai notiktu kas notikdams, saglabāt mieru; taču īstenībā tā tikai sabojāja attiecības ar visiem. Vecajai Vācijai nekad neesam pārmetuši, ka tā atteicās turpināt labās attiecības ar Krieviju.

Atklāti atzīstu, ka jau pirmskara laikā uzskatīju, ka Vācija būtu rīkojusies daudz pareizāk, ja būtu atteikusies no aplamās koloniālās politikas, no kara flotes veidošanas, pasaules tirdzniecības paplašināšanas un būtu stājusies savienībā ar Angliju pret Krieviju. Ja mēs laikus būtu pratuši atteikties no mēģinājumiem iekarot sev universālu ietekmi un koncentrētu spēkus uz aktīvu jaunu zemju iekarošanas politiku Eiropā, tas būtu mums nācis tikai par labu.

Es neaizmirstu visus tos nekaunīgos draudus, kādus pār Vācijas galvu sistemātiski bēra panslāviskā Krievija. Neaizmirstu arī daudzkārtējo izmēģinājuma mobilizāciju, kuru Krievija izmantoja vienīgi Vācijas kaitināšanai. Nevaru aizmirst tos noskaņojumus, kādi valdīja Krievijā jau pirms kara un tos saasināti niknos uzbrukumus vācu tautai, kādus veltīja lielā krievu prese, jūsmodama par Franciju.

Tomēr pirms paša kara sākuma mums vēl bija otrs ceļš: varēja balstīties uz Krieviju pret Angliju.

Tagad stāvoklis ir mainījies pašos pamatos. Ja pirms pasaules kara mēs varējām apslēpt apvainojumu pret Krieviju un tomēr kopā doties pret Angliju, tad tagad par to nevar būt ne runas. Vēstures pulksteņa rādītāji ir pavirzījušies daudz tālāk uz priekšu. Tuvojas brīdis, kad mūsu tautas liktenim ir tā vai citādi jāizšķiras. Visas lielās pasaules valstis konsolidējas. Lai tas kalpo mums par brīdinājumu! Mums beidzot ir nopietni jāpārdomā viss notiekošais, jāatvadās no sapņu pasaules un jāstājas uz sūrās īstenības takas, kura vienīgā var mūs izvest uz jauna, plata ceļa.

Ja nacionālsociālistiskajai kustībai izdosies pilnīgi atbrīvoties no visām ilūzijām un vadīties tikai no saprāta apsvērumiem, var notikt tā, ka mūs 1918. gadā piemeklējusī katastrofa galu galā var kļūt par pagrieziena punktu ceļā uz jaunu vācu tautas atdzimšanu. Šīs smagās sakāves mācība var radīt tautai jaunu orientāciju visā ārējā politikā. Nostiprinot savu iekšējo stāvokli uz jaunā pasaules uzskata pamata, Vācija var pilnīgi stabilizēt arī jauno ārējo politiku. Tad mūsu rokās beidzot būs noteikts senlolotais politiskais mērķis un programma, t.i., tas, kas dara spēcīgu Angliju, kas savulaik darīja spēcīgu pat Krieviju, un tas, kas deva spēku Francijai sasniegt mērķus, kurus tā uzskatīja par pareiziem.

Šo politisko novēlējumu vācu nācijai ārējās politikas jomā var izteikt ar šādiem vārdiem: "Nekad nesamierinieties ar divu kontinentālu lielvalstu pastāvēšanu Eiropā! Jebkuru mēģinājumu izveidot pie Vācijas robežām vēl kādu militāru lielvalsti vai tikai valsti, kas nākotnē spējīga kļūt par militāru lielvalsti, uzskatiet par tiešu uzbrukumu Vācijai! Ja izveidojas tāds stāvoklis, jums ir ne tikai tiesības, jums jācīnās pret to ar visiem iespējamiem līdzekļiem, ieskaitot ieročus. Jums nav tiesību apmierināties, kamēr nav izdevies novērst tādas valsts rašanos vai arī iznīcināt to, ja tāda jau izveidojusies. Parūpējieties, lai mūsu tauta šeit Eiropā iekarotu jaunas zemes un par savas pastāvēšanas pamatu neuzskatītu kolonijas. Kamēr mūsu valstij nav izdevies katru savu dēlu uz gadu simtiem nodrošināt ar pietiekamu zemes platību, jūs savu stāvokli nedrīkstat uzskatīt par stabilu. Nekad neaizmirstiet, ka pašas svētākās tiesības ir tiesības uz pietiekami lielu zemes platību! Nekad neaizmirstiet, ka vissvētākās ir tās

asinis, kuras mēs lejam, cīnoties par zemi!"

* * *

Pirms šīs nodaļas pabeigšanas gribu vēlreiz pakavēties pie tās domas pierādījuma, ka attiecībā uz savienību slēgšanu mums ir tikai viena vienīga iespēja. Jau iepriekšējā nodaļā pierādīju, ka īsti noderīga savienība, kurai ir lielas perspektīvas, ir tikai savienība ar Angliju un Itāliju. Šeit gribu īsumā pakavēties pie militārās nozīmes, kāda var būt šādai savienībai.

Novērtējot stāvokli, jāsaka, ka gan lielās, gan mazās lietās šīs savienības militārās sekas būtu tieši pretējas tām, kādas būtu Vācijas savienībai ar Krieviju. Vispirms ir svarīgi, ka Vācijas tuvināšanās Anglijai un Itālijai nekādi nevar novest pie kara. Vienīgā lielvalsts, ar kuru jārēķinās kā ar iespējamu pretinieci šādai savienībai, t.i., ar Franciju, nebūtu spējīga pieteikt karu. Tas dotu Vācijai iespēju pilnīgi mierīgi sagatavoties šādas koalīcijas ietvaros, lai reiz nokārtotu rēķinus ar Franciju. Mums šādā savienībā vissvarīgākais ir tas, ka Vācijai nebūs iespējams negaidīti uzbrukt. Sairst pretinieku savienība, t.i., tiek iznīcināta Antante, kuras dēļ esam pārcietuši bezgala daudz nelaimju. Šādas savienības noslēgšana nozīmētu, ka mūsu tautas nāvīgais ienaidnieks — Francija — pats nonāk izolācijā. Ja šīs savienības panākumiem sākumā būtu tikai morāla nozīme, arī tas būtu milzīgs solis uz priekšu. Vācija atraisītu rokas tik lielā mērā, kādu šobrīd pat grūti iedomāties. Jo visa iniciatīva no Francijas rokām pārietu Eiropas jaunās angļu-vācu-itāļu savienības rokās.

Otrs tādas savienības rezultāts būtu tas, ka Vācija uzreiz izkļūtu no pašreizējā nelabvēlīgā stratēģiskā stāvokļa. Pirmkārt, mēs iegūtu spēcīgu aizsardzību flangos un, otrkārt, būtu pilnīgi nodrošināti ar pārtiku un izejvielām. Gail viens, gan otrs gadījums dotu vislielāko labumu jaunajai valstiskajai kārtībai.

Bet vēl svarīgāks ir tas fakts, ka šajā jaunajā savienībā ietilptu tieši tās valstis, kas viena otru zināmā mērā papildinātu tehnikas jomā. Pirmo reizi Vācija būtu ieguvusi sabiedrotos, kas nelīdzinās dēlēm, sūcot mūsu saimniecības asinis; pirmo reizi mums būtu sabiedrotie, kuru rūpniecība varētu bagātīgi papildināt mūsu bruņojumu.

Neaizmirsīsim, ka abos gadījumos runa ir par sabiedrotajiem, kurus nevar salīdzināt ar kaut kādu Turciju vai pašreizējo Krieviju. Anglija pati ir varenākā pasaules lielvalsts, bet Itālija — spēkpilna, jauna nacionāla valsts. Savienība ar tādām valstīm radītu pavisam citus priekšnosacījumus cīņai Eiropā salīdzinājumā ar trūdošajiem valstu līķiem, kas veidoja Vācijas balstu pēdējā karā.

Protams, šādas savienības nodibināšana ir saistīta ar lielām grūtībām, par kurām jau runāju iepriekšējā nodaļā.

Bet vai gan savulaik Antantes izveidošana bija vieglāka? Tas, kas toreiz izdevās karalim Eduardam VII. neskatoties uz pilnīgi dažādajām interesēm savienības ietvaros, jāprot panākt arī mums, ja vien pilnīgi izpratīsim un pieņemsim manis ierosināto savienības ideju un spēsim pārvarēt šai savienībai izrādīto pretestību. Ir tikai jāsaprot, ka situācija tieši pavēl mums pieņemt šādu lēmumu un reiz par visām reizēm atteikties no ārējās politikas, kura pēdējo gadu desmitu laikā nav pazinusi nekādus mērķus; jāizvēlas viens vienīgs ceļš un jāiet pa to līdz galam.

Mums nav vajadzīga ne rietumu, ne austrumu orientācija, mums ir vajadzīga austrumu politika, kas virzīta uz jaunu zemju iekarošanu vācu tautai. Tādēļ mums ir vajadzīgs spēks, mums pirmām kārtām jāiznīcina Francijas centieni iegūt hegemoniju Eiropā, jo Francija ir vācu tautas nāvīgais ienaidnieks, tā žņaudz un atņem mums visus spēkus. Lūk, tāpēc nav tāda upura, ko mums nevajadzētu nest, lai tikai novājinātu Franciju. Jebkura valsts, kura tāpat kā mēs uzskata Francijas hegemoniju Eiropā par neizturamu, uzreiz kļūst par mūsu dabisku sabiedroto. Ikviens ceļš uz savienību ar tādu valsti mums ir pieņemams. Nekāda pašierobežošanās mums nevar likties pārmērīga, ja vien galarezultātā tā novedīs pie mūsu niknākā un nīstamākā ienaidnieka sakāves. Protams, mums vēl paliks citi mazāki ievainojumi. To dziedināšanu varam uzticēt laika sāpju remdinošajai ietekmei, ja vien mums izdotos piededzināt lielākas slimības un izārstēt vissmagāko slimību.

Nākot klajā ar šādu priekšlikumu, protams, riskējam pakļaut sevi mūsu ienaidnieku naidpilnajiem uzbrukumiem. Lai suņi rej! Mūs, nacionālsociālistus, tas neapturēs un mēs turpināsim sludināt to, kas, vadoties no mūsu visdziļākās pārliecības, ir noteikti nepieciešams tēvzemes interesēs. Protams, pašreiz mums vēl nākas peldēt pret straumi. Tā saucamo sabiedrisko domu veido ebreju viltība, kas lieliski prot izmantot vāciešu vairākuma neapdomību un domas kūtrumu. Dažreiz ap mums bango ļoti augsti viļņi, draudot ar nelaimi. Par to nekas! Kas peld pret straumi, to pamanīs ātrāk nekā to, kas peld pa straumei. Pašreiz esam tikai maza zemūdens klints, bet paies daži gadi un mēs pārvērtīsimies par lielu aizsprostu, pret kuru sašķīst vilnis, lai pagrieztos citā gultnē.

Mums jāpanāk, lai visa pārējā pasaule tieši nacionālsociālistisko kustību uzskatītu par pilnīgi noteiktas politiskās programmas nesēju. Lai arī kādu likteni mums negatavotu debesis, pazīšanas zīmei visas pasaules priekšā jābūt mūsu karogam.

Vispirms mums pašiem līdz galam jāizprot, kādai ir jābūt ārējās politikas programmai. Iepazīdami to līdz galam, mēs spēsim rast sevī tik daudz spēka un izturības, lai cīnītos par saviem uzskatiem līdz galam. Tas mums ir ļoti nepieciešams. Naidīgā prese metas uz mums ar tādu niknumu, ka daudziem no mums dažreiz kļūst slikti un rodas šaubas: varbūt kaut kur piekāpties, varbūt vilku barā arī kaut kā vilkiem — kaukt vai dažos ārējās politikas jautājumos. Taču, ja mums būs stingri izstrādāti uzskati, varēsim pasargāt sevi no šīm briesmām.

15. nodaļa: Tiesības pašaizsargāties

Padodoties uzvarētāja žēlastībai 1918. gada novembrī, Vācija uzsāka īstenot tādu politiku, kurai, cik vien cilvēka saprātam iespējams paredzēt, noteikti bija jānoved pie pilnīgas pakļaušanās ienaidniekam. Visi vēstures piemēri liecina, ka gadījumā, ja kāda tauta bez ārkārtīgi svarīga iemesla noliek ieroču, tad vēlāk tā drīzāk būs ar mieru paciest jebkurus apvainojumus un izspiešanu, nekā atkal uzticēt savu likteni ieroču spēkam.

Cilvēciski tas ir saprotams. Ja uzvarētājs ir gudrs, tas pratīs izvirzīt savas prasības zaudētājam pa daļām. Uzvarētājs aprēķinās pareizi: ja jau tam ir darīšana ar tautu, kas zaudējusi vīrišķību, — un tāda ir jebkura uzvarētājam labprātīgi padevusies tauta, — tad vienas vai otras jaunas prasības dēļ tā neiedrošināsies ķerties pie ieročiem. Jo vairāk uzvarētā tauta ir jau padevusies izspiešanai, jo vairāk tā centīsies pārliecināt sevi par to, ka viena jauna izspiešanas gadījuma dēļ nav vērts sacelties, ja jau klusējot ir pārciestas daudz lielākas nelaimes.

Kartāgas bojāeja ir klasisks piemērs, kā lēni tiek izpildīts nāvessods veselai tautai. Tā bija bojāeja, kurā vainojama pati tauta. Šis piemērs var atbaidīt jebkuru analoģiskā situācijā nonākušu tautu.

Nepārspējami labi šī doma uz mūžīgiem laikiem ir formulēta Klauzevica grāmatā "Trīs atziņas".

Klauzevics saka: "Gļēvulīgas pakļaušanās kauna traips nav nomazgājams nekad. Šis indes piliens iesūksies tautas nākamo paaudžu asinīs, tas paralizēs vairāku paaudžu spēku un gribu".

"Pavisam kas cits ir, — Klauzevics turpina, — ja tauta savu neatkarību un brīvību ir zaudējusi asiņainā, bet godpilnā cīņā. Jau pati šī cīņa tad nodrošinās tautas atdzimšanu. Šī cīņa kā varoņdarbs pats par sevi kļūs par to sēklu, kas savulaik dzīs jaunus un kuplus asnus".

Nācija, kurai nav ne goda jūtu, ne rakstura, protams, neuzskatīs par vajadzīgu apgūt šādu mācību. Tās tautas, kas Šādu mācību atceras, vispār nevar tik zemu krist. Tikai tās, kas aizmirst vai negrib to atcerēties, piedzīvo pilnīgu krahu. Tādēļ ari nav ko cerēt, ka pār šādas gļēvulīgas pazemības aizstāvjiem pēkšņi nāks apskaidrība un viņi uzdrošināsies rīkoties citādi. Gluži pretēji, tieši šie cilvēki vienmēr būs ar rokām un kājām pret jauno mācību tik ilgi, kamēr konkrētā tauta būs pilnīgi pieradusi pie verdzības jūga, vai ari parādīsies jauns un labāks spēks, kas spēs satriekt šī nolādētā apspiedēja varu. Pirmajā gadījumā cilvēki pierod un pat vairs nejūtas sevišķi slikti. Gudrs uzvarētājs nereti uztic šādiem bezrakstura cilvēkiem vergu uzrauga amatu, kura tie labprāt uzņemas un attiecībā pret savu tautu pilda vēl nežēlīgāk, kā to darītu svešs, uzvarētāja iecelts nelietis.

Kopš 1918. gada notikumu gaita rāda, cik ļoti izplatītas Vācijā ir veltīgās cerības, ka, labprātīgi pakļaujoties uzvarētājam, mēs panāksim viņa žēlsirdīgāku izturēšanos. Tieši šīs tik izplatītās cerības ārkārtīgi ietekmē mūsu tautas masu politisko noskaņojumu un rīcību. Es uzsveru šo faktu, ja runa ir tieši par plašiem tautas slāņiem, jo vadoņi, protams, rīkojas citu apsvērumu vadīti. Kopš kara beigām valsts likteņu vadība ir ebreju rokās, kuri tagad vairs pat necenšas sevišķi slēpt savu lomu. Ja tas ir tā, tad mums ir darīšana nevis ar kaut kādu kļūdu, bet gan ar pilnīgi apzinātu nodomu pazudināt vācu tautu. Pavērojot mūsu ārpolitikas vadību no šī viedokļa, mēs pārliecināsimies, ka te nav tikai svaidīšanās no vienas puses uz otru, bet gan ļoti pārdomāta, rafinēta un aukstasinīga politika, kas kalpo ebreju pasaules iekarošanas idejām.

Kad Vācija 19. gadsimta sākumā cieta visbriesmīgāko sakāvi, tad pietika septiņu gadu (1806. - 1813.), lai Prūsija atkal celtos kājās, pilna enerģijas un apņēmības cīnīties. Tagad, pēc mūsu sakāves pasaules karā, ir pagājis tikpat ilgs laiks, taču mēs Šos gadus neesam izmantojuši; gluži otrādi, mēs esam ļāvuši vēl vairāk novājināt savu valsti.

Septiņus gadus pēc 1918. gada novembra notikumiem mēs parakstījām Lokāmo līgumu!

Notikumu gaita bija tieši tāda, kāda ir aprakstīta iepriekš: vienreiz parakstījuši apkaunojošu līgumu par pamieru, mēs vairs nespējām rast sevī pietiekami daudz spēka un drosmes, lai pretotos arvien jaunai un jaunai izspiešanai. Taču pretinieki bija pārāk gudri, lai uzreiz prasītu no mums pārāk daudz. Viņi savas prasības ierobežoja tā, lai tās neliktos pārmērīgas un nebūtu jābaidās no tūlītēja sprādziena tautas noskaņojumā. Arī šajā ziņā pretinieka domas vienmēr sakrita ar mūsu valsts vadītāju domām. Viens diktatorisks līgums sekoja otram un ikreiz mēs sevi mierinājām: ja esam uzņēmušies pildīt daudzus citus laupīšanas līgumus, tad nevaram būt pārāk sarūgtināti vienas jaunas izspiešanas dēļ, un tādēļ nav vērts uzsākt pretošanos. Lūk, jums "indes piliens", par kuru runā Klauzevics: vienreiz parādot rakstura trūkumu, mēs pakāpeniski grimstam arvien dziļāk un pazemojamies arvien vairāk. Pirms vienalga kāda jauna lēmuma pieņemšanas vienmēr atsaucamies uz slogu, ko jau esam sev uzvēluši, un nomierināmies. Šis mantojums ir īsts svina gabals, ko tauta velk līdzi un kura dēļ tā tiek pilnīgi nolemta verdzībai.

Vairākus gadus pār Vācijas galvu birst arvien jaunas pavēles par atbruņošanos, patstāvības atņemšanu, reparācijām utt. Galu galā Vācijā ir radies noskaņojums, ka Dauesa plāns ir laime un Lokāmo līgums — panākums. Šajā nelaimē ir rodams tikai viens mierinājums: var apkrāpt cilvēkus, bet nekad nevar piekukuļot debesis. Šis laiks nav guvis Dieva svētību. No tā brīža, kad tauta nostājās uz sevis pazemošanas ceļa, tā netiek vaļā no trūkuma un rūpēm. Mūsu vienīgais uzticamais sabiedrotais pašlaik ir trūkums. Liktenis arī šajā ziņā nav izdarījis izņēmumu, tas dod mums to, ko esam pelnījuši. Mēs nepratām aizstāvēt savu godu, un tagad liktenis mums parāda, ka bez brīvības un patstāvības nav arī maizes rieciena. Cilvēki ir iemācījušies klaigāt, ka vajadzīga maize, bet nāks laiks un viņi iemācīsies kliegt arī par to, ka ir vajadzīga brīvība un neatkarība. Pēc 1918. gada mūsu tautas stāvoklis bija ļoti sūrs un smags. Taču, lai cik rūgti mums arī bija, "sabiedriskā doma" ļoti nežēlīgi vajāja katru, kurš iedrošinājās pareģot to, kas pēc tam notika. Mūsu vadītāji bija vienlīdz nožēlojami un pašpārliecināti. Viņu iedomībai nebija robežu it īpaši tad, kad runa bija par netīkamu pareģotāju atmaskošanu. Apriecājieties par šiem parlamentā salīdušajiem muļķiem, par šiem sedliniekiem un cimdiniekiem (es šeit nerunāju par profesijām, tām šajā gadījumā nav nekādas nozīmes)! Šie politiskie liliputi taču pavisam nopietni rāpjas uz pjedestāla un no turienes pamāca visus vienkāršos mirstīgos cilvēkus. Turklāt nav nekādas nozīmes, ka šāds "valstsvīrs" jau pēc dažiem mēnešiem būs iekļuvis tādos skandālos, ka ārzemēs visi par viņu smiesies. Visi redz, ka šis "darbinieks" ir galīgi apmaldījies un pats vairs nespēj saskatīt nekādu ceļu, bet nekas netraucē viņam ar augsti paceltu galvu palikt savā vietā. Jo nederīgāki izrādās mūsdienu republikas parlamenta darboņi, jo niknāk tie vajā visus, kas vēl kaut ko gaida un redz viņu "apgaismības" darbības neauglīgumu. It īpaši tiek vajāti tie, kas uzdrošinās pareģot, ka šī darbošanās arī uz priekšu ne pie kā laba nenovedīs. Kad tāds parlamenta triku meistars ir pilnīgi pienaglots pie kauna staba un nevar vairs noslēpt, ka viņa darbība ir pilnīgi izgāzusies, viņš katrā ziņā atradīs tūkstošiem iemeslu savas bezpanākumu darbības attaisnošanai. Tikai vienu gan šāds "valstsvīrs" neatzīs nekad, t.i., to, ka visu nelaimju cēlonis galvenokārt ir viņš pats.

* * *

1922. - 1923. gada ziemā visiem noteikti vajadzēja saprast, ka Francija arī pēc miera noslēgšanas ar dzelžainu neatlaidību turpinās tiekties uz mērķiem, kurus tā bija izvirzījusi sākumā un pēc Versaļas miera līguma noslēgšanas bija īstenojusi tikai daļēji. Vai gan kāds patiesi noticēs, ka četrarpus gadus Francija ir nesusi vissmagākos upurus un nav žēlojusi savas asinis, lai pēc tam piedzītu noteiktās reparācijas par nodarītajiem zaudējumiem.

Jautājums par Elzasu un Lotringu viens pats nevarēja frančos modināt tādu enerģiju. Ja karojot tika sasprindzināti spēki, tad viņi to darīja tikai tādēļ, ka Elzasas un Lotringas problēma bija tikai tās lielās politiskās programmas daļa, kuru savos karogos raksta Francijas ārpolitiķi. Kas tad šajā lielajā programmā ir galvenais? Ir skaidrs, ka tā ir Vācijas saskaldīšana daudzās mazās valstiņās. Par to arī īstenībā cīnījās šovinistiskā

Francija; tas viņai nebūt netraucēja savu tautu pārvērst par starptautiskās ebreju apvienības kalponi.

Francija patiešām arī būtu sasniegusi šo mērķi, ja vien — kā Parīze to sākumā cerēja — visa cīņa notiktu Vācijas teritorijā. Kaut vai uz īsu brīdi iedomāsimies, ka pasaules kara asiņainās kaujas būtu notikušas nevis pie Sommas, nevis Flandrijā, nevis pie Artuā, nevis pie Varšavas un Ivangorodas, Kovno, Rīgas utt., bet gan Vācijā — Rūras baseinā, pie Mainas, Elbas, Hanoveras, Leipcigas, Nirnbergas utt. Mēs būtu spiesti atzīt, ka šajā gadījumā nebūtu izslēgta Vācijas sadrumstalošana. Būtisks ir jautājums, vai mūsu jaunā federatīvā valsts būtu spējusi četrarpus gadus izturēt tādu pārbaudījumu, kāds bija pa spēkam Francijai, kurā ir viens milzīgs centrs — Parīze un centralizācijas tradīcijas gadsimtu garumā. Tas, ka šī milzīgā cīņa notika ārpus tēvzemes robežām, ir mūsu vecās armijas nemirstīgs nopelns un ārkārtīga laime visai Vācijas nākotnei. Esmu stingri pārliecināts, ka, ja viss būtu noticis citādi, mums vairs nebūtu Vācijas, bet būtu tikai saujiņa atsevišķu "vācu valstiņu". Man bieži iedrebas sirds iedomājoties, ka tāda perspektīva bija pilnīgi iespējama. Tikai padomājot, pie kā tas varēja novest, prātā nāk secinājums, ka mūsu kritušo draugu un brāļu asinis tomēr nav lijušas pavisam veltīgi.

Tādējādi Francijas izvirzītais mērķis šajā karā netika īstenots. Tiesa, 1918. gada novembrī Vācija piedzīvoja sagrāvi zibens ātrumā. Tomēr brīdī, kad valsts iekšienē notika katastrofa, vācu armijas vēl arvien atradās naidīgo valstu teritorijā, kas atradās tuvu to vissvarīgākajiem centriem. Francijas pirmās rūpes tobrīd bija ne tik daudz pilnīga Vācijas saskaldīšanas panākšana, kā Francijas un Beļģijas teritorijas ātrāka atbrīvošana no vācu armijām. Tādējādi, beidzoties karam, Parīzes valdība vispirms sāka rūpēties par to, lai vācu armijas tiktu atbruņotas un pēc iespējas ātrāk nosūtītas uz Vāciju. Tikai pēc tam Francijas valdība varēja domāt par karā izvirzīto mērķu sasniegšanu, kuru vārdā arī tika sākta visa šī cīņa. Taču šajā ziņā Francija bija zināmā mērā paralizēta. Anglija savukārt jau tobrīd varēja uzskatīt, ka savus mērķus karā ir sasniegusi pilnīgi. Tā bija panākusi, ka Vācija zaudē savu koloniālo un tirdzniecības varenību un kļūst par otrā ranga valsti. Anglija nebūt nebija ieinteresēta pilnīgi un galīgi iznīcināt Vāciju kā vienotu valsti. Gluži pretēji, Anglija nevarēja nevēlēties, lai Vācijas personā kontinentā tomēr paliktu pietiekami spēcīgs Francijas sāncensis. Tādēļ ari Francijas valdībai ar enerģiskas politikas palīdzību miera laikā nācās censties, lai sasniegtu tos pašus mērķus, kādi bija izvirzīti karā. Lūk, tāpēc ari Klemanso paziņojums, ka miers viņam nozīmē tikai kara turpinājumu, nebija tikai tukši vārdi.

Franči nolēma, ka viņiem ir palicis tikai viens ceļš, t.i., sistemātiski un nelokāmi dot triecienu mūsu valstij ikreiz, kad vien rodas tāda izdevība. Nemitīgi pieprasot pilnīgu Vācijas atbruņošanu, no vienas puses, un izsakot laupītkāras ekonomiskās prasības, no otras puses, Francija sistemātiski grauj mūsu valstisko vienotību. Vācijā pamazām atmirst nacionālā goda jūtas, un uz šī fona gan ekonomiskais jūgs, gan arī mūžīgais trūkums var izraisīt ļoti bīstamas politiskas sekas. Ja šāds politisks jūgs un ekonomiska laupīšana turpinātos 10-20 gadus, tas nenovēršami iznīcinātu pat visstiprāko valsts organismu. Tad Francijas karā nesasniegtais mērķis būtu ticis īstenots šādā veidā.

1922. - 1923. gada ziemā Francijas īstie nodomi bija pilnīgi skaidri. Vācijai bija tikai divas iespējas: vai nu mūsu valsts organisms būs tik izturīgs, ka Francija izlauzīs zobus, vai mēs izšķirsimies par aktīvu pretošanos, izmantosim ļoti pārliecinošu iemeslu, pārorientēsim mūsu valsts kuģi (no kā agri vai vēlu tāpat neizbēgt) un pagriezīsim to tieši pret ienaidnieku. Šī iespēja, protams, nozīmē cīņu uz dzīvību un nāvi. Dzīvību varētu saglabāt tikai tādā gadījumā, ja mums jau iepriekš būtu izdevies izolēt Franciju tādā mērā, ka šis otrs karš vairs nebūtu Vācijas karš pret visu pārējo pasauli, bet gan Vācijas aizsargāšanās pret Franciju kā draudu visai pasaulei.

Tāds ir jautājums. Esmu nelokāmi pārliecināts, ka agri vai vēlu būs tieši šis otrs gadījums. Nekad nenoticēšu, ka Francijas nodomi attiecībā uz mums var mainīties. Nenoticēšu tādēļ, ka šie nodomi galu galā pilnīgi atbilst franču nācijas pašsaglabāšanās interesēm. Ja pats būtu francūzis un Francijas varenība man būtu tikpat dārga, cik svēta man tagad ir Vācijas varenība, es galu galā rīkotos tieši tāpat kā Klemanso. Francija pakāpeniski zaudē savus iedzīvotājus, tā zaudē rases ziņā labākos elementus. Tādos apstākļos izmirstošā franču nācija savu nozīmi zemes virsū var saglabāt tikai tad, ja Francijai izdosies sadrumstalot Vāciju. Francijas ārpolitika var mainīties tūkstošiem reižu, bet galarezultātā tās galvenie ceļi vienmēr vedīs vienā un tajā pašā virzienā: Vācijas sadrumstalošanas plāns nevar nepalikt tās kvēlāko un slēptāko centienu priekšmets. Mūsuprāt, šādos apstākļos būtu pilnīgi aplami domāt, ka patiešām pasīva taktika, kas virzīta vienīgi uz to, lai kaut kā noturētos, nekādos apstākļos ilgi nevar būt lietderīga, ja Francija aktīvi un nelokāmi turpina īstenot savu līniju. Līdz tam laikam, kamēr mūžīgo konfliktu starp Vāciju un Franciju risināsim tikai aizsardzības formā, tas īstenībā nekad netiks atrisināts. Rezultāts būs tikai viens, t.i., ar katru gadsimteni Vācija zaudēs vienu pēc otras arvien jaunas un jaunas pozīcijas. Paraugieties uz izmaiņām, kādas kopš 12. gadsimta notikušas ar mūsu valodas izplatības robežām, un jūs pārliecināsieties, cik grūti ir rēķināties ar panākumiem, ja mūsu nostāja un ievirze jau nesusi mums tik milzīgus zaudējumus.

Ir jāpanāk, lai Vācija pilnīgi un pavisam skaidri saprastu, ka tās dzīvotgriba nedrīkst aprobežoties vienīgi ar pasīvu aizsargāšanos. Jāsaprot, ka mums beidzot ir jāsakopo visi savi spēki aktīvai cīņai pret Franciju, proti, pēdējai un izšķirošai kaujai. Jāpanāk, lai mēs, vācieši, skaidri un precīzi noformulētu lielos galamērķus, kurus centīsimies sasniegt šajā kaujā. Tikai tad mēs patiešām varēsim šo lietu novest līdz galam un izbeigt mūžīgo un neauglīgo cīņu starp Vāciju un Franciju, kas mums maksājusi jau tik daudz upuru. Tas, protams, var notikt tikai ar nosacījumu, ka Francijas iznīcināšanā Vācija saskata tikai līdzekli, kas vēlāk dos vācu tautai iespēju iekarot jaunas teritorijas citā vietā. Pašreiz Eiropā ir tikai 80 miljoni vāciešu! Mūsu ārpolitiku varēs saukt par pareizu tikai tad, ja dažu desmitu gadu laikā Eiropas kontinentā dzīvos ne mazāk par 250 miljoniem vāciešu un turklāt nevis šaurībā kā fabriku kūliji, kas strādā citu valstu labā, bet gan kā zemnieki un strādnieki, kuri viens otru papildina radošā darbā.

1922. gada decembrī Vācijas un Francijas attiecības atkal saasinājās ļoti draudoši. Francija nolēma izmantot jaunu, briesmīgu izspiešanu un, lai to īstenotu, tai ķīlas vietā ievajadzējās sagrābt vēl vairākas vācu teritorijas. Pirms kārtējās ekonomiskās laupīšanas Francijai vajadzēja uz mums izdarīt jaunu politisku spiedienu. Lai būtu vieglāk pakļaut "ietiepīgo" vācu tautu smagākam jūgam, franči uzskatīja par nepieciešamu sagrābt vienu no mūsu svarīgākajiem nervu centriem. Rūras baseina sagrābšanas mērķis bija ne tikai pilnīgi sadragāt Vācijas morālo mugurkaulu, bet radīt mums arī tādas saimnieciskas grūtības, kas mudinātu uzņemties jebkuras, pat vissmagākās saistības. Francija bija izvirzījusi uzdevumu — noliekt pie zemes un salauzt Vāciju. Kas notika? Vispirms Vācija saliecās, lai vēlāk salūztu pavisam!

Tajā laikā, kad franči ieņēma Rūras baseinu, liktenis vācu tautai būtībā vēlreiz pasniedza roku, dodot zināmu atdzimšanas iespēju. Pirmajā brīdī Rūras baseina ieņemšana mums šķita ārkārtīgi liela nelaime. Apskatot šo lietu tuvāk, izrādījās, ka šis notikums būtībā slēpj sevī daudzsološu iespēju reiz par visām reizēm pielikt punktu visām vācu tautas ciešanām.

Tad, kad Francija ieņēma Rūras baseinu, pirmo reizi patiesi notika iekšēja Anglijas un Francijas atsvešināšanās.

Šis notikums radīja neapmierinātību ne tikai britu diplomātijas aprindās, kas uz savienību ar Franciju vienmēr bija raudzījušās ar aukstu aprēķinu, bet arī plašos angļu tautas slāņos. Ar šādu pavērsienu sevišķi neapmierinātas bija Anglijas saimnieciskās aprindas. Tās gandrīz necentās slēpt, ka ir ārkārtīgi satrauktas par jauno, pilnīgi neticamo Francijas pozīciju nostiprināšanos kontinentā. Izņemot Rūras baseinu, Francija ieguva Eiropā tādas militārās pozīcijas, kādu agrāk nebija pat pašai Vācijai. Francija ieguva arī tik varenas ekonomiskās pozīcijas, ka tās gandrīz nodrošināja tai monopolstāvokli. Tās rokās tagad bija nonākušas vislielākās ogļu šahtas un dzelzs raktuves Eiropā. Tas Francijai nodrošināja milzīgu varenību, jo visi zināja, ka atšķirībā no Vācijas Francija vienmēr ļoti aktīvi nodarbojās ar ārpolitiku. Kas attiecas uz franču karavīru drošsirdību un varonību, tad pasaules kara laikā Francija atkal bija atgādinājusi visai pasaulei, ka cīnīties tā prot. Pēc tam, kad Francija ieņēma Rūras baseinu, Anglijai noteikti bija jāsajūt, ka visi tās iegūtie panākumi pasaules karā sāk izkūpēt kā dūmi. Izrādījās, ka īstenībā uzvarētājs ir maršals Fošs, nevis britu diplomātija ar visu tai piemītošo darba mīlestību un enerģiju.

Arī Itālijā mainījās noskaņojums, kas attiecībā uz Franciju pēc kara beigām tāpat nebija visai jauks. Tagad nepatikas vietā radās īsts naids.

Tuvojās lielais vēsturiskais brīdis, kad agrākie sabiedrotie drīz varēja pārvērsties īstos ienaidniekos. Diemžēl pie mums neatkārtojās tas, ko redzējām Balkānos, kad otrā Balkānu kara laikā pēkšņi tic izrādījās dažādās barikāžu pusēs. Ja te tā nenotika, tad tikai tāpēc, ka Vācijai nebija sava Erivera - pašā, toties bija reihskanclers Kuno.

Rūras sagrābšana pavēra frančiem lielas perspektīvas ne tikai ārpolitikā, bet ari iekšpolitikā. Liela vācu tautas daļa, kura preses ietekmē ticēja, ka Francija vēl arvien ir progresa un brīvības ceļa gājēja, atbrīvojās no šiem maldiem. 1923. gada pavasarī atkārtojās kaut kas līdzīgs 1914. gada jūlija dienām. Visi labi atceramies, ka brīdī, kad sākās karš, no vācu strādnieku galvām pēkšņi izkūpēja sapnis par tautu internacionālo solidaritāti. Visi vēl atceramies, ka toreiz vācu strādnieki nostājās kopīgā ierindā juzdami, ka tikai, saliedējot spēkus, mēs nekļūsim par daudz spēcīgāka ienaidnieka upuri. Kaut kas tamlīdzīgs varēja atkārtoties arī tad, kad franči ieņēma Rūras baseinu.

Kad franči stājās pie savu draudu īstenošanas un iesākumā bikli un piesardzīgi sāka virzīt savus pulkus uz mūsu teritoriju pusi, Vācijai bija pienākusi lielā izšķirošā stunda. Noskaņojums mainījās ļoti ātri. Ja šajā brīdī vācu tauta būtu pratusi šo noskaņojumu pārvērst nopietnā darbībā, tad Rūras baseins varēja kļūt Francijai par to pašu, par ko savulaik Napoleonam kļuva Maskava. Vācijai bija tikai divas iespējas: samierināties ar likteni un pakļauties visām prasībām vai vērst visas Vācijas skatienus uz Rūras kūpošajiem dūmeņiem un kvēlojošajām krāsnīm, iedegt visā tautā kvēlu gribu reiz par visām reizēm pielikt punktu šim kaunam un labāk uzņemties visas pagaidu cīņas šausmas, nekā bezgalīgi ciest mums lemtos šausmīgos triecienus pa padevīgi noliektu muguru.

Toreiz reihskanclera Kuno "nemirstīgais nopelns" ir vēl cita, t.i., trešā ceļa atklāšana. Vācijas buržuāzisko partiju nopelns ir vēl "nemirstīgāks". Tās traucās pa šo ceļu un pasludināja to gandrīz vai par ģeniālu.

Bet vispirms īsumā pakavēsimies pie otrā ceļa.

Ieņemdama Rūras baseinu, Francija uzkrītoši pārkāpa Versaļas līgumu. Līdz ar to Francija nostādīja sevi naidīgā pozīcijā pret daudzām valstīm, kas savulaik bija Versaļas līguma garanti. It sevišķi tas attiecas uz Angliju un Itāliju. Tagad Francija vairs nevarēja rēķināties ar to, ka šīs valstis atbalstīs tās egoistiskā sirojuma mērķus. Francijai neatlika nekas cits, kā riskēt un uzsākto avantūru novest līdz laimīgām beigām, jo Rūras baseina sagrābšana nav nekas cits kā avantūra.

Ja mums Vācijā tolaik būtu bijusi patiesi nacionāla valdība, tai būtu tikai viens ceļš, proti, tas, ko prasa gods. Ir saprotams, ka toreiz nevarējām Francijai izrādīt bruņotu pretošanos. Bet uzsākt sarunas, kad aizmugurē nav nekāda reāla spēka, bija smieklīgi un neauglīgi. Tā kā mums nebija iespēju aktīvi pretoties, tad bija muļķīgi uzskatīt, ka "mēs, lūk, nekādas sarunas neuzsāksim". Taču vēl muļķīgāk bija uzsākt sarunas, ja iepriekš nav izveidots reāls spēks, uz kura balstīties.

Mēs nebūt nesakām, ka toreizējā situācijā varējām novērst Rūras baseina ieņemšanu ar militāru pasākumu palīdzību. Tikai neprātis varētu ieteikt spert šādu soli. Tomēr vienu gan varējām izdarīt: mums vajadzēja izmantot iespaidu, kādu radīja Rūras baseina ieņemšana; kamēr Francija īstenoja savu plānu, mēs varējām un mums vajadzēja, nerēķinoties ar Versaļas aizliegumiem (jo Francija pati bija lauzusi Versaļas līgumu), izveidot militāru spēku, kas vēlāk kalpotu kā reāls arguments mūsu pārstāvju konferencē. No paša sākuma jau bija skaidrs, ka Francijas sagrābtā baseina liktenis agri vai vēlu tiks izšķirts kādā konferencē. Vai tad bija grūti iedomāties, ka mēs uz šādu konferenci varam sūtīt visģeniālākos pārstāvjus, bet viņi vienalga nevarēs neko panākt, ja viņu aizmugurē nestāvēs reāls spēks? Nieka skroderītis nevar mēroties spēkos ar atlētu. Ja mūsu pilnvarotie pārstāvji ierodas konferencē pilnīgi neapbruņoti, ir skaidrs, ka šo sacensību viņi atstās, neguvuši nekādus panākumus. Vai gan par kaunu nav uzskatāmas visas komēdijas, kas tika izspēlētas šajās konferencēs jau kopš 1918. gada? Mūs aicināja uz vienu vai otru konferenci un ņirgājoties lika priekšā jau iepriekš sagatavotus lēmumus. Mums bija ļauts parunāt par šiem lēmumiem, bet visi zināja, ka runas ir veltīgas un galu galā būsim spiesti pakļauties diktētajai gribai. Vai tad šīs visas pasaules acu priekšā spēlētās kaunpilnās komēdijas var saukt par godīgām? Uz šīm konferencēm mēs vienmēr sūtījām viduvējus un pieticīgus pārstāvjus.

Loidam Džordžam bija taisnība, kad viņš rupji un it kā ņirgājoties piezīmēja, ka "vācieši pat neprot izvēlēties sev gudrus vadoņus un pārstāvjus" (šie vārdi attiecās uz mūsu agrāko reihsministru Simonu). Taču jāatzīmē, ka ari tad, ja uz šīm konferencēm būtu sūtījuši īstus ģēnijus, kas būtu neapbruņoti, mēs tik un tā neko nevarētu uzsākt pret mūsu ienaidnieku tēraudcieto gribu.

Bet, ja 1923. gada pavasarī Vācija būtu vēlējusies Rūras baseina ieņemšanu izmantot par ieganstu sava militārā spēka atjaunošanai, tai vispirms vajadzēja likt vācu nācijas rokās garīgos ieročus, t.i., tai sākumā vajadzēja nostiprināt savas tautas gribu un iznīcināt tos, kas sistemātiski demoralizē mūsu nacionālo spēku.

Jebkura doma par patiesu pretošanos Francijai būtu vislielākais neprāts, ja tūlīt pat netiktu uzsākta nesamierināma cīņa pret tiem, kas pirms pieciem gadiem mūsu armijai deva triecienu no aizmugures un neļāva tai cīņu beigt ar uzvaru. Tikai buržuāziskie muļķīši varēja aizdomāties līdz neticamajai idejai, ka marksisms tagad ir ieguvis citu seju un salašņās, kas 1918. gadā pilnīgi aukstasinīgi samina 2 miljonus līķu, 1923. gada pavasarī pēc iesēšanās valdības krēslos pēkšņi ir modusies nacionālā sirdsapziņa utt. Mūsu buržuāzija, lai cik neticami tas arī nebūtu, atbalstīja tieši šo bezjēdzīgo ideju. Pēc tās domām, bijušajiem noziedzniekiem tagad bija jāpārvēršas cīnītājos par Vācijas brīvību!

īstenībā marksistu kungi, protams, to pat nedomāja darīt. Tāpat kā hiēna nekad nepametīs maitu, ari marksists nekad nepārtrauks nodot dzimteni. Parasti šādos gadījumos iebilst, ka daudzi vācu strādnieki savulaik labprāt esot atdevuši dzīvību par Vāciju. Ļoti muļķīgs iebildums! Protams, ka vācu strādnieki to darīja! Taču ne internacionālie marksisti! Ja 1914. gadā vācu strādnieki pēc savas pārliecības būtu bijuši marksisti, mēs karu būtu zaudējuši trīs nedēļu laikā. Tādā gadījumā Vācija jau būtu sagrauta, kad mūsu pirmais kareivis spertu kāju uz svešas zemes. Nē, tas, ka 1914. gadā vācu tauta bija spējīga cīnīties, liecina tikai par to, ka marksisma čūla vēl nebija paspējusi iet dziļumā. Bet Vācijas lieta kļuva arvien ļaunāka un ļaunāka, jo turpmāko mēnešu un gadu laikā vācu strādnieks un vācu kareivis atkal pievērsās marksistiskajiem vadoņiem.

Ja kara sākumā mēs būtu ar indīgām gāzēm noslāpējuši šos 12-15 tūkstošus ebreju vadoņu, kas maitā mūsu tautu, — tāpat kāpēc tam gāzu uzbrukumos frontē aizgāja bojā simtiem un tūkstošiem mūsu labāko dažādu profesiju vācu strādnieku, — tad miljoniem cilvēku lielais upuris kaujas laukos nebūtu bijis veltīgs. Gluži pretēji, ja savlaicīgi būtu likvidēti šie 12 tūkstoši blēžu, varbūt mēs būtu izglābuši veselu miljonu godīgu vāciešu, kuru dzīve nākotnē būtu nesusi Dzimtenei vērtīgus augļus. Taču buržuāziskā "valstiskā gudrība" ari šajā ziņā parādīja sevi jau ierastā gaismā.

Buržuāziskie valsts vadītāji aukstasinīgi, ar aci nepamirkšķinot, sūtīja uz nāves laukiem miljoniem un miljoniem vāciešu, taču nevarēja tikt galā ar 12 —15 tūkstošiem nodevēju, spekulantu, augļotāju un krāpnieku, jo pietrūka dūšas. Viņi uzskatīja šo neliešu dzīvības par nacionālu svētumu vai par kaut ko neaizskaramu. Tiešām nav saprotams, par ko šajā buržuāziskajā pasaulē ir jābrīnās vairāk: par trulumu, vājumu, gļēvulību vai par sen jau sapuvušo "pārliecību". Šo šķiru pats liktenis ir lēmis iznīcībai; tikai ir žēl, ka tā rauj sev līdzi bezdibenī veselu tautu.

1923. gadā varēja atkārtoties 1918. gada situācija.

Lai kādu pretošanās veidu arī neizvēlētos Vācija, vienalga pirmais panākumu priekšnosacījums būtu iznīcināt marksisma indi mūsu tautas organismā. Uzskatu, ka Vācijā jebkuras īsteni nacionālas valdības pats pirmais uzdevums tobrīd bija atrast spēkus, kas būtu iedrošinājušies pieteikt marksismam iznīcinošu karu, un attīrīt šiem spēkiem ceļu. īsti nacionāla valdība nevarēja uzskatīt par savu uzdevumu atkārtot agrāko muļķīgo frāzi par "klusumu un mieru" tādā brīdī, kad ārējais ienaidnieks dod tēvzemei iznīcinošu triecienu, bet iekšējais ienaidnieks uz katra soļa turpina graujošo darbību zemes iekšienē. Nē, īsti nacionāla valdība tādā situācijā būtu meklējusi nekārtību un nemieru, lai tikai nemierīgajos apstākļos tauta patiešām varētu pilnīgi un galīgi izrēķināties ar saviem nāvīgajiem marksistiskajiem ienaidniekiem. Ja valdība to neizdarīja, tad jebkura doma par kaut kādu pretošanos nozīmēja vistīrāko neprātu.

Noslēgt rēķinus, kuriem ir patiesi vēsturiska vispasaules nozīme, protams, nav iespējams, izmantojot shēmu, ko izstrādājuši mūsu slepenpadomnieki vai vecie sausiņi, kas sēž ministru krēslos. Tādas lietas ir paveicamas tikai un vienīgi cīņā, jo cīņa ir mūžīgais mūsu dzīves likums. Vācijai vajadzēja apzināties, ka arī visasiņainākajos pilsoņu karos bieži vien dzimst vesels, tēraudciets tautas organisms, bet mākslīgi lolots miers noved pie pūšanas un ļaundabīga sairuma. Tautas liktenis nav risināms ar "smalkiem" cimdiem rokās. 1923. gadā galvenais uzdevums bija visbrutālākajā veidā nožņaugt marksisma hidru, kas sistemātiski saēda tautas spēkus. Ja tas būtu izdevies, tikai tad un vienīgi tad varētu teikt, ka gatavošanās izrādīt aktīvu pretošanos Francijai patiesi var dot kādu labumu.

Toreiz veltīgi centos pārliecināt vismaz tā saucamās nacionālās aprindas par stāvokļa nopietnību; un ja mēs atkārtosim 1914. gada kļūdas, atkārtosies arī 1918. gada atrisinājums. Es veltīgi strīdējos līdz aizsmakumam. Lūdzos, lai mums tiktu dota iespēja atklāti cīnīties ar marksistiem un attīrīt ceļu. Visi, ieskaitot toreizējo bruņoto spēku šefu, izlikās, it kā zinātu citu, labāku ceļu. Pēc neilga laika viņi, protams, nonāca kapitulācijas priekšā; tā bija visbriesmīgākā kapitulācija, kāda nekad nav bijusi.

Ar visām dvēseles stīgām toreiz sapratu, ka vācu buržuāzijas misija ir beigusies, un tā vairs nav spējīga atrisināt nevienu lielu uzdevumu. Man kļuva pilnīgi skaidrs, ka visas šīs buržuāziskās partijas runā pretī marksismam tikai konkurences apsvērumu dēļ, bet īstenībā nevēlas marksismu iznīcināt. Iekšēji tās jau sen ir samierinājušās ar domu, ka tēvzeme ir mirusi. Viņu darbību vadīja tikai viena vēlēšanās, t.i., saglabāt savu vietu pie bēru galda. Tikai tādēļ tās vēl bija spējīgas "cīnīties".

Man atklāti jāatzīst, ka tieši šajā laikā sāku dziļi un patiesi cienīt to lielo cilvēku, kas karsti mīlēdams savu tautu, nesamierinājās ar Itālijas iekšējiem ienaidniekiem, bet nolēma panākt un panāca, lai šis ienaidnieks tiktu iznīcināts ar visiem iespējamajiem līdzekļiem un visos iespējamos veidos. Musolīni ir iekarojis sev izcilu vietu cilvēces vislielāko garu vidū un ir panācis to tieši ar savu apņēmību nedalīt varu ar marksistiem Itālijā. Iznīcinot internacionālismu, Musolīni paglāba savu tēvzemi no marksisma briesmām. Cik nožēlojami gan ir mūsu valstiskie punduri salīdzinājumā ar šo patiešām lielo valstsvīru!

Cik pretīgi ir dzirdēt, kā šīs politiskās nulles rupji un neaudzināti izturas pret cilvēku, kurš stāv tūkstošreiz augstāk par viņiem! Cik sāpīgi ir apzināties, ka tas notiek valstī, kuras priekšgalā vēl pirms pusgadsimta bija tāds vadonis kā Bismarks!

Šāda buržuāzijas noskaņojuma dēļ un tāpēc, ka valdība nolēma saudzēt marksistus, jebkādas aktīvas pretošanās liktenis 1923. gadā Rūras baseinā bija jau iepriekš izlemts. Cīnīties pret Franciju, ja mūsu pašu rindās atradās nāvīgi ienaidnieki, būtu vislielākais neprāts. Demonstratīvā cīņa, kāda toreiz notika, bija vistīrākā acu apmānīšana. Tai tikai vajadzēja nedaudz izdabāt nacionālistiskajiem elementiem Vācijā, nomierināt "verdošo tautas dvēseli" un vienkārši apmānīt mazpieredzējušos cilvēkus. Ja šie kungi patiešām būtu ticējuši tam, ko viņi dara, tie nevarētu nesaprast, ka tautas spēks vispirms slēpjas nevis ieročos, bet gan cīņas gribā; pirms ārējo ienaidnieku uzvaras jāiznīcina iekšējais ienaidnieks. Citādi būs posts tautai, kas nav izcīnījusi uzvaru jau pirmajā kaujā. Ja iekšējais ienaidnieks nav iznīcināts, tad, tiklīdz pie apvāršņa parādīsies pirmie iespējamās sakāves vēstneši šajā cīņā, iekšējais ienaidnieks pacels galvu, demoralizēs mūsu spēku un palīdzēs ārējam ienaidniekam sakaut mūs pilnīgi.

Jau 1923. gada pavasari bija pilnīgi skaidrs, ar ko tas viss beigsies. Lai mums nestāsta, ka iespēja gūt militārus panākumus cīņā ar Franciju bija ļoti apšaubāma. Ja Vācijas pacēlums un mūsu uzstāšanos pret Rūras baseina sagrābšanu nodrošinātu vienīgi marksisma iznīcināšanu Vācijas iekšienē, arī tad varētu teikt, ka panākumi ir mūsu pusē. Ja Vācija būtu atbrīvota no šiem nāvīgajiem ienaidniekiem, kas apdraud tās pastāvēšanu un nākotni, tā būtu kļuvusi par spēku, kuru nevarētu nožņaugt neviens pasaulē. Tajā dienā, kad Vācija salauzīs marksistus, tā patiešām uz visiem laikiem nometīs savas važas. Vēl nekad vēsturē ienaidnieks nav mūs uzvarējis ar saviem spēkiem, vienmēr mēs gājām bojā pašu grēku dēļ un mūsu rindās stāvošo ienaidnieku noziedzīgās rīcības dēļ.

Toreizējā Vācijas valdība neatrada sevī spēku pat šim varonīgajam darbam. No tā neizbēgami izrietēja tas, ka nācās iet pa pirmo ceļu, t.i., ļaut visam iet savu gaitu un neuzsākt neko.

Turklāt tajā brīdī debesis mūsu tautai vēl dāvāja "lielu" valstsvīru — Kuno kungu. Ne šī cilvēka profesija, ne arī viņa iedzimtās īpašības nebija piemērotas valstsvīra vai politiķa darbībai. Tas bija pilnīgi nejaušs cilvēks, kas izrādījās noderīgs tikai noteiktu nodomu īstenošanai. Būtībā viņš bija vienkāršs komersants. Taču tieši šis apstāklis Vācijai maksāja īpaši dārgi, jo minētais tirgoņu politikānis arī lielās politikas jautājumus risināja no komercuzņēmuma pozīcijām.

Francija ir ieņēmusi Rūras baseinu. Ar ko bagāts ir šis baseins? Ar oglēm! Tātad Francija ieņēma Rūras baseinu ogļu dēļ. Tā sprieda šis "valstsvīrs". Un, lūk, Kuno kungam radās "ģeniāla" doma organizēt streiku, lai franči nevarētu dabūt ogles. Kuno nosprieda, ka visi franču uzņēmumi tādējādi kļūs nerentabli; un kādā jaukā dienā paši franči atstās Rūras baseinu mums. Tāds aptuveni bija šī "izcilā nacionāļa", "valstsvīra" domu gājiens, kad viņš toreiz Štutgartē un vairākās citās vietās uzrunāja "savu tautu". Turklāt tauta ar laimīgu sejas izteiksmi klausījās sava "vadoņa" dziļdomīgajos atklājumos.

Taču, lai organizētu streiku, protams, bija jādodas pie marksistiem, jo streikā vajadzēja piedalīties strādniekiem. Ja jau tas ir tā, tad jāizveido vienota strādnieku un pārējo vāciešu fronte. Bet strādnieks tāda buržuāziska valstsvīra acīs vienmēr nozīmē to pašu, ko nozīme marksists. Vajadzēja tikai redzēt, cik sajūsminātas bija buržuāzisko politiķu fizionomijas, kad viņi klausījās "vadoņa" ģeniālajā lozungā. Kuno viņu acīs kļuva par liela mēroga nacionālo darbinieku, gandrīz par ģēniju. Beidzot viņi bija ieguvuši tādu "vadoni", kādu visu laiku bija meklējuši! Tilts pie marksistiem bija uzcelts, "nacionālie" blēži ērti varēja uzvilkt patriotisma tērpu, īstenībā sniedzot roku starptautiskajiem tēvzemes nodevējiem.

Marksistu kungi, protams, labprāt atbalstīja tādu taktiku. Kuno kungam marksisti bija vajadzīgi, lai varētu izveidot savu "vienoto fronti", bet marksistu vadoņiem Kuno kungs bija nepieciešams, lai dabūtu naudu. Tādēļ arī abas puses varēja būt apmierinātas. Kuno kungs dabūja savu "vienoto fronti", kurā apvienojās nacionālie pļāpātāji, no vienas puses, un antinacionālie krāpnieki, no otras puses. Internacionālie krāpnieki tagad uz valsts rēķina varēja pildīt nacionālās saimniecības graušanas "augsto" misiju, saņemot speciālu atlīdzību no valsts kases. Ideju glābt nāciju ar samaksāta vispārējā streika palīdzību patiešām var saukt par nemirstīgu. Vēl nemirstīgāks bija šis lozungs, kuru visi uzņēma ar entuziasmu, ari tie, kuri pret politiku izturējās kā visvienaldzīgākie tumsoņas.

Tas, ka tautu nevar atsvabināt ar lūgšanām un zemošanos, vispārējos vilcienos ir vairāk vai mazāk zināms. To, ka tautu nevar atsvabināt arī ar bezdarbīgu streiku, Kuno kungam vēl vajadzēja pierādīt ar speciāla vēsturiska piemēra palīdzību. Ja tā vietā, lai aicinātu uz samaksātu streiku, Kuno kungs būtu aicinājis vāciešus nācijas labā nostrādāt dažas virsstundas, visa šī krāpšanās ar "vienoto fronti" jau trešajā dienā būtu izkūpējusi kā dūmi. Tautas kļūst brīvas, nevis sēžot bezdarbībā, bet gan nesot smagus upurus.

Tāda pasīva pretošanās, protams, ilgi nevarēja turpināties. Tikai tāds cilvēks, kam militārās lietas ir pilnīgi svešas, varēja iedomāties, ka šādi smieklīgi līdzekļi var piespiest aiziet okupantu armiju. Un kāda gan cita nozīme īstenībā varēja būt tādai "akcijai", kas izmaksāja miljonus un sagrāva valsts naudas sistēmas pamatus?

Kad franči pārliecinājās, ka visa vāciešu pretošanās aprobežojas tikai ar šiem smieklīgajiem pasākumiem, tie pilnīgi nomierinājās un sāka iekārtoties Rūras baseinā kā savās mājās. Savulaik paši bijām frančiem parādījuši, kā nomierināt okupēto teritoriju civilos iedzīvotājus, ja tie sāk okupācijas varai radīt nopietnas nepatikšanas. Mēs taču pirms deviņiem gadiem ļoti ātri tikām galā ar beļģu partizāņu bandām un diezgan viegli pārliecinājām Beļģijas civilos iedzīvotājus, ka vācu okupācijas armijas klātbūtnē ir ļoti bīstami saistīties ar partizāņiem. Ja šī izdaudzinātā pasīvā pretošanās Francijai šķistu kaut mazliet bīstama, tās okupācijas armijas dažu dienu laikā varētu pielikt drausmīgu punktu visam šim bērnišķīgajam

pasākumam.

Šķiet, ka vispirms būtu sev jāuzdod jautājums: ko darīsim, ja mūsu pasīvā pretošanās patiešām satrauks pretinieka nervus un tas nolems uzsākt asiņainu fizisku izrēķināšanos? Vai mēs turpināsim pretoties? Ja turpināsim, mums tā vai citādi jābūt drosmīgiem, lai pakļautu sevi ārkārtēji smagai un asiņainai vajāšanai. Mēs nonāktu turpat, kur būtu nokļuvuši, ja būtu aktīvi pretojušies, t.i., pie aktīvas cīņas. Lai kāda arī nebūtu šī pasīvā pretošanās, iekšējo jēgu tā iegūst tikai tad, ja ir apņēmība, ka nepieciešamības gadījumā jāuzsāk atklāta cīņa vai vismaz slēpts partizāņu karš. Lai tāda cīņa būtu nopietna, jābūt pārliecībai, ka panākumi ir iespējami. Aplenkts cietoksnis, kas zaudējis cerību padzīt aplencējus, jau ir tikpat kā padošanās ienaidniekam; tas ir it sevišķi tad, ja pretinieks sola aplenktos atstāt dzīvus. Tad aplenktie šai ēsmai vienmēr dos priekšroku nāves priekšā, kas viņus gaidītu, ja pretošanās turpinātos. Vajag tikai ienaidnieka aplenktajam cietoksnim atņemt ticību, ka tam kāds nāks palīgā un atbrīvos, lai aplenkto spēks jau būtu salauzts. Lūk, tādēļ Rūras baseinā pasīvā pretošanās varēja būt veiksmīga un tai vispār varēja būt kaut kāda jēga tikai tajā gadījumā, ja vienlaikus būtu gatavojuši aktīvās cīņas fronti. Šajā gadījumā vācu tauta būtu varējusi darīt brīnumus. Ja katrs vācietis okupētajā teritorijā zinātu, ka Dzimtene formē 80 līdz 100 divīziju lielu armiju, tad franču okupācijas karaspēka ceļš tiešām nebūtu rozēm kaisīts. Cilvēks ir spējīgs uz upuriem tikai tad, ja patiešām var gaidīt panākumus, nevis tad, ja upuru bezmērķīgums ir acīm redzams.

Mūsu priekšā bija klasisks gadījums, kad mums, nacionālsociālistiem, vajadzēja visenerģiskākajā veidā iestāties pret tamlīdzīgu nacionālo lozungu. Mēs izpildījām savu pienākumu. Tajos mēnešos man bija jāpārcieš tādu cilvēku daudzi uzbrukumi, kuru nacionālā pārliecība bija viens vienīgs muļķības un tukšu frāžu sajaukums. Visi šie kungi klaigāja tikai tāpēc, ka jutās droši un pacilāti. Viņi apzinājās, ka toreizējā situācijā patriotiski klaigāt nav bīstami. Šo nožēlojamo vienoto fronti uzskatīju par smieklīgu nejēdzību. Vēsture parādīja, ka man bija taisnība.

Kad arodbiedrību kases bija pilnas ar Kuno kunga dāvāto naudu un pasīvā pretošanās bija sasniegusi to robežu, aiz kuras vajadzēja izšķirties un no vienkāršas nekā nedarīšanas pāriet aktīvā uzbrukumā, sarkanās hiēnas pēkšņi pameta nacionālo aunu baru un vēlreiz parādīja, kas tās ir īstenībā. Apkaunotais Kuno kungs atgriezās pie saviem tirdzniecības kuģiem, bet Vācija saņēma vēl vienu vērtīgu mācību un zaudēja vēl vienu lielu cerību.

Līdz pat vasaras beigām daudzi mūsu virsnieki (katrā ziņā ne tie sliktākie) sava sirdī vēl neticēja, ka visam šim pasākumam var būt tik apkaunojošs iznākums. Visi viņi cerēja, ka, ja jau nedrīkst atklāti bruņoties, tad Vācija vismaz klusībā izdarīs visu, lai sagatavotos un šo jauno Francijas uzbrukumu pārvērstu par Vācijas vēstures pagrieziena punktu. Mūsu rindās ari bija pietiekami daudz cilvēku, kuri vēl arvien cerēja vismaz uz armiju. Šī pārliecība bija tik noturīga, ka diezgan ievērojami ietekmēja lielas mūsu jaunatnes daļas uzvedību un it īpaši darbību.

Tad pienāca apkaunojošais sagrāves brīdis. Tagad visi pārliecinājās, ka miljardi marku ir izsviesti veltīgi un tūkstošiem jauno vāciešu, kas bija muļķīgi ticējuši valsts vadītāju solījumiem, ir veltīgi aizgājuši bojā. Drausmīgi apkaunojošā katastrofa radīja sašutuma vilni nelaimīgajā tautā, kas beidzot bija pārliecinājusies, ka ir nodota. Tieši tolaik miljonos cilvēku prātu nobrieda stingra pārliecība, ka stāvokli var glābt tikai radikāla visas valdošās sistēmas likvidēšana.

Toreiz visi ļoti skaidri redzēja nekaunīgo Dzimtenes interešu nodevību; turklāt kļuva arī skaidrs, ka izveidojies ekonomiskais stāvoklis mūsu tautu nenovēršami ir nolēmis lēnai bada nāvei. Situācija bija tā nobriedusi, kā vēl nekad. Tā prasīja tieši radikālu jautājuma risinājumu. Visiem bija skaidrs, ka mūsdienu Vācijas valsts ir sabradājusi jebkuru ticību visam, kas ir svēts; tā ir piesmējusi savu pilsoņu tiesības un piekrāpusi miljoniem visuzticamāko dēlu, tajā pašā laikā nozagdama citiem miljoniem pilsoņu viņu pēdējo grasi. Visiem bija skaidrs, ka tāda valsts nevar rēķināties ne ar ko citu, kā tikai ar savu pilsoņu naidu. Šis ienaids, kas bija uzkrājies pret tautas pazudinātājiem, lauzās uz āru. Vislabāk var aprakstīt toreizējo noskaņojumu, citējot manas 1924. gada pavasarī lielajā tiesas procesā teiktās runas noslēguma fragmentu:

"Mēs pilnīgi mierīgi uzņemam spriedumu, ko pieņēmuši mūsu pašreizējās valsts tiesneši. Nav vairs tālu tas laiks, kad vēsture, šī augstākā taisnīguma un īstas patiesības dieviete, ar smaidu sejā saplēsīs jūsu spriedumu un uzskatīs mūs par pilnīgi un absolūti attaisnotiem."

Bet vēsture ari sauks pie tiesas tos, kas pašreiz ir pie varas un izmanto to, lai mīdītu kājām likumus un tiesības, tā sauks pie tiesas tos, kas noveduši mūsu tautu bezdibeņa malā, kā ari tos, kas Dzimtenes nelaimes stundā sava personīgā "es" intereses nostāda pāri sabiedrības dzīvei.

Šeit neiztirzāšu notikumus, kas noveda pie 1923. gada 8. novembra un iepriekš noteica notikumu iznākumu. To nedaru tādēļ, ka nesaskatu no tā nekādu labumu nākotnē un uzskatu par pilnīgi bezmērķīgu pašreiz. Kādēļ uzplēst šis sadzijušās brūces? Kādēļ gan uz visiem laikiem piekalt pie kauna staba cilvēkus, kas savas sirds dziļumos varbūt mīl savu tautu, taču nesaprata mūs un kļūdījās, nenostādamies ar mums uz viena ceļa!

Mūsu Dzimtenes kopīgās un milzīgās nelaimes priekšā nevēlos apvainot tos, kas reiz varbūt tomēr piesliesies vienotajai vāciešu frontei un pierādīs, ka ir īsti vācu tautas dēli. Jo es zinu, ka pienāks laiks, kad pat tie, kas pret mums tajās dienās izturējās naidīgi, godprātīgi nolieks galvas to mūsu draugu piemiņas priekšā, kas ziedoja dzīvību mūsu tēvzemes interesēs.

Sava sacerējuma pirmo daļu veltīju sešpadsmit kritušiem varoņiem. Otrās daļas beigās es vēlreiz gribu atgādināt šo izcilo cilvēku tēlus un pateikt visiem mūsu kustības piekritējiem un cīnītājiem, ka viņiem ir jāiet šo varoņu pēdās, kas ziedoja sevi, pilnīgi apzinoties mūsu mērķu diženumu. Šie varoņi ir piemērs visiem svārstīgajiem, visiem, kas zaudējuši spēkus; viņu paveiktais sauc katru no mums izpildīt savu pienākumu, tāpat kā šie cīnītāji prata izpildīt savu pienākumu līdz galam. Šiem varoņiem pieskaitu arī kādu ļoti labu cilvēku, kas mūsu tautas atdzimšanas lietai kalpoja kā dzejnieks, domātājs un arī kā cīnītājs. Viņa vārds ir Dītrihs Ekarts.